

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV SVĚTOVÝCH DĚJIN

DIZERTAČNÍ PRÁCE

Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta

**Ústav světových dějin
Seminář nejnovějších dějin**

Dizertační práce

PhDr. Daniel Srch

**Na černé listině
Hollywoodští rudí a hony na čarodějnice
v americkém filmovém průmyslu (1947–1960)**

**On the Blacklist
Hollywood Reds and Witch Hunting
in the American Motion Picture Industry (1947–1960)**

Vedoucí práce: prof. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem dizertační práci napsal samostatně s využitím pouze uvedených a řádně citovaných pramenů a literatury a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne

Daniel Srch

Obsah

Úvod.....	5
Literatura, prameny, metodologie.....	8
 První část	
Hollywoodský <i>blacklist</i> v různých perspektivách.....	17
 První kapitola	
<i>Blacklist</i> a studená válka.....	15
a) Hollywood versus HUAC.....	23
b) Nátlakové skupiny a „očisťovací“ procedury.....	37
 Druhá kapitola	
<i>Blacklist</i> a Hollywood.....	41
a) Specifika amerického filmového průmyslu.....	42
b) „Otřesy“ Hollywoodu v poválečném období.....	49
 Třetí kapitola	
<i>Blacklist</i> a jeho oběti.....	61
a) Komunistická strana USA.....	62
b) „Rudí“ z Hollywoodu a jejich svět.....	70
 Čtvrtá kapitola	
<i>Blacklist</i> a <i>American way of life</i>	87
a) Americké myšlení – ideologie.....	88
b) Antikomunismus.....	99
c) „Druhý strach z rudých“?.....	109
 Pátá kapitola	
<i>Blacklist</i> ve zpětném pohledu.....	113
a) Paměť „rudých“.....	114
b) Historiografie.....	119
c) <i>Blacklist</i> na stříbrném plátně.....	124
 Druhá část	
Život ve stínu hollywoodského <i>blacklistu</i>	129

Šestá kapitola

Hollywoodská desítka.....130

- a) Hollywoodská desítka v soudních síních.....130
- b) Hollywoodská desítka mimo soudní síně.....135
- c) Hollywoodská desítka ve vězení.....144

Sedmá kapitola

Práce na černém trhu.....150

- a) Obtížná padesátá léta.....150
- b) „Rudí“ a *Sapphire Films*.....161

Osmá kapitola

Exil z Hollywoodu.....169

- a) New York – exil v rámci Spojených států.....174
- b) Mexiko 176
- c) Evropa 184

Devátá kapitola

Vybrané aspekty života na *blacklistu*.....189

- a) Velký strach?.....189
- b) Konec jedné iluze.....197

Desátá kapitola

Příběh jednoho filmu.....204

- a) *Salt of the Earth* – film.....205
- b) Od zrodu k obtížnému natáčení.....209
- c) Problémy pokračují.....219

Jedenáctá kapitola

Boje s hollywoodským *blacklistem*.....224

- a) Právní bitvy „rudých“.....224
- b) Triumf Daltona Trumba.....232
- c) Epilog.....240

Závěr.....244

Abstrakt.....250

Abstract.....251

Seznam zkratek.....252

Prameny a literatura.....255

Úvod

Na počátku padesátých let, v době vrcholících stalinských represí, navštívil Československo manželský pár hollywoodských „rudých“.¹ Cílem cesty Bena a Normy Barzmanových byla účast na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech, kde propagovali snímek *Give Us This Day* (1949) natočený ve Velké Británii. Dříve, než se vydali do lázeňského města, se zastavili v Praze, která na ně udělala mimořádně silný dojem. Norma v pamětech líčila, že v metropoli panovala takřka idylická, ničím nerušená atmosféra. Doslova napsala: „Mohli jsme být v jakémkoli evropském městě, nic nepřipomínalo poměry za železnou oponou. Muži a ženy byli slušně oblečení a dobře živení. Kromě upozornění bezprostředně po příjezdu, abychom se chovali opatrně, nic nenaznačovalo cokoli zlověstného. Potulovali jsme se zcela svobodně; jak se ukázalo, jediní kdo nás sledovali, byli informátoři CIA.“² Na samotném festivalu získali jednu z hlavních cen poroty a také značné sympatie za to, co v obecnější rovině symbolizovali. Oba totiž patřili k těm, které postihl tzv. „hon na čarodějnice“ (*witch-hunt*) ve Spojených státech amerických. Dobovou „budovatelskou“ rétorikou řečeno, představovali „pokrokové jedince bojující proti imperialistickým silám v USA“. Po slavnostním ceremoniálu se dokonce dostali na honosnou recepci pořádanou sovětskou ambasádou. Také zde je přijali s „otevřenou náručí“, do družného hovoru se s nimi dal i samotný velvyslanec. Po několika „rundách“ vodky si k té další přátelsky připili: „Velvyslanec zvedl sklenku o malinko výše než Ben a prohlásil: *„Za Mir! To Peace!“* a poté ještě dodal *„Na nového člověka a lepší lidstvo!“*“³

Existence studené války do značné míry umožnila vznik podobných, značně bizarních epizod. I když se jednalo v podstatě o zanedbatelnou marginálii, střetlo se v ní hned několik důležitých fenoménů najednou. Ben a Norma Barzmanovi zosobňovali tzv. „druhý strach z rudých“ (*The Second Red Scare*), respektive jeho oběti. Narůstající intenzita „honů na čarodějnice“ je do značné míry přiměla k odchodu ze Spojených států. Jelikož by v Hollywoodu jen stěží hledali práci,

---

¹ Termín „rudí“ (*Reds*) budu používat pro označení blízkých sympatizantů či členů komunistické strany ve Spojených státech. V tomto smyslu se běžně vyskytoval v dobovém tisku, pamfletech, ale také později v memoárech či orální historii.

² Barzman, Norma: *The Red and the Blacklist, The Intimate Memoir of Hollywood Expatriate*, New York 2003, s. 229.

³ Tamtéž, s. 236.

rozhodli se zůstat více než dvě desetiletí v exilu, na starém kontinentu. Zmínění informátoři Ústřední zpravodajské služby (*Central Intelligence Agency*, CIA) reprezentovali poměrně hojně rozšířené obavy „rudých“ z americké vlády, v níž viděli jakéhosi „velkého bratra“ se sklony k represím. Další rozměr spočíval ve skutečnosti, že oba manželé patřili k aktivním členům komunistické strany. Ačkoli sami vedli spíše životní styl hollywoodské smetánky, v poválečném období bez problémů přijali Moskvou diktovaný kurz, který celému hnutí naordinoval fundamentální bolševické interpretace. V Sovětském svazu proto přirozeně viděli mírotvorce, ve Stalinovi hrdinu, naopak USA obviňovali z válečných úmyslů a řadu domácích elit osočovali z příklonu k fašismu. V neposlední řadě je nutné upozornit na naprosto iluzorní vidění východního bloku. Norma Barzmanová sice napsala své memoáry na prahu nového tisíciletí, ale přesto se ani s odstupem času nedokázala úplně zbavit propagandistického obrazu komunistického tábora. V idylickém líčení poměrů panujících v Praze například zcela chyběla zmínka o politických procesech. Taktéž představa rozsáhlejšího působení CIA na území Československa, navíc během „stalinských let“, se blížila spíše fantazii než skutečnosti. Ve své dizertační práci se budu věnovat komplexu výše nastíněných problémů, půjde tedy o analýzu „černé listiny“, „hollywoodského“ komunismu i historické paměti.

V první části dizertace se zaměřím na analýzu „černé listiny“ respektive tzv. *blacklistingu* v americkém filmovém průmyslu. V pěti různých perspektivách postupně představím tento fenomén v konkrétní době (*Blacklist* a studená válka), prostoru (*Blacklist* a Hollywood), myšlenkovém světě dvou ideologických systémů (*Blacklist* a jeho oběti; *Blacklist* a *American way of life*) a nakonec i ve zpětném pohledu (*Blacklist* ve zpětném pohledu). V takto zvoleném přístupu jsem si vytyčil dva hlavní cíle. První spočíval v základním definování celého problému, který patří v českém prostředí zatím spíše k neznámým. Druhý představoval snahu vyhnout se některým zažitým klišé existujícím v majoritní části dosavadní odborné literatury a analyzovat záležitosti spojené s „černou listinu“ bez jakéhosi „předporozumění“. Dosavadní práce totiž převážně akcentovaly vždy jen poměrně úzce zaměřený výklad, čímž došlo k opomenutí řady jiných okolností.

Ve druhé části budu analyzovat hlavní aspekty života lidí postižených hollywoodským *blacklistem* v letech 1947–1960. Jelikož se této otázce věnovala zatím jen omezená pozornost, půjde o jednu z prvních prací svého druhu. Ve výkladu budu nejprve sledovat osudy první desítky obětí (Hollywoodská desítka), poté různé

způsoby získávání obživy (Práce na černém trhu) a dále také život hollywoodských „rudých“ v zahraničním exilu (Exil z Hollywoodu). Za důležitou součást považuji rovněž duchovní rozměr celé zkušenosti, ať se již jednalo o strach z „inkvizitorů“ či deziluzi po poodhalení Stalinových zločinů (Vybrané aspekty života na *blacklistu*). Příklad vypjatého antikomunismu i vhléd do myšlenkového světa „rudých“ budu ilustrovat na analýze vzniku snímku z roku 1954 *Salt of the Earth* (Příběh jednoho filmu). V poslední kapitole představím dvě hlavní strategie v boji proti „černé listině“ (Boje s hollywoodským *blacklistem*).

Syntéza první obecnější části, tzv. „velké dějiny“, s druhou úzce profilovanou, tzv. „malé dějiny“, umožní zodpovězení hlavních otázek: Proč došlo ke vzniku „černé listiny“ v americkém filmovém průmyslu a jak fungovala? Jak vypadal svět hollywoodských „rudých“? Jak se „rudí“ vyrovnávali s následky způsobenými *blacklistem*? Lze koncept „honů na čarodějnice“ respektive „druhé strachu z rudých“ považovat za bezezbytku platný a je zároveň možné automaticky považovat oběti *blacklistu* za hrdiny? Naopak detailním rozбором filmové tvorby hollywoodských „rudých“ či jejich vlivem na kinematografii se zabývat zcela záměrně nebudu, protože by to byla jiná dizertace s jinými otázkami, tématy a koneckonců i metodologickými přístupy.

Části věnované výhradně „černé listině“ jsem z chronologického hlediska zasadil do let 1947–1960. Podobné vymezení představuje logickou a ucelenou etapu ohraničenou dvěma zásadními „milníky“. V roce 1947 proběhlo první vyšetřování Výboru pro neamerickou činnost (*House Un-American Activities Committee*, HUAC)⁴ zaměřené na komunistickou infiltraci v Hollywoodu, které zapříčinilo vyhlášení tzv. waldorfské politiky. Společné prohlášení filmových bossů deklarovalo úmysl zakázat zaměstnávání „rudých“. I když toto opatření mělo v praxi prozatím jen limitovanou účinnost, lze ho označit za zrod „černé listiny“. Naopak v lednu 1960 došlo díky scénáristovi Daltonu Trumbovi k prvnímu významnému narušení tohoto institutu, čímž se následně nastartoval pozvolný proces vedoucí k jejímu celkovému zhroucení. Jelikož jsem *blacklist* interpretoval v širokém kontextu, v některých případech jsem musel zohlednit i dřívější období. V kapitole věnované Hollywoodu jsem sledoval některé fenomény existující v tamějším filmovém průmyslu již od počátku dvacátého století. V části zaměřené na americký,

---

⁴ Běžně se objevuje také název *House Committee on Un-American Activities*.

respektive „hollywoodský“ komunismus, jsem analyzoval jeho vývoj od roku 1917, přičemž velkou pozornost jsem věnoval létům velké hospodářské krize i druhé světové války. Definování hlavních principů amerického myšlení si vyžádalo exkurzy sahající až do období příjezdu „Otců poutníků“ do „Nového světa“, vyhlášení nezávislých Spojených států či vytváření „americké identity“ v průběhu devatenáctého století. Naopak v kapitole s názvem *Blacklist* ve zpětném pohledu jsem reflektoval paměť „rudých“, historiografii a filmová zpracování z doby od osmé dekády minulého století.

Metodologie, literatura a prameny

Za klíčové metodologické východisko jsem zvolil analytický přístup, který nejlépe vyhovoval stanovenému záměru analyzovat hollywoodský *blacklist* v pěti perspektivách a poté se zaměřit na studium hlavních aspektů života „rudých“ na „černé listině“ v letech 1947–1960. Analýza odborné literatury mi umožnila jednak pojmenovat základní fenomény a zároveň určit existenci jakéhosi schizmatu panujícího v historiografii, týkající se „honů na čarodějnice“ ve Spojených státech. Na tomto základě jsem si poté vytyčil několik stěžejních tezí. Konkrétně se jednalo o následující předpoklady: (1) Hollywoodský *blacklist* nelze chápat výhradně jako produkt studené války. (2) Tradiční koncept „druhé strachu z rudých“ má značné limity. (3) Členy americké komunistické strany není možné nahlížet pouze optikou „nevinných obětí“. (4) Líčení *blacklistees* silně tenduje k jejich jednostranné heroizaci. (5) „Život ve stínu černé listiny“ byl těžký, ale nikoli nepřekonatelný. V další fázi jsem přistoupil k analýze značného množství archivních materiálů různé provenience, přičemž za klíčové jsem považoval zejména prameny osobní povahy.⁵ Vzájemná komparace všech získaných výsledků umožnila vytvoření finální syntézy snažící se zohledňovat jak historickou skutečnost, tak historickou paměť.

V analýze hollywoodského *blacklistu* jsem vycházel z postulátů postmoderní historiografie. Vzhledem ke skutečnosti, že mnoho událostí mělo často různé interpretace i odlišný popis v závislosti na tom či onom úhlu pohledu, nabídl tento proud prakticky jediné vhodné východisko. Podobné problematizování historických skutečností jako takových nečiní dějiny neuchopitelnými či příliš relativními, nýbrž jim dává další rozměr. Dosáhnout přesné rekonstrukce minulosti, byť jen několik

---

⁵ Jednalo se zejména o fondy z archivů *Margaret Herrick Library* a *Charles E. Young Research Library*. Viz s. 15–16, 255–256.

desetiletí staré, je zkrátka nemožné. K absolutní pravdě se lze maximálně jen přiblížit. Různé „nakládání“ s historickými událostmi, poté co se staly v konkrétním čase, je ovšem možné rovněž považovat za neméně podstatnou skutečnost. Sledovat konstruování dějin za účelem vlastní obhajoby, heroizace či prosazování politických názorů totiž někdy paradoxně představuje důležitější rozměr než sama historická událost. Neexistují proto jen jedny dějiny, ale hned několik a pravdu (subjektivní) může mít několik individuí najednou. Tento princip sice s nadsázkou, ale velmi výstižně zachytil citát jednoho z advokátů *blacklistees*⁶ Charlese Katze: „Člověk si vybavuje historii stejným způsobem jako milování – vždy jen a jen podle sebe.“⁷ Pro bádání problematiky „černé listiny“ v Hollywoodu výše nastíněná východiska znamenají nutnost uznání práva na výklad „příběhu“ nejen „obětem“, ale také „přátelským svědkům“ i „inkvizitorům“, což majoritní část historiografie prozatím nepřipouštěla. Dále se jedná o obecné odpolitizování zpětného pohledu na „černou listinu“.

Jak již bylo výše řečeno, široce vymezenému tématu úměrně odpovídalo množství použité odborné literatury. Při jejím výběru jsem bral zřetel na to, aby v ní byli vždy v případě vyskytujících se rozporných interpretací zastoupeni reprezentanti obou přístupů. Tato skutečnost se týkala především záležitostí spojených s vymežováním charakteru americké komunistické strany, respektive oprávněnosti existence konceptu „honů na čarodějnice“. V méně politicky zabarvených tématech, jako například vývoj amerického filmového průmyslu, se obdobně ostré kontradike nevyskytovaly.

Z hlavních titulů zabývajících se *blacklistingem* v americkém filmovém průmyslu bych v první řadě zmínil obecně nejuznávanější dílo *The Inquisition in Hollywood: Politics in the Film Community, 1930–1960* od autorské dvojice Larry Ceplair a Steven Englund,⁸ dále *Naming Names* Victora S. Navaskyho,⁹ z novějších prací pak *Red Star over Hollywood: The Film Colony's Long Romance with the Left* od manželů Rolanda a Allis Radoshových,¹⁰ monografii Alana Castyho *Communism*

---

⁶ Tento anglický termín se běžně používá jako označení lidí postižených hollywoodskou „černou listinou“.

⁷ Horne, Gerald: *The Final Victim of the Blacklist: John Howard Lawson, Dean of the Hollywood Ten*, Berkeley – Los Angeles – London 2006 (Kindle Edition), s. 212.

⁸ Ceplair, Larry – Englund, Steven: *The Inquisition in Hollywood: Politics in the Film Community, 1930–1960*, Berkley – Los Angeles – New York 1993.

⁹ Navasky, Victor S.: *Naming Names*, New York 1980.

¹⁰ Radosh, Ronald – Radosh, Allis: *Red Star over Hollywood: The Film Colony's Long Romance with the Left*, San Francisco 2005.

in *Hollywood: The Moral Paradoxes of Testimony, Silence, and Betrayal*¹¹ či *Hollywood's Blacklists: A Political and Cultural History* Reynolda Humphriese.¹² Všechny uvedené knihy se zaměřily zejména na popis vzniku a fungování „černé listiny“. Paul Buhle a Dave Wagner ve svých *Radical Hollywood: The Untold Story behind America's Favorite Movies*¹³ a *Hide in Plain Sight: The Hollywood Blacklistees in Film and Television 1950–2002*¹⁴ zohlednili především filmovou tvorbu i vliv hollywoodských „rudých“ na kinematografii.¹⁵

Obecným dějinám amerického filmového průmyslu se věnovaly především následující práce: *The American Film Industry* od Tina Balia a kolektivu autorů,¹⁶ dále *The Classical Hollywood Cinema, Film Style & Mode of Production to 1960* od Davida Bordwella, Janet Staigerové a Kristin Thompsonové¹⁷ či *Hollywood Story* od Joela Finlera.¹⁸ Podrobnější analýzu inkriminovaného období čtyřicátých a padesátých let pak nabízejí monografie Thomase Schatze *Boom and Bust, American Cinema in the 1940's (History of the American Cinema, Vol. 6)*¹⁹ a Petera Leva *The Fifties, Transforming the Screen 1950–1959 (History of the American Cinema, Vol. 7)*.²⁰ Kniha Douglase Gomeryho *The Hollywood Studio System: A History*²¹ se primárně soustředila na nejdůležitější aspekty hospodářského vývoje Hollywoodu, zatímco David F. Prindle v *The Politics of Glamour: Ideology and Democracy in the Screen Actors Guild*²² a Gerald Horne v *Class Struggle in Hollywood 1930–1950*,

---

¹¹ Casty, Alan: *Communism in Hollywood: The Moral Paradoxes of Testimony, Silence, and Betrayal*, Lanham – Toronto – Plymouth 2009.

¹² Humphries, Reynold: *Hollywood's Blacklists: A Political and Cultural History*, Edinburgh 2010.

¹³ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood: The Untold Story behind America's Favorite Movies*, New York 2002.

¹⁴ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain Sight: The Hollywood Blacklistees in Film and Television 1950–2002*, New York 2003.

¹⁵ Analýzou historiografie „černé listiny“ se detailně věnuje podkapitola s názvem „Historiografie“. Viz s. 119–124.

¹⁶ Balio, Tino (ed.): *The American Film Industry*, Madison 1985.

¹⁷ Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: *The Classical Hollywood Cinema, Film Style & Mode of Production to 1960*, Columbia 1985.

¹⁸ Finler, Joel W.: *Hollywood Story*, New York 1988.

¹⁹ Schatz, Thomas: *Boom and Bust, American Cinema in the 1940's (History of the American Cinema, Vol. 6)*, Berkeley – Los Angeles – London 1999.

²⁰ Lev, Peter: *The Fifties, Transforming the Screen 1950–1959 (History of the American Cinema, Vol. 7)*, Berkeley – Los Angeles – London 2003.

²¹ Gomery, Douglas: *The Hollywood Studio System: A History*, London 2008.

²² Prindle, David F.: *The Politics of Glamour: Ideology and Democracy in the Screen Actors Guild*, Madison 1988.

*Mogules, Mobsters, Stars, Reds and Trade Unionists*²³ se věnovali otázce odborového hnutí v centru americké kinematografie.

Odborná literatura zabývající se poválečnými „hony na čarodějnice“ i americkou komunistickou stranou má značně polarizovaný charakter. Hlavní rozpor spočívá především v definování role tamějších „rudých“. První „tábor“ v nich viděl více méně jen neškodné, idealistické jedince s dobrými úmysly, proto je také poválečný antikomunismus interpretoval jako hysterickou reakci krajně patriotických skupin výrazně umocněnou nástupem USA do pozice supervelmoci. Antikomunistické elementy pak generálně považoval za „inkvizitory“. K tomuto proudu inklinovaly například práce Ellen Schreckerové *The Age of McCarthyism A Brief History with Documents*²⁴ a *Many are the Crimes, McCarthyism in America*,²⁵ dále *Nightmare in Red, The McCarthy Era in Perspective* Richarda M. Frieda²⁶ či *The Specter, Original Essays on the Cold War and the Origins of McCarthyism* dvojice autorů Robert Griffith – Ethan Theoharis.²⁷ Nutno dodat, že tento přístup dosud zaujímá majoritní pozici. Druhý tábor výše zmíněné premisy značně přehodnotil. Domácím „rudým“ přiznal část vinny, a to především kvůli spoluúčasti na rozsáhlé špionáži v USA během druhé světové války. Dále rovněž akcentoval fakt, že i američtí komunisté vesměs vyznávali poměrně rigidní stalinismus. Změna proběhla i ve vztahu k „inkvizitorům“, kteří se již automaticky nepovažovali jen za jakési „blouznivé fanatiky“, přičemž individuální excesy přílišné horlivosti se přirozeně nepopíraly. Limitované restriktce konce čtyřicátých a první půlky padesátých let se označovaly za ospravedlnitelné, antikomunismus jako východisko za legitimní. K tomuto proudu patří především monografie autorů Johna Earla Haynese a Harvey Klehra *The American Communist Movement, Storming heaven itself*²⁸, *Venona, Decoding Soviet Espionage in America*,²⁹ *Spies: The Rise and Fall*

---

²³ Horne, Gerald: *Class Struggle in Hollywood 1930–1950, Mogules, Mobsters, Stars, Reds and Trade Unionists*, Austin 2001.

²⁴ Schrecker, Ellen: *The Age of McCarthyism A Brief History with Documents*, Boston – New York 1994.

²⁵ Schrecker, Ellen: *Many are the Crimes, McCarthyism in America*, Boston–New York–Toronto–London 1998.

²⁶ Fried, Richard M.: *Nightmare in Red, The McCarthy Era in Perspective*, Oxford 1990.

²⁷ Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: *The Specter, Original Essays on the Cold War and the Origins of McCarthyism*, New York 1974.

²⁸ Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: *The American Communist Movement, Storming heaven itself*, New York 1992.

²⁹ Haynes, John Earl – Klehr, Harvey: *Venona, Decoding Soviet Espionage in America*, Yale 2000.

*of the KGB in America*³⁰ a další či kniha Richarda Gida Powerse *Not Without Honor: The History of American Anticommunism*.³¹

V částech věnovaným definování základních principů amerického myšlení jsem vycházel zejména z „nadčasové“ *Demokracie v Americe* od Alexise de Tocquevilla,³² která i přes své stáří zůstala dodnes mimořádně aktuálním dílem. Dále jsem použil monografii Richarda Hofstadtera *The American Political Tradition and the Men Who Made It*,³³ *Dvousečná zbraň, rub a líc americké výjimečnosti* Seymoura Martina Lipseta³⁴ či *Kam kráčíš, Ameriko? Krize americké identity* Samuela Huntingtona.³⁵ Analýza veřejného mínění ve Spojených státech se mimo jiné zakládala na pracích Johna Kennetha Whita *Still Seeing Red, How the Cold War Shapes the New American Politics*³⁶ a velmi cenné sociologické studii poskytující detailní vhled do atmosféry poloviny padesátých let *Communism, Conformity & Civil Liberties: A Cross Section of the Nation Speaks its Mind* od Samuela Stouffera.³⁷

Archivní materiály pro studium „černé listiny“ pocházejí hned z několika různých proveniencí a jejich množství lze taktéž označit za značně rozsáhlé. Pro fenomény spojené s vyšetřováními před Výborem pro neamerickou činnost jsem čerpal především z přepisů jednotlivých slyšení *Hearings Regarding the Communist Infiltration of the Motion Picture Industry*,³⁸ z desetidílné *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry*³⁹, dále z *Investigation of Communist Activities in the New York City*⁴⁰ a konečně také z výročních zpráv HUAC z let 1949–1953 *Report of the Committee on Un-American Activities to The United States House of*

---

³⁰ Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: *Spies: The Rise and Fall of the KGB in America*, New Haven – London 2009.

³¹ Powers, Richard Gid: *Not Without Honor: The History of American Anticommunism*, New York – London – Toronto – Sydney – Tokyo – Singapore 1995.

³² Tocqueville, Alexis de: *Demokracie v Americe*, Praha 2001.

³³ Hofstadter, Richard: *The American Political Tradition and the Men Who Made It*, New York 1989.

³⁴ Lipset, Seymour M.: *Dvousečná zbraň, rub a líc americké výjimečnosti*, Praha 2003.

³⁵ Huntington, Samuel P.: *Kam kráčíš, Ameriko? Krize americké identity*, Praha 2005.

³⁶ White, John Kenneth: *Still Seeing Red, How the Cold War Shapes the New American Politics*, Boulder – Oxford 1997.

³⁷ Stouffer, Samuel A.: *Communism, Conformity & Civil Liberties: A Cross Section of the Nation Speaks its Mind*, New Brunswick – New Jersey 1992.

³⁸ House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding the Communist Infiltration of the Motion Picture Industry*, 80th Cong., 1st sess., Washington 1947.

³⁹ Viz s. 258–259.

⁴⁰ House Committee on Un-American Activities, *Investigation of Communist Activities in the New York City – Part 4*, 83rd Cong., 1st. sess., Washington 1953.

*Representatives*⁴¹ a *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1950–1953*.⁴² Pro analýzu rétoriky „inkvizitorů“ jsem použil několik stěžejních příruček, zejména *Report on the Communist Party of the United States as an Advocate of Overthrow of Government by Force and Violence*,⁴³ *100 Things You Should Know about Communism Series*⁴⁴ či *The Shameful Years: Thirty Years of Soviet Espionage in the United States*.⁴⁵

Další bohatý zdroj informací poskytly materiály Federálního úřadu pro vyšetřování (*Federal Bureau of Investigation*, FBI). Konkrétně šlo o pravidelně vydávané zprávy shrnující hlavní závěry ze sledování Hollywoodu v období 1942–1958 *Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS)*, *File number 100-138754, Part 1–15*.⁴⁶ K jejich pozvolnému odtajňování začalo docházet zhruba od poloviny sedmdesátých let. Značně rozsáhlý pramen, byť místy částečně cenzurovaný, jsem využil hned k několika různým tematickým celkům. Předně se jednalo o popis struktury tamější sekce americké komunistické strany, dále o monitorování činnosti „podezřelých“, progresivních organizací či jednotlivých osob. Pozornost se věnovala taktéž vyšetřováním před HUAC. Relevantnost informací pocházejících od informátorů, z tehdejšího tisku nebo i odposlechů telefonů „rudých“ je možné považovat za poměrně vysokou. V neposlední řadě si lze na základě zmíněných materiálů vytvořit taktéž představu o šíři aktivit a fungování samotné FBI. Zájem Johna Edgara Hoovera o domácí komunistické hnutí skutečně místy hraničil s posedlostí.

Velmi cenným pramenem, byť převážně jednostranně zaměřeným, byla orální historie. Rozsáhlé množství výpovědí poskytovalo dostatek informací pro vytvoření přesného obrazu zkušenosti s *blacklistem* tak, jak jej prezentovali jednotliví „rudí“. Nutno dodat, že je v nich možné snadno identifikovat jakési základní, v drtivé většině případů neustále se opakující, schéma. Z dostupných prací

---

⁴¹ House Committee on Un-American Activities, *Report of the Committee on Un-American Activities to The United States House of Representatives* (Volume 1948), 80th Cong., 2nd sess., Washington 1949.

⁴² Viz s. 258.

⁴³ House Committee on Un-American Activities, *Report on the Communist Party of the United States as an Advocate of Overthrow of Government by Force and Violence*, 80th Cong., 2nd sess., Washington 1948.

⁴⁴ House Committee on Un-American Activities, *100 Things You Should Know about Communism Series*, 2nd printing, Washington 1949.

⁴⁵ House Committee on Un-American Activities, *The Shameful Years: Thirty Years of Soviet Espionage in the United States*, 82nd Cong., 2nd sess., Washington 1952.

⁴⁶ Viz s. 257.

jsem čerpal především z děl *Center for Oral History Research* (OHR), fungujícího pod patronací *University of California, Los Angeles* (UCLA). Za všechny bych zmínil především několika set stránkový přepis rozhovoru s Albertem Maltzem *The Citizen Writer in Retrospect, Albert Maltz, Volume I.–II.*⁴⁷ Dále jsem čerpal z následujících knižně vydaných souborů interview *Red Scare – Memories of the American Inquisition*,⁴⁸ *Tender Comrades, a Backstory of the Hollywood Blacklist*⁴⁹ či *Actors on Red Alert, Career Interviews with Five Actors & Actresses Affected by the Blacklist*.⁵⁰ Pro obecnější pohled na inkriminované období hollywoodského průmyslu jsem použil vybrané práce orální historie z provenience *Margaret Herrick Library* (MHL).⁵¹ Tyto vzpomínky v nezanedbatelném množství úplně nepotvrzovaly „démonické poměry“ líčené „rudými“. Reflexe ze strany „inkvizitorů“ žel spíše chybí.

Vycházel jsem taktéž z prvních ucelených prací o „černé listině“ *Report on Blacklisting: I. Movies a Report on Blacklisting II.: Radio-Television* od Johna Cogleye respektive *The Fond for the Republic, Inc.*⁵² I přes dobu vzniku se jednalo o zdařilé dílo už jen kvůli tomu, že se v něm objevilo základní pojmenování fenoménů spojených s *blacklistem*. Zpráva navíc vycházela z bezprostředního pátrání v Hollywoodu poloviny padesátých let. Zároveň je ovšem nutné brát na zřetel silné sympatie autora k „rudým“. Vzhledem k poměrně velkému mediálnímu zájmu o „hony na čarodějnice“ ve filmovém průmyslu jsem také čerpal i z dobového tisku. Jeho pozornost se soustředila především na vyšetřování před Výborem pro neamerickou činnost, různé soudní kauzy a později i na skandály doprovázející pozvolnou „korozi“ *blacklistu*. Konkrétně jsem studoval zejména deníky *New York Times*, *Los Angeles Times* i konzervativnější *Chicago Daily Tribune*.

Opomenout jsem pochopitelně nemohl ani memoáry řady hollywoodských „rudých“, které představovaly velmi cenný, i když značně subjektivně zabarvený pramen. Drtivá většina předkládala jen značně sterilní perspektivu tendující k obecné

---

⁴⁷ Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Gardner, Joel: *The Citizen Writer in Retrospect, Albert Maltz, Volume I.–II.*, Los Angeles 1983.

⁴⁸ Griffin, Fariello: *Red Scare – Memories of the American Inquisition*, New York – London 1995.

⁴⁹ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: *Tender Comrades, a Backstory of the Hollywood Blacklist*, New York 1997.

⁵⁰ Slide, Anthony: *Actors on Red Alert, Career Interviews with Five Actors & Actresses Affected by the Blacklist*, Lanham – Maryland – London 1999.

⁵¹ Viz s. 259–260.

⁵² Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies*, New York 1956. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting II.: Radio–Television*, New York 1956.

heroizaci *blacklistees*.⁵³ Za všechny uvedu jen dvě nejzajímavější díla. V první řadě šlo o paměti Normy Barzmanové *The Red and the Blacklist, The Intimate Memoir of Hollywood Expatriate*⁵⁴ poskytující nejprve vhled do života komunistické rodiny v Hollywoodu, po odchodu ze Spojených států na konci čtyřicátých let. Hlavní pozornost autorka zaměřila na popis zkušeností s exilem na starém kontinentě. Líčení lze celkově označit jako velmi podrobné i nebývale otevřené. Druhé memoáry jsou výjimečné kvůli skutečnosti, že se jedná o výpověď kritickou vůči „rudým“. Autorem knihy s názvem *Odd Man Out, A Memoir of the Hollywood Ten* se totiž stal Edward Dmytryk.⁵⁵ Původní člen „hollywoodské desítky“, jenž se rozhodl pro spolupráci s Výborem pro neamerickou činnost, ve své knize zdůvodňoval okolnosti vedoucí k tomuto rozhodnutí, přičemž akcentoval především vnitřní nesvobodu existující v tamější sekci americké komunistické strany a vlastní rozchod s bolševickou ideologií. Velmi rozsáhlý zdroj informací, nabízející daleko méně schématický obraz minulosti než se nachází v memoárech, je možné nalézt v souboru vydané korespondence Daltona Trumba editovaný Hellen Manfullovou *Additional Dialogue, Letters of Dalton Trumbo 1942–1962*.⁵⁶ Publikované dopisy se věnovaly převážně pracovním záležitostem, scénáristovým politickým názorům i zcela obyčejným rodinným problémům. Podobná škála témat, stejně jako absence zpětné interpretace, tak činí z tohoto titulu velmi cenný pramen.

Zcela zásadní zdroj primárních pramenů, bez něhož by má dizertační práce nemohla vzniknout, jsem našel ve dvou archivech nacházejících se v aglomeraci Los Angeles. V první řadě jsem vycházel z materiálů knihovny Filmové akademie umění a věd (*Academy of Motion Picture Arts and Science*) *Margaret Herrick Library*. U jednotlivých zkoumaných kolekcí (*papers*) jsem se zaměřil především na prameny osobní povahy, i na ty týkající se politického aktivismu „rudých“ v Hollywoodu. Naopak filmové tvorbě *blacklistees* jsem se primárně nevěnoval. Mezi nejdůležitější bych zařadil především *Edward Dmytryk Papers*, *Herbert Biberman Correspondence*, *Ian McLellan Hunter Papers* a *Ring Lardner Jr. Papers*. Fond *Elizabeth Poe Kerby Papers* rovněž zaujal pozici jednoho z klíčových pramenů.

---

⁵³ Tomuto fenoménu se podrobněji věnuje podkapitola s názvem Paměť „rudých“. Viz s. 114–119.

⁵⁴ Barzman, Norma: c. d.

⁵⁵ Dmytryk, Edward: *Odd Man Out, A Memoir of the Hollywood Ten*, Carbondale – Edwardsville 1996.

⁵⁶ Manfull, Helen (ed.): *Additional Dialogue, Letters of Dalton Trumbo 1942–1962*, Toronto – New York – London 1970.

Elizabeth Poe Kerbyová patřila k hlavním osobnostem stojícím za vznikem zpráv *The Fond for the Republic*; podílela se zejména na výzkumu poměrů panujících v americkém filmovém průmyslu v průběhu inkriminovaného období. Materiály se skládaly z pramenů různého druhu počínaje přepisy rozhovorů s „rudými“, přes výstřižky z tisku a konče zprávami mapujícími „černou listinu“ jako takovou. Druhým neméně zásadním zdrojem informací se stala *Charles E. Young Research Library* (CEYRL) při *University of California, Los Angeles*, konkrétně její *Department of Special Collections*, kde jsem studoval především *Dalton Trumbo Papers*, *Samuel Guy Endore Papers*, *Michael Wilson Papers* i *Waldo Salt Papers*. Zaměření výzkumu bylo stejné jako v případě archiválií z *Margaret Herrick Library*.⁵⁷

---

⁵⁷ Viz s. 255–256.

První část

Hollywoodský *blacklist* v různých perspektivách

Na příčinách vzniku, podobně i fungování hollywoodského *blacklistu* se podílela celá řada různých fenoménů. Některé vycházely z dobových událostí, ať již domácích či v zahraničích, jiné z určitých protichůdných rysů amerického myšlení. Opomenout nelze ani specifika hollywoodského filmového průmyslu či americké kulturní stereotypy. Významnou roli v celém problému sehrála také komunistická ideologie. Poměrně ostrá polarizace politicky aktivní veřejnosti USA, zjednodušeně zredukovaná na liberály a konzervativce, navíc vše ještě dále komplikovala. V obecném kontextu „krátkého“ dvacátého století není možné označit hollywoodskou „černou listinu“ za stěžejní téma, přesto je její studium důležité. Jako příklad stačí uvést paradoxní skutečnost, že se „rudí“ během tzv. „honů na čarodějnice“ považovali za ochránce ústavy, zároveň se však řada z nich hlásila k rigidnímu stalinismu. První část dizertace nemá za cíl detailní analýzu praxe *blacklistingu*, tím se již zabývala řada jiných prací, ale spíše jeho analýzu v širokém kontextu. Kapitoly se zaměří vždy na jeden konkrétní úhel pohledu, přičemž nejprve půjde o části založené na „tradičnějších“ východiscích, na ně poté naváží ty vycházející z interpretací složitějšího charakteru. Výsledná syntéza ukáže několik různých způsobů, jak je možné vnímat celý fenomén, čímž se zamezí jednostranným závěrům často vedoucím ke schematickému, „černobílému“ obrazu. Zároveň se vytvoří prostor pro provedení sondy do života hollywoodských „rudých“ v letech 1947–1960, kterou představím ve druhé části dizertační práce. Bez této obecnější definice by totiž bylo vše značně vytržené z kontextu.

1. *Blacklist* a studená válka

Drtivá většina lidí postižených „černou listinou“ se ve zpětném pohledu považovala v první řadě za oběti studené války, respektive hysterie, kterou ve Spojených státech vyvolala. V bipolárním světě představovali komunisté působící ve filmovém průmyslu prvek, jehož se musel Hollywood zbavit. V atmosféře sílící „démonizace“ všeho, byť jen zdánlivě rudého, byli obviňováni z účelového ovlivňování obsahu snímků tak, aby propagovaly Sovětský svaz. Oprávněnost podezření zdánlivě podporovala některá díla z doby válečného spojení jako

například *Mission to Moscow* (1943), *Song of Russia* (1944) či *The North Star* (1943). Od konce čtyřicátých a zejména v první polovině padesátých let částečně zachvátil americkou veřejnost „druhý strach z rudých“, pro nějž se staly typické „hony na čarodějnice“. Historici a novináři později tuto kapitolu dějin Spojených států, kdy docházelo k mírnému narušování ústavních principů, pojmenovali po senátorovi z Wisconsinu Josephu McCarthym. Fenomén studené války zaujal natolik významné místo, že je nejprve nutné se podívat na hollywoodské „rudé“ touto optikou.

Po utichnutí posledních válečných bojů mnozí doufali, že začne nová kapitola dějin lidstva, v níž zavládne pokojné soužití mezi všemi státy. Ztělesněním těchto tužeb se stala především v červnu 1945 ustavená Organizace spojených národů (OSN), jež si vytkla jako svůj hlavní cíl udržení míru a zajištění kolektivní bezpečnosti.⁵⁸ Úplné naplnění Rooseveltova velkého snu podmiňoval vztah mezi velmocemi. Ten ovšem ani v době existence tzv. Velké trojky nešlo označit za idylický. Prim v ní hrál bezesporu Stalin. Sovětskému diktátorovi se podařilo obratně přetavit úspěchy na bitevním poli v reálné zisky, zejména ve východní a jihovýchodní Evropě. Velká Británie i Francie se sice zařadily mezi hlavní vítěze, což se ukázalo, mimo jiné v jejich podílu na okupační správě Německa. Přiznaný velmocenský status ale neodpovídal jejich skutečným možnostem a obě země se ho záhy musely kvůli vnitřní slabosti vzdát. Naopak Spojené státy vyšly z války celkově posílené, jejich role ve světě však byla značně nejasná; ve hře dlouhou dobu zůstával i návrat k izolacionismu.⁵⁹ Krach ideálu o mezinárodní mírové spolupráci předznamenal již přelom let 1945 a 1946. Na půdě OSN se totiž objevila stížnost Íránu proti sovětskému vměšování do jeho vnitřních záležitostí. První krizi se prozatím podařilo vyřešit bez další eskalace napětí, ale střety v jiných otázkách na sebe nenechaly příliš dlouho čekat.⁶⁰

Označit viníka zodpovědného za rozpoutání studené války představuje takřka neřešitelný úkol. Moskva i Washington na něm nepochybně měly svůj podíl. Oba režimy byly charakterově natolik odlišné, že řadu otázek, ať už dohodnutých na

---

⁵⁸ Organizace spojených národů, *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora*, Kapitola I., Článek I., <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>.

⁵⁹ Durman, Karel: *Popely ještě žhavé I.: Válka a nukleární mír, 1938–1964*, Praha 2004, s. 84–129, 136–170. Srv. Leffler, Melvyn P.: *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration, and the Cold War*, Stanford – California 1992, s. 25–71. Srv. Wanner, Jan: *Spojené státy a evropská válka 1939–1945, Díl III., Zápas o Evropu*, Praha 2002, s. 69–69.

⁶⁰ Durman, Karel: c. d., s. 171–175. Srv. Gaddis, John Lewis: *Studená válka*, Praha 2007, s. 35–37. Srv. Leffler, Melvyn P.: c. d., s. 77–81.

konferencích Velké trojky, či prodiskutovávaných v rámci Rady ministrů zahraničních věcí (RMZV), interpretovaly rozlišným způsobem. Vzájemné nepochopení a osočování narůstalo paralelně s tím, jak se Spojené státy stále zřetelněji ujímaly velmocenského postavení. Bílý dům (*White House*) i Státní department (*United States Department of State*) přitom postrádaly jasnou strategickou koncepci zahraniční politiky, kterou prozatím výrazněji rámovala jen aktivní účast v mezinárodním dění. Harry S. Truman oproti svému předchůdci Franklinu D. Rooseveltovi nehodlal Sovětům jen ustupovat, a proto vůči nim zaujal konfrontačnější přístup, aniž by ovšem chtěl úmyslně vyvolat definitivní kolizi vztahů.⁶¹ Stalin dlouhodobě pragmaticky sledoval strategii budování obranného perimetru zajišťující bezpečnost Sovětského svazu, přičemž nikdy neváhal v rámci dosažení této mety použít jakýchkoli prostředků – ve značné míře i teror. Celou problematiku však nelze zredukovat pouze na analýzu vývoje mezinárodních vztahů a přehlížet existenci totalitárních principů uvnitř komunistických režimů, ani míru paranoie kremelského diktátora, která se projevila už v průběhu velkého teroru na konci třicátých let.⁶² „První výstřel“ studené války zkrátka není možné s určitostí nalézt, zásadní mezníky eskalace ano.

Cestu Spojených států ke studené válce lemovalo mnoho dílčích událostí, z nichž některé se časem staly spíše symboly než výraznými přelomy. Patrně nejcharakterističtější byl projev Winstona Churchilla na univerzitě ve Fultonu, a příliš přeceňovat nelze ani bezprostřední dopad Kennanova Dlouhého telegramu (*Long Telegram*). Změna americké zahraniční politiky probíhala pozvolna. První skutečný zlom představovalo až vyhlášení Trumanovy doktríny (*Truman Doctrine*) v březnu 1947. Ta ovšem kromě značně univerzalistických tezí nevyhlašovala žádnou komplexní strategii, ale spíše se jednalo o rozhodný krok vedoucí k opuštění izolacionismu. Deklarovaná změna se naplno projevila až realizací tzv. Marshallova plánu (*European Recovery Program*, ERP), jenž Stalina přiměl k dalšímu utužování

---

⁶¹ Durman, Karel: c. d., s. 166–169. Srv. Friedman, Norman: *The Fifty Years War: Conflict and Strategy in the Cold War*, Annapolis 2000, s. 25–56. Srv. Leffler, Melvyn P.: c. d., s. 355–360. Srv. Patterson, James T.: *Grand Expectations : The United States 1945–1974*, Oxford – New York 1997, s. 105–136.

⁶² Zajímavý vhled do sovětské zahraniční politiky nabízejí Litvinovovo a Majského memoranda analyzující nejvhodnější strategii v poválečném období z hlediska geopolitiky. Nálevka, Vladimír: *Z neznámých stránek historie*, Praha 2001, s. 73–77. Srv. Durman, Karel: c. d., s. 100–102. Srv. Applebaum, Anne: *Gulag, Historie*, Praha – Plzeň 2003, s. 11–31, 105–125, 399–417. Srv. Courtois, Stéphane a kol.: *Černá kniha komunismu, zločiny, teror, represe I.*, Praha – Litomyšl 1999, s. 169–225. Srv. Friedman, Norman: c. d., s. 3–24.

kontroly Kremlu nad sovětskou sférou vlivu.⁶³ Trvající nesouhlas ohledně podoby poválečného Německa vyvolal první skutečně vážný střet nového studeného konfliktu, který otestoval odhodlání a rozhodnost Spojenců. V berlínské krizi, trvající zhruba od konce června 1948 do poloviny května 1949, Západ obstál, a navíc se urychlilo jeho formování do obranného spolku Severoatlantická aliance (*North Atlantic Treaty Organization*, NATO). V kontextu probíhající blokády byl ve Washingtonu vypracován první komplexnější strategický plán vůči SSSR s označením NSC 20/4.⁶⁴

Nepopíratelné úspěchy však záhy oslabily dvě bolestivé ztráty. Oproti všem předpokladům Spojené státy přišly již v srpnu 1949 o jaderný monopol. Navíc v té době se také hroutily zbývající pozice Čankajškova Kuomintangu v Číně. Definitivní porážku Američany podporovaného režimu dokončil prvního říjnového dne Mao Ce-tung vyhlášením komunistické Čínské lidové republiky. Odlišné záležitosti spojovalo přesvědčení USA o nezpochybnitelné svrchovanosti v obou oblastech, což z nich učinilo zvláště citlivé rány. Společným jmenovatelem se stalo rovněž podezření, že nedávné zisky komunistů přímo podminila rozsáhlá špionáž ve vlastních řadách.⁶⁵ Sovětská atomová bomba změnila rozložení sil na mezinárodní scéně. Na popud Bílého domu vypracoval proto Paul Nitze v průběhu první poloviny roku 1950 analýzu nového stavu, jež vešla do dějin pod označením NSC 68. Její závěry nepřinášely žádnou závratnou změnu kurzu, jen vyzývaly k výraznému navyšování rozpočtu na zbrojní výdaje.⁶⁶ Do apokalyptických představ o celosvětové expanzi řízené Kremlem plně zapadla i invaze vojsk Korejské lidové demokratické republiky (KLDR) na území jižního souseda na prahu léta 1950. Organizace spojených národů

---

⁶³ Durman, Karel: c. d., s. 166–209. Srv. Graubard, Stephen: *Prezidenti: proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*, Praha 2007, s. 272–294. Srv. Koura, Jan: *The Truman Doctrine: Origin of Ideological Containment*, Dvacáté století, č. 2, roč. 2, 2010, s. 135–143. Srv. Leffler, Melvyn P.: c. d., s. 141–219. Srv. Gaddis, John Lewis: c. d., s. 38–42. Srv. Link, Artur S. – Catton, William B.: *American Epoch, A History of United States Since 1900, Volume II: Era of Total War and Uncertain Peace 1938–1980*, New York 1980, s. 674–697.

⁶⁴ Durman, Karel: c. d., s. 284–289. Srv. Gaddis, John Lewis: c. d., s. 41–42. Srv. Friedman, Norman: c. d., s. 70–101. Srv. Leffler, Melvyn P.: c. d., s. 182–224. Srv. Foreign relations of the United States (dále jen FRUS), 1948, *Volume I, General; the United Nations (in two parts), part 2*, Washington 1976, s. 662–669.

⁶⁵ Durman, Karel: c. d., s. 300–311. Srv. Gaddis, John Lewis: c. d., s. 42–46. Srv. Patterson, James T.: c. d., s. 165–176. Srv. Wanner, Jan: *George C. Marshall*, Praha 1998, s. 275–292, 316–322, 337–342.

⁶⁶ Truman Library, *A Report to the National Security Council by the Executive Secretary on United States Objectives and Programs for National Security, April 14, 1950*, Washington, s. 1–72. <http://www.trumanlibrary.org>. Srv. Durman, Karel: c. d., s. 311–313. Srv. Leffler, Melvyn P.: c. d., s. 355–360. Srv. FRUS, 1951, *Volume I, National security affairs; foreign economic policy*, Washington 1979, s. 123.

za neúčasti Sovětského svazu odpověděla na agresi vydáním rezoluce vyzývající k pomoci napadenému režimu Li Syn–mana. Pod eufemickým označením „policejní akce“ probíhala mezi sbory OSN a armádou KLTR podporovanou čínskými „dobrovolníky“ regulérní válka, jež po tříletých bojích nedosáhla ničeho jiného než *statu quo ante bellum*.⁶⁷ Po smrti Stalina došlo přece jen ke zmírnění mezinárodního napětí i částečné normalizaci vztahů obou supervelmocí, avšak studená válka se na několik příštích desetiletí stala trvalou konstantou.

Naznačené mezinárodní události pochopitelně našly odezvu i ve vnitropolitických poměrech severoamerické velmoci. Nejhysteričtější reakce zasáhla různá radikálně patriotická uskupení, která se pustila do „očisty“ Spojených států od všeho „rudého“. I když antikomunismus nevznikl v poválečném období, jednoznačně v něm zažil největší *boom*.⁶⁸ Za jistý tradičně vnímaný předěl se považuje projev Josepha McCarthyho ve Wheelingu z počátku února 1950, jenž stál na počátku cesty neznámého senátora na titulní strany novin. „Joe“ bezesporu získal největší proslulost coby „inkvizitor“, paradoxně však nepřišel s ničím převratným. Používal prakticky stejná, již dávno vyřčená obvinění. Přidal pouze značnou dávku populismu a obhroublosti. Dále dokázal ve svůj prospěch využívat touhy medií po senzacích. Veškeré oponenty odrážel s příslovečnou tvrdostí boxera, jímž mimochodem v mládí skutečně byl. Ačkoli McCarthy křičel nejhlasitěji, zásadní kauzy probíhaly mimo jeho působnost, či dokonce začaly už před jeho vystoupením ve Wheelingu. Nicméně právě on se proměnil ve ztělesnění demagogie, z velké části také kvůli tomu, že mu nevadilo dělat špinavou práci za spolustraníky, kteří se nechtěli „umazat“.⁶⁹

Společným motivem celého „druhého strachu z rudých“ se staly infiltrace „rudých“ a špionáž ve prospěch Moskvy. Jejich vyšetřování se ujaly především Federální úřad pro vyšetřování v čele s Johnem Edgarem Hooverem a Výbor pro neamerickou činnost. Přední stranu mnohých novin konce čtyřicátých let plnila například aféra známá jako tzv. Hissův případ (*Hiss case*), která rozkrývala subverzi ve *State Departmentu*. Velkou pozornost poutala rovněž Elizabeth Bentleyová.

---

⁶⁷ Durman, Karel: c. d., s. 130–136, 317–346. Srv. Gaddis, John Lewis: c. d., s. 47–55. Srv. Link, Artur S. – Catton, William B.: c. d., s. 702–715. Srv. Nálevka, Vladimír: *Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti, korejská válka 1950–1953*, Praha 2009. Srv. Patterson, James T.: c. d., s. 207–243.

⁶⁸ Fried, Richard M.: c. d., s. 165–205.

⁶⁹ Halberstam, David: *Černobílé desetiletí, Padesátá léta a Spojené státy*, Praha 2002, s. 55–65. Srv. Oshinsky, David M.: *A Conspiracy So Immense, The World of Joe McCarthy*, New York – London 1983. Srv. Reeves, Thomas C.: *The Life and Times of Joe McCarthy*, Lanham – New York – Oxford 1997. Srv. Rovere, Richard H.: *Senator Joe McCarthy*, New York 1970.

Významná komunistická agentka dobrovolně přešla na americkou stranu a informovala FBI o svých aktivitách ve Washingtonu. Na počátku roku 1950 se britský fyzik Klaus Fuchs přiznal k předávání tajných materiálů o vývoji jaderné bomby Sovětskému svazu. Následně ještě zesílil tlak na dopadení atomových špiónů v USA, což vedlo mimo jiné k zatčení Davida Greenglasse a Julia a Ethel Rosenbergových. V březnu 1951 začal v atmosféře zuřící korejské války ostře sledovaný soud, v němž byl manželský pár nakonec uznán vinným a odsouzen k trestu smrti. Přes široké protesty světové veřejnosti se poprava konala dne 19. června 1953.⁷⁰ Uvedené procesy získaly až jakýsi symbolický rozměr a do budoucnosti kolem nich probíhaly značné diskuze. Jedni v Rosenbergových viděli nevinné oběti antikomunistického běsnění, zatímco druzí skutečné špióny, kteří museli počítat s následky své činnosti. Díky nejnovějšímu bádání je s největší pravděpodobností nutné souhlasit s tvrzeními druhého tábora. Do jisté míry lze rovněž ospravedlnit vyšetřování státních zaměstnanců.⁷¹ Z pohledu hollywoodských „rudých“ i mnohých dalších však tehdy vrcholil „hon na čarodějnice“, „inkvizitoři“ údajně inklinující k fašismu pošlapávali ústavnost a obyčejní Američané viděli komunisty doslova za „každým rohem“.

Během „druhého strachu z rudých“ vznikla s vydatným přispěním Výboru pro neamerickou činnost postupně celá řada *blacklistů* – například v rádiích, školství, odborovém hnutí, dokonce i církvích. Geneze „černé listiny“ v Hollywoodu se poměrně přesně shodovala s eskalací studené války. Její základní podobu určila dvě hlavní kola vyšetřování před HUAC. První proběhlo během podzimu 1947, druhé následovalo mezi lety 1951 a 1952. Na jejich základě se vytvořil systém, v němž odmítnutí plné spolupráce při slyšení vedlo ke ztrátě zaměstnání ve filmovém průmyslu. Každý předvolaný musel učinit rozhodnutí, jež výrazně poznamenalo zbytek jeho života. Závažnost volby lze ilustrovat na Eliovi Kazanovi. V roce 1999 se mu akademie rozhodla udělit čestného Oskara za celoživotní tvorbu. Během slavnostního předávání se hlediště mísilo ve stoje aplaudujícími, netečně sedícími i rozhořčenými diváky. Za kontroverzí stáli lidé postižení *blacklistem*, kteří vyzývali k symbolickému bojkotu potlesku pro oceněného. Kazanovi totiž nemohli ani bezmála

---

⁷⁰ Fried, Richard M.: c. d., s. 59–170. Srv. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d., s. 1–548. Srv. Latham, Earl: *The Communist Controversy in Washington: from New Deal to McCarthy*, Cambridge – Massachusetts 1966, s. 86–268. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 3–358.

⁷¹ Haynes, John Earl – Klehr, Harvey: c. d. Srv. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d.

po padesáti letech zapomenout, že se rozhodl podat před výborem tzv. „přátelskou výpověď“, čímž si zachránil slibně rozvíjející kariéru.⁷² S vyšetřováním HUAC se pojilo tolik zásadních fenoménů, že je nutné zabývat se jimi detailněji.

a) Hollywood versus HUAC

Tlak federálních či státních orgánů na filmový průmysl nepředstavoval žádnou novinku, spíše naopak. O vyšetřování komunistické infiltrace uvnitř Hollywoodu usiloval již na konci třicátých let první předseda Výboru pro neamerickou činnost demokratický kongresman Martin Dies. V průběhu první poloviny následující dekády se o totéž snažil Jack Tenney a jeho Společná vyšetřovací komise pro neamerickou činnost (*Joint Fact-Finding Committee on Un-American Activities*), avšak ani jemu se nepodařilo výrazněji uspět.⁷³ Jeden z předních členů HUAC John E. Rankin, svérázný Jižan s ostře rasistickými a antisemitskými názory, sice dopadl obdobně, podařilo se mu ale posílit postavení výboru.⁷⁴ K zásadnímu průlomů došlo až v roce 1947, kdy již studená válka nabírala na intenzitě. Nejenže se slyšení s tzv. „hollywoodskou desítkou“ stalo mediální senzací, vedlo také přímo ke vzniku „černé listiny“.

Předehra hlavních výslechů proběhla již na jaře 1947. Výbor pro neamerickou činnost předvolal do Washingtonu Erika Johnstona prezidenta Americké filmové asociace (*Motion Picture Association of America*, MPAA).⁷⁵ Ačkoli on sám odmítal komunistickou ideologii, snažil se zamezit dalšímu vyšetřování a ujišťoval o jednoznačné loajalitě Hollywoodu. Členové HUAC však nadále pokračovali v nátlaku. Dosavadní jednotnou pozici studiových bossů narušil Jack Warner, který v druhé polovině dubna vyzval prostřednictvím novin *Hollywood Reporter* k nutnosti boje proti „sovětské hrozbě“. Následně do Hollywoodu přijeli zástupci výboru vedení novým předsedou Johnem Parnellem Thomasem. Od ochotných svědků často patřícím k patriotické organizaci s názvem Aliance

---

⁷² CNN.com, Tuesday, March 16, Clinton, Paul: *Controversy over Oscar for Kazan heats up*, 1999, <http://edition.cnn.com/SHOWBIZ/Movies/9903/16/kazan.oscar/index.html>.

⁷³ Běžně se používá také označení Tennyho komise.

⁷⁴ Goodman, Walter: *The Committee, The Extraordinary Career of the House Committee on Un-American Activities*, New York 1968, s. 118–189. Srv. Gladchuk, John Joseph: *Hollywood and Anticommunism: HUAC and the Evolution of the Red Menace, 1935–1950*, New York – London 2007, s. 51–132.

⁷⁵ Tato instituce reprezentovala zájmy hlavních společností hollywoodského filmového průmyslu. Do roku 1945 vystupovala pod jménem Americká filmová společnost producentů a distributorů (*Motion Picture Producers and Distributors of America*, MPPDA). Viz s. 47–48.

filmového průmyslu pro zachování amerických hodnot (*Motion Picture Alliance for the Preservation of American Ideals*, MPA) se podařilo získat informace potvrzující údajně velkou míru komunistické infiltrace.⁷⁶ I na jejich základě se v průběhu léta HUAC pustil do intenzivních příprav velkého vyšetřování plánovaného na podzim téhož roku. Dostupné materiály FBI jednak dokazují velkou míru spolupráce mezi oběma institucemi, ale také svědčí o značné režii celého podniku. Především výpovědi tzv. „přátelských svědků“ dostaly předem poměrně jasný rámeček. Vše mělo směřovat k veřejnému prokázání přítomnosti „rudých“ v Hollywoodu a jejich nebezpečného vlivu.⁷⁷

Dne 21. září 1947 Výbor pro neamerickou činnost konečně prolomil atmosféru nervózního očekávání a oznámil jména předvolaných k vyšetřování. Z celkového počtu třiačtyřiceti osobností se u devatenácti předpokládalo, že zaujmou vůči HUAC „nepřátelské“ stanovisko.⁷⁸ Přestože existuje řada teorií, přesný klíč k výběru těchto jednotlivců zůstává stále značně nejasný. Hlavní hledisko představovala především velká náklonnost k Sovětskému svazu, kterou sdíleli bez výjimky všichni. Převážná většina se navíc hlásila k americké komunistické straně.⁷⁹ Takzvaná „devatenáctka“ se před zahájením slyšení několikrát setkala se svými advokáty k prodiskutování společného postupu. Klíčovou osobností se stal „organizátor“ Herbert Biberman spolu s hlavním „ideologem“ Johnem Howardem

---

⁷⁶ Viz s. 105–106. Srv. Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS) (dále jen COMPIC), File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15, *Summary on The Communist Infiltration into the Motion Picture Industry*, October 2, 1947, s. 192–184. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 257–258.

⁷⁷ COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 183–191. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding...*, s. 522. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 318–321.

⁷⁸ Patřily mezi ně následující osobnosti: spisovatelé Alvah Bessie, Lester Cole, Ring Lardner Jr., John Howard Lawson, Albert Maltz, Sam Ornitz a Dalton Trumbo, režiséři Herbert Biberman a Edward Dmytryk a konečně producent Adrian Scott. Tito umělci tvořili tzv. „hollywoodskou desítku“. Spolu s Bertoldem Brechtem předstoupili před HUAC, proto se někdy používá také označení tzv. „jedenáctka“. Zbylí spisovatelé Richard Collins, Gordon Kahn a Waldo Salt, režisér Lewis Milestone, spisovatel-režisér Robert Rossen, spisovatel-producent Howard Koch, herec-režisér Irwing Pinchel a herec Larry Parks byli sice označeni, ale výbor je prozatím nevyslechl. Los Angeles Times, 21. září 1947, *Red Inquiry Calls Screen Notables*, s. 1. Srv. Los Angeles Times, 18. října 1947, *Hollywood Red Inquiry May not Call Chaplin*, s. 6. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15, s. 186–187.

⁷⁹ Charles E. Young Research Library (dále jen CEYRL), Center for Oral History Research (dále jen OHR), Gardner, Joel: *The Citizen Writer in Retrospect, Albert Maltz, Volume II.*, Los Angeles 1983, s. 620–639. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 51–56. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 262–263. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 81–82.

Lawsonem. Mezi právními zástupci hrál prim Ben Margolis.⁸⁰ Z možných variant se jim podařilo prosadit konfrontační strategii vycházející z Prvního dodatku Ústavy Spojených států (*First Amendment to the United States Constitution*): „Kongres nesmí vydávat žádné zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu škod.“⁸¹ Na základě uvedených principů mohli odmítnout odpovědět na otázky tykající se vlastní politické příslušnosti, čímž v konečném důsledku hodlali zároveň zpochybnit legitimnost výboru jako takového. Pasovali se tím do role ochránců amerických demokratických tradic, zatímco HUAC přisoudili pozici „inkvizitorů“, fašistů, antisemitů etc. Dále předpokládali, že v případě nutnosti se za ně postaví „Rooseveltův“ Nejvyšší soud (*The Supreme Court of the United States*).⁸² V samotném Hollywoodu vznikl na jejich podporu spolek Výbor pro první dodatek (*Committee for the First Amendment, CFA*), v němž se angažovalo mnoho předních liberálů i hvězd jako například William Wyler, Graucho Marx, John Garfield, Humphrey Bogart či Kathrine Hepburnová.⁸³

Ostře sledované drama začalo v pondělí 20. října 1947 a skončilo o deset dní později. S jistou mírou nadsázky ho lze přirovnat k „malé“ studené válce, v níž se střetly dva nesmiřitelné tábory. Jak jsem již výše naznačil, o vyšetřování v pravém slova smyslu nemohla být řeč, protože se spíše jednalo jen o předem připravenou manifestaci těch či oněch názorů.⁸⁴ Předseda HUAC John Parnell Thomas se ani nesnažil o náznak nestrannosti a otevřeně zvýhodňoval „přátelské svědky“, kteří

⁸⁰ K dalším právníkům „rudých“ patřili ještě Charles Katz, Robert Kenny a Bartley Crum. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer... Volume II.*, s. 636–639. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 52–56.

⁸¹ Tindall, George B. – Shi, David E.: *Dějiny Spojených států amerických*, Praha 1996; s. 799.

⁸² CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: *Interview of Morgalis, Ben – Law and Social Conscience*, 1984, s. 205–221. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 638–639. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 2), part 9 of 15, *Summary on The Communist Infiltration into the Motion Picture Industry*, July 15, 1949, VI. *Investigation of Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 13–34. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 50–56. Srv. Lardner Jr., Ring: *I'd Hate Myself in the Morning, A Memoir*, New York 2000, 119–120.

⁸³ Ve spolku bylo záměrně zaangažováno jen málo, protože velké množství členů CPUSA mohlo celý projekt kompromitovat. Margaret Herrick Library (dále jen MHL), Willam Wyler Papers, 54-f. Political – personal 1952–1954, Committee for the First Amendment, pamflet, 1947, s. 1–4. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 275–277. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 307–309.

⁸⁴ Drobnou výjimku představovali svědkové s neutrálnějšími názory – například Eric Johntson, Dore Schary, Emmet G. Lavery a částečně i Louis Mayer.

zcela ovládli první týden slyšení. Producenti Jack Warner, Walt Disney, herci Adolph Menjou, Ronald Reagan, scenáristka Ayn Randová, odborový boss Roy Brewer i mnoho dalších ujišťovali ve výpovědích výbor o svém patriotismu a také opakovaně potvrzovali přítomnost komunistické hrozby uvnitř filmového průmyslu.⁸⁵ Pro názornost stačí uvést několik citací z Warnerova úvodního, krajně apologetického prohlášení, jež reflektovalo stěžejní principy i rétoriku: „Ideologičtí termity pronikli do mnoha odvětví amerického průmyslů, organizací či společností. Ať už jsou kdekoli, pojďme je vyhrabat ven a zbavit se jich. Já a můj bratr s radostí štědře přispějeme do ‚deratizačního‘ fondu a s jeho pomocí odvezeme do Ruska lidi, kteří nemají rádi náš americký politický systém a upřednostňují ten komunistický... Snaha Warner Bros. o zachování amerického způsobu života pro nás není ničím novým. Od doby kdy jsme začali natáčet filmy, jsme vždy podporovali americké ideály a ze všech sil se je snažili ochraňovat... Podvratné živly bují v temných koutech. Přinesme světlo do těchto koutů. Myslím si, že toto je účel probíhajících výslechů, a já jsem šťasten, že jsem dostal příležitost svědčit.“⁸⁶

Druhý týden přinesl zásadní změnu, neboť na řadu se dostali převážně „nepřátelští svědci“ s úmyslem pokořit HUAC. Jako první vystoupil dne 27. října 1947 John Howard Lawson, jehož slyšení se brzy změnilo v souboj ve vzájemném překřikování s předsedou Thomasem. Jednoduše řečeno, vše točilo kolem práva výboru ptát se na příslušnost k různým organizacím, respektive politickým subjektům. Nejzásadnější moment přitom představovala tzv. otázka za 64 dolarů znějící: „Jste nebo byl jste někdy členem americké komunistické strany?“⁸⁷ Závěr Lawsonovy výpovědi zachycoval dramatickost atmosféry v sále, a proto stojí za plné uvedení:

„Předseda: (klepání kladívka) Dostaneme odpověď na tu otázku i kdybychom tu měli zůstat týden. Jste nebo byl jste členem komunistické strany?

---

⁸⁵ House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding...*, s. 7–289. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 2), part 9 of 15..., VI. *Investigation of Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 35–78. Srv. Kahn, Gordon: *Hollywood on Trial, The Story of the 10 Who Were Indicated*, New York 1948, s. 5–59.

⁸⁶ House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding...*, s. 10–11.

⁸⁷ Toto označení odkazovalo na populární rádiovou show s názvem *Take It or Leave It*, v níž soutěžící správným zodpovězením otázek postupoval až k té finální, jež měla hodnotu 64 dolarů. Kahn, Gordon: c. d., s. 69.

Lawson: Je neštěstím a tragédií, že musím poučovat tento výbor o základních principech americké...

Předseda: (klepání kladívka) To není otázka. To není otázka. Otázka je: „Byl jste někdy členem americké komunistické strany?“

Lawson: Formuluji moji odpověď jediným způsobem, jakým může každý americký občan formulovat odpověď na otázku, která absolutně narušuje jeho práva.

Předseda: Potom tedy odmítáte odpovědět na tu otázku, je to pravda?

Lawson: Už jsem vám řekl, že americké veřejnosti sdělím své přesvědčení, příslušnost a cokoliv ostatního a ta uvidí, co zastávám.

Předseda: (klepání kladívka) Vypověďte svědka...

Lawson: Stejně jako to ví z toho, co jsem napsal.

Předseda: (klepání kladívka) Opusťte místo...

Lawson: Psal jsem v duchu amerikanismu po dlouhou dobu a budu pokračovat v boji za Listinu základních práv a svobod, kterou se vy snažíte zničit.

Předseda: Strážníku, odveďte tohoto muže pryč.

(potlesk a bučení)

Předseda: Zdržte se všech projevů. Žádné projevy pro ani proti. Všichni se prosím posaďte.⁸⁸

Po vyvedení Lawsona z jednací místnosti se slova ujal Robert E. Stripling. Ten vyzpovídal Johna L. Russella, bývalého agenta FBI a současného vyšetřovatele HUAC, pověřeného přípravou materiálů dokazujících příslušnost předvolaného ke komunistické straně.⁸⁹ V následujících třech dnech se stejné schéma ještě devětkrát zopakovalo, přičemž jednotlivá vystoupení se od sebe lišila pouze různou mírou konfrontace se členy výboru. Někteří se zachovali klidněji, jiní podobně impulzivně.⁹⁰ Ve čtvrtek 30. října 1947 John Parnell Thomas předčasně celé slyšení ukončil. Odůvodnění tohoto kroku se lišila. „Nepřátelští svědci“ za tím viděli své vítězství a argumentovali rostoucí negativní publicitou vůči „inkvizitorům“. Dokumenty FBI naopak zmiňovaly docházející finanční prostředky HUAC i obecně

---

⁸⁸ House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding...*, s. 294–295.

⁸⁹ Tamtéž, s. 295–304.

⁹⁰ Tamtéž, s. 329–491. Srv. Kahn, Gordon: c. d., s. 69.

klesající zájem veřejnosti.⁹¹ Ať tak či onak, v závěrečné řeči předseda zdůraznil, že se jedná pouze o dočasné pozastavení. Jednoznačně se podle něj podařilo prokázat nebezpečný vliv komunistů uvnitř Hollywoodu, a proto se v blízké budoucnosti mělo uskutečnit další vyšetřování. Filmový průmysl prozatím vyzval, aby urychleně přistoupil k nápravě stávajícího stavu.⁹²

Říjnová vyšetřování roku 1947 skončila nejednoznačným výsledkem. „Devatenáctka“, respektive „desítka“ odjížděla z Washingtonu s optimistickým přesvědčením, že se jí podařilo donutit HUAC k ústupu. Navíc prezident MPAA Eric Johnston již dříve ujišťoval, že filmový průmysl nepřipustí zavedení jakéhokoli *blacklistu*.⁹³ V neposlední řadě si výbor u značné části medií kvůli autoritativnímu chování skutečně vysloužil špatnou image. Situace ovšem zdaleka nebyla jednoznačná. Veřejnost zaujala k výsledkům rozporné stanovisko. Na počátku listopadu Gallupův ústav zveřejnil, že 37 % lidí vyjádřilo podporu HUAC, zatímco o jedno procento méně se postavilo proti němu a 27 % dotázaných nemělo na kauzu žádný názor.⁹⁴ Další průzkum vyzněl pro „rudé“ ještě hůře, protože bezmála polovina souhlasila s jejich potrestáním za nezodpovězení otázky za 64 dolarů.⁹⁵ Jako daleko zásadnější problém se však ukázala strategie postavená na základě prvního dodatku americké ústavy. „Hollywoodské desítce“ hrozilo obžalování z pohrdání Kongresem Spojených států (*The United States Congress*), navíc kvůli konfrontačnímu postoji na sebe taktéž upoutala velké množství negativní publicity. Důkazy o jejich členství v komunistické straně byly nezpochybnitelné, což na prahu studené války představovalo nepříjemnou skutečnost pro hvězdy angažované v CFA i studiové bosse. V konečném důsledku tak dosáhli „nepřátelští svědci“ jen „Pyrrhova vítězství“.⁹⁶

---

⁹¹ Kahn, Gordon: c. d., s. 69. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 2), part 9 of 15..., VI. *Investigation of Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 107.

⁹² Tamtéž, s. 522.

⁹³ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 287–289. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 10. Srv. Kahn, Gordon: c. d., s. 26.

⁹⁴ Gallupův průzkum, 7.–12. listopadu 1947. Text otázky: „Jaký je váš názor na toto vyšetřování („hollywoodské desítky“ výborem Kongresu)? Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím jak bylo zvládnuto?“ Souhlasím, 37 %; Nesouhlasím, 36 %; Bez názoru, 27 %.

⁹⁵ Gallupův průzkum, 7.–12. listopadu 1947. Text otázky: „Myslíte si, že hollywoodští scenáristé, kteří odmítli říct, jestli jsou členy komunistické strany, by měli být potrestáni?“ Měli by být, 47 %; Neměli by být, 39 %; Bez názoru, 14 %.

⁹⁶ Los Angeles Times, 1. listopadu 1947, *The Red Hearings*, s. A4. Chicago Daily Tribune, 4. listopadu 1947, *Intensify War on Movie Reds, Legion Insists*, s. 10. Srv. The Washington Post, 5. listopadu 1947, *Speaking of Americanism*, s. 12. Srv. Los Angeles Times, 30. listopadu 1947, Gallup, George: *Public Supports House on Red Contempt Action*, s. 3. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven:

Iluze úspěchu se brzy začala rozplývat. Dne 24. listopadu téhož roku kongres drtivou většinou schválil podání žaloby na „hollywoodskou desítku“ kvůli pohrdání vrcholnou federální institucí. Verdikty vynášené v následných procesech je shledávaly vinnými, proti čemuž se „desítka“ pochopitelně odvolávala. Kauza nakonec dospěla až k Nejvyššímu soudu.⁹⁷ Na něj „rudí“ spoléhali, protože v něm figurovalo několik známých liberálů jmenovaných Franklinem Delanem Rooseveltem. Do jara 1950 nastala v důsledku úmrtí Franka Murphyho a Wileyho Rutledge obměna. Prezident Truman na uvolněná místa jmenoval Thomase C. Clarka a Shermana Mintonu.⁹⁸ Nové složení soudců se hlasováním v poměru šest ku dvěma vyjádřilo zamítavě k přehodnocení případů, čímž se potvrdila platnost rozhodnutí nižších instancí. Obžalovaní museli tedy nastoupit k výkonům trestů odnětí svobody v rozsahu půl až jeden rok a uhradit stanovené pokuty.⁹⁹ Říjnové výsledky neměly pouze právní dohru, protože i Hollywood přikročil k vlastnímu řešení nepříjemné situace.

Podobně jako kongres i vrcholní představitelé filmového průmyslu se sešli závěrem listopadu k diskuzím o nedávné aféře. Na dvoudenní konferenci v newyorském hotelu *Waldorf Astoria* se pod vedením Erika Johnstona přítomní dohodli na společném postupu, který deklarovali v tzv. waldorfském prohlášení (*The Waldorf Statement*).¹⁰⁰ V něm vyjádřili politování nad vystoupením „hollywoodské desítky“ před HUAC a zároveň se od něj distancovali. Dále zdůraznili, že „rudí“ prokázali svým zaměstnavatelům špatnou službu, což vedlo k přijetí následujícího opatření: „Bez náhrad neprodleně propustíme nebo pozastavíme činnost těm našim pracovníkům a nezaměstnáme nikoho z ‚deseti‘, dokud nebude zproštěn viny či se neočistí z urážky kongresu a neprohlásí pod přísahou, že není komunista. Naši členové jsou rovněž připraveni přijmout odpovídající kroky v otázce údajné subverze a neloajality Hollywoodu. Vědomě nezaměstnáme žádného komunistu ani člena jakékoliv strany i skupiny, který by usiloval násilím, ilegálními nebo neústavními

---

c. d., s. 228–292. Srv. Falk, Andrew J.: *Upstaging the Cold War: American Dissent and Cultural Diplomacy, 1940–1960*, Amherst – Boston 2010, s. 109–115.

⁹⁷ House Committee on Un-American Activities, *Report of the Committee on Un-American Activities to The United States House of Representatives* (Volume 1948), 80th Cong., 2nd sess., Washington 1949, s. 10–13. Srv. Viz s. 130–133.

⁹⁸ CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 227–228. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 106–107.

⁹⁹ House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1950*, 81st Congress, 2nd sess., Washington 1951, s. 33.

¹⁰⁰ Ke zveřejnění waldorfského prohlášení došlo až dne 3. prosince 1947. Chicago Daily Tribune, 4. prosince 1947, *Studio Fires Two Accused Film Writers*, s. 26.

metodami o svrnutí vlády Spojených států.¹⁰¹ Změna politiky studiových bossů vyvolala šok, protože Americká filmová asociace se navzdory dřívějším ujištěním zachovala přesně naopak – zavedla první *blacklist*.¹⁰²

Ačkoli se waldorfské prohlášení tradičně vnímá jako počátek *blacklistingu* ve filmovém průmyslu, jeho účinnost měla značné limity. Bezprostředně poznamenala jen „hollywoodskou desítku“ a několik nejznámějších komunistů, k rozsáhlému propouštění však nikde nedošlo. Johnstonův projekt totiž narazil na odmítavý postoj talentových gild, které upřednostňovaly své interní mechanismy – nejčastěji ve formě podpisu různých antikomunistických prohlášení. Řada „rudých“ mohla i nadále pokračovat v práci, přestože se nad nimi trvale vznášela hrozba propuštění.¹⁰³ Atmosféra nejistoty a nervózní vyhlížení možného předvolání před HUAC se staly realitou přelomu čtyřicátých a padesátých let. Mnoho lidí bylo přesvědčeno, že je sleduje či tajně odposlouchává FBI. Taktéž dřívější spojení mezi liberální a krajně levicovou komunitou se definitivně rozpadlo. „Rudí“ se začínali dostávat do nepříjemné izolace. Dusivé ovzduší se navíc dále zhoršovalo kvůli domácím i světovým událostem stále se stupňující studené války.

Rok 1950 přinesl další zřetelné posílení antikomunismu ve Spojených státech. Jeho nástup předznamenalo McCarthyho únorové vystoupení ve Wheelingu. Po vypuknutí korejské války se přes Trumanovo veto podařilo prosadit McCarrenův zákon o vnitřní bezpečnosti (*McCarran Internal Security Act*), který *de iure* zaváděl povinnou registraci veškerých komunistických subjektů.¹⁰⁴ Jako dokonalý strašák zapůsobily spekulace o zřizování detenčních táborů pro „rudé“. I když se žádná z těchto kontroverzních praktik neuplatnila, mezi členy komunistické strany se šířily obavy z „fašizace“ americké politické scény.¹⁰⁵ Od přelomu desetiletí se také celý hollywoodský mikrokosmos stále zřetelněji přikláněl k vypjatějšímu patriotismu. Ve větší míře se začaly natáčet protisovětské filmy – například *I Married a Communist* (1949), *The Red Menace* (1949) či *Guilty of Treason* (1950).¹⁰⁶ Gilda filmových

---

¹⁰¹ Schrecker, Ellen: *The Age of...*, s. 215–216. Srv. Los Angeles Times, 26. listopadu 1947, *Film Heads to Fire Reds in Industry – Ten Writers Cited by House Will Be First to Go*, s. 1.

¹⁰² CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 691. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 90–91. Srv. Lardner Jr., Ring: c. d., s. 121–125.

¹⁰³ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 336–341. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 105–109. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 158–169.

¹⁰⁴ Někdy se také používá název *Subversive Activities Control Act*. Reálná působnost tohoto zákona však byla spíše symbolická.

¹⁰⁵ Fried, Richard M.: c. d., s. 116–119. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 130, 208. Srv. Viz s. 189–193.

¹⁰⁶ Lev, Peter: c. d., s. 51–54.

herců (*Screen Actors Guild*, SAG) pokračovala ve sbližování se stanovisky MPA a pod vedením Ronalda Reagana přijala dokonce přísahy o loajalitě ve formě, jaké se užívaly v obranném průmyslu.¹⁰⁷ O obdobné směřování se v Gildě filmových režisérů (*Screen Directors Guild*, SDG) staral konzervativní režisér Cecil B. De Mille. Ani prezident Gildy filmových scénáristů (*Screen Writers Guild*, SWG) Karel Tunberg se nestavěl proti dobovému trendu.¹⁰⁸ V červnu 1950 se navíc objevila kniha s názvem *Red Channels*, jež se *de facto* stala další formou *blacklistu*. Dokument vypracovaný třemi bývalými agenty FBI obsahoval jména 151 osob působících v zábavním průmyslu, k nimž autoři přiřadili útržkovitě sesbírané informace o nejrůznějších aktivitách navázaných na komunistické hnutí. Přes přítomnost celé řady faktických chyb se příručka stala vlivným nástrojem „inkvizitorů“ a zároveň rovněž dokazovala nedostatečné očištění Hollywoodu od „rudých“.¹⁰⁹

Po více než tříleté přestávce se naplnila slova Johna Parnella Thomase o dalším vyšetřování filmového průmyslu, ačkoli on sám se jich už neúčastnil. Odpykával si tehdy totiž ve federální káznici v Danbury trest za korupci. Ironií osudu se tam setkal s Lesterem Colem a Ringem Lardnerem Jr.¹¹⁰ Nová slyšení měla jiné aktéry, stejně tak se změnil i celkový charakter. Do čela Výboru pro neamerickou činnost se postavil John Stephens Wood, pod jehož vedením se v období od března 1951 do listopadu 1952 odehrálo několik oddělených kol.¹¹¹ Oproti roku 1947 Výbor pro neamerickou činnost nevsadil vše jen na jeden velký podnik, část vyšetřování se také nově odehrála přímo v Los Angeles. Jelikož už nebylo zapotřebí dokazovat přítomnost komunistů uvnitř filmového průmyslu, zaměřila se pozornost především

---

¹⁰⁷ May, Lary: *Recasting America, Culture and Politics in the Age of Cold War*, Chicago – London 1989, s. 144–149.

¹⁰⁸ MHL, Bell, Douglas (interviewer): *An Oral History With Joseph Newman*, Volume III., Beverly Hills 1995, s. 699–700. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 367–370. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 109.

¹⁰⁹ MHL, Michael Blankfort Papers, 12.f-95 Pamphlet -- *Red Channels*, American Business Consultants, *Red Channels: The Report of Communist Influence in Radio and Television*, New York 1950, s. 1–213. Srv. MHL, Periodical Files, *The Firing Line – Facts for Fighting Communism*, Vol. 1, No. V., 15. března 1952, s. 3–4.

¹¹⁰ Viz s. 148.

¹¹¹ V květnu a červnu 1953 poté proběhl již pod vedením nového předsedy Harolda V. Velda jakýsi epilog velkého vyšetřování. V následujících dvou letech zájem HUAC o filmový průmysl klesal na úkor jiných oblastí – školství, církve. House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1954*, 83rd Congress, 2nd sess., Washington 1955, s. 1–23. Srv. Goodman, Walter: c. d., s. 321–325. Srv. Vaughn, Robert: *Only Victims, A Study of Show Business Blacklisting*, New York 1972, s. 181–200.

na jedince a respektive jejich vazby na americkou komunistickou stranu.¹¹² Atmosféra výsledků se taktéž změnila. Vše probíhalo za menšího zájmu médií, v zásadě se už neopakovala tak dramatická vystoupení, jako předvedl například John Howard Lawson. Členové výboru se rovněž chovali „profesionálněji“, suverénněji a bez větších emocí. Zkrátka již nedovolili, aby se jim situace vymkla z rukou.¹¹³

Poměrně brzy se vytvořila jednoduchá rutina. K ústřední otázce za 64 dolarů nově přibyla nutnost jmenovat lidi, s nimiž se dotyční setkali během působení v komunistické straně či její blízkosti – tzv. *naming names*. Každá „přátelská výpověď“ musela obsahovat splnění těchto dvou podmínek.¹¹⁴ Případ „hollywoodské desítky“ ustavil precedens v podobě nemožnosti odvolat se na první dodatek, protože za něj následovala obžaloba za pohrdání kongresem. Jedinou možnou obranu proto představoval Pátý dodatek Ústavy Spojených států (*Fifth Amendment to the United States Constitution*), jehož klíčová pasáž zněla: „Nikdo nesmí být nucen svědčit sám proti sobě...“¹¹⁵ Výbor pro neamerickou činnost sice tuto možnost uznával jako legitimní, ale v dobovém kontextu se implicitně rovnala přiznání ke komunistické minulosti. Ti, kdo se podobným způsobem rozhodli, získali označení „nepřátelských svědků“, na základě čehož je filmová studia odmítla oficiálně zaměstnat.¹¹⁶ Výboru přitom paradoxně nešlo o získání nových jmen, jak by se na první pohled mohlo zdát. S největší pravděpodobností již dávno před zahájením druhého kola vyšetřování znal totožnost drtivé většiny hollywoodských „rudých“.¹¹⁷ Nejzásadnějšími prvky se staly buď právě akt odmítnutí spolupráce, nebo naopak přistoupení k *naming names*. Obě varianty, byť každá jinak, vedly k *blacklistu*. První postihla svědky odmítající

---

¹¹² Přepisy ze všech výsledků před Výborem pro neamerickou činnost s dalšími podrobnými informacemi byly postupně publikovány viz *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 1–10*.

¹¹³ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 336–341. Srv. 361–397. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 92–94. Srv. Goodman, Walter: c. d., s. 297–350. Srv. Humphries, Reynold: c. d., 105–123.

¹¹⁴ Casty, Alan: c. d., s. 209–241. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 111–123. Srv. Navasky, Victor S.: c. d., s. 85–195.

¹¹⁵ Tindall, George B. – Shi, David E.: c. d.; s. 799.

¹¹⁶ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f.48 Studio executives – blacklisting, *List of Studio Executives Known to Be Involved in Blacklisting*, s. 1–4. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 361–379. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 96–99. Srv. Humphries, Reynold: c. d., 111–123. Srv. Ross, Steven J.: *Hollywood Left and Right: How Movie Stars Shaped American Politics*, New York 2011, s. 89–129.

¹¹⁷ Totožnost politicky nejradikálnějších lidí v Hollywoodu byla poměrně všeobecně známá a to již jen kvůli jejich dřívějšímu veřejnému aktivismu. Jednalo se například o účast na nejrůznějších manifestacích, publikování v „podezřelých“ novinách či časopisech nebo jen podpisu petic. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f.44 Research -- primary sources 1960–2003, interview s Williamem Wylerem, 17. května 1955, s. 2–8. Srv. Goodman, Walter: c. d., s. 302–309.

kooperaci, zatímco ta druhá jmenované v průběhu výpovědi. Celkem se během této vlny výsledků objevilo před HUAC sto deset mužů a žen. Osmapadesát z nich se rozhodlo pro „přátelskou výpověď“, díky čemuž získali „inkvizitoři“ totožnost více než dvou set „podezřelých“ osob.¹¹⁸ Za souhrnnými čísly se skrývala řada rozdílných příběhů.

Převážná většina slyšení s „nepřátelskými svědky“ postrádala dřívější dramatickost, avšak i přesto občas docházelo k názorovým střetům, oboustrannému odvolávání se na principy americké tradice, či osočování výboru z represivních praktik. Například když se jeden člen HUAC zeptal během výpovědi Paula Jarrica, jestli by pomohl odhalit subverzi ve své zemi, odpověděl komunistický scénárista následovně: „Pane Doyle, s radostí bych pomohl tomuto výboru nalézt subverzi, ale subverze jednoho je patriotismus druhého. Považuji aktivity tohoto výboru za podkopávání americké ústavy.“¹¹⁹ K žádné vyhrocené hádce však nedošlo. Každé vystoupení se dříve nebo později dostalo do bodu, kdy předvolanému nezbylo nic jiného než se odvolat na pátý dodatek. Kombinace otázky za 64 dolarů a nutnosti *naming names* totiž nenabízela žádný manévrovací prostor, a to ani pro lidi ochotné informovat o vlastní politické minulosti. Do podobné pozice se dostala například známá dramatička Lillian Hellmanová. V dopise členům HUAC předem avizovala ochotu spolupracovat, zároveň ovšem odmítala, pro ní nepřijatelné, jmenování osob. Odvolávala se přitom na možnost, že by kvůli záchraně vlastní kariéry mohla ublížit ostatním.¹²⁰ Během samotné výpovědi v květnu 1952 výbor její nabídnutý ústupek definitivně odmítl, čímž ji přiměl k odvolání se na pátý dodatek. Ve skutečnosti se sice ze strany Hellmanové jednalo spíše o pouhé předem připravené gesto, ale dokázala díky němu upozornit na kontroverzní rozměr *naming names*.¹²¹ „Nepřátelští

---

¹¹⁸ House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1952*, 82nd Congress, 2nd sess., Washington 1953, s. 40–56. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1953*, 83rd Congress, 2nd sess., Washington 1954, s. 27–54. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 371–372.

¹¹⁹ House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 1*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951, s. 278.

¹²⁰ House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 8*, 82nd Cong., 2nd sess., Washington 1952, s. 3545–3546.

¹²¹ Hellmanová se chtěla v první řadě vyhnout možnému vězení, z něhož měla velký strach. Navíc s formulováním dopisu ji z velké části pomáhal její advokát, který ji radil se zvolením ideální strategie. Dramatička zastávala ostré stanovisko proti HUAC a o ochotě informovat byt' jen o vlastní osobě, nepřipadala v jejím případě v úvahu. Tamtéž., s. 3541–3548. Srv. Hellman, Lillian: *Scoundrel Time*, Boston – New York – London 1976, s. 92–114. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 200–206. Srv. Rallyson, Carl: *Lillian Hellman: Her Life and Legend*, New York – Bloomington – Shanghai 2008 (Kindle Edition), l. 3985–4169.

svědci“ druhého kola se vyšetřování oproti „hollywoodské desítce“ vyhnuli vězením, četným nepříjemnostem života na „černé listině“ však nikoliv.

„Přátelští svědci“ představovali v mnoha ohledech různorodější skupinu než jejich protějšci. Výrazným způsobem se totiž lišila motivace i míra spolupráce s výborem. Jedni tak učinili pod vlivem vnějších okolností, druhé pohánělo antikomunistické přesvědčení. Existovalo také mnoho lidí, u nichž hrála hlavní roli především snaha o záchranu kariéry. Některé výpovědi proto obsahovaly jen nejnutnější minimum, zatímco jiné zacházely do detailů, překypovaly patriotismem a zazněly v nich desítky jmen. Prvním informátorem se stal Larry Parks, ten ovšem kapituloval až po velkém nátlaku vyšetřovatelů. Kvůli liberálním názorům a relativizaci „rudé“ hrozby uvnitř Hollywoodu nemohl najít práci ve filmu, i když nakonec přistoupil na *naming names*.¹²² Leo Townsend naopak spolupracoval s HUAC ochotně, dokonce to považoval svou občanskou povinnost. Na úvod výpovědi prohlásil: „Jako loajální Američan zajímající se o národní bezpečnost cítím, že musím předat tomuto výboru jakékoliv informace, které mám... Chceme-li zůstat silným národem, musí každý z nás udělat vše, co může pro odhalení nepřátel uvnitř naší země.“¹²³ Absolutním rekordmanem co do počtu uvedených byl Martin Berkeley. Scénárista podal výpověď v polovině září 1951. Kromě odsouzení své minulosti spolu s ujišťováním o oddanosti Spojeným státům předal výboru více než sto padesát jmen. V antikomunismu navíc pokračoval i nadále, protože se zapojil do aktivit MPA.¹²⁴ Pro Sterlinga Haydena, Johna Garfielda či Eliu Kazana znamenala spolupráce s HUAC především způsob jak si zajistit další působení ve filmovém průmyslu, a proto přes nezbytně nutnou patriotickou rétoriku sledovali především pragmatismus. Na příkladu tří uvedených osobností, lze rovněž demonstrovat rozdílné následky plynoucí z „přátelských“ vystoupení před výborem.¹²⁵ Jediný Kazan se v Hollywoodu dlouhodobě udržel a stal se uznávaným režisérem, ovšem

---

¹²² House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration...Part 1*, s. 78–112. Srv. Los Angeles Times, 22. března 1951, *Larry Parks Says He Was Red; Gives Other Hollywood Names*, s. 1. Srv. The New York Times, 22. března 1951, *Larry Parks Says He Was Communist*, s. 1. Srv. Goodman, Walter: c. d., s. 301–302.

¹²³ House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 4*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951, s. 1511–1528.

¹²⁴ Tamtéž, s. 1578–1613. Srv. Vaughn, Robert: c. d., s. 155. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 96.

¹²⁵ House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 2*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951, s. 328–365. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration...Part 1*, s. 127–149. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 7*, 82nd Cong., 2nd sess., Washington 1952, s. 2409–2417.

stigma „udavače“ ho pronásledovalo až do konce života. Hayden také po výpovědi dále pokračoval v herecké kariéře, ale zhruba po sedmi letech ho „dohnalo svědomí“ a rozhodl se pro částečný odchod z Hollywoodu. Symbolicky se vrátil například v roli fanatického generála v Kubrickově snímku *Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb* (1964). Garfield během svého slyšení sice ujišťoval o loajalitě vůči USA, ale lhal ohledně své bohaté levicové minulosti. Nejenže následně ztratil práci, ale dostal se také pod značný tlak, jenž přispěl k jeho předčasné smrti v květnu 1952.¹²⁶

Druhé kolo vyšetřování Hollywoodu přineslo spoustu dramát, mezi ty největší se zařadil přechod Edwarda Dmytryka do tábora „přátelských svědků“. Původní člen „hollywoodské desítky“ učinil první krok ke konverzi během pobytu ve federální káznici Mill Point. Za asistence manželky Jean Porterové a advokáta Bartleyho Cruma otiskl na počátku září 1950 v novinách prohlášení, že v době říjnových slyšení před Výborem pro neamerickou činnost nebyl členem ani sympatizantem komunistické strany. Dmytryk doufal, že by se díky tomu mohl vrátit zpět k práci ve filmovém průmyslu, což se ovšem nepotvrdilo.¹²⁷ Sílicí antikomunismus vyžadoval již mnohem více. Cesta k úplnému „očišťování“ vedla přes spolupráci s Radou filmového průmyslu (*Motion Picture Industry Council*, MPIC), která se mimo jiné starala právě o rehabilitaci „rudých“.¹²⁸ Po několika setkáních se členy MPIC vyplynula napovrch nutnost podat „přátelskou výpověď“. Režisér se proto dne 25. dubna 1951 podruhé objevil před členy HUAC, tentokrát však v opačné roli. Dobrovolně informoval o vlastní politické minulosti, deklaroval odklon od „desítky“ a přistoupil i na *naming names*. Jako hlavní důvod pro změnu stanoviska uvedl postupnou deziluzi s komunistickým hnutím značně urychlenou vypuknutím korejské

---

¹²⁶ The Washington Post, 11. dubna 1951, Marder, Murrey: *Actor Hayden Tells of Red Membership*, s. 3. Srv. New York Times, 24. dubna 1951, *Red Links Denied by John Garfield*, s. 9. Srv. Los Angeles Times, 14. dubna 1952, *Facts Needed to Combat Communism, Kazan Says*, s. A2. Srv. The Washington Post, 22. května 1952, *John Garfield of Films Dead of Heart Attack*, s. B2. Srv. Navasky, Victor S.: c. d., s. 101, 134–135, 279–282. Srv. Schickel, Richard: *Elia Kazan: A Biography*, New York – London – Toronto – Sydney 2006 (Kindle Edition), l. 4567–5169.

¹²⁷ MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f-24 Correspondence 1950. (3 of 5), dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 4. září 1950, s. 1–2. Srv. Tamtéž, dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 10. září 1950, s. 1. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 145–147.

¹²⁸ Jednalo se o jednu z charakteristických organizací vzešlých z atmosféry nejistoty na počátcích studené války. V rámci filmového průmyslu měla úzké vazby na MPAA a MPA. V roce 1948 ji založil antikomunistický odborový předák Roy Brewer a mezi jejími hlavními členy figuroval například i Ronald Reagan. MPIC měla jednak bránit „dobré“ jméno Hollywoodu, ale také zajišťovala „očišťování“ lidí zapsaných na „černé listině“, kteří se rozhodli pro spolupráci s „inkvizitory“. MHL, Association of Motion Picture and Television Producers records (dále jen AMPTP records), 35.f-348 Motion Picture Industry Council 1948–1950. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 358–360, 370. Srv. Goodman, Walter: c. d., s. 301.

války.¹²⁹ V polovině května téhož roku celý proces uzavřelo publikování článku ve vlivném periodiku *The Saturday Evening Post* s názvem: Co znamená být hollywoodským komunistou (*What Makes a Hollywood Communist?*).¹³⁰ Dmytrykovi se skutečně podařilo „očistit“ a naplno se vrátil k režisérskému řemeslu, v němž pokračoval až hluboko do sedmdesátých let. K obdobnému kroku se v červnu 1953 rozhodl i Robert Rossen, jenž během druhé výpovědi před výborem také změnil dřívější „nepřátelské“ stanovisko.¹³¹ Kromě nepochybných přehodnocení starých názorů hrála u obou mužů významnou úlohu touha i potřeba získat zpět práci ve filmovém průmyslu.¹³² Hollywoodští „rudí“ považovali podobné jedince za mimořádné „zrádce“ a do budoucna se o nich vyjadřovali s nebývalou nenávisť.

Ačkoli se hollywoodský *blacklist* začal rodit již v listopadu 1947 po vydání waldorfského prohlášení, institucionalizovanou podobu získal až na základě druhého velkého kola vyšetřování před Výborem pro neamerickou činnost. Role hlavního inkvizitora, byť ne jediného, se ujal HUAC. Především kvůli jeho vlivu se v průběhu tohoto období ustavily výše naznačené prvky, které daly „černé listině“ specifický charakter. Právě od nich se pro dotyčné odvíjely budoucí události, a to nejen do počátku šedesátých let, kdy se začala hroutit, ale i dále do následujících dekad. Forma výsledků před výborem Kongresu Spojených států – jednalo se o pouhá vyšetřování, nikoliv soudní procesy – propůjčila celé záležitosti zvláštní dramatickosti. Do přímého konfliktu totiž svedla jednotlivce, kteří se v souladu se světovou bipolaritou rozdělili do dvou protichůdných táborů. V ideové rovině se střetla otázka národní bezpečnosti s problematikou individuálních práv a svobod, zároveň i fundamentálně pojímaný patriotismus s utopií vtělenou do Sovětského svazu. Mezi některými dřívějšími přáteli vznikly nepřekonatelné překážky, ať kvůli tomu, či onomu postoji. Analýzu

---

¹²⁹ House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration...Part 2*, s. 408–440. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 171. Srv. Chicago Daily Tribune, 26. března 1951, Edwards, Willard: *Director Tells of Communism in Hollywood*, s. 9.

¹³⁰ The Saturday Evening Post, 19. května, 1951, English, Richard: *What Makes a Hollywood Communist?*, s. 30–31, 147–150. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 154, 172–173.

¹³¹ House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 3*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951, s. 677–680. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Investigation of Communist Activities in the New York City...*, s. 1461–1498.

¹³² Ring Lardner Jr. v jednom rozhovoru uvedl, že Dmytryk si měl postěžovat: „Vy chlapi jste všichni scenáristé a můžete psát pod pseudonymy, ale já jsem nedělal nikdy nic jiného než editování filmů či režirování. Ani s divadlem nemám žádné zkušenosti.“ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 408. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 150–155. Velmi podobný prvek zmínil i herec Mickey Knox v případě Roberta Rossena. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 51. Srv. New York Times, 2. července 1953, Pryor, Thomas M.: *Rossen to Return at United Artists*, s. 19. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 198–210, 226–241.

mechanismů *blacklistingu* však nelze zredukovat pouze na fenomény spojené s HUAC. Tehdejší atmosféra „druhého strachu z rudých“ se stala živnou půdou i pro další antikomunistické organizace – tzv. nátlakové skupiny. Ty se do značné míry staraly o dohled nad dodržováním správného fungování „černé listiny“.

b) Nátlakové skupiny a „očisťovací“ procedury

Oficiální existenci „černé listiny“ odmítal jak filmový průmysl, tak Výbor pro neamerickou činnost. Ve skutečnosti opravdu nevznikl jeden „centrální“ *blacklist*. Výroční zprávy HUAC z let 1952 a 1953 sice obsahovaly seznamy jmenovaných osob, ale zdaleka se nejednalo o jediné exempláře podobného druhu.¹³³ Různé krajně patriotické skupiny či vlivné individuality vytvářely platformu, která tlačila Hollywood k provádění dalšího dodatečného „očisťování“ od „rudých“. Nezřídka přitom docházelo k překračování rámce vyšetřování výboru. Vedle „černé“ proto paralelně fungovala ještě tzv. „šedá listina“, ta ovšem neměla jednoznačného původce ani charakter. Z toho důvodu se na ní objevovali častěji lidé hlásící se jen k liberálním či levicovým myšlenkám. Kvůli prosté shodě, respektive záměně, jmen se dokonce občas do potíží dostali i zcela apolitičtí jedinci.¹³⁴ Další kontrolu zaměstnanců prováděla navíc také sama hlavní studia. *Blacklist* a *graylist* sice od sebe lišily po instrumentální stránce, následky obou se ale shodovaly, vedly totiž ke ztrátě zaměstnání ve filmovém průmyslu. Vzhledem ke komplexnosti antikomunistických mechanismů působících v Hollywoodu by proto bylo přesnější spíše než o různých listinách hovořit o *blacklistingu* jako o označení pro samotný proces.

Patrně nejsilnější nátlakovou skupinou se stala Americká legie (*American Legion*). Pro filmový průmysl představovala velké nebezpečí zvláště kvůli schopnosti organizovat rozsáhlé a efektivní bojkoty promítání snímků, na nichž se podle ní podíleli komunisté.¹³⁵ Studiový management si nemohl dovolit přehlížet tuto skutečnost zvláště poté, co „druhý strach z rudých“ nabíral na intenzitě. Během

---

¹³³ Viz poznámka č. 118. Srv. MHL, AMPTP records, 61.f-612 U.S. Congress -- House Committee on Un-American Activities, *Uncooperative Witnesses – Record of Employment*, s. 1–4. Srv. Tamtéž, *Persons Named as Communists but Who not Appeared before House Un-American Activities Committee in Public Hearings*, s. 1–8.

¹³⁴ Nejslavnější případ záměny postihl Nancy Davisovou. Mladá herečka se snažila chybného obvinění zbavit a kontaktovala Ronalda Reagana, který jí pomohl očistit jméno. Náhodné setkání zapříčiněné *blacklistingem* nakonec vedlo až ke sňatku obou zainteresovaných. Reagan, Ronald: *Život jednoho Američana, paměti prezidenta*, Praha 1997, s. 105–109. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1f.-11 *Blacklisting – general 1951–1960*, Kerby, Elizabeth Poe: *Summary of the Blacklisting in Hollywood*, 1955, s. 1–11. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 118–143.

¹³⁵ Viz s. 100–101.

podzimu 1951 a první poloviny roku 1952 došlo ke vzájemnému střetu. Vysoký činovník legie Donald R. Wilson stále považoval dosavadní kroky za nedostatečné, a proto důrazně vyzýval Hollywood k nápravě stavu. Ke kritice se dále připojil známý antikomunista Joseph B. Matthews, který v závěru roku 1951 publikoval v časopise *American Legion Magazine* útočný článek s názvem Vyčistil opravdu filmový průmysl svůj dům? (*Did the Movies Really Clean House?*).¹³⁶ V polovině ledna 1952 navíc opět začalo vycházet legionářské periodikum *Firing Line*, jež nově neslo podtitul Fakta pro boj s komunismem (*Facts for Fighting Communism*). Zprvu volně šířená vydání nabízela aktuální poznatky týkající se konspirace na území Spojených států, čímž mělo dojít k celkovému zefektivnění „honů na čarodějnice“.¹³⁷ Hollywood si nemohl dovolit ignorovat množící se útoky ze strany legie a přistoupil na uspořádání schůzky mezi oběma zainteresovanými stranami. Jednání proběhlo ve Washingtonu na konci března 1952 za účasti zástupců hlavních studií, prezidenta MPAA Erika Johnstona a špiček Americké legie. Donald Wilson ujišťoval, že nechová žádné antipatie vůči filmovému průmyslu, nicméně vyjádřil úmysl dále pokračovat v tlaku na provedení řádné očisty od komunistů. Reprezentanti Hollywoodu učinili vstřícné gesto a zavázali se k budoucí lepší spolupráci. Během jednání se rovněž začala formovat přesnější podoba „očišťovacích“ procedur.¹³⁸ Několik dní po skončení schůzky obdržela studia seznam dalších zhruba tří set podezřelých osob, jejichž případy požadovali legionáři přezkoumat. Dotyčným hrozilo zařazení na „šedou listinu“, pokud se jim před odpovědnými autoritami nepodařilo uspokojivě vysvětlit nařčení a prokázat loajalitu Spojeným státům.¹³⁹ *Blacklisting* ve filmovém průmyslu se stále stupňoval.

¹³⁶ American Legion Magazine, prosinec 1951, Matthews, Joseph B.: *Did the Movies Really Clean House?*, s. 12–13, 49–56. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1f.-11 Blacklisting – general 1951–1960, Kerby, Elizabeth Poe: *Summary of the Blacklisting...*, s. 8–11. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 118–127, 180–181. Srv. Los Angeles Times, 3. října 1951, *Freedom Crusade Call Sent Legion*, s. A2.

¹³⁷ MHL, American Legion anti-Communist Material (dále jen AL), Americká legie, oddělení Kalifornie, rezoluce Hollywood Post No. 43, s. 1–3. Srv. Tamtéž, dopis od Edwarda A. Underwooda (Americká Legie) pro Charlese Skourase (National Theater Owners of America), 29. ledna 1952, s. 1–2. Srv. MHL, Periodical Files – The Firing Line, Facts for Fighting Communism. Srv. Lora, Roland – Longton, William Henry: *Conservative Press in 20th-Century America*, Westport 1999, s. 479–483. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 133.

¹³⁸ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f-48 Studio executives – blacklisting, *List of Studio Executives Known to Be Involved in Blacklisting*, s. 3. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 124–127. Srv. New York Times, 18. února 1952, *Johnston Defends Hollywood on Reds*, s. 12.

¹³⁹ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1f.-11 Blacklisting – general 1951–1960, Kerby, Elizabeth Poe: *Summary of the Blacklisting...*, s. 8–11. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I.*

„Čistotu“ Hollywoodu hlídalo kromě Americké legie ještě několik menších entit. Mezi vlivné patřilo uskupení Američtí obchodní poradci (*American Business Consultants*, ABC) zformované v roce 1947, jehož členové stáli za vydáním již zmíněných *Red Channels*. Ti ještě připravovali periodikum s názvem *Counterattack*.¹⁴⁰ Obě příručky byly koncipovány tak, aby pomohly „inkvizitorům“ při odhalování komunistů.¹⁴¹ Od počátku padesátých let fungovaly ještě dvě platformy obdobného zaměření – organizace *Aware Inc.* a losangeleské noviny s příznačným pojmenováním *Alert*.¹⁴² Nezanedbatelnou roli v pozadí *blacklistingu* i celého antikomunismu v USA sehrál patriotický žurnalista George E. Sokolsky. Přímého konstruování „černé listiny“ se neúčastnil, zato se aktivně podílel na procesu rehabilitování „rudých“. Právě jeho slovo mohlo přispět k návratu dotyčného do v Hollywoodu.¹⁴³ Mezi významné „hlídače“ filmového průmyslu taktéž patřila herečka a později především bulvární sloupkařka Hedda Hopperová, jejíž širokou veřejností čtená rubrika (*Hedda Hopper Looking at Hollywood*) měla mimořádně velký vliv.¹⁴⁴ Naopak spíše marginální figurkou, ovšem s patrně nejradikálnějšími názory, se stal nepříliš úspěšný dramatik Moryon C. Fagan. Především od přelomu čtyřicátých a padesátých let upozorňoval na podle něj mimořádně rozsáhlou infiltraci v Hollywoodu. Kromě jiného napsal například několik divadelních her s antikomunistickou rétorikou a stál za vydáváním kontroverzních pamfletů. Jeho interpretace neměly příliš daleko k paranoii, protože za sympatizanta „rudých“ označil dokonce i Ronalda Reagana.¹⁴⁵

Movies..., s. 124–131. Srv. New York Times, 23. května 1952, Pryor, Thomas M.: *200 in Hollywood Screened in Loyalty Test by Studios*, s. 1. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 71.

¹⁴⁰ *American Business Consultants*, ABC.

¹⁴¹ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 387–388. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 70.

¹⁴² V *Aware Inc.* hrál hlavní roli herec Vincent Hartnett, který dříve působil v ABC. Tato nová organizace stála za vydáváním časopisu *Confidential Notebook*. Podtitul novin *Alert* sám osobě nejlépe vystihoval jejich hlavní zaměření *A Weekly Confidential Report on Communism and How to Combat It*. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 68, 142–143. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 70–71. Srv. Fried, Albert: c. d., s. 129. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 386.

¹⁴³ Sokolsky mimo jiné blízce spolupracoval s Josephem B. Matthewsem a Hooverovým FBI. Stal se rovněž hlasitým zastáncem Josepha McCarthyho. MHL, Michael Blankfort Papers, 12.f-99 Passport 1954–1955, dopis od George E. Sokolsky to Michaela Blankforta, 25. srpna 1952, s. 1. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 128–131. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 389–394. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 216, 244, 285–286.

¹⁴⁴ Frost, Jennifer: *Hedda Hopper's Hollywood: Celebrity Gossip and American Conservatism*, New York 2011, s. 1–137. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 216. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 94, 130.

¹⁴⁵ MHL, AMPTP records, 12.f-129 Fagan, Myron C. (Myron Coureval) 1948–1949. Srv. Tamtéž, 61.f-612 U.S. Congress -- House Committee on Un-American Activities. V obou složkách se nachází řada materiálů mapující Faganovu činnost.

Paralelně s dotvořením mechanismů *blacklistingu* se v průběhu první poloviny padesátých let ustálila taktéž pravidla pro tzv. „očisťovací“ procedury. Jak již bylo výše naznačeno, cesta zpět do Hollywoodu vedla přes tři zásadní mety: úplné informování o vlastní politické minulosti, ujištění o loajalitě vlasti a *naming names*. Dotyční si přitom mohli vybrat hned z několika prostředníků nabízejících „rehabilitaci“, protože takřka každá nátlaková skupina nabízela i tyto služby. Kromě „přátelského“ vystoupení před Výborem pro neamerickou činnost se nejčastější formou stalo napsání specifického dopisu, který putoval k posouzení odpovědným autoritám především MPIC, Americké legii či zmiňovanému Georgi Sokolskému. Písemné testamenty se v podstatě staly ekvivalentem výpovědi před členy HUAC. Postupující systematizaci *blacklistingu* dokládalo například i vydání brožury organizace *Aware Inc.* z roku 1952 s příznačným názvem Cesta zpět (*The Road Back*), v níž se předkládaly principy nutné k úspěšnému „očistění“.¹⁴⁶ Pro názornost stačí uvést pouze první bod: „Otázky k vlastnímu zamyšlení: Miluji svojí zemi? Věřím, že moje země je v nebezpečí? Mohu udělat něco, abych zmenšil tuto hrozbu? Budu ochoten říci plnou, závažnou a nelichotivou pravdu?“¹⁴⁷ Zvláštní úlohu při „rehabilitacích“ sehrál i právník Martin Gang. Oproti ostatním prostředníkům představoval pro řadu lidí, zvláště z liberálního tábora, nejpřijatelnější variantu. Vyhýbal se totiž přílišnému ideologickému zápalu a pro své klienty pragmaticky vybíral pouze nejnutnější minimum. Jedním z jeho klientů byl například i Sterling Hayden.¹⁴⁸

Systém *blacklistingu* fungoval v naznačené podobě až do počátku šedesátých let. Postupně ovšem zjevně „korodoval“ až se konečně scénáristovi Daltonu Trumbovi podařilo narušit jeho integritu. Producenti Otto Preminger a Kirk Douglas oficiálně potvrdili účast bývalého člena „hollywoodské desítky“ na svých projektech, čímž ustavili klíčový precedens.¹⁴⁹ Průlom ovšem výrazně pomohla také měnící se atmosféra doma i ve světě. Ačkoli antikomunismus stále figuroval na americké scéně,

---

¹⁴⁶ V případě nedostačujícího obsahu dopisu bylo nutné k plnému uspokojení „inkvizitorů“ napsat ještě několik doplňujících verzí. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-3 AWARE, Inc. 1955, Aware, Inc., *The Road Back*, 1955, s. 1–12. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 131–160. Srv. Albert: c. d., s. 129–130.

¹⁴⁷ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-3 AWARE, Inc. 1955, Aware, Inc., *The Road Back*, 1955, s. 8.

¹⁴⁸ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Hollywood Story: The Techniques of the Purge*, Frontier, The Voice of the New West, May 1954, s. 7–25. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 85–91.

¹⁴⁹ Viz s. 232–240.

neprojevoval se již tak hystericky. Kandidatura Johna Fitzgeralda Kennedyho do Bílého domu navíc dávala po konzervativním prezidentství Dwighta Eisenhowera příslib svěžího „závanu“. O slovo se také ve větší míře začala hlásit nastupující „květinová“ generace. Dramatický vývoj prodělal i samotný Sovětský svaz, jenž zažil několik silných otřesů uvnitř vlastní sféry vlivu. Ten největší odstartoval projev Nikity Chruščova na dvacátém sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu (*Коммунистическая партия Советского союза*, KSSS), v němž přiznal část zločinů Stalina. V utopii o „prvním socialistickém státě na světě“ se objevily vážné trhliny. Železná opona se však stala trvalou součástí, kterou respektovaly Washington i Moskva. Studenou válku sice ještě čekalo několik velkých krizí, opakovaně se ale potvrzovala existence mocenského patu. Výbor pro neamerickou činnost i „černá listina“ se pomalu zařazovaly mezi relikty doby, kdy se po území Spojených států naháněly „čarodějnice“.

2. Blacklist a Hollywood

Studená válka zásadním způsobem ovlivnila podobu i hlavní aktéry „černé listiny“ a zároveň nabídla její opodstatnění. Kauzalita mezi napětím v mezinárodních vztazích bipolárního světa, které vyvolalo hysterickou reakci na domácí scéně, představuje bezesporu platnou tezi, s níž není potřeba polemizovat. Do jisté míry ji ovšem lze zpřoblematizovat, a to mimo jiné i na příkladu *blacklistu*. Na základě analýzy určitých stereotypů americké kultury a především specifíků filmového průmyslu se může klíčový prvek hledat právě uvnitř tohoto mikrokosmu, zatímco studený konflikt lze označit spíše jen za určitý katalyzátor. Hollywood totiž dávno před waldorfským prohlášením, či velkými výsledky před Výborem pro neamerickou činnost dobrovolně přikročil k zavedení cenzurních mechanismů, aby se vyhnul nechtěným kontroverzím. V opačném případě hrozily bojkoty různých celostátních organizací typu Legie za slušnost (*Legion of Decency*), nebo možné zavedení kontrol ze strany federálních institucí. Hollywood byl zkrátka částečně izolovaným světem sám pro sebe, jenž v první řadě hlídal vlastní zájmy. Pochopení „černé listiny“ proto vyžaduje nutnost podívat se na celý problém také z perspektivy filmového průmyslu. Předchozí závěry tím rozhodně neztratí na platnosti, naopak získají další komplexnost a hlubší logiku.

a) Specifika amerického filmového průmyslu

Jen málokteré médium se může pochlubit tak obrovským vlivem jako film. Hranice jeho působnosti se přitom neomezily pouze na pole kultury, ale rovněž přesáhly do politiky či hospodářství. Kinematografie se stala první skutečně masovou formou zábavy. Hvězdy „stříbrného plátna“ získaly nejprve celostátní později i mezinárodní proslulost. Rychlost s jakou se tento průmysl vyvíjel, byla rovněž impozantní. Od pionýrského období vrcholícího v polovině poslední dekády devatenáctého století neuběhlo ani dvacet let a film se již pevně integroval, navíc dále expandoval hned v několika centrech najednou. Nastíněný trend sice přibrzdila první světová válka, ale nedokázala ho zastavit. Evropská produkce musela kvůli obecné vyčerpanosti několik let nabírat „druhý dech“, což poskytlo dostatek prostoru pro Hollywood, který se kromě dominantní pozice na americkém trhu začal výrazně prosazovat i mimo něj.¹⁵⁰ V meziválečném období definitivně upevnil vůdčí postavení jak v počtu natočených titulů, tak celkové „řemeslné“ vyspělosti. Efektivitou, výkonností a objemem investovaných prostředků se mu nikdo z konkurentů nemohl rovnat. Navíc se nejednalo pouze o chvilkovou záležitost, protože dominance se změnila v trvalý fakt. Žádná jiná kinematografie si nedokázala udržet dlouhodobě tak významnou převahu. Dnešní situace je již složitější, nicméně Hollywood stále symbolizuje „továrnu na sny“ a hraje v celosvětovém filmovém průmyslu klíčovou roli.¹⁵¹ Tento úspěch umožnila celá řada důvodů, ovšem jeden z nejzásadnějších lze spatřovat ve fungování amerického filmového průmyslu jako takového. V něm se nacházelo také důležité vysvětlení, proč došlo k zavedení „černé listiny“.

Jednou z hnacích sil Spojených států se stala rovnost příležitostí pro individuální sociální vzestup. Obrovská rozloha i bohatství země spolu s absencí „starých“ feudálních struktur nabízely ideální prostor pro naplnění snů o úspěchu. Většina hlavních amerických myslitelů se v drobných obměnách k této tradici vždy hlásila. Mimochodem jedna ze zásadních úloh federální vlády vždy spočívala v zaručování rovnovážného stavu, což se projevovalo například postihováním monopolů či trustů. Dynamismus navíc podporovala mimořádná etika práce vycházející z kalvinismu. V USA se i díky těmto důvodům brzy začala formovat

---

¹⁵⁰ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 3–152. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: *Dějiny filmu, přehled světové kinematografie*, Praha 2007, s. 26–65.

¹⁵¹ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 547–630. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 731–751. Srv. Ross, Steven J. (ed.): *Movies and American Society*, Oxford 2002, s. 344–365

poměrně široká střední třída, která nadále rostla.¹⁵² Nastíněné principy se pochopitelně výrazně promítly do kulturních stereotypů. Obchodnická mentalita postrádající aristokratické elitářství prosazovala především praktičnost, účelnost a srozumitelnost. Slavný francouzský historik Alexis de Tocqueville zaznamenal tento jev již během první poloviny devatenáctého století. O obecné podobě umění v demokratické společnosti napsal, že se bude pěstovat to, „které činí život pohodlným, spíše než to, jehož cílem je život zkrášlovat; obvykle budou dávat přednost užitečnému před krásným a budou chtít, aby krásné bylo užitečné.“¹⁵³ Dále ještě uvedl velmi výstižné přirovnání: „V aristokraciích vzniká několik velkých obrazů, v demokraciích množství malých. V aristokraciích se dělají sochy z bronzu, v demokraciích ze sádry.“¹⁵⁴ V částech věnovaným divadlu zdůraznil, že dramata se přizpůsobují obsahem i formou střední vrstvě, proto se soustředí především na popis každodenních situací. Upozornil rovněž na významnou roli puritánského náboženství, jež považovalo tento druh zábavy za nemorální a usilovalo o jeho kontrolu, v případě nutnosti i cenzuru.¹⁵⁵ Tocquevillový závěr lze bez větších problémů aplikovat taktéž na americkou kinematografii, v níž záhy vznikl tzv. „hollywoodský styl“. Jednotlivé snímky předkládaly převážně lineárně vyprávěné příběhy s jednoduchými zápletkami, v nichž se srozumitelnost vždy nadřazovala estetické stránce. Produkci dominovalo množství schematicky se opakujících, „sterilních“ titulů. Takřka nutnými součástmi se staly *happy ends* či jakási morální nezávadnost.¹⁵⁶ Do značné míry lze proto americké filmy středního proudu považovat především za zboží určené pro masovou konzumaci, nikoliv za autorská díla s vysokými uměleckými ambicemi.

V případě americké kinematografie platí označení filmový průmysl daleko více než u jiných. Hlavní studia totiž způsobem fungování připomínala spíše Fordovu montážní linku než „umělecké dílny“. Metaforu lze rozvinout ještě dále. Stejně jako legendární *Model K* byl navržen maximálně účelně, aby na něj dosáhla co nejširší vrstva obyvatelstva, tak i Hollywood se při produkci jednotlivých snímků vždy snažil vyhovět co největšímu množství lidí. Jinými slovy řečeno, soustředil se na to, aby vytvořil „nezávadné“ výrobky splňující požadavky i specifické regule trhu. Naopak

---

¹⁵² Viz s. 88–93.

¹⁵³ Použitý termín „demokratická společnost“ je sice obecný, ale Tocqueville jím odkazoval především na společnost americkou. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 409.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 412.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 429–433. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 58–72.

¹⁵⁶ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 177–188. Srv. Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: c. d., s. 3–83.

svoboda uměleckého vyjádření či ctění autorských práv dlouho představovaly spíše vedlejší záležitosti. Nastíněné principy se plně promítly do tzv. „studiového systému“. Jednalo se o způsob fungování filmového průmyslu, v němž několik společností postupně získalo oligopolní postavení. Dominance se projevila jednak kontrolou rozhodujícího podílu na trhu, ale rovněž ve zmíněné sterilitě či unifikaci produkce jako takové. Proces výroby pochopitelně nebyl jen mechanický a vyžadoval i velkou míru individuální kreativity či improvizace. „Studiový systém“ ovšem napomohl vytvořit za cenu určitých limitů vysoce efektivní prostředí, jež přispělo k rychlému rozvoji americké kinematografie.¹⁵⁷

„Studiový systém“ je neodmyslitelně spjatý s tzv. „velkou osmičkou“, jež vykryštovala z chaotického formativního procesu probíhajícího v Hollywoodu od počátku druhé až do konce třetí dekády. Vše doprovázelo časté fúzování řady menších či větších společností produkčního a distribučního charakteru i skupování řetězců kin. Hlavními hráči se staly následující společnosti: *Columbia*, *Fox Film Corporation*, *Metro-Goldwyn-Mayer* (MGM), *Paramount Picture Company*, *Radio-Keith-Orpheum* (RKO), *United Artists*, *Universal* a *Warner Bros.*¹⁵⁸ Síla jednotlivých studií se pochopitelně lišila. Dlouho dobu představovala jakési měřítko úspěšnosti velikost vlastního řetězce kin. Osmička se na základě tohoto kritéria ještě dále dělila na tzv. *majors* a *minors*. Takzvaná „velká pětka“ dosáhla daleko pokročilejšího stupně vertikální integrace, která zaručovala kontrolu všech stádií od výroby až po promítání filmů, což poskytovalo značnou výhodu oproti konkurenci. Výsadní postavení si dlouhodobě udržovaly především Paramount a MGM. V průběhu třicátých let se k nim díky vhodným investicím do nové zvukové techniky přidaly RKO, *Warner Bros.* a Fox. Zbylé společnosti pak tvořily tzv. „malou trojku“. Jestliže produkční centrum vzniklo v aglomeraci města Los Angeles, to distribuční, respektive finanční se tradičně nacházelo v New Yorku. V naznačené podobě fungoval Hollywood až do poválečného období, kdy vlivem řady vnějších okolností došlo k hluboké transformaci filmového průmyslu.¹⁵⁹ Ústřední role několika hlavních studií zůstala nicméně i do budoucnosti zachována.

---

¹⁵⁷ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 177–188. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 7–10. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., 76–78, 221–226.

¹⁵⁸ Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: c. d., s. 128–139. Srv. Finler, Joel W.: c. d., s. 44–47, 72, 88, 114, 140, 188, 208, 228. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 11–62. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 76.

¹⁵⁹ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 195–310. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 11–174. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 152–154, 221–224.

Mimořádná efektivita „studiového systému“ pomohla americké kinematografii získat a nadále si udržovat výsadní postavení. Nikde ve zbytku světa se nepodařilo v plné míře tento model napodobit. Stále větší přísun investic umožňoval zvyšovat rozpočty jednotlivých filmů, což vedlo k výraznější specializaci řemesel. Již existující profese se dále zdokonalovaly. Velký rozvoj zažívala například scenáristika, střih, kamera, na důležitosti nabyla výroba dekorací. Významnou inovací představovalo budování zatemněných ateliérů, s čímž se spojoval pokrok v osvětlování.¹⁶⁰ Hollywood rovněž jako první masově zaváděl využívání zvukové techniky. Snímek bratří Warnerů *The Jazz Singer* z roku 1927 odsoudil éru němého filmu k zániku.¹⁶¹ Členové „osmičky“ navíc kontrolovali hlavní herecké hvězdy, nejlepší scenáristy i režiséry. Vedle „áčkových“ titulů ovšem *majors* i *minors* chrlili řadu děl „béčkové“ kvality. Jejich uplatnění na trhu zaručoval systém vyvinutý ve dvacátých letech – tzv. vázaný prodej (*Block-booking system*). Princip zmíněné distribuční praxe spočíval v tom, že k žádaným velkofilmům si majitelé cizích řetězců kin museli zároveň přikoupit i několik nízkorozpočtových titulů. Studia objevila jednoduchý způsob, jak najít odbyt i pro méně atraktivní filmy, čímž se maximalizovaly zisky.¹⁶²

„Studiový systém“ přežil i velkou hospodářskou krizi, s jejímiž dopady se s různou intenzitou potýkali všichni členové „osmičky“. Některé společnosti se dostaly do bankrotu a prošly nucenou restrukturalizací. Jednalo se především o Paramount, Fox, Warner Bros., Fox a RKO. Část z nich se kvůli tomu navíc dostala pod finanční kontrolu *Wall Streetu*.¹⁶³ Společnosti MGM a Columbia si sice udržely trvalé příjmy, ale v porovnání s dřívějšími zisky jejich výše přece jen výrazně poklesla. Všeobecné ekonomické problémy přinutily studia k úsporám, které se projeví zejména ve snižování rozpočtů jednotlivých filmů, což měl mimo jiné zaručit i nový tzv. *producer-unit system*.¹⁶⁴ Taktéž provozovatelé kin se potýkali s

---

¹⁶⁰ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 106–228. Srv. Finler, Joel W.: c. d., s. 19. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 76–78, 151–170.

¹⁶¹ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 229–251. Srv. Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: c. d., s. 301–308. Srv. Finler, Joel W.: c. d., s. 20–21.

¹⁶² Balio, Tino (ed.): c. d., s. 113–116, 153–172, 195–228, 300–310. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 71–80. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 152–153.

¹⁶³ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 253–266. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 81–98, 115–160. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 43.

¹⁶⁴ Jeho hlavní princip spočíval v tom, že celá výroba se odehrávala jen v rámci samostatné skupiny řízené pouze jedním producentem. Zmíněný postup měl podle některých názorů ušetřit náklady až o 40 %. Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: c. d., s. 320–322. Srv.

všeobecnou krizí. Klesající zisky ze vstupného se kompenzovaly větším zaváděním druhotných služeb – například prodejem občerstvení. Řadu krachů zaznamenaly rovněž honosné filmové paláce vybudované ve „zlatých“ dvacátých letech. I přes nepříznivé okolnosti pokračoval v Hollywoodu další rozvoj, zejména v prohlubující se specializaci spojené se zdokonalováním technického vybavení. Definitivní uzdravení přinesla až druhá světová válka, kdy se naopak dostala americká kinematografie na vrchol svého vlivu.¹⁶⁵

Za úspěchem „velké osmičky“ stál do značné míry její vrcholový management. Filmoví mogulové pečlivě dohlíželi na chod svých „impérií“, určovali trendy produkce, často si vyhrazovali i poslední slovo při schvalování finální podoby snímků. Ač si sobě navzájem konkurovali, fungovalo mezi nimi vědomí jakési loajality vůči hollywoodskému průmyslu, a proto v určitých zásadních otázkách dokázali spolupracovat.¹⁶⁶ Nepředstavovali však neomezené vládce, jak je často prezentováno, zásadní slovo měli také vlastnické finanční skupiny. Kromě jiného spojovala hollywoodské bosse ještě jedna důležitá věc: Hned sedm z osmi zakladatelů velkých studií mělo kořeny v židovských imigrantských rodinách, stejně tak řada dalších vlivných producentů sdílela podobný původ. K těm nejznámějším osobnostem patřili Harry Cohen, Samuel Goldwyn, Adolph Zukor, Carl Laemmle, Louis B. Mayer, Nicholas Schenck či Jack Warner.¹⁶⁷ Tato skutečnost obsahovala dva podstatné momenty. Zaprvé, rodící se americký filmový průmysl jim zpočátku nabízel relativně volné prostředí pro podnikatelskou činnost, ovšem poté co začal postupně nabývat na masovosti, se i on dostal do hledáčku různých „nátlakových skupin“ často s vazbami na katolické či protestantské kruhy. Ti nejradikálnější obviňovali Hollywood z údajného šíření židovské propagandy. Kombinace obav z latentního antisemitismu ve Spojených státech spolu s touhou získat přijetí mezi společenskou elitu přiměla moguly k poslušnosti a zároveň citlivosti na výraznější kontroverze. Nezřídka se také uchýlovali k paternalistickým názorům, nebo se hlásili k ideálům *american way of life*. Kupecká mentalita jim rovněž umožňovala pohotově

Gomery, Douglas: c. d., s. 99–114, 161–166. Srv. Finler, Joel W.: c. d., s. 31–33. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 222–226.

¹⁶⁵ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 286–310. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 64–78, 169–206.

¹⁶⁶ Falk, Andrew J.: c. d., s. 16–17. Srv. Gabler, Neal: *An Empire of Their Own: How the Jews Invented Hollywood*, New York 1989, s. 1–7.

¹⁶⁷ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 97–131, 169–172, 261–266. Srv. Gabler, Neal: c. d., s. 11–430. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 16–17. Srv. Ross, Steven J. (ed.): c. d., s. 131–133. Srv. Ross, Steven J.: c. d., s. 52–58. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 76–78.

reagovat na aktuální poptávku obecnstva.¹⁶⁸ Zadrugé, nelze opomenout ani určitý obecnější vliv židovského elementu na podobu kinematografie. Ten se projevil například v dalším podporování narativní stránky i obecné srozumitelnosti filmů pro stále masovější a multikulturní publikum. Carl Laemmle v této souvislosti prohlásil: „Každý na světě, nehledě na náboženství, barvu pleti, rasu či národnost, rozumí příběhům, které vypráví snímky Universalu.“¹⁶⁹ V průběhu dvacátých a zejména třicátých let také docházelo k částečnému uvolňování puritánské morálky WASP (*White Anglo-Saxon Protestant*) na „stříbrném plátně“, a to díky méně pruderním stereotypům židovské kultury.¹⁷⁰

Neoddělitelnou součástí americké kinematografie se staly taktéž cenzurní mechanismy, které ji provázely prakticky od úplných počátků. Tento fenomén ovšem nepostihl pouze film. Již Alexis de Tocqueville uvedl, že puritánské kruhy měly obecně tendenci bojovat proti „nepřipustným“ dílům a dokázaly je bojkotovat na lokální úrovni.¹⁷¹ Paralelně s narůstáním masové popularity Hollywoodu rostl i tlak na jeho kontrolu. Situace poprvé vyvrcholila na počátku dvacátých let. Výstřelky divoké jazzové éry zachycované na „stříbrném plátně“, stejně jako skandály některých hvězd zhoršovaly image celého filmového průmyslu. Proto se sama studia rozhodla předejit případným zásahům z venčí. Z iniciativy mogulů vznikla na počátku roku 1922 obchodní organizace Americká filmová společnost producentů a distributorů (MPPDA), do jejíhož čela usedl významný republikánský politik William Harrison Hays. Nově ustavený regulační orgán měl tlakem na producenty zajistit „nezávadnost“ produkce a zařídit aby se *ad futuro* vyhýbali kontroverznímu obsahu. V této souvislosti vznikl například i dokument známý jako *Dont's and Be Carefuls*, který přesně vymezoval zakázané prvky. Přes všechnu snahu se ovšem již na konci třetí dekády ukázalo, že Haysova agentura dosáhla jen velmi limitovaného úspěchu.¹⁷²

---

¹⁶⁸ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 66–67. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 16–17. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 12–15. Srv. Lewis, John: *Hollywood v. Hard Core: How the Struggle over Censorship Saved the Modern Film Industry*, New York – London 2000, s. 21–26.

¹⁶⁹ Gabler, Neal: c. d., s. 225. Srv. Ross, Steven J.: c. d., s. 58–88.

¹⁷⁰ Gabler, Neal: c. d., s. 11–430. Srv. Ross, Steven J. (ed.): c. d., s. 33–40, 132–133.

¹⁷¹ Ross, Steven J. (ed.): c. d., s. 100–101. Srv. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 142–149, 219–227.

¹⁷² MPPDA se nezabývala pouze cenzurní činností. Působila částečně jako středisko pro sběr informací o domácím a zejména zahraničním trhu. Na něm poté pomáhala vyjednávat lepší podmínky pro export americké kinematografie. Rovněž se jí podařilo díky lobby v Kongresu zřídit na ministerstvu obchodu pobočku určenou pro podporu prodeje amerických děl. Balio, Tino (ed.): c. d., s. 125–126, 199–200. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 64–70. Srv. Lewis, John: c. d., s. 86–96. Srv.

Druhé kolo boje o zavedení cenzury se odehrálo v první polovině třicátých let. Velká hospodářská krize výrazně otrásla příjmy „osmičky“. Jeden z prostředků jak nalákat lidi do kin představovalo natáčení filmů s odvážnějším obsahem. Oblibu získaly snímky s gangsterskou či lehce erotickou tematikou.¹⁷³ Proti tomuto trendu se však postavila MPPDA. V roce 1930 se sice podařilo prosadit přijetí nového Produkčního kodexu (*Motion Picture Production Code*), ale studia ho spíše nerespektovala. Situace se změnila až poté, co se podařilo katolickým aktivistům uvést do pohybu Ligu za slušnost, k níž se rychle přidalo až sedm miliónů lidí z různých křesťanských denominací.¹⁷⁴ Podobnou sílu již museli hollywoodští bossové brát velmi vážně, protože mohla zorganizovat rozsáhlé bojkoty představení. Opětovné nastolení rovnováhy přinesla až druhá polovina roku 1934. V rámci MPPDA došlo k vytvoření Úřadu pro produkční kodex (*Production Code Administration*, PCA), jehož vedení se ujal bigotní katolík a proslulý bojovník za mravní obrodu Joseph Breen. Záhy po nástupu do funkce vypracoval nový kodex s výrazně moralizujícím podtextem. Filmy měly vychovávat ke správnému společenskému i politickému uvědomění, či budovat úctu k právu. Zlo muselo být vždy potrestáno, aby dobro zůstávalo v převaze. Cenzura opět zaváděla prudérní hodnoty. Mimochodem již tehdy se výslovně zakazovala jakákoliv komunistická propaganda. Uvedení snímku bez licence PCA se pokutovalo částkou pětadvacet tisíc dolarů, navíc se znemožňovalo jeho promítání v kinech navázaných na MPPDA. Na druhou stranu pro „osmičku“ představovalo splnění Breenových podmínek záruku bezproblémové distribuce po celých Spojených státech, protože se tím vyhnula nepříjemnostem s různými lokálními cenzurními předpisy.¹⁷⁵ V konečném důsledku se jednalo o způsob ochrany investice v nejistých hospodářských poměrech. Tentokrát systém již fungoval, a to až hluboko do padesátých let, kdy začal pozvolna korodovat.

Hollywoodský průmysl se stal vysoce efektivním výrobcem masově konzumované zábavy, zároveň však byl také značně citlivý na domácí poměry.

Ross, Steven J. (ed.): c. d., s. 99–102, 120–126. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 154–155.

¹⁷³ Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 224–225. Srv. Ross, Steven J. (ed.): c. d., s. 107–108.

¹⁷⁴ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 267–271. Srv. Lewis, John: c. d., s. 99–101. Srv. Ross, Steven J. (ed.): c. d., s. 110–111. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 225.

¹⁷⁵ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 377–400. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 175–177. Srv. Lewis, John: c. d., s. 101. Srv. Ross, Steven J.: c. d., s. 111–119. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 225.

Nečinilo mu problém přizpůsobovat se majoritnímu vkusu diváků, usilovat o srozumitelnost, či obecnou přijatelnost. Tyto atributy vycházející z amerického myšlení, navíc ještě posílněné o jistý židovský element, přispívaly k dobré prodejnosti filmového zboží. Tržní mechanismus vždy představoval ve fungování americké kinematografie mimořádně významný prvek, jemuž se podřizovalo mnohé. Mogulové se dlouhodobě snažili bránit před vměšováním do vlastních záležitostí, proto v případě nebezpečného nátlaku zpravidla raději sami dobrovolně přistupovali k regulačním opatřením, než aby na sebe poutali přílišnou negativní publicitu nebo pozornost federálních orgánů. Jejich hlavním cílem bylo v poklidu provozovat své podnikání. Podobný *modus vivendi* trval až do prvních poválečných let, kdy v krátkém sledu vyvrcholilo hned několik závažných problémů najednou. Následné otřesy uvrhly Hollywood do velké nejistoty.

b) „Otřesy“ Hollywoodu v poválečném období

Druhá světová válka představovala pro Hollywood úspěšnou etapu jak z hlediska finanční prosperity, tak zisku velké prestiže. „Osmička“ se definitivně zbavila potíží třicátých let a všichni její členové opět dosáhli konjunktury. Studia se dokázala rychle přizpůsobit novým poměrům, přičemž i ona těžila z hospodářského *boomu* válečného hospodářství. Nejlépe si počínaly Paramount, MGM a Fox, což dokládalo trend prohlubování rozdílů mezi *majors* a *minors*. Návštěvnost domácích kin se trvale udržovala na vysoké úrovni, v nelehké době byl film zkrátka jednou z hlavních forem zábavy. Zahraniční export se zaměřil na rozšiřování trhů v Latinské Americe a zejména ve Velké Británii.¹⁷⁶ Filmový průmysl se pochopitelně zapojil i do podpory válečného snažení Spojenců. V jeho produkci se objevilo více děl s válečnou tematikou. Při zobrazování bojových akcí se přirozeně zdůrazňovalo hrdinství Američanů oproti krutosti vojáků států Osy. Další častý námět představovaly problémy lidí na domácí frontě. V pozadí podobných snímků hrál důležitou roli také patriotismus.¹⁷⁷ Hollywood se ovšem zapojil do světového konfliktu i přímo. Přes šest tisíc zaměstnanců vstoupilo do armády. Mezi nejslavnější rekruty se řadili například Clark Gable, Henry Fonda, John Ford, Frank Capra nebo William Wyler. Organizace Výbor válečných aktivit (*War Activities Committee*)

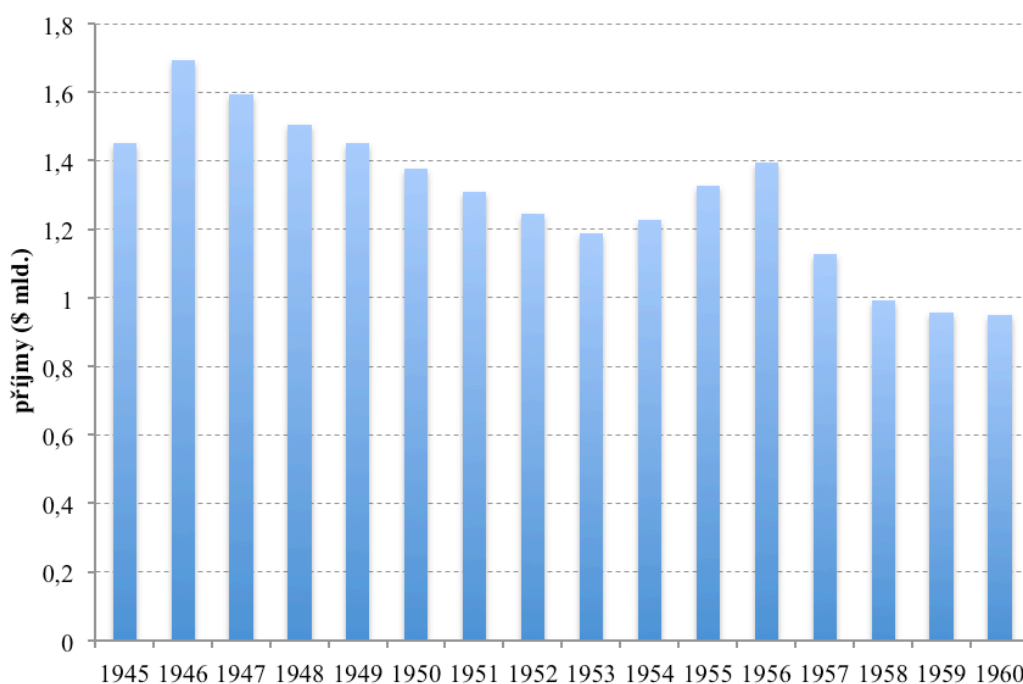
---

¹⁷⁶ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 279–284. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 81–174. Srv. Finler, Joel W.: c. d., s. 30–33, 280, 286–289. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 131–139, 149–160, 170–178.

¹⁷⁷ Brewer, Susan A.: *Why America Fights, Patriotism and War Propaganda from the Philippines to Iraq*, Oxford 2009, s. 87–140. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 221–261.

zajišťovala distribuci a promítání filmů pro posádky po celém světě. Velkou popularitu získala vystoupení hvězd „stříbrného plátna“ pod záštitou tzv. Vítězné komise (*Victory Committee*). Takřka všudypřítomnou se stala herečka Betty Grableová, jejíž fotografie v plavkách se těšila mezi vojáky mimořádné oblibě.¹⁷⁸ Hollywood vyšel z válečného konfliktu ekonomicky posílen, a navíc prokázal svůj obrovský celospolečenský vliv. Naplno zdůraznil vydobytou pozici jednoho z klíčových průmyslových odvětví v USA.

Graf č. 1: Celkové příjmy filmového průmyslu 1945–1960

Zdroj: Finler, Joel W.: *Hollywood Story*, New York 1988, s. 286–287.

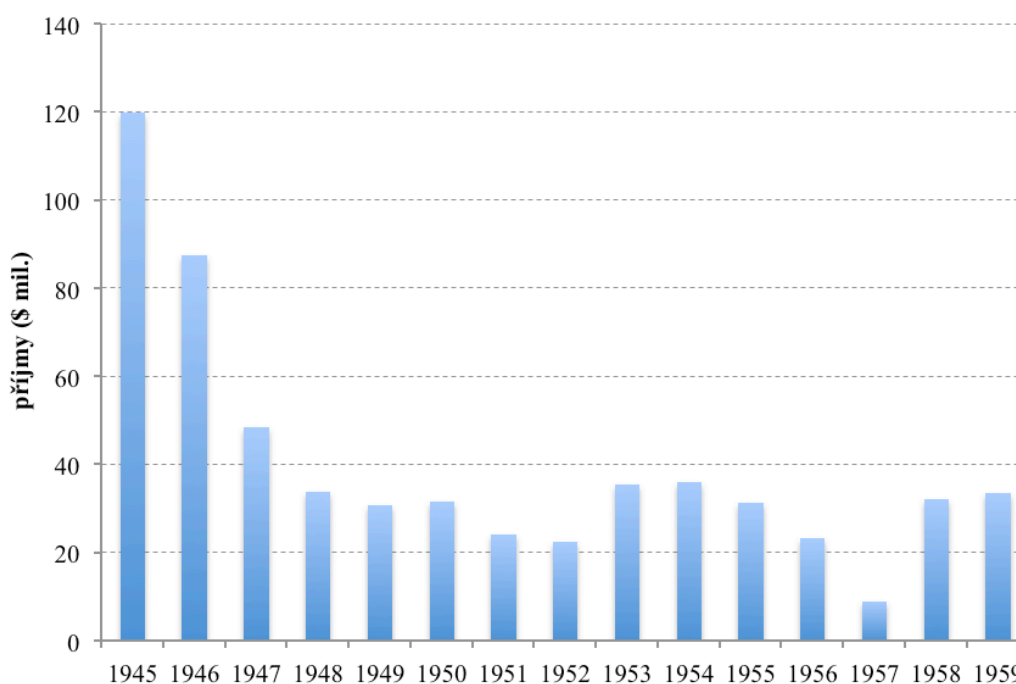
Na prahu poválečného období dosáhl americký filmový průmysl na jeden ze svých vrcholů. Těšil se celosvětové proslulosti, dosavadní hospodářské výsledky „osmičky“ nabádaly k optimismu. Rok 1946 navíc přinesl rekordní příjmy. Hrubý zisk činil bezmála 1,7 miliardy dolarů, přičemž čistý profit *majors* i *minors* se vyšplhal takřka ke 120 milionům dolarů.¹⁷⁹ „Studiový systém“ zatím bez potíží fungoval a co do řemeslné vyspělosti neměla americká kinematografie konkurenci.

¹⁷⁸ Falk, Andrew J.: c. d., s. 11–40. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 142–149. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 243–244, 312–325.

¹⁷⁹ Finler, Joel W.: c. d., s. 286–287. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 79–80. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 285–297, 464.

Kariérní vzestup zažívalo i několik „rudých“ – například Lester Cole, Ring Lardner Jr. či Abraham Polonsky. Dalton Trumbo se dokonce stal nejlépe placeným scénáristou. Situace se ovšem záhy radikálně změnila. V časopise *Fortune* z dubna 1949 se objevilo přirovnání Hollywoodu k „ostrovu krize v moři prosperity.“¹⁸⁰ Stagnace občas střídaná recesí pokračovala celé následující desetiletí. Celkovou nejistotu posilovaly ještě dva velké problémy: prohra v dlouholeté antitrustové kampani a odborové střety dvou hlavních centrál. Filmový průmysl se na závěru páté dekády ocitl na prahu hlubší strukturální transformace.¹⁸¹ V tomto kontextu nepředstavovaly útoky antikomunistů až tak vážnou hrozbu, spíše jen přispívaly k obecné labilitě.

Graf č. 2: Celkové příjmy studií 1945–1960

Zdroj: Finler, Joel W.: *Hollywood Story*, New York 1988, s. 286–287.

Hospodářský vývoj „osmičky“ v období 1945–1960 lze bez nadsázky označit za dramatický. Zajímavé porovnání nabízí sledování hrubých příjmů filmového průmyslu s čistými zisky studií. Na počátku vymezené etapy činil celkový profit 1,45 miliardy dolarů a na jejím konci zhruba 950 milionů dolarů. Zaznamenal tedy snížení

¹⁸⁰ *Fortune*, duben 1949, s. 148.

¹⁸¹ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 401–402. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 285–297, 464. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 329–333.

o 34,4 %. Velká studia dopadla ve stejném hledisku ještě hůře, protože si pohoršila o 47 %.¹⁸² Z této perspektivy se jednalo o velmi podobný trend. Bude-li ovšem sledován postupný vývoj, lze na první pohled vypořádat značný rozdíl. Zatímco celkové příjmy klesaly spíše pozvolnější tendencí, *majors* a *minors* zaznamenali mezi lety 1946–1949 skokový propad takřka o 72 % a poté již víceméně stagnovali (Viz graf č. 1 a graf č. 2). Válečnou prosperitu se Hollywoodu oproti jiným odvětvím nepodařilo udržet. Mogulů se zmocnila panika a museli najednou bojovat o přežití svých „impérií“. Nejhorší dopadla krize na RKO, které v roce 1958 takřka úplně zaniklo. Zlatá éra „studiového systému“ se chýlila ke konci.¹⁸³

Příčin krize hollywoodského průmyslu existovalo hned několik. Prosperita z období světového konfliktu nestála na stabilních základech. Vysoké zisky do značné míry plynuly ze specifických podmínek limitovaného válečného hospodářství, kde kinematografie představovala jeden z hlavních způsobů zábavy. Rekordní tržby roku 1946 se staly spíše jen jednorázovým excesem, protože je vzhůru hnalo dlouhodobé promítání populárních titulů i snímky uvedených se zpožděním kvůli končící válce.¹⁸⁴ Nezanedbatelné příjmy přicházely také ze zahraničních trhů, na nichž se ovšem situace komplikovala. Některé evropské státy se pokusily zavést vysoká cla a přísná pravidla pro nakládání s prostředky vydělanými na jejich území.¹⁸⁵ Navíc se začal pozvolna projevovat pokles zájmu domácího publika o hlavní sezónní hity, čímž trpěl premiérový trh tradičně tvořící důležitý zdroj financí. Zásadní problém spočíval i v trendu hollywoodské produkce. Náklady na natočení jednotlivých filmů dlouhodobě neúměrně narůstaly na úkor jejich čistého zisku. Od roku 1947 dosáhlo profitu nad pět milionů podstatně méně titulů než v dřívější době. „Osmička“ zkrátka vyráběla až příliš mnoho drahých titulů „prvotřídní“ kvality, což bylo již neudržitelné. Na konci čtyřicátých let proto management přistoupil k úsporným opatřením. Rozpočty byly

---

¹⁸² Finler, Joel W.: c. d., s. 286–287. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 304–305. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 464.

¹⁸³ Finler, Joel W.: c. d., s. 32. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 147–153. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 7–24. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 329–332.

¹⁸⁴ Finler, Joel W.: c. d., s. 33–34. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 330–341.

¹⁸⁵ Největší střet probíhal s Velkou Británií, jejíž vláda zavedla v létě 1947 75 % celní sazbu. Hollywoodský průmysl odpověděl bojkotováním britského trhu. Ke konsenzu došlo až následujícího roku. Americké lobby se podařilo vyjednat zrušení cla, musela ale na oplátku přistoupit na čtyřletou dohodu, která umožňovala hollywoodským společnostem převod pouhých sedmnáct milionů dolarů z celkových příjmů za hranice království. Možností, jak využít státy „blokované prostředky“, představovalo natáčet filmy přímo na jejich území. Tato zahraniční produkce hollywoodských studií byla zvláště silná v druhé polovině 50. let. V angličtině se pro tuto praxi užívá termín *runaway production*. Balio, Tino (ed.): c. d., s. 470–486. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 147–154. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 394–395.

výrazně kráceny, což nutilo hledat nové způsoby jak zefektivnit natáčecí proces. Podíl „béčkových“ děl se oproti těm „áčkovým“ zvětšil, celkově ovšem „velká“ studia nadále udržovala průměr přes dvě stě čtyřicet nových snímků za rok.¹⁸⁶ Proběhlo taktéž mírné propouštění zaměstnanců, šetřilo se například i při nákupu práv námětů a více se spoléhalo na originální produkci.¹⁸⁷

Kromě problémů uvnitř filmového průmyslu měly na krizi velký podíl taktéž obecnější změny v americké společnosti. Celou sledovanou etapu doprovázel postupný pokles návštěvnosti. V prvních poválečných letech se ještě držela na vysoké úrovni až devadesát milionů lidí týdně, ovšem už na přelomu dekad se projevila sestupná tendence. Obdobná statistika v roce 1960 uváděla, že do kin průměrně zavítalo již jen čtyřicet milionů Američanů.¹⁸⁸ Mírová doba jednak nabízela daleko více možností jak trávit volný čas, především však v ní docházelo k vytváření nového životního stylu. Sílicí střední třída se ve velkém přesouvala do nově budovaných předměstí tzv. *levittownů*, kde se soustředila na uskutečnění „amerického snu“. Vše navíc doprovázel všudypřítomný *baby boom* a s ním spojený kult „šťastné rodiny“. Kina často umístěná v centrech metropolí do této konstelace zapadala hůře než jiné formy zábavy. Dřívější zvyk pravidelně navštěvovat filmy se stal minulostí, lidé si začali mnohem pečlivěji vybírat.¹⁸⁹ „Osmička“ se snažila zvyšovat atraktivitu kinematografie intenzivnějším zaváděním technických inovací. Výrazně vzrostla produkce barevných snímků, častěji se používal širokoúhlý formát, či dokonce 3-D formát.¹⁹⁰ I přes to ale museli provozovatelé kin po celých Spojených státech zavřít tisíce nevyhovujících promítacích sálů. Jejich počet tak klesl z 18 719 v roce 1946 na zhruba 12 291 na konci následující dekády. Momentální poptávce trhu lépe vyhovovala venkovní projekce určená pro sledování z automobilů. Do roku 1960 fungovalo v USA přes 4 700 tzv. *drive-in*, čímž se částečně kompenzoval obecný

---

¹⁸⁶ Teprve v závěru padesátých let došlo v tomto ohledu k poklesu zhruba na sto osmdesát nových filmů ročně a tento trend pokračoval i do budoucnosti. V polovině sedmdesátých let se produkce „velkých“ studií pohybovala kolem sta titulů. Finler, Joel W.: c. d., s. 280. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 303.

¹⁸⁷ Schatz, Thomas: c. d., s. 331–333.

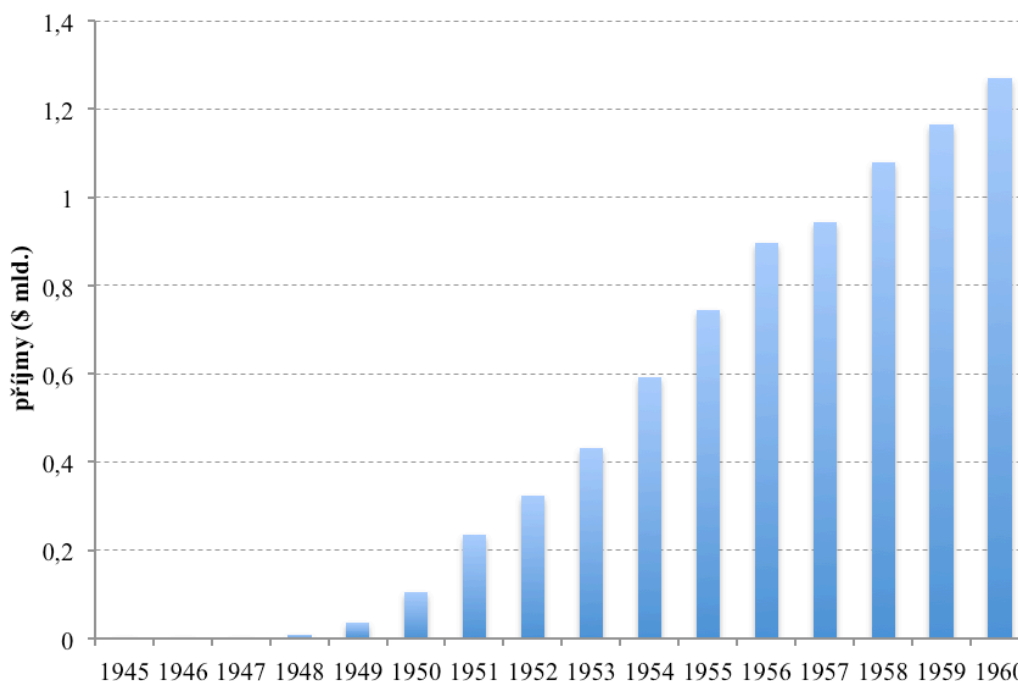
¹⁸⁸ Sterling, Christopher R. – Haight, Timothy R.: *The Mass Media: Aspen Institute Guide to Communication Industry Trends*, New York 1978, s. 352. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 8.

¹⁸⁹ Lev, Peter: c. d., s. 7–9. Srv. May, Elaine Tyler: *Homeward Bound, American Families in the Cold War Era*, New York 1988, s. 162–172. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 336.

¹⁹⁰ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 422–433. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 211–215. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 336–337.

úbytek kin.¹⁹¹ Za problémy hollywoodského průmyslu stal ještě další zásadní fenomén.

Graf č. 3: Celkové příjmy televizního průmyslu 1945–1960

Zdroj: Goldfield, Erwin D: *Statistical Abstract of the United States 1962, 83d Annual Edition*, Washington 1962, s. 522.

Do stále výrazněji přijímaného konceptu rodiny s domkem na předměstí ideálně zapadalo nové masmédiu. Jen málo co ovlivnilo život ve Spojených státech tak výrazným způsobem jako televize. Velmi rychle se stala vlivným kulturním, politickým i ekonomickým činitelem. Trh s přijímači závratně expandoval. Po celá padesátá léta neklesla prodejnost pod pět milionů přístrojů ročně. Zatímco na sklonku páté dekády ho vlastnila v průměru jen jedna domácnost z deseti, na konci té následující už takřka devět z deseti.¹⁹² Před cestou za „stříbrným plátnem“ stále více Američanů upřednostňovalo sledování obrazovky z pohodlí obývacích pokojů. Příjmy nového média permanentně narůstaly na úkor filmového průmyslu a již v roce

¹⁹¹ Nejvýraznější vlna zavírání kin, jednalo se až o více než tři tisíce sálů, přišla na sklonku padesátých let, kdy již týdenní návštěvnost dosahovala „pouhých“ čtyřiceti milionů lidí. Sterling, Christopher R. – Haight, Timothy R.: c. d., s. 35. Srv. Bureau of the Census, *Statistical Abstract of the United States 1961, 82d Annual Edition*, Washington 1961, s. 855. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 304. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 291–294. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 342–343.

¹⁹² Doherty, Thomas: *Cold War, Cool Medium, Television, McCarthyism, and American Culture*, New York 2003, s. 3–6. Srv. Bureau of the Census, *Statistical Abstract of the United States 1960, 81 st Annual Edition*, Washington 1960, s. 520.

1958 ho dokonce překonaly (Viz. graf č. 1 a graf č. 3).¹⁹³ Pro „osmičku“ ovšem televize nepředstavovala nutně jen soupeře, nýbrž také partnera. Prodejem starších titulů si studia mohla zlepšovat obchodní bilanci, naopak stanice získávaly materiál na zaplnění vysílacího času. Postupně se k tomu přidala taktéž nízkorozpočtová produkce. Vzájemná závislost obou zainteresovaných stran se dále jen prohlubovala.¹⁹⁴

Rozkolísanost hospodářské situace uvnitř hollywoodského mikrokosmu také přispěla k částečnému oslabení „studiového systému“, který existoval od přelomu dvacátých a třicátých let. Již záhy po skončení druhé světové války se začal projevovat trend decentralizace filmového průmyslu spolu s opouštěním masové výroby. Na scéně se objevilo daleko více malých produkčních společností, v nichž figurovaly výrazné osobnosti jako například David Selznick, William Wyler, Samuel Goldwyn, Humphrey Bogart či Kirk Douglas. Životnost podobných uskupení většinou netrvala příliš dlouho, často se kryla pouze s dobou natáčení několika málo projektů. Jednu ze zásadních výhod však představovala možnost větší tvůrčí svobody.¹⁹⁵ Nezávislý status těchto subjektů nelze chápat absolutně, protože ty byly do značné míry odkázány na finanční prostředky poskytnuté bankami nebo dokonce samotnými „velkými“ studii. Navíc se jen těžko obešly bez distribuce prostřednictvím členů „osmičky“. Paradoxně se tak oklikou opět dostávaly pod jejich částečnou kontrolu.¹⁹⁶ „Nezávislí“ se nacházeli ve velmi obtížné pozici a ve snaze o samostatné podnikání dosahovali jen omezených úspěchů. Jejich úsilí ovšem odráželo měnící se poměry uvnitř Hollywoodu. *Major* i *minors* sice dále hráli nepostradatelnou úlohu, ale již tak výrazně nezasahovali do samotného natáčení. Management se soustředil spíše na dohled a především distribuci snímků.¹⁹⁷ Odklon od monopolistického fungování reflektoval důležitost vzrůstu jednotlivých filmů na úkor produkce jako celku. V nastíněné konstelaci odklonu od tzv. *in-house* výroby snímků již studia nepotřebovala udržovat dlouhodobé kontrakty, proto přecházela k najímání personálu

---

¹⁹³ Jednalo se o pozoruhodně rychlý vývoj, vzhledem ke skutečnosti, že příjmy televizního průmyslu ještě v druhé polovině čtyřicátých let byly prakticky zanedbatelné. Zisky jen od roku 1950 do 1960 se zvětšily takřka o neuvěřitelných 1 200 %. Bureau of the Census, *Statistical Abstract of the United States 1962, 83d Annual Edition*, Washington 1962, s. 522.

¹⁹⁴ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 423–447. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 128–146.

¹⁹⁵ Gomery, Douglas: c. d., s. 198–201. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 207–210. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 341–343. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 344–346.

¹⁹⁶ Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: c. d., s. 330–332.

¹⁹⁷ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 411–422. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 24–26, 207–210. Srv. Finler, Joel W.: c. d., s. 22.

i herců na každý projekt zvlášť – tzv. *package-unit system*.¹⁹⁸ Tato praxe umožňovala úspornější provoz i větší flexibilitu. Vzhledem k intenzivnější potřebě smluvního vyjednávání rostla potřeba agentů. Příznačným „dítětem“ transformačního procesu se stal Lee Wasserman z Americké hudební korporace (*Music Corporation of America*, MCA). Postupně se mu podařilo získat práva na zastupování mnohých hvězd – mimo jiné Bette Davisovou, Gregory Pecka či Alfreda Hitchcocka, čímž se zařadil mezi čelní postavy Hollywoodu.¹⁹⁹

Transformaci filmového průmyslu v poválečném období do značné míry ještě podmínilo definitivní rozhodnutí v dlouhé antitrustové kampani. Počátky procesu Spojené státy versus *Paramount Picture Inc. et. al.* sahaly až do roku 1938. Ministerstvo spravedlnosti (*Department of Justice*) vedlo s různou intenzitou desetiletý boj proti dosavadním obchodním praktikám, které byly v rozporu se zásadami volného obchodu. Jednalo se především o systém vázaného prodeje a řetězce kin navázaných přímo na „pětku“. Mogulové si dobře uvědomovali hrozící rizika a snažili se nalézt oboustranně přijatelný kompromis, Washington se ale nehodlal spokojit s ničím jiným než odstraněním oligopolního postavení.²⁰⁰ K porážce „osmičky“ výrazně přispěl generální prokurátor (*United States Attorney General*) Thomas C. Clark spolu se svým spolupracovníkem Robertem Wrightem. Oba muži odmítali legálnost vertikální integrace, a proto se soustředili jen na úspěšné završení kampaně. Dříve než došlo ke konečnému verdiktu, se jim navíc ještě podařilo zakázat podnikání velkých společností na rodícím se televizním trhu.²⁰¹ Celá kauza dospěla do finále na počátku května 1948, kdy Nejvyšší soud vydal tzv. *paramountský výnos* (*Paramount decision*). V klíčových pasážích textu stálo: „Vázaný prodej zabraňuje zájemcům smlouvat o ceně každého jednotlivého filmu zvlášť. Soud to z tohoto důvodu shledává nezákonným... Zjištění odhalují, že promítací sály velké pětky nemohou být využívány celý čas výhradně jen pro jejich filmy...“²⁰² Rozhodnutí dalo impulz k oddělení produkce a distribuce od promítání,

---

¹⁹⁸ Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: c. d., s. 330–332.

¹⁹⁹ Gomery, Douglas: c. d., s. 205–223. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 24–32, 207–210. Srv. McDougal, Dennis: *The Last Mogul: Lew Wasserman, MCA, and the Hidden History of Hollywood*, Cambridge 2001, s. 103–256. Srv. Thompson, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 344–346.

²⁰⁰ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 449–454. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 179–181. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 160–164. Srv. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 335.

²⁰¹ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 454–460. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 163. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 127–129.

²⁰² United States Supreme Court, *United States v. Paramount Pictures, Inc.*, 334 U.S. 131 (1948), <http://supreme.justia.com/us/334/131/case.html>. V případě vlastnictví řetězců kin směřovala kritika zejména na monopolistické praktiky premiérového trhu. „Velká pětká“ zvýhodňovala vlastní

čímž vyvolalo zásadní změnu poměrů na filmovém trhu. *Majors* se museli vzdát svých kin, jejichž podíl činil cca 17 % z celkového počtu.²⁰³ Spolu s *minors* pak byli nuceni ustoupit i od praxe vázaného prodeje. Odstraněním monopolních prvků vzniklo mnohem konkurenčnější prostředí, které bylo nově daleko příhodnější pro nezávislé elementy americké kinematografie. Naopak „velká“ studia se musela vyrovnat s dalším nepříjemným otřesem.²⁰⁴

Významnou součástí prvních poválečných let Hollywoodu se staly rovněž konflikty odborových centrál. Ty sice nepostihly filmový průmysl ve finanční oblasti tak zásadně jako výše zmíněné fenomény, o to s větší dramatickostí se ale odehrával jejich průběh. V nejvypjatějších okamžicích stávek se přeměnilo centrum americké kinematografie v místo pouličních násilností. Jedním ze symbolů intenzity střetů se stala hromadná rvačka několika desítek lidí před studiem *Warner Bros.* V kontextu rodící se studené války se události začaly záhy spojovat s působením komunistů. Důvody, proč došlo k tak radikálnímu vyhocení problémů, sahaly hlouběji do minulosti a zároveň vycházely ze specifické povahy podnikání na „stříbrném plátně“.

Proces organizace pracovních sil ve filmovém průmyslu obsahoval několik specifík. Provázela ho přirozeně snaha dosáhnout zvýšení platů či obecného zlepšení podmínek pro zaměstnance, navíc se však boj soustředil na přiznávání kreditů za účast na tvorbě jednotlivých děl a také na dodržování autorských práv. Kinematografie vyžaduje zaangažování velkého počtu lidí různých profesí od „pouhých“ kulisáků, přes kameramany či střihače až k uměleckým povoláním. Podobná směsice individuí představuje pochopitelně značně heterogenní skupinu s odlišnými zájmy i výchozí vyjednávací pozicí. Nekvalifikovaní dělníci se ocitali v nevýhodném postavení, proto se dříve organizovali do větších celků, aby svůj handicap alespoň částečně vyrovnali. Naopak specializovanější, talentové obory se formovaly do gild. Hollywoodské odbory zůstávaly i kvůli značnému paternalismu studiových bossů hluboko do třicátých let poměrně slabé.²⁰⁵ Během třetí dekády

---

kina při uvádění premiér a tím znemožňovala ostatním konkurenci. Podobná praktika se považovala za monopolistickou a tedy i v rozporu s tzv. Shermanovým protitrustovým zákonem (*The Sherman Antitrust Act*).

²⁰³ Paramountský výnos uváděl následující počty kin: Paramount 1395, Warner Bros. 501, MGM 135, Fox 636 a RKO 109. Dále se ještě jednalo o 361 kin, v nichž měla pětka minimálně dvoutřetinový podíl. Tamtéž.

²⁰⁴ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 460–462. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 323–329. Srv. Lev, Peter: c. d., s. 9–10.

²⁰⁵ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 271–272. Srv. Ross, Murray: *Labor Relations in Hollywood*, *Annales of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 254, listopad 1947, s. 57–8. Srv. Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: c. d., s. 311.

figurovalo na scéně několik organizací sdružujících obyčejné řemeslníky. Role té nejdůležitější se ujala Mezinárodní aliance divadelních jevištních pracovníků (*International Alliance of Theatrical Stage Employees*, IATSE), jež si nárokovala patronaci nad činnostmi spojenými s bezprostředním natáčením filmů.²⁰⁶ Mezi různými centrály ovšem často docházelo k četným jurisdikčním střetům o kompetence nad jednotlivými profesemi, což se do budoucnosti stalo typickým problémem. První sdružení talentových gild vzniklo z iniciativy Louise Mayera. V rámci Filmové akademie umění a věd se spojili producenti, režiséři, scénáristi, herci a technici.²⁰⁷ Zmíněná uskupení šlo označit za „odborníky s ostrými zuby“ jen těžko. Akademie hájila především zájmy mogulů, zatímco IATSE sledovala vlastní mocenské ambice, navíc její předáci George Brown a William Bioff se zapletli do korupce. Situace se změnila až ve třicátých letech.²⁰⁸

Za administrativy Franklina Delana Roosevelta zaznamenalo odborové hnutí ve Spojených státech celkové posílení a tento trend se nevyhnul ani filmovému průmyslu. V Hollywoodu vzniklo několik organizací hlásících se k progresivním myšlenkám. Mezi talentovými obory došlo během druhé poloviny třicátých let ke zformování Gildy filmových herců, Gildy filmových režisérů a Gildy filmových scenáristů.²⁰⁹ Všechny nejprve musely bojovat o uznání vrcholného studiového managementu. První uspěli herci následovaní režiséry, jako poslední se dočkali spisovatelé. Zvláště v případě SWG se jednalo o dramatický zápas, v němž nakonec sice zvítězilo „pokrokové“ křídlo, ale za cenu zisku stigma nebezpečně levicového uskupení ovládaného „rudými“.²¹⁰ Taktéž na odborářské scéně docházelo k

---

²⁰⁶ Dále ve filmovém průmyslu existovala ještě následující uskupení: *International Brotherhood of Electrical Workers* (IBEW), *United Brotherhood of Carpenters and Joiners*, *International Brotherhood of Painters and Paperhangers* a ještě *American Federation of Musicians*. Všechny se nacházely pod jurisdikcí Federace amerických odborů (*American Federation of Labor*; AFL). Hlavní filmové společnosti uzavřely s vyjmenovanými centrály v listopadu 1926 smlouvu známou jako *Studio Basic Agreement*, v níž je uznaly jako partnery. Ross, Murray: c. d., s. 58. Srv. Perry, Louis B – Perry, Richard S.: *A History of the Los Angeles Labor Movement, 1911–1941*, Berkeley 1963, s. 319–327.

²⁰⁷ Akademie se v roce 1939 rozhodla ocenit mimořádné výkony v oblasti kinematografie za období let 1927–1928, čímž se začala psát historie slavných Oskarů. Balio, Tino (ed.): c. d., s. 272–273. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 185–187. Srv. <http://www.oscars.org/index.html>.

²⁰⁸ Balio, Tino (ed.): c. d., s. 273–279. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 187–188. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 39–51.

²⁰⁹ Schatz, Thomas: c. d., s. 31–2. Srv. Prindle, David F.: c. d., s. 3–36. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 57–59.

²¹⁰ Při zakládání a následném boji za přežití SWG se angažovala i řada komunistických scenáristů – například John Lawson, Samuel Ornitz či Herbert Biberman. Balio, Tino (ed.): c. d., s. 275–277. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 17–46. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 189–193. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 31–32.

obdobným snahám. Na počátku páté dekády se napodruhé podařilo založit významnější konkurenci IATSE, která tehdy procházela poklesem autority zaviněnou odhalením Brownovy a Bioffovy korupce.²¹¹ Do čela zformovaného Sdružení odborů studií (*Conference of Studio Unions*, CSU) se postavil známý agilní předák Herbert Sorrell. Nová centrála postupně získala ve filmovém průmyslu silný vliv zejména mezi řemeslníky nezabývajícími se přímo produkcí. Ve vztahu k mogulům nehodlalo CSU hrát pasivní roli, ale naopak deklarovalo úmysl bránit ze všech sil zájmy svých členů. Na politickém spektru se tedy zařadilo k radikální levici. Proto ho mnoho konzervativců považovalo za organizaci navázanou na komunistickou stranu.²¹² Rýsujícím se jurisdikčnímu střetu obou hlavních hráčů prozatím zabránil vstup Spojených států do druhé světové války, nicméně se jednalo jen o dočasný „klid zbraní“.

Křehký *status quo* vydržel jen do přelomu let 1944–1945. Mezi CSU a IATSE se rozhořel spor o kompetence nad nově založeným odborem Scénických designérů, ilustrátorů a dekorátorů (*Screen Set Designers, Illustrators and Decorators*), který se hlásil k Sorrellovi, ačkoliv si na něj nárokovala práva konkurenční centrála. Konflikt se nepodařilo vyřešit vyjednáváním, proto dne 13. března 1945 vstoupilo Sdružení odborů studií do stávk. Napětí někdy přerostlo v otevřené pouliční bitky, mogulové si najali chybějící pracovníky od Mezinárodní aliance divadelních a jevištních pracovníků. Toto schéma do značné míry předznamenalo vývoj událostí na celý zbytek druhé poloviny čtyřicátých let. Filmový průmysl se zkrátka začal polarizovat. V průběhu jara se na scéně navíc objevila velmi výrazná osobnost – Roy Martin Brewer. Novému vedoucímu představiteli IATSE se v Hollywoodu záhy podařilo položit základy širší opozice proti CSU, v níž již tehdy hrál důležitou roli antikomunismus.²¹³ První kolo měření sil skončilo až v říjnu 1945, aniž by se našlo trvalejší řešení. Sorrell sice dosáhl svého, ale za příliš vysokou cenu.

---

²¹¹ Novým předákem IATSE se stal Robert Welsh. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 47–56. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 188–189. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 24–26, 46–48. Srv. Witwer, David: *Shadow of the Racketeer: Scandal in Organized Labor*, Campaign 2009, s. 139–143.

²¹² Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 216–217. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 53–56. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 48–59, 154–157. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 31–34.

²¹³ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 217–220. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 60–65. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 193–194. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 160–176. Srv. Prindle, David F.: c. d., s. 42–43.

V červenci 1946 začala další stávka, tentokrát však trvala pouze dva dny. Sdružení odborů studií požadovalo 25% nárůst platů svých zaměstnanců, čehož se podařilo rychle dosáhnout, protože „osmička“ nároky akceptovala.²¹⁴ Tato událost ovšem představovala jen jakousi přehru. O pouhé dva měsíce později se již střet rozhořel naplno. Bezprostřední příčinou se stal klasický konflikt o vymezení kompetencí. Z banálně vyhlížejícího nedorozumění ohledně pravomocí nad stavěním kulis vznikla nejdelší stávka v dějinách Hollywoodu.²¹⁵ V zásadě se v mnohém opakovalo schéma z roku 1945 s výjimkou toho, že se brzy ukázala značná převaha Brewera. Jurisdikční zápas se pro CSU změnil v boj o holé přežití. Obecná podezření z navázání na „rudé“ dále jen narůstala, celou aféru navíc bedlivě sledoval FBI přesvědčený o vysoké míře infiltrace Hollywoodu.²¹⁶ Dění uvnitř filmového mikrokosmu se rovněž shodovalo s nárůstem radikálnějšího antikomunismu ve Spojených státech. Výsledný tlak na Sorrella byl proto enormní. S neúměrně dlouhou dobou protestů nakonec postupně ztrácel širší podporu i pozici uvnitř vlastní centrály. Do listopadu 1950 se stávka již definitivně stala minulostí, podobný osud potkal rovněž celou odborovou organizaci. V neposlední řadě na sebe Hollywood přitáhl také pozornost „inkvizitorů“. ²¹⁷ Brewer zcela triumfoval.

Ačkoli může následující závěr znít kontroverzně, *blacklist* představoval v kontextu četných specifík americké kinematografie vcelku logické a přirozené, byť krajní řešení. Hollywood byl velmi efektivním průmyslem, který se řídil především tržními principy, v nichž chápal i film jako masově konzumovanou zábavu. Jestliže se vyskytly nějaké kontroverze ohrožující zisky, management hlavních studií příliš neváhal přikročit k nejnutnějším společným řešením, aby zůstala zachována vnitřní integrita, stejně jako jistá dlouho přetrvávající nezávislost Hollywoodu. Seberegulační opatření se tedy stala tradičním obranným reflexem před možnými

---

²¹⁴ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 222–223. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 196–198. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 305–306.

²¹⁵ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 222. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 69–70. Srv. Gomery, Douglas: c. d., s. 194–195. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 198–202.

²¹⁶ V pramenech FBI (COMPIC) i HUAC panovala jednoznačná shoda, že Herbert Sorrell byl členem americké komunistické strany. Běžně se v nich citovala i jeho údajná stranická legitimace. Nicméně odborná literatura toto tvrzení spíše odmítá. COMPIC, File number 100–138754, Serial 1003 (part 1), part 8 of 15, *Summary on The Communist Infiltration into the Motion Picture Industry*, July 15, 1949, II. *Communist Infiltration of Labor Groups*, s. 1–82. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding...*, s. 342–360, 394–398. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 54. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. vii.

²¹⁷ Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 73. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 221–224.

bojkoty ze strany „nátlakových organizací“ typu Ligy za slušnost či Americké legie. Respektování zmíněného principu napomohlo také oligopolní postavení „osmičky“. V poválečném období postihlo Hollywood několik problémů naráz. Předně se jednalo o trvalé hospodářské potíže doprovázené transformací nařízenou paramountským výnosem. Dále ho ještě v druhé polovině čtyřicátých let zachvátil konflikt mezi odborovými centrály IATSE a CSU. Od roku 1947 se ke všemu přidal Výbor pro neamerickou činnost se svým vyšetřováním komunistické infiltrace. Patriotickému křídlu uvnitř průmyslu vedeného organizací MPA se díky tomu otevřel prostor pro zúčtování s organizátory stávek i s radikály z „nenáviděné“ SWG. V nastalé situaci zavedení „černé listiny“ vlastně ani příliš nepřekvapovalo. Nikdo z oslabených mogulů v konečném důsledku nehodlal riskovat ohrožení zisků kvůli několika stovkám „rudých“.

3. Blacklist a jeho oběti

Po vymezení dobového kontextu, principech fungování i prostoru, v němž „černá listina“ vznikla, představuje další logické pokračování zaměřit se na oběti „honů na čarodějnice“. Vzhledem k neexistenci ani jednoho oficiálního *blacklistu* je těžké určit přesný počet postižených osob. Jednalo se zhruba o tři stovky jedinců, nad nimiž panovala shoda u hlavních institucí. Uvedenému množství poměrně přesně odpovídala členská základna hollywoodské studiové sekce Komunistické strany Spojených států amerických (*Communist Party of United States of America*, CPUSA). Z dostupných materiálů FBI vyplývá, že federální úřad disponoval dostatkem relevantních informací, protože „rudé“ ve filmovém průmyslu pečlivě sledoval již hluboko od čtyřicátých let. Když se iniciativy chopil Výbor pro neamerickou činnost a na základě velkých kol vyšetřování vytvořil seznamy „rudých“, figurovalo na nich takřka totožné jádro individualit.²¹⁸ „Inkvizitorům“ se skutečně podařilo vyřadit všechny hlavní komunisty z filmového průmyslu. Žádné studio si je netrouflo oficiálně zaměstnat. Na „černé listině“ se tedy v drtivé většině vyskytli lidé, kteří se v určité fázi života ocitli na různě dlouhou dobu v CPUSA, či se minimálně hlásili k podpoře Stalina.

---

²¹⁸ COMPIC, File number 100-138754, Serial 157x1, part 3 of 15, *Communist Infiltration of Motion Picture Industry (up to date of May 24, 1947)*, III. *Communist Party Members in Hollywood*, s. 1–25. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 18–48. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Annual Report... (1952)*, s. 40–56. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Annual Report... (1953)*, s. 27–54.

Blacklistees rozhodně nebyli homogenní skupinou. I když měli stejnou politickou příslušnost, příliš se mezi sebou navzájem neznali, což dokonce platilo i pro „hollywoodskou desítku“. Místní sekce totiž nefungovala jako celek, ale spíše atomizovaně v rámci malých buněk. Lišilo se také postavení jednotlivých „rudých“ ve filmovém průmyslu. Někteří patřili mezi špičky svých oborů, zatímco jiní nikdy nepřesáhli řadové pozice. Na druhou stranu všichni sdíleli takřka stejné názory na mnohé dramatické události třicátých let. Spjovaly je antifašismus, kritika kapitalismu i přetrvávajících prvků rasismu v USA. V neposlední řadě si idealizovali Sovětský svaz jako jediný skutečně socialistický stát na světě. Vkládali do něj veškeré naděje a chtěli vytvořit podobný „ráj“ také ve své vlasti. V této kapitole se nejprve zaměřím na analýzu jedné z klíčových otázek pro poválečné „hony na čarodějnice“ – vymezení charakteru CPUSA. Následně se budu věnovat myšlenkovému světu a určitým společným rysům hollywoodských „rudých“ a také tamější stranické sekci i jejím hlavním postavám.

a) Komunistická strana USA

Vymezení charakteru americké komunistické strany představuje jeden ze zásadních elementů pro vnímání celé poválečné kampaně proti „rudým“. První pohled v ní viděl jen hysterické hony na nevinné čarodějnice, zatímco druhý oprávněný zásah proti „páté koloně“ usilující o narušení bezpečnosti Spojených států. Příklon k té či oné interpretaci do značné míry ovlivnila otázka, jestli lze chápat CPUSA jako běžný politický subjekt. Při hledání odpovědi se do napětí dostávají čtyři skutečnosti. Zaprvé, většina členů se v zásadě chovala jako ostatní američtí občané s výjimkou toho, že zastávali krajně levicové názory a podporovali stalinismus. Zadruhé, Washington přikročil ve vztahu k „rudým“ k některým ústavně sporným zásahům.²¹⁹ Zatřetí, hlavně do konce druhé světové války probíhala pod záštitou strany rozsáhlá špionáž i jiné nezákonné aktivity – například falšování pasů. Začtvrté, komunismus byl stejně zruďný myšlenkový systémem jako nacismus. Následování ideologií, které posílaly na smrt milióny lidí jen kvůli „nečisté“ rase či „nevyhovujícímu“ třídnímu původu, představuje problematický fakt sám o sobě. Západní civilizace má ovšem tendenci považovat bolševické paradigma vraždění za méně zločinné než to Hitlerovo, protože ho omlouvá směřováním k utopickému

---

²¹⁹ Goldstein, Robert Justin: *Political Repression in Modern America, From 1870 to 1976*, Urbana – Chicago 2001, s. 287–396. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 203–265.

cíli.²²⁰ Na základě uvedených skutečností je velmi složité, ne-li nemožné, dospět k jednoznačnému závěru. CPUSA sice nepatřila mezi nezákonné politické strany *per se*, ale zároveň se výrazně angažovala v nelegální činnosti ve prospěch Moskvy, což postihlo i oblasti nevyššího státního zájmu USA. Tento rozpor nelze při studiu dějin amerického komunismu opomíjet. Jak vypadaly základní obrysy jeho vývoje?

Americké komunistické hnutí se začalo rodit záhy po bolševickém převratu v Rusku a také ono mělo kořeny v socialistické straně.²²¹ Nevznikl zde jeden, ale hned dva konkurenční celky hlásící se ke Kominterně – Komunistická dělnická strana (*Communist Labor Party*, CLP) a Komunistická strana Ameriky (*Communist Party of America*, CP).²²² První následovníci pocházeli především z řad přistěhovalců. Silné frakce tvořili především Rusové a Finové, naopak domácí obyvatelstvo zůstávalo spíše v menšině. Tento trend přetrvával až do první poloviny třicátých let. Všichni se ovšem shodně hlásili k radikalismu, uskutečnění násilné revoluce či zavedení diktatury proletariátu.²²³ První poválečné roky ve Spojených státech se nesly ve znamení sociálních nepokojů, stávek, v extrémních případech došlo dokonce k teroristickým akcím. Během roku 1919 situace vyvrcholila sérií bombových útoků, a proto generální prokurátor Mitchell Palmer zavelel k protiútoku. Začal „první strach z rudých“ (*The First Red Scare*). I když se komunisté s největší pravděpodobností na násilnostech příliš nepodíleli, museli kvůli všeobecnému tlaku přejít do „podzemí“. Jednou z důležitých zkušeností raného formativního období se stal trvale přítomný pocit ilegality spojený s nutností skrývat politickou příslušnost.²²⁴ Vyhrocená atmosféra do dvou let definitivně odezněla, nikoliv však spory uvnitř amerického bolševického hnutí. Až v srpnu 1922 se s vydatným přispěním Moskvy podařilo dosáhnout sjednocení a strana přijala staronové označení *Communist Party of*

---

²²⁰ Applebaum, Anne: c. d., s. 11–20. Srv. Furet, François: *Minulost' jednej ilúzie, Esej o idej komunizmu ve 20. storočí*, Bratislava 2000, s. 579–606. Srv. Novák, Karel (ed.): *Komunismus a fašismus*, Praha 2002, s. 19–251.

²²¹ Konkrétně se jednalo o levé křídlo Americké socialistické strany (*Socialist Party of America*, SPA).

²²² V dubnu 1920 navíc došlo k dalšímu štěpení uvnitř CP, takže na scéně figurovaly dokonce tři komunistické strany.

²²³ Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 8–26. Srv. *Communist party of America, Manifesto and Program, Constitution, Report to The Communist International*, Chicago 1919, s. 14–17, 26–36.

²²⁴ Tento prvek nicméně nelze absolutizovat, protože bolševické hnutí jako celek se od počátku formovalo jako sekta profesionálních revolucionářů. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 26–29. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 3–11.

America.²²⁵ Ani to ovšem neznamenalo konec konfliktů, protože se záhy intenzivně rozhořel vnitřní frakční boj. O moc postupně bojovaly konkurenční kliky Charlese Ruthenberga, Williama Fostera či Jaye Lovestonea. Na přelomu třetího a čtvrtého desetiletí dění výrazně ovlivnil i Stalinův domácí mocenský zápas. Sovětský diktátor nařídil odstranění posledně jmenované skupiny z vedoucího postavení, protože vyjadřovala sympatie Nikolajovi Bucharinovi. Po vynuceném odchodu založili exkomunikovaní opoziční Komunistickou stranu (většinové skupiny) (*Communist Party (Majority Group)*).²²⁶ Stabilního vůdce našla CPUSA až v osobně Earla Browdera, jehož hvězda vytrvale stoupala od počátku čtvrté dekády. V roce 1932 se stal stranickým předsedou a zůstal jím až do závěru druhé světové války.²²⁷

Jedním z nejzásadnějších aspektů dějin americké komunistické strany se stala naprostá závislost na rozhodnutích Kremlu. To se projevovalo jednak zasahováním do jejích záležitostí v personálních otázkách, ale především častými změnami oficiální politické linie. I CPUSA proto prošla všechny hlavní milníky celosvětového bolševického hnutí. Ideologické „přemety“ ovšem nezřídka vyvolávaly vnitřní zmatek, navíc nepřispívaly ani k celkové důvěryhodnosti.²²⁸ K první korekci došlo už ve druhé polovině roku 1921, kdy Lenin nařídil dočasně zmírnit agresivní revoluční rétoriku a nahradit jí umírněnější snahou o budování masové organizace.²²⁹ V polovině dvacátých let musela strana také projít bolševizací. Během ní se tradiční struktura sledující především jazykové kritérium přeměnila na centralizovanou, aby odpovídala modelu Všesvazové komunistické strany (bolševiků) (*Всесоюзная Коммунистическая Партия (большевиков)*, VKS(b)). Nové uspořádání určilo jako rozhodující funkci post generálního tajemníka, na celostátní úrovni se dále zavedlo dělení od největších distriktů, sub–distriktů k sekcím a podsekcím až k nejmenším

---

²²⁵ Název se až do roku 1929 dále měnil, až se ustálil do podoby *Communist Party of United States of America*. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 36–38.

²²⁶ Jeden z vedoucích představitelů vyloučené kliky Benjamin Gitlow napsal: „Naše skupina nerozštěpila stranu. Vedení Komunistické internacionály se Stalinem v čele je zodpovědné za úmyslné rozdělení Komunistické strany USA. Současné vedení pouze uskutečnilo instrukce obsažené v Dopisu Výkonného výboru Komunistické internacionály Americké komunistické straně...“ Gitlow, Benjamin: *Some Plain Words on Communist Unity*, New York 1932, s. 14. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 29–32, 39–50.

²²⁷ Klehr, Harvey: *The Heyday of American Communism, The Depression Decade*, New York 1984, s. 21–24, 62, 86–95.

²²⁸ Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 1–7, 32–35, 42–50, 77–81, 92–95, 103–115. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 10–11.

²²⁹ Workers Party of America, *Manifesto to the Workers of America*, Milwaukee 1922, s. 8.

buňkám.²³⁰ Moskvou vynucený proces se však nesetkal s jednoznačným přijetím. Negativně se to projevilo především na členské základně, která se zmenšila takřka o polovinu na zhruba sedm tisíc dvě stě lidí. Navíc ani do konce dekády nepřesáhla hranici deseti tisíc následovníků.²³¹ I proto zůstávala CPUSA jen silou zanedbatelného vlivu.

Rovněž největší triumf byl spojen s povinným sledováním Moskvou diktované linie. Na přelomu dvacátých a třicátých let se Spojené státy ponořily do hospodářské krize, která se záhy rozšířila do celého světa. I když většina Američanů nevěnovala dění za oceánem přílišnou pozornost, mezi intelektuály a umělci budila velký ohlas především narůstající agresivita Hitlerova režimu. V tomto kontextu CPUSA představovala jistou alternativou. Na domácí scéně se zapojila do nejrůznějších aktivit, jež ji měly vynést do čela masových protestů proti „kapitalistickému vykořisťování“. V souladu se Stalinovými tezemi o sociálfašismu se nestavěla jen proti nacismu, ale zároveň také proti socialistickým stranám, což ji ale prozatím izolovalo od možných spojenců. I tak se podařilo přilákat zhruba čtyřicet tisíc nových členů.²³² Zlatá éra ovšem nastala až během existence Lidové fronty v období 1935–1939. Na VII. kongresu Kominterny došlo pod vlivem Georgi Dimitrova k další změně oficiální linie. Nepřítelem číslo jedna se stal jen pravicový extremismus, proto nově mohlo dojít ke spolupráci s ostatními antifašistickými skupinami. Nová strategie sledovala i cíl jak získávat podporu pro Sovětský svaz a tak v konečném důsledku přispět k jeho obraně.²³³ Američtí komunisté se po prvotním váhání naplno přidali k širokému liberálně-levicovému táboru. Aktivně

---

²³⁰ Formálnější postavení oproti generálnímu tajemníkovi získal Ústřední výkonný výbor (*Central Executive Committee, CEC*), později označovaný i jako Ústřední výbor (*Central Committee*) či Národní rada (*National Board*.) V době, kdy nezasedal, ho zastupoval menší, tzv. Politický výbor (*Politbyro*). Workers (Communist) Party of America, *The Fourth National Convention of Workers (Communist) Party of America, Report of the Central Executive Committee to the 4th National Convention held in Chicago, Illinois, August 21st to 30th 1925*, Washington – Chicago 1925, s. 63–64, 82–91. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 53–54.

²³¹ Tamtéž, s. 54.

²³² Během nového kurzu – tzv. třetí perioda – mělo podle Stalina dojít k prohlubujícím se meziimperialistickým rozporům, které měly vyvrcholit až v novou válku. Rovněž prosazoval rozvázání dosavadních aliancí se sociálními stranami, jež považoval za největšího nepřítele. Browder, Earl: *Democracy or Fascism, Report of The Central Committee to The Ninth National Convention of The Communist Party of U.S.A. and Speech in Reply to Discussion*, New York 1936, s. 36. Srv. Foster, William: *Toward Soviet America*, New York 1936, s. 5–6, 25–33, 211–220. Srv. Furet, François: c. d., s. 197–260. Srv. Nálevka, Vladimír: *Světová politika ve 20. století I*, Praha 2000, s. 70–76. Srv. Klehr, Harvey: c. d., s. 91–92.

²³³ Nutno dodat, že Stalin novou linii akceptoval spíše ze strategických důvodů než z osobního přesvědčení. Zatímco rostla zahraniční prestiž komunismu, v Sovětském svazu probíhaly masové čistky. Courtois, Stéphane a kol.: c. d., s. 146–184. Srv. Tucker, Robert C.: *Stalin*, Praha 1995, s. 57–417.

vystupovali v řadě progresivních organizací věnujících se zahraničněpolitickým otázkám, obhajobě lidských práv v USA i experimentování s alternativními uměleckými formami. Změna rétoriky a větší otevřenost šly dokonce tak daleko, že Browder prezentoval bolševickou ideologii coby amerikanismus dvacátého století.²³⁴ Velkých úspěchů zaznamenala strana taktéž při budování nové celostátní, odborové centrály s názvem Kongres průmyslových organizací (*Congress of Industrial Organizations*, CIO), v níž si trvale udržovala poměrně silný vliv.²³⁵ CPUSA se ocitla na vrcholu. V roce 1938 se k ní hlásilo už 82 000 lidí a mnoho dalších sympatizantů.²³⁶ Úspěšně se zařadila do širokého progresivního hnutí, což jí propůjčilo legitimitu. Komunistům však nešlo o dlouhodobé fungování této aliance, nýbrž pouze o posílení vlastního vlivu v intencích linie vytvořené VII. kongresem Kominterny.

Z nepopíratelných úspěchů politiky Lidové fronty se američtí komunisté netěšili příliš dlouho. V dusné atmosféře léta 1939 přišla z Evropy zpráva o podpisu paktu Molotov–Ribbentrop. Stalin bez problémů vyměnil antifašismus za dohodu s Hitlerem o vzájemném neutočení a rozdělení Polska. Vysvětlení tak zásadní změny postoje představovalo pro CPUSA citlivou záležitost. Earl Browder instruovaný Kominternou interpretoval čin Moskvy jako mírový krok, jenž zasadil agresivní politice nacistů vážnou ránu. Po vypuknutí války přidal teze o imperialistickém a reakcionářském charakteru konfliktu, v němž nešlo o boj za demokracii, ale pouze o měření sil kapitalistických států.²³⁷ Za přímou citaci stojí uvedení pokynů Moskvy pro nadcházející období: „Neohroženě, jak se patří na bolševiky, bojujte proti válce, ničte pověst válčících i neválčících států, stejně tak koncentrujte sílu proti diktatuře buržoazie v jejich vlastních zemích... V neutrálních zemích (zejména v USA) prezentujte buržoazii jako prospěcháře a kořistníky války, a držte vztyčený prapor

---

²³⁴ Earl Browder v této souvislosti uvedl: „Komunistická strana není konspirativní organizací, je otevřenou revoluční stranou navazující na tradici let 1776 a 1861; je to jediná organizace, která se pro svůj program a činnost může oprávněně nazvat „syny a dcerami“ americké revoluce. Komunisté se nehlásí k anarchismu ani terorismu.“ Browder, Earl: *Democracy or Fascism...*, s. 42.

²³⁵ Nová centrála představovala konkurenci pro doposud nejsilnější Federaci amerických odborů (AFL). Podařilo se jí získat silné zastoupení v kovodělném, strojírenském i lodním průmyslu. Samotní komunisté pak ovládali mimo jiné významnou organizaci *United Auto Workers, United Electrical, Radio and Machine Workers*. Kennedy, David M.: *Freedom from Fear: The American People in Depression and War 1929–1945*, New York – Oxford 1999, s. 13–15. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 82–83. Srv. Klehr, Harvey: c. d., s. 261–279.

²³⁶ Klehr, Harvey: c. d., s. 366–381. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 85–86. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 12–15.

²³⁷ Klehr, Harvey: c. d., s. 261–279. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl – Anderson, Kyrill M.: *The Soviet World of American Communism*, New Haven – London 1998, s. 82–83.

proletářského internacionalismu.²³⁸ Dialektická vysvětlení ovšem příliš nestačila. Lidová fronta se rozpadla, počet členů CPUSA se do roku 1942 zmenšil na padesát tisíc. Američtí komunisté však především přišli o důvěryhodnost. Již nikdy se ji nepodařilo plně získat zpět a to ani v době existence Velké trojky.²³⁹

Na časté střídání oficiální linie nakonec doplatil i Earl Browder. Po napadení Sovětského svazu se okamžitě změnila pacifistická rétorika a „imperialistické střetnutí reakcionářů“ se změnilo ve „velkou vlasteneckou válku“. V atmosféře spolupráce Velké trojky dospěl generální tajemník CPUSA k přesvědčení o možnosti mírové koexistence socialismu a kapitalismu – tzv. browderismus.²⁴⁰ V pamfletu s názvem Teherán a Amerika (*Tehran and America*) uznal smysluplnost bipartijního politického systému a v souladu s touto tezí přikročil koncem května 1944 k přeměně vlastní strany na pouhou Komunistickou politickou asociaci (*Communist Political Association*, CPA) zbavenou dogmatu o nevyhnutelnosti třídního boje.²⁴¹ Již tehdy se ozvalo první, prozatím jen přátelské, napomenutí Georgi Dimitrova. Nesouhlas vyjádřila i Fosterova klika představující domácí opozici.²⁴² S blížícím se koncem druhé světové války Kreml ale přitvrdil. V dubnu 1945 vyšel článek francouzského bolševika Jacquesa Duclose, jenž ostře odsoudil Browdera a nařknul ho z odpadnutí od marxismu–leninismu. Skutečným iniciátorem útoku nebyl ovšem nikdo jiný než Stalin. Americký komunismus zažil další zemětřesení. V červenci proběhlo rozpuštění CPA následované opětovným ustavením CPUSA. Řídících pozic se ujal „pravověrný“ William Foster s Eugenem Dennisem. Pod novým vedením se uskutečnil návrat k dogmatickému stalinismu. Na počátku roku 1946 uzavřelo vnitřní očistu vyloučení Browdera ze strany.²⁴³

---

²³⁸ Tamtéž, s. 82–83.

²³⁹ Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 94. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl – Anderson, Kyrill M.: c. d., s. 72–73. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 15–17. Srv. Starobin, Joseph R.: *American Communism in Crisis 1943–1957*, Berkeley – Los Angeles – London 1972, s. 23–24.

²⁴⁰ Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 96–102. Srv. Starobin, Joseph R.: c. d., s. 55. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 17–18.

²⁴¹ V její ústavě stálo, že CPA je: „je bezpartijní organizace Američanů opírající se o dělnickou třídu, navazující na tradice Washingtona, Jeffersona, Paina, Jacksona a Lincolna. Za změněných podmínek vytvořených moderní průmyslovou společností hledá efektivní uplatnění demokratických principů pro řešení dnešních problémů...“ *Communist Political Association, Constitution of the Communist Political Association*, New York 1944, s. 3. Srv. Browder, Earl: *Tehran and America*, New York 1944, s. 2–48.

²⁴² Klehr, Harvey – Haynes, John Earl – Anderson, Kyrill M.: c. d., s. 105–106. Srv. Starobin, Joseph R.: c. d., s. 71–74.

²⁴³ Duclos, Jacques: *On the Dissolution of the Communist Party of the United States*, New York 1946, s. 21–35. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl – Anderson, Kyrill M.: c. d., s. 94–106. Srv. Starobin, Joseph R.: c. d., s. 79–152.

Neoddělitelnou a zároveň nejkontroverznější součástí dějin CPUSA byla ovšem špionáž prováděná ve prospěch Moskvy. O jejím rozsahu či závažnosti dodnes nepanuje úplná shoda. Americká odborná veřejnost na ni velmi dlouho nahlížela pod dojmem traumatu mccarthismu, a proto v podezřelých viděla převážně jen nevinné oběti hysterických „honů na čarodějnice“. Zvláště kauzy Algera Hisse či manželů Rosenbergových získaly až „mýtický“ status. Pro liberály i komunisty po celém světě představovali „mučedníky“ a stali se symbolem selhání demokratických institucí ve Spojených státech. Postupně se však začalo objevovat stále větší množství různých dokumentů svědčících spíše o opaku. Výrazná změna situace nastala po kolapsu Sovětského svazu. Jednak došlo v Rusku k, byť jen krátkodobému, otevření archivů komunistických tajných služeb, dále se také odhalila existence projektu Venona v USA.²⁴⁴ Na základě těchto důkazů se podařilo jednoznačně prokázat poměrně rozsáhlou špionáž, jež měla kořeny již ve třicátých letech a paradoxně vrcholila v éře Velké trojky. Rozhodně se přitom nejednalo o individuální excesy, ale o řízeně probíhající aktivity zaštitěné CPUSA, v níž dokonce za tímto účelem fungovalo zvláštní tajné oddělení.²⁴⁵ Vše ještě bylo koordinováno s Hlavní správou rozvědky (*Главное Разведывательное управление Генерального штаба Вооружённых Сил России*, GRU) či především Výborem státní bezpečnosti (*Комитет государственной безопасности*, KGB). Nejenže vysocí straníční funkcionáři včetně generálního tajemníka Earla Browdera o zmíněných aktivitách věděli, navíc je v možných mezích podporovali. Na americké komunisty zkrátka nelze nahlížet jen z pozice pouhých obětí „druhé strachu z rudých“.²⁴⁶

---

²⁴⁴ Alexander Vassiliev patřil mezi pár vyvolených jedinců, kteří dostali přístup k fondům archivu KGB. Během svého zhruba ročního bádání nasbíral množství informací ohledně komunistické špionáže ve Spojených státech. Citlivé informace se mu navíc podařilo uchovat v zápisníku známém jako tzv. *Vassiliev Notebook*. Po emigraci do Velké Británie dokázal převést citlivé informace na „Západ“. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d., s. xxvii–liii. Projekt Venona probíhal pod patronací *National Security Agency of the United States of America* (NSA). Ta již od druhé světové války sledovala sovětskou diplomatickou komunikaci a snažila se prolomit používaný kryptografický kód. Do konce roku 1946 NSA bezpečně prokázala rozsáhlou komunistickou špionáž. Přísně tajný projekt fungoval až do počátku osmdesátých let a podařilo se díky němu zachytit až tři tisíce zpráv a 349 krycích jmen. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey: c. d., s. 33–35, 339–370. Srv. Jeffreys–Jones, Rhodri: *The FBI, A History*, Yale – London 2007, s. 150–154.

²⁴⁵ Josef Peters (rodné jméno Sándor Goldberger) byl ve třicátých letech pověřen vybudováním tohoto oddělení a položením základů špionážní sítě ve Washingtonu. V roce 1938 ho vystřídal Rudy Baker (rodné jméno patrně Rudolf Blum). Ten ve vedoucí pozici vydržel až do konce druhé světové války. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d., s. 3–5, 185, 215–219, 524–538. Srv. Klehr, Harvey: c. d., s. 58–63, 153–161, 376–378.

²⁴⁶ Haynes, John Earl – Klehr, Harvey: c. d., s. 46. Srv. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d., s. 504–529. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 154–177.

Důležitost Moskvě předaných informací se podstatně lišila. Jejich rozsah sahal od relativně zbytečných byrokratických materiálů různých federálních úřadů až po vyzrazení zásadních diplomatických postojů *State Departmentu*, či předání nezanedbatelné části „atomového tajemství“. Postupně se do špionáže zapojila celá řada různých buněk působících takřka ve všech hlavních odvětvích. K nejúspěšnějším patřily skupiny působící ve Washingtonu pod vedením Victora Perla, Nathana Gregoryho Silvermastra, či Jakoba Golose. Velmi aktivně si počínala rovněž Elizabeth Bentleyová, která se ovšem později rozhodla spolupracovat s FBI. V průběhu třicátých a zejména v první polovině čtyřicátých let se podařilo získat pro spolupráci několik vysoce postavených úředníků například Harryho Dextera Whita, Algera Hisse, Laurence Duggana aj. Díky jim získal Sovětský svaz hluboký vhled do vnitřního fungování americké administrativy i četné informace o vyjednávací pozici USA pro některé klíčové konference – například na Jaltě (1945) nebo v San Franciscu (1945).²⁴⁷ Taktéž zájem o projekt Manhattan byl enormní, čemuž úměrně odpovídala snaha Kremlu parazitovat na atomovém výzkumu. Mimo jiné právě zásluhou Klause Fuchse, Theodora Halla, Davida Greenglasse a manželů Rosenbergových mohl SSSR zkonstruovat vlastní jadernou bombu již v létě 1949.²⁴⁸ Ať se již jednalo o špionáž prováděnou s úmyslem pomoci válečnému spojenci, z naivní víry v komunistickou utopii nebo někdy dokonce kvůli vydírání ze strany CPUSA, došlo jejím následkem k poškození zájmů Washingtonu. Pro federální vládu navíc představovala latentní hrozbu, s níž se musela vypořádat. Prověřování loajality státních zaměstnanců mělo do značné míry relevantní opodstatnění. Pro nejradikálnější antikomunisty se však tato problematika stala vhodným argumentem pro posílení schématu o kolektivní vině všech „rudých“.²⁴⁹

Hodnocení charakteru CPUSA je velmi rozporuplné a v konečném důsledku závisí hlavně na subjektivním posouzení, což se týká i historiografie. Několik skutečností ale lze zdůraznit. Straně se nepodařilo získat masovou podporu a vždy víceméně hrála marginální roli na americké politické scéně. Nikdy se nerozšířila po celých Spojených státech, protože hlavní centra jejího vlivu se nacházela v New

---

²⁴⁷ Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d., s. 1–331, 545–547. Srv. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey: c. d., s. 93–164. Srv. Latham, Earl: c. d., s. 159–199. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 154–173.

²⁴⁸ Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d., s. 33–143. Srv. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey: c. d., s. 304–330. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 164–181.

²⁴⁹ Haynes, John Earl: *Red Scare or Red Menace, American Communism and Anticomunism in the Cold War Era*, Chicago 1996 (Kindle Edition), l. 444–707. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 183–200.

Yorku a dále v okolí velkých průmyslových aglomerací. Dlouhou dobu v ní navíc převažoval přistěhovalecký element. Pro drtivou většinu rodilých Američanů navíc představovala nedůvěryhodnou, sektářskou organizaci. V zásadních otázkách CPUSA vždy následovala oficiální linii diktovanou Moskvou, což částečně oprávněně povzbuzovalo přesvědčení, že fungovala jen jako jakási „pátá kolona“. Vysocí funkcionáři měli sice limitovanou zkušenost se Stalinovými „machiavelistickými hrátkami“, ale dobře věděli o poměrech panujících uvnitř Sovětského svazu, masové represe nevyjímaje. Již od třicátých let CPUSA kryla, či přímo vedla špiónážní činnost, což znamenalo vážné narušení právního řádu USA.²⁵⁰ Velká hospodářská krize a nárůst fašismu v Evropě přivedly do strany větší množství politických aktivistů, kteří v SSSR našli odpověď na tehdejší potíže Spojených států i celého světa. Nadneseně řečeno, jediným prohřeškem většiny „rudých“ se stala „pouze“ naivní víra ve Stalinem budovanou iluzi. Na americký komunismus se nedá nahlížet optikou „post traumatu excesů mccarthismu“, ani hysterickým viděním „inkvizitorů“. Východisko by mohlo přinést odsouzení ideologie bez aplikace kolektivní viny. Podobné úvahy ale již přesahují rámec historického řemesla.

b) „Rudí“ z Hollywoodu a jejich svět

Dalton Trumbo se po druhé světové válce stal nejlépe placeným scénáristou ve filmovém průmyslu. Jeho plat tehdy činil tři tisíce dolarů týdně. Vysoké příjmy mu umožnily užívat si blahobytu a vést společenský život hollywoodské hvězdy. Mezi jeho nemovitosti patřil mimo jiné i velký ranč nedaleko Los Angeles, v němž s oblibou utápěl značné finanční prostředky. Zároveň však byl i *homo politicus*, člen CPUSA a dlouhou dobu agilní zastánce Stalina. Skvěle oblékaný muž s enormní zálibou v luxusu připomínal skutečně velmi málo uvědomělého revolucionáře z dělnické třídy.²⁵¹ Trumbo v tomto ohledu nebyl úplnou výjimkou. I ostatní „rudí“ na jedné straně vzhlíželi s nadějemi k Sovětskému svazu a na té druhé usilovali o „naplnění amerického snu“. Jak vypadal svět „hollywoodského“ komunismu? Jednalo

---

²⁵⁰ Jednalo se především o *Espionage Act of 1917* a jeho dodatky. V roce 1921 byl sice zrušen, ale některá jeho ustanovení platila i nadále. Goldstein, Robert Justin: c. d., s. 69, 103–173, 244–293, 317–321. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 53–61.

²⁵¹ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 48, Folder 3, dopis od Daltona Trumba pro Guye Endora, 30. prosince 1956, s. 1–3. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, 74–76. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 143–147. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 87–89.

se o bolševismus v pravém slova smyslu, či místní stranická sekce připomínala spíše exkluzivní společenský klub? Co je vůbec přiměřelo ke vstupu do CPUSA?

I když *blacklistees* tvořili různorodou skupinu, lze při její analýze vyzorovat některé podobné rysy. S výjimkou několika jedinců pocházela většina členů ze střední či nižší třídy. Minimálně polovina měla kořeny v židovském etniku, přičemž se nezřídka jednalo o přistěhovalce první či druhé generace. Během čtvrté dekády zintenzívněl exodus z newyorského divadelního prostředí do Hollywoodu, což postihlo i značnou část „rudých“ pocházejících právě z metropole východního pobřeží – mimo jiné také například Johna Howarda Lawsons. Jestliže se vezme v úvahu profesní zařazení ve filmovém průmyslu, rozhodně nejsilnější zastoupení měli scénáristé a poté znatelně méně herci.²⁵² „Černá listina“ postihla v drtivé většině bývalé či aktivní členy CPUSA. Objevilo se na ní i několik liberálů, kteří se sice pohybovali v blízkosti strany, ale podle vlastních tvrzení do ní nikdy nevstoupili. Jednalo se zejména o Lillian Hellmanovou či Marsha Huntovou. Všichni bez rozdílu sdíleli velmi podobný myšlenkový svět jak v politické, sociální, tak umělecké oblasti. Pevné ohrazení mu dala hlavně třicátá léta. Kvůli kumulaci mnoha zásadních domácích i zahraničních událostí došlo především během existence Lidové fronty ke zdánlivému splynutí komunismu s americkým progresivním proudem. Pročítání řady rozhovorů s postiženými *blacklistem* či jejich paměti odpovídá tomuto schématu. Shodují se i důvody příklonu k radikálnímu hnutí.²⁵³

Již několikrát byla zmíněna zásadní role velké hospodářské krize, jež významně posunula názory mnohých směrem do leva. Milióny nezaměstnaných, chudinské slumy přezdívané Hooverovce (*Hooverville*) i střety demonstrujících s pořádkovými silami otřásly americkou společností. Spisovatel a scénárista Albert Maltz vzpomínal: „Všude byla mizérie budící soucit. Například podél celé Riverside Drive v New Yorku, rozsáhlé oblasti několika bloků, kolem které jsem chodíval za studentských let, se nacházely samé dřevěné chatrče stlučené dohromady pár hřebíky a zakryté střechou z tvrdého papíru nebo vlnitého plechu... Žily tam tisíce lidí, ti neměli jiné místo kam jít. Živili se žebráním, prodáváním jablek či různou prací za

---

²⁵² COMPIC, File number 100–138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 14–60. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 124–127, 183–186. Srv. Horne, Gerald: *Class Struggle...*, s. 60–93.

²⁵³ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d. Srv. Slide, Anthony: c. d. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer in Retrospect, Albert Maltz, Volume I.*, Los Angeles 1983. Srv. Lardner Jr., Ring: c. d.

jedno jídlo denně.²⁵⁴ V této atmosféře mnozí dospěli k názoru, že kapitalismus ve Spojených státech zkrachoval. Někteří hledali východisko v sociálních reformách Rooseveltovy administrativy, *New Dealu*, ti nejradikálnější došli pomocí marxismu až k utopickým vizím o nutnosti nastolit spravedlivou beztřídní společnost, přičemž vzor našli v Sovětském svazu.²⁵⁵ Zvláště atraktivní prvek pro pokrokově smýšlející Američany představovala deklarovaná rovnost ras i pohlaví. Spojené státy, zejména jejich jižní část, se nedokázaly vypořádat s černošskou otázkou a stále se potýkaly s ostrou diskriminací, respektive segregací. Jedním ze slavných příkladů přežívajícího rasismu se stal případ „chlapců ze Scottsboro“, na jejichž obranu mimo jiné důrazně vystoupila i CPUSA.²⁵⁶ Ideály vtělené do SSSR se navíc v mnohém shodovaly s revoluční tradicí Otců zakladatelů. Výsledná iluze vzbuzovala přesvědčení o tom, že komunismus nabízí způsob jak zbavit USA vykořisťování, „starých hříchů“ a nasměrovat je k cestě za pokrokem.²⁵⁷

Zdání humanity dále ještě výrazně povzbuzoval antifašismus. Pravicový extremismus některých evropských států se sloučil do jedné „rodiny“ režimů, kterým se okamžitě přiřkl atribut absolutního zla.²⁵⁸ Otevřeně militaristický charakter, antisemitismus a agresivní rasismus učinily z Třetí říše největší, ale také nejsnadněji identifikovatelnou hrozbu tehdejší doby. Souhrnné označení „fašismus“ získal v očích mnohých obecný charakter platný v celosvětovém měřítku. Aplikoval se například na represe proti černochům odehrávajícím se na jihu Spojených států, dále na občasná násilnost použité proti demonstrujícím dělníkům a v neposlední řadě ještě

---

²⁵⁴ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 183. Úplně stejnou scénérii popisoval například i John Berry. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 61.

²⁵⁵ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon*, Los Angeles 1991, s. 6–11. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile, or How I Learned to love the Blacklist*, Austin 1999, s. 2–3, 37–51. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 3, 61, 93, 239, 330–333, 406, 417, 483, 587.

²⁵⁶ Jednalo se o aféru z roku 1931. Devět mladých černochů z Alabamy bylo obviněno ze znásilnění bílé ženy. Ve vyhrocené atmosféře soud poslal osm z nich na smrt. Případ vzbudil velký ohlas mezi liberální komunitou, která napadala regulérnost procesu. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 269–271. Srv. Horne, Gerald: c. d., s. 75–6, 85–89.

²⁵⁷ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 186–196. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport*, Los Angeles 1993, s. 4–8. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 18–20. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 97, 147–8. Srv. Slide, Anthony: c. d., s. 16–17.

²⁵⁸ Nacismus a fašismus vnímala tehdejší levicová inteligence jako dvojčata, ovšem při bližší analýze ideologií, jejich kořenů i cílů je nutné krajně pravicové systémy spíše oddělovat. Ani Frankův režim nelze považovat za identický a označovat ho obecně za fašistický. Pouze Německo představovalo totalitární zřízení, jehož podstatu tvořila čistá rasa. Itálie zastávala spíše radikální nacionalismus a Španělsko silně tendovalo k revizionismu, obě praktikovaly autoritativní způsob vlády. Spojenectví těchto „fašistických“ států bylo z velké části účelové a vytvořilo jednotný blok. Arendtová, Hannah: *Původ totalitarismu I.–III.*, Praha 1996. Srv. Novák, Miroslav (ed.): c. d., Praha 2002.

obecně na kapitalistické „vykořisťovatele“. Stejný princip se později během „druhého strachu z rudých“ přenesl i na všechny hlavní „inkvizitory“.²⁵⁹ Jelikož komunistická rétorika, zdaleka ne však již skutečná zahraniční politika Stalina, byla od počátku ostře namířená proti Hitlerovi, obsahovalo vyjádření podpory CPUSA zároveň rozměr zápasu proti zlu.

Poté co v červenci 1936 vypukla občanská válka ve Španělsku, získal antifašistický boj zcela konkrétní podobu. Velká Británie prosadila pro krizi na Pyrenejském poloostrově politiku neintervence, kterou ovšem Německo s Itálií otevřeně porušovalo. Federální vláda ve Washingtonu se sice připojila Zákonem o neutralitě z roku 1937 (*Neutrality Act of 1937*) k oficiálnímu postoji, to ale nezabraňovalo některým americkým korporacím v obchodování s „povstanci“.²⁶⁰ Republikáni či tzv. „loajalisté“ se oproti generálu Frankovi ocitli ve značné nevýhodě, protože podporu jim v podstatě nabídl jen Sovětský svaz.²⁶¹ Gesto Moskvy bylo mimořádně působivé, méně už skutečný přínos pomoci, protože ta se při zpětném pohledu jevila minimálně jako značně kontroverzní.²⁶² Opravdovým propagandistickým triumfem se staly komunisty organizované jednotky složené z dobrovolníků celého světa – tzv. interbrigády. Do konfliktu tak zasáhlo zhruba dva tisíce osm set Američanů, sloužících v Brigádě Abrahama Lincolna (*The Abraham Lincoln Brigade*). Jedním z nich byl i pozdější člen „hollywoodské desítky“ Alvah Bessie. O důvodech, proč se tak rozhodl, řekl: „Byl jsem velmi emocionálně rozrušený. Nešel jsem tam pod dojmem, že půjde o nějaké dobrodružství. Měl jsem dobrou představu o válce, i když jsem se před tím žádné neúčastnil. Cítil jsem, že bych se rád do této války zapojil, protože to byla pravděpodobně nejdůležitější věc, která se tehdy na světě odehrávala.“²⁶³ Tehdejší oficiální linie Kominterny pomohla CPUSA získat étos jediných skutečných bojovníků proti expandujícímu pravicovému extremismu.²⁶⁴

---

²⁵⁹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I*, s. 268–270. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 37–40. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f–44 – Primary sources 1960–2003, Trumbo, Dalton: *The Time of the Toad*, Hollywood 1949.

²⁶⁰ Kennedy, David M.: c. d., s. 399–409.

²⁶¹ Podporu republikánskému zřízení vyjádřilo ještě Mexiko, ale jeho angažovanost byla značně limitovaná.

²⁶² Beever, Antony: *Španělská občanská válka*, Praha – Plzeň 2004. Srv. Nálevka, Vladimír: *Světová politika...I*, s. 111–123.

²⁶³ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 98. Srv. Klehr, Harvey: c. d., s. 450.

²⁶⁴ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon...*, s. 11–12. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I*, s. 352–354. Srv. McGilligan, Patrick –

Běžným způsobem jak vyjádřit ve Spojených státech politické názory představuje vstup do příslušného spolku. Taktéž komunisté se na tomto poli výrazně angažovali zvláště poté, co opustili dogma sociálfašismu. Obecný rozměr protihitlerovských aktivit navíc pomohl CPUSA dostat se i do prostředí, v němž by se za jiných okolností prosazovala daleko obtížněji. Princip tzv. *front organization* umožňoval relativně malému počtu „rudých“ zvětšit svůj vliv tím, že v nich obsadili vedoucí funkce.²⁶⁵ V komunitě filmového průmyslu dosáhla nastíněného postavení především Hollywoodská antinacistická liga (*Hollywood Anti-Nazi League*), k níž se přihlásilo až čtyři tisíce následovníků. Po uzavření paktu Molotov-Ribbentrop ovšem její vliv upadl kvůli vnitřnímu střetu mezi komunisty a liberály.²⁶⁶ Místní stranické sekci se už nikdy nepodařilo na předešlý úspěch navázat. Mezi další spolky se ještě dále řadily tamější pobočky Spojeného výboru antifašistických uprchlíků (*Joint Anti-Fascist Refugee Committee*) a Ligy amerických spisovatelů (*League of American Writers*), dále pacifistická Hollywoodská liga pro demokratickou akci (*Hollywood League for Democratic Action*), či následná proválečná Mobilizace hollywoodských spisovatelů pro obranu (*Hollywood Writers Mobilization for Defense*).²⁶⁷ Spolky podobného charakteru samozřejmě nesledovaly jen cíl zvětšovat vliv CPUSA, významně se do nich promítl skutečný aktivismus komunity filmového průmyslu, která se nehledě na politickou příslušnost snažila zapojit do boje proti fašismu a nacismu. Materiály FBI je však *a priori* prezentovaly jako podezřelé. Konspirační paradigma navíc podněcoval fakt, že se v těchto organizacích objevovalo stále takřka totožné jádro lidí, což později znamenalo „podezřelou“ skutečnost nejen pro „rudé“, ale i pro sympatizanty strany nebo pouhé liberály.²⁶⁸

Buhle, Paul: c. d., s. 282, 310, 335, 348, 419, 502, 608–609, 686. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 54–58.

²⁶⁵ Termín *front organization* představuje do češtiny špatně přeložitelný termín, jenž zatím nemá pevně zavedený ekvivalent. Dal by se překládat jako frontová, přední či předvojová organizace. V celostátním měřítku se za ně považovaly například: *American Committee for Protection of Foreign Born*, *American Slav Congress*, *American Youth for Democracy*, *Civil Rights Congress*, *Congress of American Women* aj. House Committee on Un-American Activities, *100 Things...*, s. 14. Srv. United States Chambre of Commerce, *Communism: Where Do We Stand Today?*, Washington 1952, s. 33–34. Podrobný seznam podezřelých uskupení vypracoval v roce 1947 generální prokurátor Thomas C. Clark. Postupem času byl ještě neustále rozšiřován a k listopadu 1950 obsahoval již 197 organizací. Schrecker, Ellen: *The Age of...*, s. 168–172.

²⁶⁶ COMPIC, File number 100-138754, Serial 4, part 1 of 15, *Communist Infiltration of the Motion Picture Industry*, September 18, 1943, s. 116–121. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 104–112.

²⁶⁷ COMPIC, File number 100-138754, Serial 4, part 1 of 15..., s. 89–171.

²⁶⁸ Tamtéž. Srv. MHL, Michael Blankfort Papers, 12.f-95 Pamphlet – Red Channels, American Business Consultants, *Red Channels...*, s. 1–213. Srv. MHL, Willam Wyler Papers, 54-f.697 Political -- personal 1952–1954, Dopis Alexandra Meiklejona (Cultural Workers in Motion

Atmosféra třicátých let poznamenaná velkou hospodářskou krizí a antifašismem se výrazně projevila také do oblasti umění, respektive kultury obecně. Jedním z nejtypičtějších projevů se stal specifický „duch“ Lidové fronty. Jeho vliv na americkou kinematografii sice nelze vzhledem ke specifickému fungování „studiového systému“ příliš přeceňovat, ale na „progresivní“ komunitu zapůsobil výrazně. Broadway nabízela tradiční a velmi bohatý zdroj talentů pro Hollywood.²⁶⁹ Divadelní prostředí v průběhu třetí a čtvrté dekády umožňovalo umělcům daleko větší míru tvůrčí svobody i experimentování s novými formami nezděděnými ze Sovětského svazu. Jednalo se především o tzv. Stanislavského metodu akcentující psychologický realismus v herectví.²⁷⁰ Výrazněji také docházelo k odklonu od tradičních narativních postupů na úkor směřování k realističtějšímu zachycování života obyčejných lidí. V podobném newyorském podhoubí se utvářela tzv. *new mass culture*, která s nástupem mluveného filmu začala více pronikat i do Hollywoodu. Její protagonisté jako například John Howard Lawson, Elia Kazan, Orson Welles či Lillian Hellmanová aj. se v mnohém dostali do rozporů s některými schémata puritánské mentality.²⁷¹ Výrazněji se objevila rovněž kritika tehdejších sociálních poměrů. „Drsný“ kapitalismus se v kontrastu s morálním jednáním mas prezentoval jako síla korumpující charakter jednotlivců. Nepostradatelnou součást představoval samozřejmě antifašismus. Mezi další významná témata se zařadily otázky nerovného postavení žen a menšin v americké společnosti. Obecnému zaměření na proletariát odpovídala také podpora odborového hnutí. V nastíněném myšlenkovém ovzduší proto vznikly snímky jako *Blockade* (1938) o španělské občanské válce, *The Grapes of Wrath* (1940) zachycující bídu velké hospodářské krize nebo kultovní *Citizen Kane* (1941).²⁷² Progresivní proud americké

Picture and Others, and of Members of the Professions, as Amici Curiae), *In The Supreme Court of the United States*, October Term, 1949, No. 248, s. 1–7.

²⁶⁹ Denning, Michael: *The Cultural Front, The Laboring of American Culture in the Twentieth Century*, London – New York 1997, s. 18–19, 39–41. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 18–19.

²⁷⁰ Zmíněnou metodu herectví vypracoval Konstantin Sergejevič Stanislavskij působící v Moskevském uměleckém divadle. Do Spojených států se dostala prostřednictvím Lee Strasberga. Odborníci si jí natolik cenili, že její vyučování později probíhalo intenzivně i v Hollywoodu v Hereckém studiu (*Actors Studio*). Denning, Michael: c. d., s. 367–368.

²⁷¹ K tomuto novému proudu se hlásila vlivná *The Group Theatre*, *Mercury Theatre* či například černošské divadlo *Negro People's Theatre* a další. Denning, Michael: c. d., s. 362–372. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 63–79, 89–102. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 237–253. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 103–106.

²⁷² Denning, Michael: c. d., s. 87–93. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 107–115. Srv. Ross, Steven J. (ed.): c. d., s. 135–156.

kinematografie začal mizet paralelně se zaváděním efektivního *blacklistingu* na počátku padesátých let.

Jestliže se vezme v úvahu komplex problémů dominantních ve třicátých letech, počínaje antifašismem a konče bojem SWG za dodržování autorských práv, nabízel komunismus zdánlivě jediné všeobjímající východisko. Herečka Mary Davenportová v jednom rozhovoru výstižně popsala své tehdejší okouzlení z CPUSA: „Byla to naprosto utopická a nádherná vize budoucnosti. Nabízela odpověď na všechno, co se v naší zemi odehrávalo během velké hospodářské krize. Nacházelo se tam ekonomické i sociální vysvětlení. Bylo to skutečně jako náboženství. Nahradilo mi to rodinu, kterou jsem ztratila... Jednalo se o velmi idealistický koncept, a navíc nic srovnatelného tehdy nebylo.“²⁷³ Scénárista Robert Lees se vyjadřoval takřka totožně. V komunismu viděl jedinou alternativu vůči kapitalismu i fašismu. Každý slušný a rozumný člověk se podle něj tehdy nacházel buď ve straně, nebo přinejmenším na levici.²⁷⁴ Nutno dodat, že se rozhodně nejednalo o výjimečné postoj. Iluzorní obraz Sovětského svazu rovněž přiměl „rudé“ odmítat jakékoli zprávy či svědectví o hrůzách stalinského teroru. Miliony mrtvých po kolektivizaci se označily za propagandu buržoazního tisku, moskevské procesy za oprávněný zásah proti spiknutí ohrožující socialismus.²⁷⁵ Víra amerických komunistů v „sovětskou lež“ způsobila paradoxní situaci – v boji proti jedné totalitě se zaštitili druhou – neméně zrádnou. Tato skutečnost nezpochybňovala jejich nesporné zásluhy, ovšem ani neospravedlňovala jejich značnou naivitu.

Po analýze základů myšlenkového světa se zaměřím na „rudé“ uvnitř Hollywoodu, respektive tamější pobočku CPUSA. Až do první poloviny třicátých let se ve filmovém průmyslu nacházelo jen pár desítek komunistů bez jakéhokoli výraznějšího organizačního uspořádání. Patřili k nim například John Bright, Samuel Ornitz či Robert Tasker. Za tuto situaci mohly jednak chaotický vývoj strany, ale rovněž ideologické limity dlouho upřednostňující jiné sféry působnosti.²⁷⁶ S

---

²⁷³ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 8.

²⁷⁴ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 423–424.

²⁷⁵ Bernstein, Walter: *Inside Out, A Memoir of the Blacklist*, New York 1996, 52–54. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt*, Los Angeles 1991, s. 42–48. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 182–196, 294–299, 371–380. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon...*, s. 70–71. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 333, 406.

²⁷⁶ COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 1–8. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 79–82. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 54–58.

rostoucím antifašismem a zejména po vyhlášení politiky Lidové fronty se poměry začaly pozvolna měnit. Ústřední výbor (CEC) v New Yorku proto rozhodl o vytvoření nové sekce v Hollywoodu. Na samém konci roku 1934 byl tímto úkolem nejprve pověřen Kominternou vycvičený kádr Stanley Lawrence (pravé jméno Seymour Robbins). Ten ihned začal s organizováním nové pobočky, která díky exkluzivnímu prostředí získala zcela mimořádný status. Neměla totiž podléhat místním nadřízeným stranickým orgánům, ale dostala se pod přímou kontrolu nejvyšších funkcionářů. Lawrence se dále věnoval výuce marxismu, rekrutování nových členů a také výběru nemalých finančních prostředků pro CPUSA.²⁷⁷ V průběhu léta 1936 došlo ke změně na vedoucím postu. Supervize se nově ujal pedantský kulturní komisař CEC Victor J. Jerome (pravé jméno Isaac Romain). Ten ještě posílil podřízenost New Yorku a na počátku následujícího roku pověřil řízením studiové sekce oddaného stalinistu Johna Howarda Lawsona.²⁷⁸ Ústřední výbor později poslal do Hollywoodu dalšího „exponenta“, zkušeného organizátora Johna Webera, který se mimo jiné věnoval výuce marxismu-leninismu.²⁷⁹

Hollywoodská studiová sekce prošla v období od svého vzniku do počátků *blacklistingu* různými dílčími organizačními změnami vnitřního uspořádání.²⁸⁰ Do roku 1946 se s výjimkou období existence CPA dělila do tzv. poboček v závislosti na zaměstnání ve filmovém průmyslu.²⁸¹ Jejich celkový počet byl proměnlivý, v zásadě však nepřesáhl dvě desítky. Po druhé světové válce byla sloučena členstva CPUSA v rámci Hollywoodu (geografický význam – pozn. D. S.). Aby zůstala zachována jistá exkluzivita „rudých celebrit“ prosadilo se v červenci 1946 dělení do tří sub-sekcí:

---

²⁷⁷ COMPIC, File number 100-138754, Serial 4, part 1 of 15..., s. 3–22. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 9–10. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 81–83. Srv. Billingsley, Kenneth Lloyd: *Hollywood Party: How Communism Seduced the American Film Industry in the 1930s and 1940s*, Roklin 1998, s. 51–53. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 145. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 30–32.

²⁷⁸ Ohledně personální změny dosud panují pochybnosti. Lawrence se podle jedné verze dobrovolně rozhodl pro účast ve španělské občanské válce, kde byl zabit. Druhá uvádí, že ho ambiciózní V. J. Jerome nařknul z údajného zneužívání vybraných finančních prostředků. CEC ho proto poslal na Pyrenejský poloostrov, kde byl později zastřelen jako zrádce. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 84–85. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 31–32. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 12–13. Srv. Billingsley, Kenneth Lloyd: c. d., s. 53–54.

²⁷⁹ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 683–687. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 100–101.

²⁸⁰ Někdy se rovněž objevuje označení *Northwest Section*.

²⁸¹ V angličtině se používá termín *branche*. Pobočky se dále dělily na celky s omezeným počtem lidí, který se pohyboval mezi deseti až dvaceti. Řadili se mezi ně i rodinní příslušníci komunistů zaměstnaných ve filmovém průmyslu, pakliže taktéž patřili ke členům CPUSA. COMPIC, File number 100-138754, Serial 157x1, part 3 of 15..., III. *Communist Party Members in Hollywood*, s. 1–14. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 65–66.

průmyslové, obecné a kulturní. Každá se pak dále členila do tzv. klubů, přičemž první dvě jich měly pět a poslední zhruba dvacet. Větvení uzavíraly nejmenší tzv. skupiny složené ze šesti až sedmi osob.²⁸² Interní záležitosti spravoval Sekční výkonný výbor (*Section Executive Committee*). Podle materiálů FBI sahal v prvních poválečných letech celkový počet členů sekce až k osmi či devíti stům, nejednalo se ovšem vždy o lidi zaměstnané ve filmovém průmyslu. „Rudí“ s významnějším postavením v „osmičce“ se zpravidla nacházeli v kulturní sub-sekci. Jejich počet se pohyboval kolem tří set, což představovalo konstantní množství prakticky v průběhu celého inkriminovaného období.²⁸³ Nejsilnější profesní skupinou byli tradičně scénáristé s více než třetinovým zastoupením, dále pak herci s přibližně čtvrtinovým podílem. Naopak minoritu tvořili producenti či režiséři.²⁸⁴ (Viz Graf č. 4)

Vzhledem k centralistickému charakteru CPUSA kopírovala i hollywoodská sekce v základních rysech obecný vývoj strany. V její genezi lze sledovat čtyři mezní etapy. První, největší síla hnutí byla spjata s érou Lidové fronty, kdy díky radikálnímu antifašismu získali „rudí“ obrovský étos. Druhá, šok z paktu Molotov-Ribbentrop způsobil vážný vnitřní otřes, protože filmová komunita se k pacifistickým pozicím přesouvala neochotně. Třetí, po napadení Sovětského svazu se sekce vrátila k dřívějším antifašistickým postojům a podporovala přímé vojenské zapojení Spojených států do probíhajícího konfliktu. Došlo rovněž k opětovnému pokusu obnovit spojení s liberály, a za tímto účelem vznikl Hollywoodský demokratický výbor (*Hollywood Democratic Committee*, HDC).²⁸⁵ Čtvrtá, poválečné období přineslo revizi browderismu spolu s přijutím dogmatického stalinismu.

---

²⁸² V obecné sub-sekci se nacházeli lidé žijící v Hollywoodu, kteří ovšem nepracovali ve filmovém průmyslu. Průmyslová sekce obsahovala níže postavené řemeslníky či odboráře filmového a radiového průmyslu. Kulturní sekce ještě taktéž sdružovala výše postavené zaměstnance radiového průmyslu. COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 15–17. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1103 (part 1), part 10 of 15, *Running memorandum on Communist Infiltration into the Motion Picture Industry (up to Date as of December 31, 1955)*, January 3, 1956, *I. History and Development of the Communist Party in Hollywood*, s. 5–7.

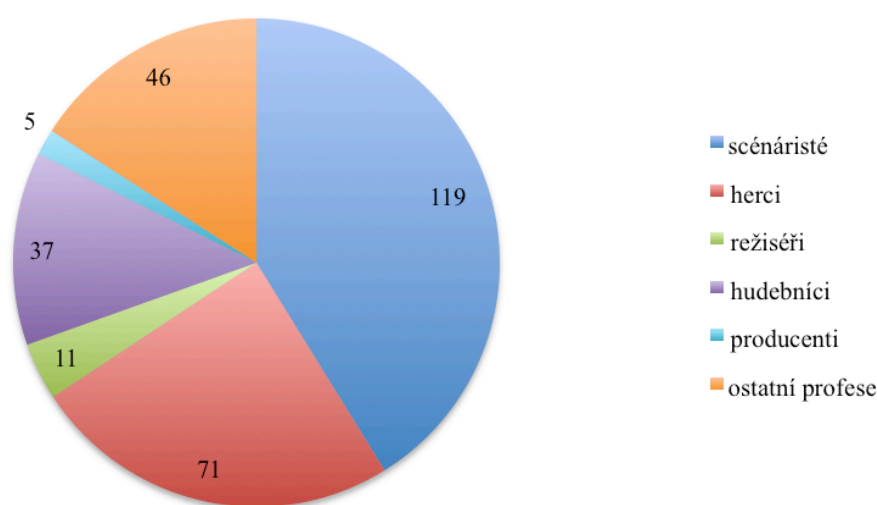
²⁸³ Výjimku pochopitelně představovalo zakladatelské období hollywoodské studiové sekce v letech 1935–1937, kdy docházelo k rekrutování členů. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1103 (part 1), part 10 of 15..., *I. History and Development of the Communist Party in Hollywood*, s. 1–36. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 85, 88–89. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 65–66. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 28.

²⁸⁴ Přesné údaje o početním zastoupení se v různých pramenech i odborné literatuře částečně liší. Nejedná se však o odchylky zásadnějšího charakteru, minimálně naznačené poměry zůstávají velmi podobné. COMPIC, File number 100-138754, Serial 157x1, part 3 of 15..., *III. Communist Party Members in Hollywood*, s. 16–23. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15..., s. 18–48. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1103 (part 1), part 10 of 15..., *I. History and Development of the Communist Party in Hollywood*, s. 8–29. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 66.

²⁸⁵ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 225–228. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 53–60.

Vzrůstající antikomunismus a útoky HUAC definitivně přispěly ke zkolabování aliance s liberály, která tehdy vystupovala pod názvem Umělecký, vědecký a profesní výbor nezávislých občanů Hollywoodu (*Hollywood Independent Citizens Committee of the Arts, Sciences and Professions*, HICCAPS).²⁸⁶ Vnější tlak doprovázený vnitřní dezintegrací zapříčinil takřka úplný zánik kulturní sub-sekce. Na počátku roku 1956 se k ní hlásilo již jen pětatřicet členů.²⁸⁷

Graf č. 4: Členové CPUSA pracující ve filmovém průmyslu - rozdělení podle profesí (r. 1947)

Zdroj: COMPIC, File number 100–138754, Serial 157x1, part 3 of 15, *Communist Infiltration of Motion Picture Industry (up to date of May 24, 1947)*, III. *Communist Party Members in Hollywood*, s. 16–23.

Pro vysoce postavené stranické funkcionáře představoval Hollywood velmi atraktivní cíl hned z několika důvodů. Na svou stranu získali vlivné osobnosti pohybující se v exkluzivním prostředí celebrit. Ty mohly vhodnou manipulací získat v mediálně sledované filmové komunitě širší podporu pro záležitosti, jež se nacházely v souladu s aktuální linií CPUSA. Jako případ lze uvést proklamování

²⁸⁶ Za rozpad aliance s liberály nesli vinu také samotní členové CPUSA, kteří přešli k rigidnějším názorům. Organizace fungovala dále až do poloviny padesátých let, ale vyskytovali se v ní prakticky jen komunisté nebo jejich sympatizanti. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 224–231, 237–239. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 31. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 68–75.

²⁸⁷ COMPIC, File number 100–138754, Serial 1106, part 12 of 15, Los Angeles Office of Federal Bureau of Investigation, May 15, 1956, s. 3–5.

nutnosti pomoci Sovětskému svazu po napadení nacisty.²⁸⁸ Dále se jednalo o zcela zjištěný důvod. Hollywoodští „rudí“ patřili bezesporu mezi nejmovitější americké komunisty. I když představovali početně malou buňku, plynulo její zásluhou stranické pokladny a na podporu dalších aktivit značné množství finančních prostředků. Zpráva Johna Cogleye například uváděla, že se jen za předválečné období podařilo prostřednictvím frontových organizací vybrat až dva miliony dolarů.²⁸⁹ Ústřední výkonný výbor v neposlední řadě také počítal s možným využitím „stříbrného plátna“ k propagandistickým účelům. Tento předpoklad byl vzhledem k fungování „studiového systému“ a trvalé přítomnosti cenzurních mechanismů zcela iluzorní. Do druhé poloviny čtyřicátých let se v hollywoodské produkci objevilo více sociálně kritických, či dokonce prosovětských filmů, na nichž se podíleli i komunisté. Za jejich vznikem však nestála infiltrace členů CPUSA, ale spíše specifický „duch doby“.²⁹⁰ Rudí po sobě zanechali v americké kinematografii stopu, ovšem jinou než CEC zamýšlel. Úspěšně se zařadili do progresivního proudu, který upozorňoval na některé neduhy společnosti ve Spojených státech. Dále se výrazně podíleli na formování nového žánru *Film Noir*.²⁹¹

Důležitým prvkem vnitřního života hollywoodské studiové sekce se stala snaha o maximální utajení politické příslušnosti přesahující běžné standardy CPUSA. V kontextu značně paternalistického prostředí filmového průmyslu i přítomnosti jakéhosi latentního antikomunismu v americké společnosti to představovalo přirozené opatření. V opačném případě hrozily „rudým“ ztráta práce a významné zkomplikování kariéry, protože již v průběhu třicátých let nikdo z „osmičky“ nehodlal riskovat zaměstnávat veřejně známé následovníky CPUSA.²⁹² Skrývání

---

²⁸⁸ Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 25–27. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist and the Movies, A Biography of Paul Jarrico*, Lexington 2007, s. 54–55, 62–64.

²⁸⁹ Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 30. Na stejný fenomén upozorňovala mimo jiné i výroční zpráva HUAC. Podle ní peníze z filmového průmyslu umožňují CPUSA provádět rozsáhlou konspirační činnost. House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1950*, 81st Congress, 2nd sess., Washington 1951, s. 7–8. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 86. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 67. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 685. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration...Part 3*, s. 632.

²⁹⁰ Tyto závěry potvrzuje mimo jiné také rozsáhlá studie Dorothy B. Johnes *Communism and the Movies, A Study of Film Content* uveřejněná v Cogleyho zprávě. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 43–44, 196–264.

²⁹¹ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 321–368. Srv. Schatz, Thomas: c. d., s. 378–392.

²⁹² Na přítomnost existence jakési „černé listiny“ ještě před útoky HUAC upozorňoval například herec Lionel Stander. Podle jeho tvrzení nikdy nevstoupil do CPUSA, ale pohyboval se mezi jejími blízkými sympatizanty. Kvůli veřejnému proklamování svých názorů měl již na konci třicátých let velké obtíže sehnat ve filmovém průmyslu kontrakt. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c.

členství navíc rovněž umožňovalo snazší zapojení do aktivit liberální komunity. Nutnosti diskrétního fungování se proto přizpůsobovala vnitřní struktura místní sekce, která byla značně atomizovaná. Hollywoodští komunisté se přirozeně vyhnuli různým povinnostem, při nichž mohlo dojít k jejich odhalení. Jednalo se například o účast na manifestačních shromážděních, agitování či placení pravidelných měsíčních příspěvků.²⁹³ Veřejné aktivity se prováděly zejména prostřednictvím frontových organizací, zatímco vnitřní život sekce probíhal v rámci malých uzavřených skupin. Nastíněný charakter sice vzbuzoval jistou romantičnost, ale zároveň vytvářel zdání sektářství, což povzbuzovalo zvláště u FBI silné přesvědčení o celkové konspirativní povaze.²⁹⁴

Důležitou součástí života všech hollywoodských komunistů tvořily stranické schůzky jednotlivých poboček – tzv. *branche meetings*.²⁹⁵ Většinou se konaly s týdenní pravidelností v různě se střídajících domácnostech „rudých“, aby se zaručila větší diskrétnost. Povinných setkání se účastnilo vždy zhruba deset až dvanáct lidí. Program schůzek se zpravidla skládal z několika hlavních bloků. Probíraly se nejružnější organizační záležitosti či dění uvnitř sekce. Dále se řešilo plánování společné strategie pro činnost v odborech či gildách. Každý rovněž shrnul aktuální stav úkolů, jimiž byl pověřen. Další podstatný bod zaujala reflexe tehdejších domácích i světových událostí. Často se přirozeně hovořilo o napjaté situaci v Evropě ohrožované fašistickými státy. V neposlední řadě také probíhalo společné zdokonalování v marxismu-leninismu. Studovaly se nově vydané pamflety, četl se teoretický časopis z provenience CPUSA s názvem *Political Affairs* nebo si některý člen připravil diskuzi. Témata pochopitelně plně zapadala do komunistického univerza. Jednalo se například o otázky dialektického materialismu, boje minorit a žen za rovnoprávné postavení ve společnosti, historii Sovětského svazu, vývoje

---

d., s. 615, 686–688. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 28. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 15–18.

²⁹³ Billingsley, Kenneth Lloyd: c. d., s. 65. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 87. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 67. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 29–30.

²⁹⁴ COMPIC, File number 100-138754, Serial 4, part 1 of 15..., s. 91–98. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 28. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 11–12.

²⁹⁵ Kromě toho ještě existovaly nejružnější frakční schůzky (*fraction meetings*). Účastnili se jich příslušníci stejného odboru či gildy, kteří se nacházeli v různých pobočkách hollywoodské studiové sekce. Projednávala se na nich společná strategie nebo postoj k různým aktuálním otázkám. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 331. Srv. Lardner Jr., Ring: c. d. 98–99.

odborového hnutí či o obecných aspektech třídního boje.²⁹⁶ Debaty scénáristů se pak neztídka týkaly propagandistické síly filmu, jakožto masového sdělovacího prostředku nebo různých estetických problémů kinematografie v perspektivě bolševické ideologie. Zcela specifický prvek pak představovala vzájemná kritika autorských textů i práce na projektech ve studiích.²⁹⁷ Hodnocení schůzek se lišilo. Někteří je v podstatě považovali za neformální přátelská setkání, jiní v nich viděli spíše příliš rigidní, nudnou a neustále se opakující záležitost. Dalším vadila poměrně velká časová náročnost. Bernard Gordon vše výstižně shrnul: „Týdenní schůzky se prostě staly povinností. Doléhala na nás všechna tíha světa, ale nemohli jsme s tím nic moc dělat. Účast na schůzkách připomínala běžné kurzy, do kterých jste se zapsali a platili si je. Prospívalo vám to, ale kdo má rád učení?...“ Dále ještě dodal: „Bylo to příšerně nudné, nicméně jednalo se o cenu za záchranu světa.“²⁹⁸

Nemůže být pochyb o tom, že hollywoodští „rudí“ sdíleli mimořádně silnou víru v komunistické ideály vtělené do Sovětského svazu. Míra dogmatičnosti se ovšem lišila. Uvnitř sekce postupně vznikla jakási dvě křídla. V čele tzv. „levičáků“ figuroval John Howard Lawson a spolu s ním především generace starších scénáristů jako například Alvah Bessie či Lester Cole. Obecně zastávali rigidní stalinismus i revolučnější názory. Principiálně nevěřili v možnost „progresivního“ ovlivnění kapitalisty vlastněného filmové průmyslu. Za zásadní proto považovali hlubší změnu ekonomické struktury Spojených států. Umění chápali jako zbraň propagandy, čemuž se podřizovala všechna ostatní hlediska.²⁹⁹ Druhá frakce, tzv. „pravičáci“, zastávala umírněnější, reformní postoje a nevyklučovala jistou formu kompromisu. Hlásili se k ní především lidé mladšího data narození, přičemž neformálním vůdcem se stal Paul Jarrico (pravé jméno Israel Shapiro). Ani oni nepočítali s výrazným prosazením radikálních myšlenek do hollywoodské produkce, to jim ovšem nebránilo ve snaze propašovat na „stříbrné plátno“ více snímku s pokrokovými

---

²⁹⁶ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 67–8. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 316–320, 512–513. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, Los Angeles 1983., s. 535–536. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 331–332.

²⁹⁷ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 40–41. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 132–138.

²⁹⁸ Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 5. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 10–12. Srv. Lardner Jr., Ring: c. d. 98–100. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slotte Levitt...*, s. 42.

²⁹⁹ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 42. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico, Hollywood Blacklist*, Los Angeles 1990, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 117–118. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 334–335.

myšlenkami.³⁰⁰ Mezi oběma tábory tak existoval ostrý teoretický, podle zainteresovaných však nikoliv osobní, spor. Řadě „pravičáků“ rovněž nevyhovoval autoritativní způsob řízení sekce. Zvláště poté, co členové „hollywoodské desítky“ museli nastoupit k výkonům trestům do federálních kázní, se objevily hlasy, po změně vedení. Lawson se pochopitelně nechtěl svého postavení vzdát, a proto se rozhořel další vnitřní spor.³⁰¹

Postavení Johna Howarda Lawsona mezi hollywoodskými rudými bylo i přes jistou vnitřní opozici zcela mimořádné. Stal se jejím lídrem, symbolem, ale částečně také diktátorem. V jeho osobě se snoubily všechny hlavní stereotypy *blacklistees*. Pocházel z židovské rodiny, náboženství však aktivně nepraktikoval. „Ostruhy“ vlivného broadwayského dramatika získal během dvacátých a první poloviny třicátých let, poté se trvale přestěhoval do Kalifornie. Miloval luxus, ale zároveň odmítal americký kapitalismus. Východisko pro tehdejší domácí i světové dění našel v sovětské utopii, již se následně plně oddal. Bezesporu talentovaný spisovatel se postupně proměnil spíše v politického komisaře CPUSA.³⁰² Syn Jeff na něj vzpomínal takto: „Rezervovaný, velmi, velmi rozhněvaný a odhodlaný muž, který se mnou promluvil jen zřídka a který nebyl srdečný. Cítil jsem vůči němu fascinaci, respekt, ale také strach.“³⁰³ Lawson obdobně vystupoval i ve studiové sekci. Bezpodmínečně prosazoval následování linií určených Kremlem, což se týkalo dokonce i těch nejradikálnějších dogmat diktovaných sovětským ideologem Andrejem Ždanovem. Vyžadoval bezpodmínečné dodržování stranické disciplíny. Kult jeho osobnosti zapříčinil, že uvnitř sekce fungoval určitý druh cenzury, protože ostatní mu nechávali posuzovat své texty. V podstatě se jednalo o neformálně nutné potvrzení ideologické čistoty. V případě nějakých odchylek nešetřil Lawson kritickými poznámkami a nařizoval, jakým způsobem by se mělo dílo opravit nebo

---

³⁰⁰ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 41. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990.

³⁰¹ Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 236–238. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 28. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 431, 694–695.

³⁰² Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 1–165. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 25–28. Srv. Dick, Bernard F.: *Radical Innocence, A Critical Study of the Hollywood Ten*, Lexington 1989, s. 45–69.

³⁰³ Kaplan, Judy (ed.) – Shapiro, Linn (ed.): *Red Diapers, Growing up in the Communist Left*, Champaign 1998, s. 59.

raději úplně opustit.³⁰⁴ Ostré výhrady měl například vůči knize Budda Schulberga *What Makes Sammy Run?* (1941), následkem čehož se napadený rozhodl k odchodu z CPUSA.³⁰⁵ Obdobné osočování z nedostatečného komunistického uvědomění zmiňoval i Edward Dmytryk v souvislosti s jeho filmem *Cornered* (1945), nebo snímkem *All the King's Men* (1949) Roberta Rossena.³⁰⁶ Rozhodně se nejednalo o ojedinělé aféry svědčící o nedostatku názorové svobody uvnitř hollywoodské sekce.

„Na celkový koncept vnímání umění co by zbraně, se nahlíží, jako by se skládal pouze z jedné části – zbraně. Povaha umění se v kontextu přemýšlení jak z něj udělat nejlepší zbraň zcela ztratila. Dospěl jsem k přesvědčení, že chápání umění jako zbraně není přínosnou pomůckou, ale svěřací kazajkou... V první řadě se kvůli nadvládě tohoto zvlgarizovaného přístupu hodnotí díla především podle oficiální ideologie.“³⁰⁷ Citované teze se objevily v komunistickém periodiku *New Masses* ze dne 12. února 1946. Článek, Co požadujeme od spisovatelů? (*What Shall We Ask of Writers?*), jehož autorem byl Albert Maltz, vyvolal uvnitř hollywoodské sekce obzvláště velkou kontroverzi a stal se dokonce jedním ze symbolů nedostatku myšlenkové svobody amerického komunismu. V době, kdy se od browderismu „očistěná“ CPUSA vydávala na cestu stalinistické ortodoxie, představovaly zmíněné myšlenky nebezpečnou herezi. Maltz totiž *de facto* popřel nadřazenost politiky nad uměním. V textu to mimo jiné ilustroval na příkladu ambivalentního hodnocení hry *Watch on the Rhine* (1941) dramatičky Lillian Hellmanové v závislosti na stranické linii prosazované před a po napadení Světského svazu.³⁰⁸ Zatímco „pravicové křídlo“ hollywoodských „rudých“ i někteří další jednotlivci s obsahem statě souhlasili, rozhodující autority CPUSA se postavily radikálně proti. Záležitost nehodlaly nechat bez povšimnutí, a proto záhy vyrazily do ostrého protiútoku. V komunistickém tisku postupně vyšla řada článků, která Maltze obviňovala z nemarxistických názorů, buržoazních i liberálních úchylek, reakcionářství či dokonce ze zkorumpovanosti

---

³⁰⁴ Billingsley, Kenneth Lloyd: c. d., 47–48. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 364–370, 514–515. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 134–138. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 37–38, 407.

³⁰⁵ O celé aféře pak podrobně vypovídal jako přátelský svědek před HUAC dne 23. května 1951. House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration...Part 3*, s. 581–624. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I.*, s. 364–367. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 135–136. Srv. Lardner Jr., Ring: c. d., s. 103–104. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 72–79.

³⁰⁶ House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration...Part 2*, s. 416–420. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 18–21, 114–115. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 157–168.

³⁰⁷ Billingsley, Kenneth Lloyd: c. d., s. 291–292.

³⁰⁸ V prvním případě se o ní komunistická kritika vyjadřovala negativně, zatímco po napadení Sovětského svazu se hodnocení změnilo na pozitivní. Tamtéž, s. 290–300

filmovým prostředím.³⁰⁹ Kritika se stupňovala i v rámci sekce. Setkání, na nichž měl obhájit své postoje, se proměnila v nevybíravé „pranířování“. Rolí „inkvizitorů“ se úspěšně zhostili především Alvah Bessie, Herbert Biberman, John Howard Lawson a Victor J. Jerome. Zhruba dvouměsíční intenzivní nátlak vyústil v kapitulaci.³¹⁰

Maltz přikročil na počátku dubna 1946 k napsání druhého článku. Tentokrát ho pojmenoval Kupředu (*Moving Forward*) a řádně si v něm „nasypal popel na hlavu“.³¹¹ V porovnání s předchozím se jednalo o naprosto odlišnou stat'. Na celém textu byla silně patrná rétorika „zlomeného muže“, který neváhal bezezbytku popřít své dřívější názory. Jednoznačně se přiznal k revisionismu. Hrubé omyly vyplývaly ze skutečnosti, že se předtím údajně díval na komplexní problém jednostranným, nedialektickým pohledem.³¹² Dále přiznal chybu teze o nutnosti oddělovat umění od ideologie. V souladu s rigidním marxismem-leninismem souhlasil, že správná politická východiska tvoří základnu pokrokového umění definovaného již jako pouhou nadstavbu. Tezi podložil absolutním argumentem – v opačném případě by totiž mohl i nacismus vytvořit kvalitní dílo, což nepřicházelo v úvahu. Podobný princip pak aplikoval i na kapitalistický systém.³¹³ Zjednodušeně řečeno, za ingredienci skutečného umění označil výhradně boj za zájmy dělnické třídy. Tento fundament implicitně obsahoval nutnou podporu Sovětského svazu, jelikož Moskva jako „jediná“ podobný zápas vedla. V souladu s bolševickými rituály navíc aféru zhodnotil jako zdravou, ba dokonce potřebou, protože se na jejím základě mohlo dosáhnout nové názorové jednoty.³¹⁴ Oficiální verze však odrážela skutečnost jen velmi málo. Maltze nepřiměla ke změně postojů „plodná“ diskuze, nýbrž šikana. Neučinil tak na základě opravdového revidování myšlenek, ale kvůli stranické loajalitě. Místo deklarovaného „ponaučení“ si z kauzy odnesl spíše mimořádně

---

³⁰⁹ Kritické články napsali například Samuel Sillen, Michael Gold nebo Howard Fast CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 572–573. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 70–73. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 21–23. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 38, 105–106, 212, 343–344, 494. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 128–133.

³¹⁰ House Committee on Un-American Activities, *Investigation of Communist Activities in Los Angeles – Part 5*, 83rd Cong., 1st sess., Washington 1953, s. 945–947. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 573–574. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 105–107.

³¹¹ Článek publikovalo komunistické periodikum *The Worker* dne 7. dubna 1946. Billingsley, Kenneth Lloyd: c. d., s. 301–307.

³¹² Tamtéž, s. 302–303.

³¹³ Posledně zmíněným argumentem utopil mimo jiné i na browderismus, jenž připouštěl možnost mírové koexistence kapitalismu a socialismu. Tamtéž, s. 304–307.

³¹⁴ Tamtéž, s. 306.

bolestivé trauma.³¹⁵ Zpětně o důvodech kapitulace řekl: „Chtěl jsem zůstat zapojený do hnutí, které podle mého tehdejšího vidění reprezentovalo naději lidstva na slušnou budoucnost. Na tom závisela má integrita a nikoliv na pravdivosti mého prvního článku jako celku nebo nějaké jeho části.“³¹⁶

„Hollywoodský“ komunismus měl kromě tendencí k dogmatismu přirozeně i řadu zjevných limitů. Přes všechn ideologický zápal ho profesionální funkcionář John Weber považoval pouze za jakousi „odlehčenou verzi“. V jednom rozhovoru mimo jiné uvedl: „Problém byl, že i vůdčí hollywoodští komunisté špatně chápali marxismus – Jack Lawson, Lester Cole, takřka všichni... Mysleli to dobře, tvrdě pracovali a usilovně se snažili. Za to, co dokázali, si zaslouží uznání. Zároveň byli hluboce zabrán vlastními scénářistickými kariérami.“³¹⁷ Tamější sekci se ústřednímu výboru CPUSA nepodařilo plně bolševizovat. Ve velké většině se jednalo o silně individualistické jedince zaujaté úspěchem ve filmovém průmyslu. Revoluční ideály se rovněž chápaly spíše v intencích radikální reformy než násilného převratu. Ani patriotismus nikdy zcela nezmizel. Například Paul Jarrico se vždy pokládal za součást americké politické tradice. Charakteru exkluzivního společenského klubu odpovídaly i četné *parties* pořádané u movitých členů CPUSA, kde si přítomní užívali luxusu „horních deseti tisíc“. Komunismus se zkrátka částečně stal módní záležitostí. K vysokému životnímu standardu řady „rudých“ domácností patřilo také nezřídka kdy služebnictvo.³¹⁸ Příznačný paradox lze nalézt v článku Ringa Lardnera, Jr. pro *The Saturday Evening Post* z roku 1961. V něm scénárista uvedl, že zatímco čekal na rozsudek v kauze „hollywoodské desítky“, krátil si čas zlepšováním tenisových dovedností na soukromém kurtu u své rezidence.³¹⁹ I když se jednalo o sarkastickou nadsázku, výstižně ilustrovala obecný rozpor mezi myšlenkovým světem a běžnou každodenní realitou členů tamější sekce.

Jestliže hodnocení amerického komunismu jako celku bylo rozporuplné, v případě jeho „hollywoodské“ verze se jedná ještě o mnohem složitější problém. Jen

---

³¹⁵ Maltz se dokonce světil své známé Grétě Lernerové, že to pro něj byla mnohem znepokojivější zkušenost než pobyt ve vězení. Barzman, Norma: c. d., s. 73. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 575–576.

³¹⁶ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 576.

³¹⁷ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 689.

³¹⁸ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. III., strana 2, 13. března 1990. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 68–78. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 25–27. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 40–42.

³¹⁹ MHL, Ring, Lardner, Jr. Papers, 14.f–218 Blacklisting Articles, *The Saturday Evening Post*, 14. října, 1961, Lardner, Jr., *Ring: My Life on the Blacklist*, s. 38–39.

stěží lze tamější „rudé“ považovat za revolucionářské kádry. Pro drtivou většinu z nich, představoval hlavní důvod vstupu do CPUSA boj proti různým dobovým nespravedlnostem. V umělecké scéně Sovětského svazu navíc viděli zajímavou alternativu vůči masové kultuře Spojených států. Stalin však paradoxně tento avantgardní proud postupně nahrazoval konformní sorelou. Pohánění obrovským idealismem zkrátka lehkomyšlně přehlédli skutečnou povahu totalitního režimu v SSSR. Straničtí funkcionáři z New Yorku je považovali spíše za anomálii. Atraktivní prostředí filmového průmyslu sice na první pohled slibovalo velký potenciál, ten se ale záhy zredukoval jen na zdroj financí. Utajované členství bylo v Hollywoodu nutností, na druhou stranu u antikomunistů posilovalo přesvědčení o celkovém konspirativním charakteru. Vliv „rudých“ limitovala i skutečnost, že Federální úřad pro vyšetřování vytvořil mimo jiné i mezi samotnými členy CPUSA síť informátorů, zároveň také čerpal z četných odposlechů. Ve výsledku tak měl FBI o jejich činnosti poměrně jasnou představu. Značná část odborné literatury a memoárů má silnou tendenci líčit hollywoodskou sekci spíše jako radikálně levicový společenský klub. S tímto tvrzením ovšem nelze plně souhlasit. I zde totiž existovaly fenomény typické pro jakoukoli jinou odnož bolševického hnutí, včetně vyžadování disciplíny vůči straně respektive, Kremlu, autocenzury či zákroků proti „herezím“. Zejména na „levém“ křídle se nacházeli jednotlivci vyznávající dogmatický stalinismus, což rozhodně není možné bagatelizovat. Paul Jarrico svou komunistickou minulost shrnul velmi výstižným způsobem: „Myslel jsem si, že Sovětský svaz byl předvoj století bojující za lepší budoucnost pro celý svět, včetně Spojených států. Jak jsem zjistil, byla to ovšem iluze. Nestal jsem se kvůli ní neloajálním, ale spíše hlupákem. Tak jsem se nakonec i cítil. Ne, že jsem byl podveden, nýbrž že jsem podvedl sám sebe.“³²⁰

4. *Blacklist a American Way of Life*

V roce 1952 měla premiéru hra Arthura Millera s názvem *The Crucible*. Ačkoli se jednalo o zachycení čarodějnických procesů v Salemu na konci 17. století, autor – mimochodem sám velmi blízký komunistické straně – v ní narážel na tehdejší dění ve Spojených státech. Nebylo příliš obtížné odhalit paralely mezi hlavními postavami divadelního dramatu a soudobou realitou „druhé strachu z rudých“.

---

³²⁰ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 336.

Především třetí dějství jednoznačně odkazovalo na fenomény spojené s Výborem pro neamerickou činnost, stejně jako horlení pastora Parrise „Kdo? Kdo? Jejich jména, jejich jména!“³²¹ při hledání čarodějnic, patřilo spíše do úst Josepha McCarthyho či Johna Parnella Thomase. Podobnost nebyla jen čistě účelová, naopak ji lze do značné míry považovat také za relevantní. V podstatě se totiž změnila jen ústřední idea – fanatické náboženství vystřídal krajní patriotismus a intenzita projevů, zatímco princip zůstal takřka zachován. Spojené státy zažily během své historie více podobných „honů“. Mezi podstatné zdroje „černé listiny“ se proto zařadila i specifika tzv. amerikanismu. Ten představuje svébytný ideologický systém, navíc se k němu paradoxně hlásili jak „rudí“, tak „inkvizitoři“. Ve čtvrtém úhlu pohledu na *blacklist* představím nejprve základní definici amerického myšlení, poté analýzu antikomunistického tábora a nakonec pozici veřejnosti vůči celé problematice.

a) Americké myšlení – ideologie

Spojené státy sdílejí s Evropou víceméně stejné kořeny, přesto se při porovnání „starého“ a Nového světa objevuje celá řada podstatných rozdílů. Vzhledem ke specifickému historickému vývoji nevznikaly USA na základě homogenní etnicity, z níž čerpala moderní nacionalistická hnutí. Nebyly budovány ani v rámci jednoho konstantně vymezeného prostoru, protože po získání nezávislosti začalo mnohaleté dobývání „nekonečného“ západu. Američané jsou spíše národem protestantského disentu, přistěhovalců a osadníků. Vztah k silné centrální autoritě rovněž dlouho chyběl. Ačkoli se federální vláda a především Bílý dům chápou jako takřka všemocné řídicí orgány, při zpětném pohledu se jedná o záležitost poměrně novou. Statut silného prezidentství se trvale prosadil až od Franklina Delano Roosevelta. Postavení Washingtonu však ani dnes nelze chápat absolutně, protože jednotliví členové unie stále disponují velkou autonomií. Vnímání severoamerického státu jako jednotného celku taktéž představuje mylný přístup. Regiony jako východní a západní pobřeží, jih či středozápad se od sebe liší tak zásadním způsobem, že se dokonce dá mluvit o paralelní existenci hned několika různých „Amerik“. Na druhou stranu občané USA oproti Evropanům vynikají v určitých patriotických projevech – mimořádné úctě se těší vlajka, hymna nebo váleční veteráni. Přežívá také přesvědčení o jistém „mesiánském“ poslání Spojených

---

³²¹ Miller, Arthur: *The Crucible*, New York 1969, s. 47.

států vtěleného do boje za univerzální hodnoty, nejčastěji za svobodu. Historik a novinář Garry Wills výstižně poznamenal: „Nejsme jen země. Jsme ismus.“³²² „Pravým“ Američanem se proto člověk stává teprve až po přijetí tamějších hodnot. O jaké se konkrétně jedná?

Sociolog a politolog Seymour Martin Lipset napsal: „Americké krédo lze shrnout pěti slovy: svoboda, rovnost, individualismus, populismus a laissez faire.“³²³ Zmíněné hodnoty vycházejí především z Hobbesovy filozofie uspořádání společnosti, dále z Lockovy teorie přirozených práv jednotlivce a protestantismu, respektive kalvinismu.³²⁴ Odkaz puritánsky založených Otců poutníků spočíval v přesvědčení, že si je Bůh vyvolil k vybudování „Nového Jeruzaléma“, dále v položení základů mimořádně silného étosu práce a také v zavádění demokratického způsobu správy osad i celých provincií.³²⁵ Zatímco v Evropě existovaly různé formy feudální hierarchie a nezřídka zde vládl absolutismus, v Novém světě se od počátku prosazovaly principy egalitářství, zastupitelské formy vlády a respektování svobod jednotlivce. Dogmatické náboženství a liberální politické uspořádání se zde nevyklučovaly, ale spíše podporovaly.³²⁶ Výrazem tohoto splynutí se staly tzv. společenské smlouvy, jež chránily komunitu před chováním podle vzorce *homo homini lupus*. V podobném ustavení z roku 1620 stálo: „My, jejichž jména následují, kteří jsme pro slávu Boží, rozšíření křesťanské víry a cti své vlastní začali budovat první kolonii na tomto odlehlém pobřeží, jsme se nyní dohodli ve vzájemné a slavnostní shodě a před Bohem, že se spojíme v útvar politické společnosti s cílem vládnout si a pracovat k ušlechtilosti svých úmyslů; na základě této smlouvy hodláme vydávat zákony, úřední listiny, nařízení a vytvářet podle potřeby úřady; slibujeme, že se jim podřídíme a že jich budeme poslušni.“³²⁷

K institucionalizaci výše zmíněných principů došlo až v souvislosti s válkou proti Britskému impériu. Státotvorný proces začala Deklarace nezávislosti (*The Declaration of Independence*) z července 1776 a završilo ho představení Ústavy Spojených států (*The Constitution of the United States*) v roce 1787, která se stala

---

³²² Hellman, Lillian: c. d., s. 20.

³²³ Lipset, Seymour M.: c. d., s. 18.

³²⁴ Grant, Alan: *The American Political Process*, Aldershot – Brookfield 1986, s. 9–12. Srv. Hofstadter, Richard: c. d., s. 5. Srv. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 38.

³²⁵ Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 30.

³²⁶ Hofstadter, Richard: c. d., s. 7–8, 12–13.

³²⁷ Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 32.

nadčasovým dílem předních amerických intelektuálů své doby.³²⁸ Dokument se skládá z preambule následované sedmi články přesně vymezujícími pravomoci zákonodárných, výkonných a soudních institucí.³²⁹ Hlavní idea vycházela z teorie vyrovnané vlády, v níž se jednotlivé složky moci navzájem neustále hlídají, aby jedna nezískala dominantní postavení nad ostatními, čímž se zaručovala stabilita celého systému.³³⁰ Zajištění nezcizitelných práv a svobod pro každého amerického občana garantovalo deset dodatků ústavy schválených v prosinci 1791 – tzv. Listina práv (*The Bill of Rights*).³³¹ Oba texty se striktně držely sekulárního rozměru a řešily výhradně praktické záležitosti fungování nového státu. Univerzalistické teze představovaly základ dokumentů, nikoliv cíl. Obecně řečeno, mělo dojít k nastolení stavu rovnosti příležitostí pro svobodné nakládání s vlastním životem. Jelikož Spojené státy nebyly zatěžkány žádným dědictvím „starých zřízení“, a navíc nabízely obrovské přírodní bohatství, sociální vzestup závisel do značné míry pouze na osobních schopnostech každého člověka. Americká společnost tím získala obrovský dynamismus spolu s tzv. „drsným“ individualismem.³³²

Ústava Spojených států má přísně sekulární charakter, jenž zaváděl odluku církve od státu a v souladu s „duchem“ celého dokumentu garantoval jen svobodu vyznání. Náboženství ovšem představovalo od počátků amerických dějin jeden z klíčových prvků. Jeho důležitost příliš neklesla ani v kontextu současné postmoderní západní civilizace. V porovnání s Evropou se v USA stále hlásí ke křesťanství drtivá většina společnosti.³³³ Rovněž praktikování se v mnohém liší, protože se v něm tradičně figurují větší sklony k fundamentálním projevům či chiliasmu. Za všechny

---

³²⁸ Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 85. Od konce roku 1787 začal ratifikační proces, který byl završen dne 29. května 1790, kdy ústavu schválil poslední stát Rhode Island. Tindall, George B. – Shi, David E.: c. d., s. 132–135.

³²⁹ Ústava Spojených států,
http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html.

³³⁰ Tato idea měla kořeny již u od antických filozofů Aristotela a Polybia, v osvětené době ji oživil především Izák Newton. Vycházela z víry v pochopení vesmírného řádu, jehož principy lze následně transformovat i do uspořádání státních institucí. Hofstadter, Richard: c. d., s. 11.

³³¹ Listina práv, schválená dne 15. prosince 1791, se soustředí především na ochranu či vymezení individuálních práv a svobod (Dodatek I.–IV.), dále práva na spravedlivý soudní proces (Dodatek V.–VIII.). Dodatky IX., X. se po té zabývají postavením Ústavy vůči ostatním zákonům a právního vztahu Unie k jednotlivým státům. V současnosti je v platnosti celkem sedmadvacet dodatků. Poslední vešel v platnost dne 5. července 1992. Listina práv,
http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html.

³³² Huntington, Samuel P.: c. d., s. 76–82. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 79–82, 99–103, 128–138.

³³³ Podle průzkumu provedeného na počátku 90. let 20. století se ve Spojených státech přihlásilo ke křesťanství až 94 % populace oproti 70 % ve Velké Británii a 67 % v Německu. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 66–68. Srv. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 70, 91–97.

stačí připomenout nedávné předpovědi Harolda E. Campinga, který očekával konec světa v den 21. května 2011.³³⁴ Další specifikum tvoří trvalá rozštěpenost křesťanství do velkého množství nejrozličnějších denominací. Žádná církev nedokázala získat výraznější převahu nad ostatními. Důvod lze mimo jiné spatřovat především v kongregacionalismu.³³⁵ Zmíněná roztržičnost ovšem nepoznamenala hlásání shodné morálky.³³⁶ Výrazně ji ovlivnila Kalvínova interpretace člověka jakožto bytosti s přirozenými sklony ke zlu a sobectví. Učení o predestinaci ke spasení však posilovalo přesvědčení o vyvolenosti, což implicitně nutilo k puritánskému chování. Obrovská míra volnosti zaručená ústavou tak byla přirozeně korigována. Tocqueville o tomto rozporu napsal: „Tak tedy zatímco zákon dovoluje americkému lidu dělat všechno, náboženství mu brání chtít všechno a všeho se odvážit.“³³⁷ Víra Američanů v poslání Bohem k šíření svobody, demokracie a křesťanství zavinila poměrně výrazný mesiánský komplex a zároveň přispěla k tendenci nahlížet na okolní svět „manichejským“ viděním.³³⁸ Zkrátka jestliže ústava položila základy politické i právní praxe Spojených států, pak náboženství se již od Otců poutníku stalo zásadním atributem duchovního i kulturního života.

Za důležitou součást amerického myšlení se považuje již několikrát zmiňovaná víra v možnost sociálního vzestupu. Díky tomu se vyvinula mimořádná etika práce, kterou posilovalo náboženství i státní uspořádání. Samuel Huntington dokonce napsal: „V jiných kulturách jsou primárními nositeli společenské prestiže a legitimacy dědičnost, třídní původ, sociální postavení, etnická příslušnost a rodinný původ. V Americe je to práce.“³³⁹ Snaha o dosažení blahobytu se nestala jen cílem lidského snažení, ale zároveň morální hodnotou. Od třicátých let devatenáctého

---

³³⁴ New York Times, 19. Května, 2011, James, Scott: *From Oakland to the World, Words of Warning: Time's Up*.
http://www.nytimes.com/2011/05/20/us/20bcjames.html?_r=1&scp=1&sq=Harold%20%20Camping&st=cse.

³³⁵ Jedinou výraznější výjimku představuje katolická církev, která se spravuje episkopálním systémem. Ta byla ovšem dlouhou dobu považována za nedemokratickou a tedy neamerickou. S přílivem katolických přistěhovalců docházelo k dílčím střetům, následně se však i ona musela z části amerikanizovat. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 99–102. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 69.

³³⁶ O tomto fenoménu napsal následující: „Ve Spojených státech existuje nesčetné množství sekt. Liší se navzájem kultem, jimž je třeba Stvořitele uctívat, ale všechny se shodují, pokud jde o povinnosti lidí k sobě navzájem. Každá sekta tedy uctívá Boha svým způsobem, ale všechny sekty hlásají ve jménu Boha stejnou morálku.“ Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 221.

³³⁷ Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 222.

³³⁸ Hofstadter, Richard: c. d., s. 5. Srv. Dawson, Christopher: *Bohové revoluce*, Praha 1997, s. 56–57. Srv. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 76–77, 82. Srv. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 514–515.

³³⁹ Huntington, Samuel P.: c. d., s. 78. Srv. Hofstadter, Richard: c. d., s. 73. Odborníci rovněž poukazují na vysokou efektivitu práce Američanů oproti zbytku světa. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 76–82. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 58–61.

století se navíc v americké kultuře poprvé objevil fenomén tzv. *selfmademana*, který se ještě dále zvýraznil za prezidentství Abrahama Lincolna. Na bohatství se proto nahlíželo jako na doklad schopností jednotlivce a považovalo se za zaslouženou odměnu. Na druhou stranu kult úspěchu klade značné individuální nároky a v případě selhání se jedná o velkou osobní prohru.³⁴⁰ V podobném kontextu se federální vládě přisuzovala tradičně jen minimální úloha spočívající především v zajištění rovného přístupu na trh a kontrole dodržování pravidel volného obchodu. Ostatní se nechávalo na *laissez faire*. Na výraznější angažování Washingtonu v této sféře se pohlíželo spíše s nedůvěrou. Kvůli výše zmíněným hodnotám se ve Spojených státech v porovnání s Evropou vyvíjel systém sociálního zabezpečení s výrazným zpožděním.³⁴¹ Situace se výrazněji změnila až během velké hospodářské krize díky zákonodárství Rooseveltova *New Dealu*. Nutno dodat, že ani sami Američané nikdy příliš nepřekypovali entuziasmem vůči federálně přerozdělovaným dávkám. Státem řízenou péčí o nejpotřebnější do značné míry nahrazovaly nejrůznější charitativní spolky lokálních náboženských komunit. I na tomto poli se dlouhou dobu upřednostňovala osobní aktivita.³⁴²

Skutečnost že jedno z nejdůležitějších formativních období amerikanismu se odehrávalo v revolučních poměrech namířených proti „tyranské nadvládě“ z Londýna, potvrdila *ad futuro* přítomnost určitého radikalismu zdejšího myšlenkového systému. Ideály boje za univerzální hodnoty, především za svobodu, výrazně přispívaly k mravní zanícenosti či obecně silnému idealismu části elit. Touto optikou se v první řadě kriticky nahlíželo na aristokratickou Evropu, ale záhy se aplikovala taktéž ve vztahu k vlastnímu politickému zřízení.³⁴³ Prakticky okamžitě po vítězství ve válce o nezávislost se rozhořel spor o budoucí postavení centrální vlády vůči státům i jednotlivcům. Příliš silné pravomoci symbolizující dřívější autoritativní správu nepřicházely v úvahu. V případě opačného extrému zase hrozila dezintegrace či významné oslabení obranyschopnosti při dalším eventuálním konfliktu s Brity. Podoba ústavy z roku 1787 představovala kompromisní řešení tendující k federalismu, zatímco Listina práv sledovala především jeffersonovskou

---

³⁴⁰ Hofstadter, Richard: c. d., s. 133–136. Srv. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 77–78. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 64–70, 76–78. Srv. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 464–467.

³⁴¹ Tento systém se prosadil zejména za tzv. jacksoniánské éry (1829–187). Hofstadter, Richard: c. d., s. 70–80.

³⁴² Lipset, Seymour M.: c. d., s. 76–81.

³⁴³ Huntington, Samuel P.: c. d., s. 54–57. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 20–26, 33–46. Srv. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 40–47.

vizi akcentující ochranu individualit.³⁴⁴ Rozporuplné vnímání role Washingtonu pokračovalo i nadále. Postupně s ním částečně splynuly problémy jako existence otroctví, jež polarizovala USA na Sever a Jih, nebo ospravedlnění územních expanzí na úkor sousedních zemí.³⁴⁵ Mezi představitele podobné radikální tradice lze považovat mimo jiné autora díla *Zdravý rozum* (*Common Sense*) Thomase Paina či významného intelektuála Davida Henryho Thoreaua. Posledně jmenovaný myslitel napsal na základě ostrého odmítání americko-mexické války (1846–1848) a otroctví esej s názvem *Občanská neposlušnost* (*Civil Disobedience*).³⁴⁶ Argumentaci postavil na principu nadřazenosti svědomí nad nespravedlivými zákony, individuální rozum vyzdvihl nad poslušnost institucím i vůli většiny. Thoreau ovšem rozhodně nevybízel k revolučnímu běsnění, spíše se naopak blížil idejím nenásilného odporu, významně také čerpal z křesťanské etiky Nového zákona.³⁴⁷ V závěru příznačně prohlásil o autoritě vlády následující: „Nemůže mít žádné jiné právo na mou osobu a majetek než to, kterého se já dobrovolně zřeknu.“³⁴⁸ Radikalismus nezřídka obsahoval egalitářské požadavky, či upozorňoval na korupční sílu bohatství. Na první pohled se některá jeho východiska zdánlivě shodovala s komunismem, a proto se i někteří „rudí“ k tomuto odkazu hlásili.³⁴⁹

„Jestliže nějaká osoba napíše, vyřkne či publikuje nebo si obstará, či se bude jinak podílet na šíření lží, skandálů a škodlivých vyjadřování o vládě Spojených států, Kongresu a prezidentovi s úmyslem pomluvit zmíněné instituce, uvést je v pohrdání i špatnou pověst... taková osoba z tohoto obviněná před jakýmkoliv k tomu oprávněným soudem USA bude potrestána pokutou nepřesahující částku dvě stě dolarů a odnětím svobody v maximálním rozsahu dvou let.“³⁵⁰ Citované výňatky nepocházely z období mccarthismu nýbrž již z roku 1798, kdy administrativa Johna

³⁴⁴ Grant, Alan: c. d., s. 236–241. Srv. Heideking, Jürgen – Mauch, Chrystot: *Američtí prezidenti: 42 portrétů od Georgie Washingtona po Georgie W. Buche*, Praha 2004, s. 58–97. Srv. Hofstadter, Richard: c. d., s. 26–50. Srv. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 47–62, 85–111.

³⁴⁵ Lipset, Seymour M.: c. d., s. 20–24, 44, 70–71, 120–122. Srv. Tindall, George B. – Shi, David E.: c. d., s. 258–333.

³⁴⁶ Esej byl nejprve publikován pod názvem *Resistance to Civil Government*.

³⁴⁷ Thoreau, Henry D.: *Občanská neposlušnost*, Praha 1994, s. 19–40. Srv. Adkins, Nelson F. (ed.): *Thomas Paine: Common Sense and Other Political Writings*, New York 1953, s. 3–174.

³⁴⁸ Tamtéž, s. 41.

³⁴⁹ Tamtéž, s. 19–40. Srv. Tocqueville, Alexis de: c. d., s. 150–155. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. I., strana 1, 29. července 1988. Tamtéž, páska č. III., strana 1, 3. března 1990. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume I*, s. xi–xii, 321–323. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f-44 – Primary sources 1960–2003, Trumbo, Dalton: c. d., s. 16–25. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 94–95, 130, 150–151, 209–211, 346–350, 492–494, 618–619.

³⁵⁰ Peters, Richards (ed.): *The Public Status at Large*, Boston 1845, s. 596. (<http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage>)

Adamse vydala Zákony proti cizincům a pobuřování (*Alien and Sedition Acts*).³⁵¹ Legislativa vznikla v nejisté atmosféře oficiálně nevyhlášené námořní války s Francií. Proti kontroverzním praktikám se záhy vytvořila silná opozice v čele s Thomasem Jeffersonem, která nesouhlasila s výrazným nárůstem kompetencí federální vlády.³⁵² Naznačené schéma se mnohokrát zopakovalo a stalo se jedním z příznačných jevů pro vypjaté fáze dějin USA. Doprovázelo první i druhou světovou válku, během níž dokonce vznikly internační tábory pro japonské etnikum.³⁵³ V současnosti lze uvést zákony přijaté po teroristických útocích ze dne 11. září 2001 – především tzv. *Patriot Act*. Fenomén strachu z vnějšího nepřítele se ovšem nedotkl pouze federálních orgánů, ale nacházel také jistou odezvu i v samotné americké společnosti. V roli podezřelých „čarodějnic“ se vystřídala řada skupin od Angličanů, katolíků, různých přistěhovalců, odborářů, fašistů až po fundamentální muslimy. Zvláště významné postavení však mezi nimi zaujali „rudí“. V porovnání obou ideologií komunismus totiž v mnohém představoval zjevnou antitezi domácího myšlení. Podobné postavení navíc zaujímal převážnou část dvacátého století.³⁵⁴

Spojené státy lze i v současné době považovat za zemi se značně decentralizovaným politickým zřízením. Ambivalentní vnímání manévrovacího prostoru federální vlády v záležitostech členů unie i životě jednotlivců proto stále částečně limituje její vliv.³⁵⁵ Existující nedůvěra vůči administrativnímu centru na druhou stranu nikdy příliš nebránila vlastenectví. Jeho vývoj nicméně probíhal specifickým způsobem. Založení USA neznamenal poslední krok při dotváření národní identity, naopak v mnoha ohledech se tím zmíněný proces spíše odstartoval. V době války o nezávislost lze mluvit o existenci kolektivního povědomí postaveného především na bázi sdílení společných hodnot typických pro třináct kolonií. Významný faktor také představovala přítomnost vnějšího nepřítele spojená s nejistotou o přežití nového zřízení. I nadále však přetrvávaly dílčí identity

---

³⁵¹ Jednalo se o soubor čtyřech zákonů: Zákon o naturalizaci (*Naturalization Act*), Zákon pro cizince (*Alien Act*), Zákon pro cizince z nepřátelských zemí (*Alien Enemies Act*) a Zákon proti pobuřování (*Sedition Act*).

³⁵² Heideking, Jürgen – Mauch, Chrustot: c. d., s. 76–80. Srv. McCullough, David: *John Adams, Státník a prezident*, Praha 2005, s. 330–363.

³⁵³ Goldstein, Robert Justin: c. d., s. 262–281. Srv. Kennedy, David M.: c. d., s. 748–760.

³⁵⁴ Goldstein, Robert Justin: c. d., s. 1–574. Srv. Heale, M. J.: *American Anticommunism: Combating The Enemy Within 1830–1970*, Baltimore – London 1990, s. 3–59. Srv. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 15–28, 100–103, 357–363. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 67–72. Srv. Niebuhr, Reinhold: *The Irony of American History*, Chicago – London 2008, s. 31–42.

³⁵⁵ V současné době probíhá nastíněný střet například mezi zastánci reformního úsilí administrativy Baracka Obamy a stoupenci konzervativního hnutí *Tea Party*.

jednotlivých států v neprospěch identifikování se s unií jako celkem.³⁵⁶ Tento trend postupně sílil, přičemž důležitým katalyzátorem širších problémů byl zejména abolicionismus. Odstředivé tendence vyvrcholily kataklyzmatem občanského konfliktu. Pod dojmem katastrofy a ve snaze o zachování jednoty neuplatnil Sever vůči Jihu „kartaginský mír“, ale přikročil k jeho „rekonstrukci“. Jestliže po vítězství ve válce o nezávislost došlo k založení USA, paradoxně kvůli občanské válce vznikl americký národ.³⁵⁷ Patriotismus, v podobě jaké se vyskytuje dnes, se začal formovat převážně až po roce 1865. Usmíření mezi znesvářenými stranami si pochopitelně vyžádalo delší dobu, nicméně vlastenectví zaznamenalo pozoruhodně intenzivní nárůst. Příkládal se daleko větší důraz na pěstování státní „mytologie“ odkazující na společnou minulost. Mimořádnou důležitost získalo připomínání padlých vojáků, oslavování veteránů i všech příslušníků ozbrojených složek. Další popularizace se dočkaly symboly jako hymna, Zvon svobody (*Liberty Bell*), Strýček Sam (Uncle Sam) či orel. Centrální postavení v budovaném kultu ovšem zaujala vlajka přezdívaná *Old Glory*.³⁵⁸ Její uctívání dosáhlo takřka „sakračního“ rozměru. Zástava se totiž stala výrazem jednoty, svobody i ztělesněním všech amerických hodnot, zejména kolem ní se totiž soustředila „staronová“ identita.³⁵⁹ Patriotický sentiment přesně vystihovalo heslo: „Jedna země, jedna vlajka, jeden osud“ (*One Country, One Flag, One Destiny*).³⁶⁰

V roce 1898 došlo k válce mezi Spojenými státy a Španělskem. V ideové rovině se konflikt prezentoval jako osvobození Kuby a Filipín od koloniální nadvlády. Krátký střet trvající pouze od dubna do srpna Američané drtivým způsobem ovládli. Nejednalo se ovšem pouze o vítězství na vojenském poli, ale zároveň o triumf patriotismu, protože „modří“ a „šediví“ bojovali pod jednou vlajkou proti společnému nepříteli.³⁶¹ Ani v následujícím období se nastolený trend příliš nezměnil. Další silná vlna vlastenectví dorazila spolu s americkým vstupem do první světové války. Důležitou součástí propagandy řízené administrativou Woodrowa

³⁵⁶ Huntington, Samuel P.: c. d., s. 114–123. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 70–72.

³⁵⁷ Hofstadter, Richard: c. d., s. 177–210. Srv. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 124–126. Srv. Tindall, George B. – Shi, David E.: c. d., s. 318–369.

³⁵⁸ Běžně se také ještě vyskytuje označení *Stars and Stripes*.

³⁵⁹ Zcela mimořádný význam zástavy dokládají například akt přísahy věrnosti amerických občanů na vlajku či státní svátek *Flag Day* slavený dne 14. června od roku 1877 respektive 1916. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 126–134. Srv. Hofstadter, Richard: c. d., s. 213–239.

³⁶⁰ Painter, Henry M.: *Brief Narrative of Incidents in the War in Missouri and of the Personal Experience of One Who Has Suffered*, Boston 1863, s. 14.

³⁶¹ Brewer, Susan A.: c. d., s. 14–26, 43–45. Srv. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 130–131.

Wilsona (1913–1921) se opět stalo oslavování jednoty, v níž se Američané vydali na křížovou výpravu s cílem zastavit „barbarské“ Německo. Angažovanost USA na straně Dohody výrazným způsobem přispěla k porážce Trojspolku. Z Bílého domu opět zaznívala univerzalistická prohlášení, přičemž to nejznámější získalo označení Čtrnáct bodů (*The Fourteen Points*). Demokratickému prezidentovi se nepodařilo doma ani v zahraničí prosadit svou idealistickou vizi, navíc výsledky mírových jednání vyvolávaly spíše obecnou deziluzi. I přes to do „národního Pantheonu“ přibyla řada nových hrdinů.³⁶² Spojené státy prozatím zůstaly u tradičního izolacionismu a užívaly si prosperity „zlatých“ dvacátých let.

Krach na burze v říjnu 1929 předznamenal, že čtvrtá dekáda se ponese ve znamení pochybností o americké výjimečnosti. Takzvaný „drsný“ individualismus se přece jen částečně redukoval, zatímco kolektivistické ideje se dočkaly rozkvětu. Přes veškerou snahu *New Dealu* vzpomínalo mnoho Američanů podobně jako úřednice Virginia Durrová: „Ach ne, velkou hospodářskou krizi nešlo považovat za romantické období, ale spíše za dobu strašného utrpení. Rozpory se staly tak zřejmé, že i nepřiliš bystrý člověk záhy zjistil, že něco bylo zatraceně špatně... Lidé, co neměli pořádné oblečení, zaorávali bavlnu. Hladovějící zabíjeli prasata. Jestli se nejednalo o ten nejbláznivější systém na světě, vymyslete ještě něco pitomějšího.“³⁶³ Doposud nevídaná angažovanost Washingtonu v životě obyčejných lidí pomohla alespoň zmírnit bezprostřední dopady krize. Roosevelt díky tomu dosáhl důležitého vedlejšího efektu – pozice Bílého domu se výrazně posílila.³⁶⁴ Otřes víry v *american way of life* však představoval spíše jen krátkodobou záležitost.

Patriotismus se již přeměnil v trvalou součást tamější identity. Napadení námořní základy v Pearl Harboru vyvolalo v USA obrovský šok, zároveň však probudilo „spícího obra“. Washington se vydal na další „křížovou výpravu“. K porážce států Osy zla bylo zapotřebí velkého úsilí na frontách, v zázemí i na poli propagandy, která se nezřídka uchylovala k „démonizaci“ protivníků. Společný boj s fašismem vyvolal nevídanou jednotu. Během druhé světové války dosáhlo

---

³⁶² Brewer, Susan A.: c. d., s. 46–86. Srv. Morison, Samuel Eliot – Commager, Henry Steele – Leuchtenburg, William E.: *The Growth of the American Republic*, London – New York – Toronto 1969, s. 377–412.

³⁶³ Tekel, Studs: *Hard Times, An Oral History of the Great Depression*, New York – London 2005, s. 461.

³⁶⁴ Graubard, Stephen: c. d., s. 228–236, 261–263. Srv. Hofstadter, Richard: c. d., s. 411–456. Srv. Kennedy, David M.: c. d., s. 88–90, 160–189, 363–380. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 39–41, 101–104.

vlastenectví jednoho ze svých vrcholů.³⁶⁵ Slavná píseň Franka Sinatry *The House That I Live In* výstižně zachycovala dobový sentiment. V poslední sloce se zpívalo následující: „Dům kde bydlím; všude dobrota; země bohatá a krásná; s dostatkem pro všechny; domov nazvaný volnost; rodiště svobody; ale zvláště lidé. Tak vidím Ameriku.“³⁶⁶ Na mimořádně vysoké úrovni navíc zůstával patriotismus do padesátých let, kdy se hlavním protivníkem stal Sovětský svaz. Způsob prezentování USA a zachycování nepřítele se ovšem takřka nezměnily.³⁶⁷

Existence značné názorové polarizace se přirozeně promítla do politického spektra. Zobecnující dělení nikdy nemohou být stoprocentně přesná, názorové štěpení navíc často probíhá v závislosti na konkrétních problémech či dobovém kontextu. Nicméně v „krátkém“ dvacátém století lze ve Spojených státech sledovat dva hlavní tábory.³⁶⁸ Liberálové inklinovali k Demokratické straně (*Democratic Party*) a to zejména k nasměrování, jež určil Franklin Delano Roosevelt.³⁶⁹ Souhlasili s větší angažovaností Washingtonu v životě běžných lidí i s výraznějším přerozdělováním prostředků z federálního rozpočtu. Zastávali plné respektování individuálních svobod vtělených do Listiny práv. V zahraničně politických otázkách tendovali k intervencionalismu v intencích „rooseveltovského“ idealismu. Stejná východiska ovšem v krajnější podobě pak prosazoval heterogenní proud s kolísajícím označením – radikalismus, socialismus, levice či později tzv. *New Left*. Konzervativci se hlásili spíše k Republikánské straně (*Grand Old Party*, GOP). Tradičně vyznávali zásadu limitovaného vládnutí celostátních institucí. Upřednostňovali individualismus a osobní iniciativu před navyšováním federálních výdajů. Podobně jako liberálové i oni ctili ústavu včetně dodatků, zároveň však pro ně hrála důležitou roli loajalita vůči USA, respektive zajištění národní bezpečnosti. Na domácí „rudé“ nahlíželi se značnou nedůvěrou, proto je daleko častěji prezentovali jako potenciální hrozbu. Po začátku studené války i oni opustili

---

³⁶⁵ Brewer, Susan A.: c. d., s. 87–140. Srv. Graubard, Stephen: c. d., s. 243–260. Srv. Kennedy, David M.: c. d., s. 852–858. Srv. Lipset, Seymour M.: c. d., s. 70–72.

³⁶⁶ *The House I Live In*, 1945, http://archive.org/details/THE_HOUSE_I_LIVE_IN.

³⁶⁷ Brewer, Susan A.: c. d., s. 141–178. Srv. Foglesong, David S.: *The American Mission and the Evil Empire*, Cambridge 2007, s. 105–128. Srv. Hixson, Walter L.: *Parting the Curtain: Propaganda, Culture and the Cold War 1945–1961*, New York 1998, s. 1–55.

³⁶⁸ Uvedené definice se budou zakládat na kontextu Spojených států, v evropském prostředí mají stejné termíny částečně odlišný obsah. Vymezení základních východisek liberálů a konzervativců bude taktéž pro názornost částečně schematizováno. Premisy rovněž nelze bezvýhradně vztahovat na konkrétní administrativy, protože politická praxe se často velmi lišila od deklarovaných idejí.

³⁶⁹ Nutno podotknout, že příslušnost k tomu, či onomu táboru se nutně neodvíjela od stranické příslušnosti. Nicméně demokraté bývají ve dvacátém století obecně ztotožňováni spíše s liberalismem a naopak.

„tradiční“ izolacionismus a nakonec se ztotožnili s novou rolí Spojených států ve světě. Následně usilovali o udržení co nejpevnější pozice své země.³⁷⁰ Naznačené dělení politicky aktivní veřejnosti významně ovlivnilo taktéž historiografii, která sledovala zhruba stejné trendy. U kontroverzních témat jako mccarthismus či komunistická špionáž se proto v odborné literatuře často nacházejí protikladné interpretace. V případě hollywoodského *blacklistu* doposud výrazně převažuje pohled ze strany liberálů nebo případně jeho radikálnějších „odnoží“.³⁷¹

Amerikanismus představuje komplexní ideologii, soubor specifických hodnot i národní identitu zároveň. Blízký ekvivalent by se nejen v rámci západní civilizace hledal patrně s obtížemi. Kvůli širokému vymezení se může projevat v mnoha různých podobách najednou, například jako takřka bezmezně individualistický, puritánsky upjatý i krajně patriotický. Z toho důvodu se k němu mohli hlásit ve stejném okamžiku jak hollywoodští „rudí“, tak „inkvizitoři“. Nicméně přesto se jedná o systém s mimořádnou životaschopností, jehož základní principy se od zformování prakticky nezměnily, a navíc se vždy těšily poměrně širokému přijetí.³⁷² Zároveň v něm lze nalézt řadu paradoxů. Ačkoli USA vznikly na principu univerzální rovnosti práv, dlouho v nich přetrvávalo otroctví. Státní uspořádání nabídlo občanům obrovskou svobodu myšlení, ti však často dobrovolně inklinovali ke konformitě. Obecně řečeno, americké myšlení kolísá mezi silným idealismem a utilitarismem. „Černou listinu“ ve filmovém průmyslu není možné interpretovat pouze jako exces studené války, ale rovněž jako integrální součást domácí tradice. Tento princip platí taktéž pro celý *Red Scare*. V druhé polovině čtyřicátých a v průběhu padesátých let se navíc střetly dvě obecné tendence, jež výrazným způsobem přispěly k intenzitě „honů na čarodějnice“. Zaprvé, míra patriotismu se nacházela na velmi vysoké úrovni. Zadruhé, po definitivním opuštění izolacionismu se Spojené státy rovnou postavily v novém bipolárním světě do role supervelmoci. Specifický charakter nového konfliktu v kombinaci s povahou komunismu učinil z „rudých“ univerzální protivníky.

---

³⁷⁰ Lipset, Seymour M.: c. d., s. 37–41, 198–213. Srv. White, John Kenneth: c. d., s. 107–196.

³⁷¹ Mezi knihy s opačnými interpretacemi lze zařadit mimo jiné následující tituly: Belfrage, Cedric: *The American Inquisition 1945–1960, A Profile of the McCarthy Era*, New York 1989. Srv. Fried, Richard M.: c. d. Srv. Haynes, John Earl: c. d. Srv. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d. Srv. Humphries, Reynold: c. d. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...* Viz s. 11–12, 119–124.

³⁷² Huntington, Samuel P.: c. d., s. 75.

b) Antikomunismus

Fenomén antikomunismu se ve Spojených státech zrodil záhy po úspěchu bolševického převratu v Rusku a přežívá až dodnes. Intenzita jeho projevů se různě měnila v závislosti na vnějších okolnostech, přičemž nejhysteričtější podoby dosáhla během konce čtyřicátých a první půlky padesátých let. Jak již bylo výše uvedeno, „hony na čarodějnice“ nelze spojovat pouze s Josephem McCarthym. Senátor z Wisconsinu sice vynikal mezi ostatními „inkvizitory“ uměním demagogie, ale mezi klíčové postavy spíše nepatřil. Opozice proti „rudým“ se skládala z velkého množství různých spolků, státních i federálních institucí či církví. Míra vlivu organizací se pochopitelně lišila, nicméně lze mezi nimi určit několik zásadních elementů. Nutno podotknout, že nikdy nedošlo k vytvoření jakéhosi jednotného tábora. Rozdílnost charakteru jednotlivých členů zapříčinila, že každý částečně sledoval vlastní specifické zájmy. Navíc mezi některými dokonce existovala rivalita. Kdo patřil do tohoto antikomunistického tábora? Co tedy měli jeho členové společného?

Výbor pro neamerickou činnost se stal jedním ze symbolů poválečných „honů na čarodějnice“. Jeho aktivity ovšem není možné zredukovat pouze na antikomunismus. HUAC ani nebyl první institucí hlídající skupiny, jež se nacházely v rozporu s domácím myšlením. Za přímého předchůdce lze považovat tzv. McCormack-Dickensteinův výbor (*McCormack-Dickstein Committee*) působící mezi lety 1934–1937.³⁷³ Ten se soustředil především na skupiny sympatizující s fašismem a nacismem. Jednalo se například o spolky typu Německo–americký svaz (*German American Bund*), Stříbrné košile (*Silver Shirts*) či Černá legie (*Black Legion*).³⁷⁴ Poté co se výbor v roce 1938 transformoval a do jeho čela se postavil demokratický kongresman z Texasu Martin Dies, se výrazněji akcentovala rovněž otázka komunistické infiltrace ve Spojených státech. Mezi další vyšetřované oblasti také patřil jižanský rasismus, respektive nechvalně proslulý *Ku Klux Klan*.³⁷⁵ Ačkoli HUAC vznikl s posvěcením Franklina Delana Roosevelta, někteří členové vyznávající konzervativní amerikanismus útočili taktéž na sociální zákonodárství

---

³⁷³ Používá se také název *Special Committee on Un-American Activities*. Ani tento výbor ovšem nepředstavoval úplně první případ podobných aktivit. Mezi lety 1918–1919 fungoval tzv. Overmanův výbor (*Subcommittee of the Committee on the Judiciary*), který se podílel i na rozpoutání prvního strachu z rudých. Na počátku třicátých let pak vznikl tzv. Fishův výbor (*Fish Committee*). Ten se rovněž pustil do vyšetřování domácích komunistů. Gladchuk, John Joseph: c. d., s. 15–49. Srv. Powers, Richard Gid: c. d., s. 1–42.

³⁷⁴ Gladchuk, John Joseph: c. d., s. 51–55. Srv. Haynes, John Earl: c. d., s. 65–393.

³⁷⁵ Goodman, Walter: c. d., s. 104–112. Srv. Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 5–9. Srv. Haynes, John Earl: c. d., l. 713–771.

New Dealu, v němž spatřovali nebezpečné bolševické principy.³⁷⁶ Během světového konfliktu vliv výboru spíše stagnoval, či dokonce klesal, v poválečném období ale začal opět postupně nabývat na síle. V první řadě se v kongresu podařilo prosadit permanentní status pro HUAC. Velkou měrou se na tomto úspěchu podílel John Elliott Rankin – svérázný politik z Mississippi s ostře rasistickými názory. Myšlenkovému světu zmíněného muže nedominovala fobie z „rudých“, nýbrž antisemitismus, což se odrazilo i v krátkodobém nasměrování aktivit instituce.³⁷⁷ Po vítězství republikánů ve volbách roku 1946 se novým předsedou stal John Parnell Thomas, jenž se zasadil o celkové zefektivnění a „profesionálnější“ přístup k antikomunismu. Na prahu „druhého strachu z rudých“ se výbor ocitl v dobré kondici a jeho vliv se minimálně až do poloviny padesátých let udržoval na vysoké úrovni.³⁷⁸

K radikálnímu antikomunismu se tradičně hlásila i Americká legie. Hlavním posláním organizace bylo starat se o válečné veterány a zajišťovat jim co nejvíce výhod. Jednalo se přitom o různou škálu aktivit sahajících od provozování zdravotnických zařízení, až po lobování v Kongresu Spojených států.³⁷⁹ Od založení v roce 1919 se však nedílnou součástí stalo i pěstování patriotismu. Preambule legionářské ústavy uváděla: „Pro Boha a vlast se sdružujeme za těmito účely: obhajovat a bránit Ústavu Spojených států amerických; udržovat právo a pořádek; pečovat a zvětšit stoprocentní amerikanismus...“³⁸⁰ Se silným vlastenectvím se zároveň spojovalo přesvědčení o nutnosti obrany Spojených států před vnějším nebezpečím, které se jednoznačně ztotožňovalo s komunismem. V knize *The Story of American Legion* se o „rudých“ hovořilo následovně: „Před branou civilizované Evropy číhá vlk. Jestli se dostane dovnitř, nic ho nezastaví před tím, aby uchvátil i nás... Zmíněný vlk je zběsilý. Je to bolševik. Šílí hladem a ne jen po těle, ale také po

---

³⁷⁶ Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 21–22. Srv. Griffith, Robert: *The Politics of Fear, Josef R. McCarthy and the Senate*, Amherst 1987, s. 30–32. Srv. White, John Kenneth: c. d., s. 32–38. Srv. Nathan, Eearl: c. d., s. 94. Srv. Powers, Richard Gid: c. d., s. 125–129. Srv. Schrecker, Ellen: *The Age of...*, s. 12.

³⁷⁷ Ačkoli John E. Rankin byl nevlivnějším členem HUAC v letech 1944–1946, nestál v jejím čele, protože již vykonával vedoucí funkci ve Výboru pro záležitosti veteránů (*Committee for Veterans' Affairs*). Předsedou v období 1945–1946 se stal Edward Joseph Hart, jeho vliv však lze označit spíše za slabý. Goodman, Walter: c. d., s. 167–189. Srv. Haynes, John Earl: c. d., l. 766–780.

³⁷⁸ Goodman, Walter: c. d., s. 190–350. Srv. Gladchuk, John Joseph: c. d., s. 67–86. Srv. Haynes, John Earl: c. d., l. 780–984.

³⁷⁹ Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 9–15. Srv. Fried, Richard M. c. d., s. 106–110. Srv. Powers, Richard Gid: c. d., s. 26–27, 88. Srv. Rumer, Thomas A.: *The American Legion, An Official History 1919–1989*, New York 1990, s. 1–4, 110–169, 258–301.

³⁸⁰ Wheat, George S.: *The Story of The American Legion*, New York 1919, s. 194.

duši...³⁸¹ Kvůli dvěma světovým konfliktům se členská základna v roce 1945 vyšplhala přes hranici tří miliónů vysloužilých vojáků. Takové množství představovalo nezanedbatelnou sílu při prosazování politických postojů.³⁸² Mezi nejčastější, ale také nejefektivnější formy nátlaku se řadily především hrozby uspořádání rozsáhlých bojkotů. Jen málokterá organizace ilustrovala tak názorně většinu atributů radikálního amerického patriotismu dvacátého století jako právě Americká legie.

Komunistická ideologie se definovala jako striktně materialistická, a proto se rovněž hlásila k ateismu. Pro všechna náboženství představovala vždy přirozeného protivníka. V prostředí Spojených států, v němž tradičně existovaly sklony ke křesťanskému fundamentalismu, platilo toto tvrzení dvojnásobně. I když se USA profilovaly pod vlivem protestantismu, klíčovou úlohu v opozici proti Kremlu zaujala především římskokatolická církev.³⁸³ Ta byla přitom paradoxně dlouhou dobu považována v severoamerické prostředí za podezřelý element, navíc zhruba v polovině devatenáctého století se její následovníci sami nakrátko ocitli v rolích „čarodějnic“.³⁸⁴ Mimo jiné právě také zapojení do obecného boje proti „rudým“ definitivně přispělo k úspěšnému zařazení do domácího „univerza“. Do pozice jednoho z vůdčích elementů v náboženském prostředí jí pomohla skutečnost, že oproti ostatním denominacím nebyla roztržistěná a měla celostátní zastoupení. Antagonismus vůči Moskvě ještě zvýraznila angažovanost SSSR ve španělské občanské válce. Vatikán totiž kritizoval republikánské síly za časté ničení tamějších kostelů i z násilností proti kléru.³⁸⁵ Mezi čelní katolické antikomunisty lze zařadit následující představitele. Od dvacátých let se v sovětské otázce aktivně angažoval otec Edmund Walsh a postupně se stal jednou z nejuznávanějších kapacit na

---

³⁸¹ Tamtéž, s. 182.

³⁸² Rumer, Thomas A.: c. d., s. 276–283, 302–307, 358–361. Srv. Wheat, George S.: c. d., s. 182–194.

³⁸³ Protestantské církve pochopitelně taktéž zastávaly ostré protikomunistické názory a Kreml interpretovaly jako antikrista, nicméně k výraznějšímu odporu proti Moskvě docházelo až spolu se stupňováním studené války. K nejvlivnějším skupinám bojujícím proti bolševismu patřily například *Church League of America* či o poznání menší *Christian Anti-Communist Crusade*. Haynes, John Earl: c. d., I. 1000–1025.

³⁸⁴ V polovině devatenáctého století ve Spojených státech existoval Řád zástavy poseté hvězdami (*Order of the Star Spangled Banner*) známý také pod označením jako tzv. Hnutí nezasvěcených (*Know Nothing movement*), který zastával ostré protikatolické postoje. Jeho členové se snažili aktivně proti Vatikánu vystupovat, ale tehdejší politickou scénu ovládla spíše otázka otroctví. Huntington, Samuel P.: c. d., s. 98–103.

³⁸⁵ Vatikán vnímal komunistickou hrozbu daleko dříve a intenzivněji než americké protestantské denominace, což z velké části podmiňoval celosvětový charakter katolické církve. Represivní náboženská politika ve východním bloku se jí taktéž přímo dotýkala. Haynes, John Earl: c. d., I. 1000–1025. Srv. Křen, Jan: *Dvě století střední Evropy*, Praha 2005, s. 594–597.

záležitosti SSSR. V roce 1919 založil vlivný vzdělávací ústav *George University School of Foreign Service*. Později také pomohl McCarthymu v nasměrování na téma domácí infiltrace „rudých“.³⁸⁶ Otec John F. Cronin patřil mezi další agilní propagátory apokalyptického pohledu na Kreml. Zasloužil se o vydání několika protibolševických pamfletů, při jejichž vypracovávání se mohl opřít o delikátní informace poskytnuté FBI.³⁸⁷ Patrně největší popularitu ovšem získal umírněnější Fulton J. Sheen. Proslavil se jak radiovým pořadem *The Catholic Hour* (1928–1952), tak později zejména televizní show *Life Worth Living* (1952–1957). V polovině šesté dekády se její pravidelná sledovanost vyšplhala až k pětadvaceti milionům diváků.³⁸⁸ Ústřední postavou byl kardinál Francis Spellman. Především po druhé světové válce aktivně podporoval intenzivní „hony na čarodějnice“, protože sdílel mimořádně silné přesvědčení o konspirativním charakteru CPUSA.³⁸⁹ Kromě významných individualit je potřeba ještě zmínit masové nátlakové organizace jako *Knights of Columbus* či *Catholic War Veterans*, fungující obdobně jako Americká legie. Na oborové scéně respektive v rámci CIO hrála důležitou roli *Association of Catholic Trade Unionists*.³⁹⁰

Konzervativní křídlo Obchodní komory Spojených států (*United States Chamber of Commerce*) se taktéž tradičně řadilo k odpůrcům všeho levicového. Velkou měrou přispělo k rozpoutání „prvního strachu z rudých“ a dlouhodobě se vymezovalo proti odborovému hnutí. Jeho lobby se rovněž snažila oddalovat diplomatické uznání SSSR. Antagonismus vůči Moskvě nezmizel ani během existence Velké trojky.³⁹¹ Mezi nejvlivnější „architektky“ vypjatého antikomunismu komory patřili Francis P. Matthews a Emerson P. Schmidt. Oba muži sdíleli apokalyptické vidění sovětské ideologie ohrožující vnitřní bezpečnost USA. Koncem

³⁸⁶ Haynes, John Earl: c. d., I. 1032–1039.

³⁸⁷ Cronin například stál za vydáním pamfletů s názvy *The Problem of American Communism in 1945* či *Communist Infiltration in United States, Its Nature and How to Combat It*. Zvláště poslední jmenovaná publikace měla poměrně velký ohlas. U.S. Chamber of Commerce, *Communist Infiltration in United States, Its Nature and How to Combat It*, Washington 1946, s. 38. Srv. Haynes, John Earl: c. d., I. 1046–1059. Srv. Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 81–82. Srv. Schrecker, Ellen: *The Age of...*, s. 14.

³⁸⁸ Antikomunismus sice nepředstavoval hlavní náplň pořadu, ale stal se běžnou součástí coby antagonismus vůči katolicismu. Sheen se byl natolik populární a uznávanou televizní hvězdou, že dokonce získal v roce 1952 cenu *Emmy*. Doherty, Thomas: c. d., 153–160. Srv. Whitfield, Stephen J.: *The Culture of the Cold War*, Baltimore – London 1996, s. 170–172.

³⁸⁹ Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 29–30. Srv. Powers, Richard Gid: c. d., s. 133, 194, 227–228. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 74–75.

³⁹⁰ Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 32–35. Srv. Haynes, John Earl: c. d., I. 1072–1113.

³⁹¹ Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 74–9. Srv. Heale, M. J.: c. d., s. 133–139.

roku 1945 dostali z pověření předsedy Erika Johntsona na starost vypracování zprávy o hrozbě bolševismu v Evropě a jeho možného vlivu na USA.³⁹² Na konečné podobě se podílel především otec John Cronin, jehož spoluúčast byla nejprve zamlčována. Pamflet vyšel na začátku října 1946 pod názvem *Komunistická infiltrace ve Spojených státech, její povaha a jak s ní bojovat (Communist Infiltration in United States, Its Nature and How to Combat It)* a vyvolal nezanedbatelnou odezvu.³⁹³ Závěrečná výzva nejlépe vystihovala obsah celého dokumentu: „Chce-li Amerika zůstat silná a svobodná, musí se ochránit před pronikáním systému, který je zcela nepřátelský vůči jejím ideálům.“³⁹⁴ Obchodní komora neusilovala pouze o osvětu domácího obyvatelstva, ale zároveň tlačila na Trumanovu administrativu, aby zavedla tvrdší domácí kurz proti členům CPUSA, nebo vytvořila programy na kontrolu loajality federálních zaměstnanců.

V případě konzervativních politiků a intelektuálů představoval odpor proti Moskvě jedno z tradičních východisek. U osobností jako bývalý prezident Herbert Hoover, republikánští politici Robert Taft, Thomas E. Dewey či profesor filozofie James Burnham se jednalo o zcela přirozenou záležitost.³⁹⁵ Zároveň neřídka kdy kritizovali i některé sociálně laděné legislativy Rooseveltovy administrativy.³⁹⁶ U liberálů se antikomunismus prosazoval pozvolněji a výraznější premisou se stal až v období po druhé světové válce. Ovšem ani tak nedošlo k jeho absolutnímu přijetí.³⁹⁷ Rozhodně nejvýznamnějším uskupením, které se ostře vymezilo proti Kremlu, se stali Američané pro demokratickou akci (*Americans for Democratic Action*, ADA). Tato organizace vykryštovala na počátku roku 1947 z neshod v otázce podpory Sovětského svazu a to mezi lidmi obecně hlásícími se k odkazu *New Dealu*. K čelním osobnostem ADA se řadili například Eleanor Rooseveltová, teolog a etik Reinhold Niebuhr, uznávaný harvardský historik Arthur Schlesinger, Jr. či

---

³⁹² Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 78–89. Srv. Fried, Richard M.: c. d., s. 85, 97.

³⁹³ Tamtéž, s. 80–82. Srv. Powers, Richard Gid: c. d., s. 196–197. Publikační činnost Obchodní komory Spojených států tím rozhodně neskončila. I v následujících letech vzešla z její provenience řada antikomunistických pamfletů.

³⁹⁴ United States Chamber of Commerce, *Communist Infiltration...*, s. 38. Srv. Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 81–82.

³⁹⁵ Ve třicátých letech se Burnham hlásil k trockistickému hnutí, ale již na počátku následující dekády konvertoval ke konzervativnímu proudu. Během studené války pak propagoval tvrdou zahraniční politiku proti Sovětskému svazu. Tamtéž, s. 52–60. Srv. Powers, Richard Gid: c. d., s. 206–207.

³⁹⁶ Foglesong, David S.: c. d., s. 64–65. Srv. Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: c. d., s. 42–70.

³⁹⁷ Haynes, John Earl: c. d., l. 1278–1335.

budoucí neúspěšný kandidát na prezidenta Hubert Humphrey.³⁹⁸ Opozici proti zmíněnému proudu pak tvořili především příznivci Henryho Wallace respektive Progresivní strany (*Progressive Party*).³⁹⁹ Konečně neméně důležitým bylo rovněž vítězství antikomunistického kurzu v dříve značně „rudé“ odborové centrále Kongresu průmyslových organizací. Nejpozději do poloviny padesátých let se podařilo předákovi Philipovi Murraymu, který se o toto směřování nejvíce zasazoval, takřka marginalizovat vliv CPUSA v CIO.⁴⁰⁰

Patrně nejdůležitější úlohu v poválečných „honech na čarodějnice“ sehrál Federální úřad pro vyšetřování, jenž byl neodmyslitelně spjat s Johnem Edgarem Hooverem. Jen málokterá osobnost dvacátého století dokázala vzbudit tolik kontroverzí jako právě on. Postupně se kolem něj vytvořila aura, v níž lze oddělit realitu od mýtů jen s velkými obtížemi. Pro některé představoval hrdinu usilujícího o bezpečnost Spojených států, zatímco pro jiné takřka všemocného „velkého bratra“. Ačkoli se jedná o extrémní interpretace, oba protipóly v jistém ohledu paradoxně odrážely skutečnost. Hoover se ujal vedoucí funkce FBI v roce 1924 a vydržel v ní až do své smrti v květnu 1972. Během této doby se mu podařilo vybudovat efektivní, centralizovanou instituci s velkým vlivem. Pravomocně spadal úřad pod generálního prokurátora a měl primárně shánět důkazní materiály a vyšetřovat nejružnější celostátní kriminální činnost.⁴⁰¹ Klíčový nárůst kompetencí přišel na konci čtvrté dekády. Prezident Roosevelt se nechal přesvědčit, že v souvislosti se zvyšující se potenciální hrozbou zahraniční konspirace se musí přijmout adekvátní protipatření. V zájmu zvýšení národní bezpečnosti proto přiznal FBI, ne však jako jediné organizaci, právo monitorovat podezřelou špionážní činnost.⁴⁰² Nutno dodat, že se částečně jednalo o opodstatněné opatření. Pro Hoovera to ovšem znamenalo spíše jen oficiální legitimizaci dlouhodobé posedlosti komunistickou infiltrací. V průběhu čtyřicátých a na počátku padesátých let probíhal doslova *boom* sledování. Mezi

---

³⁹⁸ Falk, Andrew J.: c. d., s. 80–85. Srv. Haynes, John Earl: c. d., l. 1342–1359. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 77–78. Srv. White, John Kenneth: c. d., s. 40–42.

³⁹⁹ Falk, Andrew J.: c. d., s. 77–80. Srv. Powers, Richard Gid: c. d., s. 199–207.

⁴⁰⁰ Haynes, John Earl: c. d., l. 1461–1536. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 336–340.

⁴⁰¹ Podobné vymezení mu určovalo poměrně široké pole působnosti. Například ve dvacátých a třicátých letech se aktivity soustředily především na boj s gangstery. Jeffreys–Jones, Rhodri: c. d., s. 1–71. Srv. Messick, Hank: *John Edgar Hoover, A critical examination of the Director and of the continuing alliance between crime, business, and politics*, New York 1972, s. 9–22.

⁴⁰² Hoover argumentoval při debatách s odpovědnými autoritami dvěma následujícími tezemi: 1) Pro efektivní boj s fašismem a komunismem je nezbytné používat tajné metody. 2) Americký demokratický systém vzhledem ke svému charakteru umožňuje snadné pronikání těchto živlů. Jeffreys–Jones, Rhodri: c. d., s. 103–106. Srv. Donner, Frank J.: *The Age of Surveillance, The Aims and Methods of America's Political Intelligence System*, New York – Toronto 1980, s. 56–60.

hlavní cíle samozřejmě patřili příznivci sovětské ideologie.⁴⁰³ Do roku 1953 bylo prověřeno až šest milionů lidí, počet agentů se vyšplhal k zhruba šesti a půl tisícům, přičemž dalších přibližně pět tisíc lidí se stalo placenými informátory.⁴⁰⁴ Hoover navíc antikomunistický tábor podle potřeby zásoboval materiály o „rudých“. Kredit federální organizace se v americké společnosti neustále držel na poměrně vysoké úrovni. Situace se změnila až po roce 1972, kdy začaly vyplouvat na povrch důkazy o bezprecedentním narušování individuálních svobod, dalekosáhlém překračování pravomocí i projevech kultu osobnosti šéfa FBI, jenž se rázem změnil v *l' enfant terrible* Spojených států.⁴⁰⁵

Aliance filmového průmyslu pro zachování amerických hodnot sice neměla celostátní přesah, její bezprostřední vliv na Hollywood byl ale přinejmenším stejně velký jako v případě výše zmíněných uskupení. Ve značně patriotické organizaci vzniklé v roce 1944 se sdružili výrazně konzervativně smýšlející jedinci jako například Walt Disney, James K. McGuinness, Adolphe Menjou či herecká ikona John Wayne. Do čela se postavil Sam Wood obecně proslulý radikálním antikomunismem.⁴⁰⁶ Hlavní náplní se mělo stát následující: „Odmítáme snahu komunistů, fašistů a jiných totalitárně smýšlejících skupin o přeměnu tohoto mocného média (kinematografie – pozn. D. S.) v nástroj šíření neamerických ideálů či přesvědčení. Zásadami danými naší organizací se zavazujeme k boji proti úsilí jakékoliv skupiny, či jedince narušit loajalitu filmového průmyslu ve vztahu k

---

⁴⁰³ Již dříve se Hoover zabýval podobným sledováním. Od poloviny dvacátých let vedl složky na nejrůznější jedince obsahující kompromitující materiály, které se daly využít k vydírání politiků. Jednalo se zejména o sexuální delikty. Později se tato praxe proměnila v obsesi. Již tehdy jeho pozornost poutala také levicová komunita. Kontroverzních služeb využívali ke svému prospěchu oba republikánští prezidenti Coolidge i Hoover. Taktéž Roosevelt byl v kontaktu s FBI. Právě on ho pověřil během četných stávek sledováním činnosti komunistické strany. Taktéž ani v politickém boji s izolacionisty FDR nepohrdl pomocí FBI. Jeffreys–Jones, Rhodri: c. d., s. 121–125. Srv. Donner, Frank J.: c. d., s. 52–78. Srv. Messick, Hank: c. d., s. 23–37.

⁴⁰⁴ I v druhé polovině padesátých let probíhaly další útoky proti komunistické straně. V roce 1956 bylo Hooverem prosazeno spuštění programu COINTELPRO (*Contraintelligence Program*) namířeného i proti CPUSA. Jeffreys–Jones, Rhodri: c. d., s. 137–148, 170. Srv. Donner, Frank J.: c. d., s. 104–107, 126–138, 181–195. Srv. Schrecker, Ellen: *Many Are...*, s. 203–239.

⁴⁰⁵ Tažení proti sověty řízené subverzi na území USA zaujalo Hooverův úřad natolik, že kvůli ní přehlížel ostatní problémy, zvláště nárůst síly mafie. Jeffreys–Jones, Rhodri: c. d., s. 161–168, 175–190.

⁴⁰⁶ MHL, Hall, Barbara (interviewer): *An Oral History With M. W. Vogel*, Beverly Hills 1991, s. 199–204. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 209–211. Srv. Andrew J. Falk: c. d., s. 37–38. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 318–320. Srv. Wills, Garry: *John Wayne's America*, New York 1998, s. 195–199.

principům svobodné Ameriky, která ho zrodila.“⁴⁰⁷ Patriotický tábor našel velmi cenný kontakt ve filmovém průmyslu ve členech MPA, což se mimo jiné prokázalo již na jaře 1947, kdy jako první ochotně spolupracovali s Výborem pro neamerickou činnost.⁴⁰⁸ Nicméně její hlavní role do budoucna spočívala především v dozoru nad Hollywoodem.

Radikální patrioté vnímali komunismus ve značně fundamentální podobě, a proto rovněž způsob, jakým ho prezentovali, lze chvílemi označit za hysterický. Příznačný vhléd do rétoriky „inkvizitorů“ nabízela například díla jako radiová show *I Was a Communist for FBI* (1952–1954), film *The Iron Curtain* (1948) či nespočet různých pamfletů. Jejich pochopení pravé povahy bolševické ideologie sice odpovídalo realitě daleko více než interpretace prosovětsky smýšlejících lidí, ale především apokalyptické vidění CPUSA bylo přehnané.⁴⁰⁹ Analýza argumentace proti domácím „rudým“ nastíní několik důležitých východisek pro poválečné „hony na čarodějnice“. Na základě této perspektivy se totiž může do značné míry postavit mezi antikomunismus a amerikanismus rovnítko.

V příručce Výboru pro neamerickou činnost s názvem *Sto věcí, které byste měli vědět o komunismu* (*100 Things You Should Know about Communism*) se objevilo následující tvrzení: „Víte, jak dnes vypadají Spojené státy. Chcete-li pravý opak, měli byste se přidat ke komunistům. Ale dříve než tak uděláte, zapamatujte si, že ztratíte nezávislost, majetek a svobodu mysli.“⁴¹⁰ Uvedený citát obsahoval jednu ze zásadních tezí krajních patriotů. Spojené státy ztotožňovali s dobrem, naopak Sovětský svaz označili za nutný protipól – zlo. V jejich „univerzu“ se oba myšlenkové systémy navzájem vylučovaly. Nikdo proto nemohl být pravým Američanem a zároveň členem CPUSA. V intencích černobílého vidění se pak každý podobný jedinec stal potenciální hrozbou. Pregnantně to vyjádřil John Edgar Hoover během slyšení před HUAC: „Není žádných pochyb o tom, že každá dvojaká loajalita různých podob k jakékoliv jiné zemi je vážnou hrozbou pro bezpečnost tohoto

---

⁴⁰⁷ Sam Wood během svého výslechu před HUAC v roce 1947 přečetl dokument, z něhož pochází uvedená citace popisující hlavní principy MPA. House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding...*, s. 56.

⁴⁰⁸ Viz s. 23–24.

⁴⁰⁹ House Committee on Un-American Activities, *Report on the Communist...*, s. 1–43. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding...*, s. 92–93, 99–106. Srv. House Committee on Un-American Activities, *Investigation of Un-American Propaganda Activities in the United States, H.R. 1884 and H.R. 2122*, 80th Cong., 1st sess., Washington 1947, s. 33–39.

⁴¹⁰ House Committee on Un-American Activities, *100 Things...*, s. 9.

státu.⁴¹¹ Stigmatizaci „rudých“ se dále zvětšovala skutečnost, že konzervativní média je často prezentovala co by zrádce, podvodníky, lháře a morálně zvrhlé osoby vyznávající ateismus. V kontextu silně křesťanského prostředí USA proto vše ještě navíc nabývalo rozměrů „křížácké výpravy“. Antikomunistická rétorika zkrátka demonizovala vše, co jen zdánlivě zavánělo „Kremlem“, a na druhou stranu přikla Spojeným státům úlohu spasitele.

Radikální patrioté dále útočili na rozpínavý charakter komunismu, který podle bolševické ideologie měl vyústit až v celosvětovou nadvládu. Úplně první bod zmiňované příručky Výboru pro neamerickou činnost uváděl následující definici: „Co je komunismus? Systém, kterým chce malá skupina lidí vládnout světu.“⁴¹² Vývoj světových událostí v prvních pěti poválečných letech navíc tomuto schématu zdánlivě přesně odpovídal. V teoretické rovině se expanze Kremlu mohla uskutečnit především díky Leninově tezi o straně, jakožto politické avantgardě mas, respektive skupině složené z malého počtu profesionálních revolucionářů. Aktuálnost nebezpečí možného převratu ve Spojených státech demonstroval John Edgar Hoover na příkladu, který také uvedl během výslechu před HUAC: „Velikost strany je relativně nedůležitá, a to kvůli entuziasmu a železné disciplíně, jíž se její členové řídí.“⁴¹³ V této souvislosti je pozoruhodné sledovat skutečnost, že v roce 1917, kdy bolševici svrhli ruskou vládu, připadalo na jednoho komunistu 2277 lidí. Dnes ve Spojených státech připadá na jednoho komunistu 1814 lidí.⁴¹⁴ Nejenže se zmíněná teze zakládala spíše na demagogii než na relevantní úvaze, obsahovala i výrazný prvek existence trvalé „skryté hrozby“. Podle šéfa FBI „podzemní“ fungování významným způsobem zvětšovalo akční rádius členů CPUSA a usnadňovalo jim infiltrování do nejružnějších sfér běžného života.⁴¹⁵ Přirozenou obranou před takovou konspirací

---

⁴¹¹ John Edgar Hoover předstoupil před Výbor pro neamerickou činnost, pochopitelně jako přátelský svědek, dne 26. března 1947. House Committee on Un-American Activities, *Investigation of Un-American...*, s. 47.

⁴¹² House Committee on Un-American Activities, *100 Things...*, s. 5.

⁴¹³ Podle Hooverem sdělených informací byla početní základna oficiálně přihlášených členů komunistické strany následující: New York 30 000, Kalifornie 8 553, Illinois 6 500, Ohio 3 838, Oregon 3 654, Washington 2 752, New Jersey 2 487 a Michigan 2 135. House Committee on Un-American Activities, *Investigation of Un-American...*, s. 37.

⁴¹⁴ Tamtéž, s. 37–38.

⁴¹⁵ Tamtéž, s. 37–39.

zajišťovalo veřejné identifikování „rudých“, a proto se jedním z nejtypičtějších fenoménů „honů na čarodějnice“ stala právě jména.⁴¹⁶

Internacionální charakter komunismu zapříčinil další silně inkriminující skutečnost. Rigidně interpretované dogma o stranické disciplíně totiž do čela hnutí nestavělo Ústřední vedení (CEC) v New Yorku, ale Kreml. Kvůli poměrně častým změnám oficiální linie získali „rudí“ image pouhých loutek. Radikální patrioti je zkrátka považovali za pouhé exponenty vlivu Moskvy.⁴¹⁷ Princip podřízenosti centralizované moci rovněž odkazoval na absolutistický způsob správy, proti čemuž se americké myšlení tradičně vymezovalo. Předpoklad upřednostňování cizího, navíc nepřátelského, zřízení na úkor loajality vůči vlastní zemi vedl konzervativce k závěru, že členové CPUSA nelze považovat za americké občany. Na základě této premisy jim následně odmítali přiznat práva garantovaná ústavou i Listinou práv.⁴¹⁸ Špionážní činnost ve prospěch Sovětského svazu sloužila jako doklad široké konspirace a rovněž poskytovala mimořádně pádný argument ospravedlňující zákroky proti komunistům.

Antikomunistický tábor se skutečně skládal z celé řady méně či více důležitých členů rekrutujících se z federálních institucí, církevních i intelektuálních kruhů nebo jen prostředí soukromého charakteru. Mezi některými sice probíhala spolupráce, ale její intenzitu dosahující míru jakési celostátní konspirace je nutné vyloučit. Jediným opravdu shodným východiskem se stalo označení „rudých“ za aktuálně největší hrozbu pro bezpečnost Spojených států, respektive svobodného světa. Internacionální povaha tohoto hnutí spolu s proklamovanými revolučními ambicemi navíc vedla k přesvědčení o existenci „páté kolony“ uvnitř USA. Aktivním bojem se mělo dosáhnout neutralizace podobné hrozby.⁴¹⁹ Ve zmíněných uskupeních se ovšem vyskytovali zejména jedinci s aktivním zájmem o politické dění i světové události. Vnímal americká společnost komunismus stejným způsobem?

---

⁴¹⁶ House Committee on Un-American Activities, *100 Things...*, s. 16, 20. Srv. United States Chambre of Commerce, *Communist Infiltration...*, s. 33–37. Srv. United States Chambre of Commerce, *Communism: Where...*, s. 40–45.

⁴¹⁷ House Committee on Un-American Activities, *Report on the Communist...*, s. 80–83.

⁴¹⁸ House Committee on Un-American Activities, *100 Things...*, s. 16. Srv. House Committee on Un-American Activities, *The Shameful Years...*, s. 1–2. Srv. United States Chambre of Commerce, *Communism: Where...*, s. 38–39.

⁴¹⁹ U liberálních antikomunistů toto východisko nebylo rozhodně tak silné jako o konzervativních patriotů.

c) „Druhý strach z rudých“?

Dosavadní analýza se soustředila především na elity Spojených států, což samozřejmě nelze interpretovat jako obecné východisko celé společnosti. Jakým způsobem vnímali obyčejní Američané komunismus? Lišil se jejich pohled od vize „inkvizitorů“, nebo sdíleli podobná východiska? Podle tradičního konceptu zasáhla USA na počátku studené války silná hysterie, během níž se hledali „rudí“ doslova za každým rohem. Strach z bolševiků se měl stát každodenní součástí života většiny obyvatelstva. Detailní rozbor dobových průzkumů veřejného mínění však tuto tezi potvrdil jen částečně.

Sledování postoje Američanů vůči komunismu je možné především díky Georgovi Gallupovi, který se veřejným míněním zabýval již od poloviny třicátých let.⁴²⁰ Z průzkumů prováděných mezi lety 1936–1941 vyplývá, že již tehdy se nadpoloviční většina Američanů přikláněla k antikomunismu. Například ve studii z dubna 1937 by 61 % respondentů upřednostnilo fašismus před bolševismem.⁴²¹ O rok později se sice sympatie již zřetelně přikláněly k SSSR, ale specifické vnímání Kremlu dokládala už jen skutečnost, že se oba ideologické systémy spojovaly v podobných dotazech.⁴²² Kontinuitu negativního postoje dokládaly závěry průzkumu z jara 1941, v nichž represivní přístup proti členům CPUSA získal více než dvoutřetinovou podporu.⁴²³ Éra Velké trojky pochopitelně zapříčinila dílčí zlepšení image Moskvy, ovšem záhy po skončení druhé světové války se opět začal vracet dřívější trend, který naopak dále ještě sílil. Existovala široká shoda ohledně omezování působení amerických „rudých“ ve veřejném životě, ať už v přístupu

---

⁴²⁰ V roce 1935 vznikl ústav pro výzkum veřejného mínění *American Institute of Public Opinion*. Jejím zakladatelem byl George Gallup, jenž se na území Spojených států stal jedním z prvních propagátorů této činnosti. V zájmu co největší objektivity odmítal provádět výzkumy sponzorované zájmovými skupinami. Od roku 1936 začal provádět celostátní průzkumy mínění o nejrůznějších aktuálních tématech ze sociální, politické i hospodářské oblasti. V roce 1958 pak došlo k vytvoření již o poznání modernější Gallupovy organizace (*Gallup Organization*). <http://www.gallup.com/corporate/21364/George-Gallup-19011984.aspx>.

⁴²¹ Gallupův průzkum, 6. dubna, 1937. Text otázky: „Kdybyste si měli vybrat mezi fašismem a komunismem, co byste zvolili?“ Fašismus, 61 %; Komunismus, 39 %. Takřka se stejným výsledkem dopadla i studie na velmi podobnou otázku z následujícího roku. Gallupův průzkum, 21. června, 1938. Text otázky: „Co si myslíte, že je horší, komunismus, nebo fašismus?“ Fašismus, 42 %; Komunismus, 58 %.

⁴²² Gallupův průzkum, 21. června, 1938. Text otázky: „Co si myslíte, že je horší, komunismus, nebo fašismus?“ Fašismus, 42 %; Komunismus, 58 %. Příklon k fašismu nevyplýval ze sympatií ke krajně pravicové ideologii, ale spíše z poměrně malé informovanosti o dění v Evropě.

⁴²³ Gallupův průzkum, 10.–15. dubna, 1941. Text otázky: „Kdyby bylo na vás, co byste udělali s komunistickou stranou v této zemi (USA)?“ Podniknout represivní opatření, 64 %; Uvěznit, 5 %; Neudělat nic 8 %.

k některým profesím či do sdělovacích prostředků.⁴²⁴ Dále panovalo přesvědčení o jejich primární loajalitě Kremlu na úkor vlasti, zároveň se u nich předpokládala neschopnost být dobrými křesťany.⁴²⁵ Statistika nabízející zajímavý dobový vhled se ptala: „Co si myslíte, že by mělo být uděláno s komunisty v této zemi?“ Získané výsledky měly následující podobu: „Zabít nebo uvěznit, 36 %; Zakročit proti nim za účelem deaktivace, 16 %; Pečlivě je pozorovat, 7 %; Nedělat nic, 16 %; Bez názoru, 25 %.“⁴²⁶ Korejská válka zmíněné tendence ještě radikalizovala, ačkoli samotný konflikt (přímý boj proti sovětské hrozbě) se postupně stával spíše nepopulárním.⁴²⁷ Po Hissově případu, a především po vystoupení Josepha McCarthyho, se také často skloňovaným tématem stala špionáž ve federálních institucích, přičemž téměř tři čtvrtiny obyvatel USA věřily v tento druh infiltrace.⁴²⁸ Zkrátka v první polovině

⁴²⁴ Gallupův průzkum, 26.–31. července, 1946. Text otázky: „Mělo by být americkým komunistům povoleno pracovat ve veřejných službách této země?“ Ano, 17 %; Ne, 69 %; Bez názoru 14 %. Srv. Gallupův průzkum, 28. března – 2. dubna, 1947. Text otázky: „Mělo by být Američanům, kteří jsou členové komunistické strany, zakázáno pracovat ve veřejných službách, nebo by měli mít stejná práva na zaměstnání ve vládních pozicích?“ Mělo by být zakázáno, 67 %; Měli by mít stejná práva, 19 %. Srv. Gallupův průzkum, 6.–11. března, 1949. Text otázky: „Myslíte si, že komunisté by měli být, nebo neměli být odstraněni z pracovních pozic v americkém průmyslu, který by byl důležitý ve válečné době?“ Měli, 87 %; Neměli, 7 %; Bez názoru, 6 %.

⁴²⁵ Gallupův průzkum, 26.–31. července, 1946. Text otázky: „Myslíte si, že Američané náležející ke komunistické straně jsou loajální k USA, nebo SSSR?“ Loajální k USA, 23 %; Loajální k SSSR, 48 %; Bez názoru, 29 %. Srv. Gallupův průzkum, 28. března – 2. dubna, 1947. Text otázky: „Myslíte si, že Američané náležející ke komunistické straně jsou loajální k USA, nebo SSSR?“ Loajální k USA, 18 %; Loajální k SSSR, 61 %; Bez názoru, 21 %. Srv. Gallupův průzkum, 24.–29. října, 1947. Text otázky: „Myslíte si, že komunisté v USA se řídí rozkazy z Moskvy?“ Ano, 62 %; Ne, 13 %; Bez názoru 25 %. Srv. Gallupův průzkum, 30. července – 4. srpna, 1948. Text otázky: „Kdyby začala válka s Ruskem, myslíte si, že by komunisté ve Spojených státech pomohli své zemi, nebo by se snažili působit proti Spojeným státům?“ Pomohli by USA, 8 %; Pracovali by proti nim, 73 %; narukovali by do armády, 4 %; Bez názoru, 15 %. Srv. Gallupův průzkum, 22.–28. července, 1949. Text otázky: „Myslíte si, že člověk může být dobrý křesťan a zároveň člen komunistické strany?“ Ano, 11 %; Ne, 77 %.

⁴²⁶ Gallupův průzkum, 14.–19. června, 1946. Srv. Na stejnou otázku byl proveden průzkum o dva roky později. Gallupův průzkum, 8.–13. května, 1948. Nic, toto je demokratická země, 8 %; Neměli by být podporováni, měli by být jinak učení, 3 %; Nechat je blouznit, ale hlídat je, 1 %; Zakročit proti nim, 14 %; Nepouštět je k vládním pozicím, 3 %; Snažit se jich zbavit, 12 %; Deportovat je, 22 %; Zastřelit je nebo pověsit, 4 %; Uvěznit je, 3 %; Postavit je mimo zákon, 8 %; Různé, 5 %; Neví, jak odpovědět, 16 %.

⁴²⁷ Gallupův průzkum, 30. července – 4. srpna, 1950. Text otázky: „Co by mělo být uděláno se členy komunistické strany ve Spojených státech v případě války s Ruskem?“ Dát je do internačních táborů, 22 %; Uvěznit je 18 %; Poslat je pryč ze Spojených států, exil, 15 %; Poslat je do Ruska 13 %; Zastřelit nebo oběsit, 13 %; Sledovat je, přinutit je registrovat, 4 %; Nic, každý má svobodu myšlení, 1 %; Různé, 9 %; Bez názoru 10 %. Srv. White, John Kenneth: c. d., s. 68–69, 81–89.

⁴²⁸ Gallupův průzkum, 9.–14. prosince, 1954. Text otázky: „Myslíte si, že jsou v současné době ve vládě ve Washingtonu komunisté?“ Ano, 74 %; Ne, 10 %; Bez názoru, 16 %. Srv. Gallupův průzkum, 4.–9. června, 1950. Text otázky: „Jaké jsou vaše názory na obvinění senátora Josepha McCarthyho, že ve State Departmentu se nacházejí komunisté?“ Oprávněnost nebo víra v obvinění – touží po tom, aby nás zbavil komunistů a má pravdu. Věřím, že tam jsou komunisté, 45 %; Částečný souhlas – musí být nějaký relevantní základ na jeho obviněních, ale jsou velmi přehnaná. Vypadají pravdivě, ale bohužel byla zveřejněná, etc., 16 %; Neoprávněná, nepravdivá – McCarthy je chátka a

padesátých let dosáhlo obecné vnímání míry nebezpečnosti komunismu jednoho z vrcholů. V tomto ohledu skutečně naplno propukl „strach z rudých“.⁴²⁹

Celkový rozměr a intenzitu antikomunistické „hysterie“ ve Spojených státech však nelze absolutizovat. Existovala řada limitujících skutečností hovořících v neprospěch „tradičního“ konceptu „druhého strachu z rudých“. Ačkoli se Američané dlouhodobě vymezovali vůči sovětské ideologii, jen málo kdo se aktivně zapojoval do „honů na čarodějnice“. Podobná činnost se spíše očekávala od federálních orgánů, jež měly zajišťovat národní bezpečnost. Pozice nejslavnějšího „inkvizitora“ Josepha McCarthyho taktéž nebyla příliš pevná. Veřejnost sice souhlasila s jeho obviněními jako obecným principem, ale osoba senátora z Wisconsinu již vzbuzovala kontroverze.⁴³⁰ Daleko lépe si v tomto ohledu vedl Federální úřad pro vyšetřování, jehož popularita se udržovala na mimořádně vysoké úrovni. Výše uvedené závěry prokázaly silné protisovětské názory populace USA, jednalo se však vždy o vnímání bolševismu jako „izolovaného“ fenoménu – tedy nezařazeného do širokého kontextu. Průzkumy zohledňující celkové klima ve společnosti zpravidla řadily otázku domácího i zahraničního komunismu na okraj zájmu. Například studie Samuela Stouffera z roku 1954 odhalila, že největší obavou 80 % obyvatelstva se staly osobní a rodinné problémy. Naopak méně než 1 % se vyslovilo přímo pro záležitosti spojené s „rudými“.⁴³¹ (Viz graf č. 5) S jistou mírou

---

buřič hledající osobní slávu. Usiluje o znovuzvolení, nevěřte tomu, obvinění jsou nepodložené lži, 31 %; Možná má pravdu, možná ne – někdy si myslím, že tam jsou, někdy si nejsem jist, 8 %.

⁴²⁹ Gallupův průzkum, 9.–14. prosince, 1951. Text otázky: „Zde je zajímavý experiment. Zjistíte, že čtverce na grafu jdou z extrému plus pět do druhého extrému minus pět. Dejte prst na čtverec, který nejlépe vyjadřuje vaše citění ohledně komunismu.“ Pět, 78%. Srv. (Text otázky se u uvedených průzkumů opakuje – pozn. D. S.) Gallupův průzkum, 31. srpna 1952. Pět, 81 %. Srv. Gallupův průzkum, 9.–14. října, 1953. Pět, 89%. Srv. Gallupův průzkum, 19. –24. březen, 1954. Pět, 94%.

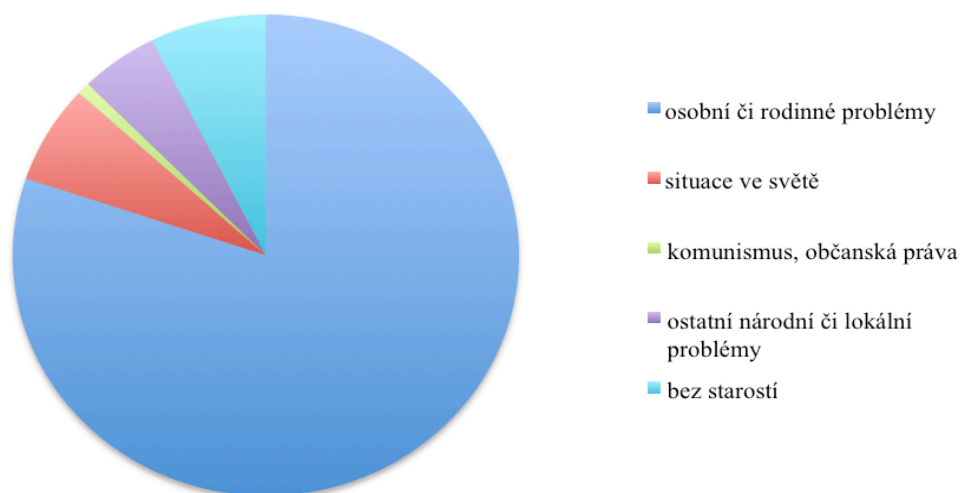
⁴³⁰ Gallupův průzkum, 4.–9. června, 1950. Text otázky: „Jaké jsou vaše názory na obvinění senátora Josepha McCarthyho, že ve State Departmentu se nacházejí komunisté?“ Oprávněnost nebo víra v obvinění – touží po tom, aby nás zbavil komunistů a má pravdu. Věřím, že tam jsou komunisté, 45 %; Částečný souhlas – musí být nějaký relevantní základ na jeho obviněních, ale jsou velmi přehnaná. Vypadají pravdivě, ale bohužel byla zveřejněná, etc., 16 %; Neoprávněná, nepravdivá – McCarthy je chátra a buřič hledající osobní slávu. Usiluje o znovuzvolení, nevěřte tomu, obvinění jsou nepodložené lži; 31 %; Možná má pravdu, možná ne – někdy si myslím, že tam jsou, někdy si nejsem jist, 8 %. Srv. Gallupův průzkum, 28. března–2. dubna, 1953. Text otázky: „Máte nějaký názor o senátoru Josephu McCarthy (Wisconsin)?“ Ano, 43%; Ne, 57%. „Ti kteří se vyjádřili kladně: Jaký je váš názor na senátora McCarthyho?“ Pozitivní, 19%; Nepříznivý, 22%; Neutrální, 2%. Srv. Gallupův průzkum, 12.–17. června, 1954. Text otázky: „Řekli byste, že máte příznivý, či nepříznivý názor na senátora Josepha McCarthyho?“ Příznivý, 34%; Nepříznivý, 45%; Bez názoru, 21%.

⁴³¹ Stouffer, Samuel A.: c. d., s. 58–77. Velmi podobné závěry se objevily již v Gallupových průzkumů z dřívějšího období. Gallupův průzkum, 18.–23. června, 1948. Text otázky: „Co si myslíte, že je největší problém, jakému dnes národ čelí? Zahraniční politika, 44%; Vysoké životní náklady, 23%; Vnitropolitické problémy – prezidentské volby, vzdělání, rasové problémy, 9%; Stávky, otázka

zobecnění se může chápat přístup většiny Američanů v intencích, jak je popsal jeden z respondentů: „Mojí největší starostí je, jak uživit rodinu. Máme teď nový dům, snad ho budeme schopni zaplatit. Nestarám se o věci jako politika, protože máme lidi, kteří jsou placeni, aby se jimi zabývali.“⁴³²

Graf č. 5: Jaké věci se nejvíce obáváte? (r. 1954)

Zdroj: Stouffer, Samuel A.: *Communism, Conformity & Civil Liberties: A Cross Section of the Nation Speaks its Mind*. New Brunswick – New Jersey 1992. s. 73.

Američané zaujali vůči komunismu jednoznačně odmítavý postoj. Z analýzy příslušných dat vyplývají ještě dva další závěry. Zaprvé, domácí obyvatelstvo vnímalo bolševismus dlouhodobě takřka stejným způsobem, přičemž k výraznější změně nedošlo dokonce ani během existence válečného spojení obou států. Zadruhé, přístup k „rudým“ vykazoval jistou ambivalenci. Převážná většina je vždy chápala negativně a vyjadřovala se i ve prospěch represivních opatření vůči CPUSA. Na druhé straně nelze přeceňovat obecnou míru strachu, jež „rudí“ vyvolávali.

---

odborového hnutí, 5%; Bydlení, 4%; Domácí i zahraniční komunismus, 4%; Připravenost armády a námořnictva, 3%; Různé, 5%; Bez názoru, 4%. (Někteří respondenti označili více možností, proto je součet vyšší než 100% – pozn. D. S.) Srv. Gallupův průzkum, 3.–8. srpna, 1951. Text otázky: „Co byste označili v těchto dnech za vaši největší obavu – která věc vás nejvíce znepokojuje?“ Peníze – vysoké životní náklady, ceny, placení účtů, etc., 45%; Válka – hrozba světové války, udržení míru, 21%; Osobní – zdraví, zdraví rodiny, děti, 17%; Politika – způsob vedení země, plýtvání federální vlády, výdaje, 7%; Zabezpečení – nezaměstnanost, udržení pracovní pozice, obchod či kvalita sklizně, 4%; Zahraniční politika – Rusko, šíření komunismu, 1%; Různé obavy, 4%; Bez Názoru, 1%; Žádné obavy 5%. (Někteří respondenti označili více možností, proto je součet vyšší než 100% – pozn. D. S.)

⁴³² Stouffer, Samuel A.: c. d., s. 61.

Jinými slovy řečeno, jen málokdo je označil za aktuální problém číslo jedna ve svém životě. Lidé se zkrátka věnovali spíše vlastnímu sociálnímu vzestupu a politiku přenechávali „profesionálům“. V základním definování sovětské ideologie sice zhruba kopírovali vizi „inkvizitorů“, ale intenzita zapojení do aktivního boje s „rudými“ se zásadně lišila. Zároveň lze ovšem sledovat příklon k upřednostňování národní bezpečnosti na úkor určitých principů garantovaných ústavou.⁴³³

Vzhledem k fundamentům amerického myšlení a mimořádně silnému patriotismu představoval antikomunismus vcelku přirozenou reakci. Nejednalo se o pouhý exces počátků studené války, nýbrž o dlouhodobou konstantu. Zvláště pro značnou část politicky aktivních jedinců se stal podstatným východiskem. Dokázal rovněž poznamenat kulturu, například prostřednictvím show *I Was a Communist for the FBI* pronikl do rozhlasového vysílání. Dále se objevil na „stříbrném plátně“ i ve velkém množství nejrůznějších publikací. Jeho vliv však na druhou stranu není možné chápat absolutně. Mnoho obyvatel USA věnovalo své úsilí spíše naplňování „amerického snu“ a „rudé“ vnímalo jen jako problém druhořadé důležitosti. Navíc v jeho řešení se spoléhali na Washington.

5. Blacklist ve zpětném pohledu

Poslední kapitola představující „černou listinu“ se bude zabývat „zpětným pohledem“ na celý fenomén. Ačkoli tato perspektiva představuje poměrně zásadní element, doposud mu historici nevěnovali dostatečně kritickou pozornost. Naprostá většina pamětí a filmů, stejně jako monografií silně inklinuje k jednostranným interpretacím. Hollywoodským „rudým“ je v nich přisouzena výhradně role hrdinů, zatímco inkvizitorům, studiovým bossům či „přátelským svědkům“, pozice „padouchů“. Tento „manichejský“ přístup posunul vše do roviny souboje dobra se zlem, přičemž *blacklistees* se v něm změnili doslova ve ztělesnění morální superiority. Není pochyb o tom, že se stali oběťmi hysterických „honů na čarodějnice“, a tak podobné, značně „černobílé“ vidění lze označit za hrubě

---

⁴³³ Gallupův ústav, Národní výzkumné centrum pro veřejné mínění (*National Opinion Research Center*), květen – červenec 1954, Text otázky: „Myslíte si, nebo nemyslíte, že by vláda měla mít právo odposlouchávat soukromé telefonní hovory za účelem získat důkazy proti komunismu?“ Ano, 65 %; „Rád bych se vás zeptal na pár otázek o muži, který se přiznává, že je komunist. Předpokládejme, že by dotyčný chtěl promluvit ve vaší komunitě. Mělo by mu to být dovoleno?“ Ne, 68 %; „Připustíme, že tento komunist napíše knihu, která je ve vaší veřejné knihovně. Někdo z komunity navrhne, aby byla ona kniha vyřazena. Podpořili byste to?“ Ano 66 %; „Kdyby komunist pracoval jako zpěvák v rádiu, měl by být vyhozen?“ Ano, vyhozen, 64 %; „Měl by být usvědčený komunist uvězněn?“ Ano, 51 %; „Mělo by mu být odebráno americké občanství?“ Ano, 77 %.

zjednodušující. Důležitou úlohu v nastíněném konceptu zaujala rovněž skutečnost méně zřetelná při pouhém povrchním zájmu o celý problém. „Černá listina“ vznikla z velké části kvůli politickým důvodům a taktéž hlavní postavy na obou stranách se řadily k velmi aktivním jedincům v této oblasti. Stejný princip ovšem platí do značné míry i pro historiky *blacklistingu*, či obecně „druhého strachu z rudých“. Majorita autorů nejcitovanějších děl v akademickém světě se v názorovém spektru Spojených států přiklání k výrazně proliberálním myšlenkám. Nejedná se přirozeně o nic negativního, ale je potřeba tento fakt brát na vědomí, protože zároveň významným způsobem predestinuje přístup k tématu. V některých případech by šlo dokonce hovořit o jakémsi komplexu viny za vietnamskou válku, jenž vedl k hyperkritickému vnímání USA i romantizování obrazu „čarodějnic“. Jak konkrétně tedy vypadá *blacklist* ve zpětném pohledu?

a) Paměť „rudých“

Hollywoodští „rudí“ si rozhodně nemohli stěžovat na nedostatek zájmu o svou zkušenost. Zejména od osmdesátých let začaly postupně vycházet jejich paměti. Vyšla i řada kratších rozhovorů stejně jako rozsáhlejších prací z orální historie. Výsledkem je solidní množství materiálů, z nichž jde čerpat při studiu tohoto fenoménu. V kvantitě se tedy žádný problém nenachází, to samé ovšem nelze říci o vyváženosti obecného přístupu k celé záležitosti. V drtivé většině se totiž jednalo pouze o úzký, nutno dodat, dnes majoritní úhel pohledu. Perspektiva z pozice obětí „černé listiny“ je bezesporu velmi cenná, zároveň však nejde o výhradní nebo snad dokonce jediné správné paradigma. V *blacklistingu* sehrálo důležitou roli daleko více stran: „inkvizitoři“, studioví bossové, ale i „nepřátelští svědci“. Jejich „právo“ na interpretaci příběhu ovšem zůstává spíše opomíjeno. Jakou konkrétní podobu má tedy paměť „rudých“ a kde se vyskytují její největší limity?

V první řadě je nezbytné si uvědomit skutečnost, že paměti či orální historie obecně nabízejí vysoce subjektivní výpovědi, což v případě mimořádně politicky aktivních „rudých“ z Hollywoodu platilo takřka dvojnásobně. Zpětný pohled *blacklistees* by se dal svým charakterem patrně nejlépe přirovnat k apologiím. Výsledný obraz předkládá pouze poměrně uniformní až schématickou podobu inkriminovaného období, v němž existovaly prakticky jen dvě strany – dobro a zlo. Do první patřili pochopitelně výhradně lidé postižení „černou listinou“ či jejich blízcí sympatizanti, zatímco k té druhé všichni kteří se stavěli se do opozice proti

nim. Nemuselo se přitom ani nutně jednat o nějak zvlášť radikální antikomunisty, ale bohatě stačil pouze odlišný názor na celou záležitost.⁴³⁴ Tomuto konceptu rovněž přesně odpovídala už jen běžně používaná označení pro jednotlivé aktéry. Členové Výboru pro neamerickou činnost nebo příslušníci jiných patriotických organizací se tak stali „inkvizitory“, vyšetřování aktivit „rudých“ zásadně „honem na čarodějnice“ a ostatním neangažovaným zaměstnancům Hollywoodu se přisoudila role „vystrašených přihlížejících“.⁴³⁵ Značné antipatie na sebe přirozeně přitáhli „přátelští svědci“. Extrémně silná nenávist ovšem směřovala především k dřívějším následovníkům americké komunistické strany, kteří se rozhodli změnit „tábor“. Souhrnně se obě skupiny pojmenovaly jako „práskači“ – v angličtině se používá hanlivý výraz *stool pigeon*.⁴³⁶ Celé období pak bylo jakýmsi „časem darebáků“, jak proklamoval název memoárů scénářistky a dramatičky Lillian Hellmanové.⁴³⁷ Podobná terminologie kromě jiného také implicitně definovala vlastní pozici vyhrazenou samotnými *blacklistees*. Chápali se jako „mučedníci“, nevinné oběti hysterické atmosféry, zároveň však co by bojovníci za ušlechtilé cíle i ústavní principy.⁴³⁸

Od výše nastíněného „manichejského“ konceptu se odvíjelo také posuzování lidských, ale i uměleckých kvalit. „Rudí“ se ztotožnili s pozicí nezpochybnitelných mravních autorit, kteří upřednostňovali vyšší principy před osobním či materiálním prospěchem. Podobná nadřazenost jim poté dovolovala stát se arbitry druhých. Zároveň se *blacklistees* považovali za umělce vymykající se americkému mainstreamu. I když se v limitovaném hollywoodském prostředí mohli projevit jen částečně, nezřídka kdy se vnímali jako „apoštolové“ vysoké kultury, jejíž základ tvořila především estetická východiska socialistického realismu.⁴³⁹ Hodnocení kvality děl taktéž často spojovali s aktuálním politickým uvědoměním, které se

⁴³⁴ Barzman, Norma: c. d., s. 91–94. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 184–198. Srv. Biberman, Herbert: *Salt of the Earth: the Story of a Film*, New York 2003, s. 19–24.

⁴³⁵ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 617–620. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 151–155. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 7.

⁴³⁶ Bernstein, Walter: c. d., s. 250. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 46–47. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 129, 133. Srv. Rouverol, Jean: *Refugees from Hollywood – A Journal of the Blacklist Years*, New Mexico 2000, s. 8–10.

⁴³⁷ Hellman, Lillian: c. d., s. 37–41, 83–86. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 66–70.

⁴³⁸ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 631–634, 644–650. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt*, Los Angeles 1991, s. 220–227. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 99–109.

⁴³⁹ Viz s. 197–198. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 275–277. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 111–113, 190–192, 219–222. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 312–314. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 12–13. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 72–73.

muselo nacházet ve shodě s představami „rudých“. Jinými slovy řečeno, vše zásadní se prakticky odvíjelo primárně od zaujaté role během období „honů na čarodějnice“, nikoliv od vlastních schopností nebo jiných okolností. Proklamovaný obraz typické oběti „černé listiny“ proto získal značně schématickou podobu – talentovaný a cnostný umělec vyhnáný z filmového průmyslu kvůli svým nenarušitelným zásadám.⁴⁴⁰ Naopak druhá strana se stala doslova antitezí. „Inkvizitoři“ byli podle výkladu *blacklistees* hnáni fanatickým blouzněním o konspiraci komunistické strany ve Spojených státech, navíc se však měli snažit vést zemi směrem k postupné fašizaci, utužování rasové segregace i omezování práv odborového hnutí. Spolu s jednáním „přátelských svědků“ se ještě obecně akcentovaly; vlastní prospěchářství, sklony ke korupci a mravní pokleslosti. V umělecké oblasti jim přisuzovali spíše jen nevalnou úroveň.⁴⁴¹ Zkrátka na obou stranách šlo o značně zjednodušující a generalizující interpretace.

Patrně nejlépe je možné toto „černobílé“ schéma vytvořené „rudými“ ilustrovat na případech přístupu k jedincům, kteří se nejprve řadili k táboru *blacklistees*, ale poté se rozhodli pro spolupráci s Výborem pro neamerickou činnost. Šlo především o trojici režisérů Edward Dmytryk, Elia Kazan a Robert Rossen a scénáristu Budda Schulberga. Až do doby inkriminovaného zlomu se vůči nim nevyskytovala v podstatě žádná mimořádná kritika, což se poté ovšem radikálně změnilo. Okamžitě a takřka nevratně se jim přičknul titul těch nejhorších „zrádců“. ⁴⁴² Staly se z nich symboly slabosti, protože své dosavadní principy i postoje obětovali ve prospěch individuálních zájmů – nejčastěji možnosti opět se vrátit k práci ve filmovém průmyslu. Mělo jít tedy jen o pouhý manévř z čiré vypočítavosti, nikoliv o skutečné přehodnocení názorů. Podle interpretací „rudých“ zároveň tento čin jen podtrhával jejich celkově pochybný charakter. Paměti či různá interview pak zpětně najednou upozorňovaly na četné náznaky mravně pochybných kvalit i z dob před

---

⁴⁴⁰ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 1004–1013. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 21–23, 37–38. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 47. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 37–41, 102–114.

⁴⁴¹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 631–634. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 193–194, 259–261. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 27. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 83–5, 105–106, 230–231. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 276–277. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 37–41, 73–76, 152–155. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 133–136.

⁴⁴² CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 138–141. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 249–251. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 253. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 64–68.

spoluprací s HUAC.⁴⁴³ S oblibou se také uváděla tvrzení, že přechod na stranu „inkvizitorů“ se výrazně negativně promítl do umělecké tvorby, jejíž úroveň již poté údajně nedosahovala dřívějších standardů. *Ad futuro* měli zůstat zahořklými jedinci hledajícími ospravedlnění svého aktu „zrady“.⁴⁴⁴

Pro názornost stačí uvést jen několik ukázek typické rétoriky reflektující výše analyzovaný úhel pohledu „rudých“. Například scénárista Paul Jarrico během jednoho rozhovoru prohlásil o dřívějším kolegovi a příteli: „Richard Collins byl více než kamarád, šlo o spolupracovníka. Dělali jsme spolu na několika filmech. Když se stal informátor, zdá se, že se usilovně snažil jmenovat lidi, se kterými se přátelil, kteří mu pomáhali a ty, jimž dlužil peníze.“ Poté ještě dodal na adresu jeho motivace pro „přátelskou výpověď“ před Výborem pro neamerickou činnost: „Byl to skutečnej zkurvysyn, finančně pak jen vzkvétal – dostal vytouženou odměnu.“⁴⁴⁵ V obdobném duchu se vyjadřoval taktéž Jules Dassin o Eliovi Kazanovi: „Hledáte odpuštění, můžete se snažit pochopit, ale nic z toho nedokážu u Kazana. Zachoval se d'ábelsky a i to co dělal potom, bylo d'ábelské. Pokoušel se nabízet lidem na *blacklistu* práci. Snažil se je zkorumpovat tím, že jim ji obstará, čímž by je ovšem nutil k uznání vlastní osoby.“⁴⁴⁶ Scénárista Abraham Polonsky, kromě jiných, výrazně negativně líčil režiséra Roberta Rossena. V jednom interview tvrdil, že když s ním spolupracoval na filmu *Body and Soul* (1947), musel mu neustále bránit v tom, aby snímek nezkazil.⁴⁴⁷ Dále měl také slibovat vysoké dary při různých dobročinných akcích levicových organizací, peníze ovšem údajně nikdy reálně nedal.⁴⁴⁸ Podle Polonského to vše jen podtrhovalo jeho nemorálnost. Proto o něm rovněž uvedl následující: „Byl talentovaný stejně jako Kazan, ale měl i podobně shnilý charakter. Nakonec se také oba stali práskači. Celou dobu jsem si myslel, že Rossenovi se

---

⁴⁴³ Barzman, Norma: c. d., s. 237–246. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 27–31. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 45–50, 53–54, 72–73, 339–340, 483–486, 591. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 7.

⁴⁴⁴ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 825–833. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 50–54, 484–488, 716–718.

⁴⁴⁵ Griffin, Fariello: c. d., s. 277. Srv. Billingsley, Kenneth Lloyd: c. d., 226. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 339.

⁴⁴⁶ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 215.

⁴⁴⁷ Jedná se pouze o čistě individuální interpretaci. Existuje i značně odlišný pohled tvrdící, že hlavní klíčovou osobností filmu byl právě Rossen. Casty, Alan: c. d., s. 72–106. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 114–115.

⁴⁴⁸ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 485–486.

nedalo věřit.⁴⁴⁹ Mravní pokleslost spojující se se statutem „informátorů“ a usurpování si role arbitrů se zkrátka staly konstantami.

Nastíněný výklad minulosti představoval vysoce subjektivní interpretaci událostí i vyličení hlavních aktérů na obou stranách. Jedná se bezesporu o legitimní podání, avšak nelze ho považovat za jediné možné či bezezbytku pravdivé. Nachází se v něm také hned několik sporných bodů. V první řadě se musí upozornit na celkově idealizovaný obraz hollywoodských „rudých“ co by hrdinů, mučedníků a jedinců s takřka neochvějnými morálními zásadami, což je možné považovat do značné míry za účelovou konstrukci vlastní všem apologiím. Realita však pochopitelně měla daleko do „černobílého“ charakteru. Především memoáry vykazují tendence odsouvat do pozadí některé negativní skutečnosti – zejména napjaté vztahy či antipatie mezi některými *blacklistees*.⁴⁵⁰ Proklamovaná obhajoba ústavních principů někdy spíše pramenila z primární touhy po politickém boji jako takovém, přičemž důležitými cíli se staly především porážka Výboru pro neamerickou činnost i obrana americké komunistické strany. Taktéž tvrzení o obecně velké důležitosti „rudých“ v rámci filmového průmyslu se v řadě případů rozhodně nezakládala na pravdě, naopak šlo o výrazné přeceňování.⁴⁵¹ Osobnosti jako Herbert Biberman, Samuel Ornitz, Norma Barzmanová a mnoho dalších dosáhly v Hollywoodu při nejlepším pouze sekundárního postavení. V otázce morální superiority by se dalo uvést také spoustu „vad na kráse“ – vyskytovaly se případy manželských nevěr, rozvodů i alkoholismu.⁴⁵²

Problematizovat lze i další fenomény. Paradigma „rudých“ namířené proti „přátelským svědkům“, respektive „zrádcům“ operující s jejich údajnými sklony k mimořádným charakterovým vadám, či následnému uměleckému úpadku po spolupráci s Výborem pro neamerickou činnost, patří také k velmi sporným záležitostem. Jeho podstata vycházela spíše z axiomu o podání informací o

---

⁴⁴⁹ Tamtéž, s. 486.

⁴⁵⁰ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 48, Folder 1, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 8. července 1961, s. 2. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 40–42. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 113–118. Srv. Manfull, Helen (ed.): c. d., s. 14–15. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 16–17, 27–28, 77, 216–218.

⁴⁵¹ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f–5 Biberman, Herbert. – speech 1961, projev Herberta Bibermana ve *First Unitarian Church*, 12. května 1961, s. 1–4. Srv. Dick, Bernard F.: c. d., s. 1–222. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 19–21.

⁴⁵² MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f–5 Lardner, Ring, Jr., dopis od Ringa Lardnera, Jr. pro Iana Huntera, 25. října 1960, s. 1–2. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 270, 206–226, 278–279. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 247–251. Srv. Manfull, Helen (ed.): c. d., s. 13–17.

blacklistees jakožto o něčem špatném *per se* než z čehokoli jiného.⁴⁵³ Vášnivě kritizovaný princip *naming names* ovšem „rudým“ příliš nevadil, pokud byl uplatňován v zájmu obrany Sovětského svazu. V souvislosti s následováním komunistické ideologie se patrně vyskytoval nejkřiklavější paradox. Podání plné výpovědi před HUAC se stalo neodpuštělným prohřeškem, zatímco vyjadřování podpory totalitnímu zřízení, které zavinilo smrt miliónů nevinných lidí, nepředstavovalo nic závadného, a to ani po odhalení dvacátého sjezdu KSSS. Bohatě stačilo pouhé ospravedlnění vlastní naivitou spojenou s dobrými úmysly.⁴⁵⁴ V kontextu nárokování si morální nadřazenosti však obdobný princip působil minimálně značně podivným dojmem.⁴⁵⁵ *Blacklistees* zkrátka uplatňovali v mnoha ohledech dvojí měřítko účelově nastavené na vlastní heroizaci a demonizaci svých politických soků. Nutno dodat, že „inkvizitoři“ používali velmi obdobné mechanismy pouze v opačném směru.

Smysl této části nespočíval v diskreditování jedné skupiny ve prospěch druhé, nebo odsouzení paměti „rudých“, ale pouze upozornění na existující stereotypy obklopující problematiku „černé listiny“ v Hollywoodu. Tendence pěstovat výhradně hrdinskou pozici *blacklistees* je jednoduše potřeba považovat jen za jakýsi kult, nikoliv za jediný možný přístup k interpretaci celého, značně komplikovaného, fenoménu.

b) Historiografie

Podobně jako v případě paměti či orální historie taktéž i počet napsaných monografií o „černé listině“ v Hollywoodu dosahuje poměrně velmi slušného množství. Odborný zájem o toto téma začal pozvolna narůstat od poloviny sedmdesátých let a frekventovaným zůstal dodnes. V dosavadní historiografii týkající se *blacklistingu* uvnitř filmového průmyslu se dají identifikovat dva nejdůležitější interpretační proudy. První by se dal označit jako tradiční, respektive „hagiografický“ a druhý jako alternativní snažící se o částečně revidovaný pohled. Analýza obou majoritních přístupů umožňuje určit hlavní východiska, kterými se po

---

⁴⁵³ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 609–613. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 138–139. Srv. Manfull, Helen (ed.): c. d., s. 378–393.

⁴⁵⁴ Akt poskytnutí jmen „rudých“ před Výborem pro neamerickou činnost navíc měl, jak již bylo řečeno, ve většině případů především jen jakýsi rituální význam. Viz s. 31–34.

⁴⁵⁵ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon...*, s. 67–71. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 295–300. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 71. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 6–7, 99.

té definuje i celý problém. Výsledné porovnání vede k závěru, že vedle sebe existují dva poměrně rozdílné „příběhy“ hollywoodských „rudých“, přičemž oba se shodně dívají na vše značně politizující optikou. I v tomto případě lze proto do značné míry považovat odbornou diskuzi ohledně *blacklistu* taktéž za součást širší debaty, respektive střetu mezi liberály a konzervativci probíhajícího uvnitř Spojených států.

První monografie o fenoménu „černé listiny“, nepočítá-li se zpráva Johna Cogleye z poloviny padesátých let, vyšla v roce 1972. Autorem knihy *Only Victims: A Study of Show Business Blacklisting* se stal Robert Vaughn, slavnější spíše díky jedné z titulních rolí v kultovním westernu Sedm statečných (*The Magnificent Seven*, 1960). Jeho práce se v první řadě zaměřila na vyšetřování Výboru pro neamerickou činnost v americkém filmovém průmyslu, přičemž se zabývala již prvními útoky HUAC na Hollywood na konci čtvrté dekády. Dále analyzovala zejména hlavní kola vyšetřování v období po druhé světové válce. Naopak tématům spojeným se specifiky hollywoodského prostředí eventuálně různým otázkám týkajícím se samotných „rudých“ se pozornost nevěnovala. Vaughn se obecně držel převážně faktografického přístupu a do žádných hlubších interpretací nebo osobních komentářů se příliš nepouštěl, což rozhodně nepředstavovalo negativum, spíše naopak.⁴⁵⁶ Titul se celkovým vyzněním přikláněl k liberální pozici nicméně i přes to se řadí spíše do pozice mezi dva hlavní, v úvodu definované, interpretační proudy.

Na počátku osmdesátých let vznikly dvě zásadní monografie, které významným způsobem definovaly pohled na celý *blacklisting*. Za první práci s názvem *The Inquisition in Hollywood: Politics in the Film Community, 1930–1960* stála dvojice Larry Ceplair a Steven Englund. Kniha se již nesoustředila pouze na záležitosti spojené s Výborem pro neamerickou činnost, ale problém posunula do daleko širší roviny. Šlo především o analýzu politického mikroklimatu v Hollywoodu, respektive střetu liberálních elementů s konzervativními, dále o specifika panující ve filmovém průmyslu. Zohledněny byly také kinematografická dimenze i dobový kontext. Monografie rovněž vycházela z rozsáhlé pramenné základny přesahující provenienci Výboru pro neamerickou činnost. Přesto že se monografie příliš nevěnovala aspektům běžného života „rudých“ na „černé listině“, představuje dodnes nejkomplexnější a patrně nejcitovanější titul. Jak již samotný název naznačuje, jednalo se také o jeden ze základních „kamenů“ pro tradiční

---

⁴⁵⁶ Vaughn, Robert: c. d., s. 11–273.

interpretační linii. Autoři sympatizující s hnutím *New Left* zcela zjevně inklinovali k tendenci heroizovat *blacklistees*, zatímco v interpretacích studené války se hlásili k revizionistickým východiskům.⁴⁵⁷ Dílo amerického liberálního novináře Victora S. Navaskyho *Naming Names* z roku 1980 tyto teze rovněž vyznávalo, ale posouvalo je ještě do daleko vyhraněnější polohy. Kniha se soustředila zejména na otázky týkající se té či oné pozice svědků zaujaté při slyšeních před HUAC, přičemž vše stavěla do mimořádně silně moralistické pozice. Z informování o komunistických aktivitách v USA během čtyřicátých a padesátých let proto učinila fatální prohřešek proti etickým principům, naopak *blacklistees* přiřkla takřka roli takřka „světců“. Co se týče pramenů, práce vycházela převážně z osobních rozhovorů s hollywoodskými „rudými“ a prepisů různých výpovědí.⁴⁵⁸ Obě zmíněné monografie výrazně přispěly k vytvoření konceptu „černobílého“ souboje „mučedníků“ s „inkvizitory“.

Stále vzrůstající zájem o „černou listinu“ našel rovněž odezvu v orální historii, jež dala vzniknout několika rozsáhlým rozhovorům s hollywoodskými „rudými“.⁴⁵⁹ Značného rozšíření se dočkal zejména soubor pětaticeti interview s názvem *Tender Comrades: A Backstory of the Hollywood Blacklist*. Při jeho pročitání si nelze nevšimnout oboustranné tendence k heroizaci *blacklistees*.⁴⁶⁰ K významným propagátorům tradičních interpretací patří ještě dvojice autorů Paul Buhle a Dave Wagner výrazně inklinující k radikálnímu křídlu amerického politického spektra i k hnutí *New Left*. Na přelomu tisíciletí vydali v poměrně rychlém sledu tři monografie *A Very Dangerous Citizen: Abraham Lincoln Polonsky and the Hollywood Left* (2001), *Radical Hollywood: The Untold Story behind America's Favorite Movies* (2002) a *Hide in Plain Sight: The Hollywood Blacklistees in Film and Television 1950–2002* (2003). Jelikož již existovaly obecně přijímané práce popisující základní fenomény, pozornost se převážně zaměřila na analýzu působení hollywoodských „rudých“ ve filmovém průmyslu ve Spojených státech i zahraničí, respektive jejich ovlivnění kinematografie. Zvláštní zřetel byl kladen především na žánr *Film Noir*. Tematické vymezení se sice lišilo, ale knihy dříve či později sklouzly jen k rozborům ideologické a umělecké roviny vybraných filmů na úkor primárně stanoveného cíle. Co se týče zdrojů, díla čerpala především z

---

⁴⁵⁷ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 1–429.

⁴⁵⁸ Navasky, Victor S.: c. d., s. 1–427. Srv. Georgakas, Dan: *Essay Reviews – The Hollywood Reds: 50 Years Later*, *American Communist History*, Vol. 2, No 1, 2003, s. 63–64.

⁴⁵⁹ Jednalo se především o práce vzniklé v rámci programu orální historie pod záštitou *University of California, Los Angeles*.

⁴⁶⁰ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 1–748.

memoárů, odborné literatury nebo orální historie, zatímco prameny primární povahy se vyskytovaly v mnohem menším množství než v *The Inquisition in Hollywood* od Ceplaira a Englanda. Společnou konstantou se staly také extrémní až nekritické sympatie vůči *blacklistees* včetně značného přeceňování jejich přínosu. Na druhou stranu v případě některých „zrádců“ se objevovala přesně opačná tendence.⁴⁶¹ Konečně k nejnovějším monografiím, jež ničím zvláštním nevybočují z obvyklých východisek tradiční linie, se řadí *Hollywood and Anticommunism: HUAC and the Evolution of the Red Menace, 1935–1950* Johna Josepha Gladchuka a *Hollywood's Blacklists: A Political and Cultural History* Reynolda Humphriese.⁴⁶²

Druhá interpretační linie představuje novější i daleko ojedinělejší pohled. Obecně velmi důležitou roli v něm sehrálo přehodnocování charakteru americké komunistické strany, kterou prosazovali mimo jiné historici John Earl Haynes a Harvey Klehr. Jednoduše řečeno, v souvislosti s postupným dokládáním skutečného rozsahu špionážní činnosti prováděné na území USA se obecně na „rudé“ přestalo nahlížet výhradně jako na pouhé oběti, ale částečně i jako na viníky. Důležitý aspekt představoval také důraz na internacionální povahu komunistického hnutí, z čehož vyplývala neoddělitelnost CPUSA od zločinů stalinismu. Jako jedna z prvních tyto teze zohledňovala monografie Kennetha Lloyda Billingsleyho, publikovaná v roce 1998, *Hollywood Party: How Communism Seduced the American Film Industry in the 1930s and 1940s* zaměřující se primárně na popis aktivit hollywoodské studiové sekce. Upozorňovala přitom na její snahu o rozšiřování vlastního vlivu v rámci filmového průmyslu či rigidní následování často se měnící oficiální stranické linie. Paradigma heroizace „rudých“ se již neobjevilo.⁴⁶³ Novum představovalo také inklinování autora ke konzervativnějším názorům.

Revizi standardní, „hagiografické“ koncepce přinesla také kniha manželů Rolanda a Allis Radoshových *Red Star over Hollywood: The Film Colony's Long Romance with the Left* (2005). Archivními prameny slušně podložené dílo se zabývalo velmi podobným okruhem témat jako *The Inquisition in Hollywood* s tím rozdílem, že odmítalo interpretace inklinující k heroizaci „rudých“. Autoři přirozeně

---

⁴⁶¹ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *A Very Dangerous Citizen: Abraham Lincoln Polonsky and the Hollywood Left*, Berkeley – Los Angeles – London 2001, s. 1–234. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 1–308. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 1–448. Srv. Georgakas, Dan: *Essay Reviews...*, *American Communist History*, Vol. 2, No 1, 2003, s. 64–67.

⁴⁶² Gladchuk, John Joseph: c. d., s. 1–211. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 1–173.

⁴⁶³ Práce vychází především z pramenů týkající se vyšetřování komunistické činnosti ve Spojených státech a příslušné odborné literatury. Billingsley, Kenneth Lloyd: c. d., s. 1–342.

nepopírali existenci „černé listiny“, ale upozorňovali i na jakousi odvrácenou stranu *blacklistees*. Jednalo se především o naivní víru v sovětskou utopii a vyznávání poměrně rigidní komunistické ideologie, což se odrazilo v nedostatečné svobodě názorů i cenzuře uvnitř hollywoodské studiové sekce. Zároveň zpochybnili Navaského konstrukt o apriorní nemorálnosti informování.⁴⁶⁴ Na posledně zmíněný problém se z velké části zaměřila monografie Alana Castyho z roku 2009 *Communism in Hollywood: The Moral Paradoxes of Testimony, Silence, and Betrayal*. Titul postavený především na odborné literatuře jednoznačně odmítal Navaského paradigma a poměrně kriticky se stavěl rovněž k Buhlemu s Wagnerem, kterým vyčítal přílišnou zaujatost i určité faktografické nepřesnosti. V obdobném tónu se vyjadřoval o „tradicionalisty“ proklamované tezi o morální superioritě *blacklistees*. Casty v této souvislosti odkazoval na podporu zločinného režimu ze strany „rudých“. Nezodpovězení otázek před Výborem pro neamerickou činnost proto nepovažoval za nezbytně pozitivní, přičemž se odvolával na princip nejlépe vystižený výrokem ruského básníka Jevgenije Jevutušenka: „Jestliže se pravda nahradí mlčením, mlčení se může stát lží.“⁴⁶⁵ Naopak „přátelské svědky“ neoznačoval jen za fanatiky pomáhající „inkvizitorům“, navíc v případech „zrádců“ uznával možnost přehodnocení postojů vůči komunismu za naprosto legitimní a neviděl v ní nic nemorálního.⁴⁶⁶

Uvedené knihy pochopitelně nepředstavují úplný výčet děl zabývajících se fenomény spojenými s „černou listinou“, nicméně jedná se o práce zásadnějšího významu a také zároveň o typické příklady dané interpretační linie. Obě nabízejí legitimní, byť značně odlišný, pohled. Za bod největšího střetu lze označit především rozdílný výklad pozice svědků během vyšetřování před Výborem pro neamerickou činnost, který do značné míry podmiňoval přijetí nebo odmítnutí koncepce o manichejském střetu „hrdinů“ s „inkvizitory“. Zatímco příznivci tradičního přístupu uznali existenci podobného konstruktů, mimochodem v mnoha ohledech se jejich podání shodovalo s memoáry hollywoodských „rudých“, zastánci alternativního pohledu „heroizaci“ jednoznačně popřeli jako neopodstatněnou. Ať tak či onak, obě linie se na celý problém dívaly výrazně politizující optikou, v jejímž pozadí figuroval opravdu mimořádně silný střet mezi americkými konzervativci a liberály. Důležitým

---

⁴⁶⁴ Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 1–290.

⁴⁶⁵ Casty, Alan: c. d., s. 18.

⁴⁶⁶ Casty, Alan: c. d., s. 3–344.

faktorem bylo rovněž hnutí *New Left* inklinující k přehnané kritice role Spojených států během studené války. Případ *blacklistingu* ve filmovém průmyslu se zkrátka stal mimo jiné zdrojem dalších argumentů do diskuze o kapitalistickém systému, úloze federálních orgánů, národní bezpečnosti i ústavních principech. Naznačená tendence se výrazně promítla taktéž do výběru témat, jenž se nejčastěji týkal HUAC. Naopak ostatní otázky včetně každodenního života hollywoodských „rudých“ se doposud spíše přehlížely.⁴⁶⁷ Jednoduše řečeno, „černá listina“ byla během své existence mimořádně politickou záležitostí a zůstala jí také v „posmrtném“ životě.

c) Blacklist na stříbrném plátně

Filmů reflektujících éru mccarthismu vzniklo do dnešního dne poměrně hodně. Řadila se k nim zpracování jak z padesátých let, tak i ta z doby nedávné. Jednalo se rovněž o díla, která se stala více či méně známá. K těm obecně proslulým patřily například snímky *High Noon* (1952), ačkoliv šlo o western, nacházelo se v něm hodně paralel narážejících na poválečný antikomunismus ve Spojených státech, dále slavný *The Way We Were* (1973) Sydneyho Pollacka či nedávný *Good Night, and Good Luck* (2005) George Clooneyho. Naopak Chaplinův *A King in New York* (1957) si získal spíše jen omezenější publikum.⁴⁶⁸ Téma *blacklistingu* v zábavním průmyslu se proto poměrně přirozeně dočkalo taktéž několika přímých převedení na „stříbrné plátno“. Tituly *Fellow Traveller* (1989) a *One of the Hollywood Ten* (2000) je možné označit za relativně málo ambiciózní pokusy, totéž ovšem neplatí pro trojici filmů *The Front* (1976), *Guilty by Suspicion* (1991) a *The Majestic* (2001), na něž se zaměří následující pozornost.⁴⁶⁹

Za vznikem hořké komedie *The Front* stáli především dva hollywoodští „rudí“ – režisér Martin Ritt a scénárista Walter Bernstein. Předlohou filmu se stala jejich vlastní zkušenost z období existence „černé listiny“. Konkrétně šlo o utajovanou spolupráci Waltera Bernsteina, Arnolda Manoffa a Abrahama Polonského na show *You Were There*.⁴⁷⁰ Děj se odehrával v prostředí newyorského televizního průmyslu a na příběhu hlavního hrdiny Howarda Prince (Woody Allen)

---

⁴⁶⁷ Tato tendence se rovněž promítla do toho, že monografie o černé listině vycházely poměrně hodně z pramenů provenience HUAC a nikoliv z primárních zdrojů přímo od *blacklistees*.

⁴⁶⁸ Booker, Keith M.: *From Box Office to Ballot Box*, Westport – Connecticut – London 2007, s. 75–86. Srv. Whitfield, Stephen J.: c. d., s. 146–149, 191–192.

⁴⁶⁹ Booker, Keith M.: c. d., s. 80–86. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 252–268. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 243–247.

⁴⁷⁰ Bernstein, Walter: c. d., s. 278–279. Srv. Viz s. 155, 175.

ilustroval četné absurdity *blacklistingu*, fungování černého trhu i obecnou antikomunistickou hysterii první poloviny padesátých let. Jak název napovídá, sama ústřední postava nebyla přímo postižena „černou listinou“, naopak zpočátku z ní profitovala. Jednalo se totiž o tzv. prostředníka, který poskytl své jméno jako krytí pro trojici „zakázaných“ scénáristů. Za tuto službu od nich inkasoval jisté procento z honorářů. Howard Princ reprezentoval značně pitoreskní figurku, což ještě umocňovalo typické „allenovské“ ztvárnění roztomile zmateného ničemy. Z takřka bezvýznamného jedince vykonávajícího jen zaměstnání druhořadé úrovně se postupně stával známý a oceňovaný spisovatel. Tento úspěch mu přinesl zvýšení životní úrovně i lásku pohledné, idealistické dívky Florence Barrettové (Andrea Markovicci). Tragický rozměr doby reprezentoval především osud herce Heckyho Browna (Zero Mostal). Antikomunisté ho nejprve nechali kvůli dřívější politické minulosti zapsat na „černou listinu“, za slib „očistění“ ho navíc donutili k donášení kompromitujících informací na druhé. Dotyčný ovšem tlak neunesl a raději spáchal sebevraždu. Film vrcholil scénou, v níž se Princ ocitl před Výborem pro neamerickou činnost. „Inkvizitoři“ na něj během výpovědi naléhali, aby přistoupil na *naming names*, což mu radil také jeho advokát s odkazem na dohodu mezi členy HUAC a televizní společností. Stačilo uvést totožnost pouze jedné osoby, třeba jen mrtvého Browna. Předvolaný prožíval skutečné dilema: prostřednictvím jmenování si zachránit rozjetou „kariéru“, nebo se zachovat morálně správně a nespolupracovat. Nakonec se rozhodl pro druhou variantu se slovy: „Chlapi, neuznávám právo tohoto výboru ptát se na podobný druh otázek, a navíc běžte všichni do prdele.“⁴⁷¹ Za uvedenou reakci sice obdržel trest odnětí svobody za pohrdání Kongresem Spojených států, ale na druhou stranu se stal nejnepravděpodobnějším americkým hrdinou, jak ostatně zněl i podtitul celého filmu.⁴⁷²

O poznání vážnější nádech mělo drama *Guilty by Suspicion*. Film zachycoval příběh fiktivního režiséra Davida Merrilla (Robert De Niro), jednoho z nejžádanějších profesionálů svého druhu v Hollywoodu. Po návratu z dvouměsíčního natáčení na starém kontinentě se záhy ocitl uprostřed doslova zběsile narůstající intenzity „honů na čarodějnice“ ve filmovém průmyslu. Do bezprostředních potíží se dostal kvůli tomu, že jeho známý Larry Nolan (Chris Cooper) ho po brutálním nátlaku během výpovědi před Výborem pro neamerickou

---

⁴⁷¹ *The Front*, DVD 2004.

⁴⁷² Tamtéž.

činnost nakonec označil jako sympatizanta americké komunistické strany. Jako relevantní důkaz bohatě stačilo pouhé podezření. Merrill se totiž před více než deseti lety zúčastnil několika meetingů tamější pobočky, nikdy však nepatřil k řádným členům CPUSA. I když se sám ničeho nedopustil, angažoval se především jen v aktivitách progresivních organizací, kategoricky odmítl možnost „očistit“ svojí osobu přistoupením na *naming names* před HUAC. Ve hře figurovalo především jméno jeho nejbližšího přítele Bunnyho Baxtera (George Wendt). Ačkoli ho stávající zaměstnavatel, slavný boss Darryl Zanuck (Ben Piazza) považoval za své „zlaté dítě“, propustil ho ze studia *Fox* s odkazem na odmítání kooperace. Kariéra talentovaného režiséra se vinou zapsání na „černou listinu“ ocitla v troskách. Brzy se musel potýkat s nedostatkem peněz, stigmatem „rudého“ či se sledováním agenty FBI. Zdánlivé řešení nabízelo přestěhování do New Yorku, kde by se pokusil sehnat práci v některém z broadwayských divadel, ale ani to nepřineslo žádné zlepšení, proto se zanedlouho opět vrátil zpět do Los Angeles. Poměry v Hollywoodu se stávaly stále horšími, *blacklist* zkrátka devastoval jeden život za druhým. V takřka bezvýchodné situaci obdržel David Merrill od Darrylla Zanucka lákavou nabídku na natočení chystaného velko filmu. Podmínkou bylo pochopitelně „očistění“ vlastního jména. Hlavní hrdina dohnáný na pokraj zoufalství začal uvažovat o přistoupení na *naming names*. Dokonce kontaktoval i advokáta, který mu pomáhal zvolit ideální postup. Ještě bezprostředně po zahájení výpovědi před HUAC se zdálo, že se skutečně přikloní k pragmatismu, respektive „udavačství“. Ve zlomový moment slyšení se ale rozhodl od spolupráce odstoupit a naopak se s „inkvizitory“ pustil do ostrého střetu, v němž prokázal vlastní morální integritu, stejně jako oddanost ústavním principům. Raději přijal vinnu opodstatněnou pouhým podezřením, než aby se přidal k „práškačům“.⁴⁷³

Zatím posledním výraznějším a patrně nejneobvyklejším filmovým zpracováním *blacklistingu* v Hollywoodu se stal *The Majestic*. Snímek vyprávěl příběh nadějného scénáristy Petera Appletona (Jim Carrey), jemuž jmenování před Výborem pro neamerickou činnost náhle zmrazilo kariéru. Od studiového managementu se dozvěděl, že je podezřelý ze sympatií ke komunistické straně. Ve skutečnosti se v mládí, především ve snaze zapůsobit na jednu dívku, zúčastnil několika akcí progresivního spolku nyní považovaného za frontovou organizaci. Ze

---

⁴⁷³ *Guilty by Suspicion*, DVD 2004.

zoufalství nad zapsáním na „černou listinu“ se opil a při noční projíždce podél oceánu se mu přihodila nehoda, při níž spadl do řeky. Následujícího rána se sice probral na písčité pláži bez větších zranění, utrpěl ale dočasnou ztrátu paměti. Záhy se dostal do malého městečka Lawson, kde ho tamější obyvatelé považovali díky naprosté fyzické podobě za Luka Trimbla – válečného hrdinu považovaného za padlého během bojů na starém kontinentě. Zázračný návrat ještě více povzbudil život již tak fungující komunity, nejvíce ovšem zasáhl „otce“ Harryho (Martin Landau) a bývalou Lukovu snoubenku Adele Stantonovou (Laurie Holdenová), která se do něj ihned opět zamilovala. Všeobecné probuzení symbolizovala především společná práce na obnovení zchátralého kina s názvem *The Majestic* vlastněné rodinou Trimblových. Po úspěšném znovuotevření následovala řada dalších představení, při uvedení béčkového titulu *Sand Pirates of the Sahara* však došlo k radikálnímu zlomu. Během promítání se Peterovi vrátila paměť, protože autorem scénáře nebyl nikdo jiný než on sám. Takřka ve stejný moment utrpěl Harry srdeční záchvat. Jeho následkům podlehl, nicméně umíral s pocitem „nalezení ztraceného syna“, protože Peter se prozatím rozhodl svou pravou totožnost zatajit. Bezprostředně po pohřbu ale již vše vyšlo na povrch. Agenti FBI ho totiž vypátrali a konvoj státních policistů mu proto mohl demonstrativně doručit předvolání před HUAC. Převážně pragmaticky přemýšlející Peter si zvolil cestu vedoucí k „očistění“ svého jména, čímž se paradoxně postavil do opozice proti hrdinskému ideálu ztělesňovaného Lukem, s nímž tak zdánlivě sdílel pouze fyzickou podobu nikoliv už morální integritu. Zklamaná Adele mu věnovala knihu s textem Ústavy Spojených států spolu s dopisem od mrtvého snoubence, kde mimo jiné deklaroval nutnost bojovat proti všem formám šikany. Za velkého mediálního zájmu i pozornosti občanů městečka Lawson proběhlo Appletonovo slyšení před „inkvizitory“. Po úvodních otázkách vše dospělo k zásadnímu bodu – přečtení připraveného prohlášení. Značně nervózní scénárista v poslední chvíli změnil názor a namísto „přátelského“ přístupu zvolil plamennou řeč na obranu prvního dodatku ústavy rovnající se útoku na legitimitu výboru. Ze vzniklé hádky vyšel jako vítěz, jelikož sklídl bouřlivý aplaus přítomných. Navíc HUAC obávající se negativní publicity ustoupil od případné žaloby z pohrdání kongresem. Po tomto triumfu se Peter jen epizodicky vrátil do

Hollywoodu, aby následně zamířil zpět do Lawsonu, v němž ho neočekávaně celá komunita včetně Adele přivítala jako pravého hrdinu.⁴⁷⁴

Ze stručných popisů snímků o *blacklistingu* v Hollywoodu rozhodně není příliš složité vyvodit, kde se nacházely sympatie jejich tvůrců. Ve všech případech se jednalo o značně schématický přístup k celému fenoménu. Členové Výboru pro neamerickou činnost měly vždy podobu fanatických „inkvizitorů“ v pravém slova smyslu, management filmových či televizních společností zosobňoval bezzásadové karikatury kapitalismu náchylné ke korupci. Akt *naming names* se líčil jako krajně nemorální a devastující jak charakter informátorů, tak především životy jmenovaných. Naopak „nepřátelští svědci“ se bez výjimek znázorňovali jako hrdinové vyznávající mravní hodnoty i pravého ducha Ústavy Spojených států. Kvalita jednotlivých děl je kolísavá. *Guilty by Suspicion* se snažil o nejrealističtější ztvárnění, nicméně výsledkem se stala spíše jen jakási freska o utrpení lidí postižených „černou listinou“. *The Majestic* byl příliš sentimentální, místy až patetický. Zároveň nešlo přehlédnout utopické podání komunity maloměsta v kontrastu s pokleslostí velkého businessu a vysoko postavených politiků. Za nejzdařilejší lze označit *The Front*, jehož poloha hořké komedie nenabízela přehnaně upjatý pohled, což představovalo nejvhodněji zvolený přístup.

Při porovnání všech třech zpětných pohledů na hollywoodský *blacklist* je nutné upozornit na jednu pozoruhodnou skutečnost. Mezi základními interpretacemi memoárů *blacklistees*, „tradiční“ linie historiografie i kinematografických zpracování existuje takřka naprostá shoda. Paměti a filmy představují subjektivní druh výpovědi a lze je bez problémů akceptovat, ovšem v případě monografií se jedná minimálně o fakt hodný zamyšlení. Moderní historické řemeslo by se mělo snažit o uchopení témat v širokém kontextu a nesnažit se psát jednostranně motivované „apologie“. Ostatně také proto jsem se v první části této práce pokusil představit „černou listinu“ v pěti různých perspektivách, v té druhé se zaměřím na analýzu života v jejím stínu.

---

⁴⁷⁴ *The Majestic*, DVD 2002.

Druhá část

Život ve stínu hollywoodského *blacklistu*

V první části jsem se analýzou hollywoodského *blacklistu* v pěti různých perspektivách snažil ukázat složitost celého fenoménu. Zvoleným přístupem jsem chtěl, kromě úmyslu vyhnout se černobílým interpretacím doposud převládajícím v odborné literatuře i v pamětech, rovněž vymezit prostor, na jehož základě svůj výklad následně zaměřím na analýzu hlavních aspektů života „ve stínu černé listiny“. Bez předchozí části by byla tato druhá jen obtížně srozumitelná či nepatřičně vytržená z kontextu.

Jakým způsobem tedy „rudí“ prožívali období let 1947–1960? Zodpovězením této otázky se bude zabývat šest tematických kapitol, které postupně přiblíží nejzásadnější záležitosti, s nimiž se dotčení museli vypořádávat. Jelikož „hollywoodská desítka“ zaujala zcela výjimečné postavení a její boj s Výborem pro neamerickou činnost stál na počátku *blacklistingu*, budu pozornost věnovat nejprve právě jí. Velká vyšetřování před HUAC definitivně přeměnila antikomunismus v oficiální politiku filmového průmyslu. Postižení „hony na čarodějnice“ se museli s touto situací náležitě vyrovnat. Všichni do značné míry stáli před otázkami jak získat obživu, nebo jestli opustit Hollywood či dokonce Spojené státy. V neposlední řadě se potýkali i s různými každodenními obtížemi zapříčiněnými atmosférou „druhé strachu z rudých“. Naopak ke zcela ojedinělému počínu patřilo natočení nezávislého snímku *Salt of the Earth*, na jehož vzniku se podíleli především Herbert Biberman, Michael Wilson a Paul Jarrico. Nejenže tento projekt výstižně zachycuje myšlenkový svět „rudých“, ale jeho komplikovaná geneze navíc poskytuje fascinující vhled do doby, o níž je řeč. Analýza boje proti *blacklistu* bude tvořit hlavní náplň poslední kapitoly. Vítězství v soudní síni sice představovalo dlouhou dobu jedinou strategii, úspěchu ale dosáhl až scénárista Dalton Trumbo s o poznání pragmatičtějším plánem – dosáhnout veřejného přidělení kreditu pod vlastním jménem. Sledovat detailně jednotlivé osudy všech přibližně tří set „rudých“ by bylo takřka nemožné již jen z důvodu velké roztržitosti či obtížnému přístupu k pramenům. Zvolený přístup naopak akcentuje spíše řadu společných nebo nejzásadnějších aspektů, jejich složení v mozaiku poskytne celkový obraz života „ve stínu černé listiny“.

6. „Hollywoodská desítka“

Prerušení výslechů před Výborem pro neamerickou činnost neznamenal pro členy „hollywoodské desítky“ konec střetů, ale naopak v mnoha ohledech spíše začátek. Iluzi triumfu nad „inkvizitory“ ještě posílilo slavnostní přivítání dne 5. listopadu, kdy se sešlo na *Municipal Airport* v Los Angeles zhruba pět set přívrženců „rudých“ navrátilců z Washingtonu.⁴⁷⁵ Zvolená strategie zpochybnit legitimitu HUAC slavila zdánlivý úspěch. Hollywoodští bossové i producenti však situaci vnímali rozdílným způsobem. Většina z nich sice nechovala zvláštní sympatie k vyšetřování vedeným Johnem Parnellem Thomasem, ale podobné stanovisko zaujala i ve vztahu k „rudým“. Agresivní pozice „nepřátelských svědků“ během výslechů navíc začala prakticky okamžitě vzbuzovat negativní publicitu v tisku, o níž filmový průmysl nikdy nestál.⁴⁷⁶ Atmosféru následujících zhruba tří týdnů výstižně zachytil Edward Dmytryk. Ve svých pamětech napsal: „Naši přívrženci nás uvítali jako mladého Davida, který skolil Goliáše – tehdy se ještě nemluvílo o mučednictví či pronásledování. Několik následujících týdnů mě ale ve dne v noci trápila podvědomá nejistota. Snažil jsem se uchlácholit. Říkal jsem si, že Kongres nás zatím ještě neobvinil z pohrdání, a navíc nebylo jisté, zda k tomu vůbec dojde. Namlouval jsem si, že máme podporu gild a že pět z nás s kontrakty u studií zatím nepřišlo o práci. Kdyby přece jen vše zklamalo, tak pořád ještě fungoval ‚Rooseveltův‘ liberální Nejvyšší soud. Proč jsem však stále cítil klid před bouří?“⁴⁷⁷ Události z konce listopadu jednoznačně prokázaly, že hlavní dějství teprve začínalo a jeho trvání se neomezí na pouhých deset dnů jako v případě říjnových slyšení ve Washingtonu.

a) „Hollywoodská desítka“ v soudních síních

Za hlavní osu událostí „hollywoodské desítky“ v období let 1947–1951 lze považovat soudní procesy týkající se pohrdání Kongresem Spojených států a následný výkon trestu ve federálních káznicích. Dne 24. listopadu 1947 schválila Sněmovna reprezentantů (*The United States House of Representatives*) poměrem 346

---

⁴⁷⁵ COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 8 of 15..., *III. Communist Infiltration of Intellectual Groups*, s. 58.

⁴⁷⁶ Viz s. 46–48.

⁴⁷⁷ Dmytryk, Edward: c. d., s. 89.

ku 17 podání žaloby. Tímto momentem začala pro „rudé“ zcela nová kapitola.⁴⁷⁸ Po poradách s právníky Robertem W. Kennym a Benem Margolisem se skupina rozhodla pro otevření pouze dvou případů později oficiálně pojmenovaných *Lawson vs. Spojené státy americké* a *Trumbo vs. Spojené státy americké*. Přikročilo se k tomu z prostého důvodu. U všech zainteresovaných se totiž jednalo o stejnou skutkovou podstatu, proto by vedení deseti identických sporů postrádalo smysl. Další neméně zásadní roli sehrála snaha ušetřit finanční prostředky a čas.⁴⁷⁹ Podle prvních odhadů se počítalo s neúspěchem v prvním kole soudního řízení i následném odvolání. Vítězství se ovšem předpokládalo u poslední instance tedy Nejvyššího soudu.⁴⁸⁰ Obhajoba se zakládala především na obraně prvního dodatku respektive na tvrzení, že obžalovaní zodpověděli otázky Thomasova výboru odvoláním se na práva garantovaná ústavu, což bylo prezentováno jako dostatečný způsob. Druhý záměr, nutno dodat o poznání slabší z hlediska chystaných procesů, spočíval ve snaze zpochybnit samotnou legitimitu HUAC.⁴⁸¹ Za mírného optimismu ze strany „hollywoodské desítky“ došlo na jaře roku 1948 k prvnímu měření sil.

Od poloviny dubna do počátku května se uskutečnily před Federálním okresním soudem (*Federal District Court*) ve Washingtonu oba procesy. Jako první v pořadí se k projednání dostal případ *Lawsonův*, zhruba o dva týdny později ho následoval *Trumboův*.⁴⁸² Ani v jednom případě se nepodařilo do líčení výrazněji prosadit zpochybnění ústavní legitimacy Thomasova výboru, a proto se ústředním bodem stala záležitost zodpovězení otázek před HUAC. Porota se shodně vyslovila v neprospěch hollywoodských scénáristů a shledala je vinnými.⁴⁸³ Dne 21. května pak obdrželi výši trestů, která byla stanovena v maximálním možném rozsahu – pokuta tisíc dolarů a roční odnětí svobody. Právníci „hollywoodské desítky“

---

⁴⁷⁸ Los Angeles Times, 25. listopadu 1947, Francis, Lorian K.: *House Cites 10 Film Men for Contempt, Inquiry Committee Upheld in Search for Hollywood Reds*, s. 1, 11. K oficiálnímu podání žaloby proti „hollywoodské desítce“ došlo až 5. prosince 1947. Chicago Daily Tribune, 6. prosince 1947, *U.S. Indicts 10 Cited in Probe of Film Reds*, s. 1.

⁴⁷⁹ CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 218–220.

⁴⁸⁰ Tamtéž, s. 218.

⁴⁸¹ Tamtéž, s. 222–223.

⁴⁸² Případ *Lawson vs. Spojené státy americké* začal 14. dubna a k vynesení rozsudku došlo již 19. dubna. Proces vedl soudce Edward M. Curran. Případ *Trumbo vs. Spojené státy americké* probíhal od 26. dubna do 5. května. Proces vedl soudce David A. Pine. MHL, Ring Lardner Jr. Papers, f. 367 Miscellaneous 1950–1967, *The case of the Hollywood Ten – A Chronology*, May 1950, s. 6. Srv. Los Angeles Times, 17. dubna 1948, Francis, Warren B.: *Lawson Winner in Court Round*, s. 7. Srv. Los Angeles Times, 28. duben 1948, Francis, Warren B.: *Trumbo Defense Fails To Stall Court Trial*, s. 2.

⁴⁸³ CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 222–226. Srv. Los Angeles Times, 6. května 1948, Francis, Warren B.: *Film Writer Convicted of Contempt – Lawson's Counsel Promises Fight to Supreme Court*, s. 1. Srv. Los Angeles Times, 6. května 1948, Francis, Warren B.: *Writer Trumbo Found Guilty – Contempt of Congress Finding Given Over Refusal to Answer Red Inquiry*, s. 1.

pochopitelně verdikt nepřijali, celá kauza proto putovala k vyšší instanci.⁴⁸⁴ Situace se prozatím vyvíjela podle předpokládaného scénáře. Výjimku v něm nepředstavovalo ani rozhodnutí odvolacího soudu (*The United States Court of Appeals*) z poloviny června 1949, které jednoznačně uznalo legitimnost vyšetřovacích pravomocí Výboru pro neamerickou činnost, čímž také potvrdilo předchozí rozsudek. Veškerá pozornost „rudých“ se poté zaměřila na Nejvyšší soud.⁴⁸⁵

V říjnu 1949 podali právníci „hollywoodské desítky“ žádost k Nejvyššímu soudu o přezkoumání obou případů.⁴⁸⁶ Text petice zdůrazňoval nutnost obrany principů obsažených v Listině práv, zasazoval se o dodržování svobody vyjadřování a opět se snažil upozorňovat na protiústavní charakter Výboru pro neamerickou činnost, který dokonce označoval za fašistický.⁴⁸⁷ V závěrečné části stál apel: „V posledních třech dekadách tento soud správně a odvážně obhajoval a potvrzoval záruky prvního dodatku, za což mu náleží mimořádná chvála. Nyní se požaduje, aby se i v tomto případě postavil proti neoprávněné činnosti federálního kongresu ve věci zneužití vyšetřovacích pravomocí.“⁴⁸⁸ Podporu této záležitosti vyjádřili rovněž různé organizace z umělecké, politické či odborářské sféry, které zaslaly Nejvyššímu soudu tzv. dopisy *amici curiae* jednoznačně se vyslovující ve prospěch „rudých“.⁴⁸⁹ Na jaře 1950 konečně dospěla kauza do finále. Dne 10. dubna soudci odmítli bez bližšího odůvodnění znovuotevření případů, čímž *de facto* potvrdili rozhodnutí nižších instancí. O zhruba dva týdny později podal Robert W. Kenny ještě poslední odvolání, jež obsahovalo kromě obvyklých rétorických „cvičení“ o základních lidských právech nově také odkaz na Pátý dodatek Ústavy Spojených států. Na konci

---

⁴⁸⁴ New York Times, 22. května 1948, *Trumbo and Lawson Receive Year in Jail and \$1,000 Fines for Defying Congress*, s. 3.

⁴⁸⁵ Chicago Daily Tribune, 14. června 1949, Young, Robert: *Appeals Court OK's Hollywood Red Convictions*, s. 4. Srv. CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 227–228.

⁴⁸⁶ Tato procedura je v angličtině známá pod termínem *writ of certiorari*.

⁴⁸⁷ MHL, William Wyler Papers, f. 697 Political – personal 1952–1954, *In The Supreme Court of the United States, October Term, 1949, No. 248 John Howard Lawson, petitioner, vs. United States of America, respondent*, s. 1–27.

⁴⁸⁸ Tamtéž, s. 28

⁴⁸⁹ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 8, Radin, Max: *Brief of Alexander Meiklejohn of Cultural Workers in Motion Picture and Other Arts, and of Members of the Professions, as Amici Curiae*, Los Angeles 1949, s. 1–36. Srv. COMPIC, File number 100–138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., VI. *Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 18–20.

května 1950 byl však i tento pokus zamítnut a „hollywoodská desítka“ se po více než dvouletém manévrování definitivně ocitla před „branami“ federálních kázní.⁴⁹⁰

Na tiskové konferenci pořádané dne 9. června John Howard Lawson pronesl: „Naše uvěznění je výsledkem toho, že velký business a jeho političtí stoupenci ve Washingtonu plánují rozpoutat třetí světovou válku.“⁴⁹¹ Dále ještě zopakoval tvrzení, že odsouzení jeho i Daltona Trumba odporuje principům Listiny práv. Následujícího dne pak oba nastoupili k výkonům trestů – nejprve na přechodnou dobu do věznice ve Washingtonu a poté do federální káznice v Ashlandu (Kentucky).⁴⁹² Ve dnech od 20. do 23. června se zbývající „osmička“ dočkala verdiktů ve zkrácených soudních jednáních bez přítomnosti poroty. Ve všech případech pochopitelně došlo k uznání vinny z pohrdání kongresem. Výše vyměřených sankcí se rovněž shodovala. Jedinou výjimku představovali Herbert Biberman a Edward Dmytryk, kteří z doposud neznámých důvodů obdrželi sníženou sazbu odnětí svobody pouze v rozsahu půl roku.⁴⁹³ Do konce měsíce pak nastoupilo k výkonům trestů v různých federálních kázních sedm členů „desítky“. Na svobodě zůstal jen Adrian Scott, jemuž bylo zahájení trestu odsunuto kvůli zdravotním potížím až na září téhož roku.⁴⁹⁴ Tímto způsobem dopadlo měření sil mezi hollywoodskými „rudými“ a Výborem pro neamerickou činnost. Popsaný proces se sice stal hlavní, ale z daleka ne jedinou právní bitvou, která ve vymezeném období proběhla.

---

⁴⁹⁰ Los Angeles Times, 11. dubna 1950, Francis, Warren B.: *Film Writers Lose in Plea to High Court – Congress Contempt Convictions in Red Inquiry to Stand*, s. 1–8. Srv. Los Angeles Times, 25. dubna 1950, Francis, Lorian K.: *Film Writers in New Appeal to High Court*, s. 12. Srv. MHL, Ring Lardner Jr. Papers, f. 367 Miscellaneous 1950–1967, c. d., s. 8. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., VI. *Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 30–31.

⁴⁹¹ The Washington Post, 10. června 1950, *Two Hollywood Writers Begin One-Year Terms for Contempt*, s. 3.

⁴⁹² COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., VI. *Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 31–32, 40–41.

⁴⁹³ Los Angeles Times, 21. června 1950, *Five of "Hollywood Ten Get Short Court Delay*, s. 14. Srv. New York Times, 23. června 1950, *As Trials for Hollywood Writers and Producers Continue*, s. 5. Srv. New York Times, 24. června 1950, *Judge Acts Thursday on 3 of "Hollywood 10"*, s. 2. Srv. CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 231–232.

⁴⁹⁴ Osm členů „hollywoodské desítky“ si trest odpykalo v následujících federálních kázních: Alvah Bessie a Herbert Biberman – Federální nápravné zařízení Texarkana (Texas); Lester Cole a Ring Lardner Jr. – Federální nápravné zařízení Danbury (Connecticut); Edward Dmytryk a Albert Maltz – Federální nápravné zařízení Mill Point (Západní Virginie); Samuel Ornitz – Lékařské centrum pro federální vězně ve Springfieldu (Missouri) a Adrian Scott – Federální nápravné zařízení Ashland (Kentucky). COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., VI. *Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 31–32, 40–41. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 349–350.

Soudní dohra říjnových vyšetřování z roku 1947 se neomezila pouze na obžalobu z pohrdání Kongresem Spojených států. Poté co přijali bossové filmového průmyslu waldorfskou politiku, vyhodili ty členy „hollywoodské desítky“, kteří měli se studií uzavřené dlouhodobé kontrakty. Konkrétně se jednalo o Edwarda Dmytryka (RKO), Adriana Scotta (RKO), Lestera Cola (MGM), Daltona Trumba (MGM) a Ringa Lardnera Jr. (Fox).⁴⁹⁵ Všichni z této pětice v průběhu následujícího roku podali žalobu kvůli nelegitimnímu rozvázání pracovního poměru a požadovali odpovídající finanční vyrovnání.⁴⁹⁶ Klíčová otázka procesů spočívala v oprávněnosti použití tzv. morální klauzule běžně obsažené ve tehdejších smlouvách. Její text zněl následovně: „Zaměstnanec souhlasí, že se bude chovat v souladu s obecnými konvencemi a morálkou. Zároveň souhlasí s tím, že neudělá nic, co by ho mohlo degradovat před společností nebo uvést do postavení objektu veřejné nenávisi, opovržení a posměchu. Dále neudělá nic, co by šokovalo či uráželo komunitu nebo zesměšňovalo veřejnou morálku, slušnost, či obecně poškozovalo producenta, filmový, divadelní i radiový průmysl.“⁴⁹⁷ Již od počátku dvacátých let se tímto způsobem studia pojišťovala proti případným kontroverzím způsobenými jejími pracovníky a rovněž nyní se na ni odkázala.⁴⁹⁸ I když jistých dílčích úspěchů „rudí“ dosáhli, jednalo se především o případ Cola, v němž v prosinci 1948 soudce Leon R. Yankowich označil příslušnost ke komunistické straně za záležitost mimo rámec morální klauzule, nepodařilo se ustavit všeobecně platný precedens. Právníci filmových společností se navíc vždy odvolávali k dalším instancím, jež zpravidla rozhodly v neprospěch „rudých“, čímž se vše protahovalo.⁴⁹⁹ Paralelně s těmito

⁴⁹⁵ Albert Maltz neměl dlouhodobý kontrakt, protože upřednostňoval jednorázové projekty. Zbytek „hollywoodské desítky“ se v podstatě již tehdy nacházel na periferii zájmu studií a ve filmovém průmyslu působil jen okrajově. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 23. Srv. Chicago Daily Tribune, 4. prosince 1947, *Studio Fires Two Accused Film Writers – Film Chief Calls Meeting on Reds*, s. 26.

⁴⁹⁶ Tyto soudní spory byly vedeny pod názvy: Cole vs. Loew's, Inc., Dmytryk vs. RKO, Lardner vs. 20th Century-Fox, Scott vs. RKO a Trumbo vs. Loew's. Jednotlivé případy žádaly kompenzace mzdy garantovanou v kontraktech. Ceclair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 350. Srv. Chicago Daily Tribune, 11. ledna 1948, *Hollywood Director, Ousted in Probe of movie Reds, Sues RKO*, s. 37.

⁴⁹⁷ Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 177.

⁴⁹⁸ Tato praxe se stala běžnou od skandálu komika Roscoe „Fatty“ Arbuckla, který byl v roce 1921 obviněn ze znásilnění nezletilé dívky. Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: c. d., s. 154. Srv. CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 257.

⁴⁹⁹ Bruce, Robert Erik: *Have You No Sense of Decency? Morals Clauses, Communists and the Legal Fight Against Blacklisting in the Entertainment Industry During the Post-War Era*, 2009, nepublikovaná disertační práce, s. 87–114 (<http://repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/9713>). Srv. New York Times, 18. prosince 1948, *Cole Wins Suit to Regain MGM Job; Case a Test of Anti-Red Sanctions*, s. 1.

individuálními procesy probíhaly ještě dva hromadné snažící se zakázat praktikování *blacklistingu* jako takového.⁵⁰⁰ K definitivnímu vyřešení všech zmíněných kauz došlo až v první polovině roku 1952. V lednu kývla „hollywoodská devítka“⁵⁰¹ zmítaná finančními potížemi na mimosoudní vyrovnání ve výši \$107 500 za oba hromadné procesy a dále za Colův i Trumbův spor o kontrakty.⁵⁰² Jelikož této dohody se neúčastnily společnosti *20th Century Fox*, *RKO* a *Paramount*, tak případy Adriana Scotta a Ringa Larnera Jr. pokračovaly ještě do dubna. Oba skončily přes úspěch v prvním kole porážkou v odvolacích řízeních.⁵⁰³ Boj „rudých“ v soudních síních přinesl jen velmi limitované úspěchy, nutno dodat, že ani v budoucnosti se tento trend příliš nezměnil.

b) Hollywoodská desítka mimo soudní síně

Boje v soudních síních lze považovat jen za pomyslnou špičku ledovce aktivit „hollywoodské desítky“ v období od ukončení prvního kola vyšetřování před Výborem pro neamerickou činnost do nástupu výkonů trestů ve federálních kázních. Žaloba z pohrdání kongresem a ztráta možnosti oficiálně pracovat ve filmovém průmyslu přiměly „rudé“ k intenzivnímu organizování kampaně na vlastní obranu. Nejednalo se přitom jen o pouhé shánění finančních příspěvků na pokrytí nákladů spojených s procesy, značné úsilí se věnovalo i získávání sympatií pro politickou rovinu celé kauzy. Vše tak rovněž získalo nádech boje za individuální práva a svobody. Specifickou dimenzí představovalo také hájení progresivního proudu v umění. Kromě těchto veřejných aktivit museli členové „desítky“ řešit přirozeně i každodenní problémy, mezi nimiž dominovalo hledání způsobů obživy.

---

⁵⁰⁰ Tyto soudní spory byly vedeny pod názvy: *Cole et al. v. Loew's, Inc. et al.* a *Maltz et al. v. Loew's, Inc. et al.* První proces požadoval odškodnění kvůli *blacklistingu* v celkové výši \$61 108 975, druhý založený na Shermanově protitrustovém zákoně částku \$52 000 000. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 187–194.

⁵⁰¹ Edward Dmytryk se v té době již opustil „hollywoodskou desítku“ a svůj proces Dmytryk v. *RKO* ukončil.

⁵⁰² Zmíněná částka byla rozdělena následujícím způsobem: *MGM* \$65 000, *Universal* \$13 750, *Columbia* \$13,750 a *Warner Bros.* v zastoupení *Producers Settlement Corp.* \$15 000. Společnost *MGM* zaplatila největší díl, protože částka se považovala zároveň za kompenzaci procesů *Cole v. Loew's, Inc.* a *Trumbo v. Loew's*. *New York Times*, 4. ledna 1952, *Movie Companies Settle Red Suits – Major Firms Are Now Making Out-of-Court Awards to the “Unfriendly Ten”*, s. 18. Srv. *Los Angeles Times*, 5. ledna 1952, *“Unfriendly 10” End Suits for \$107,500*, s. A5. Srv. CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 258.

⁵⁰³ Lardner na rozdíl od Scotta obdržel alespoň mimosoudní vyrovnání ve výši \$10 000. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 117–128. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 350–352.

Právě do rozmezí let 1947–1950 spadá také zrod černého trhu se scénáři, který se později stal běžnou realitou.⁵⁰⁴

I když původní iniciativa na podporu desítky, Výbor pro první dodatek, záhy po říjnu 1947 zanikla, mohla se „desítka“ opřít o několik dalších platform. Jednalo se především o již existující Umělecký, vědecký a profesní výbor nezávislých občanů Hollywoodu a Progresivní občany Ameriky (*Progressive Citizens of America*, PCA*).⁵⁰⁵ V bezprostřední reakci na tehdejší události poté vznikly ještě dva další spolky: Výbor pro osvobození od strachu (*Freedom from Fear Committee*) a Výbor pro osvobození hollywoodské desítky (*Committee to Free the Hollywood Ten*). Sílu těchto organizací nelze přeceňovat, protože ani jedna z nich se nedokázala přeměnit v širší liberální alianci, naopak jejich vliv paralelně s akcelerující studenou válkou spíše klesal. Nicméně i tak se podařilo dosáhnout jistých úspěchů. Pod jejich záštitou proběhla celá řada benefičních večeří, politických *happenings*, veřejných přednášek či se připravovaly nejrůznější petice a později dopisy *amici curiae*.⁵⁰⁶ Za účelem co nejlepší organizace podobných akcí byla dokonce otevřena kancelář v komplexu *Crossroads of the World* na Sunset Boulevard v Hollywoodu.⁵⁰⁷ Do dobrovolnické činnosti se postupně zapojila spousta členů tamější sekce komunistické strany, mezi ty nejzapálenější patřily Gale Sondergaardová, Sylvia

---

⁵⁰⁴ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1f-8 Blacklisted Hollywood workers -- interview notes (miscellaneous), *Notes to supplement material in print obtained from interviews and letters from Ring Lardner, Jr., Lester Cole, Dalton Trumbo, Adrian Scott (writer-producer), John Howard Lawson, and Albert Maltz*, s. 1–6.

⁵⁰⁵ Konkrétně se jednalo o newyorské a především losangeleské oddělení PCA* – tzv. Výbory umění, vědy a profesí (*Arts Science and Professions Committee*), které vystupovaly pod jmény Hollywoodská rada umění, vědy a profesí (*Hollywood Council of Arts, Science and Professions*, HCPAS) a Newyorská rada umění, vědy a profesí (*New York Council of Arts, Science and Professions*, NYCPAS). COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 8 of 15..., *III. Communist Infiltration of Intellectual Groups*, s. 93. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 714.

⁵⁰⁶ COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 8 of 15..., *III. Communist Infiltration of Intellectual Groups*, s. 58–65, 89–94. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 2), part 9 of 15..., *VI. Investigation of Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 125–128, 132–137, 142–145. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., *III. Communist Infiltration of Intellectual Groups*, s. 1–10, 13–15. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., *VI. Investigation of Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 18–19.

⁵⁰⁷ COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., *VI. Investigation of Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 21. Ceplair a Englund zmiňují, že fungovala také kancelář na Yucca street v Hollywoodu. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 334–345.

Jarricová, Hellen Slotte Levittová či Pauline Finnová.⁵⁰⁸ Nejzásadnější osobností se ovšem bezesporu stal Herbert Biberman. Albert Maltz o jeho fanatickém nasazení napsal: „Po dobu dvou a půl let nedělal naprosto nic jiného, než že fungoval jako motor všeho okolo ‚hollywoodské desítky‘. Ve výsledku se nám jen a jen díky němu podařilo vést tak živou kampaň celonárodního rozsahu.“⁵⁰⁹ Alvah Bessie však zmiňoval, že byl někdy až přespříliš pompézní či vtíravý, proto se také o něm mezi „rudými“ říkalo, že „je osina v zadku, ale naše osina v zadku.“⁵¹⁰

Jak konkrétně vypadaly některé vybrané aktivity „hollywoodské desítky“? Jako příklad méně často pořádaných událostí lze uvést manifestaci na *Gilmore Stadium* z poloviny listopadu 1947. Podle odhadů se na něm sešly přibližně tři tisícovky účastníků. Ti vyslechli celkem dvanáct projevů ostře namířených proti Výboru pro neamerickou činnost. Mezi řečníky nechyběli John Howard Lawson, Ben Margolis či Herbert Biberman.⁵¹¹ Podobně masové shromáždění se ovšem řadilo spíše mezi výjimky. Naopak daleko běžnějšími se staly benefiční recepce. Například na konci února 1948 proběhla v hotelu *Ambassador* (Los Angeles) slavnostní večeře pod heslem „Vzdát úctu deseti obžalovaným za jejich kreativní úspěchy, patriotismus a odvalu bojovat proti Thomasově výboru.“⁵¹² Organizátoři díky ní získali pět tisíc dolarů.⁵¹³ Ještě větší úspěch zaznamenali zhruba o týden později, kdy vybrali dokonce patnáct tisíc dolarů. Zaštítění akce se tehdy navíc ujal slavný hollywoodský filmař John Huston, což zároveň pomáhalo zvyšovat publicitu kauzy.⁵¹⁴ Naznačený scénář zůstával v podstatě stále stejný, což do značné míry platilo i pro hlavní aktéry, protože jádro účastníků se příliš neměnilo. Nadneseně řečeno, lišila se jen místa pořádání a množství obdržených peněz na podporu „desítky“. Nejběžnější činností bylo ovšem prosté pronášení projevů a to doslova

---

⁵⁰⁸ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 700–701. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slotte Levitt...*, s. 113–118.

⁵⁰⁹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 704.

⁵¹⁰ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 108.

⁵¹¹ Akce pořádaná pod záštitou PCA* sloužila spíše pro získání publicity než pro výběr finančních prostředků. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 8 of 15..., *III. Communist Infiltration of Intellectual Groups*, s. 58–59. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 713–714.

⁵¹² CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 77, Folder 18, *Testimonial Dinner*, Ambassador Hotel, February 27, 1948, s. 1.

⁵¹³ Tamtéž, s. 2.

⁵¹⁴ MHL, John Huston Papers, 94-f.910, Biberman, Herbert, dopis od Herberta Bibermana pro Johna Hustona, 9. března 1948, s. 1. Srv. MHL, John Huston Papers, 94-f.910, Biberman, Herbert, dopis od Herberta Bibermana pro Johna Hustona, 12. března 1948, s. 1. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 8 of 15..., *III. Communist Infiltration of Intellectual Groups*, s. 93.

kdekoliv a při každé vhodné příležitosti. Úplný seznam proslovů všech členů „desítky“ prakticky nejde zpětně rekonstruovat. Pro ilustraci stačí uvést, že podle neúplných záznamů FBI jen John Howard Lawson vystoupil od konce října do počátku prosince 1949 během turné po východním pobřeží celkem desetkrát.⁵¹⁵ Na obdobné cesty vyrazili i ostatní – zejména Adrian Scott, Lester Cole, Samuel Ornitz či Ring Lardner Jr.⁵¹⁶

I když se během diskutovaného období uskutečnilo velké množství akcí nejrozličnějšího druhu, jejich hlavní poselství zůstávalo stále stejné. Do značné míry se ani oproti dřívější době neobjevilo nic převratně nového, protože řečníci navazovali na již zformulované argumenty. Zvýšila se maximálně agresivita vůči „inkvizitorům“ či obecná dogmaticčnost. Rétorika „rudých“ se stále opakovala, navíc sklouzávala ke schematičnosti a apologetickému tónu. Již v červenci 1947 pronesl Albert Maltz během konference o kontrole myšlení ve Spojených státech: „Jak odporný je pohled na naši federální reprezentaci, když jedinci, kteří jsou politický odpad našeho národa, sedí v kongresu a když je jim dána pravomoc zastrašovat slušné občany.“ Dále pokračoval: „Těchto jedenáct“⁵¹⁷ se odmítlo nechat zastrašit. Těchto jedenáct odmítlo odevzdat jména antifašistů do náruče těch, kteří chtějí zredukovat Ameriku na jeden obrovský koncentrační tábor.“⁵¹⁸ Sám autor sice tehdy ještě Výboru pro neamerickou činnost přímo nečelil, přesto na něj ostře útočil. Celý projev ještě odrážel jednu zásadní a permanentně omílanou konstrukci. Referát interpretoval střet s HUAC rovněž jako zápas o svobodu slova. Výbor měl podle něj usilovat o zavedení

---

⁵¹⁵ Zpráva FBI uvádí, že vystoupil postupně při následujících příležitostech: dne 27. října v New Yorku při příležitosti akce *New York Council of Arts, Sciences, and Professions* namířené proti zatčení jedenácti komunistických vůdců; dne 16. listopadu tamtéž při příležitosti setkání v hotelu Sutton; dne 20. listopadu na akci *Brighton Grup of Progressive Party* v Bostonu; dne 22. listopadu před *Student Lawyers Guild* na Harvardově Univerzitě; dne 23. listopadu na setkání *Community Church* taktéž v Bostonu; dne 29. listopadu na banketu *Civil Rights Congress* v hotelu Bellevue Stratford ve Filadelfii; dne 1. prosince na Swarthmore College ve Filadelfii a téhož dne ještě na *University of Pennsylvania*; dne 2. prosince na *Temple University*; dne 3. prosince na recepci pořádanou organizací *Philadelphia Council of the Arts, Sciences, and Professions*; dne 5. prosince na meetingu *National Council of American-Soviet Friendship* pořádané na Madison Square Garden v New Yorku. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., VI. *Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 28.

⁵¹⁶ COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., VI. *Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 22–29. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 717.

⁵¹⁷ Nejednalo se o odkaz na tzv. „hollywoodskou jedenáctku“, ale na jiných jedenáct „rudých“ umělců vedených Howardem Fastem, kteří se rovněž potýkali s HUAC.

⁵¹⁸ MHL, William Wyler Papers, 54-f. 697 Political – personal 1952–1954, Maltz, Albert: *The Writer as the Conscience of the People*, Hollywood 1947, s. 11.

cenzury, což se považovalo za první krok k fašizaci USA. Sebe a podobně smýšlející považoval za svědomí národa, které se musí domnělé hrozbě postavit.⁵¹⁹ Pregnantně to vyjádřil o zhruba dva roky později, kdy při jiné příležitosti řekl: „Trvám na tom, že všechno toto musí být chápáno jako neamerické spiknutí, kterému musí čelit každý občan. Musíme se tomu postavit, protože před železnou logikou mé skupiny není úniku. Němci, kteří bez vzdoru přijali fašismus, skončili katastrofálně. Nikoho nedobyli, nýbrž sami byli dobytí. Kromě informátorů a robotů neexistuje v policejním státě pro nikoho jiného bezpečí, smysluplný život ani žádná slušná budoucnost.“⁵²⁰

Výše nastíněná rétorika nepronikla přirozeně jen do projevů, ale prostoupila i řadu nejružnějších pamfletů vydaných na obranu „desítky“. Za tímto účelem rovněž vyšla v dubnu 1948 kniha *Hollywood on Trial – The Story of the 10 Who Were Indicted*, jež se řadila k těm rozšířenějším publikacím „rudé“ provenience. Za jejím vznikem stál původní člen „devatenáctky“ Gordon Kahn. Ambice napsat objektivní reportáž z vyšetřování před Thomasovým výborem se naplnila jen částečně, protože dílo zřetelně inklinovalo spíše k hagiografii. Veškerý výtěžek z prodeje titulu byl ovšem věnován na podporu vedení soudních procesů.⁵²¹ Přinejmenším stejně známým se stal Čas ropuch (*The Time of The Toad*) z pera Daltona Trumba.⁵²² Pamflet představoval jakýsi komplex většiny nejběžnějších argumentů. Název odkazoval na článek Emila Zoly z doby Dreyfusovy aféry, jenž nadneseně popisoval, že na tehdejší „otrávenou“ atmosféru se dalo zvyknout pomocí polykání stále většího množství jedovatých ropuch, čímž se postupně budovala imunita proti nenávisným poměrům. Trumbo ideu dále rozvinul a označil vládu narušující základní lidská práva za sílu nutící lidi k onomu „času ropuch“. Za tři znaky ohlašující takové

---

⁵¹⁹ Tamtéž, 1–11.

⁵²⁰ MHL, Ring, Lardner Jr. Papers, f. 373 Publications, Maltz, Albert: *The Anti-American Conspiracy*, Los Angeles 1949, s. 2. Srv. Tamtéž s. 1–3. Srv. MHL, Ring, Lardner Jr. Papers, 15.f-239 Speeches – National Council of Arts, Sciences and Professions 1950, konference *National Council Of Arts, Sciences and Professions*, Town Hall, 19. června 1950, projev Lardnera, Jr., s. 1–2. Srv. Tamtéž, projev Edwarda Dmytryka, s. 1. Srv. Tamtéž, projev Alvy Bessieho, s. 1–2.

⁵²¹ Pracovníci FBI ji po prostudování označili za otevřenou komunistickou propagandu. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 2), part 9 of 15..., VI. *Investigation of Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 125–126. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 721–722.

⁵²² Trumbo uvedl, že první vydání mělo náklad deset tisíc kusů, druhé patnáct tisíc kusů a pro třetí se dokonce počítalo s pětadvaceti tisíci výtisky Manfull, Helen (ed.): c. d., s. 124.

období považoval přísahy loajality, povinné odhalení přesvědčení a tajnou policii.⁵²³ Text se dále zabýval eskalací fašistické hrozby ve Spojených státech, přičemž všichni, kteří se neztotožnili s výkladem ústavních principů proklamovaným „hollywoodskou desítkou“, obviňoval z podpory „inkvizitorů“.⁵²⁴ Takřka na stejnou úroveň jako HUAC proto postavil například i slavného liberálního intelektuála Arthura Schlesingera, Jr.⁵²⁵ Pod nánosem radikální rétoriky a účelově sestavené argumentace se však skrýval mnohem pragmatičtější cíl – obrana víry v komunistickou ideologii.⁵²⁶

Za ojedinělý projekt lze označit přibližně čtvrt hodinový film s jednoduchým názvem Hollywoodská desítka (*The Hollywood Ten*). Snímek vznikl v dubnu 1950 pod záštitou Filmové divize Hollywoodské rady umění, vědy a profesí při PCA* (*The Film Division of the South California Chapter, National Council of the Arts, Sciences and Professions*). Na jeho natočení se podílelo několik významných členů tamější „rudé“ komunity. Produkce se ujal Paul Jarrico, který se rovněž spolu se členy „desítky“ podílel na scénáři. Režie se po intenzivním naléhání zhostil John Berry. Hlasovou stopu namluvila manželka Herberta Bibermana Gale Sondergaardová.⁵²⁷ První polovina filmu představovala hlavní aktéry, jejich dosavadní aktivity, tvorbu i rodiny, zatímco druhá předkládala v podstatě klasické sdělení. Sekvence z říjnového vyšetřování před Výborem pro neamerickou činnost doplnily krátké proslovy „rudých“ sedících v řadě vedle sebe u podlouhlého stolu. Někteří suše, jiní značně afektovaně argumentovali ve prospěch vlastní kauzy. Hlavní akcent byl tentokrát položen na protiválečnou rétoriku. Dalton Trumbo na závěru prohlásil: „Když jsme byli dotázáni, jestli jsme, nebo jestli jsme někdy byli členy komunistické strany, výbor se ve skutečnosti připravoval, že se vás zeptá, jestli podporujete, nebo jestli jste někdy podporovali mír.“ Vzápětí na to navázal John Howard Lawson: „Kdo je loajální k této zemi? Snad ti kteří chtějí vyřešit světové

---

⁵²³ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f-44 – Primary sources 1960–2003, Trumbo, Dalton: c. d., s. 5.

⁵²⁴ Tamtéž, s. 6–38.

⁵²⁵ Tamtéž, s. 12–15, 23–29.

⁵²⁶ Komunistická argumentace a zaštitování se ústavními principy obsahovaly jeden zásadní nedostatek. „Rudí“ se stavěli do pozice rigidních ochránců lidských práv – zejména svobody názorů a přesvědčení. Za tohoto předpokladu by tedy museli akceptovat i osoby hlásící se fašistickým ideálům a přiznat jim stejné garance. To ovšem radikálně odmítali a naopak represivní postup proti nim schvalovali. Dmytryk, Edward: c. d., s. 114.

⁵²⁷ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 106–107. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 72–73.

problémy vodíkovou bombou?⁵²⁸ Na konci června proběhla ve čtyřech městech Spojených států premiéra, počítalo se ovšem i se zahraniční distribucí do Velké Británie, Francie, Švédska, ale také Čínské lidové republiky, Sovětského Svazu a Československa.⁵²⁹ Za železnou oponu se snímek skutečně dostal. Objevil se dokonce na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech pořádaném v druhé polovině července 1950. Zde kromě speciální ceny sklídl i několikaminutový bouřlivý aplaus věnovaný boji za lidská práva vedený jeho tvůrci.⁵³⁰ V této souvislosti je nutno připomenout, že jen několik týdnů před tím byla ve vykonstruovaném procesu popravena Milada Horáková, což hollywoodští „rudí“ přešli bez jakéhokoli povšimnutí.

Hodnocení všech výše nastíněných aktivit je nejednoznačné. Přes značný rozsah a intenzitu ani ony nedokázaly zařídit úspěšné dosažení primárního cíle – dovést soudní procesy s kongresem i filmovými studii k vítěznému konci. Taktéž ambice získat na svoji stranu širokou americkou veřejnost se neseťkala s výraznějším úspěchem. Dlouhodobou podporu jim totiž vyjadřoval prakticky jen stále stejný okruh podobně smýšlejících lidí. Svou roli sehrály jednak atmosféra nastupující studené války, která domácí „rudé“ výrazně stigmatizovala, ale také prostá skutečnost, že velká část občanů Spojených států zkrátka o podobné politické kauzy jevila jen velmi omezený zájem. Dobrý výsledek se naopak podařilo zaznamenat v oblasti vybírání sponzorských darů, protože za období dvou a půl let se tímto způsobem získalo až dvě stě šedesát tisíc dolarů. Nemalý díl této částky pocházel přímo od movitých členů radikální hollywoodské komunity.⁵³¹ Soudní procesy a politický aktivismus ovšem nepředstavovaly jediné dimenze reality let 1947–1950.

Zákaz možnosti oficiálně pracovat ve filmovém průmyslu významným způsobem proměnil život celé „hollywoodské desítky“. Nejvíce však poznamenal ty, kteří měli uzavřené dlouhodobé kontrakty se studií. Zásadní výpadek finančních prostředků zapříčinil četné existenční problémy, proto se na pořadu dne objevily snižování životních nákladů, žádosti o půjčky od známých a často také prodej

---

⁵²⁸ *The Hollywood Ten*, 1950. <http://www.youtube.com/watch?v=taancRcLQ8o>.

⁵²⁹ COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., *VI. Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 36, 45–46.

⁵³⁰ MHL, Edward Dmytryk Papers, 3.f-30 Hollywood Ten, poznámka E. D. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 232.

⁵³¹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 753.

nábytku či jiných hodnotných věcí.⁵³² Například Dalton Trumbo se kvůli úsporám na delší dobu usadil s rodinou na svém ranči *Lazy T.* nedaleko Los Angeles, postupně ovšem dále redukoval výdaje a to až o tři čtvrtiny.⁵³³ V obzvláště složité situaci se nacházel Ring Lardner, Jr. V létě 1947 se s rodinou přestěhoval do nové rezidence s vlastním tenisovým kurtem v Santa Monice. Poté, co se ocitl na „černé listině“, dokázal jen s velkými obtížemi splácet všechny závazky, takže před nástupem do vězení nakonec dům prodal.⁵³⁴ Edward Dmytryk popisoval, že byl taktéž téměř úplně na mizině, protože tehdy ještě procházel rozvodovým řízením. Ani u ostatních se poměry příliš nelišily.⁵³⁵ Drobnou výjimku představoval jen Albert Maltz, tomu se i přes nepříznivé podmínky podařilo udržet příjmy na slušné úrovni. V roce 1949 navíc vydělal mimořádnou sumu sedmdesát tisíc dolarů.⁵³⁶ Všichni rovněž zmiňovali skutečnost, že vinou atmosféry počínajících „honů na čarodějnice“ se jim někteří lidé začali vyhýbat, zatímco blízcí přátelé jim výrazně pomáhali v řešení nelehké životní situace.⁵³⁷

Waldorfská politika deklarovala očištění filmového průmyslu od komunistických elementů, realita ovšem nebyla zdaleka tak jednoznačná, protože paralelně s jejím vyhlášením již vznikal černý trh. Velká studia se stala pro „hollywoodskou desítku“ skutečně jen těžce dostupná, ale řada menších nezávislých produkčních společností se k nim chovala daleko vstřícnějším způsobem. Především v případě Daltona Trumba a Ringa Lardnera, Jr. se jim naskytla příležitost najmout scénáristy, které by si za normálních okolností nemohly dovolit. Za scénáře psané zpravidla v anonymitě či pod pseudonymy jim totiž platily dokonce až čtvrtinovou cenu oproti dřívější době. Převážně jednorázové projekty však dosahovaly jen kvalit „béčkové“ tvorby. Již tehdy také poměrně běžně docházelo k práci pomocí tzv.

---

⁵³² Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 72–88. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 94–95. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 354–355.

⁵³³ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 62–118. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010.

⁵³⁴ Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 126–127. Srv. MHL, Ring, Lardner, Jr. Papers, 14.f-218 Blacklisting Articles, *The Saturday Evening Post*, 14. října, 1961 Lardner, Jr., *Ring: My Life on the Blacklist*, *The Saturday Evening Post*, s. 38–40. Srv. Lardner, Kate: *Shut Up He Explained*, New York 2004, s. 36–37.

⁵³⁵ Dmytryk, Edward: c. d., s. 96–104. Srv. Cole, Lester: *Rudý z Hollywoodu*, Praha 1986, s. 212–224. Srv. COMPIC, File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 10 of 15..., *VI. Investigation if Communist Activities in the Motion Picture Industry by the Committee on Un-American Activities of the House of Representatives*, s. 15–17, 22–29.

⁵³⁶ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 709, 730–732, 753.

⁵³⁷ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 749. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 65–66, 88–92, 135–136. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 96–99.

prostředníků.⁵³⁸ Nejúspěšněji si na tomto rodícím se poli počínal Trumbo, jenž byl v intenzivním kontaktu s *King Brothers Productions*. Ačkoli je zpětně takřka nemožné dopátrat se přesného počtu scénářů, na nichž se v tomto období podílel, s největší pravděpodobností napsal pět filmů, dále ovšem participoval na řadě blíže nespecifikovaných úprav.⁵³⁹ Zajímavá událost dokazující prozatím ještě ne úplně ustálené fungování „černé listiny“ nastala v březnu 1949. *20th Century-Fox* totiž koupil za pětatřicet tisíc dolarů práva na Maltzův nový román *The Journey of Simon McKeever* (1949). Šéf studia Darryl F. Zanuck argumentoval, že principy *blacklistingu* dodržel, protože ty se podle jeho výkladu vztahovaly pouze na osoby nikoliv díla jako taková. Naděje zavedení brzkého precedentu se ale brzy rozplynuly, protože po protestech antikomunistických kruhů se raději od produkce upustilo.⁵⁴⁰ Dočasnou alternativu Hollywoodu představoval i evropský filmový průmysl. Zahraniční cesty amerických „rudých“ tehdy ještě umožňovala liberální pasová politika Státního Departmentu.⁵⁴¹ Edward Dmytryk se proto při čekání na verdikt Nejvyššího soudu mohl zapojit ve Velké Británii do natočení snímku *Christ in Concrete* (1949).⁵⁴² Obdobné příležitosti se naskytly taktéž Scottovi ve Francii a Lardnerovi, Jr. ve Švýcarsku.⁵⁴³ Naopak žádnou práci se nepodařilo získat Alvovi Bessiemu ani Samuelovi Ornitzovi, ti proto žili téměř jen z milodarů jejich příznivců.⁵⁴⁴ Intermezzo však rychle šlo ke konci.

S blížícím se rozuzlením soudních sporů mezi „hollywoodskou desítkou“ a Kongresem Spojených států začaly hrát stále výraznější roli obavy o budoucí zajištění rodin. Atmosféru plnou nervozity a hektičnosti výstižně zachytil úryvek

⁵³⁸ Viz s. 158–159. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 224–225. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 126. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 88–116, 130–139.

⁵³⁹ Mezi scénáře, na kterých se v tomto období podílel, patřily filmy: *The Beautiful Blonde from Bashful* (1949), *Gun Crazy* (1950), *Emergency Wedding* (1950), *The Prowler* (1951), *Roman Holiday* (1953). Trumbo někdy svojí roli na scénářích přeceňoval a zpětně je považoval celé za své dílo. Některé Trumbovy vzpomínky navíc obsahovaly řadu chyb. CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 116, Folder: N's – miscellaneous, poznámka Daltona Trumba, 11. listopadu 1966, s. 1–18. Dick, Bernard F.: c. d., s. 98–203. Srv. Hanson, Peter: *Dalton Trumbo, Hollywood Rebel – A critical Survey and Filmography*, Jefferson – London, 2002, s. 94–104, 216. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 88–116, 210–211.

⁵⁴⁰ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 737–738. Srv. Dick, Bernard F.: c. d., s. 96.

⁵⁴¹ Viz s. 171–173.

⁵⁴² Scénář k filmu napsal Ben Barzman, který taktéž odešel s rodinou ze strachu před *blacklistingem* do Evropy. Snímek byl později uveden pod změněným titulem *Give Us This Day* a ve Spojených státech pod jménem *Salt to the Devil*. Dmytryk, Edward: c. d., s. 99–101, 104–110. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 120–134, 151–159.

⁵⁴³ Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 126–127. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 160–168.

⁵⁴⁴ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 110.

z dopisu Daltona Trumba Herbertu Bibermanovi ze dne 26. dubna 1950, v němž se scénárista omlouval z odsouvání politického aktivismu na vedlejší kolej. „Musím vyřešit naléhavý problém jak vydělat dostatek peněz, z nichž budou po dobu devíti měsíců žít manželka a tři děti... Zatím jsem přišel na jediný způsob, jak vyřešit tento čistě praktický a přinejmenším pro mě naprosto urgentní problém – trávit každou noc dvanáct až čtrnáct hodin u psacího stroje a takto bez přestávky pokračovat až do dne, kdy budu muset odjet. Abych nastavené tempo dokázal udržet, беру jedny prášky, abych bez plýtvání času usnul a druhé, aby mě zas okamžitě probraly.“⁵⁴⁵ Kauza desítky směřovala do finále.

c) Hollywoodská desítka ve vězení

Z korespondence, pamětí i ostatní dostupné literatury jednoznačně vyplývá, že oproti prvotním předpokladům „hollywoodské desítky“ se výkony trestů odnětí svobody rozhodně nezměnily v traumatizující zážitky. Za celou dobu se výraznější stížnosti, s výjimkou odloučení od blízkých, prakticky neobjevily. Vzájemné porovnání různých zdrojů rovněž vede k závěru, že se jednalo takřka o identickou zkušenost, což do značné míry podmiňovaly standardizované podmínky ve federálních kázních. Obsah dopisů se rovněž shodoval. Po úvodních popisech každodenních podmínek a pracovní rutiny v jednotlivých zařízeních se brzy hlavní pozornost věnovala běžným rodinným záležitostem, domlouvání případných návštěv a poté hlavně plánování vyzvednutí po propuštění. Nejdříve do vězení nastoupili v první polovině června 1950 John Howard Lawson a Dalton Trumbo, o dva až tři týdny později je postupně následovali všichni ostatní kromě Adriana Scotta, jemuž se celý trest posunul kvůli onemocnění o zhruba tři měsíce. Již v průběhu listopadu se díky zkráceným sazbám ocitl na svobodě Herbert Biberman spolu s Edwardem Dmytrykem. Ti méně šťastní je následovali až v dubnu dalšího roku.⁵⁴⁶ Jak konkrétně vypadal pobyt „desítky“ za mřížemi?

Začátek výkonu trestů „desítky“ respektive „devítky“ ovlivnila jedna zásadní událost světových dějin – začátek korejské války. Její členové měli tendenci spojovat

---

⁵⁴⁵ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 136. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 223–224. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 116–118. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 35–38. Určitou výjimku představoval John Howard Lawson, který se mohl opřít o zázemí poměrně bohaté rodiny. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 220.

⁵⁴⁶ MHL, Herbert Biberman Correspondence. Srv. MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f–24 Correspondence 1950. (1–5). Srv. Cole, Lester: c. d., s. 225–246. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 757–818. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 217–220. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 49–153. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 141–204.

svojí kauzu s nově rozpoutaným konfliktem a interpretovat vše jako doklad imperialistických agresí. Herbert Biberman v této souvislosti napsal v dopise bratrovi: „Měli jsem úžasnou recepci s názvem Myslíme na Koreu. Hledali jsme vnitřní hlubokou dynamiku rostoucího mírového hnutí. Objevili jsme koncept – přehlídka síly lži naší vlády použitá stejným způsobem jako proti nám. Cítíme se velice blízko korejskému lidu.“⁵⁴⁷ Nejistá atmosféra mezinárodního napětí rámovala úvodní dny odnětí svobody. V první fázi hollywoodští „rudí“ strávili dva až tři týdny ve washingtonské věznici, v níž byly podmínky o poznání tvrdší, než je měly čekat v budoucnu. Především Albert Maltz, kterému činilo potíže přivyknout specifickým vězeňským návykům, se o tomto přechodném období vyjadřoval značně negativně.⁵⁴⁸ Teprve v druhé fázi došlo k převozům do jednotlivých federálních kázní roztroušených po celých Spojených státech. Transfery, zpravidla za doprovodu dvou maršálů, probíhaly v neformálním duchu bez výrazných bezpečnostních opatření. Například Edward Dmytryk měl podle vzpomínek pomáhat ozbrojenému doprovodu s navigováním během cesty z Washingtonu až do cílové destinace v Západní Virginii.⁵⁴⁹ Co čekalo na „rudé“ po příjezdu do táborů?

Edward Dmytryk popsal v dopise manželce Jean Porterové své dojmy z vězeňského tábora následujícím způsobem: „Jak nám bylo řečeno, patří mezi nejlepší v zemi a jde tomu skutečně věřit. Nachází se v okouzlující krajině plné zeleně. Dokonce tu není ani plot jen ojedinělé cedule s nápisy „mimo hranice“, které jsou například i na golfu. Trávníky jsou čerstvě posekané, úřední budovy a dormitáře nově natřené na bílo. Dnešní večere byla dobrá – dokonce jsem pak měl i první posilovací trénink. Ještě nevím, jaká práce mě čeká v příštích několika dnech, ale vše zatím nasvědčuje, že kromě odloučení od tebe a Rickyho to tu nepůjde tak

---

⁵⁴⁷ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro rodinu Edwarda Bibermana, červen 1950, s. 2. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 226–227. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 122–125. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 769–774, 812. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 42–44.

⁵⁴⁸ Nevyhovovalo mu například nařízení, že byl nucen sníst během krátkého časového limitu přesně takovou porci jídla, jakou si před tím nabral. Dále si stěžoval na skutečnost, že kvůli tranzitnímu charakteru washingtonského vězení přicházel do styku s odsouzenými s daleko závažnějšími přestupky. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 775–777.

⁵⁴⁹ MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f-24 Correspondence 1950. (1 of 5), dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 17. července 1950, s. 1. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 784. Podobné podmínky popisoval také Herbert Biberman, své manželce napsal: „Dva američtí maršálové, kteří nás vezou čtrnáct set mil dlouhou cestu z Washingtonu do Texasu, jsou úžasní chlápci. Jíme, jak chceme, kdy chceme... Do Texarkany dorazíme zítra pozdě večer.“ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 12. července 1950, s. 1. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 148–149.

špatně.⁵⁵⁰ Ostatní „rudí“ se o podmínkách v jiných federálních káznících vyjadřovali velmi podobně. I ony se nacházely na odlehlejších místech v přírodě, uvnitř se udržovala čistota a pořádek. Jejich běžné součásti tvořily sportoviště – většinou hřiště na softball nebo basketball – ale také poměrně slušně zásobené knihovny. Taktéž úroveň stravy lze bezesporu označit za dostatečnou. Na jídelníčku se běžně objevovaly různé polévky, fazole či jiná čerstvá zelenina často vypěstovaná přímo v bezprostředním okolí kázníc. K žádným zásadním problémům v podstatě nedocházelo ani ze strany hlídačů nebo spoluvězňů.⁵⁵¹ Zkrátka, jak ostatně sám Trumbo na jednom místě zmínil, vše připomínalo spíše pobyt v sanatoriu než ve vězení.⁵⁵²

Po nezbytných přijímacích procedurách a úvodním několikadenním izolovanějším režimu se „rudí“ zařadili do běžného vězeňského života, který kopíroval pevně stanovený a neustále se opakující řád. Například rutina v táboře Mill Point probíhala podle níže uvedeného schématu. Po budíčku v půl sedmé ráno následovala od sedmi hodin snídaně. Od tři čtvrtě na osm se vězni měli hlásit k nástupu do určených zaměstnání. Pracovní doba začínala od osmi hodin a s pětáctyřicetiminutovou přestávkou na oběd trvala až do půl páté, kdy se uskutečnilo odpolední sčítání trestanců spolu s rozdáváním pošty. V pět hodin se podávala večeře, poté byl vyhrazen čas pro osobní volno. Po dalším sčítání v osm hodin večer se již všichni museli přemístit do společných nocleháren. Ve čtvrt na jedenáct se vyhlášovala večerka. Výjimku představovala pouze neděle, kdy se vstávalo o hodinu později. Ve prospěch dobrovolné návštěvy kostela či jiných aktivit odpadaly rovněž

---

⁵⁵⁰ MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f-24 Correspondence 1950. (1 of 5), dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 17. července 1950, s. 2. Ricky byl prvorozený syn z druhého manželství Edwarda Dmytryka. Během doby výkonu trestu v Mill Pointu se jednalo o zhruba jednoroční dítě.

⁵⁵¹ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 14. července 1950, s. 1–2. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 227–234. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 784–787. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 49–50. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 148–154.

⁵⁵² Trumbo doslova napsal: „Život tady je něco jako život v sanatoriu. Prostředí je vzdušné, neposkvrněné a maximálně přitažlivé – rozsáhlé travnaté plochy a v každém směru výhled na zelenou krajinu. Jídlo je dobré, přístup přátelský a omezení nejsou obrovská. Pravidelnost jídla, spánku později, doufám, i práce bude obrovsky relaxující.“ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 151. Taktéž Samuel Ornitz neměl příliš důvodů ke stížnostem, protože podmínky i režim v Lékařském centru pro federální vězně ve Springfieldu byly dobré. Jeho zdravotní stav žádným způsobem neutrpěl. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 77, Folder: Ornitz, Sam and Sadie, dopis od Sadie Ornitzové pro rodinu Guye Endora, 8. listopadu 1950, s. 1. Srv. Tamtéž, dopis od Sadie Ornitzové pro rodinu Guye Endora, 25. prosince 1950, s. 1.

pracovní povinnosti.⁵⁵³ Program v ostatních káznících se lišil jen v maličkostech, ale v zásadě se skládal se stejných komponentů.⁵⁵⁴

Z výše naznačeného programu v káznících vyplývá, že hlavní náplň tvořily především dva druhy činností – práce a trávení volného času. V prvním případě se jednalo o široké spektrum pozic sahající od práce v zásobovacích skladech (Dalton Trumbo, Lester Cole, Herbert Biberman, Alvah Bessie), vedení provozu v garážích (Edward Dmytryk), asistování v táborovém zdravotnickém zařízení (Albert Maltz) až po úřednickou výpomoc v kanceláři pro přezkoumávání žádostí na předčasné propuštění trestanců (Ring Lardner, Jr.). Někteří „rudí“ si především zpočátku stěžovali na fyzickou náročnost „nových profesí“, ovšem postupně si na ně bez větších potíží zvykli.⁵⁵⁵ Minimálně stejně tak rozmanitou, ale daleko příjemnější, stránku představovalo trávení volného času. Prakticky všichni se intenzivně věnovali četbě převážně klasických děl světové literatury jako například Tolstého *Vojna a mír*. Kromě toho rovněž sledovali prostřednictvím nejrozumnějších periodik tehdejší dění ve Spojených státech i zahraničí.⁵⁵⁶ Obecný rozměr celé zkušenosti vedl také „rudé“ k psaní poezie, krátkých povídek či přípravě podkladů a poznámek pro budoucí ambicióznější projekty – nejčastěji novely. Albert Maltz pracoval na knize později vydané pod názvem *A Long Day in a Short Life* (1957) zatímco Ring Lardner, Jr. na jeho prvotině *The Ecstasy of Owen Muir* (1954).⁵⁵⁷ K dalším běžným kratochvilám patřily šachy, bridž či sport. Například Edward Dmytryk pravidelně chodil cvičit do posilovny a ještě spolu s Maltzem hrál v Ashlandu tamější vězeňskou softbalovou

---

⁵⁵³ MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f-24 Correspondence 1950. (2 of 5), dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 6. srpna 1950, s. 1–2. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 790–6.

⁵⁵⁴ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 24. července 1950, s. 1–2. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 233–236.

⁵⁵⁵ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 2. září 1950, s. 1. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 230. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 133–134. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 789–790. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 155–156. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 109.

⁵⁵⁶ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 28. října 1950, s. 1–2. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 150–154. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 218–220.

⁵⁵⁷ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 5. srpna 1950, s. 1–2. Srv. Tamtéž, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 8. srpna 1950, s. 1–2. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 135. Srv. Dick, Bernard F.: c. d., s. 100–101, 175–176. Taktéž Dalton Trumbo se v korespondenci z Ashlandu zmiňoval, že začal pracovat na válečné novele, k jejímu dokončení ovšem nedošlo. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 170. V souvislosti s prací na nové knize popisoval Albert Maltz problém s tím jak dostat ven z Mill Pointu již hotový materiál. Vzhledem ke kritickému tónu vůči vězeňství by totiž s tím měl patrně potíže. Komplikaci vyřešil tak, že během návštěvy manželce nepozorovaně předal balíček cigaret, v němž byly srolované kousky papíru s napsaným textem. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 803–805, 810.

ligu. Herbert Biberman každý večer chodil na procházky kolem tábora, dále se také zmínil, že se postupně vypracoval v jednoho z nejlepších v ping-pongu. Většina z „desítky“ se paradoxně vracela domů v lepší fyzické kondici než před začátkem trestů.⁵⁵⁸

Nejnáročnějšími aspekty odpykávání trestů se tedy nestaly podmínky ve federálních korekcích, ani fyzická práce, nýbrž duševní rozměr celé záležitosti. V první řadě se jednalo o odloučení od rodin. Zásadní úlohu sehrála korespondence, která představovala hlavní způsob komunikace s blízkými. Vězeňský řád však počet dopisů omezoval na tři za týden, přičemž povolený rozsah byl stanoven na jeden list popsaný z obou stran. Pochopitelně existovala i možnost návštěv. Nicméně ty se vzhledem ke značné vzdálenosti a nejisté finanční situaci „rudých“ omezily zpravidla pouze na jedno setkání s manželkou.⁵⁵⁹ U některých v této souvislosti figurovala v pozadí obava, že by je krátké shledání spíše mohlo uvést do deprese než povzbudit, což se ovšem nepotvrdilo.⁵⁶⁰ „Hollywoodskou desítku“ také provázel silný pocit křivdy z nespravedlivého odsouzení, ten ještě umocňovaly ve všech případech zamítnuté žádosti o předčasné propuštění. Zvláště Biberman, mající sklony k patetickému řečnění, se na podobné téma často vyjadřoval. V jednom z dopisů si stěžoval: „Vězení přijímám i lidi, kteří ho vedou. Ale ty, co neodolali pokušení nechat mě zavřít, ty nepřijímám a nikdy nepřijmu... Udržují názory svých druhů i celého lidstva v ohrožení obžaloby z pohrdání (Kongresem – pozn. D. S.) a to je ten největší zločin proti životu.“⁵⁶¹ Pro Cola s Lardnerem, Jr. mělo vše zvláště pikantní nádech, protože přímo v Danbury se setkali s Johnem Parnellem Thomasem. Bývalý předseda HUAC si v káznici odpykával trest za zpronevěru federálních peněz, což

---

⁵⁵⁸ MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f-24 Correspondence 1950. (2 of 5), dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 6. srpna 1950, s. 2. Srv. MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 18. října 1950, s. 1. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II*, s. 796–798, 810. Cole, Lester: c. d., s. 233–234.

⁵⁵⁹ Výjimku představoval Ring Lardner, Jr., jehož matka bydlela na východním pobřeží nepříteli daleko od Danbury. Lardner, Kate: c. d., s. 58–62, 94–119.

⁵⁶⁰ Například Herbert Biberman nejprve návštěvu nepovažoval za nutnou, ale později s ní souhlasil a navzdory sklíčenosti bezprostředně po odjezdu manželky z Texarkany, ji považoval za velmi pozitivní. Biberman konkrétně v dopise napsal: „Moje Gale ještě neopustila Texarkanu – sedím tu od ní odloučený průtrží mračen, doufajíc, že tu nebude muset zůstat celý osamělý den...Naklonil jsem se k oknu a viděl, jak odjíždí pryč, myslím si, že to byla ona. Řekl jsem tak, tak hlasitě ‚Sbohem lásko‘ – ‚Sbohem lásko‘. Nemohl jsem to snést, nahnutému k oknu umývárny se mi chtělo brečet a tak jsem začal.“ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 3. září 1950, s. 1. Srv. MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f-24 Correspondence 1950. (2 of 5), dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 29. srpna 1950, s. 1.

⁵⁶¹ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 10. července 1950, s. 2. Srv. Tamtéž, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 16. července 1950, s. 1. Srv. Ceclair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 356–357.

pro „rudé“ představovalo alespoň částečnou morální satisfakci.⁵⁶² Období strávené ve vězení bylo, ať už z toho či onoho důvodu, psychicky náročné, byť rozhodně ne nepřekonatelné. Albert Maltz ho výstižně shrnul slovy: „To, co vše činilo těžké, byla kumulativní frustrace z rutiny, jež se stávala stále monotónnější – život byl v podstatě jen suchý. K tomu patřily ještě oddělení od manželky a dětí, obavy z toho, co by se mohlo stát v budoucnosti (nárůst antikomunismu ve Spojených státech – pozn. D. S.), a naprosté narušení lidského ducha plynoucí z uvěznění.“⁵⁶³

S blížícím se koncem trestů se jednak stupňovalo zařizování záležitostí spojených s odjezdy z jednotlivých káznic, ale také rostlo očekávání z opětovného setkání s nejbližšími a získání svobody. Biberman své pocity shrnul: „Chystám se opět začít znovu žít. Víím, že se to pro tebe může zdát obtížné, ne-li nepochopitelné, ale budu znovu žít! Posledních pět měsíců jsem nežil. Psal jsem dopisy, které možná byly živé, já jsem však nebyl. V průběhu těch pěti měsíců jsem se cítil jako omámený chloroformem...“⁵⁶⁴ „Rudí“ si zároveň uvědomovali, že je po propuštění čeká značně nejistá situace, protože jejich finanční poměry byly zpravidla velmi labilní. Navíc v březnu 1951 začalo druhé kolo vyšetřování filmového průmyslu před Výborem pro neamerickou činnost. Hvězda McCarthyho neustále stoupala a korejská válka uvázla ve slepé uličce.⁵⁶⁵ Výkon trestu za pohrdání kongresem představoval i jakýsi epilog samotné existence „desítky“. Zhruba od září 1950 se totiž od ní začal Edward Dmytryk stále výrazněji vzdalovat. Ať už důvody obratu spočívaly v ideologické konverzi, touze znovu získat práci, či podlehnutí dobovému tlaku, na konci dubna následujícího roku tento proces vyvrcholil „přátelskou výpovědí“ před HUAC. Pro bývalé „spolubojovníky“ se rázem změnil doslova ve ztělesnění toho nejhoršího. Dosavadní sdílení společných zkušeností s „černou listinou“ pro něj skončilo. Zatímco se Dmytrykovi podařilo vrátit režirováním béčkového filmu *Mutiny* (1952) pro *King Brothers Productions* do Hollywoodu, *blacklist* výrazně expandoval a z počátečních několika desítek postižených se nyní staly zhruba tři

---

⁵⁶² K často omílaným klišé patří výrok Lestera Cola „Jak vidím, tak stejně jako v kongresu i tady sbíráš slepičí hovna“, který řekl Thomasovi, když procházeli s Lardnerem kolem kurníku, jenž měl bývalý předseda HUAC v Danbury na starosti. Cole, Lester: c. d., s. 230–231. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 46.

⁵⁶³ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 809.

⁵⁶⁴ MHL, Herbert Biberman Correspondence, dopis od Herberta Bibermana pro Gale Sondergaardovou, 20. listopadu 1950, s. 2. Srv. MHL, Edward Dmytryk Papers, 2.f-24 Correspondence 1950 (5 of 5), dopis od Edwarda Dmytryka pro Jean Porterovou, 3. listopadu 1950, s. 2. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 244–246. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 138–153.

⁵⁶⁵ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 817–819. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 246–248. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 133–137.

stovky.⁵⁶⁶ Na ně čekala v průběhu padesátých let řada problémů, s nimiž se museli vypořádat.

7. Práce na černém trhu

Bezprostředním následkem zařazení na „černou listinu“ se stala ztráta možnosti oficiálně působit ve filmovém průmyslu. Všichni takto postižení proto museli záhy řešit naléhavý problém jakým způsobem zajistit obživu rodiny. U drtivé většiny následovalo snížení životní úrovně, přičemž někteří se dokonce dostali do vážnějších existenčních potíží. Z hlediska profesí se obecně v horší situaci nacházeli herci a režiséři, protože ti nemohli pracovat v anonymitě. Výrazně početnější skupinu *blacklistees*, více než polovinu, ovšem tvořili scénáristé, jejichž manévrovací prostor byl přece jen o poznání větší. První část této kapitoly se zaměří na otázku, jak se „rudí“ vyrovnávali s nepříznivými podmínkami, přičemž hlavní důraz bude položen především na fenomény spojené s existencí černého trhu fungujícího v Hollywoodu i New Yorku. Druhá podkapitola poté přinese detailní analýzu jednoho takového podnikání. Konkrétně půjde o případ televizní produkce společnosti *Sapphire Films* z druhé poloviny padesátých let, která vznikala za intenzivní spolupráce s Ringem Lardnerem, Jr., Ianem Hunterem a dalšími „zakázanými“ scénáristy.

a) Obtížná padesátá léta

Jestliže vyšetřování „hollywoodské desítky“ před Výborem pro neamerickou činnost zapříčinilo vznik pouze omezeného *blacklistu*, tak po zahájení druhého kola výsledků byla situace o poznání horší. Z filmového i televizního průmyslu opravdu zmizeli členové a sympatizanti americké komunistické strany. Špatné poměry ještě umocňovala skutečnost, že se na vše snažily intenzivně dohlížet různé nátlakové skupiny. Proces ztráty zaměstnání probíhal podle velmi podobného scénáře. Dotyčný dostal obsílkou předvolání k HUAC, čímž se automaticky změnil v podezřelého. Ve studiích a televizních společnostech již fungovali zvláštní referenti⁵⁶⁷ zaměřeni primárně na kontrolu politické „nezávadnosti“ veškerého personálu, kteří se zvláště v případě zaměstnanců s dlouhodobými kontrakty vložili do řešení situace. V závislosti na ochotě spolupracovat s „inkvizitory“ se určoval další postup vedoucí

---

⁵⁶⁶ Viz s. 31–33.

⁵⁶⁷ Zpravidla se jim říkalo *Dossier Officer*.

bud' k „očistění“ nejčastěji prostřednictvím HUAC, Americké legie a MPIC nebo definitivnímu zapsání na „černou listinu“.⁵⁶⁸ „Rudí“ najímaní na kratší dobu či jen na jednorázové projekty jednoduše přestali dostávat další nabídky. Tomuto fenoménu se proto příznačně přezdívalo syndrom mlčícího telefonu. Během pátrání po příčinách podobného odmítání se brzy odhalilo, že se jméno dotyčného objevilo na některém z různých seznamů nechtěných osob.⁵⁶⁹ Protože jednotlivé případy se od sebe odlišovaly víceméně jen formálně, stačí přiblížit například cestu Louise Solomona na „černou listinu“. Scénárista zaznamenal drobné problémy už na konci roku 1950, ale jeho agent mu stále ještě dokázal sehnat práci. Situace se změnila v únoru 1951, kdy HUAC začal hromadně rozesílat předvolání. „Byl jsem zrovna mimo město, když se ke mně dostala informace, že se v losangeleském tisku spekuluje o mém předvolání. Když jsem se vrátil, můj agent mě oznámil, že jsem se ocitl na *blacklistu* pro filmový průmysl i ostatní média a že mi nebude s to najít žádnou práci. Jako komunistu mě jmenoval Martin Berkeley, který tvrdil, že ví nejenom o mých podezřelých aktivitách, ale i obdobné činnosti mé tchýně a manželky. Od té chvíle jsem už nedostával žádné pracovní nabídky s výjimkou těch požadujících zatajení pravé totožnosti. Nedokázal jsem prodat ani žádný jiný materiál pod mým vlastním jménem.“⁵⁷⁰ Kvůli Výboru pro neamerickou činnost se bez práce ocitlo dvě stě dvanáct lidí, přičemž nátlakové skupiny měly na svědomí dalších zhruba sto až sto padesát osob (Viz graf č. 6).⁵⁷¹

---

⁵⁶⁸ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview s Howlandem Chamberlainem, nedatováno, s. 1–3. Srv. Tamtéž, interview s Lloydem Goughem, 19. dubna 1955, s. 1. Srv. Tamtéž, interview s Paulem Jarricem, 28. ledna 1955, s. 1–4. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-7 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (M–W) 1955, *Prohlášení Louise Solomona*, 1955, s. 1–2. Srv. Tamtéž, interview s Waldo Saltem, 11. dubna 1955, s. 1–2. Srv. CEYRL, OHR, Ceclair, Larry: c. d., s. 226–227. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 25–64.

⁵⁶⁹ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview s Marshou Huntovou, 13. června 1955, s. 1–9. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-7 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (M–W) 1955, interview s Karen Morleyovou, 19. dubna 1955, s. 1–2. Srv. Tamtéž, interview s Anne Revereovou, 25. února 1955, s. 1–2. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 318–319. Srv. MHL, Howard Estabrook Papers, 46-f.817 Political material – House Committee on Un-American Activities (HUAC) 1952–1961, dopis Louise Pollocka pro Writers Guild of America, West Inc., 20. března 1961, s. 1–8. Případ Louise Pollocka přesně kopíroval toto schéma, jeho kauza byla ovšem výjimečná kvůli tomu, že se na *blacklist* dostal kvůli záměně identity. I přes spolupráci s „inkvizitory“ se mu nepodařilo „očistit“ své jméno.

⁵⁷⁰ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-7 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (M–W) 1955, *Prohlášení Louise Solomona*, 1955, s. 2.

⁵⁷¹ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1f-11 Blacklisting – general 1951–1960, Kerby, Elizabeth Poe: *Summary of the Blacklisting...*, s. 1–2.

Ztráta zaměstnání pochopitelně znamenala velmi nepříjemnou skutečnost, která ovlivnila především několik prvních let strávených na „černé listině“. Existenční problémy, kterým čelila již „hollywoodská desítka“ během intermezza 1947–1950, museli postupně řešit i ostatní „rudí“. Naprosto běžné se tak i nyní staly vynucená stěhování z luxusnějších rezidencí do obyčejných bytů, redukování nepotřebných nákladů, prodávání cenností, či půjčky od různých známých. Taktéž úspory rychle mizely.⁵⁷² Takřka symbolem těchto obtíží se stal Dalton Trumbo a to především kvůli kontrastu s dřívějším okázalým životním stylem. Jeho situace se po návratu z vězení dále pozvolna zhoršovala. I z toho důvodu se proto rozhodl prodat milovaný ranč *Lazy T.*, do něhož před tím investoval značné jmění.⁵⁷³ Předpokládané zlepšení nepřinesl ani exil v Mexiku. V dopisu Michaelu Wilsonovi z listopadu 1953 doslova napsal: „K stavu naší rodiny, naplňujeme starou známou pravdu: ‚Když poprvé uvidíš Mexiko, ohromí tě jeho chudoba, po roce zjistíš, že je nakažlivá.‘ Jsem na mizině jako zkrachovalý bastard.“⁵⁷⁴ Po návratu do Spojených států se Trumbo ocitl na dně – měl jen minimum finančních prostředků, navíc ještě dlužil šestadvacet tisíc dolarů.⁵⁷⁵ Radikální propad příjmů zaznamenal také scénárista Paul Jarrico, který se na „černou listinu“ dostal v dubnu 1951. Zatímco dekádu předtím činil jeho plat v průměru dvacet osm tisíc dolarů ročně, v období 1952–1957 se mu dohromady podařilo vydělat pouhých čtrnáct tisíc dolarů.⁵⁷⁶ Situace jednotlivých *blacklistees* se pochopitelně částečně lišila, naznačené komplikace ovšem zasáhly drtivou většinu z nich. S blížícím se koncem padesátých let se již „rudým“ zpravidla podařilo překonat prvotní šok a přizpůsobit se dané realitě.⁵⁷⁷

---

⁵⁷² CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 29–32. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 157–163. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 159–163. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 247–264. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 167–168. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 86–87.

⁵⁷³ Trumbo prodej zdůvodňoval i v souvislosti s budoucím nástupem nejstarší dcery na střední školu, kam by musela dojíždět. Nicméně vzhledem k jeho špatné situaci, to patrně nebyl hlavní důvod, což ostatně sám potvrdil v dopise z 28. května 1951 Frankovi a Maurymu Kingovým. Podobně se taktéž vyjadřoval i syn Chris Trumbo, protože už jen samotná údržba *Lazy T.* si vyžadovala značné prostředky. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 206, 208–210, 229. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010.

⁵⁷⁴ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 284.

⁵⁷⁵ Tamtéž, s. 368–370.

⁵⁷⁶ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 160.

⁵⁷⁷ Bernstein, Walter: c. d., s. 256–269. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 140–149. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 259–272. Srv. Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 162–163, 184, 204–206. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 415–417, 425–428. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 207–211.

Po vyhnání z Hollywoodu se „rudí“ živilí různě. Mnoho lidí muselo kvůli nepříznivým podmínkám zcela opustit své dosavadní profese a hledat prakticky jakákoli dostupná zaměstnání. V některých případech se jednalo pouze o dočasná řešení, jindy se změnila v definitivní opuštění filmového průmyslu. Kam je tedy „černá listina“ zavedla? Scénárista Alfred Levitt se například na značnou část padesátých let uchýlil k fotografování, v němž postupně dosáhl slušné úrovně. Později se ale opět vrátil k původnímu řemeslu.⁵⁷⁸ Donald Gordon, taktéž scénárista, získal nejprve místo v malé reklamní agentuře svého kamaráda, poté ještě prošel několika administrativními pozicemi ve zdravotnictví. Při zpětném hodnocení tohoto období mu však příliš nevadilo, že z Hollywoodu odešel, protože se dostal k práci s lidmi, která ho více naplňovala.⁵⁷⁹ Některé „rudé“ donutila situace sáhnout i po nekvalifikovaných profesích. Původní člen „desítky Alvah Bessie tak působil jako osvětlovač v jednom sanfranciském nočním klubu, herec Jeff Corey si dokonce chvíli vydělával jako obyčejný dělník na stavbě.“⁵⁸⁰ Elizabeth Poe Kerbyová na základě výzkumu mezi *blacklistees* o tomto fenoménu výstižně napsala: „Bývalí zaměstnanci filmového i rádiového průmyslu nyní pracují jako řidiči nákladních aut, obchodní cestující, písaři a úředníci. Mnozí říkají pouze blízkým přátelům, co dělají, protože se obávají, že by mohli přijít i o tato místa, kdyby se jejich nadřazení dozvěděli, že se dostali na „černou listinu“.“⁵⁸¹

Čtvrtá dekáda dvacátého století zažila exodus radikálně smýšlejících umělců z Broadwaye do Hollywoodu, naopak v průběhu padesátých let se směřování opět částečně obrátilo. Newyorské divadelní prostředí představovalo jak potenciální zdroj obživy, tak zároveň možnost dále vykonávat stávající profesi. Oproti filmovému průmyslu zde totiž nikdy nedošlo k ustavení všeobecně fungující „černé listiny“ a také vliv nátlakových skupin zde byl neporovnatelně menší. Antikomunismus sice nezmizel, ale nestal se oficiální politikou. Jestliže existoval, vyskytoval se spíše individuálně, proto i zkušenosti jednotlivých „rudých“ se lišily.⁵⁸² Spisovatelé se

⁵⁷⁸ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 259–264.

⁵⁷⁹ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon...*, s. 31–37, 44–45.

⁵⁸⁰ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-12 Blacklisting – general 1997, výstřižek z Los Angeles Times, 1961, *Jeff Corey Is Back From 10-Year Exile*. Srv. Bessie, Alvah: *Inquisition in Eden*, New York 1965, s. 267–268.

⁵⁸¹ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting – general 1951–1960, Kerby, Elizabeth Poe: nepublikovaný rukopis pro *The Nation*, 1954, s. 11.

⁵⁸² MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview s Howard Da Silva, 14. dubna 1955, s. 3–4. Srv. Tamtéž, interview s Lloydem Goughem, 19. dubna 1955, s. 1. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-7 Blacklisted

obecně nacházeli v mnohem lepším postavení. Například Waldo Salt, Arnaud D'Usseau, Lillian Hellmanová či Dorothy Parkerová neměli problémy s uvedením vlastních her. Posledně jmenovaná v této souvislosti dokonce prohlásila: „Nevěřím, že na Broadwayi funguje nebo je ustaven jakýkoli *blacklist*.“⁵⁸³ Taktéž hudební skladatel Sol Kaplan se dokázal zapojit do několika projektů. Jelikož ovšem nepracoval na pravidelné bázi, musel si ještě přivydělávat i mimo svou profesi.⁵⁸⁴ Větší obtíže se objevovaly především u herců. Howard Da Silva se po přestěhování do New Yorku v roce 1951 věnoval především vyučování svého řemesla. Několikrát sice dostal nabídky angažmá, jednání ale většinou zkrachovala, protože sponzoři divadel hrozili zastavením financování v případě jeho obsazení. V druhé polovině padesátých let se však už dokázal na jeviště vrátit.⁵⁸⁵ Takřka stejnou zkušenost prožila i Anne Revereová. Ve zmíněných případech patrně negativně zapůsobila poměrně velká mediální známost obou osobností a jejich politických postojů. Jiní herci – Lloyd Gough či Will Geer – naopak žádné zásadnější komplikace nezaznamenali.⁵⁸⁶ Vysvětlení proč Broadway představovala svobodnější prostředí lze hledat jednak ve skutečnosti, že šlo v podstatě jen o lokální záležitost, a také v jejím celkově roztržitém charakteru. Hollywood byl zkrátka fenomén celostátního i světového významu, prim v něm navíc hrály velké integrované společnosti.⁵⁸⁷

New York nabízel ještě jednu alternativu – televizní průmysl. Konkrétně se jednalo o tři největší společnosti *National Broadcasting Company* (NBC), *Columbia Broadcasting System* (CBS) a *American Broadcasting Company* (ABC*). Od konce čtyřicátých let zažívalo toto odvětví prudký rozmach, což bylo spojeno s velkou poptávkou po hercích i kvalitních scénáristech. Navíc některé produkce z této doby patřily v porovnání s hollywoodským středním proudem k obsahově kvalitnější či

---

Hollywood workers – interview notes (M–W) 1955, interview s Dorothy Parkerovou, 19. dubna 1955, s. 2. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting II.: Radio–Television...*, s. 210–217.

⁵⁸³ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-7 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (M–W) 1955, interview s Dorothy Parkerovou, 19. dubna 1955, s. 2. Srv. Tamtéž, interview s Waldo Saltem, 11. dubna 1955, s. 6–7. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting II.: Radio–Television...*, s. 210–214. Srv. Rollyson, Carl: *Lillian Hellman: Her Life and Legend*, New York – Bloomington – Shanghai 2008 (Kindle Edition), l. 4434–4590.

⁵⁸⁴ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview s Solem Kaplanem, 14. dubna 1955, s. 4.

⁵⁸⁵ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview s Howardem Da Silvou, 14. dubna 1955, s. 3–4.

⁵⁸⁶ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview s Lloydem Goughem, 19. dubna 1955, s. 1. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-7 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (M–W) 1955, interview s Anne Revereovou, 25. února 1955, s. 4. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting II.: Radio–Television...*, s. 214–215. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 184.

⁵⁸⁷ Cogley, John: *Report on Blacklisting II.: Radio–Television...*, s. 217.

společensky kritičtější.⁵⁸⁸ I toto prostředí však mělo vlastní specifickou „černou listinu“. Hlavní úlohu v ní nehrál Výbor pro neamerickou činnost, ale v první fázi, na počátku šesté dekády, především antikomunistická příručka *Red Channels*. Poté navíc začaly samy stanice zavádět interní kontrolní mechanismy. Značný vliv měly rovněž obchodní společnosti sponzorující různé show. Oproti hollywoodskému se zdejší *blacklist* oficiálně institucionalizoval až zhruba v roce 1955, byl však rozříštěnější a taktéž dříve „zkorodoval“. Zároveň ho lze částečně považovat za méně rigidní.⁵⁸⁹ Na herce sice dopadal se stejnou razancí, jen zcela výjimečně se podařilo získat nějaké vedlejší role jako například Marshe Huntové v show *Ford Television Theater* (1952–1957), ale scénáristům přece jen umožňoval daleko větší možnost uplatnění.⁵⁹⁰ Práce samozřejmě musela probíhat pod pseudonymy a později hlavně přes prostředníky. Černý trh v televizním průmyslu navíc fungoval i v době, kdy ten hollywoodský prakticky zanikl. Od roku 1953 začal pozvolna narůstat a tamější producenti ho také dříve akceptovali jako víceméně běžnou dobovou praxi.⁵⁹¹

Velké úspěchy na černém trhu televizního průmyslu zaznamenalo trio Walter Bernstein, Arnold Manoff a Abraham Polonsky, jež se podílelo mezi lety 1953–1955 na seriálu *You Are There* (1953–1957) pro stanici CBS. Kromě zdroje příjmů se i po kvalitní stránce jednalo o zdařilý projekt. Pořad dokumentaristickou formou dramatizoval zásadní historické události, což paradoxně poskytovalo autorům možnost kritiky tehdejšího dění. Zvláště v dílech o inkvizici nebylo těžké rozpoznat četné paralely.⁵⁹² Zhruba od poloviny padesátých let se v New Yorku soustředila skupina spisovatelů kolem Ringa Lardnera, Jr. a Iana Huntera, která pracovala na řadě seriálů britské společnosti *Shappire Films*. Nejúspěšnější show *The Adventures*

---

⁵⁸⁸ Ke kvalitní a rovněž velmi populární televizní produkci patřilo především tzv. *anthology drama*. Jednalo se o sérii samostatných příběhů s různými náměty i obsazením. Mezi častá témata patřily především každodenní problémy obyčejných lidí. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 1–67. Srv. Doherty, Thomas: c. d., 1–18. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 120–142.

⁵⁸⁹ Cogley, John: *Report on Blacklisting II.: Radio–Television...*, s. 1–70. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 403–407. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 152.

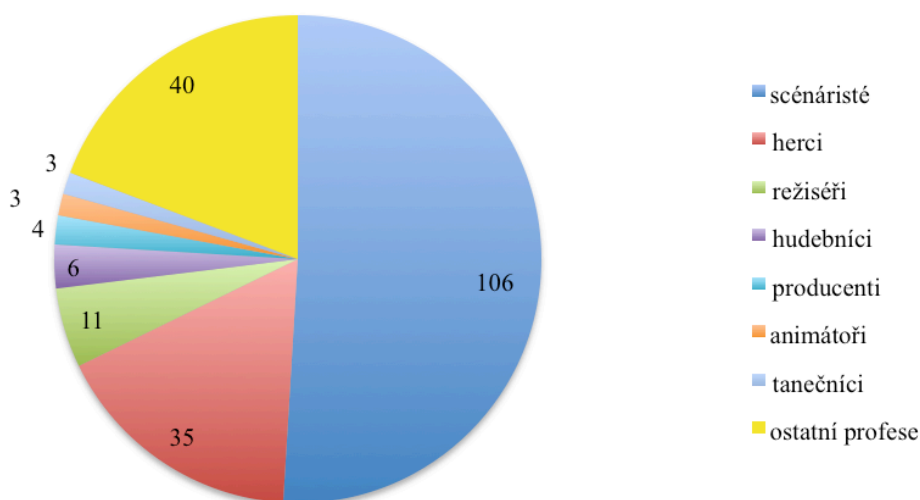
⁵⁹⁰ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview s Howardem Da Silvou, 14. dubna 1955, s. 3. Srv. Tamtéž, interview s Marshou Huntovou, 13. června 1955, s. 1–9. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 185. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 270–272.

⁵⁹¹ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-12 Blacklisting – general 1997, nedatované, interview s Walterem Bernsteinem, s. 1–3. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 207–249. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 404.

⁵⁹² MHL, Martin Ritt Papers, 43-f. General – Interview, přepis interview Stewarta Sterna a Martina Ritta, 7. března 1986, s. 28–30. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 17–30. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *A Very Dangerous...*, s. 167–179.

of *Robin Hood* (1955–1960) vysílala také CBS.⁵⁹³ Na konci dekády se do tohoto prostředí podařilo zařadit ještě manželům Alfredovi a Helen Slote Levittovým participujícím především na *The Donna Reed Show* (1958–1966) pro ABC*. Situace se tehdy již výrazně uvolňovala, protože stačilo jen formálně používat pseudonymy – Tom a Helen Augustovi.⁵⁹⁴ Jeden z hlavních producentů Tony Owen totiž jejich účast schválil a pouze příznačně poznamenal: „Jen ať o tom oficiálně nevím.“⁵⁹⁵

Graf č. 6: Černá listina sestavená Výborem pro neamerickou činnost - rozdělení podle profesí

Zdroj: MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1f.-11 Blacklisting – general 1951–1960, Kerby, Elizabeth Poe: *Summary of the Blacklisting in Hollywood*, 1955, s. 1–2.

V neposlední řadě šlo hledat obživu také ve filmovém průmyslu. Kvůli druhému kolu vyšetřování před Výborem pro neamerickou činnost a následné značné kontrole ze strany nátlakových organizací se však možnost získat zde práci zredukovala pouze na černý trh se scénáři. Nicméně i ten v průběhu první poloviny padesátých let takřka úplně zanikl. V porovnání s obdobím 1947–1951 se na něm dokázalo uchytit daleko méně lidí.⁵⁹⁶ Jednoznačně nejúspěšněji si počínal Dalton

⁵⁹³ Viz s. 163–164.

⁵⁹⁴ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 268–279. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 180–190. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 36–37.

⁵⁹⁵ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 270.

⁵⁹⁶ Trumbo v této souvislosti napsal Albertu Maltzovi v dopise z března 1954: „Spousta našich přátel se už úplně vzdala psaní a obrátila se na jiné způsoby jak vydělávat peníze. Nikdo

Trumbo, který představoval i jeho ústřední osobnost. Sledování jeho působení do značné míry reprezentuje rovněž vývoj tohoto druhu podnikání jako celku.

Po návratu z mexického exilu na počátku roku 1954 se Dalton Trumbo ocitl v nezáviděníhodné situaci. Poměry uvnitř Hollywoodu, dřívější renomé i kontakty v průmyslu se staly minulostí. Navíc ceny na černém trhu znatelně klesly. V mnoha ohledech musel začínat od „nuly“ jako úplný nováček a teprve postupně se vypracovávat k lukrativnějším nabídkám.⁵⁹⁷ Kvalita několika prvních filmů z tohoto období proto spadala spíše do kategorie „běček“.⁵⁹⁸ Důležitou změnou prošlo rovněž fungování produkce v Hollywoodu. Trumbo označil za největší rozdíl, že „zatímco během starých dnů člověk jednal výhradně se šesti hlavními studií, teď k nim musí ještě připočíst dalších třicet až čtyřicet nezávislých společností... Důsledek spočívá v tom, že dohadování prodeje se protahuje mnohem déle, než jsem dříve dokázal tolerovat.“⁵⁹⁹ Výrazně spekulativnější báze zároveň vyžadovala schopnost rychlého psaní na několika projektech najednou, čemuž se dokázal jako jeden z mála rychle přizpůsobit. Do června 1955 dokončil šest scénářů, přičemž vydělal jen „skromných“ osmnáct tisíc dolarů. Důležitější ovšem byla skutečnost, že od poloviny dekády se černý trh začal opět pozvolna otevírat. V jeho případě se již tehdy nedalo hovořit o nedostatku práce, protože nevyužité příležitosti dokonce nabízel svým přátelům Michaelu Wilsonovi, Hugo Butlerovi, Ringu Lardnerovi, Jr. i ostatním.⁶⁰⁰ S blížícím se závěrem desetiletí se situace nadále zlepšovala. Zhruba v roce 1958 se hollywoodský černý trh plně etabloval a stal se prakticky běžnou součástí. Pro neúspěšnější „rudé“ scénáristy už tehdy nehrála hlavní roli jen kvantita, ale také kvalita projektů, od čehož se odvíjela i výše honorářů. Příjmy Daltona Trumba vzrostly na průměrných šestadvacet tisíc dolarů za rok, sám autor ovšem očekával, že se v brzké budoucnosti ještě minimálně zdvojnásobí.⁶⁰¹ Poměry se zkrátka

---

nebohatne, někteří dokonce strádají, ale povětšinou se tomu lidé již přizpůsobili.“ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 302, 321–328. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 403–404.

⁵⁹⁷ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 122, Folder: Writers Guild America (financial), dopis od Daltona Trumba pro Jane E. Lynch, 21. března 1960, s. 1–2. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 205–212, 298–301, 321–328.

⁵⁹⁸ Mezi podobné filmy patřil například snímek *They Were So Young* (1954). Zmatený thriller pojednával o skupině mladých dívek, které byly přinuceny k prostituci v Brazílii. Trumbo na něj zpětně s despektem vzpomínal jako na „ten o brazilských děvkách.“ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 116, Folder: N's – miscellaneous, poznámka Daltona Trumba, 11. listopadu 1966, s. 4. Srv. Hanson, Peter: c. d., s. 114–120, 126–128.

⁵⁹⁹ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 308.

⁶⁰⁰ Tamtéž, s. 327–330; 368–372, 414–417, 438–439.

⁶⁰¹ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 116, Folder: N's – miscellaneous, dopis od Daltona Trumba pro Ralphi G. Newmana, 29. října 1962, s. 2–3. Srv.

stabilizovaly, Trumbo to výstižně shrnul slovy: „Všichni tady pracují. Jak výdělečně nevím, ale pracují. Ceny na černém trhu skáčou nahoru a trh se rozrůstá stejně jako počty filmových právníků. Hvězdní klienti řídící produkce zjistili, že černý trh pro ně může být výhodný jak po kvalitativní, tak po ekonomické stránce...“⁶⁰²

Práce na černém trhu ve filmovém i televizním průmyslu obsahovala v hlavních rysech prakticky shodné fenomény. Pro úspěšné fungování na tomto poli se pochopitelně stalo nejzásadnější, aby zůstala před „inkvizitory“ utajena pravá identita autorů. V podstatě existovaly dva hlavní způsoby, které se za zmíněným účelem používaly. Především bylo nutné psát pod pseudonymy. Tato možnost připadala v úvahu v případech, kdy nebylo příliš zapotřebí přímých jednání s producenty či vedoucími studií. Obecně se také vyskytovala v méně antikomunisticky vyhraněných prostředích.⁶⁰³ Ve výběru nových jmen neexistovalo žádné pevné pravidlo; důležité kritérium představovala jen „uvěřitelnost“. Na scéně se tak objevili Raymond T. Marcus (Bernard Gordon) Julian Silva (Albert Maltz), Peter Achilles (Paul Jarrico), Sam Jackson (Dalton Trumbo) a mnoho dalších.⁶⁰⁴ Scénáristé rovněž někdy používali jen totožnost někoho z příbuzných – například Waldo Salt totožnost své manželky Marion Davenportové.⁶⁰⁵ Druhý způsob fungování na černém trhu probíhal formou práce přes tzv. prostředníky.⁶⁰⁶ O co se jednalo? Vlivem intenzivnějších „honů na čarodějnice“ v zábavním průmyslu studia požadovala, aby každý vytvořený materiál měl konkrétní „tvář“. Kvůli tomu se již nemohly používat pseudonymy a muselo se hledat jiné řešení. Variantu nabízeli

---

Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 434–436. I přesto že byl Michael Wilson ve francouzském exilu, podařilo se mu velmi úspěšně zapojit do černého trhu v Hollywoodu. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 16, Folder 12, dopis od Sama Spiegla (Horizon Pictures) pro Michaela Wilsona, 4. září 1956, s. 1. Srv. Tamtéž, dopis od Sama Spiegla (Horizon Pictures) pro Michaela Wilsona, 20. června 1957, s. 1. Srv. Tamtéž, dopis od Sama Rheinera (Horizon–American Pictures, Inc.), 24. prosince 1959, s. 1.

⁶⁰² Trumbo dokonce dodával: „Udála se rovněž jedna poměrně velká změna. Producenti platí normálním, nezakázaným scénáristům srovnatelně s úrovní cen panujících na černém trhu – lepší práce za méně peněz. Naopak spisovatelé z černého trhu dostávají daleko lepší nabídky, než na které byli zvyklí.“ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 439.

⁶⁰³ Bernstein, Walter: c. d., s. 154–157, 210. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 268–279. Srv. Hanson, Peter: c. d., s. 95, 100, 124–125, 174.

⁶⁰⁴ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, f. 374 Salo, Matti 1984, Salo, Matti, *A Questionnaire on the Political Blacklist and its Victims in the American Cinema and Television from the Late Forties until well into Sixties*, Helsinki, September 1984, s. 1–37.

⁶⁰⁵ CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 80, Folder 10, dopis Walda Salta pro Úřad sociálního zabezpečení, 11. října 1957, s. 1. Jedním z prvních pseudonymů Daltona Trumba se stala Cleo Fincherová – jméno jeho manželky za svobodna. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 129–131.

⁶⁰⁶ V angličtině se používá termín *the front*, jenž nemá přímý ekvivalent v českém jazyce, nicméně významově se mu nejvíce blíží právě slovo prostředník.

právě prostředníci, kteří vystupovali v oficiálních záležitostech jako autoři, čímž poskytovali skutečným tvůrcům požadovanou identitu. Podobné dohody mezi nimi a spisovateli se výrazně lišily. Z pravidla bez komplikací byly ty založené na přátelských kontaktech a bez nároků na finanční odměnu. Častěji se však vyskytovala ujednání s povrchně známými či jen ochotnými lidmi ke spolupráci. Jejich součást pak již běžně tvořily určité části ze zisků.⁶⁰⁷ Především na této bázi docházelo k řadě problémů. „Rudí“ později zmiňovali různé potíže, které zažívali. Objevovaly se jednak spory finančního rázu – ať již neustálé požadavky o navyšování jejich podílu, či v horších případech odmítání předat celý honorář. Někdy se prostředníci rozhodli využít příležitosti k nastartování vlastních kariér a od spolupráce poté odstoupili, nebo se naopak sami nakonec dostali na „černou listinu“.⁶⁰⁸ Zmíněné peripetie poměrně přesně, i když s humornou nadsázkou, zachytil již zmíněný film *The Front* s Woody Allenem v titulní roli. Většina scénaristů postižených *blacklistem* postupně vyzkoušela obě varianty přežití na černém trhu. Ani jedna se sice neobešla bez komplikací, výrazně jim ale pomohly přečkat dobu „zákazu“.

Ustavení a poměrně rozsáhlé fungování černého trhu zapříčinilo již během existence *blacklistu* několik pikantních případů. Hned dva skandály najednou zažilo devětadvacáté předávání Oscarů v roce 1957. Jeden z velkých adeptů na několik nominací snímek *Friendly Persuasion* (1956) totiž napsal již v druhé polovině čtyřicátých let Michael Wilson. Ten se ovšem dříve, než byl film natočen a uveden do kin, dostal na „černou listinu“. Akademie proto ve snaze vyhnout se možným nepříjemnostem vydala krátce před slavnostním aktem nařízení znemožňující lidem nespolupracujícím s antikomunistickými institucemi udělit své ocenění.⁶⁰⁹ Samotný ceremoniál se konal dne 27. března 1957. Kategorii nejlepší příběh neočekávaně

⁶⁰⁷ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-12 Blacklisting – general 1997, nedatované interview s Walterem Bernsteinem, s. 1–7. Srv. MHL, Bell, Douglas (interviewer): *An Oral History With Herbert Kline*, Beverly Hills 2006, s. 253–254. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 168–170, 193–196, 203–205, 213–219. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 61–63. Srv. Hanson, Peter: c. d., s. 95–134.

⁶⁰⁸ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-12 Blacklisting – general 1997, nedatované interview s Walterem Bernsteinem, s. 1–7. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 170–172. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 224–231. Srv. Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 250–257.

⁶⁰⁹ Tento film paradoxně dostal ještě před udílením Oscarů ocenění za nejlepší drama od *Writers Guild of America* a Zlatou Palmu na festivalu Cannes. Společnosti Allied Artists a MGM se snažily vyhnout kontroverzím, proto jeho jméno jednoduše vyškrtny z kreditů. New York Times, 8. března 1957, Pryor, Thomas M.: *Screen Writers Present Awards: Wilson, Ineligible for Oscar Honored for Scenario of Friendly Persuasion*, s. 20. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 48, Folder 9, proslov Michaela Wilsona na předávání Laurel Award, s. 1–2.

vyhrál film *The Brave One* (1956), jehož autor Robert Rich si však z důvodu nepřítomnosti slavnou sošku nepřevzal. Ihned poté se začaly množit spekulace o totožnosti zmíněného spisovatele, jímž ve skutečnosti nebyl nikdo jiný než Dalton Trumbo.⁶¹⁰ Ten se následně objevil v několika televizních interview, kde sice zatím odmítl potvrdit nebo vyvrátit kolující podezření, ale zároveň přiznal, že za posledních deset let získal více než jednu a méně než čtyři oscarové nominace. Zároveň veřejně označil existenci černého trhu za běžnou součást tehdejšího filmového průmyslu.⁶¹¹ Wilsonově a především Trumbově kauze se za vydatné asistence médií jednak podařilo upozornit na problematiku *blacklistingu* v Hollywoodu a zároveň uštědřit Akademii ránu na prestiži.

Poměry se nezměnily ani v následujících letech. Hned o rok později se odehrála aféra s celosvětovým hitem *The Bridge on the River Kwai* (1957). Ten kromě jiných obdržel ocenění za nejlepší scénář. Oscar byl přiřknut autorovi knižní předlohy Pierrovi Boullemu, ačkoliv se všeobecně proslýchalo, že se na něm podíleli hlavně „zakázaní“ Carl Foreman a Michael Wilson.⁶¹² V lednu 1959 se situace nápadně začala blížit frašce. Na počátku měsíce došlo k veřejnému odhalení pseudonymu Nathan E. Douglas, za nímž se skrýval další *blacklistee* Nedrick Young. Jelikož participoval na scénáři ke snímku *The Defiant Ones* (1958), který se stal horkým kandidátem na nejvyšší ocenění, Akademii po sérii obdobných kontroverzí nezbylo nic jiného než ustoupit od nedávno zavedeného restriktivního opatření.⁶¹³ O pár týdnů později došlo také konečně k rozptýlení posledních zbytků pochybností ohledně *The Brave One*. Noviny *New York Times* potvrdily to, co se již předpokládalo: „Pán Rich je Dalton Trumbo...“⁶¹⁴ Zmíněné epizody rovněž

---

⁶¹⁰ Trumbo napsal tento scénář původně pod názvem *The Boy and the Bull* již během mexického exilu v roce 1953. Bratři Frank and Maury Kingové, jejichž společnost *King Brothers Productions* později film natočila, použili jako pseudonym pro Trumba jméno jejich synovce Roberta Riche. CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 116, Folder: N's – miscellaneous, poznámka Daltona Trumba, 11. listopadu 1966, s. 3. Srv. <http://www.oscars.org/awards/academyawards/legacy/ceremony/29th-winners.html>.

⁶¹¹ *Daily Variety*, 10. dubna 1957, *Trumbo Claims He Has Won Oscar Nomination since 1947 „Blacklisting“*, s. 1, 3. Srv. *Daily Variety*, 11. dubna 1957, *Dalton Trumbo, On CBS-TV Says Majors Constantly Hiring „Blacklisted Writers“*, s. 1, 3. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 409–414, 428–430.

⁶¹² Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 445–452. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 152–153.

⁶¹³ Film *The Defiant Ones* skutečně 6. dubna 1959 během slavnostního večera obdržel Oscara za nejlepší scénář. *New York Times*, 1. ledna 1959, Pryor, Thomas M.: *Coast Scenarist Reveals Identity – Defiant Ones Co-Autor Is Actor-Writer Who in 53 Invoked 5th Amendment*, s. 38. Srv. <http://www.oscars.org/awards/academyawards/legacy/ceremony/31st-winners.html>.

⁶¹⁴ *New York Times*, 25. ledna 1959, Pryor, Thomas M.: *Hollywood Stand, Changes in Production, Distribution Urged by Goldwyn – Rich Story*, s. 7.

symbolicky poukázaly na budoucí fenomén – nutnost provést revizi a změnu kreditů v souladu se skutečným autorstvím.

Období strávené na černé listině bylo čistě po pracovní stránce bezesporu velmi náročné. Vyžádalo si buď úplné opuštění dosud vykonávaných profesí, nebo jako v případě některých scénáristů přechod do illegality. Černý trh dále doprovázela řada nepříjemností počínaje neustálou nejistotou až po enormní vytížení. Dalton Trumbo zaznamenal svojí tehdejší denní rutinu následujícím způsobem: „Abych tenhle blázeň udržel v pohybu, vstávám každé ráno mezi třetí až pátou... Pracuji nepřetržitě až do jedné, poté se na půl hodiny natáhnou. Pak zas práce do sedmi až půl sedmé večer. Potom si dám tři pořádné panáky whisky, abych se vzpamatoval, sním večeři a jdu do postele.“⁶¹⁵ Neméně obtížným se stal i psychický rozměr celé zkušenosti. Dcera Michaela Wilsona Rebecca vzpomínala, že rodiče žili především na počátku šesté dekády v konstantním strachu. Jejího otce později také frustrovalo neuznání autorství na filmech, které napsal.⁶¹⁶ Hollywoodský *blacklist* nelze jakkoli ospravedlnit, nicméně z objektivního hlediska je nutné zdůraznit, že se jednalo o praxi postihující možnost oficiálního uplatnění ve filmovém i televizním průmyslu. Na zaměstnání „rudých“ v jiných oborech měl spíše jen limitovaný vliv. Prvotní propad životní úrovně se navíc vesměs podařilo zastavit a novým podmínkám se postupně přizpůsobit. Mnozí si mohli dovolit komfort střední třídy či dokonce mírný luxus.⁶¹⁷ „Obtížná padesátá léta“ zkrátka obsahovala mnoho dílčích překážek, nepatřily však mezi ně žádné nepřekonatelné.

b) „Rudí“ a *Sapphire Films*

Příklad spolupráce mezi „rudými“ spisovateli a britskou společností *Sapphire Films* umožňuje nahlédnout do zcela institucionalizované podoby fungování černého trhu se scénáři pro televizní průmysl ve Velké Británii, respektive Spojených státech. Pro skupinu *blacklistees* v Evropě a zejména v New Yorku představovalo toto podnikání důležitý zdroj obživy, který jim pomohl přečkat druhou polovinu

---

⁶¹⁵ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 432.

⁶¹⁶ Rebecca Wilsonová v této souvislosti připomněla jeden silný zážitek. Když byla s otcem v kině na filmu *The Bridge on the River Kwai*, tak mu při závěrečných titulcích tekly z očí slzy, protože na nich nebylo u kategorie scénář uvedeno jeho jméno. Daily Variety, 13. září 1996, Cox, Dan: *Blacklist Kids Find Their Way to H'wood*, s. 58–60.

⁶¹⁷ Guy Endore se v dopise z konce prosince 1956 svému bratru zmínil, že většina *blacklistees* si může dovolit poměrně vysokou životní úroveň. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 85, Folder: Endore, Cecilia. Folder 1 of 2., dopis od Guy Endora pro Marka Endora, 22. prosince 1956, s. 1.

padesátých let, zatímco producentům poskytl talentované spisovatele, což mimo jiné přispělo především k úspěchu seriálu *The Adventures of Robin Hood*. Analýza tohoto případu poskytuje zajímavý vhled do každodennosti, dále zároveň ilustruje celkovou nesmyslnost, zbytečnost a v podstatě neúčinnost „černé listiny“.

Za vznikem a fungováním celého podniku stála z velké části Hannah Weinsteinová. Její profil se v mnoha ohledech podobal samotným „rudým“. Pocházela z New Yorku, byla jen o několik let starší než Ring Lardner, Jr. Během čtvrté a páté dekády působila jako novinářka a publicistka. Nikdy sice nevstoupila do komunistické strany, ale v politických názorech se hlásila k liberálnímu až radikálnímu křídlu americké společnosti. Proto vcelku přirozeně podporovala Rooseveltův *New Deal*. Dále se angažovala v Uměleckém, vědeckém a profesním výboru nezávislých občanů Hollywoodu a velmi aktivně se zapojila také do prezidentské kampaně Henryho Wallace. Neúspěch jejího kandidáta i sílicí atmosféra „honů na čarodějnice“ ji na prahu nového desetiletí přiměly odejít s rodinou ze Spojených států do Evropy – nejprve do Francie.⁶¹⁸ V hlavním městě se záhy dostala do kontaktu s tamějšími *blacklistees*.⁶¹⁹ Norma Barzmanová ji ve svých pamětech popsala takto: „Blondátá, malá, hubená, s odhodlaným výrazem a bez obchodnického chování byla doslova generátor pozitivní energie. Důvod, proč šla nejdříve do Paříže a teprve pak do Londýna, spočíval v tom, že se zde chtěla naučit filmové řemeslo.“⁶²⁰ Spolu s dvěma členy „rudé“ komunity Abrahamem Polonským a Borisem Karloffem skutečně brzy zahájila práci na televizním seriálu s názvem *Colonel March of Scotland Yard* (1954–1956).⁶²¹ Kvůli pokračujícím přípravám se v roce 1952 přestěhovala do Londýna, kde vznikly i první tři pilotní epizody.⁶²² Jelikož získaly poměrně kladné recenze, byl koncept přijat pro natočení celé série s následnou distribucí v USA. Již na tomto projektu se podíleli scénáristé postižení „černou listinou“. Konkrétně se jednalo o Waltera Bernsteina a také výše zmíněného

---

⁶¹⁸ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 84–85. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 259–260. Srv. Neale, Steve: *Pseudonyms, Sapphire and Salt: Un-American Contributions to Television Costume Adventure Series in the 1950s*, *Historical Journal of Film, Radio and Television*, Vol. 23, No. 3, 2003, s. 245–246.

⁶¹⁹ K ní tehdy patřili především: Ben a Norma Barzmanovi, Jack Barry, Lee a Tommy Goldovi, Robert Lees či Abraham Polonsky.

⁶²⁰ Barzman, Norma: c. d., s. 260.

⁶²¹ První úspěšný filmový projekt Hanah Weinstein v Paříži byl již snímek z roku 1950 *Fait-drives à Paris*. Barzman, Norma: c. d., s. 260.

⁶²² Tyto tři pilotní epizody nakonec vyšly společně ve formátu celovečerního filmu s názvem *Colomel March Investigates*. Hilmes, Michele: *The North Atlantic Triangle – Britain, the USA and Canada in 1950s Television*, *Media History*, Vol. 16, No. 1., 2010, s. 39–40.

Abrahama Polonského.⁶²³ S blížícím se spuštěním první komerční televizní sítě ve Spojeném království (*Independent Television*, ITV) Hannah Weinsteinová založila ještě v roce 1954 produkční společnost *Sapphire Films*.⁶²⁴ Ihned poté se pustila do intenzivního vyjednávání s potenciálními partnery o možné spolupráci na úrovni spolufinancování budoucích projektů a jejich distribuci na obou březích Atlantického oceánu. Výsledkem se stala dohoda s britskými *Associated Television* (ATP), *Incorporated Television Programme Company* (ITP) a americkou *Official Films*, která získala lukrativní práva na prodej ve Spojených státech.⁶²⁵ Kromě jiného představovalo podstatnou záležitost shánění schopných scénáristů. I v tomto případě Weinsteinová od počátku počítala, že důležitou část z nich budou tvořit spisovatelé postižení *blacklistem*.⁶²⁶

Z produkce *Sapphire Films* druhé poloviny padesátých let vzešlo mimo jiné šest televizních seriálů, na nichž se přímo podíleli „rudí“ scénáristé. První a zároveň nejúspěšnější se stala *The Adventures of Robin Hood*. V období 1955–1960 vzniklo postupně pět sérií s celkovým počtem sto čtyřicet tři dílů. Rozpočet jedné půlhodinové epizody činil deset tisíc liber, což patřilo v tehdejších poměrech k tomu nákladnějšímu. Námět přirozeně vycházel z britské legendy o spravedlivém zbojníkovi ukrývající se v Sherwoodském lese, který spolu se svými pomocníky čelil různým nezákonnostem páchaným v době nepřítomnosti krále Richarda I. v Anglii.⁶²⁷ Čtyři další show s drobnými obměnami opakovaly stanovený koncept. Sdílely historizující ráz vztahující se k různým etapám evropských dějin, taktéž stopáž měla rozsah od pětadvaceti do třiceti minut. Na popularitu jejich předchůdce se jim už plně navázat nepodařilo, proto se natočilo vždy jen třicet, respektive třicet devět dílů.⁶²⁸ Projekt *The Adventures of Sir Lancelot* (1956-1957) se začal připravovat jako druhý v pořadí. Inspiraci sice našel v Artušovské legendě, použité

---

⁶²³ Bernstein, Walter: c. d., s. 246–249. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 85–86.

⁶²⁴ K počátku vysílání ITV došlo 22. září 1955. Falk, Andrew J.: c. d., s. 202–203.

⁶²⁵ Hilmes, Michele: c. d., s. 41–42. Srv. Neale, Steve: c. d., s. 246–247.

⁶²⁶ Již během podzimu 1954 Weinsteinová dohadovala koncept seriálu *Adventures of Robin Hood*. MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f-15 *Adventures of Robin Hood* [TV] (Folder 2), dopis od W.S.F.T. pro Hannah Weinstein, 2. listopadu 1954, s. 1–2. Zkratku W.S.F.T. běžně používali Hunter a Lardner pro komunikaci s Hannah Weinsteinovou. Jednalo se o iniciály jejich pseudonymů Will Scarlet a Frair Tuck.

⁶²⁷ Chapman, James: *The Adventures of Robin Hood and the Origins of the Television Swashbuckler*, Media History, Vol. 17, No. 3., 2011, s. 275–277.

⁶²⁸ MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 15.f-4, Correspondence, Salo, Matti: *Question and Some Information on the Hannah Weinstein Television Series Produced in Great Britain in the Late Fifties – With Many Blacklisted American as Non-Credited Authors of the Teleplays*, s. 1–17. Srv. Neale, Steve: c. d., s. 246–252.

realie ale spíše odpovídaly rytířské kultuře pozdního středověku.⁶²⁹ Takřka paralelně s ním se produkovali i *The Buccaneers* (1956-1957) – příběhy s pirátskou tematikou zasazené do karibského prostředí na počátku osmnáctého století.⁶³⁰ Další dílo *Swords of Freedom* (1957-1958) zavedlo televizní diváky do renesanční Itálie, kde hlavní hrdina, umělec Marco del Monte, bojoval proti despotické vládě Medicejské dynastie.⁶³¹ Řadu historizujících seriálů uzavíral *Ivanhoe* (1958-1959), jenž se částečně zakládal na stejnojmenném románu Waltera Scotta.⁶³² Poslední show, na níž participovali „rudí“, byli *The Four Just Men* (1959-1960). Oproti všem výše zmíněným se odlišili žánrem tendujícím k detektivce i časovým zasazením do období po roce 1945. Jednotlivé epizody předkládaly příběhy čtveřice veteránů, jimž jejich bývalý nadřízený z druhé světové války odkázal rozsáhlý majetek za účelem boje proti nespravedlnostem.⁶³³

Zmíněné televizní show sdílely jeden shodný rys. Všechny obsahovaly koncept kladného hrdiny snažícího se bojovat proti existujícím nespravedlnostem ve společnosti. Zvláště v seriálech s historizující tematikou, jako například *The Adventures of Robin Hood*, jež mířily především na mladší publikum, se jednalo až o jejich archetypální podobu. Dokonce ani „dospělejší“ *The Four Just Men* nebyli v tomto ohledu přílišnou výjimkou. Naopak záporné postavy představovaly ztělesnění korumpující síly majetku či touhy po získání co největší moci.⁶³⁴ Obecně lze říci, že šlo o televizní zpracování tradiční imaginace přítomné v kultuře západní civilizace. Ta znázorňovala existenci dobra zosobněného do konkrétních hrdinů chránících prosté lidi před zvláštními jedinci zneužívajícími své postavení k vlastnímu prospěchu. Značně černobílé rozdělení charakterů rovněž odkazovalo na možnost směřování k utopii nebo posílení vykořisťování v případě vítězství té, či oné strany.⁶³⁵ Toto schéma taktéž poskytovalo „rudým“ autorům prostor pro společenskou kritiku, což poznamenal i Ring Lardner, Jr. ve svých pamětech: „*The Adventures of Robin Hood* nám dala spoustu příležitostí jak nepřímou komentovat sociální poměry a

---

⁶²⁹ <http://www.screenonline.org.uk/tv/id/1136138/>.

⁶³⁰ Neale, Steve: c. d., s. 250–251.

⁶³¹ Seriál se vysílal v letech 1958–1961. Neale, Steve: c. d., s. 251. Srv. <http://www.screenonline.org.uk/tv/id/1136195/index.html>.

⁶³² Neale, Steve: c. d., s. 251–252.

⁶³³ MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 15.f-4, Correspondence, Salo, Matti: *Question and Some...*, s. 1–17. Srv. Neale, Steve: c. d., s. 246–252. Srv. <http://www.imdb.com>.

⁶³⁴ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 86–88.

⁶³⁵ Denning, Michael: c. d., s. 1–50, 423–462–372. Srv. Chapman, James: c. d., s. 279–281. Srv. <http://www.screenonline.org.uk/tv/id/1136123/index.html>.

institute Eisenhowerovské Ameriky... Částečně jsme také možná přispěli k vytvoření prostoru pro šedesátá léta tím, že jsme „korumpovali“ celou jednu generaci mladých Američanů.“⁶³⁶ Terčem podobných útoků se totiž staly přílišné bohatství privilegovaných, obviňování z čarodějnictví, udavačství i antisemitismus, zatímco určité prvky egalitářství se prezentovaly jako ty následování hodné.⁶³⁷

Na britské straně Atlantického oceánu hrála hlavní roli Hannah Weinsteinová a její společnost *Sapphire Films* respektive *Dilipa Corporation*, zatímco na té americké se obdobné pozice zhostila dvojice Ring Lardner, Jr., Ian McLellan Hunter.⁶³⁸ Jak již bylo zmíněno, vzájemná spolupráce probíhala na zcela otevřené úrovni. Producenti s principem *blacklistingu* nesouhlasili a k plnění jeho litery přistupovali čistě formálně.⁶³⁹ Celá procedura fungovala následujícím způsobem: Scénáristé nejprve připravili stručný koncept hlavní zápletky epizody, který poslali na posouzení ediční radě do Londýna. Zpět do New Yorku poté putovala odpověď s případnými drobnějšími korekcemi, nebo návrhy radikálnějších změn. Jakmile Hunter s Lardnerem obdrželi tento dopis, začali vytvářet první verzi scénáře. Po jejím dokončení ji opět nechali zkontrolovat v anglické metropoli, kde došlo k připomínkování. V případě nutnosti někdy docházelo i k několika kolům revizí. Korespondence týkající se těchto záležitostí probíhala nejčastěji s editorem *Sapphire Films* Albertem Rubenem.⁶⁴⁰ Komunikace podobného charakteru byla pochopitelně značně zdlouhavá, což způsobovalo občasná nedorozumění a především tlak na rychlé prepisování, když se vyskytlo celkové opožďování za produkčním plánem.⁶⁴¹ Naznačené schéma fungovalo až do podzimu 1958. Poté se vše výrazně zjednodušilo, protože Ian Hunter se mohl díky znovuzískanému cestovnímu pasu

---

⁶³⁶ Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 141.

⁶³⁷ Chapman, James: c. d., s. 281–284.

⁶³⁸ *Dilipa Corporation* taktéž patřila Hannah Weinsteinové a byla volně navázána na *Sapphire Films*. Právě přes ní nejčastěji probíhaly platby „rudým“ scénáristům. Název společnosti vznikl složením prvních dvou písmen z jmen tří dcer Weinsteinové – Dina, Lisa, Paula. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 141.

⁶³⁹ Griffin, Fariello: c. d., s. 264. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 141–142.

⁶⁴⁰ Tuto proceduru zachytila rozsáhlá korespondence obsažená v Ian McLellan Hunter Papers a nelišila se ani u jiných zainteresovaných „rudých“ do tohoto podniku. MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f-15 Adventures of Robin Hood [TV] (Folder 1–2). Srv. Tamtéž, 4.f-17 Correspondence 1955–1956 (Folder 1–8). Srv. MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-195 The Adventures of Robin Hood [TV] – correspondence 1957–1984. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 80, Folder 47.

⁶⁴¹ MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f-15 Adventures of Robin Hood [TV] (Folder 2), dopis od Sapphire Films pro WSFT, 9. února 1955, s. 1. Srv. Tamtéž, dopis od Alberta Rubena pro WSFT, 3. března 1955, s. 1.

přestěhovat do Londýna.⁶⁴² „Ilegální“ fungování tak připomínaly jen způsob placení, používání pseudonymů v korespondenci a přidělování kreditů za autorství.

Finanční rozměr spolupráce lze označit za oboustranně výhodný. *Sapphire Films* získala kvalitní scénáristy, za které by musela na běžném trhu vynaložit mnohem více peněz. Občasná tvrzení, že je produkční společnost platila výrazně pod cenou, ovšem nejsou pravdivá, protože výše honorářů odpovídala tehdejšímu standardům.⁶⁴³ Suma za jednu epizodu se většinou pohybovala v rozmezí od 1000 do 1250 dolarů, k ní však ještě patřila zhruba třetinová částka v případě opakovaného vysílání.⁶⁴⁴ Během druhé poloviny padesátých let představoval pro „newyorské“ duo tento přísun financí hlavní druh příjmů. Důležitý problém, jenž se musel v rámci zajištění úspěšného fungování celého podniku vyřešit, představovalo nalezení adekvátního způsob platby ze strany *Sapphire Films*, aby nedošlo k obvinění „rudých“ z daňových úniků a zároveň k prozrazení jejich pravého autorství. Překážka se překonala tím způsobem, že si *blacklistees* zaregistrovali na Úřadu sociálního zabezpečení (*Social Security Department*) ke svému identifikačnímu číslu (*Social Security number*), pod nímž byli u dané instituce evidováni, nový oficiální pseudonym. Na něj si následně založili v bance regulérní spořicí účet, který tehdy nepodléhal tak přísné kontrole. V posledním kroku se částka již pouze převedla na kreditní konto vedené pod skutečnou identitou. Ian Hunter používal za zmíněným účelem jména Samuel B. West a A. D. Hunter, zatímco Ring Lardner, Jr. jméno Oliver Skene.⁶⁴⁵ Absurditu celého systému vystihovala ironická poznámka Lardnera, Jr. během jednoho z pozdějších rozhovorů: „Technicky vzato, někdo z Úřadu

---

⁶⁴² MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f-17 Correspondence 1955–1956 (Folder 4), *Kontrakt mezi World Sapphire Inc. a Ianem Hunterem*, s. 1–2. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 142.

⁶⁴³ Výše honorářů se pohybovala o čtyři sta dolarů nad minimem povinně stanoveným organizacemi spisovatelů. MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-195 The Adventures of Robin Hood [TV] – correspondence 1957–1984, dopis od Alberta Rubena pro WSFT, 30. dubna, 1957, s. 173. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 264. Srv. Chapman, James: c. d., s. 278.

⁶⁴⁴ V korespondenci z let 1956–1957 mezi Paggy Philipsovou (*Dilpa Corporation*) a Ianem Hunterem a Ringem Lardnerem, formálně vystupovali pod jmény Oliver Skene a Samuel B. West, se nejčastěji objevovaly právě tyto částky. MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f-15 Adventures of Robin Hood [TV] (Folder 1). Obdobnou sumu zmiňovala taktéž korespondence Waldo Salta. CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 80, Folder 47, dopis od Alberta Rubena pro Waldo Salta, 5. července 1957, s. 1. Částky za opakovaná vysílání, tzv. *reruns*, se konkrétně pohybovaly v následujících výších: druhé vysílání: \$385; třetí vysílání: \$330; čtvrté vysílání: \$275; páté vysílání \$275; šesté vysílání a každé následující vysílání: \$275. MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-195 The Adventures of Robin Hood [TV] – correspondence 1957–1984, dopis od Hunter Inc. pro Alberta Rubena, 28. května 1957, s. 1–3. V jejich vyplácení ovšem existoval poměrně značný chaos.

⁶⁴⁵ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-195 The Adventures of Robin Hood [TV] – correspondence 1957–1984, dopis od WSFT pro Alberta Rubena, 18. dubna 1957, s. 1–2. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 264. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 141–142.

sociálního zabezpečení věděl, že používáme pseudonymy, ale netuším, jestli se tím někdo vůbec někdy obtěžoval zabývat.“⁶⁴⁶

S obdobnou pragmatičností se postupovalo i v otázce přidělování kreditů k jednotlivým epizodám. Pseudonymy Skane – West – A. D. Hunter se totiž používaly takřka výhradně jen k bankovním operacím. Kdyby se totiž objevovaly příliš často jako označení autorů, upoutaly by pozornost vysokých manažerů televizních či distribučních společností, kteří by mohli s nimi požadovat osobní setkání. Tomu se však *Sapphire Films* i „rudí“ chtěli vyhnout.⁶⁴⁷ Proto se přistoupilo k modelu, že pro scénáře vytvořené Hunterem a Lardnerem se neustále generovala nová jména.⁶⁴⁸ Zpětné určování přesného autorství je navíc složité i z důvodu značné kooperace obou spisovatelů. Hunter o ní poznamenal: „Neexistuje způsob jak rozlišit u jednotlivých dílů mezi Lardnerovým a mým příspěvkem... Společně jsme prodiskutovali příběh a poté Ring vytvořil jednu půlku scénáře, zatímco já tu druhou. Pak jsme je dali dohromady, trochu poupravili a odeslali.“⁶⁴⁹ Z dostupných archiválií lze určit, že stáli za vznikem pětasedmdesáti až osmdesáti epizod. Z toho největší část, zhruba třicet pět, pocházela z první a druhé řady *The Adventures of Robin Hood*. Poté se zaměřili i na ostatní show, u nichž se zpravidla postarali o pilot a několik úvodních dílů, jež určovaly tón zbývajících série.⁶⁵⁰ Na základě uvedených informací je zároveň možné stanovit odhad výše hrubých příjmů od *Sapphire Films* během sledovaného období. Ty po zaokrouhlení dosáhly osmdesáti sedmi tisíc dolarů.⁶⁵¹ Nejednalo se ovšem o konečnou sumu, protože další zisk plynul ještě z opakovaných vysílání, což znamenalo dalších bez mála osm tisíc sedm set dolarů.⁶⁵² Rozpočítají-li se tyto finanční prostředky na osobu a rok, tak v porovnání

---

⁶⁴⁶ Griffin, Fariello: c. d., s. 264.

⁶⁴⁷ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, f. 374 Salo, Matti 1984, dopis od Ringa Lardnera, Jr. pro Matti Sala, 17. září 1984, s. 1.

⁶⁴⁸ Tuto činnost měl nejčastěji na starost editor Albert Ruben. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 142.

⁶⁴⁹ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-195 *The Adventures of Robin Hood* [TV] – correspondence 1957–1984, dopis od Iana McLellan Huntera pro Matti Sala, 29. října 1984, s. 2.

⁶⁵⁰ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, f. 374 Salo, Matti 1984, dopis od Ringa Lardnera, Jr. pro Matti Sala, 17. září 1984, s. 1. Srv. Tamtéž, 16.f-195 *The Adventures of Robin Hood* [TV] – correspondence 1957–1984, dopis od Iana McLellan Huntera pro Matti Sala, 29. října 1984, s. 2. Srv. MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 15.f-4, Correspondence, Salo, Matti: *Question and Some...*, s. 1–17. Srv. Neale, Steve: c. d., s. 247–249. Autoři Buhle a Wagner v této souvislosti uvádějí počet sto až sto padesát epizod, pro toto tvrzení jim ovšem chybí doložení konkrétními archivními materiály. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 88.

⁶⁵¹ Pro výpočet odhadovaných příjmů byly stanoveny průměrná výše honoráře za jednu epizodu na \$1125 a počet epizod na 77,5.

⁶⁵² Přesných materiálů týkajících se *reruns* není pro celé sledované období příliš mnoho. Jak již bylo výše zmíněno, tuto záležitost navíc doprovázel značný zmatek při jejich vyplácení. V Ring Lardner, Jr. Papers existuje záznam, z něhož lze stanovit alespoň přibližný, byť patrně neúplný zisk.

s tehdejší celostátním průměrem se oba „rudí“ i přes „černou listinu“ řadili k výrazně lépe vydělávající vrstvě americké společnosti.⁶⁵³

Ian Hunter a Ring Lardner, Jr. si rozhodně nemohli stěžovat na nedostatečné vytížení, spíše naopak. Snažili se proto do celého podniku zapojit další *blacklistees*, pro něž by tato příležitost rovněž znamenala vítaný zdroj financí, který by napomohl k překonání „obtížných“ padesátých let. Tuto ambici se skutečně podařilo proměnit v realitu, protože ke spolupráci s *Sapphire Films* se různou měrou postupně přidala více než desítka „rudých“.⁶⁵⁴ Komunikace, forma plateb i přidělování kreditů přirozeně kopírovaly výše nastíněné schéma. Waldo Salt, používající pseudonymy Mary L. Davenportová a Arthur Behrstock, začal pro Londýn psát již od podzimu 1955. Do závěru dekády vytvořil přibližně dvě desítky scénářů pro *The Adventures of Robin Hood* a *The Buccaneers*. Dále se ještě několika epizodami podílel na seriálu *Ivanhoe*. V tomto ohledu patřil spolu s Hunterem a Lardnerem, Jr. k těm nejúspěšnějším.⁶⁵⁵ K plodnějším autorům patřili i Fred Rinaldo (alias Guy Rithie) a Adrian Scott (alias John Ridgely, Joanne Court, Leslie Poynton), z jejichž kooperace vzešlo dohromady přibližně dvacet dílů patřících především k *The Adventures of Sir Lancelot*.⁶⁵⁶ Naopak jiní, jako například Gordon Kahn (alias Norman Best), Robert Lees (alias J. E. Selby) či Arnaud D'Usseau (alias S. B. Wells), napsali vždy méně než pět epizod.⁶⁵⁷ Na show *Sapphire Films* participovala ještě řada dalších: Maurice

---

Hunter a Lardner si k roku 1959 účtovali \$8690. MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-196 The Adventures of Robin Hood [TV] – financial 1956–1959, nepojmenovaný dokument (seznam plateb za opakovaná vysílání), 1959, s. 1–6.

⁶⁵³ Bureau of the Census, *Current Population Reports*, Series P-60, No. 51, *Income in 1965 of Families and Persons in the United States*, Washington 1967, s. 1-5. Zpráva reflektuje i konec čtyřicátých a celá padesátá léta.

⁶⁵⁴ MHL, Robert Lees and Fred Rinaldo Papers, 22-f. 374 Salo, Matti 1985, dopis od Matti Sala pro Freda Rinalda, 23. dubna 1985, příloha, s. 1–17. Srv. MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-196 The Adventures of Robin Hood [TV] – financial 1956–1959, *Writers Involved in Rerun Settlement with Official Films*, s. 1–3. Ač má tento dokument primárně jiný účel, umožňuje stanovit poměrně přesný počet „rudých“ bezprostředně zaangažovaných do práce pro *Sapphire Films*.

⁶⁵⁵ Neale, Steve: c. d., s. 249–252. Srv. MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-196 The Adventures of Robin Hood [TV] – financial 1956–1959, *Report on Rerun Payments – M. L. Davenport and Arthur Behrstock*, 1959, s. 1. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 80, Folder 47. Složka obsahuje detailní korespondenci mezi Waldo Saltem a *Sapphire Films*, která umožňuje určit přibližný počet epizod, na kterých scénárista pracoval.

⁶⁵⁶ Zhruba čtvrtina z uvedeného množství patřila k *The Adventures of Robin Hood*. MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-196 The Adventures of Robin Hood [TV] – financial 1956–1959, nepojmenovaný dokument (seznam epizod vytvořených Fredem Rinaldem a Adrianem Scottem), 1959, s. 1.

⁶⁵⁷ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, 16.f-196 The Adventures of Robin Hood [TV] – financial 1956–1959, dopis od Arnauda D'Usseau pro Adriana Scotta, 25. října 1959, s. 1. Srv. Tamtéž, 16.f-195 The Adventures of Robin Hood [TV] – correspondence 1957–1984, dopis od Iana McLellan Huntera pro Matti Sala, 29. října 1984, s. 2. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 437.

Rapf, Sam Moore, Arnold Perl, Millard Lampell, Arnold Manoff, Hy Kraft, či Norma Barzmanová.⁶⁵⁸

Na černém trhu úspěšně působila řada lidí, jednalo se ale o případy individuálního rázu či maximálně jen úzkého kruhu „zasvěcených“. Spolupráce mezi *Sapphire Films* a „rudými“ scénáristy neměla mezi lety 1947–1960 obdobu. Jednalo se o mimořádný počín z hlediska míry „profesionálního“ obcházení *blacklistu* i množství participujících spisovatelů. Vyprodukované seriály navíc sklídily poměrně solidní úspěch u diváku ve Velké Británii i Spojených státech. Hannah Weinsteinová zkrátka nabízela atraktivní způsob jak se dostat ze stínu „černé listiny“.

8. Exil z Hollywoodu

„Pravdou je, že třicet let v exilu dalo našim životům tolik obohacení, které bychom jinak nikdy nezískaly. Nemyslím jen úžasnou příležitost potkat slavné lidi, vystavit se vlivům jiných kultur nebo rozšířit si obzory cestováním. Přátelství, kamarádství a povzbuzení, jež jsme našli u druhých, kteří mysleli podobně jako my a také za to stejně trpěli – to vše nás posilovalo.“⁶⁵⁹ Takto Norma Barzmanová stručně rekapitulovala exil v Evropě. Zkušenost Daltona Trumba s útekem z centra filmového průmyslu se značně lišila. V korespondenci se o ní zmínil následovně: „Během katastrofálních mexických „prázdnin“ jsem ztratil celé životní pojištění. Posledních devět měsíců jsem tam dokonce žil jen z půjčených peněz.“⁶⁶⁰ Uvedená hodnocení reprezentovala dva protichůdné úhly pohledu na tento poměrně častý jev, jenž doprovázel lidi postižené „černou listinou“. Na obou příkladech lze při jejich podrobnějším sledování demonstrovat několik obecnějších prvků objevujících se i u ostatních případů. Z obav před „inkvizitory“ odešla na přelomu páté a šesté dekády rodina Barzmanova do Velké Británie a poté do Francie. Z provizoria se ovšem postupně stalo řešení dlouhodobějšího rázu. Naopak Trumbova volba Mexika se zakládala spíše na ekonomických důvodech, předpokládané úspory se však nedostavily a scénárista zamířil po pár letech zpět. Právě starý kontinent a jižní soused Spojených států představovaly dvě hlavní zahraniční destinace, kam *blacklistees* odcházeli. K nim se ještě musí přidat New York co by „domácí“ útočiště. Proměnlivá se stala rovněž délka trvání exilu. Tu do značné míry

---

⁶⁵⁸ MHL, Robert Lees and Fred Rinaldo Papers, 22-f. 374 Salo, Matti 1985, dopis od Matti Sala pro Freda Rinalda, 23. dubna 1985, příloha, s. 1–17. Srv. Neale, Steve: c. d., s. 247–252.

⁶⁵⁹ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 28.

⁶⁶⁰ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 368.

podmiňovaly přizpůsobení se novým podmínkám a úspěšnost při hledání způsobů obživy. Rozdílné byly taktéž hlavní důvody pro opuštění Kalifornie. Třetí kapitola přiblíží fenomény spojené s touto dimenzí života lidí postižených „černou listinou“. Analýza nejprve přiblíží několik obecných záležitostí a poté se zaměří na hlavní komunity „rudých“ mimo Hollywood.

Rozhodnutí opustit Hollywood se u většiny „rudých“ zakládalo na velmi podobných důvodech, lépe řečeno na jejich komplexu. V první řadě se jednalo o ztrátu možnosti vykonávat normálním způsobem dosavadní zaměstnání. Například Jean Rouverolová zachytila ve svých pamětech frustraci po manželově propuštění ze studií: „Všechny Hugův talent, všechny jeho úspěchy se mohly vyhodit do odpadkového koše. Jeho celá kariéra byla zničená...“⁶⁶¹ Odchod rodiny ze Spojených států nabízel příležitost jak se pokusit o působení v zahraničním filmovém průmyslu – v tomto konkrétním případě na mexickém. Rovněž i u mnohých jiných se stalo hledání práce důležitým impulzem.⁶⁶² Druhou podstatnou okolností představovalo šetření finančních prostředků. Zapsání na *blacklist* zpravidla doprovázel radikální úbytek příjmů. Od odchodu z USA si někteří „rudí“ slibovali snížení nákladů spolu se zachováním stávající životní úrovně. Zvláště Mexiko a do značné míry i Evropa totiž nabízely skutečně daleko nižší ceny za pronájmy bytů či rezidencí. Ušetřit se také mohlo na výdajích za služebnictvo tvořící běžnou součást jejich domácností.⁶⁶³ Posledním důvodem byly obavy z „inkvizitorů“. Nepříznivý vývoj soudní kauzy „hollywoodské desítky“ odrážel vzrůstající sílu domácího antikomunismu. V únoru 1950 se Joseph McCarthy setkal s dějinami, na konci června vypukla korejská válka a v září téhož roku byl ještě k vydán tzv. McCarranův zákon, jenž v členech CPUSA vzbuzoval strach, že by mohli podobně jako Japonci během druhé světové války skončit v internačních táborech. Se startem nového kola vyšetřování před Výborem pro neamerickou činnost se začala šířit nervozita z možných předvolání. V atmosféře blížící se hysterii se exil zdál být vysvobozením.⁶⁶⁴

---

⁶⁶¹ Rouverol, Jean: c. d., s. 10.

⁶⁶² Tamtéž, s. 10, 25–26, 40–55. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 127–130, 240–246. Srv. Anhalt, Diana: *A Gathering of Fugitives – American Political Expatriates in Mexico 1948–1965*, Santa Maria 2001, s. 60. Srv. Schreiber, Rebecca M.: *Cold War Exiles in Mexico – U. S. Dissidents and The Culture of Critical Resistance*, Minneapolis – London 2008, s. 70–71. Srv. CEYRL, OHR, Laskey, Marlene L.: *Interview of Zelma Wilson*, páska č. VII, strana 2, 2. dubna 1989.

⁶⁶³ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 212–225. Srv. Anhalt, Diana: c. d., s. 62. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 157–161. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. xi. Srv. CEYRL, OHR, Laskey, Marlene L.: *Interview of Zelma Wilson*, páska č. VII, strana 2, 2. dubna 1989.

⁶⁶⁴ Barzman, Norma: c. d., s. 126–127, 167. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 7–10. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 6–9.

Hlavní důvody pro odchod ze střediska amerického filmového průmyslu zároveň naznačují, kdy došlo k největší vlně exilů. Její počátek lze sledovat na konci čtyřicátých let. K největšímu nárůstu ovšem došlo během prvních několika roků následující dekády v souvislosti s institucionalizací *blacklistu*. Poté již víceméně odezněla, a naopak se objevily první návraty do Spojených států. Důležitou roli v tom sehrály především tři faktory. Zaprvé se pozvolna zlepšovala situace na černém trhu, a proto někteří raději zamířili zpět, aby byli přímo u centra dění. Zadruhé se nenaplnila očekávání od pobytu v zahraničí, což se týkalo zejména finanční oblasti. Zatřetí se rovněž nepotvrdily nejhorší scénáře o „honech na čarodějnice“. Nutnost či naléhavost opustit USA zkrátka postupně zmizela, nebo již získala jiný charakter.⁶⁶⁵ Zásadní vliv na mobilitu „rudých“ měla také pasová politika *State Departmentu* v období let 1952–1958. Ta jim totiž zásadním způsobem omezila možnost cestování.

Dne 1. května 1952 oznámil *State Department* zavedení nových regulí pro pohyb občanů Spojených států do zahraničí. Jednak mělo dojít k označení stávajících cestovních dokladů, které je nově zneplatnilo pro návštěvy do Sovětského svazu, Čínské lidové republiky a zemí východního bloku. Přístup do socialistických zemí se nezakazoval úplně, ale muselo k němu být vystaveno zvláštní povolení.⁶⁶⁶ Dále se zaváděla restriktivní opatření týkající se používání pasů. Do života „rudých“ tím vstoupil nechvalně známý Doplněk pasových předpisů (*Supplement to Passport Regulations*) konkrétně část 51.135.⁶⁶⁷ V jeho klíčové části stálo: „Za účelem podpory národních zájmů se zajišťuje, aby osoby podporující světové komunistické hnutí, jehož je americká komunistická strana integrální částí, nemohly používáním pasů Spojených států prosazovat zájmy tohoto hnutí...“⁶⁶⁸ Tři následující body dále specifikovaly, kdo neměl na cestovní doklady nárok. Nejednalo se přitom jen o oficiální členy CPUSA. Nařízení se rovněž vztahovalo na její bývalé příslušníky, sympatizanty i jen podezřelé z kontaktu s různými frontovými organizacemi, kteří

---

⁶⁶⁵ Anhalt, Diana: c. d., s. 56–57. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 398–403. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 151–152.

⁶⁶⁶ Již v roce 1955 došlo k jistému zmírnění, protože se obnovila možnost svobodného cestování do Československa, Maďarska, Polska, Rumunska a Sovětského svazu. Gould, William B.: *Right to Travel and National Security*, Washington University Law Review, Volume 1961, Issue 4, s. 339.

⁶⁶⁷ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, f. 367 Blacklisting Miscellaneous, *Supplement to Passport Regulations*, Title 22 – Foreign Relations, Chapter I. Department of State, Part 51 Passports, Subpart B Regulations of the Secretary of State, 51.135 Limitations on the Issuance of Passports to Persons Supporting Communist Movement, s. 1.

⁶⁶⁸ Tamtéž.

dostatečným způsobem neobjasnili příslušným federálním institucím svou minulost a nepřesvědčili je o loajalitě k vlasti.⁶⁶⁹ Neúspěšní žadatelé o vydání pasů mohli požádat o přezkoumání svého případu u nově ustavené Pasové odvolací rady (*Board of Passport Appeals*).⁶⁷⁰ Jak ovšem praxe ukázala, „rudého“ stigmatu se zbavovalo jen s velkými obtížemi.

Symbolem restriktivní politiky při vydávání cestovních dokladů se kromě předpisu 51.135 stala také vedoucí Pasového oddělení (*Passport Office*) na *State Departmentu* Ruth Bielaski Shipleyová.⁶⁷¹ Právě s ní se do značné míry spojovalo omezování svobody pohybu „podezřelých“ osob, a to dokonce už před rokem 1952. O jejím nadstandardním vlivu svědčí i to, že tehdejší státní tajemník Dean Acheson jednou s nadsázkou nazval její úřad „královstvím pasů“.⁶⁷² Také proto od ní mnoho *blacklistees* obdrželo dopis s obdobně suchým sdělením jako například Ring Lardner, Jr.: „S lítostí Vám oznamuji, že po pečlivém zvážení Vaší žádosti o pas, kterou jste podal 3. června 1953, je *State Department* povinen ji předběžně zamítnout na základě skutečnosti, že udělení cestovních dokladů vylučuje ustanovení 51.135...“⁶⁷³ Toto opatření *State Departmentu* představovalo velmi nepříjemnou skutečnost hned ze dvou důvodů. „Rudí“ totiž přišli o možnost přestěhovat se do Evropy, kde se mohli ucházet o práci v tamějších filmových průmyslech.⁶⁷⁴ Ti, kteří již byli na starém kontinentě, museli zůstat pouze ve státě, kde se nacházeli. Ztráta platného pasu je navíc pochopitelně uváděla do nejistého postavení. Zároveň existovala obava z možných deportací do Spojených států.⁶⁷⁵ Situace se nezměnila ani po roce 1956. Poodhalení Stalinského teroru přimělo značnou část *blacklistees* k odchodu z CPUSA. Avšak ani tento fakt příliš nepodpořil jejich opětovné žádosti o vystavení dokladů. Pasová odvolací rada spíše jen výjimečně zbavovala lidi stigmatu spřízněnosti s komunistickou stranou.⁶⁷⁶ K obratu došlo až v souvislosti

---

⁶⁶⁹ Tamtéž.

⁶⁷⁰ Tamtéž, s. 2.

⁶⁷¹ V čele tohoto oddělení stála mezi lety 1928–1955, poté co odešla do důchodu, ji nahradil Frances G. Knight. Kahn, Jeffrey: *Mrs. Shipley's Ghost – the Right to Travel and Terrorist Watchlists*, Ann Arbor 2013, s. 110–204.

⁶⁷² Beisner, Robert L.: *Dean Acheson: A life in the Cold War*, Oxford 2006, s. 305.

⁶⁷³ MHL, Ring Lardner, Jr. Papers, f. 367 Miscellaneous 1950–1967, dopis od Ruth. B. Shipley pro Ringa Lardnera, Jr., 24. června 1953, s. 1. Srv. MHL, Michael Blankfort Papers, 12.f-99 Passport 1954–1955, dopis od Ruth B. Shipley pro Michaela Blankforta, 24. prosince 1953, s. 1.

⁶⁷⁴ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 56, Folder 7 Trumbo, dopis od Daltona Trumba pro Francese G. Knighta, 1. července 1958, s. 1–2.

⁶⁷⁵ Barzman, Norma: c. d., s. 246–255, 285.

⁶⁷⁶ Tento přístup dokládá případ Michaela Blankforta. Jeho jméno se sice ocitlo v *Red Channels*, ale přesto se mu podařilo získat práci v Hollywoodu. Nicméně získat platný cestovní pas se

s rozhodnutím Nejvyššího soudu v případě Kent vs. Dulles z června 1958. V něm se jednoznačně potvrzovalo, že „právo cestovat je součástí svobod, jichž v intencích Pátého dodatku nemůže být občan zbaven bez řádného procesu.“⁶⁷⁷ Zároveň se konstatovalo, že státní tajemník překročil své kompetence, když jeho ministerstvo odmítalo vydávat pasy na základě politické příslušnosti žadatelů.⁶⁷⁸ Na základě tohoto verdiktu musel *State Department* ustoupit – „království pasů“ se stalo minulostí. „Rudí“ opět získali svobodu pohybu.⁶⁷⁹

Další běžnou součástí života v exilu z Hollywoodu se stala značná fluktuace lidí mezi hlavními komunitami *blacklistees*. K ní docházelo, i přes restriktivní pasovou politiku *State Departmentu*, zejména v případě Mexika a New Yorku. Po roce 1958 k tomu pochopitelně přibyla ještě možnost cestování do Evropy, respektive i po celém starém kontinentu. Nejčastějším důvodem stěhování byly především pracovní příležitosti.⁶⁸⁰ Tento fenomén lze dobře ilustrovat na příkladu Iana McLellan Huntera. Poté co se dostal na počátku padesátých let na „černou listinu“, odešel s rodinou do Mexika. Zhruba po půl roce se vrátil do Spojených států, nezamířil však na západní, ale východní pobřeží. V New Yorku záhy začal spolu s Lardnerem psát scénáře pro Hannah Weinsteinovou. Po rozhodnutí v procesu Kent vs. Dulles opět získal cestovní doklady a z důvodu usnadnění spolupráce s *Sapphire Films* se přesunul do Londýna.⁶⁸¹ Hunter tak v průběhu šesté dekády zaznamenal zkušenost se všemi hlavními destinacemi „rudé“ diaspory. Jak vůbec vypadal život v jednotlivých komunitách? Jak fungovaly? S jakými problémy se museli tamější *blacklistees* potýkat? Tři následující podkapitoly se zaměří právě na zodpovězení těchto otázek.

---

mu dlouhodobě nedařilo i přes to, že na podporu svého odvolání opakovaně předkládal dokumenty dokládající jeho antikomunismus. Spolupracoval dokonce i s Výborem pro neamerickou činnost, FBI, Martinem Gangem i Georgem Sokolským. MHL, Michael Blankfort Papers, 12. F-99 Passport 1954–1955. Srv. Tamtéž, 12.f-100 Passport 1954–1955. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, dopis od Daltona Trumba pro Francese G. Knighta, 1. července 1958, s. 1–6.

⁶⁷⁷ Gould, William B.: c. d., s. 341.

⁶⁷⁸ Tamtéž, s. 339–366. Srv. New York Times, 17. června 1958, *Texts of Supreme Court's Decision and the Dissent in Case on Right to Passport*, s. 20.

⁶⁷⁹ CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 92, Folder 7, cestovní pas Waldo Salta (vydán dne 19. srpna 1958). Srv. New York Times, 9. srpna 1958, *Maltz Gets Passport – One of Hollywood 10 Will Go to Europe With His Wife*, s. 32. Srv. Barzman, Norma, c. d., s. 285.

⁶⁸⁰ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 398–403. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 182–186. Srv. Anhalt, Diana: c. d., s. 72–74, 192–193.

⁶⁸¹ Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 136–142.

a) New York – exil v rámci Spojených států

První a zároveň nejméně komplikovanou variantu představovalo přestěhování do New Yorku. Odchodu na východní pobřeží pochopitelně nebránily žádné překážky ze strany *State Departmentu*. Důležitou roli sehrál rovněž *genius loci* této metropole, který jde v porovnání s Los Angeles označit za umělečtější, politicky tolerantnější a tedy i méně antikomunistický. Další významný faktor samozřejmě představovaly rychle se rozvíjející televizní průmysl, či možnost ucházet se o práci v některém z broadwayských divadel.⁶⁸² Nezanedbatelnou výhodou se oproti zahraničí stala taktéž absence jazykové bariéry nebo „kulturního“ šoku. Zmíněné důvody zapříčinily, že se tamější komunita hollywoodských „rudých“ stala ze všech nejpočetnější. Zároveň se však každodenní realita a hlavní problémy příliš nelišily od života v centru amerického filmového průmyslu.⁶⁸³

K „rudým“ v New Yorku se řadilo značné množství rodin různě rozestých po celém městě. Některé fungovaly individuálně, zatímco jiné se intenzivně zapojily do života komunity. Scénárista Ian McLellan Hunter a známý komik Zero Mostel se usadili v komplexu apartmánů Belnord na Osmdesáté šesté a Broadway v západní části Manhattanu. Jen pár bloků od nich pak bydlel Ring Lardner, Jr.⁶⁸⁴ Rozhodně největší soustředění *blacklistees* na jednom místě se nacházelo na adrese 444 Central Park West. Tamější budově se proto dokonce přezdívало „palác Smolný“ podle sídla bolševiků v Petrohradě z raného období jejich vlády po listopadové revoluci.⁶⁸⁵ V době největší „slávy“, zhruba během poloviny padesátých let, v něm bydleli například hudební skladatel Sol Kaplan, dále scénárista Edward Eliscu, Morty Offner a Waldo Salt. Složení se ovšem postupně různě měnilo.⁶⁸⁶ V New Yorku dále působilo i trio spisovatelů Walter Bernstein – Abraham Polonsky – Arnold Manoff.

---

⁶⁸² Viz s. 153–154.

⁶⁸³ Bernstein, Walter: c. d., s. 161–279. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *A Very Dangerous...*, s. 171–179. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 399. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 203–206.

⁶⁸⁴ Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 140.

⁶⁸⁵ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 33–34. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 206.

⁶⁸⁶ CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 77, Folder 19, dopis od Freda Rinalda pro *blacklistees*, 31. července 1957, s. 1–3. Uvedený dokument se sice primárně vztahuje k přípravě soudního procesu Wilson et al vs. Loew's, ale zároveň obsahuje seznam adres lidí bydlících v New Yorku. Rouverol, Jean: c. d., s. 206. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 245–249. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 40–42.

Celkový počet „rudých“ rodin, jež prošly touto metropolí, lze na základě analyzovaných pramenů stanovit na zhruba dvacet pět až třicet.⁶⁸⁷

V souvislosti s životem v exilu se často zmiňovala značná důležitost vzájemné pomoci stejně postižených lidí. Ani v případě New Yorku tomu nebylo jinak. Velký prostor tomuto fenoménu věnoval ve svých pamětech například Walter Bernstein, pro nějž se jeho dva kolegové stali v nejisté době výraznou oporou po profesní i lidské stránce.⁶⁸⁸ „Naše malá skupina se stala osou mého života. Přes víkend jsem sice vídal mé dvě děti, měl jsem rovněž ostatní přátele, ale jen naše skupina byla prací i zábavou, oázou v poušti nejistoty a strachu. Vydělávali jsme dostatek peněz na pokrytí výdajů; věřili jsme, že to, co jsme dělali, mělo hodnotu (Všichni tři psali pro televizní show *You Are There* – pozn. D. S.). Užívali jsme si vzájemné společnosti. Tvrdě jsme se kritizovali a vše s láskou přijímali.“⁶⁸⁹ I Mary Davenportová se zmiňovala o silném kolektivistickém duchu přítomného mezi „rudými“ ve 444 Central Park West. Ženy ze „Smolného paláce“ si vzájemně pomáhaly s výchovou dětí, scházely se k různým aktivitám, nebo jen probíraly normální každodenní záležitosti.⁶⁹⁰ Na druhou stranu o přílišném romantismu v žádném případě nemohla být řeč. Během jednoho rozhovoru Davenportová řekla: „Všichni (*blacklistees* – pozn. D. S.) si zpětně myslí, že se jednalo o úžasné období. Nejednalo. Prožívali obtížné časy, ale teď už o tom mluví rozdílně. Nemůžu tu sedět a říkat vám, že všechno bylo nádherné a jak úžasné vztahy jsme mezi sebou měli. Prostě to nemůžu říct, protože to tak nebylo.“⁶⁹¹ Poměry zkrátka nešlo v žádném ohledu označit za černobílé. Občasná líčení idylického života komunit se stala spíše až produktem memoárů, případně pozdějších silných tendencí k heroizaci. Vzájemná

---

⁶⁸⁷ K „rudým“ žijícím v New Yorku patřili dále kromě již jmenovaných například: Morris Carnovsky, Arnaud D'Usseau, Howard Da Silva, Will Geer, Jay Gorney, Lloyd Gough, Lillian Hellmanová, Marsha Huntová, Karen Morley, Millard Lampell, Sam Moore, Dorothy Parkerová, Maurice Rapf, Anne Revereová, Beatrice Rosenfeldová, Lou Solomon, George Tyne, Herman Waldman. CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 77, Folder 19, dopis od Freda Rinalda pro *blacklistees*, 31. července 1957, s. 1–3. Srv. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955. Srv. Tamtéž, 1.f-7 Blacklisted Hollywood workers -- interview notes (M–W) 1955.

⁶⁸⁸ Bernstein o tom ve svých pamětech napsal: „Táhlo nás to (*blacklisting* – pozn. D. S.) blíž a blíž k sobě. Dříve jsme se scházeli kvůli politice či dobročinným akcím, ale nyní jsme se navštěvovali jen kvůli načerpání pohody. Přípravovali jsme různá jídla a vyprávěli si strašidelné příběhy...Navzájem jsme si pomáhali bez nároku na náhrady a bez pomýšlení na možné následky. Nikdo to nepovažoval za nic výjimečného. Stal jsem se závislým na podobných setkáních...“ Bernstein, Walter: c. d., s. 173, 174–241. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 33–47.

⁶⁸⁹ Bernstein, Walter: c. d., s. 223.

⁶⁹⁰ Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 40–42.

⁶⁹¹ Tamtéž, s. 41.

pomoc mezi „rudými“ hrála skutečně velmi důležitou roli a přispěla k snadnějšímu překonání padesátých let.⁶⁹² Ještě větší význam však patrně měla patrně pro ty, kteří zamířili za hranice Spojených států. Jejich zkušenost s exilem z Hollywoodu byla totiž v mnoha ohledech náročnější.

b) Mexiko

Jižní soused Spojených států představoval poměrně tradiční destinaci pro Američany, kteří na základě různých důvodů dospěli k přesvědčení, že další setrvání ve vlasti by je mohlo dostat do vážných potíží zapříčiněných tlakem ze strany federálních či jiných nižších institucí. K výběru právě této země přispívalo hned několik důvodů. Důležitou roli měla relativní geografická blízkost. V případě Kalifornie, respektive Los Angeles se jednalo o cestu trvající jen pár hodin jízdy automobilem. Zásadním faktorem se stala rovněž skutečnost, že ani v průběhu padesátých let nebylo k vycestování do Mexika zapotřebí platného pasu, což poskytovalo značnou flexibilitu.⁶⁹³ Lidé motivovaní politickými důvody v podobných otázkách navíc spoléhali na značnou benevolenci tamějších státních orgánů. Stačí například připomenou patrně nejslavnějšího uprchlíka Leona Trockého. Svou úlohu v neposlední řadě sehrály taktéž nižší životní náklady v porovnání s USA.⁶⁹⁴ Pro hollywoodské „rudé“ se Mexiko na první pohled zdálo takřka ideálním řešením.

V prvních letech studené války existovala v Mexiku poměrně silná komunita radikálně levicově smýšlejících lidí, přičemž hollywoodští „rudí“ z nich tvořili jen jednu část. Největší vlna odchodů proběhla v období mezi dvěma koly vyšetřování filmového průmyslu před Výborem pro neamerickou činnost. Co se týče profesního zařazení, jednalo se v drtivé většině o scénáristy.⁶⁹⁵ *Blacklistees* nejčastěji mířili do různých čtvrtí Mexico City, nebo menších městeček nacházejících se v jeho blízkosti.⁶⁹⁶ Zhruba do konce roku 1950 se do tohoto exilu vydali spolu s rodinami

---

⁶⁹² Casty, Alan: c. d., s. 3–29, 254–284. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 34–63. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 130–154. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 191–196. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 207–212.

⁶⁹³ Gould, William B.: c. d., s. 334–339. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 17–20.

⁶⁹⁴ Anhalt, Diana: c. d., s. 21–35. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II*, s. 846–847. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. ix–xxv, 1–6.

⁶⁹⁵ Mike Kilian představoval drobnou výjimku, protože ve filmovém průmyslu pracoval jako kameraman. Další pak také byl George Pepper – producent.

⁶⁹⁶ Anhalt, Diana: c. d., s. 37–56. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 1–11. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 6–8.

John Bright, Leonardo Bercovici, John Wexley, Gordon Kahn, George Pepper a Mike Kilian. V druhé vlně je poté následovali tři členové hollywoodské desítky Ring Lardner, Jr., Albert Maltz a Dalton Trumbo, dále pak ještě Hugo Butler, Ian McLellan Hunter či Julius Zimet.⁶⁹⁷ Celková délka pobytů se značně lišila. Například zatímco pro Hunterovy a Lardnerovy představovala tato etapa v podstatě jen krátkou zastávku, Maltzovi nebo Butlerovi zde zůstali až do přelomu šesté a sedmé dekády. Tehdy se však už tamější komunita hollywoodských „rudých“ zredukovala oproti dřívějšímu na pouhé torzo.⁶⁹⁸ Jak vypadala každodenní realita života v Mexiku? V čem byla jiná než ta ve Spojených státech?

Po příjezdu do Mexika dostali „rudí“ nejprve turistická víza platná jen na půl roku. Když se blížila jejich expirace, museli se alespoň symbolicky vrátit do USA. Tyto vynucené přechody hranic „tam a zpět“ byly pokaždé spojeny s velkou nervozitou. Existovaly totiž obavy, že by mohlo dojít k různým problémům s americkými úřady.⁶⁹⁹ Způsobem jak se zbavit této nepříjemné procedury se stalo přidělení statusu imigranta od tamějších úřadů, přičemž mexické zákony definovaly jakési dvě kategorie. Nejprve se na dobu pěti let dával stále ještě limitující *inmigrante* a teprve až poté *inmigrado*. Rozdíl mezi nimi spočíval v míře přidělených práv – posledně jmenovaný nabízel jejich větší rozsah. Úspěch žádosti podmiňovalo dostatečné vysvětlení důvodů pro odchod z vlasti i podání informací o své činnosti v Mexiku. Vyřizování alespoň prvního stupně (*inmigrante*) trvalo zpravidla jeden až dva roky a nezdálo se ho provázely byrokratické komplikace či korupce.⁷⁰⁰ Jeho získání však představovalo základ pro dlouhodobý pobyt hned ze dvou důvodů. Pro *blacklistees* se stal jakousi garancí před potenciálním nátlakem ze strany americké ambasády, což pro ně znamenalo značné uklidnění. Neméně důležité bylo i to, že

---

⁶⁹⁷ Anhalt, Diana: c. d., s. 58–62. Srv. Bright, John: *Worms in the Winecup – A Memoir*, Lanham – Maryland – Oxford 2002, s. 213. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 818–825. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 158–160. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 725–735. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 213–231. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 8–30. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 6–8.

⁶⁹⁸ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 980–981. Srv. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 137. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 283–302. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 240–263. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 193–201.

⁶⁹⁹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 842–843. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 33–34. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 18–19.

⁷⁰⁰ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 844–847.

otevíral dveře k *inmigrado*, který umožňoval legálně pracovat a vlastnit majetek v zemi.⁷⁰¹

Syn Daltona Trumba, Chris, zpětně přirovnal hollywoodské „rudé“ v Mexiku k tamějším „imperialistům“, protože jejich životní styl se opravdu jen velmi vzdáleně podobal standardu tamních obyčejných lidí.⁷⁰² I když se většina *blacklistees* nenacházela v optimální finanční situaci, nízké ceny jim umožnily zajistit si poměrně luxusní podmínky. Nutno dodat, že jejich udržení ovšem záviselo na výši úspor a schopnosti zajistit si další příjmy. Běžnou záležitostí se stalo bydlení v rezidencích nacházejících se v nejlepších čtvrtích měst. Děti hollywoodských „rudých“ navštěvovaly ty nejlepší školy. S chodem domácností běžně pomáhalo služebnictvo – nejčastěji kuchařky, chůvy a zahradníci.⁷⁰³ Albert Maltz se například usadil v městečku Cuernavaca na okraji Mexico City ve velkém dvouposchodovém domě s rozsáhlým pozemkem včetně bazénu.⁷⁰⁴ Hugo a Jean Butlerovi si našli ve vesnici San Angel, nacházející se taktéž na okraji metropole, sice o něco menší rezidenci zato na dobré adrese. Jejich sousedem byl totiž slavný mexický malíř Diego Rivera.⁷⁰⁵ Dalton Trumbo, známý svými sklony k megalomanství, dokonce krátkodobě bydlel v exkluzivní čtvrti Las Lomas v imponantním mramorovém sídle, které připomínalo spíše palác než cokoli jiného.⁷⁰⁶ Kvůli postavení „privilegované vrstvy“ se hollywoodští *blacklistees* nikdy plně neasimilovali do tamějšího prostředí, naopak působili spíše jako celebrity, a to i v rámci širší komunity amerických „rudých“.⁷⁰⁷

Ačkoli se během prvních let studené války nacházelo v Mexiku v porovnání s ostatními zeměmi poměrně velké množství nejrozumnějších „rudých“ či radikálně levicově smýšlejících lidí ze Spojených států, nejednalo se obecně o příliš jednotnou komunitu. Naopak od počátku se rozdrobila do malých izolovaných skupin čítajících

---

⁷⁰¹ Anhalt, Diana: c. d., s. 74. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 842–847. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 18–19.

⁷⁰² Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 58.

⁷⁰³ Anhalt, Diana: c. d., s. 73–74. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 159–160. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 19–22, 62–64.

⁷⁰⁴ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 823–824.

⁷⁰⁵ Jean Rouverolová zmínila ve svých pamětech, že se do domu doslova na první pohled zamilovala. Výstižně o něm napsala: „Celý dům byl malý, jednoduchý, funkční a nádherný.“ Rouverol, Jean: c. d., s. 41–42.

⁷⁰⁶ Anhalt, Diana: c. d., s. 73–74. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 159–160.

⁷⁰⁷ Anhalt, Diana: c. d., s. 57–63, 73–74, 192–197. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 23–26, 58–62.

maximálně jen několik rodin.⁷⁰⁸ V počáteční fázi exilu se osou *blacklistees* stali Butlerovi, Hunterovi, Lardnerovi a Trumbovi, kteří si byli velmi blízcí již ve Spojených státech. Kolem nich pak fungovali i ostatní. Albert Maltz se podle několika vzpomínek nikdy nedokázal zcela integrovat, na okolí navíc působil zvláště odosobněným dojmem.⁷⁰⁹ Hollywoodští „rudí“ se často navštěvovali, scházeli se ke společným jídlům, nebo hromadně vyráželi na výlety do okolí. Velmi oblíbené se staly pravidelné sobotní baseballové zápasy.⁷¹⁰ Jean Rouverolová na ně takto vzpomínala: „Změnily se v okamžitý úspěch. Věk hráčů se pohyboval od devíti do padesáti, také schopnosti se samozřejmě lišily. Nejatletičtější hráčkou ze všech byla patrně Cleo Trumbová. Štíhlá, agilní, plachá a naprosto svérázná vypadala spíše jako divoký jelen než manželka hollywoodského scénaristy... Na věku, pohlaví, velikosti či umu však nezáleželo. Všichni měli mokré nohy ke kolenům, bránili, odpalovali či strajkovali, křičeli nadšením i sténali zděšením...“⁷¹¹ Tyto zdánlivé maličkosti představovaly důležitý prvek, protože posilovaly vzájemné vazby a tím přispívaly k vyrovnání se s exilem. Zároveň také umožňovaly krátkodobý útěk před nejistou atmosférou studené války. I když se složení skupiny časem různě měnilo, postupně se do ni dostalo více lidí mimo hollywoodské prostředí. Existence podobného sociálního ovzduší výrazně usnadňovala pobyt v cizině.⁷¹² Zároveň na druhou stranu není možné přehánět nebo idealizovat sílu komunity, protože do značné míry stačilo již jen vědomí o sdílení společných problémů.⁷¹³

Mexico sice slibovalo v porovnání se Spojenými státy nižší životní náklady, to ovšem ještě neznamenalo automatické vyřešení finanční situace *blacklistees*. Kvůli výrazně limitované možnosti vstupu do tamějšího filmového průmyslu, podmiňoval ho zisk statusu *inmigrado*, se „rudí“ museli do značné míry spolehnout

---

⁷⁰⁸ Anhalt, Diana: c. d., s. 38–55.

⁷⁰⁹ Jean Butlerová v pamětech napsala, že Maltz se s komunitou neměl příliš potřeby stýkat, protože měl stabilně slušné příjmy. Dále také zmiňovala jeho zvláštní povýšenou auru, kterou působil na okolí. Rouverol, Jean: c. d., s. 36–49. Chris Trumbo na něj vzpomínal obdobně, napsal o něm doslova: „Albert byl přesvědčen, že má vždy a skoro úplně ve všem pravdu. Když s ním někdo nesouhlasil, reagoval ve smyslu: „jsi vůbec v pořádku...““ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010.

⁷¹⁰ Rouverol, Jean: c. d., s. 44–48. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 25–26.

⁷¹¹ Rouverol, Jean: c. d., s. 45. Srv. Anhalt, Diana: c. d., s. 90–91.

⁷¹² Trvalejší základ skupiny po odchodu Lardnerových, Hunterových a Trumbových tvořili především Butlerovi a Pepperovi. K nim se přidaly především rodiny Hoffmanových a Oppenových. Anhalt, Diana: c. d., s. 72–81. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 56–60.

⁷¹³ Chris Trumbo do značné míry popíral existenci jakési jedné velké rodiny *blacklistees* v Mexiku. Podle něj si někteří lidé „vytvořili vlastní komunitu, vlastní fikci kvůli tomu, aby uvěřili své realitě.“ Dále ještě dodal: „Často jsme se stýkali, abychom sdíleli stejné zkušenosti. Vzpomínky na ně se ale lišily.“ Anhalt, Diana: c. d., s. 89.

na černý trh v Hollywoodu. Ten ovšem nabízel v první polovině šesté dekády jen minimum příležitostí. Podobné to bylo i v případě Mexika. Větší úspěch zaznamenali jen Hugo Butler a George Pepper, kterým se podařilo dostat do kontaktu s tamějšími nezávislými tvůrci. Z jejich spolupráce se slavným španělským filmařem Luisem Buñuelem vzešel například snímek *The Adventures of Robinson Crusoe* (1952).⁷¹⁴ Dříve či později se u většiny dostavily nevyhnutelné potíže, což se týkalo především několika prvních let v exilu, než se poměry stabilizovaly. Mnoho rodin přežívalo tehdy jen díky půjčkám mezi sebou či od známých. Jeanette Pepperová na nejtěžší momenty vzpomínala následovně: „Jedli jsme doslova jen díky vzájemným půjčkám... Všichni – Trumbovi, Butlerovi, Hunterovi, Lardnerovi – jsme sedávali kolem stolu a říkali si: ‚Od koho si můžeme teď půjčit?‘...“⁷¹⁵ Výraznější výjimkou se stal především Albert Maltz. Ten měl po celou dobu strávenou v exilu dobré příjmy plynoucí jednak ze zisků filmů uvedených ještě před zavedením *blacklistingu* a dále také z honorářů za různé publikace. Z toho důvodu se ho výše uvedené existenční problémy netýkaly a mohl se poměrně v klidu věnovat dalšímu psaní.⁷¹⁶ Nicméně postupem času se situace zlepšila i u ostatních *blacklistees* v Mexiku.

Mexiko sice nabízelo hollywoodským „rudým“ z geografického hlediska nejbližší zahraniční exil, v mnoha jiných ohledech se ale jednalo o prostředí velmi vzdálené. První rozdíl představoval pochopitelně jazyk. Jen málokdo totiž ovládal španělštinu bezprostředně po příjezdu. Zatímco některým se tento handicap podařilo postupně odstranit, jiní i nadále fungovali primárně ve své mateřštině. Například Hugo a Jean Butlerovi chodili spolu s Cleo Trumbovou na hodiny doučování a dosáhli velmi slušné úrovně, naopak George Oppen i přes dlouhou dobu pobytu španělštinu nikdy neovládl. Děti *blacklistees* na tom byly o poznání lépe. I když zpravidla navštěvovaly tamější anglické školy, mnoho z nich se postupně stalo bilingvními.⁷¹⁷ Takřka všechny „rudé“ ovšem pohltilo Mexiko jako takové, protože v porovnání s prostředím, na něž byli do té doby zvyklí, se jednalo o „exotický“ svět. Fascinovaly je především jeho dávná historie, kultura i specifické tradice.⁷¹⁸ Proto se

⁷¹⁴ O několik let později se Butler a Pepper podíleli i na filmu s názvem *Torero!* (1956). Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 70–83, 115–122. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 39, 53–55, 73–79.

⁷¹⁵ Anhalt, Diana: c. d., s. 73–74. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 51, 63–67.

⁷¹⁶ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 831, 859, 869. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 48–49.

⁷¹⁷ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 34. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 38, 45. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 104.

⁷¹⁸ Anhalt, Diana: c. d., s. 98. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 230–231. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 35–36.

snažili hojně navštěvovat různé folklorní slavnosti jako Den mrtvých (*Día de Muertos*), tamější Den nezávislosti (*Grito de Dolores*) nebo slavné archeologické památky typu Pyramida Měsíce (*Pirámide de la Luna*) v Teotihuacánu. Výjimku rovněž nepředstavovalo ani trávení dovolených v proslulém rekreačním letovisku ve městě Acapulco.⁷¹⁹ Objektem zvláštního zájmu se stalo rovněž sbírání artefaktů z předkolumbovského období. Tomuto koníčku se věnovali především George Pepper, Dalton Trumbo či Hugo Butler.⁷²⁰ Posledně dva jmenované scénáristy taktéž výrazně oslovily býčí zápasy, což je dokonce inspirovalo k napsání filmů s tímto námětem.⁷²¹ Způsob poznávání nového domova se však obecně podobal spíše turistickému zájmu než asimilaci do nového prostředí. Mexiko pro hollywoodské „rudé“ zkrátka znamenalo jen přechodné řešení, nikoliv trvalé přesídlení.

Podstatnou součástí úspěšného přežití v exilu se stalo rovněž bezproblémové vycházení s mexickými úřady a vládními orgány. Nejzásadnějším předpokladem pro něj představovala naprostá rezignace na jakékoli politické aktivity. Hollywoodští „rudí“ se skutečně podle tohoto pravidla snažili chovat. Pečlivě si vybírali, s kým se budou stýkat, následné návštěvy pak navíc měly vždy především sociální rozměr. Kontakt s tamější komunistickou stranou pro ně byl takřka tabu.⁷²² Přesto se jim nevyhnula studená válka ani zde. Administrativa prezidenta Miguela Alemána Valdése (1946–1952) se především během posledních dvou let přiklonila k výraznějšímu antikomunismu. Následující nejvyšší ústavní činitel Adolfo Ruiz Cortines (1952–1958) sice nejprve od tohoto nátlaku upustil, ale o to s větší razancí vyvrcholily zákroky proti „rudým“ na konci jeho mandátu.⁷²³ Významnou roli v obou případech sehrála americká ambasáda, respektive *State Department*, který se snažil svého jižního souseda přimět k tvrdší politice vůči „následovníkům“ Kremlu.⁷²⁴ *Blacklistees* se i proto ocitli pod konstantním dohledem mexického Federálního bezpečnostního ředitelství (*Dirección Federal de Seguridad*, DFS), zároveň je kontrolovaly také tajné služby Spojených států FBI a CIA.⁷²⁵ Úlohu

---

⁷¹⁹ Rouverol, Jean: c. d., s. 35, 49–50. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 104–105.

⁷²⁰ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 295–298. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 35–36.

⁷²¹ Konkrétně se jednalo o již výše zmíněné snímky *The Brave One* Daltona Trumba a *Torero!* Hugo Butlera. Rouverol, Jean: c. d., s. 73–79.

⁷²² Anhalt, Diana: c. d., s. 69, 99–106. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 14–15.

⁷²³ Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 177–180.

⁷²⁴ FRUS, 1952–1954, Volume IV, *The American Republics*, s. 1–26. Výrazem této snahy se stal například dokument NSC 144/1 z března 1953, jenž měl zabránit domnělému nastupujícímu „neutralismu“ v Mexiku.

⁷²⁵ Anhalt, Diana: c. d., s. 99–126.

„hlídačů“ navíc částečně plnili patriotičtí američtí novináři přítomní v zemi. Vědomí neustálého dozoru pochopitelně mělo na některé „rudé“ neblahý vliv a posilovalo u nich vize hraničící spíše s paranoiou.⁷²⁶ Konspirativní optika však postihla neméně i druhou stranu. Jean Rouverolová se například po zpřístupnění materiálů FBI na počátku osmé dekády dozvěděla, že agenti pravidelně sledovali jimi pořádané sobotní baseballové zápasy, ve kterých viděli skryté stranické schůzky.⁷²⁷ Až do let 1957–1958 však lze poměry označit za relativně klidné, aktivity se totiž pohybovaly jen v intencích monitorování „podezřelých elementů“.

Na konci padesátých let došlo k zásadní změně přístupu mexických úřadů k zahraničním „rudým“, což se pochopitelně dotklo i komunity *blacklistees* a v podstatě odstartovalo taktéž její zánik. Významným mezníkem se stala aféra Marthy a Alfreda Sternových, kteří z důvodů možného pronásledování ve Spojených státech, odešli do exilu v roce 1953. U obou totiž existovalo důvodné podezření, že se podíleli na špionáži ve prospěch Sovětského svazu. Washington pochopitelně usiloval o jejich vydání zpět. Od jara 1957 začal nátlak výrazně narůstat, v červenci už dosahoval takové míry, že Sternovi raději urychleně utekli ze země.⁷²⁸ Liknavost mexických úřadů v celé záležitosti přiměla USA k vyřčení doporučení, aby jižní soused přistoupil k důraznějšímu řešení problému s „rudými“. Ambasáda zároveň dala tisku k dispozici vypracovaný seznam s názvem Američtí komunisté v Mexiku (*American Communists in Mexico*), čímž se jí podařilo povzbudit mediální kampaň namířenou proti „rudým“.⁷²⁹ Na konci srpna tak například vyšel v *New York Herald Tribune* hanlivý článek Rudí z USA mají v Mexiku ráj (*U.S. Reds Have Haven in Mexico*), který mimo jiné útočil i na Alberta Maltze.⁷³⁰ Postupně se k podobným útokům navíc začali přidávat i někteří tuzemští konzervativnější novináři.

Významný předěl přinesla akce z prosince 1957 probíhající za spolupráce DFS i FBI. Během ní totiž došlo k zatčení trojice Američanů. Dva ze zadržených – Max Shalfrock, Sam Novick – byli dokonce krátkodobě deportováni k výsledkům do

---

⁷²⁶ Anhalt, Diana: c. d., s. 106–107, 117–125. Srv. Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 14–15.

⁷²⁷ Rouverol, Jean: c. d., s. 46–47.

⁷²⁸ Sternovým se podařilo získat za úplatek deset tisíc dolarů paraguajský pas. V celé záležitosti se významně podílela KGB, která pomáhala s plánováním útěku. Manželský pár nakonec našel dlouhodobý exil v Československu. Anhalt, Diana: c. d., s. 147–149. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 891–892. Srv. Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: c. d., s. 431–445.

⁷²⁹ Schreiber, Rebecca M.: c. d., s. 182.

⁷³⁰ *New York Herald Tribune*, 30. srpna 1957, Quint, Bert: *U.S. Reds Have Haven in Mexico*, s. 1–2. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 892–893.

Spojených států.⁷³¹ K silicímu antikomunismu se navíc stále výrazněji přikláněl i prezident Adolfo Ruiz Cortines; představoval pro něj další možný nástroj jak bojovat s rostoucími stávkami různých odborových svazů. Po demonstraci jednoho z nich se v září 1958 rozpoutala vlna zatýkání i nucených deportací namířená proti skupinám zahraničních „rudých“ obviňovaných z údajné agitační činnosti podporující probíhající nepokoje. Tyto dramatické události se dotkly přirozeně i *blacklistees*. Zatímco v rezidencích Maltzových či Hoffmanových proběhly domovní prohlídky, v daleko horších potížích se ocitl scénárista John Bright, jehož úřady dokonce zadržely a následně vyhostily. Celá komunita rázem propadla panice.⁷³² Někteří ve snaze vyhnout se hrozícím problémům raději narychlo odjeli z metropole na periferii. Jiní jen s napětím očekávali, kdy se u jejich dveří objeví tajní policisté odění do kožených kabátů. I když se další razie již neopakovaly, po zbytek roku 1958 panovala nervózní atmosféra.⁷³³

Události let 1957–1958 nezapříčinily úplný zánik komunity *blacklistees* v Mexiku, bezesporu však znamenaly její výrazné narušení. K pozvolnému rozkladu neméně přispěly i další faktory. Předně se jednalo o konec restriktivní pasové politiky *State Departmentu* spolu s hroutícím se *blacklistem* v americkém filmovém průmyslu. Na přelomu dekad v podstatě již existovalo jen málo důvodů proč zůstat v tomto exilu. I když se hodnocení pobytu v Mexiku lišila, v každém případě šlo o fascinující zkušenost s prostředím tolik vzdáleným od světa WASP. Pozoruhodnou skutečností se stalo to, že ačkoli se hollywoodští „rudí“ hlásili k egalitářským ideálům komunismu, nedokázali se ani zde zbavit stereotypů privilegované buržoazní vrstvy. V mnohém paradoxně napodobovali prvky chování kolonizátorů. Jeanette Pepperová později vzpomínala: „Žili jsme podobným způsobem jako kdysi kolonisté v Indii... Nemyslím si, že by se nám to líbilo, ale bylo tak snadné podlehnout tomu vzorci...“⁷³⁴

---

⁷³¹ Na jejich podporu vystoupila v Mexiku celá řada osobností, mezi nimi i Albert Maltz, což přispělo k jejich brzkému návratu do exilu. Anhalt, Diana: c. d., s. 163–173. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 894–897.

⁷³² Albert Maltz byl v době razie ve Spojených státech, kde pro jistotu zůstal až do konce roku. Anhalt, Diana: c. d., s. 174–178. Srv. Bright, John: c. d., s. 231–241. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 906–912.

⁷³³ Rouverol, Jean: c. d., s. 185–190.

⁷³⁴ Anhalt, Diana: c. d., s. 95.

c) Evropa

Exil na starém kontinentě nebyl pro hollywoodské „rudé“ zdaleka tak „exotický“ jako ten v Mexiku, neprovázely ho ani tak dramatické události jako vlna zatýkání v roce 1958. Život v evropských zemích se proto v mnohém blížil realitě *blacklistees* v New Yorku, včetně finančních potíží během první poloviny šesté dekády. V případě Velké Británie neexistovala ani jazyková bariera, což mnohé ještě významně zjednodušovalo. Nicméně i ve Francii, Itálii či Španělsku se nutně nemuselo jednat o tak zásadní problém vzhledem k možnosti podílet se na poměrně velkém množství filmů produkovaných pro americký trh.⁷³⁵ Překážky tak mohly nastat jen v obyčejných každodenních záležitostech. Ve zmíněných státech se taktéž nikdy dlouhodobě neprosadil ani tak vypjatý antikomunismus jako v USA. Dodatek pasové politiky *State Departmentu* 51.135 sice nepříznivě poznamenal fungování *blacklistees* v Evropě mezi lety 1952–1958, jednalo se ale jen o relativně krátkou etapu, během níž se znemožňoval pohyb po kontinentě. Konstantou tohoto období se staly také obavy z možného nátlaku ze strany tamějších amerických ambasad. Po roce 1958 se však poměry vrátily k normálu a opět se obnovila poměrně hojně využívaná svoboda cestování mezi jednotlivými metropolemi.⁷³⁶ Kdo patřil do hlavních komunit? Jak se dařilo hollywoodským „rudým“ zařadit do tamějších filmových průmyslů? Zodpovězením těchto otázek se bude zabývat následující podkapitola.

K hlavním destinacím, kam *blacklistees* v průběhu celého sledovaného období nejčastěji odcházeli, patřily především Velká Británie a Francie. Ve Spojeném království se od počátku šesté dekády trvaleji usadili režiséři Cyril Enfield, Joseph Losey a Bernard Vorhaus, dále také scénáristé Frank Tarloff, Howard Koch či Carl Foreman, který zde navíc působil i jako producent. Anglii si rovněž vybralo několik herců – například Phil Brown, Alexander Knox nebo Sam Wanamaker.⁷³⁷ Naopak do země „galského kohouta“ se na delší dobu přestěhovali režiséři John Berry a Jules Dassin. Pevným základem tamější komunity se však stal

---

⁷³⁵ Tyto produkce a ještě tzv. *runaway productions* velkých hollywoodských studií nepodléhaly tak rigidnímu *blacklistingu* a nabízely „rudým“ více možností pro uplatnění.

⁷³⁶ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 101–117. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 182–200. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 149–153.

⁷³⁷ MHL, Core Collections Files, Blacklisting, Folder: (1980–1989), Hollywood Reporter, 18. března 1988, Koch: Howard: *From Blacklist to Honor List*. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 293–294. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 163–168, 219–225. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 644–681. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 151. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 206–107.

hlavně početný „klan“ Barzmanových. V polovině padesátých let se k nim přidal i Michael Wilson, jemuž se takřka zázrakem podařilo získat pas. V roce 1958 ho pak následovali i Jarricovi. K francouzské komunitě dále ještě patřili producent John Weber, scénáristé Lee a Tamara Goldovi a bývalá manželka Genea Kellyho herečka Betsy Blairová.⁷³⁸ O poznání méně a zpravidla na kratší časový úsek se *blacklistees* vydávali do Itálie. Jednalo se zejména o Leonarda Bercoviciho, jemuž se zde dokonce podařilo spřátelit se slavným Robertem Rosselinim.⁷³⁹ Vzhledem ke značně proklamovanému antifašistickému sentimentu hollywoodských „rudých“ představovalo zvláštní volbu „frankistické“ Španělsko, kam na sklonku dekády zamířil Bernard Gordon kvůli pracovním příležitostem.⁷⁴⁰ Právě mezi zmíněnými zeměmi probíhala značná, zpětně těžko dohledatelná fluktuace. Analýza se proto zaměří spíše na několik hlavních osobností než na popis jednotlivých komunit. Obecně lze navíc říci, že ty evropské nedržely tak pevně při sobě a zároveň měly i mnohem méně izolovaný charakter.⁷⁴¹

Získat nějaký druh obživy nebylo pro hollywoodské „rudé“ pobývající ve Spojeném království až tak složité. V porovnání s ostatními zeměmi se dokonce jednalo o jedno z nejpríhodnějších prostředí. Mezi „anglickými“ *blacklistees* ovšem vyčnívaly dvě osobnosti Joseph Losey a Carl Foreman. Jelikož byl prvně jmenovaný profesí režisér, nemohl se schovávat za pseudonymy jako scénáristé. Přesto se mu během celých padesátých let podařilo v britském exilu provozovat jeho řemeslo.⁷⁴² Převážnou většinu filmů z tohoto období však tvořily konvenční snímky „béčkové“

⁷³⁸ CEYRL, OHR, Laskey, Marlene L.: *Interview of Zelma Wilson*, páska č. VII, strana 1, 2. dubna 1989. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 252–257, 270–272. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 40–41. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 151. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 15, 201–224, 541–555, 695–696.

⁷³⁹ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 40–42.

⁷⁴⁰ Ve Španělsku se významným způsobem angažoval americký scénárista a producent Philip Yordan, který zde vytvořil několik filmů, na nichž se podílel i Bernard Gordon. Na počátku šedesátých let tam byl krátce pracovně i Ben Barzman. Barzman, Norma: c. d., s. 306–330. Srv. Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 97–122, 136–143. Gordon, Bernard: *The Gordon File – A Screenwriter Recalls Twenty Years of FBI Surveillance*, Austin 2004, s. 145–173.

⁷⁴¹ Výjimku představovala především komunita hollywoodských „rudých“ v Paříži během první poloviny padesátých let. Ta držela blíže při sobě a pomáhala si překonat prvotní finanční potíže. Kolektivismus ovšem nelze přeceňovat. Například Ben Barzman se stavěl proti praktikovanému egalitářství a s rodinou se raději na čas přesunul na jih Francie. Vztahy v komunitě ve Velké Británii byly podle výpovědí neporovnatelně horší, mezi některými *blacklistees* dokonce panovala otevřená nevraživost. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 16–17, 27–28, 77, 216–218.

⁷⁴² Mezi ním a producenty šlo pochopitelně o otevřenou spolupráci, ale v kreditech se někdy musely formálně používat pseudonymy. <http://www.imdb.com>.

kvality, jejichž hlavní ambice spočívaly především ve snaze vydělat peníze.⁷⁴³ Losey, který se natrvalo usadil v Londýně, se ovšem v tamějším filmovém průmyslu pevně etabloval a již v následující dekádě vytvořil několik svých nejuznávanějších děl jako *Eva* (1962), *The Servant* (1963) či *Accident* (1967). Velmi produktivním navíc zůstal až do smrti v červnu 1984.⁷⁴⁴ Jeho odkaz ho bezesporu zařadil k významným postavám americké, respektive britské kinematografie. S obdobným úspěchem si počínal i Carl Foreman. Ještě před odchodem do Velké Británie se podílel na snímku *High Noon* (1952) považovaném kritiky za jednu z nejlepších dobových alegorií na mccarthismus. V exilu nejprve působil jako scénárista, spolupracoval jednak s Josephem Loseym, ale také s Michaellem Wilsonem na slavném *The Bridge on the River Kwai*. V roce 1958 však založil vlastní produkční společnost *Open Road Films*.⁷⁴⁵ Na konci padesátých a v průběhu šedesátých let pak stál za vznikem několika hitů s tematikou druhé světové války *The Key* (1958), *The Guns of Navarone* (1961) a *The Victors* (1963). Značný úspěch zaznamenal i film z Afriky o lvici Else *Born Free* (1966).⁷⁴⁶ Postupně získával stále větší uznání doprovázené řadou čestných ocenění, mezi nimiž nechyběl dokonce ani Řád britského impéria (*Commander of the Order of the British Empire*).⁷⁴⁷ Výbor pro neamerickou činnost sice utlumil oběma osobnostem kariéru ve Spojených státech, ale již nezabránil, aby si vše bohatě vynahrádily v exilu.

Hollywoodským „rudým“ pobývajícím ve Francii se taktéž podařilo dosáhnout několika úspěchů i když patrně ne tak pronikavých jako ve dvou výše popsaných případech. Proniknout do cizojazyčného filmového průmyslu bylo přece jen o poznání těžší. Režisérovi a scénáristovi Julesovi Dassinovi se to ovšem po několika prvních „hubených“ létech strávených v exilu podařilo.⁷⁴⁸ Již v Hollywoodu se profiloval jako významný protagonista stylu *Film Noir*, ale vzrůstající antikomunismus jeho kariéru výrazným způsobem ochromil. Průlom zaznamenal až v polovině padesátých let v souvislosti se syrovým kriminálním dramatem *Rififi chez les hommes* (1955). Přestože film spadal spíše do kategorie nízkorozpočtových,

---

⁷⁴³ Patřily mezi ně například snímky: *The Sleeping Tiger* (1954), *The Intimate Stranger* (1956), *Time Without Pity* (1957) či *Blind Date* (1959). Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 215–219.

⁷⁴⁴ Tamtéž, s. 221–246

⁷⁴⁵ Tamtéž, s. 163–164.

⁷⁴⁶ Poměrně dobré přijetí zaznamenal i snímek *The Mouse That Roared* (1959) pojednávající o nebezpečí nukleární apokalypsy. <http://www.imdb.com>.

⁷⁴⁷ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 163–167.

⁷⁴⁸ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 75–79, 208–219.

sklidil na starém kontinentě značný úspěch jak u diváků, tak u kritiků. V roce 1955 navíc získal na festivalu v Cannes Zlatou palmu za nejlepší režii.⁷⁴⁹ Podobné kauzy vždy znamenaly „nepříjemné“ upozornění na nesmyslnost *blacklistingu*, zvláště když se *Rififi* dočkalo i limitované distribuce ve Spojených státech, lépe řečeno v New Yorku.⁷⁵⁰ Do konce dekády Dassin vytvořil ve Francii ještě další dva snímky *Celui qui doit mourir* (1957) a *La legge* (1959). Brzy po kolapsu „černé listiny“ mohl rovněž bez problémů působit i v USA.⁷⁵¹ Michael Wilson se nikdy do francouzského filmového průmyslu neprosadil, protože se vždy primárně orientoval na angloamerický trh. Během jeho pobytu v exilu vznikla díky spolupráci s producentem Samem Spiegelem dvě díla, jež zaznamenala mimořádný ohlas a zařadila se mezi světové klasiky – *The Bridge on the River Kwai* (1957) a *Lawrence of Arabia* (1962).⁷⁵² Dále ještě napsal několik méně úspěšných scénářů z toho dva pro proslulého italského producenta Dino De Laurentise. I díky nim mohla jeho rodina ve Francii strávit celkem devět v poměrně luxusních podmínkách.⁷⁵³ Po návratu do Spojených států v polovině šedesátých let se mimo jiné ještě podílel na kultovní *Plant of the Apes* (1968). Ačkoli Michael Wilson patřil k nejtalentovanějším hollywoodským „rudým“, kvůli „černé listě“ se nedočkal během života patřičného uznání.

Jedním z nejzajímavějších příkladů *blacklistees* v evropském exilu se stali Barzmanovi, a to ne z důvodu mimořádného úspěchu na poli kinematografie či množství vydělaných peněz, ale především kvůli tomu, že do značné míry představovali „ztělesnění“ celé této zkušenosti. Rodina na starý kontinent dorazila v průběhu roku 1949 a zůstala zde až hluboko do sedmdesátých let, kdy se její

---

⁷⁴⁹ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood...*, s. 334–336. Srv. Falk, Andrew J.: c. d., s. 197–198. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 218–219.

⁷⁵⁰ Film se promítal zhruba dvacet týdnů v průběhu roku 1956, kredity byly navíc přiděleny přímo Dassinovi. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 105–106.

⁷⁵¹ Po sňatku s Melinou Mercouriovou se usadil v Řecku. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 219–222. Srv. <http://www.imdb.com>.

⁷⁵² Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 167–168.

⁷⁵³ Pro Laurentise napsal filmy *La tempesta* (1958) a *5 Branded Women* (1960). Spolupráci Michaela Wilsona se zmíněnými producenty, k nimž ještě patřili Ingo a Otto Premingerovi, dokládá bohatá korespondence obsažená hned v několika složkách v archivním fondu Michaela Wilsona. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 12. Srv. Tamtéž, Box 48, Folder 1–5. Srv. CEYRL, OHR, Laskey, Marlene L.: *Interview of Zelma Wilson*, páska č. VII, strana 1, 2. dubna 1989. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 102–104. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 177–180. Srv. <http://www.imdb.com>.

příslušníci začali postupně vracet do Spojených států.⁷⁵⁴ I když většinu času strávili Barzmanovi především ve Francii, která se jim stala takřka druhým domovem, často pobývali také v ostatních metropolích především v Londýně, Římě či Madridu. Oproti některým jiným „rudým“ se nedostali do vážnějších finančních potíží. Benovi se podařilo vybudovat dobré kontakty ve filmových průmyslech napříč celým kontinentem, proto nikdy netrpěl přílišnou nouzí o nabídky. Na některých projektech také spolupracoval s ostatními *blacklistees*, jednalo se zejména o Julese Dassina a Josepha Loseyho. Celkově se během exilu podílel na dvaceti snímcích, přičemž v první polovině sedmé dekády mezi ně patřilo několik velkofilmů s hvězdami jako Sophia Lorenová, Charlton Heston nebo Stephen Boyd.⁷⁵⁵ Stabilně dobré příjmy jim umožnily vést život na poměrně vysoké úrovni. Koupili si prostorný byt v centru Paříže, letní měsíce často trávili na Francouzské riviéře, kde měli ve vesničce Mougins rozsáhlý dům se zahradou. Pravidelně navštěvovali také festival v Cannes.⁷⁵⁶ I na společenské úrovni si počínali velmi aktivně. Pojem *Les Barzmans* si podle pamětí Normy získal značné renomé mezi progresivními Američany cestujícími do Francie. Do kruhu jejich známých patřil kromě různých lidí z filmového průmyslu dokonce i Pablo Picasso.⁷⁵⁷ Během exilu se samozřejmě Barzmanovi museli potýkat rovněž s řadou nepříjemností a krizí. Memoáry často zmiňují například chvílemi napjatý vztah mezi oběma manžely, či autorčinu frustraci z dočasné rezignace na vlastní dráhu spisovatelky.⁷⁵⁸ Mnohé z toho ovšem není možné připisovat na účet „černé listiny“, ale spíše obyčejným životním problémům.

⁷⁵⁴ Ben a Norma Barzmanovi se vrátili až v roce 1976, jejich děti se do Kalifornie postupně stěhovali už od počátku sedmdesátých let. Barzman, Norma: c. d., s. 423–438. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 25–26.

⁷⁵⁵ Konkrétně se jednalo o filmy *El Cid* (1961), *55 Days at Peking* (1963), *The Fall the Roman Empire* (1964). <http://www.imdb.com>. Ben Barzman měl rovněž výhodu v tom, že měl kanadské občanství, a tudíž se na něj nevztahovala restriktivní pasová politika *State Departmentu*.

⁷⁵⁶ Toto „letní sídlo“ si celá rodina velmi oblíbila. Norma Barzmanová ho v dopisu Guy Endorovi popsala následovně: „Úžasné místo – dva akry obrovských, starých cypřišových stromů, ovocných stromů etc., skvělý hlavní dům dost velký pro všechny Barzmány...oddělený domek pro Bena, aby měl kde psát a dále ještě malý zahradní domek – kdysi to bývala rezidence italské královny...“ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 72, Folder: Barzman, Ben and Norma, dopis od Normy Barzmanové pro Guye Endora, 21. února 1958, s. 3. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 267–268, 361–362. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 21–22.

⁷⁵⁷ S Picassem se stýkali zejména v době, kdy pobývali v jejich letním sídle, protože slavný malíř měl svoji rezidenci také ve vesničce Mougins. Barzman, Norma: c. d., s. 257–258, 359–360.

⁷⁵⁸ Norma Barzmanová v pamětech popisuje, že tyto problémy řešila především dětmi, jichž počet se zastavil na čísle šest, a ještě větším množstvím nevěř. Mezi četnými milenci bylo i několik *blacklistees* – Bernard Vorhaus, Joseph Losey či Abraham Polonsky. Na jednom místě doslova napsala: „Uvnitř mě všechno vřelo, ale neudělala jsem nic. Místo toho jsem jen kolem sebe více a pevněji utáhla síť. Některé ženy by utíkaly k alkoholu, já jsem měla další děti a nevěry.“ Barzman, Norma: c. d., s. 270, 206–226, 278–279, 302–305.

Exil představoval poměrně běžné řešení problémů zapříčiněných „černou listinou“. Na konci čtyřicátých a během padesátých let se k němu odhodlala zhruba polovina *blacklistees*, přičemž nejčastějšími, nikoliv ovšem jedinými, destinacemi se staly New York, Mexico či Evropa. Metropole východního pobřeží byla patrně nejjednodušší variantou, naopak pobyt v zemi jižního souseda Spojených států lze považovat za nejexotičtější, ale v mnoha ohledech také za nejkomplikovanější. Starý kontinent pak nabízel jakousi „střední cestu“. Obecně taktéž platilo, že do poloviny šesté dekády se většina „rudých“ potýkala zejména s finančními potížemi, poté se ovšem podmínky zpravidla znatelně zlepšily. V některých případech se dokonce mohlo bez nadsázky hovořit o značném luxusu. I když se v souvislosti s odchodem rovněž často zmiňovalo potenciální nebezpečí zaviněné údajnou „fašizací“ USA, ve skutečnosti žádná přímá hrozba neexistovala. Rozhodnutí pro exil se tedy nezakládalo na bezprostřední nutnosti, ale především na osobní volbě.

9. Vybrané aspekty života na *blacklistu*

Život hollywoodských „rudých“ na konci čtyřicátých a v průběhu padesátých let přirozeně doprovázely, kromě již výše analyzovaných fenoménů, ještě další neméně podstatné aspekty. Počátek studené války ve Spojených státech se obvykle spojuje s „hony na čarodějnice“. Čtvrtá kapitola se bude nejprve věnovat tomu, jakou s nimi *blacklistees* měli zkušenost. Čeho se nejvíce obávali? Ocitli se skutečně kvůli stigmatizaci v roli izolovaných jedinců? Dotkly se tyto nepříjemné okolnosti i jejich rodin? Následně se analýza zaměří na postupně měnící se vnímání komunismu, v němž zásadní předěl znamenaly události ve východním bloku a Sovětském svazu v roce 1956. Mnozí začali přehodnocovat svůj dosavadní nekritický postoj k „prvnímu socialistickému státu“, což se neobešlo bez bolestivého „střízlivění“. Obě záležitosti podstatným způsobem ovlivnily myšlenkový svět „rudých“. Při porovnání poměrů na počátku a konci sledovaného období se obavy z inkvizitorů, stejně jako obdiv Stalina jevily takřka jako zvláštní relikty.

a) Velký strach?

„Moji rodiče byli k smrti vyděšení. Oba pracovali na plný úvazek, což vyvolávalo neuvěřitelný stres. Otec hodně pil... Ve zpětném pohledu jsem si jistá, že

u nás doma existovala atmosféra strachu.⁷⁵⁹ Tímto způsobem vzpomínala dcera Michaela Wilsona na počátek padesátých let. Obdobná líčení nepředstavují přílišnou výjimku ani v jiných rozhovorech či memoárech, naopak jednalo se o poměrně běžný jev mezi „rudými“. Z čeho jejich strach pramenil? Spousta obav se přirozeně vztahovala k Výboru pro neamerickou činnost. Kauza hollywoodské desítky nakonec dospěla k uznání oprávněnosti žaloby z pohrdání Kongresem Spojených států, to *ad futuro* vyvolalo velkou nejistotu, jestli by také v případě zaštitění se pátým dodatkem ústavy následovaly stejné sankce.⁷⁶⁰ I když se toto schéma během druhého velkého kola vyšetřování před HUAC nepotvrdilo, už jen přebírání předvolání od federálního *marshala* obecně vedlo ke značnému stresu, protože prakticky okamžitě znamenalo komplikace ve filmových studiích. Někteří se proto zmíněný akt snažili oddalovat, jak jen to šlo. Nejčastějším způsobem se stala prostá „hra na schovávanou“ s pověřenými úředníky zpravidla hlídkujícími v blízkosti obydlí „rudých“.⁷⁶¹ Norma Barzmanová zmínila ve svých pamětech příhodu, že si za tímto účelem dokonce na čas vyměnili s rodinou Bernarda Vorhause domy, aby zmátli oficiální místa, což se nakonec skutečně podařilo.⁷⁶² Samotné výsledky před „inkvizitory“ rovněž vzbuzovaly velkou nejistotu, stejně jako očekávání, že je někdo bude jmenovat.⁷⁶³ Scénáristka Bess Taffelová pocity z tehdejšího období shrnula následovně: „Žila jsem ve stavu chronické hrůzy... Nemohla jsem spát. V noci jsem brala prášky na spaní a přes den pilulky na povzbuzení.“⁷⁶⁴ HUAC ovšem zdaleka nebyl jediným viníkem napjaté atmosféry.

Hollywoodští „rudí“ se neobávali jen záležitostí, které se bezprostředně dotýkaly jich samotných, ale výrazným způsobem reflektovali rovněž události celostátního i světového významu. Jednalo o již několikrát zmiňovanou korejskou

⁷⁵⁹ Daily Variety, 13. září 1996, Cox, Dan: *Blacklist Kids...*, s. 58.

⁷⁶⁰ Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 46–47. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 56–58. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 11. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 1–3, 9–10.

⁷⁶¹ Guy Endore v dopise z listopadu 1951 popisoval tuto praxi vyhýbání se převzetí předvolání, i když on sám ji nepraktikoval. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 77, Folder: Paramount Pictures Inc. Hollywood Calif., dopis od Guye Endora pro George Seatonu, 5. listopadu, 1951, s. 1. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 137–138. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 2–5. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry.: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. III., strana 1, 13. března 1990. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 595.

⁷⁶² Barzman, Norma: c. d., s. 105–115.

⁷⁶³ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 361–371, 379–386. Srv. Hellman, Lillian: c. d., s. 94–111. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 678. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 170–206.

⁷⁶⁴ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 385. Srv. Freedland, Michael – Paskin, Barbara: *Hollywood on Trial – McCarthyism's War against the Movies*, London 2007, s. 33–55.

válku a s ní do značné míry spojený tzv. McCarrenův zákon či vzestup senátora Josepha McCarthyho. *Blacklistees* tento vývoj interpretovali, nutno dodat přesně podle doktríny tehdy diktované Kremlem, jako postupnou fašizaci Spojených států.⁷⁶⁵ Někteří pod dojmem naznačeného paradigmatu propadali doslova panice. Tu ještě výrazně umocnilo obvinění a následné zatčení manželů Rosenbergových v srpnu 1950 za podíl na špionáži během vývoje americké atomové bomby. Pro členy CPUSA se zvláště po vynesení rozsudků trestů smrti stala celá kauza bez nadsázky fetišem. Představovala totiž podle nich empirický důkaz potvrzující sílu „honů na čarodějnice“.⁷⁶⁶ Scenárista John Wexley o tomto případu dokonce napsal knihu, která odmítala jakoukoli vinu manželského páru. V jednom rozhovoru také řekl: „V jistém smyslu to nazvěme nejvyšším bodem mccarthismu. Vláda se posunula od zatýkání, věznění a tak dále k obviněním z konspirace – špionážní činnosti... Víte, Rosenbergovy zadrželi jen několik týdnů po začátku korejské války. Byla to záležitost spojení rozsudků trestů smrti se ztrátami amerických hochů v Koreji.“⁷⁶⁷ Podobné uvažování se běžně vyskytovalo i u ostatních hollywoodských „rudých“ a vzbuzovalo v nich znepokojení, že v poměrech panující „zvůle“ federální vlády by mohlo něco podobného postihnout rovněž je samotné.

K atmosféře panující v prvních letech studené války mezi hollywoodskými „rudými“ patřil ještě strach z neustálého sledování ze strany státních i federálních institucí. Norma Barzmanová například zmiňovala, že místí šerif zastavoval řidiče jedoucí do čtvrti, kde se nacházel jejich dům, s varováním před přítomností „podvratných živlů“ v oblasti.⁷⁶⁸ Hlavní roli v něm ovšem sehrál Hooverův FBI, který se stal jakýmsi všudypřítomným příznakem. *Blacklistees* hojně zmiňovali, že jim byly odposlouchávány telefony, což prozrazoval tichý, pravidelně klikající zvuk

⁷⁶⁵ Casty, Alan: c. d., s. 136–182. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 246–248. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 817–820, 826. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 413, 563, 679–680, 717. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 7–8.

⁷⁶⁶ Casty, Alan: c. d., s. 186–197. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 857, 873. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 718–721. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 69–71.

⁷⁶⁷ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 718. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 66, Folder: Notes on Rosenberg case, dopis od Guye Endora pro Sophii Davidsonovou, 20. února 1953, s. 1–2. Guy Endore ovšem zpětně svůj postoj k této kauze částečně přehodnotil, protože v něm převážilo přesvědčení, že Moskva využila celou aféru k propagandistickým účelům sloužícím k pouhému odvedení pozornosti o procesu s Rudolfem Slánským a jeho „paralelním mocenským centrem“. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box: 66, Folder: Affidavit of Guy Endore, *Přísežné prohlášení Guye Endora*, Kalifornie, 19. února, 1958, s. 1–7.

⁷⁶⁸ Barzmanovi si nejprve této skutečnosti nebyli vědomi, upozornila je na to až mladá blonděťatá dívka, která se naopak u nich kvůli tomu zastavila na skleničku. Až později z fotografií zjistili, že se jednalo o Marliyn Monroe. Barzman, Norma: c. d., s. 96–99.

slyšitelný ve sluchátku aparátů. Další způsob, jak získával vyšetřovací úřad informace, představovalo infiltrování americké komunistické strany svými lidmi. Obvyklými se staly rovněž návštěvy agentů přímo u „rudých“ či jejich známých.⁷⁶⁹ Walter Bernstein ve svých pamětech tehdejší dobu shrnul ve výroku: „Neměl jsem žádnou kariéru, četli mi poštu, odposlouchávali telefon, agenti FBI mě neustále navštěvovali – nejistá přítomnost a budoucnost bez jakýchkoli příslibů.“⁷⁷⁰ U „rudých“ pobývajících v zahraničí pak k tomu přibýly ještě obavy ze sledování jednotlivými ambasádami a CIA. Nutno dodat, že ze strany některých federálních institucí, zejména FBI, se jednalo o skutečnou posedlost. Poté, co vstoupil v platnost Zákon o volnosti informací (*Freedom of Information Act*, FOIA), respektive jeho Dodatek o soukromí z roku 1974 (*The Privacy Act Amendments of 1974*), začal pozvolna vystupovat na povrch skutečný rozsah sledování, který byl u některých jedinců opravdu zarážející. I když tyto aktivity nepochybně znepríjemňovaly život *blacklistees*, na druhou stranu nikdy nepřesáhly rámec monitorování „podezřelých živlů“.⁷⁷¹

Kromě obav vyplývajících z různých příčin patřila k dalším negativním aspektům sledovaného období také částečná stigmatizace a následná izolace *blacklistees*. Kombinací sílícího antikomunismu spolu s vytvářením „černých listin“, respektive medializací jmen „rudých“ se vytvořila atmosféra, v níž bližší kontakt s „čarodějnicemi“ mohl uvést i druhou stranu do nechtěné pozornosti „inkvizitorů“. Dotyční se pak sami mohli dostat do potíží s Výborem pro neamerickou činnost či FBI. Tato ostrakizace se přirozeně v největší míře objevovala v centru amerického filmového průmyslu.⁷⁷² Mary Davenportová v této souvislosti uvedla: „Hollywood

---

⁷⁶⁹ Jednu podobnou návštěvu přesně zaznamenal například Guy Endore. Dva agenti za ním přišli v době, kdy již dobrovolně spolupracoval s federálními institucemi, a dokonce přistoupil k vypracování přísěžného prohlášení o své politické minulosti. Muži se podle jeho záznamu chovali značně odměřeně a vyptávali se ho na jeho nedávnou návštěvu u Herberta Bibermana. Zajímaly je důvody, proč tam vůbec šel, kdo tam byl etc. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box: 66, Folder: Endore's account of FBI, poznámky Guye Endora, 3. prosince 1959, s. 1–4. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 165, 174–176, 195–196, 227, 256–259. Srv. Freedland, Michael – Paskin, Barbara: c. d., s. 35–46. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 431–435, 527–528, 623, 688.

⁷⁷⁰ Bernstein, Walter: c. d., s. 227.

⁷⁷¹ Rozsah této činnosti dokládají výše citované materiály COMPIC, či další dokumenty zpřístupněné na internetu na stránkách <http://www.fbi.gov/foia>. Gordon, Bernard: *The Gordon File...*, s. 196–340. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 369. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 45.

⁷⁷² MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f-44 Research -- primary sources 1960–2003, interview s Williamem Wylerem, 17. května 1955, s. 4. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 399–400. Srv. Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies...*, s. 12–13. Srv. Pontikes, Elizabeth – Negro, Giacomo – Rao, Hayagreeva: *Stained Red: A Study of Stigma by Association to Blacklisted*

byl městem duchů. Nikdo kromě našich nejbližších přátel a soudruhů s námi nechtěl mít naprosto nic společného. Nikdo s námi nemluvil, nikdo s námi nešel na večeři. Musela jsem změnit místa, kam jsem chodila nakupovat. Chodila jsem do jiných supermarketů či řeznictví. Nemohla jsem tam být spatřena. Naši sousedé s námi nechtěli mít co dočinění... Ocitli jsme se v izolaci.⁷⁷³ Jiní *blacklistees* uváděli příklady, kdy se jim bývalí známí raději vyhýbali, aby je nemuseli potkat na ulici, nebo je zkrátka najednou zcela ignorovali.⁷⁷⁴ Podobné prožitky rozhodně nereprezentovaly ojedinělé případy, naopak i podle sociologických výzkumů se jednalo o poměrně rozšířený společenský jev v celém hollywoodském prostředí.⁷⁷⁵ Jedním z důsledků „černé listiny“ se proto stalo také významné narušení obyčejných mezilidských vazeb. Je však nutné zdůraznit, že ostrakizace se v takto vypjaté podobě nevyskytovala v průběhu celého období. Její intenzita úzce souvisela s obecnější atmosférou ve Spojených státech, a proto již od poloviny padesátých let začínala slábnout. Zároveň také neměla absolutní charakter, protože blízkých přátelských vztahů se zpravidla nedotkla vůbec. Přesto právě částečné vyloučení ze společnosti i pocit osamělosti patřily podle některých „rudých“ k nejhorším efektům *blacklistingu*.⁷⁷⁶

„Hony na čarodějnice“, částečná izolace a četná specifika práce na černém trhu vytvářely jako komplex značně nejistou atmosféru, která se pochopitelně promítla také do osobních životů *blacklistees* i jejich rodin. Mary Davenportová například zmiňovala, že na počátku padesátých let byla ve zvláště špatném psychickém stavu, proto brala amfetaminy, aby mohla alespoň částečně normálně fungovat. Její manžel Waldo Salt bral rovněž krátkodobě stejné medikamenty, a to především z důvodu neustálého tlaku na dodržování termínů pro odevzdání hotových scénářů.⁷⁷⁷ Daleko častěji se však objevovalo nadměrné pití alkoholu. Tento chronický zlovyk nelze přímo spojit jen s *blacklistem*, ten většinou představoval

---

Artists during the "Red Scare" in Hollywood, 1945 to 1960, American Sociological Review, vol. 75, č. 3, červen 2010, s. 457–462.

⁷⁷³ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 29.

⁷⁷⁴ Helen Slote Levittová dokonce přirovnávala, že k nim okolí přistupovalo podobně, jako kdyby měli lepru. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 122–123, 176. Srv. Daily News, 17. srpna 1985, Weeks, Janet: *Can It Happen Again? Hollywood sees similarities between blacklist era, current political posturing*, s. 5. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 124–125.

⁷⁷⁵ Pontikes, Elizabeth – Negro, Giacomo – Rao, Hayagreeva: c. d., s. 456–478.

⁷⁷⁶ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 123, 193–194. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon...*, s. 38–39. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 202–206.

⁷⁷⁷ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 26–28.

spíše katalyzátor než příčinu. U řady jedinců se totiž vyskytoval již mnohem dříve. Podle pamětí Ringa Lardnera, Jr. se alkohol stal významným sociálním pojítkem skupiny, do níž kromě něj patřili Dalton Trumbo, Hugo Butler a Michael Wilson. Lardner, Jr. doslova napsal: „Všichni jsme tvrdě pracovali a stejně tak intenzivně i pili.“⁷⁷⁸ V průběhu šesté dekády se u některých hollywoodských „rudých“ alkohol změnil ve vážný problém. Jednalo se zejména o Iana Huntera, Michaela Wilsona a Ringa Lardnera, Jr.⁷⁷⁹ Waldo Salt dokonce na zhruba dva roky opustil rodinu. Podle pamětí manželky byl během této doby střízlivý spíše výjimečně, protože když se vrátil, měl velmi vážné zdravotní potíže.⁷⁸⁰ Zároveň není možné tvrdit, že se *blacklistees* obecně potýkali s alkoholem více než jiní nebo že je k tomu primárně donutily poměry vyvolané „inkvizitory“. Důvody k jeho konzumaci spočívaly víceméně v běžných okolnostech – šlo o obvyklé schéma obsahující způsob relaxace, „hledání“ inspirace i útěk před světem.⁷⁸¹ Zmíněné osobnosti většinou svou závislost dokázaly nakonec lépe či hůře zvládnout. V případě herce Johna Garfielda ovšem tato závislost přispěla, jako jeden z důležitých faktorů, k jeho předčasnému úmrtí.⁷⁸²

„Černá listina“ nedopadla pouze na samotné hollywoodské „rudé“, ale určitým způsobem se dotkla také dětí. Archivní prameny, historiografické práce i paměti v tomto ohledu ovšem nabízejí spíše jen kusé informace. Přesto je možné učinit několik obecnějších závěrů. Stáří potomků *blacklistees* se v době počátků „honů na čarodějnice“ většinou pohybovalo zhruba na úrovni před nástupem do školy či v rané fázi docházky. Právě v této době byla také obecně hysterie na nejvyšším stupni.

---

⁷⁷⁸ Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 55–57. Dalton Trumbo například již v dopise z konce října 1945 psal o nadměrném pití Lardnera, Jr., jehož nažloutlá barva napomáhala spekulacím o alkoholismu. Kromě již uvedených lidí scénárista ještě zmiňoval značné pití Lestera Colea. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 13–17. Sám Trumbo ovšem taktéž zažil několik excesů s alkoholem. Jeden z nejpikantnějších se odehrál v říjnu 1949, kdy ho policie zadržela opilého za močení na veřejnosti. Los Angeles Times, 20. října 1949, *Contempt Case Screen Writer Held as Drunk*, s. 5. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 120–123.

⁷⁷⁹ Ring Lardner, Jr. začal mít vážné problémy s alkoholem od roku 1960. Tehdy ho zasáhlo několik rodinných tragédií, s nimiž se těžce vyrovnával. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 57–59. Srv. MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f-5 Lardner, Ring, Jr., dopis od Ringa Lardnera, Jr. pro Iana Huntera, 25. října 1960, s. 1–2. Srv. CEYRL, OHR, Laskey, Marlene L.: *Interview of Zelma Wilson*, páska č. VII, strana 1, 2. dubna 1989. Srv. Freedland, Michael – Paskin, Barbara: c. d., s. 338. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 222–232.

⁷⁸⁰ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 47–51.

⁷⁸¹ Scénárista Alfred Levitt zmiňuje, že skupina *blacklistees* pobývajících v Los Angeles se pravidelně každou neděli scházela v domě Roberta Richardse. Jednalo se o přátelská setkání během, nichž se sice konzumoval alkohol, ale chodilo se tam především kvůli společenským důvodům. Hostitel navíc poskytoval pálenku zadarmo, protože si ji vyráběl sám v destilační koloně. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 290–292.

⁷⁸² Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 250–251. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 190–200.

Naopak na konci šesté dekády, kdy se situace již výrazně změnila, se děti nacházely na přelomu mezi středním a vysokým stupněm vzdělávacího systému.⁷⁸³ „Druhý strach z rudých“ je tedy zastihl v citlivé fázi vývoje. Rodiče se přirozeně snažili zajistit pro své ratolesti normální prostředí, které by je uchránilo před případnými nepříjemnostmi zaviněnými tehdejší atmosférou.⁷⁸⁴ Z toho důvodu před nimi zpravidla tajili vlastní členství v komunistické straně. Obávali se totiž, že pokud by děti na veřejnosti prozradily jejich politickou příslušnost, mohlo by se přenést stigma i na ně. Zároveň je obecně nabádali ke zdrženlivosti v otázkách, které by mohly vést ke zbytečnému kompromitování rodiny.⁷⁸⁵ Poté, co Výbor pro neamerickou činnost za přispění sdělovacích prostředků medializoval jména „rudých“, museli rodiče úměrně dětskému chápání vysvětlit vzniklou situaci, což bylo někdy značně obtížné vzhledem ke komplikovanosti celého problému. Většina proto raději volila vyhýbavá stanoviska. S postupem věku i poklesem antikomunistických nálad se vše stále více přibližovalo skutečnosti.⁷⁸⁶

Jakým způsobem tedy „černá listina“ ovlivnila život dětí hollywoodských „rudých“? V první řadě je především poznamenala obecně zhoršená finanční situace celé rodiny. U *blacklistees*, kteří se rozhodli pro exil, pak samozřejmě stěhování do zahraničí. Sžívání s novým prostředím bylo velmi individuální, přičemž nejnáročněji probíhalo v Mexiku.⁷⁸⁷ Tehdejší antikomunistické ovzduší přispělo k tomu, že se v některých případech objevily drobnější potíže. Albert Maltz například zmínil, že jejich adoptovaný syn měl kvůli němu problémy ve škole s jedním, což se odrazilo

---

⁷⁸³ Výraznější výjimku představovaly především řádově o jednu generaci starší děti (Alan, Jeffery, Susan) Johna Howarda Lawsona, naopak podstatně mladší pak byly poslední tři děti Barzmanových (Daniel, Paulo, Marco).

⁷⁸⁴ Bernstein, Walter: c. d., s. 178–180. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt...*, s. 160–161. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 694.

⁷⁸⁵ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 29.

⁷⁸⁶ Výjimku představoval například Dalton Trumbo, ten podle vzpomínek syna Chrise byl ke svým dětem zcela otevřený. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 693–694. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 29.

⁷⁸⁷ Chris Trumbo i Kate Lardner nevzpomínali na pobyt v Mexiku se zvlášť velkým entuziasmem. Naopak Norma Barzmanová zmiňovala, že její děti si na Francii zvykly bez problémů. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 72, Folder: Barzman, Ben and Norma, dopis od Normy Barzmanové pro Guye Endora, 21. února 1958, s. 1–2. Srv. Tamtéž, dopis od Normy Barzmanové pro Guye Endora, 29. července 1958, s. 1–2. Srv. Lardner, Kate: c. d., s. 158–161.

ve zhoršeném prospěchu.⁷⁸⁸ Někdy docházelo k drobným potyčkám se spolužáky či dětmi z okolí. Rebecca Wilsonová připisovala *blacklistu* vinu za vlastní i sestřinu společenskou plachost. U jiných se zas objevoval pocit určité nezařazenosti.⁷⁸⁹ Dostupné prameny však neprozrazují žádné vážnější excesy. „Černá listina“ zkrátka děti hollywoodských „rudých“, až na vcelku marginální záležitosti, nepoznamenala. V tomto ohledu lze za daleko závažnější označit alkoholismus některých rodičů. Na konci padesátých let se v podobném smyslu vyjádřil Hugo Butler v dopise Daltonu Trumbovi: „Zajímal ses o vliv uplynulých dvanácti let na děti. Jen několik prvních let jsem se o ty naše i vaše obával. Zdá se, že se vše v jejich, jak ty říkáš, ‚vnitřním‘ světě úplně uklidnilo. Dokonce věřím, že když se jednou zastaví a budou o všem přemýšlet, dospějí k přesvědčení, že nepříjemnosti jejich dětství, které mohou svádět jen a jen na jejich rodiče, mohou vyvážit také spoustou příjemných věcí...“⁷⁹⁰

Míru strachu panujícího mezi hollywoodskými „rudými“ během analyzovaného období nelze zpochybňovat, ale na druhou stranu ani přeceňovat. Především na přelomu čtyřicátých a padesátých let skutečně panovala napjatá atmosféra, ta se ovšem nejpozději do poloviny dekády rozplynula. Federální, státní či různé nátlakové skupiny sice nadále vykazovaly antikomunistické postoje, intenzitu hysterie obyčejných Američanů proti *blacklistees* ale v žádném případě není možné absolutizovat. Taktéž zmiňovaná ostrakizace se týkala zejména komunity filmového průmyslu nebo jiných odvětví zábavního průmyslu. Občasná „démonická“ líčení tehdejších poměrů zkrátka neodpovídala skutečnosti. Vše negativní rovněž nešlo primárně spojovat s „černou listinou“, ačkoliv se tato tendence při „zpětném pohledu“ objevovala poměrně často. Rozhodně nejhorším aspektem se stalo sledování ze strany FBI, které narušovalo soukromí „rudých“. Naopak děti se naštěstí „hříchy“ rodičů příliš nedotkly. Realitu východního bloku a Sovětského

---

⁷⁸⁸ Maltz v rozhovoru uvedl: „Tehdy nám to neřekl, ale později jsme se dozvěděli, že se kvůli mně jeden učitel na něj díval vyčítavým pohledem.“ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 749–750.

⁷⁸⁹ Dcera herce Willa Geera Ellen například zmiňovala, že je po ulicích honili děti ze sousedství. Daily News, 17. srpna 1985, Weeks, Janet: *Can It...*, s. 5. Srv. Daily Variety, 13. září 1996, Cox, Dan: *Blacklist Kids...*, s. 58–60. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 55–56.

⁷⁹⁰ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box: 81, Folder: Hugo Butler, dopis od Daltona Trumba pro Hugo Butlera, 12. července 1959, s. 1. Takřka stejně se vyjádřil například i herec Jeff Corey: „S radostí můžu říct, že moje děti vůbec („černá listina“ – pozn. D. S.) nepoznamenala. Ve skutečnosti se za celou dobu nestal žádný nepříjemný incident.“ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-12 Blacklisting – general 1997, výstřížek z Los Angeles Times, 1961, *Jeff Corey Is Back From 10-Year Exile*.

svazu s tím není ani v nejmenším možné porovnávat. Jeden z nejsilnějších otřesů pro mnoho *blacklistees* tak paradoxně nepřišel z Washingtonu, ale z Moskvy.

b) Konec sovětské iluze

Drtivá většina *blacklistees*, nehledě na míru aktivity v americké komunistické straně, věřila až do roku 1956 utopickému obrazu o budování socialistického ráje v Sovětském svazu. Síla této iluze byla skutečně pozoruhodná. Hollywoodští „rudí“ odmítali přijmout pravdivost jakýchkoli informací přinášejících odlišné líčení. Stalina proto stále považovali za moudrého a spravedlivého vůdce, tamější zřízení za demokratické, zbavené společenských nerovností.⁷⁹¹ Na počátku studené války na ně měla zvláště velký vliv mírová propaganda SSSR. Pravidelně se proto účastnili nejrozličnějších konferencí pořádaných v podobném duchu. Obrovským způsobem na ně působila zvláště zcela účelová kampaň za zákaz atomových zbraní – tzv. Stockholmská výzva.⁷⁹² Omílaná klišé výstižně ilustroval výňatek z projevu Alvy Bessieho z června 1950: „Fašisté (primárně míněno na Spojené státy – pozn. D. S.) jsou tak vyděšení, že samotné slovo mír se pro ně stalo podvrtným. Jsme konfrontováni s ohromujícím jevem, že když Sovětský svaz, východní demokracie nebo dokonce lidé z Brooklynu volají po míru, jsou ihned nutně ‚zapojeni‘ do zlověstného spiknutí usilujícího o rozdmýchání světové revoluce... Jestliže je nás většina, jednejme tak. Ukažme, že věříme ve vládu většiny a jako shromáždění partyzánů míru to prokažme. Nežádejme mír, neprosme o mír, nevynucujme mír, nastolme mír!“⁷⁹³ Nutno podotknout, že použitá rétorika vykazovala takřka identické znaky s propagandou tehdy prosazovanou v celém Východním bloku. I když se hollywoodští „rudí“ považovali částečně za pokračovatele americké radikální tradice, v mnoha ohledech byli zároveň poměrně rigidními stalinisty. Obecně přijímali zásady sorely v nejvulgárnější podobě – tzv. ždanovština. Někteří dokonce

---

⁷⁹¹ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry.: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. III., strana 1–2, 13. března 1990. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 80–82, 145. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon...*, s. 70–71.

⁷⁹² Belfrage, Cedric: c. d., s. 92–99. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 726–746, 769–770. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 146–152.

⁷⁹³ MHL, Ring, Lardner Jr.. *Papers*, 15.f–239 *Speeches* – National Council of Arts, Sciences and Professions 1950, konference *National Council Of Arts, Sciences and Professions*, Town Hall, 19. června 1950, projev Alvy Bessieho, s. 1.

akceptovali Lysenkovy bizarní teorie, nebo naopak odmítali psychoanalýzu či genetiku jako vědní disciplínu.⁷⁹⁴

Jestliže se u hollywoodských „rudých“ objevila nějaká dílčí kritika, směřovala především na americkou komunistickou stranu respektive, její přílišný vnitřní byrokratismus. Alfred Levitt dokonce vyslovil hypotézu, že kdyby nepřišly „hony na čarodějnice“, tak by v ní značná část *blacklistees* přestala aktivně působit. „Inkvizitoři“ podle něj paradoxně přispěli k jejich delšímu setrvání ve straně, protože v nich jistým způsobem opět probudili pozvolna upadající sympatie a entuziasmus.⁷⁹⁵ Jestliže se u některých vyskytly pochybnosti o hnutí, vždy se brzy zatlačily do pozadí. Scénárista Paul Jarrico například zprvu s podivem přijal zprávu o popravě Otto Katze v rámci monstrprocesu s Rudolfem Slánským. Tento prominentní internacionalista vystupující pod jménem André Simon, jednalo se mimo jiné také o agenta Lidového komisariátu vnitřních záležitostí (*Народный комиссариат внутренних дел*, NKVD), na něj totiž udělal během jeho epizodní návštěvy Hollywoodu na počátku čtyřicátých let velký dojem. Nakonec se však Jarrico spokojil s „doznáními“ obžalovaných k údajně spáchaným zločinům vlastizrady.⁷⁹⁶ Nicméně pozoruhodné je už jen to, že ani ostatní „rudí“ obecně neprotestovali proti trestům smrti v podobných kauzách, ovšem v případě Spojených států často výrazně odsuzovali provádění těchto sankcí. Vraždění za účelem obrany komunismu jim patrně připadalo ospravedlnitelné, což vzhledem k jimi neustále proklamovaným humanitním ideálům působilo minimálně rozporuplně.

Zajímavý vývoj vnímání komunismu, představující ojedinělejší případ mezi hollywoodskými „rudými“, lze ilustrovat na scénáristovi a novelistovi Samuelovi Guyi Endorovi. Dotyčný vstoupil do CPUSA na samém konci třicátých let z poměrně obvyklých, dobově podmíněných důvodů.⁷⁹⁷ Zaujal ho především idealismus slibující boj za nastolení lepší, svobodnější společnosti. Poměrně záhy se ovšem dostal do střetů s funkcionáři. Nesouhlasil s tehdy propagovaným programem

---

⁷⁹⁴ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010. Srv. Barzman, Norma: c. d., s. 85–87 Srv. Casty, Alan: c. d., s. 6–15, 69–71, 136–145. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 123–136.

⁷⁹⁵ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt...*, s. 145–146.

⁷⁹⁶ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry.: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. III., strana 2, 13. března 1990.

⁷⁹⁷ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box: 66, Folder: Affidavit of Guy Endore, *Přísežné prohlášení...*, s. 2–3, 6. Tento dokument poskytuje dobrý vhled do toho, jak Guy Endore vnímal komunismus. Nejednalo se o existenčně vynucené sepsání podobného prohlášení, stejné závěry se objevují i v dalších pramenech.

na zlepšení postavení Afroameričanů ve Spojených státech. Jeho odlišné názory však narazily na demokratický centralismus.⁷⁹⁸ Druhý spor se týkal jeho plánu sepsat knihu o historii techniky lidstva. Proti jeho teoriím se ovšem postavila řada straníků s odvoláváním na jejich nesoulad s oficiální linií, a tak znechucený Endore nakonec od projektu skutečně upustil.⁷⁹⁹ „I když jsem viděl, že jsem byl stále více cenzurován a utlačován od strany, která slibovala osvobození, pořád jsem lpěl na tom úžasném snu.“⁸⁰⁰ V polovině páté dekády následovala opět hádka kvůli dalšímu připravovanému dílu. Tentokrát už konflikt vyústil v pozvolný útlum aktivit v CPUSA. K definitivnímu rozchodu došlo až v souvislosti s kauzou manželů Rosenbergových. Jelikož se o případ hodně zajímal, překvapila ho prvotní pasivita komunistické strany kontrastující s enormním zájmem, který se však časově shodoval se začátkem monstrprocesu s Rudolfem Slánským. Postupně nabyl přesvědčení, že Moskva celou záležitost pouze účelově využívala k odvedení pozornosti od provádění represí ve východním bloku. Sama se navíc při tom dopouštěla výrazného antisemitismu.⁸⁰¹ Endore pokračoval i nadále v různé progresivní činnosti, ale svou politickou minulost hodnotil jako omyl. Doslova napsal: „Mýlil jsem se. Sliby komunistické strany byly falešné, nikdy jí nešlo o skutečné problémy amerického lidu. Trvalo mi téměř deset let, počínaje rokem 1939, než jsem skrze osobní zkušenost prohlédl tento podvod.“⁸⁰² V druhé polovině padesátých let potom poměrně ostře kritizoval ostatní *blacklistees*, kteří měli tendenci svojí komunistickou minulost důsledně oddělovat od zločinů stalinismu, což představovalo poměrně ojedinělý přístup.⁸⁰³ Neméně výjimečné bylo i to, že k výše zmíněným závěrům došel z velké části ještě před rokem 1956.

V noci z 24. na 25. února 1956 pronesl Nikita Sergejevič Chruščov na uzavřeném zasedání dvacátého sjezdu KSSS zásadní projev o Stalinově kultu osobnosti. Původní znění sice není známo, text totiž poté prošel korekcemi, ale i

---

⁷⁹⁸ Komunistická strana Spojených států amerických tehdy propagovala ideu vytvoření jakési „černošské republiky“ na jihu USA. Tamtéž, s. 3–4. Srv. Klehr, Harvey: c. d., s. 324–348. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 213.

⁷⁹⁹ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box: 66, Folder: Affidavit of Guy Endore, *Přísežné prohlášení...*, s. 4–5.

⁸⁰⁰ Tamtéž, s. 5.

⁸⁰¹ Tamtéž, s. 5–6.

⁸⁰² Tamtéž, s. 7.

⁸⁰³ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box: 85, Folder: Endore, Cecilia. Folder 1 of 2, dopis od Guy Endora pro Marka Endora, 22. prosince 1956, s. 1–2. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box: 76, Folder: Katz, Charles and Vesta, dopis od Guy Endora pro Charlese Katze, 13. dubna 1958, s. 1.

oficiální verze vyvolala v komunistickém světě doslova zemětřesení. Přestože první tajemník sledoval spíše vlastní mocenské zájmy než snahu o skutečnou reflexi minulosti, pouhé pootevření Pandořiny skříňky znamenalo pro *blacklistees* významné narušení iluze o „prvním socialistickém státě“.⁸⁰⁴ Bezprostřední reakce neměly v řadě případů daleko k šoku. Jean Rouverolová dokonce vzpomínala, že nejprve vše s manželem považovali pouze za další z pokusů americké propagandy jak diskreditovat Sovětský svaz. Podobné reakce rozhodně nebyly ojedinělé. Teprve až když se ukázalo, že jde o skutečnost, začal hollywoodským „rudým“ pozvolna docházet rozměr celé záležitosti.⁸⁰⁵ Záhy ovšem přišla ještě další tvrdá rána. Na přelomu října a listopadu vyvrcholila krize v Maďarsku. Rychle rostoucí reformní, respektive protisovětské hnutí v čele s Imre Nagyem smetla operace Vichr. Moskva se v obavách před možným narušením východního bloku rozhodla utopit budapešťskou „kontrarevoluci“ v krvi. Tento brutální akt navíc jednoznačně odhalil limitovanou ochotu mocenských špiček SSSR o připuštění opravdové vnitřní demokratizace i míru reflexe chyb dřívějších dob.⁸⁰⁶ Poodhalení zločinů Stalina a maďarské události přirozeně vyvolaly u *blacklistees* jak nutnost vyrovnat se se zmíněnými turbulencemi, tak přehodnotit vlastní vztah ke komunistickému hnutí. Jakou měl tento proces podobu?

„Dopad tohoto projevu (Chruščovova tajného referátu – pozn. D. S.) byl na mě a také mnoho dalších naprosto zničující. Jako jeden z jeho následků mohu uvést, že jsem na dobu zhruba šesti měsíců vůbec nemohl psát.“⁸⁰⁷ Takto popsal svojí bezprostřední reakci Albert Maltz. Kromě emočního šoku ho odhalení přiměla taktéž k důkladnému přehodnocování takřka všech základů jeho dosavadního myšlenkového světa. Postupně dospěl, i pod vlivem pozdějších maďarských událostí, ke třem zásadním závěrům. Zaprvé, odepřel marxistické filozofii status jediného možného vědeckého paradigmatu. Zadruhé, za zločiny Stalina neviděl jen selhání jedince, nýbrž i celého zřízení, které ze své podstaty umožnilo, aby vznikl systém vraždící milióny nevinných lidí. Zatřetí, za základní ingredienci nezbytnou pro fungování skutečně svobodné společnosti považoval media nezávislá na vládní

---

⁸⁰⁴ Durman, Karel: c. d., s. 445–447. Srv. Křen, Jan: c. d., s. 671–711. Srv. Taubman, William: *Chruščov: člověk a jeho doba*, Praha 2005, s. 274–302.

⁸⁰⁵ Rouverol, Jean: c. d., s. 127–128. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 38–40. Srv. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II*, s. 877–884.

⁸⁰⁶ Durman, Karel: c. d., s. 450–460. Srv. Křen, Jan: c. d., s. 679–685. Srv. Nálevka, Vladimír: *Horké krize studené války*, Praha 2010, s. 71–88. Srv. Taubman, William: c. d., s. 297–326.

⁸⁰⁷ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II*, s. 877–878.

moci.⁸⁰⁸ Vývoj v Sovětském svazu označil za největší tragédii v dějinách lidstva, dokonce horší než holocaust. Nacisté totiž podle něj veřejně deklarovali agresivitu i represe vůči židovskému etniku, kdežto SSSR se pokrytecky schovával za ušlechtilé cíle, čímž nepodvedl jen své následovníky, ale také ideály samotné.⁸⁰⁹ Lidově demokratické režimy se pro Maltze staly stejně nepřijatelné jako komunistická strana. Zároveň však zdůraznil, že ačkoli ho postihla těžká deziluze, neztratil víru v socialismus, smysluplnost plánovaného hospodářství či boj proti jakýmkoli formám vykořisťování. Navíc ani tři uplynulá desetiletí nepovažoval za vyhozená jen kvůli doposud zastávaným politickým názorům.⁸¹⁰ Jinak řečeno, necítil vinu za dřívější podporu stalinismu.

Odhalení dvacátého sjezdu KSSS zvláště tvrdě dopadla na ty hollywoodské „rudé“, které ke komunismu poutaly mimořádně silné emocionální vazby. Mary Davenportová popisovala, že ona a Waldo Salt propadli zvláště těžké deziluzi. Značná část jejich života byla totiž založena na příslušnosti k tomuto hnutí, což dokonce platilo i pro jejich manželství.⁸¹¹ Zpětně na toto období vzpomínala: „Očividně už neexistovala Komunistická strana Spojených států amerických, ani hnutí, do kterého jsme vstupovali, když jsme byli mladí. Waldo zažíval opravdový emocionální rozvrat a já také...“⁸¹² Sympatie většiny blacklistees vůči CPUSA a nyní i Moskvě rychle mizely, proto se obecným jevem stal široký exodus ze strany. K němu se přidali mimo jiné Dalton Trumbo, Ring Lardner, Jr., Bernard Gordon nebo Walter Bernstein.⁸¹³ Objevily se rovněž snahy o reformu – výrazně je zastával zejména Paul Jarrico. Po dobu zhruba dvou let od Chruščovova tajného projevu prosazoval provedení hluboké sebekritiky, zavedení opravdových demokratických principů ve vnitřním fungování i odpoutání od sovětské kontroly. Nejprve se zdálo, že by zmíněné úsilí skutečně mohlo uspět, přesto na počátku roku 1958 opět převládla linie starého vedení v čele s rigidním Willamem Z. Fosterem. Pro Jarrica i

---

⁸⁰⁸ Tamtéž, s. 879–880.

⁸⁰⁹ Tamtéž, s. 880–881.

⁸¹⁰ Tamtéž.

⁸¹¹ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport...*, s. 38–39.

⁸¹² Tamtéž, s. 39. Waldo Salt se dokonce odhodlal v roce 1963 k napsání protikomunistického přísěžného prohlášení. I když bylo částečně motivováno snahou očistit pro filmový průmysl, radikální odmítání Sovětského svazu v něm nelze přehlédnout. CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 77, Folder 21, *Přísěžné prohlášení Waldo Salta*, Los Angeles, 11. prosince 1963, s. 1–4.

⁸¹³ Bernstein, Walter: c. d., s. 253–255. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 408–409. Srv. Gordon, Bernard: c. d., s. 71. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 423. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 217–222. Srv. Rouverol, Jean: c. d., s. 127–128.

skupinu jeho přátel to znamenalo odchod, pro „hollywoodskou sekci“ definitivní zánik.⁸¹⁴ Scénárista doslova řekl: „Nechtěl jsem být déle součástí strany, která sebe sama považuje za jediného vlastníka pravdy; vyjádřeno slovníkem ústředního vedení, pravdu určuje jen Sovětský svaz.“

Na případu Barzmanových lze ilustrovat poměrně ojedinělejší reakci hollywoodských „rudých“. Do značné míry totiž u nich přetrvala naivní iluze o Sovětském svazu. I je pochopitelně zasáhla odhalení dvacátého sjezdu KSSS, událost ovšem interpretovali jako příležitost k novému začátku. Oba manželé byli tehdy přesvědčeni, že „Chruščov řekl ‚pravdu‘, což nám připadalo jako příznak úmyslu Sovětského svazu naplnit v budoucnosti ideály komunismu...“⁸¹⁵ Iluzi dokonce nenarušilo ani krvavé potlačení nepokojů v Maďarsku, proto i v následujících letech zůstávali nadále „zaslepení“. Nic na tom nezměnily v médiích zveřejňované doklady o skutečné realitě panující v SSSR, ani svědectví jejich známých, kteří „první socialistický stát“ navštívili.⁸¹⁶ K přehodnocení nedostatečně kritického chápání komunismu je přiměl až rok 1968. První zklamání přinesla výrazná apatičnost francouzských „rudých“ během květnových nepokojů studentů v Paříži. Vše navíc ještě umocnil triumf jimi nenáviděného De Gaulla. Neméně velký vliv na ně měla srpnová invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa znamenající násilný konec Pražského jara. Zatímco Norma cítila zradu ze strany KSSS v úsilí o nastolení revoluce osvobozující lidstvo, Ben se podle jejích pamětí ponořil do stavu nejhlubší deprese.⁸¹⁷ Bolestnému „střízlivění“ se nevyhnuli ani Barzmanovi, i když se v porovnání s většinou *blacklistees* dostavilo se zpožděním. V komunistickém hnutí zůstali dlouhodobě aktivní už jen ti opravdu nejdogmatictější jako například John Howard Lawson či Lester Cole. Jednalo se však již jen o pouhý zlomek hollywoodských „rudých“.⁸¹⁸

Uvedené příklady reprezentují několik hlavních způsobů, jak se hollywoodští „rudí“ vyrovnávali s jedním z nejzásadnějších mezníků dějin komunismu. Drtivá

---

⁸¹⁴ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry.: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 2, 14. března 1990. Srv. Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: c. d., s. 142–147. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 347–348. Srv. Starobin, Joseph R.: c. d., s. 224–237.

⁸¹⁵ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 21.

⁸¹⁶ Barzman, Norma: c. d., s. 280–281. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 21.

⁸¹⁷ Barzman, Norma: c. d., s. 416–424. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 21.

⁸¹⁸ COMPIC, File number 100-138754, Serial 1126, part 15 of 15, průběžná zpráva, 11. listopadu 1958, Los Angeles, s. 2–9. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 246–253. Srv. Cole, Lester: c. d., s. 265–272, 295–301. Srv. Horne, Gerald: *The Final Victim...*, s. 236–262. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 350.

většina se po poodhalení zločinů stalinismu od hnutí distancovala. Značná deziluze ovšem *blacklistees* nepřinutila k přílišné revizi názorů. S mírnou nadsázkou řečeno, pouze z nich odstranili nově nepřijatelné reminiscence na Moskvu. I nadále zastávali idealistické názory hraničící s utopickými vizemi, nyní se ovšem odvolávali na socialismus. Zároveň však zůstávali výrazně kritičtí vůči Spojeným státům. Chruščovův tajný projev pro ně znamenal jen konec jednoho „snu“, nikoliv „snění“ jako takového.⁸¹⁹ Zarážející je rovněž naprosto nedostatečná sebereflexe a chápání otázky v širším kontextu. Jen málo kdo považoval dřívější podporu Stalina za něco špatného, o členství v CPUSA ani nemluvě. Majoritní argumenty obsahovaly především omlouvání vlastní pozice nedostatečnou informovaností o represích v Sovětském svazu, osobní neúčasti na páchaných zločinech, vírou v proklamované ideály nebo antifašismem. Často se také objevovalo tvrzení, že se nikdy nestali neloajálními občany USA.⁸²⁰ Uvedená obhajoba ale obsahovala vážné, až alarmující nedostatky. Vyjadřování podpory totalitnímu diktátorovi zodpovědnému za smrt miliónů není možné jakkoli ospravedlňovat naivitou, dobrými úmysly ani přímou neangažovaností na páchaných zločinech. Ostatně sami *blacklistees* uplatňovali stejný princip na následovníky fašismu v Americe. I zdánlivě bezvýznamné aktivity ve prospěch SSSR posilovaly jeho étos, což ve výsledku částečně přispělo k poválečnému mocenskému nástupu Moskvy. Finanční dary, stejně jako jistá exkluzivita plynoucí z Hollywoodu do struktur CPUSA pomáhaly budovat platformu zastřešující nelegální činnost vedenou prostřednictvím strany. „Rudí“ si ovšem nic z toho nepřipouštěli.⁸²¹ Naopak byli si nadále jisti svou morální superioritou a i po roce 1956 výrazně útočili na „nepřátelské svědky“ nebo informátory z dob výsledků před Výborem pro neamerickou činnost, jejichž „hříchy“ považovali za neodpuštělné.⁸²²

---

⁸¹⁹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 880–881. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 246–253. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 253–255. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 217–224.

⁸²⁰ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 74, Folder: Faragoh, Francis and Elizabeth, dopis od Guy Endora pro Francise a Elizabeth Faragohovi, 11. března 1957, s. 1–2. Srv. Guy Endore popisoval v dopise, jak těžce a neochotně se Samuel Ornitz vyrovnával se stalinismem. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon...*, s. 70–71. Srv. Bernstein, Walter: c. d., s. 251–255. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 22–26. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 97–106, 209–214, 346–350. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 2–20.

⁸²¹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 880–884. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 18–29, 244–253. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 346–350. Srv. Schrecker, Ellen: *Many are...*, s. 3–41.

⁸²² CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 76, Folder: Katz, Charles and Vesta, dopis od Guy Endora pro Charlese Katze, 13. dubna 1958, s. 1. Srv. Casty,

Tato kapitola se zabývala dvěma fenomény, které do značné míry podmínila bipolarita studené války. Z hollywoodských „rudých“ se i proto stali „nebezpeční“ jedinci představující potenciální riziko pro Spojené státy. Federální i níže postavené instituce v některých případech propadly přehnaným obavám a přikročily především k monitorování jejich činnosti. Přestože mezi *blacklistees* panoval především do poloviny padesátých let jistý strach, daleko znatelnější otřes způsobil proslulý referát Nikity Chruščova na dvacátém sjezdu KSSS. Ačkoli někteří nechovali přílišné sympatie k domácí komunistické straně, drtivá většina stále nekriticky obdivovala Sovětský svaz. O to obtížnější pak bylo vyrovnávání se s krachem těchto iluzí. Hrdina Stalin se rázem proměnil v krutého diktátora, důkladnější přehodnocení vlastní politické minulosti ovšem již chybělo, protože „rudým“ k ospravedlnění stačily údajná nevědomost a naivní víra. O dostatečnosti postoje „bezúhonné zaslepenosti“ by bylo možné polemizovat, to ovšem již není primárním úkol historického řemesla.

10. Příběh jednoho filmu

Mezi největší symboly období existence „černé listiny“ se zařadil film *Salt of the Earth*. Jednalo se totiž o projekt, za jehož vznikem stáli výhradně *blacklistees*. V nepříznivé atmosféře se jim přes četné překážky podařilo vytvořit dílo odpovídající jejich myšlenkovému světu i estetickému vnímání. Jeden z jeho otců, Paul Jarrico, o něm řekl: „Chtěli jsme spáchat ‚trestný čin‘ odpovídající našemu trestu.“⁸²³ Citovaný výrok skutečně odpovídal realitě, protože snímek by byl v Hollywoodu za normálních okolností natočen jen stěží, a to ne jen z důvodů, že se v něm primárně angažovali „rudí“. Již samotný námět by studia vzhledem k tehdejší mainstreamové produkci rozhodně nepřijala. Zabýval se totiž skutečnou stávkou mexických horníků z okresu Grant County v Novém Mexiku v letech 1950–1952. Kromě odborářské otázky se dále ještě řešily postavení menšin v americké společnosti a především feminismus. Podobně namíchaný koktejl vzbudil značnou pozornost u řady antikomunistických skupin i jednotlivců. Považovali ho totiž za propagandu namířenou proti Spojeným státům, proto se snažili zabránit jeho dokončení i pozdější distribuci v USA. Jen málo příkladů nabízí střet mezi „rudými“

Alan: c. d., s. 16–29, 95–104, 225–255. Srv. Dmytryk, Edward: c. d., s. 197–198. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 214–216, 378–393, 485–486. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 53–54.

⁸²³ McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 342.

a „inkvizitory“ v tak přímé podobě jako právě příběh filmu *Salt of the Earth*. Tato kapitola nejprve představí samotné dílo zachycující svět očima *blacklistees*, poté se zaměří na jeho komplikovanou genezi i nelehký „život“.

a) *Salt of the Earth* – film

„Jak mám začít svůj příběh, který ani žádný začátek nemá? Na této půdě můj pra-praděd choval dobytek daleko dříve, než přišli *Anglos*.⁸²⁴ Máme tu hluboké kořeny, hlubší než kořeny borovic, hlubší než důlní šachty. Toto je moje vesnice. Když jsem byla dítě, jmenovala se San Marcos. *Anglos* ho změnili na Zinc Town. Zinc Town, Nové Mexiko, USA. Toto je náš dům. Dům není náš. Ale květiny, květiny ty jsou naše. Jmenuji se Esperanza, Esperanza Quinterová. Jsem žena horníka.“⁸²⁵ Tímto monologem podkresleným melancholickou hudbou začínalo vyprávění příběhu o jedné dramatické stávce. Esperanza a její manžel Ramón patřili do místní komunity horníků, v níž nemalou část tvořili lidé hispánského původu. Rodina žila v chudých poměrech, zanedlouho se navíc měla rozrůst ještě o další, v pořadí již třetí dítě. Hlavní hrdinku v úvodní scéně zasazené do interiéru prostě zařízeného pokoje dokonce přepadly ze zoufalství myšlenky, že by na tak zkažený svět raději už dalšího potomka nepřivedla. K neradostné každodenní realitě také patřilo utlačování kvůli etnickému původu, což symbolizoval příchod potlučeného syna, který se opět zapletl do rvačky s dětmi *Anglos*. Následně se děj přesunul do dolů společnosti *Delaware Zinc Inc.* Vinou předčasného výbuchu zaviněného závadou na pojistce se Ramónovi během směny málem přihodila vážná nehoda. Ihned poté si šel s ostatními horníky stěžovat na nevyhovující bezpečnostní podmínky, nicméně jeden z odpovědných vedoucích pracovníků je pouze arogantně odmítl. Na závěr dodal, že jestli jim to nevyhovuje, může najmout kohokoli jiného. Obě výše naznačené scény vymezily dvě důležitá témata filmu – rasovou a odborářskou problematiku ve Spojených státech.

Další podstatný rozměr celého filmu zaujala otázka feminismu. „Střet“ mužského světa se ženským reprezentoval především vztah mezi Esperanzou a Ramónem. Po prvním, prozatím jen malém, incidentu v dolech následovala scéna, v níž došlo k ostřejší výměně názorů mezi manželi. Ramón jevil jen malý zájem o

---

⁸²⁴ Jedná se o hovorový výraz pro lidi mluvící anglicky, jejichž předci pocházejí z anglosaského světa, nikoliv hispánského či frankofonního.

⁸²⁵ *Salt of the Earth*, 1954, http://archive.org/details/clacinonl_SaltOfTheEarth.

záležitosti spojené s chodem domácnosti a raději se zabýval přípravou strategie na možnou stávku. Esperanza zdůraznila, že by se odborový svaz měl intenzivněji zabývat tím, že v hornických domech, kde bydleli Hispánci, nebyla zavedena kanalizace. Ten ovšem podobnou věc považoval až za sekundární a oponoval, že: „Bezpečnost mužů – to je důležitější. Pět nehod tento týden. To vše jen kvůli urychlování práce. Ty jsi žena, vůbec nemáš ponětí, jaké to tam dole je. Nejprve musíme získat rovnost podmínek v práci, teprve pak budeme řešit ostatní věci. Nech to na mužích.“⁸²⁶ Na tento argument se mu dostalo rezignované odpovědi: „Samozřejmě – muži. Budete možná stávkovat za vaše požadavky, ale co chtějí ženy, na to přijde řada později, vždy až později.“⁸²⁷ Hádka pokračovala, až nakonec dospěla k pláči na jedné a odchodu do tamějšího baru na straně druhé. Záhy se manželé usmířili, feminismus ale i nadále představoval ústřední bod snímku.

K prvnímu velkému dějovému zlomu došlo poté, co se jeden z horníků během směny vážně zranil. Navzdory neštěstí vedení společnosti *Delaware Zinc Inc.* trvalo na okamžitém pokračování v práci a nehodlalo ani záležitost důkladně prošetřit či přikročit k zavedení nových bezpečnostních opatření. Zaměstnanci ovšem odmítli poslechnout – místní pobočka číslo 890 Mezinárodní unie pracovníků dolů, válcoven a hutí (*International Union of Mine, Mill and Smelter Workers, Local 890, IUMMSW.*) se rozhodla vstoupit do stávky. Ještě téhož dne večer proběhla schůzka členů odboru, na níž se projednávala budoucí strategie. Jako základní požadavek se mělo prosazovat obecné zlepšení podmínek a nastolení stejných poměrů mezi americkými a mexickými dělníky. Zároveň se upozorňovalo na možnou snahu vlastníků dolů o rozeštvání obou skupin. Na setkání také dorazilo mimořádně i několik žen. Jedna z nich vznesla ve jménu proklamované rovnosti návrh na zavedení kanalizace do všech domů bez rozdílu, kdo v nich bydlí. Muži se však k tomuto bodu prozatím postavili velmi chladně, až zamítavě. Navíc oponovali, že by se manželky raději neměly míchat do „politiky“.

„A tak to začalo jako každá jiná stávka. Nebude žádné ujednání, říkála společnost, dokud se muži nevrátí do práce, ale jejich taktika ‚zpátky do práce‘ nefungovala.“⁸²⁸ Podobně dopadly i jiné pokusy o narušení – například najmutí několika stávkokazů z okolních měst či zastrašování ze strany šerifů. Role žen

---

⁸²⁶ Tamtéž.

⁸²⁷ Tamtéž.

⁸²⁸ Tamtéž.

nejprve spočívala pouze v zajištění potravy pro rodiny, s přibývajícími týdny se ovšem do dění zapojovaly daleko intenzivněji. Účastnily se protestů před vstupní branou, nosily horníkům jídlo i kávu. Z pouhých pozorovatelek se stávaly přímé aktérky. První skutečně dramatický moment se odehrál při chytání jednoho ze „zkorumpovaných“ dělníků, který se snažil tajně proniknout do dolů. Po krátké honičce se sice Ramónovi podařilo dotyčného dopadnout, vzápětí ho ale zatkli šerifové. Ve stejné chvíli navíc propukly u Esperanzy porodní bolesti. Následující sekvence zachycovala juxtapozici scén, v nichž matka v bolestech přiváděla na svět nový život, zatímco Ramóna bili na zadním sedadle auta dva „muži zákona“. V obou případech se naštěstí vše obešlo bez vážnější újmy na zdraví a z událostí se staly jen dvě další epizody v dlouhém příběhu stávky.

Život protestujících horníků se změnil v rutinu. Podmínky byly tvrdé, díky vzájemné pomoci celé komunity i širší solidaritě odborů, respektive dělnické třídy, se ovšem staly snesitelnými. Brzy však přišel radikální zlom. Usměvavý šerif přinesl soudní příkaz, jenž na základě litery Taft-Hartleyho zákona (*Taft-Hartley Act*) nařizoval ukončení protestů zaměstnanců.⁸²⁹ V případě neuposlechnutí jim hrozily velké pokuty či uvěznění. O nepříznivé situaci se diskutovalo na jednání pobočky číslo 890. Ve zdánlivě bezvýchodné situaci, kdy se v ohrožení nacházel úspěch samotné stávky, přišla s řešením jedna z přítomných manželek. Upozornila na skutečnost, že restriktivní opatření se vztahovalo pouze na muže nikoliv ženy, které proto mohly převzít hlavní roli v protestech, čímž by umožnily pokračování společného boje. Horníci se k návrhu stavěli velmi rozporně, mnozí silně pochybovali o jeho smysluplnosti, jiní ho přijali pouze jako žert. V těsném hlasování se však komunita přiklonila k neobvyklé variantě. Tímto momentem se film dostal do zcela nové úrovně. Aby se stávka dočkala vítězství, muselo dojít jednak k ústupu ze strany zaměstnavatelů ale zároveň také mužů, u nichž se vyžadovalo potlačení vlastní ješitnosti i přetrvávajícího šovinismu.

Nově vzniklý střet se ilustroval především na vztahu Ramóna s Esperanzou. Ramón nejprve své manželce jakoukoli účast na stávkové činnosti zakázal, poté co propukla první šarvátka mezi protestujícími ženami a tamějšími šerify, se přece jen

---

⁸²⁹ Jednalo se o zákon částečně omezující práva odborů – zejména v oblasti vyhlašování stávek. Mimo jiné se v něm nacházelo i nařízení, že vedoucí pracovníci organizací museli složit antikomunistickou přísahu. V platnost vstoupil v červnu 1947 i navzdory vetu prezidenta Trumana. Odboráři ho považovali za bezprecedentní represi, ve skutečnosti však zdaleka nešlo o tak „drakonickou“ legislativu. Patterson, James T.: c. d., s. 50–54.

do dění aktivně zapojila. Úspěšné odražení „útočníků“ pro ni znamenalo triumf nad „narušiteli“, stejně jako akt osvobození od genderových stereotypů. Od té chvíle vystupovala Esperanza nezávisle a sebevědomě, naopak její druh se s novou situací vyrovnával jen obtížně. Ramónův vnitřní boj gradoval paralelně s tím, když se ukazovalo, že ženy byly s to zastat dřívější výsostnou roli mužů stejně kvalitně, zatímco oni se s povinnostmi v domácnosti potýkali neporovnatelně hůře. Postupně ho stále silněji ovládal pocit zbytečnosti. Míra rezignace se nejvíce odrazila v pochybnostech o smysluplnosti stávk. Film zdůrazňoval, že ačkoli hlavní hrdina bojoval za odstranění třídního vykořisťování a rasové diskriminace, sám paradoxně nedokázal přijmout vlastní ženu jako rovnocennou partnerku. Vše vyvrcholilo, když se s několika ostatními horníky rozhodl jít na lov, který v tomto kontextu symbolizoval „pokleslou“ buržoazní kratochvíli.⁸³⁰ Jedna z manželek si povzdechla: „Jen trochu ochutnali, jaké to je být ženami a utekli pryč.“⁸³¹

V den kdy odešla skupina mužů z vesnice, se shodou okolností rozhodlo vedení společnosti *Delaware Zinc Inc.* za asistence šerifů vystupňovat nátlak. Hodlalo přistoupit k exemplárnímu vystěhování rodiny Quinterových. Zpráva vyvolala v hornické komunitě vlnu solidarity, která přiměla všechny, aby se okamžitě vydali na místo incidentu. Ramón krátce po začátku lovu dosáhl katarze a v předtuše hrozícího nebezpečí se rozhodl pro okamžitý návrat. Tehdy se již jednalo o „znovuzrozeného“ jedince. Po příjezdu zpět se připojil k neustále rostoucímu počtu lidí pozorujících probíhající razii. Esperanze přesvědčivě řekl: „Na toto jsme celou dobu čekali... Znamená to, že se vzdali snahy na zlomení protestů. Nyní můžeme všichni společně bojovat – my všichni.“⁸³² V následující scéně se sjednocená masa pracujících, nehledě na rasu či pohlaví, nenásilně postavila na odpor šerifům, jimž v dané situaci nezbylo nic jiného než odjet. Porážku nakonec muselo uznat i vedení důlní společnosti a připustilo možnost vyjednávání s odboráři. Ve chvíli triumfu Ramón prohlásil: „Děkuji, sestry a bratři. Esperanzo, děkuji ti za tvou důstojnost. Měla jsi pravdu. Společně můžeme prosadit všechno, co bude zapotřebí.“⁸³³ Hodnocení základní myšlenky *Salt of the Earth* popsal výstižně režisér snímku Herbert Biberman v dopise Daltonu Trumbovi z června 1952: „Není to ani příběh

---

⁸³⁰ Stejněmu koníčku se totiž věnoval i majitel společnosti *Delaware Zinc Inc.*, proti kterému byla stávka primárně namířena.

⁸³¹ *Salt of the Earth*, 1954, http://archive.org/details/clacinonl_SaltOfTheEarth.

⁸³² Tamtéž.

⁸³³ Tamtéž.

stávky, ani mužského šovinismu. Je to příběh povstání žen a ženy – militantní a rozhodující přínos k ukování prostředku umožňujícího vítězství v boji skupiny, třídy.⁸³⁴

Salt of the Earth se natáčel v neorealistickém až semi-dokumentárním stylu. Významnou úlohu, dodávající snímku na dramatičnosti, hrála hudba zkomponovaná „rudým“ skladatelem Solem Kaplanem.⁸³⁵ Obecně velký akcent se kladl na kolektivistickou ideologii. V mnoha scénách, včetně té závěrečné, se pomocí prostřihů zdůrazňovala síla davů v opozici proti slabosti několika jedinců. V tomto směru *blacklistees* plně propagovali tezi o ušlechtilosti mas. Film je dále plný mnoha klišé, která nejlépe vystihovalo znázornění vedoucích společnosti *Delaware Zinc Inc.* Ti se vykreslovali jako karikatury všech možných hříchů kapitalismu. Postrádali jakékoli sociální citění a jejich jediná ambice spočívala ve zlomení stávkujících, respektive brzkém obnovení profitu. Šerifové představovali spíše jen jakési loutky vykonávající jejich příkazy. Naopak manželky horníků, především Esperanza, působily doslova jako „světice“. Film jako celek pak lze označit za příliš schématický, utopický, „budovatelský“ či podivně upjatý. Zábavnost patří mezi měřítko zcela subjektivní, proto o ní nemá smysl jakkoli diskutovat. Přínos americké kinematografii je možné považovat za naprosto marginální, a to i přes na občasné tendence některých historiků přeceňovat vliv a kvalitu snímku.⁸³⁶ Význam *Salt Of the Earth* však spočívá spíše v jeho historické hodnotě. V první řadě poskytuje sondu do myšlenkového světa hollywoodských „rudých“, geneze projektu zároveň nabídla v mnoha ohledech zajímavější příběh než ten předkládaný samotným filmem.

b) Od zrodu k obtížnému natáčení

Cesta k dokončení *Salt of the Earth* byla skutečně mimořádně komplikovaná. Na jejím úplném počátku stálo několik hollywoodských „rudých“, kteří již od podzimu 1950 uvažovali o vzájemné spolupráci na natáčení nezávislých filmů.⁸³⁷ První navrhované projekty, například příběh „chlapců ze Scottsboro“ či scénář

---

⁸³⁴ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 45, Folder 12, dopis od Herberta Bibermana pro Daltona Trumba, 6. června 1952, s. 2.

⁸³⁵ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-6 Blacklisted Hollywood workers – interview notes (B–K) 1955, interview se Solem Kaplanem, 14. dubna 1955, s. 4. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 135–136. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 281–283.

⁸³⁶ Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 135–136. Srv. Casty, Alan: c. d., s. 281–283. Srv. Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 417–418.

⁸³⁷ Patřili mezi ně Adrian Scott, Paul Jarrico, Charles Katz, Herbert Biberman či Dalton Trumbo. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 137–138. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 39–40.

s názvem *A Woman to Remember* od Daltona Trumba, se ovšem ukázaly jako dlouhodobě neživotaschopné. V červenci 1951 se ovšem za účasti Herberta Bibermana, Paula Jarrica, Charlese Katze, Simona Lazaruse a Adriana Scotta začal pozvolna rýsovat ambicióznější plán na vytvoření produkční společnosti.⁸³⁸ Po získání nezbytného kapitálu na úspěšný „rozjezd“ došlo v září téhož roku k založení Nezávislé produkční korporace (*Independent Productions Corporation*, IPC). Pozice prezidenta se ujal Lazarus, avšak jeho pozice měla spíše jen formální charakter. Od samého zrodu IPC se počítalo s tím, že hlavní roli v ní budou hrát lidé postižení „černou listinou“, čemuž přirozeně odpovídal i výběr témat pro připravované projekty. Jednalo se především o otázky lidských práv ve Spojených státech.⁸³⁹ V dobovém kontextu i atmosféře tehdy panující v hollywoodském průmyslu slibovalo podobné nasměrování takřka nevyhnutelný střet s „inkvizitory“.

Jediné co zatím formující se Nezávislé produkční korporaci chybělo, byl životaschopný scénář. I když se paralelně pokračovalo v přípravách na několika projektech, ani jeden z nich zatím nevykazoval potřebný potenciál pro „silný“ film. V průběhu léta 1951 odjeli Sylvia a Paul Jarricovi na třítydenní dovolenou na vyhlášený *San Cristobal Valley Ranch* v Novém Mexiku, kam často mířili za oddechem levicově orientovaní lidé. Již předešlý rok se na stejném místě seznámili s manželi Jancksovými a taktéž během opětovného setkání s nimi trávili hodně času.⁸⁴⁰ Jelikož Clint Jencks působil jako organizátor Mezinárodní unie pracovníků dolů, válcoven a hutí, konkrétně se jednalo pobočku v Grant County číslo 890, vyličil jim dramatické poměry panující od poloviny října 1950 mezi horníky převážně mexického původu, kteří stávkovali proti zaměstnanecké politice důlní společnosti *Empire Zinc Corporation*. Jedním z hlavních prosazovaných bodů se stalo nastolení rovnosti podmínek mezi nimi a *Anglos*. Zcela mimořádný prvek představovala skutečnost, že hlavní roli v protestech musely převzít ženy, poté co nařízení oblastního soudu z června 1951 zakázalo mužům pod hrozbou uvěznění tyto

---

⁸³⁸ Simon Lazarus pracoval jako dlouholetý provozovatel kin v Los Angeles. Podle paměti Bibermana mu již v průběhu druhé světové války nabízel založení nezávislé produkční společnosti, tehdy ovšem z projektu sešlo. Biberman, Herbert: c. d., s. 40.

⁸³⁹ Počátečním kapitálem IPC byla částka pětaticet tisíc dolarů. Barker, Ellen R.: *On Strike and on Film – Mexican American Families and Blacklisted Filmmakers in Cold War America*, Chapel Hill 2007, s. 190–191. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 40–44. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 138–139.

⁸⁴⁰ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990.

aktivity.⁸⁴¹ Jarrica celá kauza zaujala natolik, že se spolu s rodinou rozhodl ihned na místo dění zajet podívat. O svých zážitcích z návštěvy řekl: „Následovali jsme je (Jencksovi – pozn. D. S.) do Bayardu, Nové Mexiko, kde se vše odehrávalo. Moje manželka se dokonce zapojila do protestů, ale já jsem se jich zúčastnit nemohl. Ženy totiž nechtěly ve svých řadách žádného muže. Sylvii, mé tehdejší manželce, i mně bylo zřejmé, že se jednalo o úžasný příběh.“⁸⁴² Po návratu do Kalifornie se okamžitě začalo s přípravami, aby se příběh jedné lokální stávky zvětšil na „stříbrném plátně“. IPC konečně našla námět, který se změnil v její jediný úspěšně dokončený film.

Jarricovi nedalo příliš práce nadchnout pro projekt i ostatní členy Nezávislé produkční korporace. Ačkoli sám působil dosud jako scénárista, ujal se nyní role producenta. Spolu s Herbertem Bibermanem, jenž byl později pověřen režii snímku, se v přípravné fázi věnoval především shánění finančních prostředků pro natáčení. Do jeho zahájení se podařilo nashromáždit, nejčastěji prostřednictvím jednorázových půjček, částku přesahující sto tisíc dolarů.⁸⁴³ Druhý zásadní úkol představovalo najmutí filmového štábu. Z triviálně vyhlízejícího úkolu se stala poměrně komplikovaná záležitost. Řemesla radící se do tohoto odvětví spadala částečně pod jurisdikci Mezinárodní aliance divadelních jevištních pracovníků (IATSE), v níž měl značný vliv zapřisáhlý antikomunista Roy Brewer. Simon Lazarus se s ním nejprve snažil oficiálně dohodnout na možnosti spolupráce se členy IATSE. Ochotu odborového předáka vyjít „rudým“ vstříc dostatečně ilustrovala strohá odpověď: „To se spíš uvidíme v pekle.“⁸⁴⁴ Po značných obtížích způsobených stále se opakujícím odmítáním, nezdůvodněným nátlakem ze strany Brewera, se přeci jen podařilo poskládat práceschopný štáb složený z filmařů pocházejících doslova ze všech koutů Spojených států.⁸⁴⁵ Nezastupitelnou úlohu v podobných organizačních záležitostech

---

⁸⁴¹ Na Mezinárodní unii pracovníků dolů, válcoven a hutí měla poměrně velký vliv americká komunistická strana, proto budila u mnohých poměrně velké podezření. Situace dospěla tak daleko, že na začátku padesátých let dokonce došlo k vyloučení IUMMSW z celostátní odborové centrály Kongresu průmyslových organizací (CIO). Stávka pobočky číslo 890 skončila až v lednu 1952, celkově trvala zhruba patnáct měsíců. Tamtéž. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 1–16, 85–174. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 45. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 140.

⁸⁴² CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990.

⁸⁴³ CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 191. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 142–145.

⁸⁴⁴ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 144. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 48–64.

⁸⁴⁵ Dlouhou dobu vypadala velmi nadějně spolupráce s se štábem dokumentaristů z New Yorku, nicméně ani oni nakonec neodolali nátlaku ze strany Roye Brewera, a proto svou účast na *Salt of the Earth* odvolali těsně před začátkem plánovaného natáčení. Paula Jarricovi se ovšem takřka zázrakem podařilo poskládat nový tým filmařů. Podle pamětí Herberta Bibermana část pocházela z New Yorku, Chicaga, Denveru, a dokonce i Los Angeles. Někteří z nich navíc sami měli velké

sehrál především Paul Jarrico se svým nezničitelným optimismem, entusiasmem a humorem. Řadě zdánlivě nepřekonatelných překážek čelil přístupem: „Prostě to musíme zvládnout.“⁸⁴⁶

Neméně zásadní problém čekal Nezávislou produkční korporaci v otázce hereckého obsazení. Možnost angažování profesionálů z Hollywoodu byla pochopitelně velmi limitovaná, až nulová, protože pro dotyčné by se účast na tomto projektu *de facto* rovnala zapsání na „černou listinu“. V dané situaci výrazně *blacklistees* pomohla spolupráce s Mezinárodní unií pracovníků dolů, válcoven a hutí. Ta totiž vyjadřovala k celému projektu velké nadšení, stejně jako ochotu se v něm přímo angažovat. Řady vedlejších nebo jen epizodních rolí se tak ujali přímo samotní členové tamější hornické komunity. Například Clint Jencks ztvárnil ve filmu takřka sám sebe.⁸⁴⁷ Nezůstalo však jen u toho. Pro hlavní mužskou postavu (Ramón) byl nakonec vybrán Juan Chacón – předák pobočky číslo 890 IUMMSW. Jedna z hollywoodských „rudých“ ho popsala jako velmi jednoduchého muže, z něhož ovšem vyzařovala mimořádná důstojnost. Použití amatérských herců s sebou neslo i potíže. Mezi ty nejzásadnější patřila především nutnost cvičit alespoň částečně přijatelnou výslovnost, což se vyžadovalo především od jedinců hispánského původu. Na druhou stranu se díky jim podařilo vtisknout snímku větší autenticitu.⁸⁴⁸ Pro hlavní ženský part se původně počítalo s „oscarovou“ Gale Sondergaardovou, nakonec ale dostala přednost uznávaná mexická herečka Rosaura Revueltasová, jež mimo jiné také inklinovala k krajně levicovým názorům. I podle Herberta Bibermana se pro roli hodila lépe. V dopise příteli ji vylíčil takto: „Citlivá, zemitá a ne tak ‚hollywoodská‘ ve své kráse, což je hlubší a bohatší.“⁸⁴⁹ Po nezbytném zařízení vizových povolení již nic nebránilo tomu, aby se mohla stát Esperanzou.⁸⁵⁰ V *Salt of the Earth* se rovněž objevilo i několik *blacklistees*, konkrétně se jednalo o Willa Geera (šerif) či Davida Wolfa (člen vedení *Delaware Zinc Inc.*).⁸⁵¹

Další klíčovou osobností, jež zcela zásadním způsobem ovlivnila výslednou podobu *Salt of the Earth*, se stal Michael Wilson. K napsání scénáře se ho z počátku

---

problémy najít práci kvůli jejich dřívějšímu střetu s antikomunistickým předákem. Biberman, Herbert: c. d., s. 48–64.

⁸⁴⁶ Biberman, Herbert: c. d., s. 63. Srv. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990.

⁸⁴⁷ Barker, Ellen R.: c. d., s. 204–215. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 60, 67–73.

⁸⁴⁸ Barker, Ellen R.: c. d., s. 206–209. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 76, 84–85.

⁸⁴⁹ Barker, Ellen R.: c. d., s. 206.

⁸⁵⁰ Biberman, Herbert: c. d., s. 53–54, 60–64.

⁸⁵¹ *Salt of the Earth*, 1954, http://archive.org/details/clacinonl_SaltOfTheEarth.

neúspěšně snažil přemluvit jeho švagr Paul Jarrico, považoval ho totiž za jednoho z nejtalentovanějších mezi *blacklistees*. Nejprve kývl alespoň na to, že zajede osobně navštívit inkriminovaná místa v Novém Mexiku.⁸⁵² Stávka žen i poměry panující v tamější komunitě na něj udělaly obrovský dojem, proto se rozhodl pro zaangažování do projektu. Svou účast podmínil následujícím přístupem: „Jestli mám napsat příběh, chci to udělat z úhlu pohledu lidí z pobočky 890. Oni budou vše cenzurovat a ve skutečnosti produkovat...“⁸⁵³ Nastíněné východisko ovšem nepředurčilo film k někdy proklamovanému semi-dokumentárnímu charakteru, ale spíše k silně subjektivně zabarvené výpovědi. Jarrico i Biberman se vším bez problémů souhlasili a Wilson se tedy pustil do práce. Aby dokázal co nejlépe obsáhnout celou problematiku včetně tamější autentické atmosféry, několikrát odjel do Grant County, kde sledoval probíhající protesty proti důlní společnosti i každodenní rutinu hornických rodin. Dále se účastnil společenského života kolem IUMMSW, případně jen hovořil s místními.⁸⁵⁴ V lednu 1952 proběhlo v Bayardu hromadné čtení první hrubé verze scénáře. Návrh sklídil poměrně ostré výtky kvůli údajné řadě nepřesností. Terčem kritiky se stal také obecně příliš „hollywoodský“ tón. Wilson námitky přijal a ihned se pustil do úprav. Podobné schéma se ještě několikrát zopakovalo. Postupně tak například zmizely milostná aféra Ramóna, nadměrné pití whisky hispánskými horníky nebo linie zabývající se poklesem zájmu Esperanzy o náboženství na úkor odborářství. V červnu téhož roku byla konečně odsouhlasena základní podoba příběhu, přičemž některé méně závažné detaily se ještě částečně měnily.⁸⁵⁵ Vinou organizačních komplikací se však s natáčením nezačalo až do ledna 1953.

---

⁸⁵² Michal Wilson nejprve se souhlasem otálel, protože byl tehdy intenzivně zabraný do práce na svém románu. CEYRL, OHR, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico...*, páska č. IV., strana 1, 14. března 1990. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 140.

⁸⁵³ Biberman, Herbert: c. d., s. 46.

⁸⁵⁴ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City, Who Caused the Trouble?*, Frontier, The Voice of the New West, May 1953, s. 5–6. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 192–193. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 140–141.

⁸⁵⁵ Ke konečné verzi scénáře se poměrně kriticky postavili někteří hollywoodští „rudí“ – například John Howard Lawson či Jules Dassin. Ten mu mimo jiné vytýkal, že postavy byly příliš plytké, téma přehnaně ideologické a příběh celkově postrádal lidskost. Dále poznamenal: „Jste v úžasu ze svého materiálu i postav a to vám brání se jim dostat opravdu do nitra. Prostě nevěřím, že by tak skutečně mohly mluvit...“ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 144. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 44, Folder 1, Wilson, Michael: *Salt of the Earth*, původní scénář, s. 1–162. Srv. Tamtéž, Box 45, Folder 12, dopis od Herberta Bibermana pro Daltona Trumba, 6. června 1952, s. 1–2. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 192–198. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 46–48.

Na přelomu let 1952–1953 se vše podstatné již začalo odehrávat přímo v hlavním dějišti v okrese Grant County. Paul Jarrico nejprve zřídil v *American National Bank* v Silver City konto, kam uložil kapitál Nezávislé produkční korporace nezbytný pro tuto fázi produkce. Následně se do inkriminovaného místa pozvolna přesouvaly filmový štáb i rodiny hollywoodských „rudých“ zainteresovaných do projektu. Celý realizační tým v počtu zhruba třiceti lidí se ubytoval v pohodlném rezortu *Bear Mountain Lodge*.⁸⁵⁶ Za vydatné asistence členů IUMMSW se rovněž přikročilo ke stavění kulis na nedalekém, ale značně rozsáhlém ranči nezávislého vlastníka dolů Alforda Roose, s nímž se již dříve *blacklistees* domluvili na spolupráci.⁸⁵⁷ Přípravy zdárně finišovaly, a proto se dne 26. ledna 1953 mohlo konečně zahájit natáčení. Praktické organizační záležitosti řídil tzv. produkční výbor složený ze šesti zástupců všech zainteresovaných stran.⁸⁵⁸ Pod jeho taktovkou probíhala doprava filmařů i herců na scénu, shánění nutných rekvizit, ale zároveň zajišťování ubytování, potravy či hlídání malých dětí. V této sféře se velmi výrazně angažovala zejména Sylvia Jarricová spolu se Sonjou Dahl Bibermanovou.⁸⁵⁹ Kromě každodenních logistických záležitostí měl výbor rovněž vliv na podobu filmu. Staral se totiž o to, aby scény co nejvíce odpovídaly představám účastníků skutečné stávky. Podle pamětí se vše odehrávalo v mimořádně silném kolektivistickém duchu jak na úrovni vzájemné pomoci, tak tvůrčího procesu.⁸⁶⁰ Biberman v této souvislosti líčil takřka utopické poměry: „Po dobu tří týdnů jsme ochutnávali pravou Ameriku – zemi lidí tvořící si vlastní názor, nalézající obdiv jeden v druhém bez obav o jejich úsudek a důvěru. Byla to země příslibů. Obsahovala všechny nezbytně nutné základy ke znovunastolení světla na světě.“⁸⁶¹ Brzy se však měly dostavit nečekané komplikace, jež vše změnilo v drama.

Již od počátku února začalo natáčení *Salt of the Earth* přitahovat stále rostoucí pozornost antikomunistů. Tehdejší prezident hollywoodské Gildy filmových

---

⁸⁵⁶ Jednalo se o rezort nacházející se jen několik mil od Silver City. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 6. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 213–217. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 63–66.

⁸⁵⁷ Biberman, Herbert: c. d., s. 56–59, 74–75.

⁸⁵⁸ Byly v něm zastoupeny Nezávislá produkční korporace, pobočka 890 IUMMSW včetně Ženského pomocného oddílu číslo 209 (*Ladies' Auxiliary 209*). MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 6–7. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 215.

⁸⁵⁹ Jednalo se o manželku Edwarda Bibermana.

⁸⁶⁰ Paměti i jiné dostupné materiály jsou značně jednostranné, a proto nelze vyloučit zpětnou idealizaci. Biberman, Herbert: c. d., s. 82–87. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 215–222.

⁸⁶¹ Biberman, Herbert: c. d., s. 86–87.

herců (SAG) Walter Pidgeon nejprve prohlásil, že filmový průmysl nemá s tímto projektem naprosto nic společného. Jen o několik dní později se kauze dostalo prvního vážnějšího mediálního zájmu, neboť žurnalista Victor Riesel označil vznikající snímek za nebezpečnou, „rudou“ propagandu. Poté následovaly další veřejné útoky ze strany IATSE, Rady filmového průmyslu (MPIC) i lokálního tisku.⁸⁶² Roy Brewer v této souvislosti deklaroval: „Žádný snímek vytvořený komunisty nemůže být dobrý pro Ameriku. Hollywood se již těchto lidí zbavil. Považujeme, aby vládní agentury vše pečlivě vyšetřily.“⁸⁶³ Některé noviny dokonce upozorňovaly na skutečnost, že natáčení probíhalo v relativní blízkosti od Los Alamos, kde došlo během druhé světové války k prvnímu testu atomové bomby. Naopak *Daily Press* apeloval na čtenáře úvodníkem příznačně nazvaným Je čas vybrat si stranu (*It's Time to Choose Sides*).⁸⁶⁴ Pozvolně narůstající negativní publicita neslibovala do budoucnosti nic dobrého. Dne 23. února večer přijeli do *Bear Mountain Lodge* dva imigrační úředníci, aby zkontrolovali cestovní dokumenty Rosaura Revueltasové. Po důkladném prohlédnutí pasu zjistili, že v něm chybělo razítko, které se obvykle dávalo při přechodu hranic. Z toho důvodu požádali, jestli by si doklady na pár dnů nemohli nepůjčit. S ujištěním, že se jednalo pouze o rutinní záležitost, odjeli.⁸⁶⁵ Zdánlivě bezvýznamná epizoda však odstartovala sérii závažných komplikací.

Následujícího dne vystoupil na půdě Sněmovny reprezentantů Spojených států republikán Donald L. Jackson z Kalifornie.⁸⁶⁶ Během dvacetiminutového projevu ostře zaútočil na natáčení Nezávislé produkční korporace v Novém Mexiku a zcela jednoznačně označil připravovaný snímek za „rudou“ propagandu. V klíčové části řekl: „Obdržel jsem informace o scénách hotových k dnešnímu dni. Zobrazují přesně to, co byste očekávali od skupiny komunistů pracujících na filmu.“ Následně dodal: „Tento snímek je úmyslně naplánovaný tak, aby zažehnul rasovou nesnášenlivost a zobrazil Spojené státy americké jako nepřítel barevných lidí.“ Na samotný závěr ještě zdůraznil: „Jestli se tento film dostane do Latinské Ameriky,

---

⁸⁶² MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 7. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 87–88. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 146–147.

⁸⁶³ Hollywood Reporter, 13. února 1953, Conolly, Mike: *Rambling Reporter*, s. 1, 8.

⁸⁶⁴ Daily Press, 20. února 1953, *It's Time to Choose Sides*, s. 1. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 224–225. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 86–87. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 280–281.

⁸⁶⁵ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 7. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 88–89.

⁸⁶⁶ Mimo jiné se jednalo o člena Výboru pro neamerickou činnost.

Asie či Indie, napáchá nevypočitatelné škody nejen Spojeným státům, ale také věci všech svobodných lidí světa. Jedná se vlastně o novou zbraň Ruska.“⁸⁶⁷ Rétorika i jádro sdělení přesně odpovídaly apokalyptickým interpretacím radikálních patriotů o charakteru CPUSA, a proto nepotřebují příliš dalších komentářů. Kvůli Jacksonovu projevu se ze *Salt of the Earth* stala celostátně známa kauza, jeho dosah ale na druhou stranu nelze příliš přeceňovat. Nesporný vliv však měl na poměry v Grant County, výrazně totiž pomohl zmobilizovat tamější obyvatelstvo a posilnit v nich antikomunistické nálady. Jeho text byl v několika příštích dnech opakovaně publikován v místních denících. Kongresmanova řeč se dokonce několikrát vysílala i v rádiu.⁸⁶⁸ Reakce na sebe nenechaly dlouho čekat.

K první velké nepříjemnosti došlo hned den po Jacksonově projevu. Federální imigrační úředníci zadrželi Rosauru Revueltasovou za podezření z nelegálního vstupu na území Spojených států. Ačkoli se herečka bránila, že při přechodu hranic pochybil americký celník, který ji pustil bez orazítkování pasu, odvezli ji do El Pasa (Texas). Zde byla držena pod dozorem do doby řádného vyšetření a rozhodnutí soudu. Situaci navíc ještě komplikovalo zamítnutí podmíněčného propuštění na kauci.⁸⁶⁹ Medializovaná aféra vyvolala kritiku USA ze strany mexického ministerstva zahraničí i tamější národní herecké asociace. Ta dokonce vyhrožovala možnými obstrukcemi amerických produkcí v zemi.⁸⁷⁰ Do kauzy se záhy vložil hollywoodskými „rudými“ přivolaný právník Ben Margolis, jenž okamžitě požádal o přezkoumání případu, zdali se vše dělo v souladu se zákony (*habeas corpus*). Jelikož odvolací řízení skončilo neúspěchem a rovněž šance jiných právních cest se po této zkušenosti zdály takřka nulové, rozhodla se Rosaura Revueltasová k

---

⁸⁶⁷ Chicago Daily Tribune, 25. února 1953, *Strike Movie Condemned as A Red Weapon*, s. 5. Srv. The Washington Post, 25. února 1953, *Pro-Red Film Made in U. S., House Told*, s. 7.

⁸⁶⁸ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 7–8. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 224–226. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 89–91.

⁸⁶⁹ Okresní ředitel imigračního úřadu Joseph Minton odmítal jakoukoli souvislost mezi tímto případem a projevem kongresmana Jacksona. Podle vlastních slov už případ dříve vyšetřoval. Chicago Daily Tribune, 27. února 1953, *U. S. Holds Star of Strike Film Branded as Red – Actress Is Accused of Illegal Entry*, s. 2. Srv. Los Angeles Times, 27. února 1953, *Mexican Star in Questioned Film Denied Bail*, s. 15.

⁸⁷⁰ Prezident Mexické národní herecké asociace Jorge Negrete doslova prohlásil: „Dokud se Rosauře Revueltasové neumožní pokračovat v natáčení *Salt of the Earth*, každému hollywoodskému herci nacházejícímu se nyní v Mexiku se pozastaví činnost a bude vyloučen ze své produkce.“ Do potenciálního ohrožení se tak dostaly i takové hvězdy jako Gary Cooper či Anthony Quinn. Los Angeles Times, 1. března 1953, *Hollywood Actors Face Threat of Mexican Ban*, s. A4. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 226–227.

„dobrovolnému“ odchodu ze Spojených států, k němuž došlo ke dni 6. března.⁸⁷¹ Tento incident pochopitelně znamenal velkou komplikaci pro natáčení *Salt of the Earth*, avšak IPC vyjádřila odhodlání projekt dokončit. Pokračovalo se se scénami, kde Esperanza přímo nefigurovala, v některých se navíc mohla po drobném maskování použít dvojnice. Nicméně i přesto bylo nutné o pár týdnů později několik částí dotočit ještě přímo v Mexiku, což ovšem navýšilo již tak napjatý rozpočet.⁸⁷² Vyhoštění hlavní herečky se ovšem zdaleka nestalo posledním problémem, naopak ty dramatičtější měly teprve přijít.

Antikomunistická atmosféra v Grant County se blížila samému vrcholu, což se odrazilo v několika přímých akcích namířených proti *Salt of the Earth*. K prvnímu střetu došlo dne 2. března. Filmaři plánovali nasnímat několik ilustračních záběrů z ulic městečka Central, k čemuž dostali od tamějšího starosty Franka Romera povolení. Jakmile však onoho dopoledne začali s rozestavováním kamer a přípravou zvukové techniky, obestoupily je zhruba tři desítky místních občanů a pod výhružkami případného násilí jim zabránili v natáčení. Prozatím zůstalo jen u ostré výměny názorů. Štáb sice protestoval, ale nakonec raději z místa odjel.⁸⁷³ Ještě téhož dne rádio znovu dvakrát odvysílalo Jacksonovu řeč. Následujícího rána našel Clinton Jencks ve svém automobilu zaparkovaném před domem celkem pět průstřelů. Další nepříjemnosti na sebe nenechaly příliš dlouho čekat. Jelikož filmařům chyběly kvůli předešlému incidentu potřebné záběry, padlo rozhodnutí pořídit je v lokalitě nacházející se v těsné blízkosti od haly pobočky číslo 890 IUMMSW v centru Bayardu. Opět však nastaly komplikace. Záhy po zahájení práce dorazila skupina *circa* dvaceti lidí a vehementně požadovala odchod celého štábu. V tomto případě už nezůstalo jen u slov. Agresivně vystupující lékárník Earl Lett vyprovokoval rvačku, do níž se zapojili i přítomní odboráři. Po patnácti minutách na místo rychle dorazil zástupce šerifa s místním *marshalem* a bitku okamžitě ukončil. Lett se nesnažil nic zakrývat, naopak se později hrdě přiznal k napadení Clinta Jenckse. Novinářům se

---

⁸⁷¹ CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 239–244. Srv. New York Times, 7. března 1953, *Actress in Union Film to Return to Mexico*, s. 13. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 226–227. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 281.

⁸⁷² Po dotočení scén s Revueltasovou v Mexiku se také ještě vyskytly potíže s převozem filmového materiálu zpět do Spojených států. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 8. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 93–96. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 140–141. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 149–150.

⁸⁷³ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 8. Srv. Chicago Daily Tribune, 3. března 1953, *Mining Film Crew Routed by Vigilantes*, s. 1.

chlubil: „Chytil jsem ho kabátem, aby nemohl utéct pryč a pak jsem mu jich pár nandal.“⁸⁷⁴ Filmaři se vrátili na ranč Alforda Roose, kde pokračovali v natáčení. Ani poté se ale situace neuklidnila.

Ve stejný den, kdy došlo k potyčce v Bayardu, se shromáždilo v podvečer zhruba sto padesát nejzapálenějších antikomunistů v hale Americké legie ve městečku Central. Výsledkem společného jednání se stalo ultimátum pro hollywoodské „rudé“: „Odejděte do následujícího poledne z Grant County, nebo vás odsud odvezou v černých truhlách.“⁸⁷⁵ *Blacklistees* a členové IUMMSW v obavách z možného útoku na ranč raději zavedli noční ozbrojené hlídky. Jelikož hrozilo, že by se situace mohla skutečně vymknout kontrole, požádal šerif Owen Matthes velitele státní policie Nového Mexika Joea Roache o pomoc při zajištění pořádku. Do Silver City a okolí proto ráno 4. března dorazily tři až čtyři desítky mužů, aby posilnily místní sbor.⁸⁷⁶ Další střety se už naštěstí nekonaly. Atmosféra sice i nadále zůstávala značně napjatá, odpor k „rudým“ ale získal již jen demonstrační podobu. Téhož dne proběhla manifestace tamějších občanů, během níž opakovaně zaznívalo heslo: „Nemáme rádi komunisty; respektujte právo; žádné násilí; ale ukažme jim, že je nemáme rádi.“ Jiné, nepotřebující překlad, naopak proklamovalo: „*America the Beautiful*.“⁸⁷⁷ Následně se odehrálo ještě několik podobných akcí. Například došlo k promítání patriotických filmů, dalšímu proklamování antikomunismu i hromadnému zavírání obchodů.⁸⁷⁸ Natáčení se i přes všechny výše uvedené problémy blížilo k závěru. Dne 7. března začali *blacklistees* za všeobecné úlevy opouštět Grant County.⁸⁷⁹ Skončila nejdramatičtější fáze vzniku *Salt of the Earth*, ale cesta snímku na „stříbrné plátno“ byla ještě dlouhá a neobešla se bez dalších obtíží.

---

⁸⁷⁴ Zároveň je potřeba uvést, že syn Earla Letta tehdy bojoval v korejské válce, což patrně přispělo k jeho nepřiměřené reakci. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 8–9. Srv. Chicago Daily Tribune, 5. března 1953, *Move to Avert Violence over Leftist Movie – State Troopers Sent to Scene of Filming*, s. 10. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 229. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 93–97.

⁸⁷⁵ Ti největší radikálové dokonce navrhovali plán zaútočit přímo na ranč a vypálit ho. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 8–10. Srv. Chicago Daily Tribune, 5. března 1953, *Move to Avert...*, s. 10. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 228–229.

⁸⁷⁶ Chicago Daily Tribune, 5. března 1953, *Move to Avert...*, s. 10. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 97–100.

⁸⁷⁷ Los Angeles Times, 5. března 1953, *New Mexicans Parade Against Leftist Film*, s. 23.

⁸⁷⁸ Mezi podobné akce patřilo i zvláštní obecné hlasování proti komunismu. Lidé, kteří se stavěli proti „rudým“, měli nechat přes noc na zápraží rozsvícená světla. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 2.f-33 Kerby, Elizabeth Poe – articles 1953–1975, Kerby, Elizabeth Poe: *Violence in Silver City...*, s. 9–10. Srv. Barker, Ellen R.: c. d., s. 228–232.

⁸⁷⁹ Celá záležitost měla patrně nepříjemnou dohru pro členy IUMMSW zaangażované do natáčení. Během března totiž došlo k několika požárům – například v hale odborové pobočky 890

c) Problémy pokračují

I přes značné komplikace byl na počátku března 1953 *Salt of the Earth* takřka celý úspěšně dotočen. Kvůli deportaci Rosaury Revueletasové zbývalo už jen dodělat několik scén, k čemuž v následujících týdnech také došlo. Ani to ovšem neproběhlo bez potíží, ale nakonec se filmový materiál podařilo úspěšně propašovat přes hranice do Spojených států.⁸⁸⁰ Problémy ovšem pokračovaly i dále. *Blacklistees* se totiž potýkali s neustálými obstrukcemi ze strany Roye Brewera. Odborový předák za podpory velkých hollywoodských studií využíval svůj vliv k tomu, aby co možná nejvíce bránil „rudým“ z Nezávislé produkční korporace ve spolupráci s různými techniky i laboratořemi nezbytnými pro postprodukci. Paul Jarrico o tom napsal: „Nemohli jsme se dostat k žádnému potřebnému vybavení. Patrně kromě některých pornografických filmů to byl jediný snímek ve Spojených státech, který se kdy dělal ilegálně, respektive se v tajnosti dával dohromady.“⁸⁸¹ Podobné fungování se však podepsalo na značném prodloužení doby, než byl film kompletně hotový. Od závěru natáčení do slavnostní premiéry proto uplynul téměř jeden rok.

První zásadní krok představovalo vyvolání natočeného materiálu, což vyžadovalo úzce specializovanou laboratoř. Kvůli aktivitám Roy Brewera a jiných antikomunistů si hledání někoho ochotného spolupracovat s Nezávislou produkční korporací vyžádalo značné úsilí i dobu zhruba dvou měsíců. Nakonec se podařilo najít jedince, který se podle pamětí Herberta Bibermana staral v první řadě o business, a proto hollywoodským „rudým“ vyšel vstříc. *Blacklistees* se při této příležitosti rozhodli investovat do pozitivu vysoké kvality, z něhož by bylo možné vytvořit nový negativ, kdyby se poškodil originál. Obavy z „inkvizitorů“ dosahovaly, ne zcela neoprávněně, vysoké úrovně.⁸⁸² Takřka stejné schéma se opakovalo v případě převedení zvukové stopy na film. Po několika odmítnutích se podařilo dohodnout s odborníkem disponujícím nezbytným technickým vybavením pro tento úkon. Paradoxně se jednalo o republikána, avšak zásadnější roli než stranická orientace pro něj hrála podmínka o platbě předem.⁸⁸³ Daleko časově náročnějším i výrazně komplikovanějším procesem se stal stříh snímku. Biberman, Jarrico a

---

v Bayardu či domu jednoho z předáků Floyda Bosticka. New York Times, 8. března 1953, Hill: Gladwin: *Mobbed Film Crew Quits New Mexico*, s. 86. Srv. Los Angeles Times: 6. března 1953, *Mining Film Near Finish, Backers Say*, s. 10. Srv. Chicago Daily Tribune, 17. března 1953, *3D Blaze Hits Union Involved In Leftist Film*, s. 11.

⁸⁸⁰ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 149–150. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 125–129.

⁸⁸¹ Griffin, Fariello: c. d., s. 282.

⁸⁸² Biberman, Herbert: c. d., s. 128–129.

⁸⁸³ Tamtéž, s. 129–131.

Wilson se potýkali s opakovaným odmítáním angažovat se na projektu, proto se jim záhy výrazně zredukoval výběr, což je vedlo k nutnosti najmout i nedostatečně kvalifikované či zkušené „řemeslníky“. Postupně se na *Salt of the Earth* vystřídali celkem čtyři. Několikrát se muselo kvůli nevyhovujícím podmínkám nebo strachu z hrozícího zásahu policie změnit také místo, kde se film stříhal.⁸⁸⁴ Problémy však měly také další podobu. Natočený materiál totiž někdy zdaleka neodpovídal profesionálním standardům, což mimo jiné ještě více přispívalo k pomalému tempu, protože se musely provádět četné úpravy. Situaci neusnadňovali ani samotní *blacklistees*, kteří naopak požadovali co nejrychlejší tempo.⁸⁸⁵ I přesto po šesti měsících usilovné práce byla hrubá verze snímku hotová. K jeho úplnému dokončení ale stále chybělo ještě několik kroků.

Ani nahrávání hudby se neobešlo bez nezbytné „konspirace“. Jelikož autor Sol Kaplan ji zkomponoval pro těleso o dvaatřiceti členech, musely se najmout jednak odpovídající orchestr, ale také poměrně velké studio. V poměrech panujících v Los Angeles se jednalo o takřka nemožný úkol. Naděje se proto upnuly na New York, kde se nakonec skutečně podařilo zajistit vše potřebné. Zhruba v polovině listopadu 1953 se uskutečnilo natáčení. Kvůli obavám z možných komplikací proběhlo za utajování pravé identity filmu před hudebníky i techniky. Několikrát se jméno snímku málem prozradilo, nicméně po třech nervózních dnech bylo hotovo.⁸⁸⁶ Do cíle však stále zbývala dlouhá cesta. Na přelomu listopadu a prosince téhož roku se po nocích intenzivně pracovalo v jednom studiu IATSE na optimalizaci zvukové stopy. Dále ještě chybělo: „dokončit speciální efekty a ty přidat ke hraným scénám, nechat vytvořit složenou verzi, zkontrolovat a případně ji vyvážit, poté vše vyvolat na jemnozrnny film. Z tohoto negativu následně začít dělat kopie pro promítání.“⁸⁸⁷ Toto kompletování se po prvním neúspěšném pokusu v Los Angeles přesunulo

---

⁸⁸⁴ Tamtéž, s. 131–137. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 149–150.

⁸⁸⁵ Jeden ze střihačů podílejících se na *Salt of the Earth* napsal v dopise Jarricovi po svém propuštění následující: „Mnoho scén natočených v Mexiku je daleko za obecně přijatelnými profesionálními standardy, ve skutečnosti jejich značná část je prostě otřesná.“ Následně dodával: „Věřím, že vaše snaha uspišit dokončení jistě povede k tomu, že na konci budete mít špatný film. Toto je důvod proč jsem nemohl a nemohu přijmout odpovědnost za vámi požadovaný pěti týdenní rozvrh na dodělání hrubého stříhu, nebo lépe řečeno před-finální verze.“ Kromě toho vytýkal také celkově nedůvěryhodně působící herecké výkony či nedostatečné zachycení atmosféry Nového Mexika. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 45, Folder 12, dopis od Leo Hurwitze pro Paula Jarrica, 17. května 1953, s. 1–5.

⁸⁸⁶ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 45, Folder 5, Rosenfelt, Deborah S.: *Salt of the Earth, the Strike, the Film and the People*, nevydaný rukopis 1976, s. 8–9. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 139–141.

⁸⁸⁷ Tamtéž, s. 143.

do New Yorku. Paulu Jarricovi se podařilo dohodnout s majiteli jedné tamější laboratoře, kteří přistoupili na spolupráci krytou pseudonymy. Na několik týdnů se tak z *Independent Productions Corporation* stala *Plymouth Productions* a ze *Salt of the Earth* titul pojmenovaný *Vaya Con Dios*.⁸⁸⁸ Tentokrát se již žádné komplikace nevyskytly. Na počátku roku 1954 postprodukce rychle mířila do finále, proto se mohlo začít s řešením distribuce.⁸⁸⁹

V lednu 1954 otevřel Paul Jarrico v New Yorku kancelář soustředící se na propagaci a distribuci dokončovaného díla. Spolu s Herbertem Bibermanem se v následujících týdnech pustil do jednání s různými majiteli kin o možnosti jeho uvedení. Rovněž na tomto poli se Nezávislá produkční korporace musela střetnout s Royem Brewerem. Odborový předák bez větších problémů prosadil bojkot „rudého“ snímku ze strany promítačů navázaných na IATSE.⁸⁹⁰ Rozsáhlejší distribuci bránil rovněž nátlak velkých hollywoodských studií, která hrozila okamžitým přerušением spolupráce s těmi, kdo by zařadili na program titul od IPC. V dané konstelaci proto, i v případě kladného hodnocení, mnozí raději *Salt of the Earth* odmítli. Produkce „osmičky“ pro ně zkrátka byla existenčně důležitá a nehodlali zbytečně riskovat.⁸⁹¹ Dlouhou dobu se skutečně zdálo, že *blacklistees* sice přes všechny peripetie dokázali úspěšně dodělat „vysněný“ film, ale na „stříbrné plátno“ se jim ho už dostat nepodaří. Na přelomu února a března 1954 se však objevila nová možnost. V New Yorku existovala ještě jedna malá, konkurenční odborová organizace promítačů fungující nezávislá na IATSE. I když její členové zpravidla operovali spíše v „zapadlých“ sálech, jednalo se o mimořádně nadějnou příležitost. Ihned se rozběhly rozhovory s Philipem Steinbergem vlastníkem *Grande Theater* nacházejícím se ve východní části Šestaosmdesáté ulice. Líčení podrobností vedoucích k uzavření kontraktu se značně lišila. Zatímco Biberman v pamětech popisoval víceméně standardní vyjednávání, Paul Jarrico v dopise manželce

---

⁸⁸⁸ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 45, Folder 5, Rosenfelt, Deborah S.: *Salt of the Earth...*, s. 8–9. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 143–145.

⁸⁸⁹ Problémy nastaly až ve chvíli, když byl film již téměř hotový. Vedení IATSE se dozvědělo o probíhající postprodukci *Salt of the Earth* a nařídilo pracovníkům její okamžité zastavení. Hollywoodští „rudí“ poté z newyorské laboratoře raději rychle odešli i s jednou kopií, k níž už chybělo přidat jen titul filmu. Následně začalo hledání jiné laboratoře, která by vytvořila několik dalších exemplářů. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 152–153. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 144–149.

⁸⁹⁰ Tamtéž, s. 145–150. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 152–153.

⁸⁹¹ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 45, Folder 5, Rosenfelt, Deborah S.: *Salt of the Earth...*, s. 9–10. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 282–283.

zmiňoval, že podpisu smlouvy dosáhli, aniž by Steinbergovi řekli o potenciálně hrozících potížích.⁸⁹² Ať tak či onak, IPC dosáhla svého.

Dne 14. března 1954 proběhla v *Grande Theater* slavnostní premiéra *Salt of the Earth*. Obavy z možných bojkotů či protestů se nenaplnily, naopak vše se odehrálo v klidu. Od osmi večer se nejprve uskutečnilo promítání pro pozvané hosty, zhruba o dvě hodiny později pak následovalo i představení pro veřejnost. Podle odhadů *blacklistees* na něj čekalo skoro tisíc lidí, noviny *Los Angeles Times* byly ovšem v odhadu daleko střídmejší, uváděly něco okolo sto padesáti zájemců.⁸⁹³ V hollywoodských „rudých“ z Nezávislé produkční korporace se mísily pocity triumfu, nadšení i únavy. Ze všeho nejvíce je ale zaskočil náhlý příchod normality. Biberman na to vzpomínal: „Poprvé za tři roky jsme zažívali moment běžného, poklidného života.“⁸⁹⁴ Kritiky žádné velké překvapení nepřinesly. Objevily se mezi nimi ty blížíící se adoraci i střízlivá hodnocení upozorňující především na charakter vymykající se mainstreamu americké kinematografie. Chybět samozřejmě nemohly ani výrazně negativní komentáře považující snímek pouze za „rudou“ propagandu. Novinář Edwin Schallert vše poměrně výstižně shrnul: „Jestliže se film hodnotí jako pobuřující proti kapitalismu, jde pouze o skupiny lidí, kteří se chtějí nechat pobouřit. Je pochybné, zdali si snímek vůbec najde nějaké větší publikum.“⁸⁹⁵

Několik následujících týdnů s definitivní platností potvrdilo skutečnost, že uvedením *Salt of the Earth* v New Yorku se nepodařilo ustavit všeobecně platný precedens. Distribuce se totiž nerozšířila po celých Spojených státech, jak Nezávislá produkční korporace původně předpokládala. Naopak omezila se především kvůli restrikcím IATSE pouze na zanedbatelných třináct kin. Navíc film si po finanční stránce nepočínal úspěšněji ani v ostatních zemích. Příliš mu nepomohla ani dvě

---

⁸⁹² Paul Jarrico doslova napsal: „Spěchali jsme na Osmdesátou šestou ulici, abychom dotáhli dohodu do konce dřív, než ten ubohej bastard zjistí, že nejsme populární... Aniž by viděl film, podepsal vše včetně klauzule, že nemůže vycouvat z kontraktu, i kdyby došlo k protestům, dohadům s odbory, házení „páchnoucích“ bomb, narušování ze strany městské správy...“ Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 153. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 150–154. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 45, Folder 5, Rosenfelt, Deborah S.: *Salt of the Earth...*, s. 9–10.

⁸⁹³ Biberman, Herbert: c. d., s. 159–161. Srv. *Los Angeles Times*, 15. března 1954, „*Salt of Earth* Movie Gets Tame Premiere“, s. 31. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 153–154.

⁸⁹⁴ Biberman, Herbert: c. d., s. 161.

⁸⁹⁵ *Los Angeles Times*, 22. května 1954, Schallert, Edwin: „*Salt of Earth* Crude as Labor Propaganda“, s. 15. Srv. *New York Times*, 15. března 1954, Crowther, Bosley: *The Screen In – „Salt of the Earth“ Opens at the Grade-Filming Marked by Violence*, s. 20. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 1, IPC Distributors, memorandum – *Mexico City Press*, říjen 1954, s. 1. Srv. Biberman, Herbert: c. d., s. 161–163. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 154–155.

ocenění z osmého ročníku Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Ve východním bloku se sice dočkal poměrně širokého uvedení, to se ale žádným významnějším způsobem nepromítlo do příjmů IPC, která se tak ocitla před bankrotem.⁸⁹⁶

Kauza *Salt of the Earth* měla ještě jednu dohru – soudní bitvu. Jednalo se o pokus jak právní cestou zachránit investici Nezávislé produkční korporace. S přípravami se začalo již zhruba v polovině roku 1955, kdy se zahájilo vypracovávání podkladových materiálů. Hlavní snahou „rudých“ bylo dokázat, že několik desítek hollywoodských produkčních, distribučních, obchodních společností i řetězců kin se dopustilo konspirace a *blacklistingu* proti IPC, čímž narušily protitrustovou legislativu.⁸⁹⁷ Mezi obžalovanými nechyběly například slavná studia MGM, Columbia, Paramount či Warner Bros. ani některé prominentní osobnosti jako Howard Hughes a Roy Brewer. Jako kompenzaci požadovali „rudí“ částku sedm a půl milionu dolarů.⁸⁹⁸ K oficiálnímu podání případu k Federálnímu okresnímu soudu (*Federal District Court*) v New Yorku (Foley Square) došlo dne 21. června 1956.⁸⁹⁹ Odstartovaly se tím celkem deset let dlouhé tahanice, jež si vyžádaly nemalého úsilí i finančních částek. Jejich jediným výsledkem bylo potvrzení toho, že obžalovaná strana vyvíjela činnost namířenou proti *Salt of the Earth*. Prokázat úmyslnou konspiraci všech zúčastněných se už ale nepodařilo. *Blacklistees* proto nakonec prohráli i tuto bitvu.⁹⁰⁰

Přes řadu porážek se *Salt of the Earth* přece jen nakonec dočkal uznání. Nedostalo se mu ho však od hollywoodského filmového průmyslu ani od soudního systému Spojených států. V průběhu druhé poloviny šedesátých a sedmdesátých let ho rehabilitovali američtí liberálové, „květinová“ generace i hnutí *New Left*. Ze snímku, který antikomunisté označovali za „rudou“ propagandu, se postupně stávalo kultovní dílo oceňované jako důležitý přínos progresivnímu hnutí i kinematografii.

---

⁸⁹⁶ Snímek se dokonce dělil spolu se sovětským filmem *Верные друзья* (1954) o hlavní cenu festivalu. Úspěchu dosáhla také Rosaura Revueltasová v kategorii nejlepší ženský herecký výkon. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 2, *Refresher Course for Wilson*, 1956, s. 1. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 154–156. Srv. Griffin, Fariello: c. d., s. 283. Srv. <http://www.kviff.com/cz/o-festivalu/historie-rocniky/1954/>.

⁸⁹⁷ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 2, *memorandum pro Independent Production Corp.*, červen 1956, s. 1–3.

⁸⁹⁸ Tamtéž, s. 1–2.

⁸⁹⁹ New York Times, 22. června 1956, *Film Suit Started – Three Ask \$7,500,000 on Run of 'Salt of the Earth'*, s. 17. Srv. New York Times, 23. června 1956, *Jarrico Will Sue for Film Damages*, s. 20.

⁹⁰⁰ Griffin, Fariello: c. d., s. 283.

Dočkalo se opětovné premiéry v kinech, knižních zpracování, později také vydání na videokazetách a DVD. Jeho současná adorace ho, s trochou nadsázky řečeno, proměnila až v jakýsi intelektuální fetiš, což lze paradoxně považovat za obdobný extrém jako dřívější demonizaci ze strany „inkvizitorů“. Příběh filmu *Salt of the Earth* je především dobovým reliktem, zajímavým vhladem do politického myšlení „rudých“, stejně jako výpovědí o jednom konkrétním „honu na čarodějnice“. Tato poloha mu také sluší nejvíce.

11. Boje s hollywoodským *blacklistem*

Blacklistees byli velmi politicky aktivními jedinci, a proto se rozhodně nechtěli stát jen pasivně přihlížejícími oběťmi „černé listiny“. Prakticky hned od vyhlášení „waldorfské politiky“ (1947) se proti ní snažili aktivně vystupovat. Boj postupně získal mnoho podob a probíhal taktéž na různých „frontách“. První „bitvy“ sváděla pomocí pamfletů i četných proslovů již „hollywoodská desítka“. Podobný podtext měly jak procesy Lawsona a Trumby týkající se pohrdání Kongresem Spojených států, tak ty namířené proti propuštění ze studií před řádným skončením kontraktů. Na taktiku vítězství v soudních síních spoléhalo až do poloviny sedmé dekády poměrně značné množství „rudých“. Patrně nejlépe ji ilustroval proces Wilson et al vs. Loew's et al vedený v letech 1953 až 1958. Nejednalo se ovšem o jedinou strategii. Zcela jinou zvolil scénárista Dalton Trumbo. Rozhodl se pro daleko méně nápadnou variantu, snažil se totiž rozložit „černou listinu“ zevnitř. Jaký přístup nakonec slavil větší úspěch? Podařilo se skutečně porazit *blacklist*? Těmito otázkami se bude zabývat následující kapitola.

a) Právní bitvy „rudých“

Mezi lety 1948–1965 prakticky neustále probíhaly soudní procesy namířené proti „černé listině“. Vezmou-li se v úvahu hlavní spory, lze jich dohromady napočítat šestnáct, přičemž z hlediska skutkové podstaty se dají rozdělit do čtyř hlavních skupin: (1) pohrdání Kongresem Spojených států,⁹⁰¹ (2) předčasné vypovězení kontraktů,⁹⁰² (3) požadování přidělení kreditu,⁹⁰³ (4) porušení trustových

---

⁹⁰¹ Do této kategorie patří následující procesy: Lawson vs. Spojené státy americké a Trumbo vs. Spojené Státy americké. Viz s. 130–133.

⁹⁰² Do této kategorie patří následující procesy: Cole vs. Loew's, Inc., Dmytryk vs. RKO, Lardner vs. 20th Century-Fox, Scott vs. RKO a Trumbo vs. Loew's. Viz s. 134–135.

zákonů.⁹⁰⁴ Všechny kauzy vykazovaly několik společných znaků. Doba jejich trvání se zpravidla protáhla na několik let; výrazně se na nich podíleli dva právníci Robert W. Kenny a Ben Margolis. Zároveň se u všech shodoval konečný výsledek. Ani v jednom případě se hollywoodským „rudým“ nepodařilo dosáhnout úplného vítězství, maximem se totiž stala jen mimosoudní vyrovnání. Jelikož první dvě kategorie se řešily již v kapitole „Hollywoodská desítka“, pozornost se zaměří na ty nejdůležitější ze zbývajících.⁹⁰⁵

K prvním významnějším protiútokům ze strany *blacklistees* vzešlých z druhého velkého kola vyšetřování Hollywoodu před Výborem pro neamerickou činnost se stala kauza týkající se filmu *The Las Vegas Story* (1952). Jedním z jeho autorů byl Paul Jarrico, který se v polovině dubna 1951 ocitl na „černé listině“. Studio RKO proto předalo projekt na přepracování dvěma jiným scénáristům. V červenci téhož roku se zveřejnil seznam přidělených kreditů, jméno hollywoodského „rudého“ na něm ovšem chybělo. I když došlo k řadě změn, Jarrico si nárokoval spoluautorství. Celou záležitost předal Gildě filmových scénáristů na přezkoumání a ta mu skutečně dala za pravdu.⁹⁰⁶ Howard Hughes, majoritní vlastník RKO, však toto rozhodnutí odmítl, čímž se ale vědomě dostal do rozporu s platnou smlouvou podepsanou mezi jeho studiem a SWG – tzv. *Minimum Basic Agreement*. Zároveň narušil i podmínky tehdejšího kontraktu s dotyčným autorem. Kauza dospěla v roce 1952 až k sérii soudních střetů. V polovině března se známý magnát ohradil proti povinnosti podřídít se rozhodnutí gildy s odvoláním na to, že se jednalo pouze o záležitost individuálního rázu, nikoliv gildy jako celku.⁹⁰⁷ Jarrico odpověděl na konci téhož měsíce podáním žaloby na RKO kvůli protiprávnímu jednání vůči své osobě a požadoval odškodnění ve výši tři sta padesát tisíc dolarů.⁹⁰⁸ Hughes podobný krok přivítal, protože spor jen dále ponese na úroveň boje proti komunistické hrozbě

---

⁹⁰³ Do této kategorie patří následující procesy: RKO vs. Jarrico a Wilson vs. *Liberty Films* et al. Posledně jmenovaný spor probíhal paralelně i ve Francii.

⁹⁰⁴ Do této kategorie patří následující procesy: Cole et al vs. *Loew's* et al, Maltz et al vs. *Loew's* et al, SWG vs. MPAA, Wilson et al vs. *Loew's* et al, *Independent Production Corporation* vs. *Loew's* (viz s. 223) a Young vs. MPAA.

⁹⁰⁵ Slavnému procesu proti *blacklistingu* v prostředí rádií John Henry Faulk vs. *Awake, Inc.* se nebude věnovat pozornost. Dosáhlo se v něm sice úspěchu, ale na porážce „černé listiny“ ve filmovém průmyslu neměl bezprostřední vliv. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 233–282.

⁹⁰⁶ CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 80, Folder 8, dopis od Mary C. M. Calla Jr. pro Howarda Hughese, 29. března 1952, s. 1–2.

⁹⁰⁷ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f-44 Research -- primary sources 1960–2003, dopis od Davida Dortorta pro členy SWG, 30. března 1953, příloha, Stulberg, Gordon: *Statement of RKO Lawsuits*, s. 1. Srv. New York Times, 23. března 1952, Pryor, Thomas M.: *Hollywood Report – Metro Sets Up New Unit to Develop Its Untried Talent – Hughes Vs. Jarrico*, X5.

⁹⁰⁸ Bruce, Robert Erik: c. d., s. 140–152. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 126–127.

uvnitř filmového průmyslu. Jako zásadní argument přitom použil tvrzení, že „rudý“ scénárista poškodil studio svým negativním postojem k HUAC.⁹⁰⁹ Podporu mu okamžitě vyjádřily četné skupiny radikálních patriotů a pochvalu mu udělil dokonce i senátor Richard Nixon.⁹¹⁰ První kolo měření sil během jara 1952 pro něj dopadlo úspěšně, naopak SWG utrhla vážnou ránu na prestiži, protože nedokázala prosadit svou autoritu.⁹¹¹ To druhé se uskutečnilo v listopadu téhož roku. Soudce Orlando H. Rhodes uznal, že odvolání se na pátý dodatek ústavy při slyšení před HUAC znamenalo narušení tzv. morální klauzule, respektive kontraktu. Ačkoliv se dotýčný tímto krokem k ničemu nepřiznával, v dobových poměrech šlo o kompromitující akt, a proto neměl nárok na přidělení kreditu za *The Las Vegas Story*, ani na požadované odškodnění. Paul Jarrico proces s RKO prohrál, verdikt nezměnila ani odvolání k vyšším instancím.⁹¹²

Takřka kvůli identickému důvodu ovšem s několikaletým zpožděním se uskutečnil spor týkající se filmu *The Friendly Persuasion*. Produkční společnost slavného režiséra Franka Capry *Liberty Films* získala v roce 1946 práva na bestseller stejného názvu. Záhy poté najala Michaela Wilsona, aby ho převedl na stříbrné plátno. Brzy po dopsání druhého konceptu v únoru 1947 ji ovšem pohltilo studio *Paramount Pictures*, čímž se projekt dostal do stavu „klinické smrti“. Z ní ho probudil až William Wyler, jenž v červenci 1954 odkoupil práva k dílu a s pomocí *Allied Artists Studio* začal připravovat produkci.⁹¹³ Během tohoto procesu doznal původní Wilsonův scénář řady úprav, nicméně hlavní kostra zůstala zachována.⁹¹⁴ V únoru 1956 došlo po dotočení snímku ke zveřejnění kreditů. Jméno hollywoodského „rudého“ nikde nefigurovalo, protože *Allied Artists Studio* vsadilo na tehdy běžně používané „kličky“ proti komunistům. Wilson přesto požádal nově pojmenovanou Gildu amerických spisovatelů – západ (*Writers Guild of America*,

---

⁹⁰⁹ V podstatě využil stejný mechanismus – morální klauzule – jako v dřívějších soudních procesech vedených se členy „hollywoodské desítky“ ohledně dlouhodobých kontraktů.

⁹¹⁰ Chicago Daily Tribune, 4. dubna 1952, Heast, Joseph: *Hughes Hailed for Fight on Reds in Films*, s. B 12. Srv. Los Angeles Times, 6. dubna 1952, *Red Situation Forces RKO Payroll Cut*, s. 1, 16.

⁹¹¹ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 3.f-44 Research -- primary sources 1960–2003, dopis od Davida Dortorta pro členy SWG, 30. března 1953..., s. 1.

⁹¹² New York Times, 21. listopadu 1952, Pryor, Thomas M.: *Jarrico Set Back in \$350,000 Suit*, s. 21. Srv. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 153–167. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 127–128.

⁹¹³ Bruce, Robert Erik: c. d., s. 167–170. Srv. Dmohowski, Joseph: *The Friendly Persuasion (1956) Screenplay Controversy: Michael Wilson, Jessamyn West, and the Hollywood blacklist*, Historical Journal of Film, Radio and Television, Vol. 22, No. 4, 2002, s. 498–499.

⁹¹⁴ Na novém, přepracovaném scénáři se podíleli Robert Wyler (starší bratr Williama Wylera) a autorka původní knihy Jessamyn Westová. Dmohowski, Joseph: c. d., s. 499–500.

West) o přezkoumání případu.⁹¹⁵ I když se arbitrážní řízení přiklonilo na jeho stranu, Wyler závěry jednoznačně odmítl a ignoroval je. Na požádání „rudého“ scénáristy se kauzy ujal právník Ben Margolis, jenž po vyčerpání jiných možností přistoupil na konci října 1956 k zahájení soudního procesu Wilson vs. *Liberty Films, Inc.* et al, v němž požadoval odškodnění ve výši dvě stě padesát tisíc dolarů kvůli konspiraci producentů vedoucí k odmítnutí přidělit kredit.⁹¹⁶ Rozběhla se další právní bitva. Případ sice poutal pozornost médií díky tomu, že film sklízel poměrně hodně ocenění, výrazného průlomu se ale dosáhnout nepodařilo. Navzdory Margolisově opakovaně deklarované víře v úspěch nakonec vše uvázlo ve slepé uličce. V roce 1960 již Michael Wilson nehodlal dále prodlužovat bezvýsledný proces a raději přistoupil na mimosoudní vyrovnání ve výši pět tisíc dolarů.⁹¹⁷ Prokázat antikomunistické praktiky v hollywoodském průmyslu se nepodařilo ani tentokrát.

Nejambicióznějším případem, do něhož se vkládaly zároveň i největší naděje, se stal Wilson et al vs. *Loew's* et al. Nejednalo se o první kolektivní proces útočící proti „černé listině“. Již na počátku padesátých let proběhl například soudní spor Cole et al vs. *Loew's* et al, ten ale nedosáhl podobné proslulosti.⁹¹⁸ K zahájení dlouhého soudního střetu došlo dne 10. března 1953. Třiadvacet hollywoodských osobností podalo žalobu na společnosti filmového průmyslu praktikující monopolní zaměstnaneckou politiku, dále také na kongresmany Donalda L. Jacksona, Clyda Doylea či Williama Wheelera působící ve Výboru pro neamerickou činnost.⁹¹⁹ Její

⁹¹⁵ Jednalo se o dřívější Gildu filmových scénáristů (SWG), v roce 1954 ovšem došlo pouze ke změně jména. Producenti se spoléhali na tzv. *Credits Escape Clause* přijatou v roce 1953, ta přímo zakotvovala možnost odejmutí kreditu komunistickým scénáristům. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 170–171. Srv. Dmohowski, Joseph: c. d., s. 500–501.

⁹¹⁶ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 10, Folder 11, dopis od Bena Margolise pro *Liberty Films, Inc.*, 5. července 1956, s. 1. Srv. Tamtéž, dopis od Bena Margolise pro Michaela Wilsona, 26. července 1956, s. 1. Srv. *The Nation*, 30. března 1957, Kerby, Elizabeth Poe: *Credits and Oscars...*, s. 267–269. Srv. Dmohowski, Joseph: c. d., s. 502–504.

⁹¹⁷ Toto vyrovnání se také vztahovalo na paralelně probíhající soudní proces ve Francii. Ben Margolis rovněž často upozorňoval, že případný úspěch v případě Wilson vs. *Liberty Films, Inc.* et al by mohl výrazně pomoci i ostatním procesům. Vyjadřoval se proto naopak pro pokračování v „boji“. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 10, Folder: 11–14. Uvedené složky obsahují detailní korespondenci týkající se tohoto případu. Mimo jiné také prozrazují, že mezi Margolisem i Wilsonem docházelo občas k nedorozuměním i napětí. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 171–179. Srv. Dmohowski, Joseph: c. d., s. 502–508.

⁹¹⁸ Viz s. 134–135.

⁹¹⁹ Patřili mezi ně: herci Howard Da Silva, Fred Graf, Alvin Hammer, Edward T. Huebsch, John Howard Chamberlain, Anna Revereová a Gale Sondergaardová; scénáristé Guy Endore, Donald Gordon, Paul Jarrico, Robert Lees, Alfred Lewis Levitt, Abraham Polonsky, Frederic Rinaldo, Robert L. Richards, Louis Rousseau, Waldo Salt, Wilma Shoreová, Louis Solomon, Philip Stevenson, Hart Uertkvitz a Michael Wilson; technický pracovník Paul Perlin. Žalující strana se na základě tohoto počtu běžně přezdívalo „třiadvacítka“. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, *Wilson vs. Loew's: The Case Against the Hollywood Blacklist (a summary)*, s. 1.

jádro spočívalo v následujícím obvinění: „Obžalovaní se dopustili konspirace za účelem vyloučení žalující strany z možnosti získat zaměstnání ve filmovém průmyslu, dále přiměli i ostatní zaměstnavatele, aby učinili totéž. V neposlední řadě se domluvili dát na ‚černou listinu‘ všechny osoby, které se před Výborem pro neamerickou činnost odvolaly na pátý dodatek ústavy, či jinak nedokázaly plně spolupracovat s výborem. Účelem této nezákonné dohody je zamezit zaměstnání osob, jejichž politické přesvědčení je nepřijatelné pro zmíněný výbor.“⁹²⁰ Jako náhradu za uvedenou konspiraci požadoval každý hollywoodský „rudý“ částku dva a čtvrt milionu dolarů. Celkem se tedy v procesu hrálo o závažnou sumu 51 750 000 dolarů.⁹²¹ Od počátku se také počítalo s tím, že případný úspěch by výrazně přispěl k odstranění *blacklistu* jako takového. Mezi hlavní architekty procesu patřili právníci Robert W. Kenny a především Ben Margolis. Výrazně se v něm angažoval také Paul Jarrico působící v rámci tzv. Výboru třidvaceti (*Committee of 23*), který se staral o zajištění veřejné podpory či shánění finančních prostředků nezbytných pro pokračování procesu. Naopak Michael Wilson byl zvolen jako ústřední postava případu především z důvodu největší mediální známosti.⁹²²

Jak se kauza vyvíjela? „Inkvizitoři“ odpověděli na krok „rudých“ podáním námítky, že i kdyby se tvrzení obsažená v žalobě zakládala na pravdě, pořád ještě nedávala dostatečný důvod pro zahájení právního řízení. Jinými slovy řečeno, odmítali naplnění jakékoli skutkové podstaty, tudíž nemělo smysl vůbec začínat jakékoli líčení, protože zkrátka nebylo co řešit.⁹²³ V první polovině července 1954 proběhlo před Vrchním soudem Los Angeles (*Los Angeles Superior Court*) první důležité jednání. Soudce Ellsworth Meyer se prakticky hned od začátku přiklonil na stranu filmového průmyslu. Na uplatňování politiky „černé listiny“ proti jedincům, kteří odmítli spolupracovat s Výborem pro neamerickou činnost, nespatořoval nic závažného. Hollywoodští „rudí“ naopak se svými argumenty neuspěli, a proto se

---

Srv. New York Times, 11. března 1953, *23 Film Workers Sue for \$51,750,000*, s. 36.

⁹²⁰ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, *Wilson vs. Loew's: The Case Against...*, s. 1. Srv. CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 264.

⁹²¹ V přepočtu na „dnešní“ dolary šlo zhruba o částku \$453 850 000.

⁹²² CEYRL, OHR, Balter, Michael S.: c. d., s. 264–267. Srv. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 198–200. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 126–127.

⁹²³ Pro tento právní akt se v angličtině používá termín – *demurrer*. MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, *Wilson vs. Loew's: The Case Against...*, s. 1. Srv. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 200–201.

žaloba zamítla jako neopodstatněná.⁹²⁴ *Blacklistees* to pochopitelně nepřijali a zamířili k Okresnímu odvolacímu soudu (*District Court of Appeal*), u něhož ovšem zaznamenali v červnu 1956 opět porážku. Soudce Paul Vallee prohlásil, že: „Vyšetřování („rudých“ před HUAC – pozn. D. S.) nemělo v žádném případě nic společného s politickou příslušností či přesvědčením, ale se členstvím v konspirativní a revolucionářské juntě snažící se o svrhnutí naší vlády za použití násilí.“⁹²⁵ I na základě uvedeného výkladu se neshledalo nic rozporuplného na postupu hollywoodských studií. Verdikt nižší instance tedy zůstal nezměněn.⁹²⁶

Blacklistees neodradily neúspěchy prvních dvou kol a ještě během léta 1956 se odvolali na Nejvyšší soud státu Kalifornie (*Supreme Court of the State of California*) v San Franciscu se žádostí o opětovné slyšení. Ani u něj však nenašli zastání. Dostalo se jim pouze strohého zamítnutí bez udání bližšího odůvodnění.⁹²⁷ Ve vzniklé situaci již hollywoodským „rudým“ nezbývalo nic jiného než se peticí za tzv. *writ of certiorari* domoci přezkoumání případu u Nejvyššího soudu Spojených států. Museli však v ní doložit, že se jejich záležitost týkala důležitých otázek federálního přesahu. Jako jeden ze základních bodů použili tento argument: „Svoboda vykonávat povolání je jednou z nejzákladnějších ústavních svobod, je totiž stejně esenciální jako samo právo na život.“⁹²⁸ Dále pak znovu důrazně akcentovali sílu pátého dodatku a existenci monopolistického chování filmového průmyslu omezujícího volný pracovní trh.⁹²⁹ Dne 21. ledna 1957 Nejvyšší soud přijal oproti mnohým předpokladům kauzu k přezkoumání.⁹³⁰ Jelikož se jednalo o první úspěch, rozhodnutí vzbudilo mezi neaktivnějšími z „třiadvacítky“ značné nadšení, zatímco jiné vše už spíše jen unavovalo. Nezanedbatelný rozměr totiž také představovala nutnost neustálého přísunu nemalých finančních prostředků. Do „dobrodružství“ s nejistým výsledkem se už některým nechtělo příliš investovat. Nicméně i tak se

⁹²⁴ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, *Wilson vs. Loew's: The Case Against...*, s. 1–2. Srv. New York Times, 13. července 1954, *Judge Upholds Movie Blacklisting of 23 Who Balked on Red Industry*, s. 14. Srv. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 201–203.

⁹²⁵ Los Angeles Times, 12. června 1956, *Court Balks at Film Figures' Damage Suit*, s. 5.

⁹²⁶ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, *Wilson vs. Loew's: The Case Against...*, s. 2–3. Srv. New York Times, 12. června 1956, *Film Folk Lose Case*, s. 39.

⁹²⁷ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, *Wilson vs. Loew's: The Case Against...*, s. 3. Srv. Los Angeles Times, 20. července 1956, *State Supreme Court Gets Blacklist Case*, s. 16. Srv. The Washington Post, 10. srpna 1956, *23 Hollywood Figures Lose Blacklist Appeal*, s. 18.

⁹²⁸ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, *Wilson vs. Loew's: The Case Against...*, s. 4.

⁹²⁹ Tamtéž, s. 4–5.

⁹³⁰ New York Times, 22. ledna 1957, *High Court Takes Blacklist Case*, s. 13.

spustily přípravy na finální střet.⁹³¹ Na počátku roku 1958 začalo očekávané líčení. V podstatě se zopakovaly dřívější argumenty obou zúčastněných stran, přičemž advokáti filmového průmyslu nově zdůraznili, že kauza se netýkala žádných federálních ani ústavních záležitostí, nýbrž jen otázky práva na zaměstnání v rámci státu Kalifornie. Dne 3. března došlo k rozuzlení. Soudci ukončili přehodnocování procesu Wilson et al vs. *Loew's et al*, aniž by změnili předchozí verdikt. Označili totiž své předchozí rozhodnutí přijmout případ k revizi za chybné, vše podle nich mělo v první řadě zůstat na úrovni státní judikatury. Místo kýženého triumfu se dostavila další těžká porážka.⁹³²

Pokusy oživit kauzu a ještě v ní nějakým způsobem pokračovat vzaly brzy za své. Wilson et al vs. *Loew's et al* se stal definitivně minulostí, aniž se podařilo dosáhnout výraznějšího úspěchu. Podobně dopadly i ambice narušit prostřednictvím procesu „černou listinu“. U mnohých ze bývalé „třiadvacítky“ začínala znatelně převládat nechuť k právním tahanicím, což postihlo například i „ústřední postavu“ Michaela Wilsona.⁹³³ Vyskytly se ovšem i vyloženě negativní reakce. Guy Endore popsal své bezprostřední pocity v jednom dopise takto: „Ano, rozhodnutí Nejvyššího soudu byla rána, ale jediné dobře, že jsme ji dostali. Žádná skupina lidí si to nezasloužila více... A teď, věřil bys tomu, naši právníci nám radí pokračovat. Nespokojili jsme se pouze s bojem o právo na práci, začali jsme proces proti producentům o padesát miliónů dolarů. Ti by nás podpořili, kdybychom usilovali pouze o právo na práci, protože sami kvůli *blacklistu* trpí, postihl je totiž stejně jako nás. My jsme je však zažalovali, a ne jen o jeden dolar, což jsme měli udělat, ale rovnou o milióny.“⁹³⁴ Všichni nesdíleli podobně sebekritický postoj, ani nebyli unaveni právními bitvami, proto rokem 1958 neskončila snaha porazit „černou listinu“ v soudní síni. Další pokus na sebe nenechal příliš dlouho čekat.

---

⁹³¹ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 85, Folder: Endore, Cecilia. Folder 1 of 2, dopis od Guy Endora pro Marka Endora, 23. ledna 1957, s. 1. Tamtéž, dopis od Guye Endora pro Marka Endora, 14. května 1957, s. 1. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 48, Folder 3, dopis od Paula Jarrica pro Michaela Wilsona, 21. března 1957, s. 1–3. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Waldo Salt Papers, Box 77, Folder 19, dopis od Freda Rinalda pro *blacklistees*, 31. července 1957, s. 1–2. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 126–127, 165–166.

⁹³² New York Times, 9. ledna 1958, *Barred 23 Appeal Movie 'Blacklist'*, s. 27. Srv. Los Angeles Times, 4. března 1958, Shannon, Don: *'Blacklist' Movie Suit Thrown Out*, s. 1. Srv. New York Times, 4. března 1958, *23 in Movies Loses High Court Plea*, s. 14.

⁹³³ CEYRL, OHR, Laskey, Marlene L.: *Interview of Zelma Wilson*, páska č. V, strana 1, 4. března 1989. Srv. Tamtéž, páska č. VII, strana 1, 2. dubna 1989.

⁹³⁴ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 85, Folder: Endore, Cecilia. Folder 1 of 2, dopis od Guy Endora pro Marka Endora, 11. března 1957, s. 1.

I přes všechny dosavadní porážky se část *blacklistees*, především ta tendující k politickému radikalismu, rozhodla začít nový proces obdobného charakteru jako Wilson et vs. al *Loew's et al*. Stejný zůstal i hlavní advokát Ben Margolis, k němuž se tentokrát přidal David Shapiro. Nejzapálenějším iniciátorem a propagátorem kauzy se ovšem stal Herbert Biberman, který přesvědčoval ostatní, aby se přidali k připravované právní bitvě. Během kampaně na získání podpory v jednom projevu prohlásil: „Přijměme nový slogan: ‚Můžeme vést proamerické aktivity, nebo uznávat Výbor pro neamerickou činnost.‘ My jsme si vybrali to prvně jmenované. Chceme zničit *blacklist* a černý trh. Chceme odhalit tento podvod a svrhnout jeho původce.“⁹³⁵ K úspěchu měla přispět skutečnost, že se již tehdy měnila atmosféra uvnitř Spojených států v neprospěch „inkvizitorů.“ Dne 29. prosince 1960 proto podala tentokrát tzv. „dvanáctka“, v čele s Nedrickem Youngem, žalobu na všechny hlavní společnosti filmového průmyslu.⁹³⁶ Opět se jednalo o nařčení z porušování protitrustové legislativy, respektive provádění monopolních praktik vedoucích k vyloučení „rudých“ z Hollywoodu. Jako odškodnění požadovali částku ve výši sedm a půl milionů dolarů.⁹³⁷ Očekávání se ale opět nenaplnila, protože podobně jako v předešlých případech se nepodařilo dostatečně prokázat konspiraci filmového průmyslu. Proces se vedl s přestávkami vynucenými nedostatkem financí až do začátku června 1965. Tehdy již vyčerpaní *blacklistees* raději přistoupili na mimosoudní vyrovnání ve výši osmdesáti tisíc dolarů, jež si následně rozdělili mezi sebou.⁹³⁸ Hlavních proklamovaných cílů, zničit „černou listinu“ a svrhnout jejích původce, se znovu nedosáhlo. Poté se již obecně začalo od strategie soudních sporů upouštět.

---

⁹³⁵ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-5 Biberman, Herbert. – speech 1961, projev Herberta Bibermana ve *First Unitarian Church*, 12. května 1961, s. 4. Srv. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 215–222.

⁹³⁶ Patřili mezi ně: scénáristé Herbert Biberman, Lester Cole, John Howard Lawson, Albert Maltz, Nedrick Young, Robert L. Richards, Frederick I. Rinaldo a Philip Stevenson; herci Mary Virginia Farmer, Alvin Hammer, Shimen Ruskin a Gale Sondergaardová. The Washington Post, 31. prosince 1960, *Blacklist Writers Ask \$7,5 Million*, s. A3.

⁹³⁷ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-11 Blacklisting -- general 1951–1960, interview s Nedrickem Youngem a Halem Smithem, 2. března 1959, s. 1–2. Srv. Los Angeles Times, 31. prosince 1960, *12 Film Blacklist Suit for \$7,5 Million*, s. 2. Srv. Chicago Daily Tribune, 31. prosince 1960, *12 Sue Movie Industry over Red Blacklist*, s. B7.

⁹³⁸ Los Angeles Times, 1. dubna 1961, *Eric Johnston Denies Movie Red Blacklist*, s. 5. Srv. Los Angeles Times, 25. července 1961, *Judge Refuses to Lift Hollywood 'Blacklist'*, s. 5. Srv. Los Angeles Times, 9. ledna 1962, *Hollywood Group Loses Appeal for Injunction*, s. 10. Srv. New York Times, 2. června 1965, *Blacklisting Suit Ended by Payment*, s. 38. Srv. Bruce, Robert Erik: c. d., s. 222–231.

Snaha porazit *blacklist* v soudní síni nevedla ke kýženému cíli. I přes značný počet procesů, které se za tímto účelem vedly, se nepodařilo dosáhnout žádného výraznějšího úspěchu. Několik peněžních vyrovnání nelze považovat ani za dílčí výhry vzhledem k množství vynaložených finančních prostředků. Příčiny podobných výsledků nespočívaly jen v antikomunistické atmosféře panující ve Spojených státech, ale také v obecně chybně zvoleném přístupu „rudých“ a jejich právníků. Celý problém totiž chápali až příliš politickým prizmatem. Usilovali sice o opětovnou možnost získat legálně práci v Hollywoodu, ale zároveň toužili exemplárně potrestat velká studia. Jednoznačně se stavěli do role „mučedníků“ a ve svém zápasu viděli jak boj proti „zlu“, tak obranu ústavních principů. Vedení „křížového tažení“ zkrátka nepředstavovalo nejvhodněji zvolenou strategii. Americký filmový průmysl byl vždy citlivý na kontroverze a jeho primární zájem tvořil business. Porážce „černé listiny“ proto lépe vyhovovala „partyzánská válka“ a spolupráce s liberálními elementy v Hollywoodu. V tomto směru si nejúspěšněji počínal Dalton Trumbo.

b) Triumf Daltona Trumba

Když se na počátku roku 1954 vracel Dalton Trumbo s rodinou z Mexika zpět do Spojených států, vytkl si dva hlavní cíle. Zaprvé, chtěl se pevně etablovat na černém trhu v rámci filmového průmyslu a postupně se dostat až k lukrativním projektům. Zadruhé, měl v úmyslu prolomit *blacklist*. Scénáristovi, proslulému vášnivou láskou k cigaretám a doslova nevyčerpatelným elánem, se v obou případech nakonec podařilo uspět.⁹³⁹ V druhé polovině padesátých let již běžně participoval na produkcích velkofilmů a rozhodně si nemohl stěžovat na nedostatek zakázek, spíše naopak. Tuto skutečnost nakonec využil i v boji proti „černé listině“. Podařilo se mu získat kredity za dva celosvětové hity, což odstartovalo pozvolné opouštění od waldorfské politiky. Jak vše proběhlo a proč zrovna Trumbo slavil triumf?

Ačkoli byl Dalton Trumbo přinejmenším stejně velký *homo politicus* jako ostatní hollywoodští „rudí“, prokázal oproti nim zároveň mimořádně dobrý cit a odhad pro fungování filmového průmyslu, stejně jako značnou míru pragmatičnosti. Správně předpokládal, že strategie velkých právních střetů představovala přístup

---

⁹³⁹ Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 207–212. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 307–308. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 207–208.

předem odsouzený k neúspěchu. S výjimkou kauz bezprostředně následujících po prvních výsleších před Výborem pro neamerickou činnost v říjnu 1947 se do nich odmítal zapojit. Naopak s postupem padesátých let se na jejich účet vyjadřoval se stále vzrůstající kritikou. Například v dopisu ze dne 30. března 1958 napsal Michaelovi Wilsonovi: „Tady jsou některé, ale rozhodně ne všechny případy, do nichž se zapojili hollywoodští scénáristé: Lid versus Lawson, Lid versus Trumbo, Cole versus studia, Scott versus studia, Lardner versus studia, Jarrico versus Hughes, Wilson versus Loew's. Deset let sporů, deset let vynakládání finančních prostředků, deset let *blacklistu* a ani jedno vítězství. Dokonce ani žádný náznak ústupku, nic než totální, neustálé a absolutní porážky.“⁹⁴⁰ Výtky však měly ještě další rozměr, Trumbo se totiž zároveň opřel do některých politicky nejzapálenějších *blacklistees* i jejich fandů. Zásadně vystupoval hlavně proti tendenci ztotožňovat se s rolí „mučedníků“, která podle něj generovala spíše negativní publicitu než širokou podporu. Podobné schéma vyhovovalo jen několika jedincům, na jejichž adresu se uvedl: „Myslím si, že v naší komunitě jsou lidé, kteří si nás zbožštili. Jedná se o úctyhodné lidi s progresivními názory a hezkými příjmy. Upřímně milují mít kolem sebe jednoho či dva „mučedníky“. Těší je, ukázat si na nás ukázat a říci: „Podívejte, mohl mít všechno co já, ale vzdal se toho kvůli víře v principy. Pašák.“... Tito dobře nacpaní a úspěšní pokrokaři ale dokáží být pořádně sprostí, když jen nepatrně naznačíte úmysl přestat se chovat jako „mučedník“ a začít hledat řešení mimo mantinely svatosti... Zajímají se více o naši etickou čistotou než o tu vlastní.“⁹⁴¹ Velkou většinu akcí hollywoodských „rudých“ navíc ani nepovažoval za primárně namířenou k dosažení prolomení „černé listiny“. V četných přednáškových turné po Spojených státech nebo nejrůznějších banketech levicových organizací uspořádaných na počest *blacklistees* viděl ze všeho nejvíce propagování vlastního hrdinství.⁹⁴² Jakou strategii tedy Dalton Trumbo konkrétně vyznával?

Taktika porazit „černou listinu“ vítězstvím ve velkém procesu usilovala v konečném důsledku o pokoření filmového průmyslu. Mělo dojít k veřejnému prokázání nelegálních praktik, vynutit na studiích možnost opětovného zaměstnávání „rudých“ a zároveň jim vyplatit odškodnění za období od roku 1947. Strategie

⁹⁴⁰ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 48, Folder 4, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 30. března 1958, s. 2. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 370–372, 443–446.

⁹⁴¹ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 10, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 24. února 1959, s. 3.

⁹⁴² Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 443–445.

Daltona Trumba byla daleko skromnější, soustředila se totiž pouze na jedno velké individuální prolomení *blacklistu*, čímž by se ustavil precedens i pro ostatní. Scénárista se rovněž snažil vyhnout politizaci celé záležitosti, proto sledoval jen čistě pragmatický postup. Debaty mezi příznivci levice a pravice by podle něj všemu jen uškodily, protože by mohly v Hollywoodu oživit „staré vášně“.⁹⁴³ Neméně důležitým aspektem se stalo rovněž to, že Trumbo nepředpokládal, ani netrval na žádném oficiálním vyhlášení konce „černé listiny“. Jelikož filmový průmysl jeho existenci vždy popíral, nedalo se s podobným krokem počítat. Mělo dojít jen ke strohému oznámení o opětovném zaměstnávání „rudých“.⁹⁴⁴ V dopisu Michaelu Wilsonovi z konce února 1959 vše výstižně shrnul následujícími slovy: „*blacklist* nebude poražen triumfem morálky nad nemorálností. Nebude to ani triumf jedné organizace nad druhou. Bude zničen jen excelentní kvalitou práce dvou nebo tří ‚rudých‘ scénáristů. Nazývej to talent, kompetentnost, schopnost, řemeslný um, či jak sám uznáš za vhodné, ale pořád je to nejúčinnější zbraň pro tento účel.“⁹⁴⁵ Zásadní průlom již tehdy očekával v horizontu měsíců, maximálně jednoho roku. Zároveň však v této souvislosti upozorňoval na skutečnost, že situace v Hollywoodu se oproti poměrům panujícím na konci čtyřicátých let výrazně změnila. Dřívější hojnost pracovních příležitostí pro průměrně nadané scénáristy se totiž stala minulostí. Ti nejtalentovanější z *blacklistees* se podle Trumba nemuseli příliš obávat, ostatním ale předpovídal jen velmi obtížný návrat, jenž však už nebude způsoben diskriminací zapříčiněnou politickou minulostí.⁹⁴⁶

K prolomení *blacklistu* rovněž přispělo i několik dalších faktorů. Důležitý předpoklad představovalo už jen obecné přijetí černého trhu se scénáři jako více méně běžné součásti fungování filmového průmyslu, k čemuž došlo zhruba okolo roku 1957. Od té doby již nevyhnutelně vedla cesta k dřívějšímu či pozdějšímu vznesení nároku na přidělení kreditů. S koncem „studiového systému“ vznikalo

---

⁹⁴³ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 10, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 24. února 1959, s. 1–2. Stejný postup popisoval i v dopise Albertu Maltzovi z počátku ledna 1959. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 495–500.

⁹⁴⁴ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 10, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 24. února 1959, s. 2–3. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 495–500.

⁹⁴⁵ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 10, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 24. února 1959, s. 3.

⁹⁴⁶ Trumbo v dopise uvedl: „Ti, kteří se stěží udrželi za starých dní, nebudou schopni přežít v současných podmínkách. Pro ně nebude mít prolomení *blacklistu* žádný význam a patrně budou svádět vinu na lidi, jejichž úspěch umožnil tento průlom... Důsledky budou takové, že jen ti nejlepší z ‚rudých‘ scénáristů budou profitovat z ukončení *blacklistingu*, zatímco ostatní budou konfrontováni s neuvěřitelně silným konkurenčním prostředím.“ Tamtéž, s. 2–3.

v Hollywoodu značné množství nezávislých produkčních společností. Nezřídka se mezi nimi vyskytovaly i ty vedené liberálně smýšlejícími osobnostmi. Pro ně nehrála dřívější politická příslušnost „rudých“ žádnou roli, naopak spíše se přikláněly na jejich stranu.⁹⁴⁷ Zásadní úlohu měla také měnící se atmosféra ve Spojených státech. Démonizování domácích komunistů sice nezmizelo úplně, ale již se nevyskytovalo v tak silné podobě jako v první polovině padesátých let. Také studená válka od ukončení korejského konfliktu částečně „vychladla“. Navíc v USA se otázce *blacklistu* věnovala rostoucí pozornost. Přispělo k tomu jak vydání Cogleyho zprávy v roce 1956, tak zejména několik kontroverzí doprovázejících udílení Oscarů.⁹⁴⁸ Zmíněné okolností v kombinaci se správně zvoleným strategickým postupem vytvořily na přelomu šesté a sedmé dekády příhodné podmínky pro zasazení první vážné rány do institutu „černé listiny“.

Prolomení „černé listiny“ neproběhlo jednorázově, jak občas zjednodušeně předkládala některá odborná literatura.⁹⁴⁹ Ve skutečnosti se jednalo o dlouhodobější a pozvolna gradující proces, který se skládal z významných milníků i drobných kroků. Přesný začátek lze jen stěží přesně určit, podobně nejistý zůstal několik prvních let sedmé dekády také výsledek. Naopak role klíčového aktéra se zcela jistě ujal Dalton Trumbo, i když jeho úspěch do značné míry podmiňovaly obecně „uvolněnější“ poměry ve Spojených státech. Jakousi úvodní „salvu“ vypálil scénárista v lednu 1959, kdy veřejně potvrdil, že skutečně stál za snímkem *The Brave One*, zároveň využil této kontroverze k dalšímu medializování *blacklistingu* ve filmovém průmyslu.⁹⁵⁰ Zmíněná aféra se však bezprostředně nepřeměnila ve výraznější útok, situace k němu zkrátka ještě dostatečně nedozrála. Znepokojení z možného narušení waldorfské politiky navíc brzy vyjádřila Americká legie. Přesto došlo alespoň k dílčím posunům. Filmová akademie například odstranila nařízení zakazující komunistům získat Oscara a jisté kroky směrem k liberalizaci se

---

⁹⁴⁷ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 308–311, 414–415. Srv. Douglas, Kirk: *I am Spartacus! – Making a Film, Breaking the Blacklist*, New York 2012 (Kindle Edition), l. 667–1879

⁹⁴⁸ New York Times, 25. ledna 1956, *Actor Blacklist Found Powerful*, s. 1. Srv. The Washington Post, 25. června 1956, Unna, Warren: *Actor Blacklist Called Potent*, s. 6. Srv. New York Times, 1. července 1956, Gould, Jack: *Report on Blacklisting*, s. X11. Srv. New York Times, 15. července 1956, *Dispute on 'Blacklist': Report's Findings*, s. 126. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 327–330, 428–429, 448–452, 507. Srv. Viz s. 159–160.

⁹⁴⁹ Ceplair, Larry – Englund, Steven: c. d., s. 418–419. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 153–154. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 226–227.

⁹⁵⁰ New York Times, 25. ledna 1959, Pryor, Thomas M.: *Hollywood Stand...*, s. 7. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 496–507.

uskutečnily taktéž na půdě Gildy amerických spisovatelů – západ.⁹⁵¹ Trumbo se však v souladu se svojí strategií připravoval na novou ofenzívu. Na přelomu padesátých a šedesátých let totiž napsal scénáře ke dvěma megafilům. V první řadě se jednalo o dnes kultovní historický epos *Spartacus* (1960) společnosti Kirka Douglase *Bryna Productions, Inc.* a poté filmové zpracování románu Leona Urise *Exodus* (1960), za kterým stál Otto Preminger respektive *Carlyle Productions*. Díla spojovalo poměrně hodně podobností. Vystupovali v nich hvězdní hollywoodští herci, jejich natočení si vyžádalo obrovské rozpočty a distribuci zajišťovala velká hollywoodská studia. Douglas i Preminger také chovali sympatie ke snaze Daltona Trumba porazit „černou listinu“, v čemž mu nakonec výrazně pomohli.⁹⁵²

Ačkoli scénář ke *Spartakovi* dokončil Dalton Trumbo dříve než ten k *Exodu*, Kirk Douglas a Edward Lewis (výkonný ředitel *Bryna Productions, Inc.*) neustále otáleli s přiznáním pravé identity autora, i když od samého počátku spolupráce s hollywoodským „rudým“ počítali s tím, že k jejímu prozrazení nevyhnutelně dojde. Trumbo proto zesílil nátlak na druhé „frontě“. Vehementně naléhal, aby se zveřejnila jeho účast na chystané adaptaci Urisova románu.⁹⁵³ Dne 19. ledna 1960 došlo k prvnímu velkému mezníku. Otto Preminger oznámil novinám *New York Times* úmysl najmout Trumba k napsání scénáře k filmu *Exodus*. Součástí kontraktu mělo taktéž zcela přirozeně tvořit přidělení patřičného kreditu. Zároveň zdůrazňoval, že ho k tomuto rozhodnutí motivovaly jen praktické, nikoliv politické důvody. „Cítím, že je mojí povinností získat co možná nejlepší scénář... Poté, co Leon Uris dopsal svojí knihu, jsem se dostal do kontaktu s panem Trumbem a od července jsem s ním spolupracoval. Již tehdy, stejně jako teď, jsem cítil, že je zkrátka nejlepší pro tuto

---

⁹⁵¹ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 10, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 24. února 1959, s. 1–3. Srv. *New York Times*, 7. července 1959, Schumach, Murray: *U.S. Legionnaires to Hear Red Issue*, s. 36. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 509–544. Srv. <http://www.oscars.org/awards/academyawards/legacy/ceremony/31st-winners.html>.

⁹⁵² Distribuci filmu *Spartacus* zajišťoval *Universal Pictures*, zatímco u *Exodu* se o ni starala společnost *United Artists*. CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 10, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 24. února 1959, s. 1–3. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 460–463, 559–567. Srv. Douglas, Kirk: c. d., l. 1879–1998. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 226–227. Srv. <http://www.imdb.com>.

⁹⁵³ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 46, Folder 10, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 24. února 1959, s. 4–5. Srv. CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 116, Folder: N's – miscellaneous, poznámka Daltona Trumba, 11. listopadu 1966, s. 12–13. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 559–567. Srv. Hanson, Peter: c. d., s. 135–164.

práci.⁹⁵⁴ Premingerovy výroky se skutečně vyhýbaly přílišnému triumfalismu či kritice filmového průmyslu jako celku. Na adresu *blacklistu* řekl jen několik obecných tezí o jeho nemorálnosti a deklaroval neopodstatněnost řešit politickou minulost svých zaměstnanců, pokud k tomu neexistovaly pádné právní důvody.⁹⁵⁵ Trumbovi se podařilo dosáhnout prvního opravdu vážného narušení institutu „černé listiny“. Zároveň však vmanévroval Kirka Douglase a Edwarda Lewise do pro něj mimořádně výhodné pozice. Jelikož se již tehdy stále více spekulovalo o jeho účasti na *Spartakovi*, jen tím zvýšil tlak na to, aby i oni přikročili ke slíbenému odhalení, které se v kontextu po lednu 1960 jevílo již ve zcela jiném světle. Nezbyvalo než čekat, co přinesou následující měsíce, protože Pandořina skříňka se již otevřela.⁹⁵⁶

V lednu 1960 sice došlo k prvnímu úspěšnému kroku, ale o celkovém výsledku ještě zdaleka nebylo rozhodnuto, události se nicméně daly do pohybu. Premingerovo oznámení vyvolalo značnou odezvu na straně odpůrců i zastánců „černé listiny“. Jen o několik málo dní později se o podobném kroku negativně vyjádřila vlivná sloupkařka Hedda Hopperová. Zdůraznila, že „rudý“ scénárista Trumbo získal práci v Hollywoodu, zatímco některým dobrým antikomunistům se to dlouhodobě nedařilo.⁹⁵⁷ Naopak na počátku února se objevily v tisku zprávy naznačující pozvolné uvolňování. Studio *Paramount Pictures* totiž zakoupilo navzdory nepsaným pravidlům padesátých let práva na distribuci filmu *Encounter* (1952) ve Spojených státech, na jehož vzniku se podíleli Joseph Losey a Ben Barzman.⁹⁵⁸ V polovině téhož měsíce vyvrcholila ještě několikátýdenní mediální přestřelka mezi Stanleyem Kramerem a Americkou legií. Nezávislý producent veřejně deklaroval úmysl začít najímat lidi nehledě na dřívější antikomunistická opatření. Proti tomu se ostře postavil národní velitel patriotické organizace Martin B. McKneally, který stále trval na nezbytnosti aktivního boje s „rudými“ na všech možných frontách.⁹⁵⁹

---

⁹⁵⁴ New York Times, 20. ledna 1960, Weiler, A. B.: *Movie Maker Hires Blacklisted Writer*, s. 1, 8. Otto Preminger původně spolupracoval na scénáři s Albertem Maltzem, ale nakonec se rozhodl pro Trumba, jehož přístup považoval za lépe vyhovující. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 912–949.

⁹⁵⁵ New York Times, 20. ledna 1960, Weiler, A. B.: *Movie Maker...*, s. 8. Srv. Los Angeles Times, 20. ledna 1960, *Dalton Trumbo, Names on 'Blacklist', Hired*, s. 2.

⁹⁵⁶ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 568–569, Srv. Douglas, Kirk: c. d., I. 1879–1978.

⁹⁵⁷ Chicago Daily Tribune, 22. ledna 1960, Hopper, Hedda: *Looking at Hollywood: Cast se for Second 'Peyton Place' Movie*, s. A2.

⁹⁵⁸ Studio prohlásilo, že politické pozadí tvůrců nebralo při koupi filmu v úvahu. Film je rovněž znám pod názvem *Stranger on the Prowl*. New York Times, 9. února 1960, Schumach, Murray: *Studio Buys Film by 'Subversives'*, s. 28.

⁹⁵⁹ Daily Variety, 9. února 1960, *American Legion, Kramer Trade Attacks as Storm Grows*, s. 1, 4. Srv. Chicago Daily Tribune, 15. února 1960, *Debate Right of Ex-Reds to Write Movies*, s. B10.

Poměry ve filmovém průmyslu zůstávaly stále velmi nejisté. Velkou neznámou byla především síla Americké legie, respektive otázka, zdali se jí podaří uskutečnit nějaký razantní protiútok. Uklidnění nepřinesly ani následující měsíce.

Druhá polovina března 1960 přinesla několik zajímavých událostí. Dalton Trumbo zaznamenal další úspěch na cestě k definitivnímu prolomení „černé listiny“ pro svou osobu. Na konci měsíce odhlasovala Gilda amerických spisovatelů – západ jeho opětovné přijetí.⁹⁶⁰ Velmi nadějně vypadala i další kauza. Dne 20. března oznámil Frank Sinatra, že hodlá najmout Alberta Maltze, aby napsal scénář chystanému filmu podle románu *The Execution of Private Slovik* (1954). Proti tomuto kroku se ovšem následně zvedla poměrně silná vlna kritiky ze strany některých médií i patriotických organizací. Martin B. McKneally se vyjadřoval pro nutnost opětovného zavedení seberegulace filmového průmyslu, zatímco jiní legionáři zas chtěli detailněji kontrolovat „čistotu“ Hollywoodu a odhalovat v něm případné neamerické elementy.⁹⁶¹ Aféra byla navíc pikantní z důvodu Sinatrovy značné angažovanosti v prezidentské kampani Johna Fitzgeralda Kennedyho. Hrozba jejího potenciálního kompromitování a negativní publicita nakonec slavného herce přiměly dne 8. dubna Maltze z projektu odvolat.⁹⁶² Přetrvávající patovou situaci potvrdil i květen. Na jedné straně si zjevně unavený Stanley Kramer během projevu z počátku měsíce povzdechl: „Nevím, co se mi stane a jestli Americká legie může ublížit mě nebo mým filmům. Každopádně může učinit můj život mizerným. Kolik tlaku snesu, to opravdu netuším.“⁹⁶³ Naopak další dílčí posun učinilo studio *20th Century-Fox*, které uzavřelo obchodní dohodu se Sidney Buchmanem. „Rudý“ scénárista a producent měl na starém kontinentě natočit několik snímků, jež by poté

Srv. New York Times, 8. února 1960, Schumach, Murray: *Kramer Defies American Legion Over Hiring of Movie Writers*, s. 1. Srv. New York Times, 15. února 1960, Schumach, Murray: *Kramer Debates with Legion Head*, s. 22.

⁹⁶⁰ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 122, Folder: Writers Guild of America (Financial), dopis od Daltona Trumba pro Jane E. Lynch, 21. března 1960, s. 1–2. Srv. New York Times, 31. března 1960, *Trumbo Is Reinstated*, s. 30.

⁹⁶¹ CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 949–955. Srv. New York Times, 27. března 1960, *Movie Inquiry Urged*, s. 83. Srv. New York Times, 17. dubna 1960, Schumach, Murray: *Hollywood at Work: With Mixed Reactions – Sinatra's Story*, s. X5.

⁹⁶² CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 955–960. Srv. New York Times, 9. dubna 1960, Murray Schumach: *Sinatra Dismisses Blacklisted Writer*, s. 1. Srv. New York Times, 17. dubna 1960, Schumach, Murray: *Hollywood at...*, s. X5.

⁹⁶³ New York Times, 3. května 1960, Murray Schumach: *Kramer to Fight Legion Pressure*, s. 43.

Fox distribuoval ve Spojených státech.⁹⁶⁴ „Černá listina“ se sice skutečně drolila, ale jen pozvolna a ne bez snah udržet ji při životě.

I když se od počátku roku 1960 podařilo dosáhnout nepopíratelného pokroku, stále ještě chyběl skutečně zásadní průlom, jenž by s definitivní platností zajistil trvalé narušení *blacklistu*. Aby se „rudí“ plně rehabilitovali, bylo nutné „posvěcení“ od někoho z hollywoodských *majors*. Dne 7. srpna k podobné události konečně došlo. Kirk Douglas, respektive studio *Universal* oznámili, že Daltonu Trumbovi udělí kredit za scénář ke snímku *Spartacus*.⁹⁶⁵ Podobné rozhodnutí obsahovalo všechny potřebné ingredience – jednu z hlavních filmových společností, titul s potenciálem kasovního trháku a oficiální přiznání autorství. K vítězství zbýval již jen malý krůček – vyčkat na odezvu diváků. Americká legie se spolu s dalšími radikálně patriotickými skupinami snažila zorganizovat bojkot premiéry naplánované na den 7. října i následného promítání po celých USA. Stejně schéma se mělo opakovat rovněž u *Exodu*, s jehož vstupem do kin se počítalo v polovině prosince 1960. Nad oběma díly se vznášela hrozba poškození příjmů v případě úspěchu antikomunistické kampaně. Uvedení *Spartaka* se neobešlo bez protestů v několika metropolích Spojených států, ale jejich síla nedosahovala závratné úrovně. Trumbo přesto zůstával stále částečně nejistý.⁹⁶⁶ Ještě v dopisu z počátku prosince psal Michaelu Wilsonovi: „Jestli moje jméno ekonomicky poškodí oba filmy, zákaz pro všechny ostatní ‚rudé‘ bude absolutní.“⁹⁶⁷ „Katastrofický“ scénář se však nenaplnil. Naopak *Spartacus* i *Exodus* se zařadili v žebříčku oblíbenosti na vrchol, a navíc na něm dokázaly vydržet taktéž značnou část roku 1961.⁹⁶⁸ Nejslavnějším návštěvníkem snímku o antickém gladiátorovi se dokonce stal novopečený prezident John Fitzgerald Kennedy, jehož značně symbolické gesto neušlo pozornosti médií.⁹⁶⁹ Jednoznačně se prokázalo, že daleko zásadnější faktor než politická příslušnost některého z tvůrců představovaly atributy jako přitažlivost, zábavnost či vysoká řemeslná kvalita. Dalton Trumbo se dočkal triumfu – prolomil „černou listinu“.

---

⁹⁶⁴ New York Times, 3. května 1960, Murray Schumach: *Fox Studio Defies Movie Blacklist*, s. 42.

⁹⁶⁵ New York Times, 8. srpna 1960, Schumach, Murray: *Trumbo Will Get Credit for Script*, s. 25. Srv. Douglas, Kirk: c. d., l. 1960–2022.

⁹⁶⁶ New York Times, 14. října 1960, Schumach, Murray: *Hollywood Eyes Legion on Policy*, s. 24. Srv. Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 570–576. Srv. Douglas, Kirk: c. d., l. 1998–2072. Srv. <http://www.imdb.com>.

⁹⁶⁷ Manfull, Hellen (ed.): c. d., s. 571.

⁹⁶⁸ MHL, Ian McLellan Hunter Papers, 4.f-4 Trumbo, Dalton, dopis od Daltona Trumba pro Iana Huntera, 2. října 1961, s. 2. Srv. <http://www.imdb.com>.

⁹⁶⁹ New York Times, 5. února 1961, *Kennedy Attends Movie in Capital*, s. 39.

Jednalo se však pouze o individuální úspěch, nikoliv o vítězství všech hollywoodských „rudých“.

C) Epilog

Dalton Trumbo ustavil pro svoji osobu precedens, v průběhu roku 1961 se pro něj *blacklist* stal definitivně minulostí.⁹⁷⁰ Pro ostatní „rudé“ to však neplatilo, protože každý sám musel dosáhnout vlastního průlomu. Lze říci, že Trumbo do značné míry „jen“ ukázal cestu vedoucí k úspěchu. Naopak s rostoucí kritikou se vyjadřoval o strategii soudních sporů. V dopise Michaelu Wilsonovi z července 1961 uvedl: „Ve vši skromnosti, moje taktika se osvědčila všem, kteří chtějí chladným a praktickým způsobem skoncovat s ‚černou listinou‘ a zároveň se připravili na to, že si upracují i zadky. Navíc moje strategie se kromě mě začala vyplácet i ostatním. Pro některé lidi ale představuje *blacklist* pohodlí, úkryt a výmluvu do takové míry, že v něm našli obrovský morální i spirituální zájem. Upřímně řečeno, nesnáším je a oni to srdečně opětují.“⁹⁷¹ Zároveň se také potvrzovala Trumbova předpověď o obtížné „cestě zpět“ kvůli mimořádně silnému konkurenčnímu prostředí panujícímu v tehdejším Hollywoodu. K průlomům postupně docházelo, jednorázový hromadný návrat se ale neuskutečnil.⁹⁷² Prosadili se zejména ti nejtalentovanější, jimž šlo v první řadě o filmové řemeslo jako takové. Na druhou stranu je nutné říci, že některé osobnosti byly zkrátka natolik „zkompromitované“, že jim „dveře“ do Hollywoodu zůstaly prakticky uzavřené. Souboj o „černou listinu“ však neskončil, protože v něm pokračovali „mučedníci“ i „inkvizitoři“.

Trumbovo vítězství nezměnilo nic na snaze některých hollywoodských „rudých“ porazit „černou listinu“ v soudní síni. Procesy s filmovým průmyslem se vedly až do poloviny šedesátých let. Herbert Biberman proto v projevu na jejich podporu z května 1961 hřímal: „kromě Trumbova osobního triumfu, výjimky potvrzující pravidlo, ‚černá listina‘ stále přetrvává a je pevná.“ Poté ještě zdůrazňoval: „Jestli vyhraje proces proti *blacklistu*, proti ‚černé listině‘ filmového trustu, vytrhneme tím zároveň zuby Výboru pro neamerickou činnost. Ten už dále

---

⁹⁷⁰ New York Times, 9. června 1961, Schumach, Murray: *Trumbo Backed by Kirk Douglas*, s. 27. Srv. Hanson, Peter: c. d., s. 149–207.

⁹⁷¹ CEYRL, Department of Special Collections, Michael Wilson Papers, Box 48, Folder 1, dopis od Daltona Trumba pro Michaela Wilsona, 8. července 1961, s. 2.

⁹⁷² New York Times, 21. listopadu, 1962, Archer, Eugene: *Preminger Hires Ring Lardner Jr.*, s. 26. Lardner, Jr., Ring: c. d., s. 153–163. Srv. Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain...*, s. 247–268. Srv. Humphries, Reynold: c. d., s. 153–154. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 226–233.

nebude schopný nutit žádnému průmyslu používat odporné a také ilegální praktiky.⁹⁷³ Někteří *blacklistees* zkrátka zůstali uvěznění v minulosti a už jim spíše než o návrat do Hollywoodu šlo o politickou či principiální rovinu celého střetu. Paradoxně obdobným způsobem uvízla také druhá strana – „inkvizitoři“. V roce 1961 se opět na scéně vynořil paranoidní Moryon C. Fagan s pamfletem pojmenovaným *Dokumentace rudých a jejich sympatizantů v Hollywoodu a televizi (Documentaiton of Reds and Fellow–Travellers in Hollywood and TV)*.⁹⁷⁴ Americká legie, HUAC či jiné radikálně patriotické elementy se dále snažily vyvolat kampaň na očistu Hollywoodu podobné té z počátku šesté dekády. Role „hlídacího psa“ se zkrátka nechtěly jen tak snadno vzdát.⁹⁷⁵ Taktéž bossové filmového průmyslu zůstávali velmi opatrní, monitorovali situaci a drželi se tradiční politiky prvořadě ochrany zájmů svého „mikrokosmu“, která zajišťovala nejvýhodnější, povětšinou neutrální pozici.⁹⁷⁶

Nevytratil se ani zcela specifický rozměr ztotožnění se některých hollywoodských „rudých“ s rolí „mučedníků“, od níž se odvíjelo nárokování si morální superiority. Nejpolitictější z *blacklistees* se především od sedmdesátých let stali „apoštoly“ jediného „správného“ výkladu minulosti, jenž se ovšem zakládal pouze na „manichejských“ interpretacích. Poměrně výstižně se tento fenomén projevil již v roce 1970 při příležitosti udělení ceny *Laurel Award* Daltonu Trumbovi za jeho celoživotní spisovatelské dílo. Během slavnostního ceremoniálu pronesl velmi smířlivou řeč. Mimo jiné v ní zaznělo: „Ničemu by neprospělo, kdyby se hledali darebáci, či hrdinové, svatí, či ďáblové, protože tam ani žádní nebyli. Byly pouze oběti. Někteří trpěli více než jiní, jedni vystoupali na výsluní, zatímco druzí zmizeli, ale v konečném důsledku jsme všichni byli, takřka bez výjimky, obětmi.“

---

⁹⁷³ MHL, Elizabeth Poe Kerby Papers, 1.f-5 Biberman, Herbert – speech 1961, projev Herberta Bibermana ve *First Unitarian Church*, 12. května 1961, s. 3–4.

⁹⁷⁴ CEYRL, Department of Special Collections, Samuel Guy Endore Papers, Box 66, Folder: Chase, Borden, Fagan, Moryon C.: *Documentaiton of Reds and Fellow–Travellers in Hollywood and TV*, Hollywood 1961.

⁹⁷⁵ Los Angeles Times, 18. května 1961, Blake, Gene: *Communist Threat – Red Infiltration Still Going On*, s. 2, 23. Sr. New York Times, 2. července 1961, *Studios Hit on Reds by American Legion*, s. 25. Sr. Los Angeles Times, 29. září 1961, *Giant Anti-Communist Rally Billed at Bowl*, s. C16. Sr. Los Angeles Times, 17. října 1961, *Anti-Red Rally Told to Seek ‘Total Victory’*, s. B1. Sr. Chicago Daily Defender, 26. října 1961, *Hollywood Pledges Constant Battle Against Communism*, s. 16.

⁹⁷⁶ Ještě v roce 1963 se bedlivě sledovaly nejružnější antikomunistické skupiny představující potenciální hrozbu pro hollywoodský průmysl, přičemž se s nelibostí hledělo také na některé příliš „agilní“, nezávislé producenty typu Otto Preminger. MHL, AMPTP records, 10. f-104 Communism 1946–1965, dopis od Alfreda P. Chamiea pro Edwarda Coopera (*Motion Picture Association of America, Inc.*), 3. října 1963, s. 1, přílohy *Flair Reports*. Sr. Tamtéž, dopis od Edwarda Coopera pro Alfreda P. Chamiea, 7. října 1963, s. 1.

Na závěr ještě dodal: „Ujišťuji vás, že vše co jsem dnes řekl, jsem nečinil s úmyslem někomu ublížit, ale naopak spíše ve snaze napravit škody a zahojit rány, které jsme si před léty navzájem způsobili. Ze všeho nejvíc jsme však ublížili sami sobě.“⁹⁷⁷ Navzdory obecně kladnému přijetí sklidil Trumbo za tezi o existenci „pouhých obětí“ drtivou kritiku od některých bývalých *blacklistees*. Se zvlášť silnou nenávistí se proti projevu postavil Albert Maltz.⁹⁷⁸ Zahořklost, neschopnost odpustit „těžké“ hříchy „informátorů“ i domnělá mravní nadřazenost se staly součástí pěstovaného kultu o hrdinech „černé listiny“. Následující dekády přinesly další incidenty. Například na filmovém festivalu v Barceloně v roce 1988 se skupinka „rudých“ během panelové diskuze vulgárně pustila do Edwarda Dmytryka a jeho manželky.⁹⁷⁹ O jedenáct let později vyvolalo spoustu nevole rozhodnutí akademie ocenit Eliu Kazana za celoživotní přínos americké kinematografii. Ze strany *blacklistees* se vyskytly snahy o zorganizování bojkotu chystaného slavnostního ceremoniálu. Abraham Polonsky na celou záležitost dokonce reagoval podle všeho vážně míněným výrokem: „Až se dostane na pódium, doufám, že po něm někdo vystřelí a zabije ho.“⁹⁸⁰ „Přízraky“ minulosti zkrátka nikdy úplně nezmizely.

Existence poměrně rozsáhlého černého trhu, na němž se někteří *blacklistees* museli pohybovat i po roce 1960, zapříčinila *ad futuro* problém s přidělením kreditů jejích skutečným autorům. Zmíněná záležitost představovala naprosto legitimní nárok a posléze i značně intenzivní činnost řady hollywoodských „rudých“. K těm nejaktivnějším patřili Bernard Gordon, Albert Maltz a zejména Paul Jarrico.⁹⁸¹ Dlouhodobý proces přezkoumávání oprávněností nároků i přesvědčování filmových společností, aby na vše přistoupily, začal od osmdesátých let a trval následující dvě dekády. Nejprve se podařilo dosáhnout jen dílčích úspěchů, které především vedly k postupnému medializování celého problému. V tomto směru výrazně pomohlo také blížící se padesátileté výročí od vyšetřování „hollywoodské desítky“ před Výborem

---

⁹⁷⁷ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 60, Folder: Writer's Guild – Laurel Award, projev Daltona Trumba při udílení *Laurel Award*, 9. března 1970, s. 2, 4.

⁹⁷⁸ Mezi Trumbem a Maltzem se následně odehrála poměrně ostrá výměna názorů, která vedla až ke konci vzájemného přátelství. CEYRL, OHR, Gardner, Joel: *The Citizen Writer...Volume II.*, s. 1002–1012. Srv. McGilligan, Patrick – Buhle, Paul: c. d., s. 53–54. Srv. Radosh, Ronald – Radosh, Allis: c. d., s. 228–233.

⁹⁷⁹ Dmytryk, Edward: c. d., s. 197–200.

⁹⁸⁰ MHL, Bell, Douglas (interviewer): *An Oral History With Karl Malden*, Beverly Hills 2007, s. 72.

⁹⁸¹ Gordon, Bernard: *Hollywood Exile...*, s. 287–291. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 235–240.

pro neamerickou činnost. Vše vyvrcholilo na počátku roku 1996, kdy došlo v rámci Gildy amerických spisovatelů – západ k založení *ad hoc* komise pro přezkoumání kreditů z doby existence „černé listiny“. Prim v ní hrál až do tragické smrti v říjnu 1997 Paul Jarrico.⁹⁸² Výsledkem intenzivní práce trvající do července 2000 se stalo jedenadevadesát změn filmových kreditů. „Rudí“ se dočkali plného zadostiučinění.⁹⁸³ Tehdy lze také udělat pomyslnou tečku za příběhem hollywoodského *blacklistu*.

---

⁹⁸² Paul Jarrico zemřel dne 28. října 1997. Při návratu z recepce na počest obětí „černé listiny“ usnul za volantem, sjel z vozovky a narazil do stromu. Dožil se dvaosmdesáti let. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 235–236.

⁹⁸³ Daily Variety, 22. října 1991, Robb, David: *Trumbo Receives 'Holyday' Credit*, s. 1, 22. Srv. Daily Variety, 7. dubna 1997, Johnson, Ted: *Guild Re-Writes Blacklist-Era Credits*, s. 36. Srv. Ceplair, Larry: *The Marxist...*, s. 241–242.

Závěr

Vznik hollywoodského *blacklistu* podmínila celá řada fenoménů, přičemž určit ten nejzásadnější se dá jen obtížně. Jednalo se spíše o komplex řady přímo či nepřímo provázaných důvodů. K ustavení tak širokého institutu „černé listiny“ by nedošlo bez rozpoutání studené války, respektive „druhého strachu z rudých“. Nicméně tato skutečnost představovala katalyzátor, nikoliv prvotní příčinu, protože antikomunismus nebyl „vynálezem“ poválečného období. Velmi důležitou úlohu sehrál samotný americký filmový průmysl, symbolizovaný slavnou „osmičkou“, který z velké části fungoval jako uzavřený svět sám pro sebe. Tamější bossové měli dlouhodobě sklony přistupovat v zájmu podpory businessu na jisté cenzurní praktiky požadované nátlakovými skupinami. Navíc od sklonku čtyřicátých a během padesátých let se jejich hlavním zájmem nestala bipolarita, ale především přežití vleklých finančních potíží celého odvětví. Obětovat pár stovek „rudých“ znamenalo v tomto kontextu v podstatě marginální záležitost. Určitý díl zodpovědnosti se musí přičíst také americké komunistické straně, pod jejíž záštitou probíhala poměrně rozsáhlá špionážní činnost ve prospěch Sovětského svazu. Hollywoodští „rudí“ se do podobných nezákonných aktivit nezapletli, nicméně kontroverzní zůstalo už jen vyjadřování podpory stalinismu, a to i navzdory důkazům o jeho zrudné povaze. Výraznou změnu přinesl až rok 1956. K neopomenutelným okolnostem se musí přidat ještě některé principy amerického myšlení. Strach z vnějšího nepřítele a jeho „démonizace“, stejně jako sklony k radikálnímu myšlení obhajujícímu individuální svobody, nebývale silný vliv patriotismu či puritánské křesťanství reprezentují jen stručný výčet. Obavy o národní bezpečnost po začátku studené války ještě posílené přítomností „páté kolony“ uvnitř USA přiměly Washington k zavedení mírných restriktivních opatření proti „rudým“. „Nahánění čarodějnic“ se však týkalo převážně jen lidí se silným zájmem o politické otázky, naopak pro většinovou společnost představovalo pouze okrajovou záležitost. Střet všech výše nastíněných fenoménů v jednom konkrétním bodě umožnil vznik „černé listiny“. Nešlo o žádný schématický, „shora“ řízený, ani předem naplánovaný proces, ale zkrátka o shodu různých okolností.

Důvody vedoucí ke zrodu hollywoodského *blacklistu* přirozeně poznamenaly i jeho fungování. Některé federální instituce spolu s různými výrazně patriotickými

uskupeními se pod vlivem hysterie prvních několika let studené války snažily potlačit vše, byť jen nepatrně odkazující na podporu Sovětského svazu. Hollywoodské komunisty proto veřejně stigmatizovaly jako jedince ohrožující zájmy Spojených států, navíc je nařkly i z neloajálního postoje vůči vlasti. Filmový průmysl toužící se vyhnout případným kontroverzím, které by mohly ohrozit jeho stále klesající příjmy, raději přistoupil na oficiální vyloučení „rudých“. Nutno podotknout, že princip „černých listin“ nepředstavoval v dějinách USA žádnou novinku, protože se používal již dříve v různých průmyslových odvětvích proti „nepohodlným“ odborářům. Naznačené schéma obsahovalo řadu typických prvků pro „Nový svět“. V první řadě se musí zdůraznit, že Spojené státy nepřestaly být demokratickým zřízením. Na druhou stranu je zasáhly, rozhodně ne poprvé, obavy o národní bezpečnost. Absence patřičných obranných mechanismů na federální úrovni, do zapříčiněná nebyvale velkou mírou svobod garantovaných ústavou, vedla radikální patrioty k hledání řešení v jiných strukturách americké společnosti.⁹⁸⁴ Použitím veřejného nátlaku za vydatné asistence HUAC se podařilo „rudé“ ostrakizovat, čímž se minimalizoval jejich potenciální vliv. Na toto východisko přistoupil jak filmový průmysl, tak drtivá většina obyčejných komunit, ačkoli míru aktivního zapojení do „honů“ není možné v obou případech přeceňovat. „Černá listina“ v Hollywoodu v podstatě představovala skloubení čistě pragmatických (obchodních) zájmů, horlivosti „inkvizitorů“ a vágního přitakání majority občanů k podobným zásahům. Tento komplex jí dal prvotní dynamiku a rovněž podmínil její specifické fungování (vyloučení „rudých“ z veřejného působení v kinematografii). Jakmile se ovšem jedna z uvedených součástí začala vytrácet, *blacklist* přestával být efektivní a stalo se jen otázkou času, kdy se promění v relikv minulosti.

Svět hollywoodských „rudých“ obsahoval skutečně zvláštní směs paradoxů. Jednalo se o mimořádně politicky angažované jedince, které výrazným způsobem poznamenaly velká hospodářská krize a narůstání fašistické, respektive nacistické hrozby v Evropě. Pod dojmem takto chmurné atmosféry viděli jediné východisko v komunistické ideologii. V ní zároveň našli návod na řešení problémů existujících ve Spojených státech jako například přetrvávající rasová segregace, posilnění slabého odborového hnutí či odstranění „třídní nerovnosti“. Zvláštní přitažlivost pro ně měla rovněž umělecká východiska odlišující se od amerického středního proudu.

---

⁹⁸⁴ I když existovala, či postupně vznikala legislativa zaměřená proti komunistům, její účinnost byla obecně jen velmi omezená.

V některých ohledech navíc komunismus zdánlivě navazoval na domácí radikální myšlenkovou tradici. Soubor těchto myšlenek mimo jiné poměrně přesně zachycoval film *Salt of the Earth*. Sovětský experiment se zkrátka stal ztělesněním krásného snu, a proto hollywoodští „rudí“ vytrvale odmítali jakékoli informace tvrdící opak. Sami však měli k archetypu bolševického revolucionáře velmi daleko. Z kapitalismu, který tak nenáviděli, bohatě profitovali a nezdálo se, kdy si dopřávali život smetánky filmového průmyslu. Běžnou součástí jejich domácností tvořilo služebnictvo, často se účastnili nejrůznějších exkluzivních společenských akcí, jejich primárním cílem zůstávalo dosáhnout co nejvyšších kariérních úspěchů. Zároveň však poslušně následovali pravidelné změny stranické linie, přijímali vnitřní disciplínu i cenzuru v případě odchylek od dogmat marxismu-leninismu. Za nejkontroverznější lze ale považovat obhajobu stalinismu včetně kolektivizace, velkého teroru a řady monstrprocesů. Navzdory hodnověrným svědectvím o reálných poměrech v SSSR se spokojili s argumenty, že šlo buď o pouhé produkty imperialistické propagandy, nebo nutnou obranu „prvního socialistického státu na světě“. *Blacklistees* natolik zatemnila posedlost prohrěšky kapitalismu, za jehož vypjaté formy považovali fašismus i nacismus, že zcela přehlédli zločinnou povahu komunistické ideologie. V boji proti, podle nich, absolutnímu zlu se zaštitili jiným minimálně stejně velkým zlem. Na tento paradox není možné zapomínat, ani ho ospravedlňovat nevědomostí či dobrými úmysly.

Členové „hollywoodské desítky“ prodělali jako první zkušenost s „hony na čarodějnice“ v americkém filmovém průmyslu. Jejich potíže se v mnohém staly předobrazem i pro ostatní. Výraznější výjimku představovaly pouze výkony trestů ve federálních kázních, které se ovšem oproti některým pesimistickým předpokladům obešly bez zásadnějších potíží. Do roku 1953 získal *blacklisting* v Hollywoodu finální podobu a postihl celkově zhruba tři stovky jedinců. Obecně lze život na „černé listině“ hodnotit jako duševně náročný, a to především v prvních letech. Totéž platí i pro finanční situaci většiny „rudých“. Nejpozději od druhé poloviny šesté dekády se však poměry začaly znatelně zlepšovat. Scénář rozsáhlých represí se rozhodně nenaplnil. Standard rodin se postupně přibližoval k běžnému komfortu americké střední třídy, někdy se dalo hovořit i o mírném luxusu. Ani pobyty v exilu nepředstavovaly zásadnější odchylku od tohoto schématu. Nejprůhodnějšími destinacemi se staly zejména New York a Velká Británie. K nejhorším následkům tak patřila ztráta zaměstnání ve filmovém průmyslu. Nutno dodat, že zdaleka ne

všichni *blacklistees* patřili k vysoko postaveným jedincům, naopak kariéry některých byly maximálně jen průměrné, nebo se již tehdy prakticky ocitly na konci. Pokud chtěli „rudí“ částečně pokračovat ve svých profesích, museli se přesunout na Broadway nebo se uchýlit k pedagogické činnosti. Scénáristé se navíc mohli ještě obrátit na černý trh, který postupně expandoval do té míry, že se změnil v takřka běžně přijímaný jev. Práce na něm pochopitelně skýtala překážky, ale těm nejschopnějším poskytl velmi solidní zdroj obživy. Zkrátka, po překonání prvotních problémů a odeznění nejintenzivnější atmosféry „honů na čarodějnice“ už neprobíhal život na „černé listině“ nijak dramatickým způsobem. „Rudí“ se prostě dříve či později přizpůsobili nové realitě.

Koncept „druhé strachu z rudých“ v poválečných Spojených státech je již dlouhou dobu takřka všeobecně přijímaným faktem. V souvislosti s narůstající intenzitou studené války došlo k částečně hysterické reakci, jejímž následkem se ze všech komunistů udělaly „čarodějnice“. Drtivá většina obyvatelstva proti nim zaujala negativní stanovisko, zatímco pro ty nejradikálnější „inkvizitory“ se stali doslova posedlostí. V podobné konstelaci došlo, žel, i k určitým excesům. V uvedeném smyslu nelze s tímto konceptem jakkoli polemizovat. Na druhou stranu interpretovat zmíněnou etapu dějin USA jako jakési „blouznivé“ období, jemuž vládla atmosféra strachu, probíhaly masové represe, omezovaly se svobody a fanatičtí jedinci neomezeně šikanovali, koho se jim zachtělo, rozhodně také nejde. V první řadě není možné přeceňovat míru hysterie tamější populace. I když se Američané proti „rudým“ vymezovali, rozhodně nepropadali paranoidním vizím, navíc aktivní zapojení do „honů“ mělo spíše jen sporadický charakter. Naopak za neporovnatelně důležitější se obecně považovalo naplnění „amerického snu“. Vzhledem k nezanedbatelné špionáži „rudých“ v různých federálních institucích či jiných oblastech se dají do jisté míry ospravedlnit kontrolní mechanismy zaváděné v zájmu ochrany národní bezpečnosti. Nepopíratelně se vyskytly i „přešlapy“, ale o rozsáhlých represích ze strany Washingtonu nemohla být řeč. Nejčastějšími postihy se staly ztráta zaměstnání, mírná společenská ostrakizace a ve výjimečnějších případech krátkodobé uvěznění.⁹⁸⁵ Zkrátka, „hony“ měly v některých případech

---

⁹⁸⁵ Případ manželů Rosenbergových lze chápat jako výjimečný. Tresty smrti lze do jisté míry interpretovat jako exemplární, na druhou stranu jejich účast na atomové špionáži byla nepopíratelná. Nejednalo se tedy o nevinné oběti.

opodstatnění, „čarodějnice“ nebyly vždy jen nevinnými „oběťmi“ a ani „strach“ se zdaleka nestal tak hysterickým.

V memoárech i některé odborné literatuře se vyskytuje tendence heroizovat *blacklistees*. Má tento koncept relevantní základ? Hollywoodští „rudí“ se bez pochyb dostali kvůli „černé listině“ do nelehké situace, míra její neúnosnosti je již ale sporná. Z obecného hlediska měla zkušenost s obdobím 1947–1960 k hlubokému traumatu jen velmi daleko. V bezprostředním ohrožení života se ani náznakem neocitli, prvotní finanční potíže nakonec vesměs překonali, po celou dobu mohli svobodně promlouvat na různých akcích i publikovat pamflety či články v novinách. K největším nepříjemnostem tak patřily zejména vyloučení z hollywoodského prostředí po pracovní i společenské stránce, nemožnost cestovat do zahraničí v letech 1952–1958 a občasné sledování ze strany FBI. Srovnávat prožitky *blacklistees*, jedinců postižených kvůli politickým názorům, s údělem těch za železnou oponou, které postihly represe motivované stejnými důvody, by bylo urážkou obětí komunismu. Za daleko obtížnější lze dokonce označit i každodenní realitu drtivé většiny obyčejných lidí z „lidových demokracií“. Heroizace hollywoodských „rudých“ na základě „utrpení“ způsobeného „černou listinou“ se dá označit za pochybnou. Obdobný charakter má rovněž konstrukt opírající se o morální či principiální rozměr celé záležitosti. Jestliže se vyzdvihne úctyhodnost zvolené pozice před HUAC, respektive deklarovaná obrana ústavních svobod, musí se zároveň vzít v úvahu jejich podpora stalinského režimu. Akcentuje-li se na jedné straně obhajování svobody slova, na té druhé je nutné zdůraznit přítomnost vnitřní cenzury v hollywoodské sekci. V tomto kontextu měl Dalton Trumbo pravdu, když mimořádně výstižně řekl ve slavném projevu z roku 1970: „Ničemu by neprospělo, kdyby se hledali darebáci, či hrdinové, svatí, či ďáblové protože tam ani žádní nebyli. Byly pouze oběti.“⁹⁸⁶ Jednoduše řečeno, pozice „obětí“ ještě automaticky nepředurčuje k „hrdinství“.

Historická paměť značné části hollywoodských „rudých“ inklinovala k vlastní heroizaci, tu navíc ještě podporovala „tradiční“ interpretační linie historiografie „černé listiny“. Uvedený koncept obsahoval ještě jeden velmi podstatný prvek. Jestliže se zdůrazňoval tento náhled na *blacklistees*, implicitně se

---

⁹⁸⁶ CEYRL, Department of Special Collections, Dalton Trumbo Papers, Box 60, Folder: Writer's Guild – Laurel Award, projev Daltona Trumba při udílení *Laurel Award*, 9. března 1970, s. 2.

tím posilovaly obecnější argumenty pro kritiku „velkého“ kapitálu, vládního establishmentu, zneužívání státní moci, ale také antikomunistického hnutí či konzervativního křídla americké společnosti. Jedná se samozřejmě o naprosto legitimní záležitost patřící k politické debatě každého demokratického zřízení. Historické řemeslo by se jí však nemělo přímo účastnit, ale spíš ji pouze sledovat nebo se snažit o objektivní komentář. Účelové vytváření symbolů ve prospěch kterékoli ideje rozhodně nepředstavuje nejvhodněji zvolený princip. Přehnaná kritika Spojených států je proto stejně nesmyslná jako jejich jednostranná adorace. Nelze popřít, že USA navzdory všem chybám vždy byly k fungující demokracií, totéž se naopak nedalo říci o Sovětském svazu a východním bloku.

Příběh hollywoodských „rudých“ se stal mimo jiné symbolem vhodným pro podpoření ostré kritiky Spojených států, respektive kapitalismu, „drsného“ individualismu či zneužívání vládní moci. Chybující zřízení USA ovšem pořád představuje lepší variantu než utopie. Představa o možnosti nastolení dokonalé společnosti je mylná, protože lidská přirozenost má blíže k principu *homo homini lupus* než k vizi „pozemského ráje“. Ostatně jak ukázal příklad Sovětského svazu, i na první pohled „krásný“ sen se může rychle změnit v noční můru. Nedávná kauza Edwarda Snowdena má podle všeho potenciál stát se podobně vhodným „prostředkem“, který před léty nabídla i „černá listina“. Taktéž současná doba, nehledě na technickou vyspělost, má své „čarodějnice“, „světce“, „inkvizitory“, krásné iluze či mýty o ušlechtilých zápasech. Přestože dějiny nekončí, v některých principech se zkrátka stále opakují.

Abstrakt

Na počátku studené války postihly americký filmový průmysl „hony na čarodějnice“. Na jejich základě vznikla tzv. „černá listina“ (*blacklist*), která zhruba třem stovkám „rudých“ znemožnila mezi lety 1947–1960 získat práci v Hollywoodu. První vysvětlení, proč mohlo dojít k zavedení této kontroverzní praxe, nabízí ustavení bipolárního světa. Jelikož se Spojené státy ujaly vůdčí role v boji proti Sovětskému svazu, z příslušníků komunistické strany USA se rázem staly ideální „terče“ pro domácí „inkvizitory“. Při hlubší analýze celého fenoménu je ovšem nutné hledat příčiny i jinde. Důležitou úlohu totiž sehrály specifické prostředí hollywoodského průmyslu, určité prvky amerického myšlení a v neposlední řadě také samotní „rudí“. Na „černou listinu“ se zkrátka musí nahlížet z různých perspektiv, teprve poté ji lze plně pochopit.

Zkušenost hollywoodských „rudých“ s „černou listinou“ měla řadu aspektů. V první řadě se jednalo o politicky motivovaný střet s „inkvizitory“ z Výboru pro neamerickou činnost, kteří stáli za jejím vznikem. Dalším zásadním prvkem bylo pochopitelně vyrovnávání se s každodenní realitou života „čarodějnic“, což obsahovalo hledání způsobu obživy, potýkání se s částečnou ostrakizací, v některých případech i pobyt v zahraničním exilu. Konečně k neméně důležitým ohledům patřil také boj proti *blacklistu*. Za něj lze svým způsobem považovat film „rudých“ s názvem *Salt of the Earth*, dále především četné právní bitvy v soudních síních a snahu scénáristy Daltona Trumba vystoupit z illegality černého trhu, který v americkém filmovém průmyslu fungoval po celé inkriminované období.

Na fenoménu „černé listiny“ je možné také ilustrovat složitost historické paměti, protože „zpětný pohled“ se u různých aktérů značně lišil ve prospěch té, či oné strany. Této ambivalenci se ovšem nevyhnula ani historiografie, v níž existují dvě rozdílné interpretační linie. Jednoduše řečeno, „rudí“ byli jak hrdinnými mučedníky, tak disciplinovanými zastánci stalinismu. Zkrátka i západní civilizace druhé poloviny dvacátého století, nehledě na technickou vyspělost, měla své „inkvizitory“, „čarodějnice“ a „mýty“.

Abstract

At the beginning of the Cold War, the American motion picture industry was struck with a “witch-hunt” that led to establishment of the so-called blacklist. Due to this controversial policy, three hundred “Reds” (actual or perceived members of the U.S. Communist Party) were shut out from work in Hollywood during 1947–1950. The first explanation of this phenomenon can be seen in the bipolarity of the post-war world where the United States took leadership in a crusade against the Soviet Union. One result of this seemingly international crusade was that it also became domestic-followers of the U.S. Communist Party became actual public enemies. A deeper analysis of whole issue, however, requires that other elements must be seriously taken into account. The microcosm of Hollywood, some principles of American thinking and the activities of the Reds themselves provide crucial insights into comprehensively understanding the complexity of blacklisting.

Experience with the Hollywood blacklist included many different aspects. First of all, it was a political battle with the “inquisitors” from the House Committee on Un-American Activities who helped establish the anti-Communist policy in American motion picture industry. However, everyday problems such as how to earn a money, minor social isolation or life in foreign exile became equally important. Finally, the Hollywood Reds also led a long fight against the blacklist. For example, a film titled, “Salt of the Earth” can be seen as a part of this struggle. Another strategy focused on legal battles in court. The famous screenwriter Dalton Trumbo counted on his craftsmanship to help him to get out from under the black market to regular employment in the industry.

The Hollywood blacklist as a phenomenon can also illustrate the complexity of historical memory because interpretation of the past hugely depends on a specific point of view – for example, the perspective of the blacklisted and inquisitors differed radically. However, a very similar ambivalence also affected historiography which has polarised into two interpretative approaches. In other words, the Reds became both great martyrs as well as fanatical followers of Stalinism. Despite technological progress, even modern Western civilisation in the second half of the 20th Century had its inquisitors, witches and myths.

Seznam zkratek

ABC – Američtí obchodní poradci, *American Business Consultants*
ABC* – *American Broadcasting Company*
ADA – Američané pro demokratickou akci, *Americans for Democratic Action*
AFL – Federace amerických odborů, *American Federation of Labor*
AL – American Legion anti-Communist Material
ATP – *Associated Television*
CBS – *Columbia Broadcasting System*
CEC – Ústřední výkonný výbor, *Central Executive Committee*
CEYRL – *Charles E. Young Research Library*
CFA – Výbor pro první dodatek, *Committee for the First Amendment*
CIA – Ústřední zpravodajská služba, *Central Intelligence Agency*
CIO – Kongres průmyslových organizací, *Congress of Industrial Organizations*
CLP – Komunistická dělnická strana, *Communist Labor Party*
COINTELPRO – *Contraintelligence Program*
CP – Komunistická strana Ameriky, *Communist Party of America*
CPA – Komunistická politická asociace, *Communist Political Association*
COMPIC – *Communist Infiltration – Motion Picture Industry*
CPUSA – Komunistická strana Spojených států amerických, *Communist Party of United States of America*
CSU – Sdružení odborů studií, *Conference of Studio Unions*
DFS – Federální bezpečnostní ředitelství, *Dirección Federal de Seguridad*
ERP – Marshallův plán, *European Recovery Program*
FBI – Federální úřad pro vyšetřování, *Federal Bureau of Investigation*
FDR – Franklin Delano Roosevelt
FOIA – Zákon o volnosti informací, *Freedom of Information Act*
GOP – Republikánská strana, *Grand Old Party*
GRU – Hlavní správa rozvědky, *Главное Разведывательное управление Генерального штаба Вооружённых Сил России*

HCPAS – Hollywoodská rada umění, vědy a profesí, *Hollywood Council of Arts, Science and Professions*

HDC – Hollywoodský demokratický výbor, *Hollywood Democratic Committee*

HICCASP – Umělecký, vědecký a profesní výbor nezávislých občanů Hollywoodu, *Hollywood Independent Citizens Committee of the Arts, Sciences and Professions*

HUAC – Výbor pro neamerickou činnost, *House Un-American Activities Committee*

IATSE – Mezinárodní aliance divadelních jevištních pracovníků, *International Alliance of Theatrical Stage Employees*

IBEW – *International Brotherhood of Electrical Workers*,

IPC – Nezávislá produkční korporace, *Independent Productions Corporation*

ITP – *Incorporated Television Programme Company*

ITV – *Independent Television*

IUMMSW – Mezinárodní unie pracovníků dolů, válcoven a hutí, *International Union of Mine, Mill and Smelter Workers*

KGB – Výbor státní bezpečnosti, *Комитет государственной безопасности*

KLDR – Korejská lidově demokratická republika

KSSS – Komunistická strana Sovětského svazu, *Коммунистическая партия Советского союза*

MCA – Americká hudební korporace, *Music Corporation of America*

MGM – *Metro – Goldwyn – Mayer*

MPA – Aliance filmového průmyslu pro zachování amerických hodnot, *Motion Picture Alliance for the Preservation of American Ideals*

MPAA – Americká filmová asociace, *Motion Picture Association of America*

MPIC – Rada filmového průmyslu, *Motion Picture Industry Council*

MPPDA – Americká filmová společnost producentů a distributorů, *Motion Picture Producers and Distributors of America*

MHL – *Margaret Herrick Library*

NATO – Severoatlantická aliance, *North Atlantic Treaty Organization*

NBC – *National Broadcasting Company*

NKVD – Lidový komisariát vnitřních záležitostí (*Народный комиссариат внутренних дел*, NKVD)

NSA – *National Security Agency of the United States of America*

NYCPAS – Newyorská rada umění, vědy a profesí, *New York Council of Arts, Science and Professions*

OHR – *Center for Oral History Research*

OSN – Organizace spojených národů

PCA – Úřad pro produkční kodex, *Production Code Administration*

PCA* – Progresivní občané Ameriky, *Progressive Citizens of America*

RMZV – Rada ministrů zahraničních věcí

RKO – *Radio–Keith–Orpheum*

SAG – Gilda filmových herců, *Screen Actors Guild*

SDG – Gilda filmových režisérů, *Screen Directors Guild*

SPA – Americká socialistická strana, *Socialist Party of America*

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

SWG – Gilda filmových scénáristů, *Screen Writers Guild*

UCLA – *University of California, Los Angeles*

USA – Spojené státy americké

VKS(b) – Všesvazová komunistická strana (bolševiků), *Всесоюзная Коммунистическая Партия (большевиков)*

WASP – *White Anglo-Saxon Protestant*

Prameny a literatura

1. Prameny – Margaret Herrick Library

A) Special Collection Files

- Alexander Knox Papers
- American Legion anti-Communist Material
- Association of Motion Picture and Television Producers (AMPTP) records
- Eddie Albert Papers
- Elizabeth Poe Kerby Papers
- Edward Dmytryk Papers
- Frank Tuttle Papers
- Fred Zinnemann Papers
- Hedda Hopper Papers
- Herbert Biberman correspondence
- Howard Estabrook Papers
- Ian McLellan Hunter Papers
- John Huston Papers
- Martin Ritt Papers
- Michael Blankfort Papers
- Paul Henreid Papers
- Ring Lardner Jr. Papers
- Robert Lees and Fred Rinaldo Papers
- Willam Wyler Papers

B) Core Collections Files

- Blacklisting
- House Un-American Activities Committee

2. Prameny - Charles E. Young Research Library

A) Special Collections

- Dalton Trumbo Papers
- Samuel Guy Endore Papers
- Michael Wilson Papers

- Waldo Salt Papers

3. Ostatní nevydané prameny

- Listina práv,

http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html.

- Organizace spojených národů, *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora*, <http://www.osn.cz>.

- Truman Library, *A Report to the National Security Council by the Executive Secretary on United States Objectives and Programs for National Security, April 14, 1950, Washington*, <http://www.trumanlibrary.org>.

- Ústava Spojených států amerických,
http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html.

4. Vydané prameny

- Adkins, Nelson F. (ed.): *Thomas Paine: Common Sense and Other Political Writings*, New York 1953.

- Browder, Earl: *Democracy or Fascism, Report of The Central Committee to The Ninth National Convention of The Communist Party of U.S.A. and Speech in Reply to Discussion*, New York 1936.

- Bureau of the Census, *Current Population Reports*, Series P-60, No. 51, *Income in 1965 of Families and Persons in the United States*, Washington 1967.

- Bureau of the Census, *Statistical Abstract of the United States 1960*, 81 st Annual Edition, Washington 1960.

- Bureau of the Census, *Statistical Abstract of the United States 1961*, 82 nd Annual Edition, Washington 1961.

- Bureau of the Census, *Statistical Abstract of the United States 1962*, 83 nd Annual Edition, Washington 1962.

- Cogley, John: *Report on Blacklisting: I. Movies*, New York 1956.

- Cogley, John: *Report on Blacklisting II.: Radio-Television*, New York 1956.

- Communist party of America, *Manifesto and Program, Constitution, Report to The Communist International*, Chicago 1919.

- Communist Political Association, *Constitution of the Communist Political Association*, New York 1944.

- Duclos, Jacques: *On the Dissolution of the Communist Party of the United States*, New York 1946.

- Foreign relations of the United States, 1948, *Volume I, General; the United Nations (in two parts), part 2*, Washington 1976.

- Foreign relations of the United States, 1951, *Volume I, National Security Affairs; Foreign Economic Policy*, Washington 1979.

- Foster, William: *Toward Soviet America*, New York 1936.

- Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS), File number 100-138754, Serial 4, part 1 of 15, *Communist Infiltration of the Motion Picture Industry, September 18, 1943*.

- Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS), part 3 of 15, *Communist Infiltration of Motion Picture Industry (up to date of May 24, 1947)*.

- Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS), File number 100-138754, Serial 251x1, part 7 of 15, *Summary on The Communist Infiltration into the Motion Picture Industry*, October 2, 1947.

- Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS), File number 100-138754, Serial 1003 (part 1), part 8 of 15, *Summary on The Communist Infiltration into the Motion Picture Industry*, July 15, 1949.

- Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS), File number 100-138754, Serial 1003 (part 2), part 9 of 15, *Summary on The Communist Infiltration into the Motion Picture Industry*, July 15, 1949.

- Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS), File number 100-138754, Serial 1103 (part 1), part 10 of 15, *Running memorandum on Communist Infiltration into the Motion Picture Industry (up to Date as of December 31, 1955)*, January 3, 1956.

- Freedom of Information and Privacy Act, Communist Infiltration – Motion Picture Industry (COMPIC) (EXCERPTS), File number 100-138754, Serial 1106, part 12 of 15, Los Angeles Office of Federal Bureau of Investigation, May 15, 1956.

- Gitlow, Benjamin: *Some plain words on Communist unity*, New York 1932.

- *Guilty by Suspicion*, DVD 2004.

- House Committee on Un-American Activities, *100 Things You Should Know about Communism Series*, 2nd printing, Washington 1949.
- House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1950*, 81st Congress, 2nd sess., Washington 1951.
- House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1951*, 82nd Congress, 2nd sess., Washington 1952.
- House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1952*, 82nd Congress, 2nd sess., Washington 1953.
- House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1953*, 83rd Congress, 2nd sess., Washington 1954.
- House Committee on Un-American Activities, *Annual Report of the Committee on Un-American Activities for the Year 1954*, 83rd Congress, 2nd sess., Washington 1955.
- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 1*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951.
- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 2*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951.
- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 3*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951.
- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 4*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951.
- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 5*, 82nd Cong., 1st sess., Washington 1951.

- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 7*, 82nd Cong., 2nd sess., Washington 1952.

- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 8*, 82nd Cong., 2nd sess., Washington 1952.

- House Committee on Un-American Activities, *Communist Infiltration of Hollywood Motion-Picture Industry – Part 10*, 82nd Cong., 2nd sess., Washington 1952.

- House Committee on Un-American Activities, *Investigation of Communist Activities in the New York City – Part 4*, 83rd Cong., 1st. sess., Washington 1953.

- House Committee on Un-American Activities, *Investigation of un-American propaganda activities in the United States, H.R. 1884 and H.R. 2122*, 80th Cong., 1st sess., Washington 1947.

- House Committee on Un-American Activities, *Hearings Regarding the Communist Infiltration of the Motion Picture Industry*, 80th Cong., 1st sess., Washington 1947.

- House Committee on Un-American Activities, *Report of the Committee on Un-American Activities to The United States House of Representatives* (Volume 1948), 80th Cong., 2nd sess., Washington 1949.

- House Committee on Un-American Activities, *Report on the Communist Party of the United States as an Advocate of Overthrow of Government by Force and Violence*, 80th Cong., 2nd sess., Washington 1948.

- House Committee on Un-American Activities, *The Shameful Years: Thirty Years of Soviet Espionage in the United States*, 82nd Cong., 2nd sess., Washington 1952.

- Hoover, Herbert: *American Individualism*, New York 2005.

- Kahn, Gordon: *Hollywood on Trial, The Story of the 10 Who Were Indicated*, New York 1948.

- Lovestone, Jay: *America Prepares the Next War*, New York 1928.

- Manfull, Helen (ed.): *Additional Dialogue, Letters of Dalton Trumbo 1942–1962*, Toronto – New York – London 1970.

- Miller, Arthur: *The Crucible*, New York 1969.

- Painter, Henry M.: *Brief Narrative of Incidents in the War in Missouri and of the Personal Experience of One Who Has Suffered*, Boston 1863.

- Peters, Richards (ed.): *The Public Status at Large*, Boston 1845.
<http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage>.

- *Salt of the Earth*, 1954, http://archive.org/details/clacinonl_SaltOfTheEarth.

- *The Front*, DVD 2004.

- *The House I Live In*, 1945,
http://archive.org/details/THE_HOUSE_I_LIVE_IN.

- *The Majestic*, DVD 2002.

- Thoreau, Henry D.: *Občanská neposlušnost*, Praha 1994.

- United States Chambre of Commerce, *Communist Infiltration in United States, Its Nature and How to Combat It*, Washington 1946.

- United States Chambre of Commerce, *Communism: Where Do We Stand Today?*, Washington 1952.

- United States Supreme Court, *United States v. Paramount Pictures, Inc.*, 334 U.S. 131 (1948), <http://supreme.justia.com/us/334/131/case.html>.

- Wheat, George S.: *The Story of The American Legion*, New York 1919.

- Workers Party of America, *Manifesto to the Workers of America*, Milwaukee 1922.

- Workers (Communist) Party of America, *The Fourth National Convention of Workers (Communist) Party of America, Report of the Central Executive Committee to the 4th National Convetion held in Chicago, Illinois, August 21st to 30th 1925*, Washington – Chicago 1925.

5. Vydané prameny – Edice

- Fried, Albert: *McCarthyism, The Great American Red Scare, A Documentary History*, New York – Oxford 1997.

- Schrecker, Ellen: *The Age of McCarthyism A Brief History with Documents*, Boston – New York 1994.

6. Dobový tisk

- American Legion Magazine

- CNN.com

- Daily News

- Daily Press
- Daily Variety
- Fortune
- Hollywood Reporter
- Chicago Daily Defender
- Chicago Daily Tribune
- Los Angeles Times
- New York Times
- The Firing Line - Facts for Fighting Communism
- The Nation
- The Saturday Evening Post
- The Washington Post

7. Paměti

- Barzman, Norma: *The Red and the Blacklist, The Intimate Memoir of Hollywood Expatriate*, New York 2003.
- Bernstein, Walter: *Inside Out, A Memoir of the Blacklist*, New York 1996.
- Bessie, Alvah: *Inquisition in Eden*, New York 1965.
- Biberman, Herbert: *Salt of the Earth: the Story of a Film*, New York 2003 (Kindle Edition).
- Bright, John: *Worms in the Winecup – A Memoir*, Lanham – Maryland – Oxford 2002.
- Cole, Lester: *Rudý z Hollywoodu*, Praha 1986.
- Dmytryk, Edward: *Odd Man Out, A Memoir of the Hollywood Ten*, Carbondale – Edwardville 1996.
- Douglas, Kirk: *I am Spartacus! – Making a Film, Breaking the Blacklist*, New York 2012 (Kindle Edition).
- Gordon, Bernard: *Hollywood Exile, or How I Learned to love the Blacklist*, Austin 1999.
- Gordon, Bernard: *The Gordon File – A Screenwriter Recalls Twenty Years of FBI Surveillance*, Austin 2004.
- Hellman, Lillian: *Scoundrel Time*, Boston – New York – London 1976.
- Kaplan, Judy (ed.) – Shapiro, Linn (ed.): *Red Diapers, Growing up in the Communist Left*, Champaign 1998.

- Lardner, Kate: *Shut Up He Explained*, New York 2004.
- Lardner Jr., Ring: *I'd Hate Myself in the Morning, A Memoir*, New York 2000.
- Reagan, Ronald: *Život jednoho Američana, paměti prezidenta*, Praha 1997.
- Rouverol, Jean: *Refugees from Hollywood, A Journal of the Blacklist Years*, New Mexico 2000.

8. Rozhovory a orální historie

- Griffin, Fariello: *Red Scare – Memories of the American Inquisition*, New York – London 1995.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Balter, Michael S.: *Interview of Morgalis, Ben – Law and Social Conscience*, Los Angeles 1984.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Donald Gordon*, Los Angeles 1991.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Alfred Lewis Levitt*, Los Angeles 1991.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Helen Slote Levitt*, Los Angeles 1991.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Ceplair, Larry: *Hollywood Blacklist: Mary Davenport*, Los Angeles 1993.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Ceplair, Larry: *Interview of Paul Jarrico, Hollywood Blacklist*, Los Angeles 1990.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Ceplair, Larry: *Interview of Christopher Trumbo*, přepis rozhovoru, 12. prosince 2010.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Gardner, Joel: *The Citizen Writer in Retrospect, Albert Maltz, Volume I.*, Los Angeles 1983.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Gardner, Joel: *The Citizen Writer in Retrospect, Albert Maltz, Volume II.*, Los Angeles 1983.
- Charles E. Young Research Library, Center for Oral History Research, Laskey, Marlene L.: *Interview of Zelma Wilson*, 1989.

- Margaret Herrick Library, Bell, Douglas (interviewer): *An Oral History With Joseph Newman*, Volume III., Beverly Hills 1995.
- Margaret Herrick Library, Bell, Douglas (interviewer): *An Oral History With Herbert Kline*, Beverly Hills 2006.
- Margaret Herrick Library, Bell, Douglas (interviewer): *An Oral History With Karl Malden*, Beverly Hills 2007.
- Margaret Herrick Library, Hall, Barbara (interviewer): *An Oral History With M. W. Vogel*, Beverly Hills 1991.
- McGillian, Patrick – Buhle, Paul: *Tender Comrades, a Backstory of the Hollywood Blacklist*, New York 1997.
- Slide, Anthony: *Actors on Red Alert, Career Interviews with Five Actors & Actresses Affected by the Blacklist*, Lanham – Maryland – London 1999.
- Tekel, Studs: *Hard Times, An Oral History of the Great Depression*, New York – London 2005.

9. Nepublikované disertace

- Bruce, Robert Erik: *Have You No Sense of Decency? Morals Clauses, Communists and the Legal Fight Against Blacklisting in the Entertainment Industry During the Post-War Era*, 2009.

10. Odborná literatura – Monografie

- Anhalt, Diana: *A Gathering of Fugitives – American Political Expatriates in Mexico 1948–1965*, Santa Maria 2001.
- Applebaum, Anne: *Gulag, Historie*, Praha – Plzeň 2003.
- Arendtová, Hannah: *Původ totalitarismu I.–III.*, Praha 1996.
- Balio, Tino (ed.): *The American Film Industry*, Madison 1985.
- Barker, Ellen R.: *On Strike and on Film – Mexican American Families and Blacklisted Filmmakers in Cold War America*, Chapel Hill 2007.
- Booker, Keith M.: *From Box Office to Ballot Box*, Westport – Connecticut – London 2007.
- Beevor, Antony: *Španělská občanská válka*, Praha – Plzeň 2004.
- Beisner, Robert L.: *Dean Acheson: A life in the Cold War*, Oxford 2006.
- Belfrage, Cedric: *The American Inquisition 1945–1960, A Profile of the McCarthy Era*, New York 1989.

- Billingsley, Kenneth Lloyd: *Hollywood Party: How Communism Seduced the American Film Industry in the 1930s and 1940s*, Roklin 1998.
- Brewer, Susan A.: *Why America Fights, Patriotism and War Propaganda from the Philippines to Iraq*, Oxford 2009.
- Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: *The Classical Hollywood Cinema, Film Style & Mode of Production to 1960*, Columbia 1985.
- Buhle, Paul – Wagner, Dave: *A Very Dangerous Citizen: Abraham Lincoln Polonsky and the Hollywood Left*, Berkeley – Los Angeles – London 2001.
- Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Radical Hollywood: The Untold Story behind America's Favorite Movies*, New York 2002.
- Buhle, Paul – Wagner, Dave: *Hide in Plain Sight: The Hollywood Blacklistees in Film and Television 1950–2002*, New York 2003.
- Casty, Alan: *Communism in Hollywood: The Moral Paradoxes of Testimony, Silence, and Betrayal*, Lanham – Toronto – Plymouth 2009.
- Ceplair, Larry: *The Marxist and the Movies, A Biography of Paul Jarrico*, Lexington 2007.
- Ceplair, Larry – Englund, Steven: *The Inquisition in Hollywood: Politics in the Film Community, 1930–1960*, Berkley – Los Angeles – New York 1993.
- Courtois, Stéphane a kol.: *Černá kniha komunismu, zločiny, teror, represe I.*, Praha – Litomyšl 1999.
- Dawson, Christopher: *Bohové revoluce*, Praha 1997.
- Denning, Michael: *The Cultural Front, The Laboring of American Culture in the Twentieth Century*, London – New York 1997.
- Dick, Bernard F.: *Radical Innocence, A Critical Study of the Hollywood Ten*, Lexington 1989.
- Doherty, Thomas: *Cold War, Cool medium, Television, McCarthyism, and American Culture*, New York 2003.
- Donner, Frank J.: *The Age of Surveillance, The Aims and Methods of America's Political Intelligence System*, New York – Toronto 1980.
- Durman, Karel: *Popely ještě žhavé I.: Válka a nukleární mír, 1938–1964*, Praha 2004.
- Gabler, Neal: *An Empire of Their Own: How the Jews Invented Hollywood*, New York 1989.
- Gaddis, John Lewis: *Studená válka*, Praha 2007.

- Graubard, Stephen: *Prezidenti: proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*, Praha 2007.
- Falk, Andrew J.: *Upstaging the Cold War: American Dissent and Cultural Diplomacy, 1940–1960*, Amherst – Boston 2010.
- Finler, Joel W.: *Hollywood Story*, New York 1988.
- Foglesong, David S.: *The American Mission and the Evil Empire*, Cambridge 2007.
- Freedland, Michael – Paskin, Barbara: *Hollywood on Trial – McCarthyism's War against the Movies*, London 2007.
- Fried, Richard M.: *Nightmare in Red, The McCarthy Era in Perspective*, Oxford 1990.
- Friedman, Norman: *The Fifty Years War: Conflict and Strategy in the Cold War*, Annapolis 2000.
- Frost, Jennifer: *Hedda Hopper's Hollywood: Celebrity Gossip and American Conservatism*, New York 2011.
- Furet, François: *Minulost' jednej ilúzie, Esej o idei komunizmu ve 20. storočí*, Bratislava 2000.
- Gabler, Neal: *An Empire of Their Own: How the Jews Invented Hollywood*, New York 1989.
- Gladchuk, John Joseph: *Hollywood and Anticommunism: HUAC and the Evolution of the Red Menace, 1935–1950*, New York – London 2007.
- Goldstein, Robert Justin: *Political Repression in Modern America, From 1870 to 1976*, Urbana – Chicago 2001.
- Gomery, Douglas: *The Hollywood Studio System: A History*, London 2008.
- Grant, Alan: *The American Political Process*, Aldershot – Brookfield 1986.
- Griffith, Robert: *The Politics of Fear, Josef R. McCarthy and the Senate*, Amherst 1987.
- Griffith, Robert – Theoharis, Ethan: *The Specter, Original Essays on the Cold War and the Origins of McCarthyism*, New York 1974.
- Halberstam, David: *Černobílé desetiletí, Padesátá léta a Spojené státy*, Praha 2002.
- Hanson, Peter: *Dalton Trumbo, Hollywood Rebel – A Critical Survey and Filmography*, Jefferson – London 2002.

- Haynes, John Earl: *Red Scare or Red Menace, American Communism and Anticomunism in the Cold War Era*, Chicago 1996 (Kindle Edition).
- Haynes, John Earl – Klehr, Harvey: *Venona, Decoding Soviet Espionage in America*, Yale 2000.
- Haynes, John Earl – Klehr, Harvey – Vassiliev, Alexander: *Spies: The Rise and Fall of the KGB in America*, New Haven – London 2009.
- Heideking, Jürgen – Mauch, Chrustot: *Američtí prezidenti: 42 portrétů od Georgie Washingtona po Georgie W. Buche*, Praha 2004.
- Heale, M. J.: *American Anticommunism: Combating The Enemy Within 1830-1970*, Baltimore – London 1990.
- Hixson, Walter L.: *Parting the Curtain: Propaganda, Culture and the Cold War 1945–1961*, New York 1998.
- Hofstadter, Richard: *The American Political Tradition and the Men Who Made It*, New York 1989.
- Horne, Gerald: *Class Struggle in Hollywood 1930–1950, Mogules, Mobsters, Stars, Reds and Trade Unionists*, Austin 2001.
- Horne, Gerald: *The Final Victim of the Blacklist: John Howard Lawson, Dean of the Hollywood Ten*, Berkeley – Los Angeles – London 2006 (Kindle Edition).
- Humphries, Reynold: *Hollywood's Blacklists: A Political and Cultural History*, Edinburgh 2010.
- Huntington, Samuel P.: *Kam kráčíš, Ameriko? Krize americké identity*, Praha 2005.
- Jeffreys–Jones, Rhodri: *The FBI, A History*, Yale – London 2007.
- Kahn, Jeffrey: *Mrs. Shipley's Ghost – the Right to Travel and Terrorist Watchlists*, Ann Arbor 2013.
- Klehr, Harvey: *The Heyday of American Communism, The Depression Decade*, New York 1984.
- Klehr, Harvey – Haynes, John Earl: *The American Communist Movement, Storming heaven itself*, New York 1992.
- Klehr, Harvey – Haynes, John Earl – Anderson, Kyrill M.: *The Soviet World of American Communism*, New Haven – London 1998.
- Kennedy, David M.: *Freedom from Fear: The American People in Depression and War 1929–1945*, New York – Oxford 1999.

- Křen, Jan: *Dvě století střední Evropy*, Praha 2005.
- Latham, Earl: *The Communist Controversy in Washington: from New Deal to McCarthy*, Cambridge – Massachusetts 1966.
- Leffler, Melvyn P.: *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration, and the Cold War*, Stanford – California 1992.
- Lev, Peter: *The Fifties, Transforming the Screen 1950–1959 (History of the American Cinema, Vol. 7)*, Berkley – Los Angeles – London 2003.
- Lewis, John: *Hollywood v. Hard Core: How the Struggle over Censorship Saved the Modern Film Industry*, New York – London 2000.
- Link, Artur S. – Catton, William B.: *American Epoch, A History of United States Since 1900, Volume II : Era of Total War and Uncertain Peace 1938–1980*, New York 1980.
- Lipset, Seymour M.: *Dvousečná zbraň, rub a líc americké výjimečnosti*, Praha 2003.
- Lora, Roland – Longton, Willian Henry: *Conservative press in 20th-Century America*, Westport 1999.
- May, Elaine Tyler: *Homeward Bound, American Families in the Cold War Era*, New York 1988.
- May, Lary: *Recasting America, Culture and Politics in the Age of Cold War*, Chicago – London 1989.
- McCullough, David: *John Adams, Státník a prezident*, Praha 2005.
- McDougal, Dennis: *The Last Mogul: Lew Wasserman, MCA, and the Hidden History of Hollywood*, Cambridge 2001.
- Messick, Hank: *John Edgar Hoover, A Critical Examination of the Director and of the Continuing Alliance between Crime, Business, and Politics*, New York 1972.
- Morison, Samuel Eliot – Commager, Henry Steele – Leuchtenburg, William E.: *The Growth of the American Republic*, London – New York – Toronto 1969.
- Nálevka, Vladimír: *Horké krize studené války*, Praha 2010.
- Nálevka, Vladimír: *Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti, korejská válka 1950–1953*, Praha 2009.
- Nálevka, Vladimír: *Světová politika ve 20. století I.*, Praha 2000.
- Nálevka, Vladimír: *Z neznámých stránek historie*, Praha 2001.
- Navasky, Victor S.: *Naming Names*, New York 1980.

- Niebuhr, Reinhold: *The Irony of American History*, Chicago – London 2008.
- Novák, Karel (ed.): *Komunismus a fašismus*, Praha 2002.
- Oshinsky, David M.: *A Conspiracy So Immense, The World of Joe McCarthy*, New York – London 1983.
- Patterson, James T.: *Grand Expectations : The United States 1945–1974*, Oxford – New York 1997.
- Perry, Louis B – Perry, Richard S.: *A History of the Los Angeles Labor Movement, 1911–1941*, Berkeley 1963.
- Powers, Richard Gid: *Not Without Honor: The History of American Anticommunism*, New York – London – Toronto – Sydney – Tokyo – Singapore 1995.
- Prindle, David F.: *The Politics of Glamour: Ideology and Democracy in the Screen Actors Guild*, Madison 1988.
- Radosh, Ronald – Radosh, Allis: *Red Star over Hollywood: The Film Colony's Long Romance with the Left*, San Francisco 2005.
- Reeves, Thomas C.: *The Life and Times of Joe McCarthy*, Lanham – New York – Oxford 1997.
- Rollyson, Carl: *Lillian Hellman: Her Life and Legend*, New York – Bloomington – Shanghai 2008 (Kindle Edition).
- Ross, Steven J. (ed.): *Movies and American Society*, Oxford 2002.
- Ross, Steven J.: *Hollywood Left and Right: How Movie Stars Shaped American Politics*, New York 2011.
- Rovere, Richard H.: *Senator Joe McCarthy*, New York 1970.
- Rumer, Thomas A.: *The American Legion, An Official History 1919–1989*, New York 1990.
- Schatz, Thomas: *Boom and Bust, American Cinema in the 1940's (History of the American Cinema, Vol. 6)*, Berkeley – Los Angeles – London 1999.
- Schickel, Richard: *Elia Kazan: A Biography*, New York – London – Toronto – Sydney 2006 (Kindle Edition).
- Schrecker, Ellen: *Many are the Crimes, McCarthyism in America*, Boston–New York – Toronto – London 1998.
- Schreiber, Rebecca M.: *Cold War Exiles in Mexico – U. S. Dissidents and The Culture of Critical Resistance*, Minneapolis – London 2008.

- Sterling, Christopher R. – Haight, Timothy R.: *The Mass Media: Aspen Institute Guide to Communication Industry Trends*, New York 1978.
- Starobin, Joseph R.: *American Communism in Crisis 1943–1957*, Berkeley – Los Angeles – London 1972.
- Stouffer, Samuel A.: *Communism, Conformity & Civil Liberties: A Cross Section of the Nation Speaks its Mind*, New Brunswick – New Jersey 1992.
- Taubman, William: *Chruščov: člověk a jeho doba*, Praha 2005.
- Tindall, George B. – Shi, David E.: *Dějiny Spojených států amerických*, Praha 1996.
- Thompsonová, Kristin – Bordwell, David: *Dějiny filmu, přehled světové kinematografie*, Praha 2007.
- Tocqueville, Alexis de: *Demokracie v Americe*, Praha 2001.
- Tucker, Robert C.: *Stalin*, Praha 1995.
- Vaughn, Robert: *Only Victims, A Study of Show Business Blacklisting*, New York 1972.
- Wanner, Jan: *George C. Marshall*, Praha 1998.
- Wanner, Jan: *Spojené státy a evropská válka 1939–1945, Díl III., Zápas o Evropu*, Praha 2002.
- White, John Kenneth: *Still Seeing Red, How the Cold War Shapes the New American Politics*, Boulder – Oxford 1997.
- Whitfield, Stephen J.: *The Culture of the Cold War*, Baltimore – London 1996.
- Wills, Garry: *John Wayne's America*, New York 1998.
- Witwer, David: *Shadow of the Racketeer: Scandal in Organized Labor, Campaign 2009*.

11. Odborná literatura – Studie

- Dmohowski, Joseph: *The Friendly Persuasion (1956) Screenplay Controversy: Michael Wilson, Jessamyn West, and the Hollywood blacklist*, Historical Journal of Film, Radio and Television, Vol. 22, No. 4, 2002.
- Georgakas, Dan: *Essay Reviews – The Hollywood Reds: 50 Years Later*, American Communist History, Vol. 2, No 1, 2003.
- Gould, William B.: *Right to Travel and National Security*, Washington University Law Review, Volume 1961.

- Hilmes, Michele: *The North Atlantic Triangle – Britain, the USA and Canada in 1950s Television*, Media History, Vol. 16, No. 1., 2010.
- Chapman, James: *The Adventures of Robin Hood and the Origines of the Television Swashbuckler*, Media History, Vol. 17, No. 3., 2011.
- Koura, Jan: *The Truman Doctrine: Origin of Ideological Containment*, Dvacáté století, č. 2, roč. 2, 2010.
- Neale, Steve: *Pseudonyms, Sapphire and Salt: Un-American Contributions to Television Costume Adventure Series in the 1950s*, Historical Journal of Film, Radio and Television, Vol. 23, No. 3, 2003.
- Pontikes, Elizabeth – Negro, Giacomo – Rao, Hayagreeva: *Stained Red: A Study of Stigma by Association to Blacklisted Artists during the ‘Red Scare’ in Hollywood, 1945 to 1960*, American Sociological Review, vol. 75, č. 3, červen 2010.
- Ross, Murray: *Labor Relations in Hollywood*, Annales of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 254, listopad 1947.

12. Internetové zdroje

- <http://archive.org>.
- <http://www.fbi.gov>.
- <http://www.gallup.com>.
- <http://www.imdb.com>.
- <http://www.kviff.com>.
- <http://www.oscars.org>.
- <http://www.screenonline.org>.
- <http://www.youtube.com>.